MAREŞALUL ION ANTONESCU

Almanah istoric – 2008

EDITURA TEŞU

MAREŞALUL ION ANTONESCU
Almanah istoric - 2008

Ed. Teşu Solomovici

Editura TEŞU

Editor: Teşu SOLOMOVICI
Redactor de carte: Marta SOLON
Culegere şi tehnoredactare: Violeta MIHULIN
Arhiva fotografică: Iulian PĂUN

Editura mulţumeşte pe această cale autorilor şi editorilor din a căror lucrări şi articole publicate în presă de-a lungul vremii au fost împrumutate texte pentru realizarea acestui colocviu virtual.

„Mareşalul Ion Antonescu - Almanah istoric 2008" continuă mai vechea lucrare „Mareşalul Ion Antonescu. Erou, martir sau criminal de război?".

Lucrarea a fost corelată anului 2008 şi îmbogăţită cu câteva capitole noi.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Mareşalul Ion Antonescu. Almanah istoric - 2008 /
ed.: Teşu Solomovici. – Bucureşti : Editura Teşu, 2008
ISBN 978-973-1765-19-8

I. Solomovici, Teşu (ed.)

929 Antonescu,I.
94(100)"1939/1945"
94(498)"19" Antonescu, I.
94(498)"1941/1945"

„ÎN 2008, TRIBUNALUL A RECONFIRMAT VINOVĂȚIA MAREȘALULUI

Așa au decis judecătorii instanței supreme, admițând recursul formulat de procurori în procesul în care s-a cerut reabilitarea numelui mareșalului Ion Antonescu și au respins cererea de revizuire formulată de Șerban Alexianu, urmașul profesorului Gheorghe Alexianu, guvernatorul Transnistriei în anii celui de-al II-lea Război Mondial.

Judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție au admis recursul declarat de Parchetul General împotriva deciziei Curții de Apel București prin care au fost reabilitați parțial mareșalul Ion Antonescu și profesorul Gheorghe Alexianu. Decizia instanței supreme echivalează practic cu respingerea, ca nefondată, a cererii de revizuire a sentinței, formulată de fiul lui Gheorghe Alexianu, prin care au fost condamnați mareșalul Antonescu și ceilalți membri ai Cabinetului său.

Decizia înaltei Curți este definitivă. Inițial, Curtea de Apel București a decis achitarea mareșalului Ion Antonescu și a altor 19 membri ai Guvernului român din 1940, pentru unele crime de război imputate ca urmare a colaborării militare dintre România și Germania în agresiunea contra popoarelor din Rusia Sovietică. Parchetul General nu a fost de acord cu reabilitarea și a formulat recurs. Primul dintre motivele invocate de anchetatori vizează faptul că demnitarii Guvernului Antonescu nu ar fi cunoscut la momentul comiterii infracțiunii starea de necesitate de care se vorbește în sentința Curții de Apel. Persoanele pentru care a fost admisă cererea de revizuire ar fi trebuit să cunoască la momentul săvârșirii infracțiunilor conținutul actului secret din care rezulta existența pericolului și iminența sa, pentru a acționa în scopul înlăturării acestuia, susține Ministerul Public.

Procurorii au reținut că, din probele administrate în dosar, nu rezultă că Ion Antonescu și colegii săi de guvern ar fi cunoscut individual sau colectiv protocolul secret al Tratatului ruso-german. Susținerea se bazează, în special, pe lipsa unui document istoric care să ateste acest fapt. Parchetul face

referire chiar la declarația mareșalului Ion Antonescu din care nu rezultă că ar fi cunoscut ceva concret cu privire la acest aspect, mareșalul vorbind doar de zvonuri cu privire la un pact de neagresiune între Germania și URSS prin care ar fi fost permis acestora din urmă să ocupe toată Moldova.

Anchetatorii combat, în continuarea motivării, și celelalte aspecte reținute de judecător, pentru a justifica achitarea inculpaților. Astfel procurorii susțin că incidentele zilnice de frontieră, incursiunile aviației rusești în spațiul aerian românesc, ocupația a patru ostroave de pe Dunăre, concentrarea masivă de forțe la frontiera româno-sovietică și alte presiuni ale URSS nu pot conduce în mod automat la o situație contrară celei dispuse prin sentința penală a cărei revizuire se cere, întrucât aceste împrejurări erau cunoscute de instanță la momentul soluționării cauzei.

Cu alte cuvinte, chiar dacă aceste manifestări erau unele de agresiune, ele nu ar fi justificat starea de necesitate pentru că Tribunalul Poporului din 1946 nu a apreciat astfel. Această eroare este, după aprecierea procurorilor, una care vizează fondul cauzei și care nu poate fi îndreptată prin revizuire, ci doar printr-un recurs în anulare când acestă cale de atac era permisă de lege.

Așadar, anul 2008 a mai adăugat o bornă pe drumul întortochiat pe care îl parcurge Istoria în descifrarea aceluia care a fost mareșalul Ion Antonescu. După ce în 2007 a fost achitat de unele vini, mareșalul a fost readus la aceeași stare de vinovat decretată de Tribunalul Poporului în faimosul proces din 1946.

Acest proces, probabil, nu se va încheia niciodată. În mentalul românesc, Ion Antonescu va dăinui în posturi diferite.

Cartea de față se vrea document la acest proces perpetuu.

Istoriografii mareșalului Ion Antonescu se împart, de regulă, în două tabere opuse: de o parte adulatorii, care-i slăvesc personalitatea și guvernarea, de cealaltă parte – adversarii irefutabili.

I-am invitat pe corifeii ambelor tabere la acest colocviu istoric virtual. Generali și soldați care au luptat alături de Antonescu, și comandanți legionari care l-au dușmănit și i-au dorit pieirea, doi regi ai țării, Carol II care a fost alungat de Antonescu și Mihai I care l-a arestat pe Mareșal, miniștrii care l-au slujit și care au stat cu el în fața plutonului de execuție, politicieni, istorici, diplomați, scriitori, analiști militari și politici, comuniști și anti-comuniști, responsabili hitleriști, fasciști și democrați, fiecare în parte și cu toții laolaltă, într-un superb efort de a descifra aceasta personalitate unică a istoriei românești: mareșalul Ion Antonescu.

Să le ascultăm laudele și imprecațiile, pledoariile pro și contra, și să punem apoi totul în balanță: Erou sau criminal?

Verdictul aparține cititorilor!

STATUIA ÎNĂLȚATĂ DE VADIM ȘI DRĂGAN A FOST SCOASĂ DE PE SOCLU

Post-decembrismul a acutizat controversele privind reabilitarea lui Ion Antonescu şi prezenţa unor statui închinate mareşalului în diferite oraşe ale ţării.

"În 2002, de exemplu, scrie cotidianul "Gândul", erau în total 25 de străzi care purtau numele mareşalului în toată ţara. Iar la Târgu Mureş, ca să ajungi la Memorialul Victimelor Holocaustului trebuia să treci pe Bulevardul Ion Antonescu. Poate scandalurile iscate de aceste denumiri sau de bustul din Slobozia, de pildă, ar fi rămas uitate dacă nu se făcea o statuie a mareşalului şi la Bucureşti. Cu mare pompă, la 1 iunie 2001, când se împlineau exact 55 de ani de la executarea lui Antonescu, Corneliu Vadim Tudor şi Iosif Constantin Drăgan dezveleau un bust al acestuia în curtea unei biserici din Bucureşti. C.V. Tudor era iniţiatorul proiectului, iar Drăgan finanţatorul. Bustul era amplasat pe un soclu de marmură, în curtea unei biserici de la intersecţia bulevardelor Mihai Bravu şi Basarabia, şi era foarte vizibil din stradă. De ce s-a ales tocmai acest loc? Pentru că biserica "Sfinţii împăraţi Constantin şi Elena" de la Piaţa Muncii este una dintre ctitoriile mareşalului, care printre altele a contribuit şi la construirea unor aşezăminte de cult din Bucureşti. Şi astăzi există pe faţada bisericii o placă de marmură pe care este înscris un pasaj din Hrisovul de temelie: "Acest sfânt locaş, început la aceste vremuri de grea cumpănă dar şi de mare mândrie naţională pentru ţara noastră, se zideşte ca mărturie nepieritoare a legământului nostru sfânt pe care biserica noastră l-a avut dintotdeauna cu neamul şi ţara noastră. Din Hrisovul de Temelie. Mareşal al României Ion Antonescu. 28 iunie 1943". De altfel, datorită acestui episod al istoriei sale, biserica a fost pusă pe lista neagră de Securitate, care i-a distrus la un moment dat toate documentele din arhivă. E inutil să mai spunem că nu a existat nici un fel de autorizaţie pentru amplasarea statuii, pentru că nimeni nu şi-a pus această problemă. În schimb, bustul lui Antonescu din curtea bisericii a pus în discuţie raportarea oficială a României faţă de Holocaust şi faţă de personalităţile despre care s-a spus că au contribuit la moartea a sute de mii de evrei şi rromi. La presiunea publică, guvernul Adrian Năstase dă în martie 2002 o ordonanţă de urgenţă privind interzicerea organizaţiilor şi simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob

şi a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârşirea unor infracţiuni contra păcii şi omenirii.

Prin ordonanţa 31/2002 este considerată infracţiune însăşi negarea sau contestarea în public a Holocaustului şi a efectelor acestuia. De asemenea, se interzice ridicarea sau menţinerea în locuri publice, cu excepţia muzeelor, a unor statui, grupuri statuare, plăci comemorative referitoare la persoanele vinovate de săvârşirea unor infracţiuni contra păcii şi omenirii şi acordarea numelor acestor persoane unor străzi, bulevarde, scuaruri, pieţe, parcuri sau altor locuri publice. Şi aşa au trebuit schimbate numele străzilor (o operaţiune care a durat câţiva ani) şi au fost demontate statuile dedicate mareşalului. Şi asta ar fi trebuit să se întâmple şi cu monumentul din curtea bisericii bucureştene. Până la scoaterea definitivă de pe soclu, susţinătorii lui Antonescu s-au gândit că e suficientă acoperirea bustului cu un fel de găleată de metal. Bustul nu se mai vede, iar legea e respectată, nu? Procedeul a dus la alte discuţii şi până la urmă bustul a fost de tot îndepărtat. Au mai rămas soclul pe care este scris numele lui Antonescu şi plăcuţa de marmură de pe faţada bisericii. Sub ea, o însemnare tip graffiti, care e încă vizibilă, cu toate că s-a încercat acoperirea ei cu var: "Antonescu - erou naţional".

Ion Antonescu între cei 10 mari bărbați din istoria României

Începută mai mult ca un joc-tele, invitația TVR adresată telespectatorilor de a-i nominaliza pe cei 10 mai bărbați din istoria României, s-a metamorfozat, pe parcurs, și acest lucru era de așteptat, într-o confruntare mediatică și istorică în jurul personalității mareșalului Ion Antonescu.
Opțiunea telespectatorilor a înclinat balanța în favoarea domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt, o alegere dreaptă, dar au existat critici care vizau a anume manipulare. Filmul despre Ion Antonescu, de pildă, cu comentariul istoricului Adrian Cioroianu nu s-a bucurat de sufragiul general. Săgețile slobozite făceau referințe la încercarea istoricului de a păstra o echidistanță față de taberele anti și pro-Antonescu. Cioroianu nu-l putea absolvi pe mareșal de vini pe care istoria le-a înregistrat pentru eternitate, dar dacă totul era un joc, poate că el ar fi trebuit să-și lepede uneltele de istoric și să fie 100% avocatul cauzei mareșalului, și nimeni nu l-ar fi învinuit, pentru acest lucru doar fusese "angajat".
Cunoscuta ziaristă Miruna Munteanu (ZIUA) și istoricul Adrian Cioroianu s-au întâlnit ulterior într-o polemică cu expozee de logică ziaristică și istorică, fiecare punând în acțiune armele opticii lor personale.
Iată-le:

Miruna MUNTEANU

Antonescu executat din nou, la TVR

Televiziunea publică a zbârcit-o la finalul campaniei "Mari Români", nedreptățindu-l flagrant pe "candidatul" Ion Antonescu. Acesta a reușit, totuși, să se claseze pe locul șase într-un top zece dominat detașat de Ștefan cel Mare. Punctajele și ierarhiile nu sunt, desigur, prea importante într-un proiect al cărui principal merit a fost acela de a aduce în actualitate personaje condamnate de regulă la praful cărților de istorie. E bine că, în ultimele luni, românii au vorbit și despre Carol I, Cuza

sau Eminescu, nu numai despre Becali, Mutu, Iri și Moni. Chiar și lipsa criteriilor de nominalizare a fost benefică, forțându-i pe participanți să-și definească singuri reperele, să hotărască ce calități și ce merite apreciază mai mult, ce valori consideră emblematice. Experimentul nu și-a propus rigoare sociologică, ci să genereze dezbateri. Și a reușit. A reușit, din păcate, și să le confirme multora senzația că istoria are încă zone și personaje "tabu". Modul în care a fost prezentat "cazul" Ion Antonescu este o adevărată rușine pentru TVR. Mareșalul a fost singurul "finalist" care, în loc de un susținător, a avut un acuzator - cam pe modelul procesului lui Ceaușescu. Toți ceilalți au beneficiat de câte un documentar elogios și de o pledoarie entuziastă din partea unei personalități a vieții publice. "Avocatul" lui Antonescu, istoricul Adrian Cioroianu, și-a asumat, însă, rolul de procuror. Și-a desființat "clientul" încă din filmul de prezentare - menit nu să câștige simpatie pentru mareșal, ci mai degrabă să-i culpabilizeze pe cei care îl votaseră deja.

Odessa a căzut!

Dacă, în cazul celorlalți finaliști, zonele mai întunecate din biografie au fost cel mult menționate fugar, "cazul" Antonescu a fost disecat aproape exclusiv din perspectiva politicilor rasiale din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Un subiect pe cât de controversat pe atât de complex, care ar fi meritat o abordare mai nuanțată și mai puțin pătimașă. Nici vorba de așa ceva. Chiar dacă a pomenit, în treacăt, că evreii din Principate au avut o soartă mai bună decât cei din țările vecine, Adrian Cioroianu a insistat mai ales asupra persecuțiilor din Basarabia și Bucovina de Nord. Contextul istoric a fost cu obstinație omis. Expediată în câteva cuvinte, amenințarea bolșevică apare drept un detaliu minor, nicidecum principalul factor motivant al deciziilor mareșalului. Chiar și incontestabilele calități ale acestuia - austeritatea, demnitatea, simțul onoarei și al datoriei - au fost trecute în revistă într-o notă de zeflemea circumspectă. La final, se desprindea portretul unui dictator bizar, antisemit sângeros, dezastruos ca politician și "mediocru" ca militar. O fi fost el patriot, dar n-a fost om - cam așa și-a încheiat Adrian Cioroianu expozeul "pro"-Antonescu.

Este, desigur, și acesta un punct de vedere și Adrian Cioroianu are dreptul la opiniile (și antipatiile) sale. Nu înțeleg, însă, de ce a acceptat un rol care nu i se potrivea. Nimeni nu îl putea obliga să pledeze pentru o cauză în care nu crede. Și mai greu îmi este să înțeleg de ce televiziunea națională l-a ales pe el ca "avocat" al lui Ion Antonescu. Fiindcă Cioroianu nu și-a ascuns opțiunile. A declarat de la început că îl consideră "cel mai mare român" pe Carol I. Alegerea sa este corectă, a TVR-ului nu. Este ca și

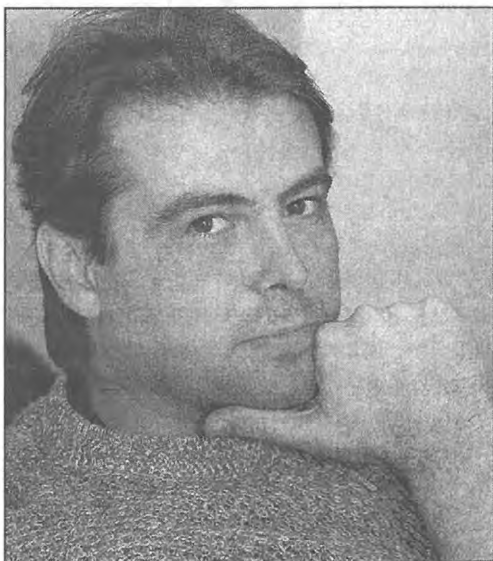
când susținător al lui Eminescu ar fi fost desemnat un fan al lui Ștefan cel Mare. Chiar nu se găsea nici un VIP care să creadă cu adevărat în meritele lui Antonescu? Ba da. De pe site-ul postului public de televiziune am aflat că regizorul Sergiu Nicolaescu s-a pronunțat în favoarea Mareșalului, "pentru sacrificiile pe care le-a făcut". Sunt sigură că s-ar mai fi găsit și alții, și nu neapărat din zona "României Mari". Atunci de ce a fost nevoie de un "avocat din oficiu"? De ce Adrian Cioroianu a fost singurul dintre cei zece "susținători" ai finaliștilor care, potrivit site-ului TVR, nu a votat cu "candidatul" său? De ce, în loc de pledoarie, ni s-a servit un rechizitoriu?

Nu, nu cred că "umbrele" din biografia lui Antonescu ar fi trebuit trecute sub tăcere, sau minimalizate. Cred, însă, că în orice proces este obligatorie prezența unui avocat de bună credință. Altfel totul se transformă într-o mascaradă penibilă, cu iz stalinist. TVR l-a pus din nou pe Antonescu în banca acuzaților, aplicându-i alte reguli decât celorlalți finaliști. Procedând așa, s-a umplut de ridicol. Și, în loc să demoleze "mitul" mareșalului, riscă să-l sporească.

Adrian Cioroianu

Oare Antonescu de "avocați" are nevoie?

Într-un articol recent din cotidianul "Ziua", dna Miruna Munteanu, o distinsă redactoare a ziarului, spunea că dintre cei 10 finaliști ai emisiunii "Mari Români" numai mareșalul Ion Antonescu nu a avut un avocat, iar mie îmi reproșa direct că, în loc să fiu apărătorul personajului, am fost, prin ce am spus, parcă acuzatorul lui. Toți ceilalți "avocați" au încercat să ascundă viciile personajelor lor, numai eu am fost neiertător cu al meu. Problema este că, în ciuda așteptării dnei Munteanu sau a altor admiratori ai lui Antonescu, eu spun sau scriu același lucru de ani de zile, inclusiv în paginile ziarului "Ziua". Nu văd de ce acum trebuia să spun altceva, numai de dragul unui joc televizat.

Apoi, o rog pe dna Munteanu să înțeleagă că termenul de "avocat" poate fi atractiv în sine "inclusiv într-o emisiune TV", dar e cu totul străin de ambițiile mele. Eu nu-s avocat, ci sunt profesor de istorie. Nu pot fi avocat nici la modul propriu "pentru că nu am studii de gen" și nici la figurat

Ion Antonescu salutând învingătorii

"pentru că, în viziunea mea, Istoria (nefiind un tribunal, cum cred unii, şi nici un concurs de frumuseţe, cum cred alţii) nu are nevoie de apărători, de procurori, de arbitri sau de juriu. Istoria are nevoie doar de profesionişti oneşti care îşi expun opiniile lor despre trecut. Şi e chiar de preferat ca profesioniştii să nu fie mereu de acord între ei, pentru că în această disciplină polemica este constructivă. Sper ca dna Munteanu să nu se supere dacă, bănuind-o mai curând victima voluntară a unui populism jurnalistic păgubos şi neconsiderând-o o profesionistă în Istorie, nu o voi invita la polemică. Ei bine, şi nefiind "avocat", nu pot prezenta istoria în funcţie de interesele "clientului" meu, ci doar aşa cum cred că a fost ea. Când regizorul Florin Iepan mi-a făcut onoranta propunere de a colabora la realizarea documentarului despre Antonescu, nu m-a invitat în calitate de actor, nici de senator, nici de avocat ci în calitate de profesor. Cu riscul de a-i dezamăgi pe admiratorii personajului Antonescu, le voi spune că eu nu pot oferi o variantă seara, la televizor, şi o altă variantă a doua zi, când merg la facultate. Un istoric e dator, înainte de toate, să fie pe cât mai puţin posibil partizan sau "avocat". Ştiu că există şi români care doresc să fie minţiţi frumos şi să audă numai ce le place. E treaba lor, iar un profesor va vrea mereu să le rărească rândurile. Un profesor, dacă-şi respectă disciplina sa (oricare ar fi ea), nu-şi schimbă discursul de la o zi la alta, în funcţie de ce vor să audă cei din faţa lui. Sau, dacă o face, înseamnă că între profesionalism şi partizanat alege când una, când alta.

În fine, voi mai spune că, în opinia mea, Antonescu nu de "avocaţi" sau "procurori" are nevoie, ci de oameni fără prejudecăţi care să citească despre el şi memorii, şi documente, şi analize. Lectura e cel mai bun leac împotriva mitologiilor şi clişeelor de tot felul.

Biografia oficială a Mareşalului Ion Antonescu a fost întocmită în decembrie 1940-ianuarie 1941, cu intenţia iniţială de a fi popularizată în rândurile armatei române. Autorul ei este căpitanul George Gavrilescu şi a fost vizată de generalii Constantin Pantazi şi Nicolae Mazarini, precum şi de scriitorul Demostene Botez. În primele zile ale campaniei de răsărit, în timp ce căpitanul George Gavrilescu făcea parte din eşalonul II al Marelui Cartier General, biografia a fost revăzută. La 18 iulie 1941, la cererea lui Mihai Antonescu, a fost oferită scriitorului german Harald Läuen, care a folosit-o ca material documentar pentru monografia "Marschall Antonescu", apărută la Essen, în 1943. Prin diligenţele Ministerului Propagandei Naţionale, ea a fost distribuită şi unor gazetari străini acreditaţi în România acelui timp. Evident, biografia a circulat având girul Conducătorului statului şi, implicit, fixând nişte repere asupra existenţei unei personalităţi controversate. Biografia aceasta exprimă interesul mediatic al mareşalului şi al regimului pe care l-a instaurat.

BIOGRAFIA OFICIALĂ A MAREŞALULUI ANTONESCU

(întocmită în anii războiului)

Unul din rarele portrete pictate reprezentându-l pe mareşal

„Născut la 2 iunie 1882, la Piteşti, dintr-o familie de militari, generalul Ion Antonescu şi-a destinat de la început toată munca şi străduinţele sale nobilei cariere militare.

Pregătirea acestei cariere şi-a început-o în anul 1898 în şcoala pentru fiii de militari, de unde în 1902 a trecut la şcoala pregătitoare de ofiţeri de infanterie şi cavalerie, pe care a absolvit-o după doi ani, fiind clasificat întâiul din promoţia sa.

Tânărul sublocotenent în Regimentul I Roşiori este pus de la începutul carierei în situaţiunea de a face faţă unor împrejurări deosebit de grele, cu prilejul tragicei revoluţii ţărăneşti din 1907. La Galaţi, cu o mână de soldaţi, în faţa miilor de ţărani răsvrătiţi, a izbutit să potolească spiritele fără vărsare de sânge, pentru că le-a impus prin atitudinea sa plină de omenie, dreptate şi hotărâre

neșovăitoare, așa cum s-a afirmat ulterior în întreaga sa activitate militară și publică. Pentru acest fapt a fost felicitat în fața întregii garnizoane din Galați de către Principele moștenitor Ferdinand, trimis special de către Regele Carol I în acea regiune.

În anul 1911, cu gradul de locotenent, a fost admis întâiul la concurs pentru școala superioară de răsboi, unde și-a desăvârșit pregătirea profesională și s-a afirmat în mod strălucit prin excepționalele sale daruri sufletești.

Astfel, în campania din Bulgaria din 1913 îl găsim, cu gradul de căpitan, ca șef al biroului de operații în statul major al Diviziei I de cavalerie, în care calitate aduce servicii atât de importante unității sale și operațiunilor armatei române, încât i se acordă cea mai înaltă distincțiune: „Virtutea militară" de aur.

Fermitatea caracterului său, inteligența vie pătrunzătoare, energia neșovăitoare și adâncul său devotament în serviciul public i-au indicat de la început nu numai în importante posturi de comandament, ci și în situațiuni în care era chemat să făurească sufletul și armura de oțel a apărării naționale. Începând cu comanda escadronului de elevi de la școala militară de cavalerie, de la 1 noiembrie 1914 până la 1 aprilie 1915, va fi, succesiv, conducător al școlii speciale de cavalerie, în octombrie 1926, comandant al școlii superioare de răsboi în 1927 și 1931, secretar general al Ministerului Apărării Naționale în 1928, șef al Marelui Stat Major în 1933 și ministru al apărării naționale în 1937.

Rolul său de educator al conștiinței românești s-a afirmat nu numai prin împlinirea înaltelor funcțiuni pe care le-a deținut, dar și în felul demn în care le-a părăsit, atunci când anumite circumstanțe l-au împiedicat să lucreze după cugetul și concepția sa. Caracter șovăitor, de o rigiditate morală impresionantă, el a înțeles să contribuie la educația armatei și a națunii nu prin cuvinte, ci prin fapte și mai ales prin exemplul sacrificiului propriu.

Războiul pentru unitatea națională început de România în 15 august 1916 îl găsește pe căpitanul Ion Antonescu la biroul de operații al Corpului 4 armată, unde fusese mutat la 1 aprilie 1915. El se face imediat remarcat de comandantul acestui corp, generalul Prezan, care apreciază pe deplin excepționalele însușiri ale subalternului său. Din această justă prețuire va rezulta acea colaborare minunată, care a asigurat armatelor românești victorii strălucite.

La 16 august 1916, când generalul Prezan ia comanda Armatei de Nord, căpitanul Ion Antonescu este adus ca șef al Biroului de operații al acestei armate. Având toată încrederea comandantului său, căpitanul Antonescu desfășoară o activitate supraomenească: concepe și redactează proiecte și ordine de operațiuni, supraveghează și îndrumează executarea lor și ia hotărâri grabnice în orice împrejurare, încărcându-se astfel cu curaj de partea sa de răspundere.

Activitatea aceasta prodigioasă va recolta roade bogate. Armata de Nord învinge rezistența inamicului, pe care-l împinge adânc în Transilvania. Numai când mersul operațiunilor de pe celelalte fronturi ale teatrului de operațiuni determină Marele Cartier General român să retragă trupele din Transilvania pe pozițiile de frontieră, este obligată și Armata de Nord, în plină victorie, să se retragă. Ea se retrage în cele mai bune condițiuni în Carpații Moldovei, unde rezistă și zădărnicește toate sforțăile inamice de a străpunge linia de apărare. În elaborarea măsurilor de apărare căpitanul Ion Antonescu are o mare parte de contribuție. Aceste măsuri constituiesc un exemplu clasic de apărare pe trei văi – Bicaz, Trotuș și Oituz – care deschid căi de comunicație ce conduc convergent spre aceeași regiune – Onești.

Dispozitivul reacțional al forțelor Armatei

de Nord, deplasarea și întrebuințarea în timp și spațiu a rezervelor parțiale și generale au contribuit la rezultatul că Moldova nu a putut fi invadată de inamic, deși acesta era superior ca număr și materiale. Generalul Prezan învinge în această grea operațiune.

La 1 noiembrie 1916, căpitanul Ion Antonescu era avansat maior și mutat ca șef al biroului de operații de la Armata I, unde continuă să depună aceeași muncă și iscusință. Pentru modul strălucit de colaborare la pregătirea și executarea operațiunilor acestei armate, el este decorat „proprio motu" și felicitat de către regele Ferdinand.

La 12 noiembrie trece șef al biroului de operații, fără șef de stat major, la grupul de armate general Prezan, unde pregătește bătălia de la București, a cărei concepție constituie una din cele mai măiestre și îndrăznețe operațiuni de război.

Bătălia ține de la 12 la 20 noiembrie 1916. În tot acest timp, maiorul Ion Antonescu a dovedit o energie și rezistență inepuizabile, nu numai prin faptul că a elaborat mereu și la timp toate proiectele de operațiuni și ordinele de execuție, dar mai ales prin aceea că a oțelit prin dinamismul său întreg aparatul executiv, comandanți și trupe.

La 5 decembrie 1916 maiorul Ion Antonescu trece ca șef al operațiilor la Marele Cartier General, rămânând în această calitate până la 1 aprilie 1918. La 1 septembrie 1917 este avansat locotenent-colonel.

Ca șef al secției operațiilor de la M.C.G. maiorul și apoi locotenent-colonelul Ion Antonescu a avut un rol covârșitor în pregătirea și conducerea operațiunilor din Moldova din anul 1917, când s-au obținut victorii strălucite în bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

În cursul lunii aprilie 1917 el a îndeplinit o importantă misiune la Petrograd, unde a fost trimis ca delegat al M.C.G. pentru a stabili de acord cu generalul Alexeev planul colaborării ruso-române, iar cu generalul Kerenski planul aprovizionărilor, dotării și raporturilor cu armata rusă.

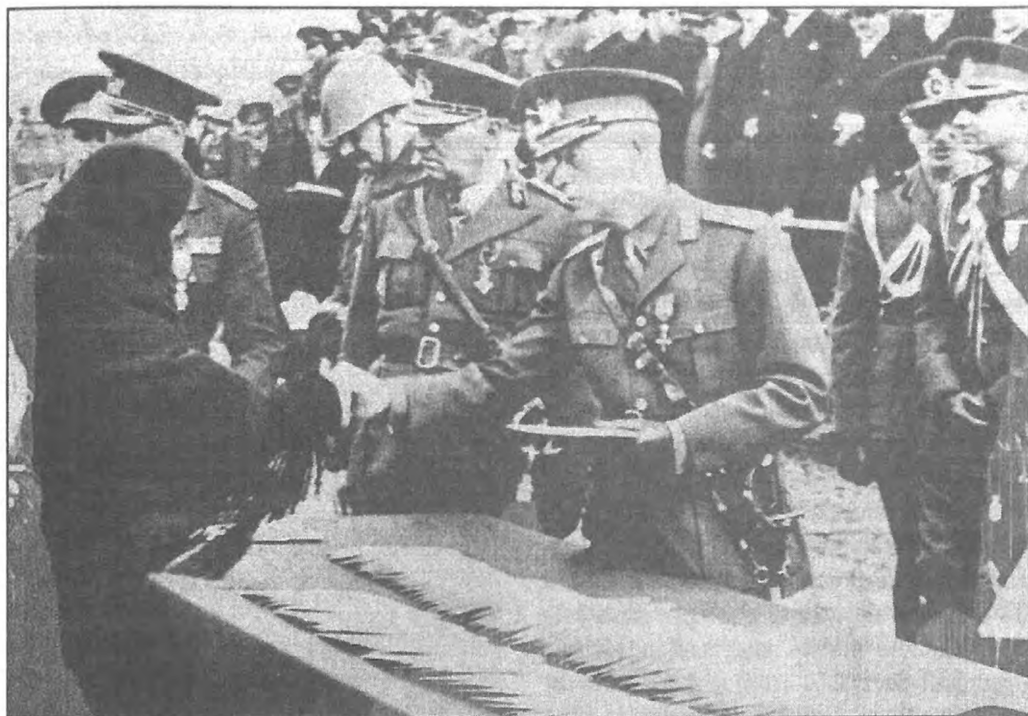
Câteva luni (1 aprilie - 28 octombrie 1918) are comanda Regimentului 7 Roșiori.

Reluarea operațiunilor militare în Transilvania, în 1919, reclamă încă o dată la conducere dualitatea generalului Prezan - lt. colonel Antonescu, care aduce din nou victoria armatei noastre reînviate. Printr-o acțiune repede, bolșevismul este zdrobit și Ungaria este salvată din ghearele comunismului.

Atunci, ca și azi, generalul Antonescu a fost în cruciadă sfântă și acțiunea sa a

Generalul Antonescu și conducătorul Gărzii de Fier, Horia Sima, depun jurământul în cadrul unei ceremonii, după asumarea puterii, în septembrie 1940

Ion Antonescu înmânează plicurile cu recompensele bănești rudelor celor căzuți la datorie (martie 1941)

binemeritat nu numai de la patria sa, ci și de la întreaga lume civilizată. Atunci s-a tăiat hotărât calea invaziei comuniste în Europa. Cel ce va scrie istoria civilizației europene de astăzi, nu va putea trece cu vederea rolul de istorie universală îndeplinit în 1919 de mica, dar brava armată română.

Pentru a treia oară Ion Antonescu e la Galați, acum în grad de lt. colonel, se găsește în fața regelui Ferdinand, care îl distinge „proprio motu" cu ordinul Mihai Viteazul, cel mai înalt ordin de război, adresându-i următoarele cuvinte: „Antonescu, regele mai mult ca oricare altul din această țară știe cât îți datorează România Mare. Meritai demult această recunoaștere publică. Am scăpat însă ocaziile. Sunt fericit însă că a venit aceasta".

Un război este un examen greu și sever pentru întreaga națiune. Pentru un militar el este examenul suprem. Toată cariera acestuia capătă sens și recunoaștere numai prin comportamentul lui în timp de război. Generalul Antonescu și-a afirmat însușirile sale de militar desăvârșit, participând în chip hotărâtor la planurile și operațiunile răsboiului de întregire națională și de îngenuncheare a bolșevismului.

Odată cu terminarea răsboiului, el va fi chemat să fructifice bogata sa experiență și superioarele aptitudini în o serie de funcțiuni, care îi dau prilejul să-și afirme pe lângă calitățile de comandant și pe acelea de organizator priceput și prevăzător, precum și de îndrumător luminat și însuflețit.

În aprilie 1920, având gradul de colonel, trece la conducerea școlii speciale de cavalerie, unde rămâne până în septembrie 1928. În acest timp execută și un stagiu de patru luni în armata franceză și urmează un

curs de informaţii la Verailles. De la 1 august 1923 funcţionează ca ataşat militar în Franţa, iar la 1 ianuarie 1924 este trecut în aceeaşi calitate în Anglia, unde rămâne până la 14 iulie 1926.

Pe generalul Antonescu nu-l înşeală starea de acalmie inerentă epocilor postbelice. Întrezărind realităţile aspre ce pândesc pe cei victorioşi, el va fi în continuare preocupat de necesitatea redresării militare a ţării, atât în ordinea pregătirii spiritului, cât şi materiale.

La 1 octombrie 1926 el va lua conducerea şcolii speciale de cavalerie, apoi comanda Regimentului 9 Roşiori până la 15 iulie 1927, când este numit comandant al şcolii superioare de război.

Aici începe acţiunea de reînnoire a spiritului militar – acţiune pe care a dus-o dârz şi neobosit până azi – înfrângând rutina şi inerţia prin programe şi metode noi, care poartă pecetea personalităţii şi concepţiilor sale. Plecând de la premisa că războiul este o problemă de ştiinţă, de energie şi de îndrăsneală raţională şi că, în consecinţă, cere de la conducătorii lui – mari şi mici – calităţi intelectuale, fizice şi morale complexe şi alese, s-a străduit să orienteze pregătirea elevilor, viitori comandanţi ai oştilor, astfel încât:

– să le creeze obişnuinţa unei munci intelectuale pasionate, puse în slujba interesului general, nu în folos personal;

– să-i doteze cu o energie fără limite.

Să păstreze vii în amintirea foştilor săi elevi, care azi încadrează strălucit armata, memorabilele sale sfaturi: „Elevi de azi şi de mâine ai acestei şcoli, îndrăzniţi prin muncă, prin energie şi prin caracter să ajungeţi acolo unde ajunge omul cu adevărat merituos, muncitor, modest şi de caracter şi vă asigur că nu se va putea prin aceste mijloace să nu izbutiţi".

Într-o vreme când principiile rezultate în urma războiului din 1914-1918 stăteau la baza pregătirii războiului în şcolile militare, generalul Antonescu, cu o intuiţie rară, se emancipează de sub influenţa „războiului de cârtiţe" şi caută să stabilească o doctrină cât mai apropiată de războiul viitorului, aşa cum îl întrevedea el. În această privinţă se poate spune că a prevăzut cu multă perspicacitate caracterul războiului ce trebuia să urmeze celui din 1914-1918, deoarece a căutat să repună manevra în ofensivă şi viteza în operaţiuni în drepturile pe care le avusese şi înaintea războiului mondial.

Învăţământul în şcoala superioară de război pe timpul conducerii sale a îmbrăcat o formă accentuat teoretic-aplicativă şi mai ales practică, concretizată prin dese ieşiri în teren şi călătorii de instrucţie, în scopul de a pune elevii în situaţii cât mai apropiate câmpului de luptă.

El, cel dintâi, a avut ideea călătoriilor de arme în care elevii puteau să-şi dea seama de posibilităţile reale ale fiecărei arme în parte. Socotea că în acest fel viitorul ofiţer de stat major şi comandant de mare unitate va putea să coordoneze acţiunea diferitelor arme, pentru ca din efortul comun al acestora să se capete isbânda.

Un om nou crea o şcoală nouă şi punea bazele unei armate noi.

În aprilie 1929 – după ce de la 1 octombrie 1928 până la 12 noiembrie 1928 deţinuse funcţiunea de secretar general al Ministerului Apărării Naţionale – părăseşte conducerea şcolii şi ia comanda Brigăzii 5 Roşiori, iar la 30 iunie 1930 comanda Brigăzii 6 cavalerie.

De la crearea unui spirit nou în şcoală, trece la crearea unui spirit nou în practică.

Comanda superioară a unei trupe pune în evidenţă grija generalului Antonescu – general de brigadă la data de 10 mai 1931 – pentru starea morală şi fizică a trupei sale. Păstrarea demnităţii umane este o primă preocupare.

Serbarea Crăciunului la Preşedinţia Consiliului de Miniştri (1940)

Ştia că un om umilit şi nedreptăţit nu poate fi un militar în care conştiinţa demnităţii să nu fie rănită şi a pus accentul pe tratamentul oamenilor de sub comanda sa.

A dat, în acest scop, o directivă de instrucţie care a schimbat în mod esenţial vechile procedee şi sisteme de instrucţie, repetate până atunci în virtutea inerţiei, în fiecare an, fără nici o modificare sau adaptare în raport cu timpul, de la războiul mondial din 1914-1918.

Această directivă, care mai târziu a servit ca izvor de inspiraţie la întocmirea altor directive generale de instrucţie, i-a creat generalului Antonescu, la apariţia ei, pe de o parte multe animozităţi din cauza ideilor îndrăzneţe pe care le cuprindea şi a criticii ce aducea vechilor idei, iar pe de altă parte aprecieri elogioase şi dezinteresate.

La 1 iulie 1931 revine la comanda şcolii superioare de răsboi, unde rămâne până la 15 august 1933, când trece la comanda Diviziei a 3-a, unde pune în aplicare doctrina nouă profesată cu atâta convingere ca director al şcolii superioare de răsboi.

Astfel, neobosit şi încrezător în izbânda concepţiei sale, alternează educarea teoretică şi spirituală din şcoală cu cea practică şi fizică la unităţi.

Păstrându-şi comanda diviziei, la 1 decembrie acelaşi an este numit şef al Marelui Stat Major, funcţiune deţinută până la 11 decembrie 1934.

La Marele Stat Major, cu aceeaşi vigoare neobosită şi adâncă cunoaştere a problemelor în legătură cu armata, trece la un vast proiect de reorganizare, care avea să ducă la reclădirea din temelii a acestei instituţii. Proiectul oglindeşte

toată cultura pe care a acumulat-o, tot rodul spiritului său de observație și toată puterea sa de organizare.

Om de realități, cu spirit și intuiție sigură, a pus în special, cu toată energia, problema înzestrării armatei și pregătirii ei tehnice de război, ca unul ce-și dădea seama că situația din Europa merge cu pași repezi spre o radicală transformare.

Astfel, pe timpul cât a fost în fruntea Marelui Stat Major, s-au realizat următoarele:

1 - S-a reorganizat Marele Stat Major;

2 - S-a stabilit planul de ansamblu pentru reorganizarea și dotarea armatei spre a forma un tot unitar, stabilindu-se în amănunt;
- organizarea armelor și a marilor unități:
- dotarea cu tot felul de materiale a fiecărei arme și mari unități:
- caracteristicile fiecărui material cu care urma să fie dotată armata:
- ordinea de urgență în care să se facă dotarea, în raport cu posibilitățile financiare ale țării.

Această ordine de urgență se referea atât la diferitele categorii de materiale cu care urma să se doteze armata, cât și la numărul marilor unități ce trebuiau să devină mobilizabile.

Toate aceste probleme au fost tratate detaliat într-o serie de rapoarte către Consiliul Superior al Apărării țării și au avut ca urmare întocmirea primului plan de înzestrare a armatei, eșalonat din punct de vedere al executării pe 10 ani.

Din cauza plecării de la conducerea Marelui Stat Major, însă, proiectele întocmite nu au putut fi realizate cu totul.

3 - S-a studiat o nouă organizare a diviziei de infanterie și a corpului de armată în scopul de a mări capacitatea de fond și manevră.

4 - S-a studiat modificarea dislocării de pace a marilor unități în scopul de a corespunde mai bine nevoilor de acoperire și apărare a frontierelor.

5 - S-au întocmit directivele generale pentru instrucția în armată pe anii 1934/1935 în care s-au evidențiat și s-au pus baze temeinice:

a) principiilor referitoare la scopul și condițiile generale ale instrucției:

b) îndrumării practice a instrucției ofițerilor, subofițerilor și trupei (activi și de rezervă):

c) îndepărtării schematismului în metodele de predare ale instrucției și de conducere a unităților:

d) simplificării normelor de lucru în întocmirea diferitelor documente (studii, ordine etc.) pentru organizarea și executarea aplicațiunilor pe hartă și pe teren, la instrucția ofițerilor pe garnizoană, la comandamente și în corpurile de trupă etc.

Aceste directive au constituit liniile generale pe baza cărora s-au întocmit actualele directive generale pentru instrucția în armată, în care s-a căutat a se reduce râvna la lucrul

de creație și stimularea energiilor pe calea bunelor principii. Atât pregătirea tehnică și de luptă a oștirii, cât și cea morală și materială sunt îmbinate în ele în mod armonios, astfel încât pot constitui, pentru mult timp, adevărata doctrină a pregătirii de război.

6 – Pentru unificarea doctrinei în armată s-au întocmit note explicative pentru clarificarea ideilor predominante ale timpului despre:
- exercitarea comandamentului;
- forțarea și apărarea cursurilor de apă;
- acțiunea pe fronturile mari.

7 – S-a întocmit un plan de dezvoltare a rețelei de cale ferată din care s-a realizat:
- sporirea capacității tuturor liniilor din poarta Someșului;
- dublarea liniei Teiuș-Apahida;
- construcția liniei Ilva Mică-Vatra Dornei;
- lungirea tuturor liniilor de garaj la circa 800 metri, din toate stațiile de pe frontul de vest;
- crearea unui stoc de rezervă de combustibil solid și lichid necesar la mobilizare, corespunzător numărului de locomotive;
- sporirea stocului de rampe mobile de îmbarcare și de debarcare;
- amenajarea a șase trenuri sanitare și șase trenuri-baie permanente;
- organizarea apărării pasive a rețelei CFR prin:

a) instrucția personalului;
b) stocarea materialului necesar;
c) construirea a 200 metri pod metalic demontabil CFR;
d) amenajarea a 10 vagoane macara;

8 – S-a făcut o nouă repartizare a personalului CFR minoritar pe rețeaua de cale ferată, astfel ca să se realizeze siguranța transporturilor militare. Repartizarea a început în anul 1934 și s-a definitivat în 1938. Mobilizarea administrației CFR a primit o nouă factură, pentru a realiza o încadrare mai bună a unităților CFR și o precizare juridică a situației personalului.

9 – S-a întocmit un plan pentru dezvoltarea rețelei de drumuri, din care s-a executat:
- întocmirea unei monografii a drumurilor, cu date statistice asupra drumurilor, podurilor, trecerilor, carierelor și obligațiuni de ordin militar;
- s-au adunat toate datele pentru întocmirea unei hărți a țării la scara 1/200.000 cu drumurile naționale, județene, comunale și podurile mai lungi de 4 metri;
- s-a românizat personalul care încadrează serviciile județene de drumuri;
- s-a întocmit un plan de dezvoltare a comunicațiilor țării, stabilindu-se ordinei urgenței și executându-se parte din lucrări;
- s-a reorganizat serviciul transporturilor din armată;
- s-a organizat mobilizarea serviciilor civile care se ocupă cu drumurile, transporturile pe drumuri și cu circulația pe timp de război.

Planul de dezvoltare a rețelei CFR și drumuri nu s-a putut realiza integral, dar meritul prevederii – și mai evident astăzi, și mai accentuat mâine – a rămas întreg al generalului Antonescu.

Vastul plan de organizare al armatei, noutatea lui, curajul lui și afirmarea tot mai covârșitoare a personalității generalului Antonescu, nu numai în rândurile armatei, dar și în opinia publică a țării, care căuta un om în stare să salveze țara din starea demoralizantă în care se zbătea, încep să ridice tot mai puternice adversități. Cariera generalului Antonescu se va desfășura mai departe într-o ciudată alternare de recunoaștere și dezavuare, semn caracteristic al epocii tulburi și decadente pe care țara o traversa atunci.

Așa se face că la 11 decembrie 1934 generalul Antonescu pleacă de la Marele Stat Major, rămânând în continuare comandant al Diviziei a 3-a până la 1 noiembrie 1937, când este numit comandant al Comandamentului 4 teritorial, pe care îl conduce până la 28 decembrie 1937. În timp ce se găsea în fruntea acestui comandament a fost avansat general de divizie la 25 decembrie 1937.

Prin înaltul Decret nr. 4322 din 28 decembrie 1937 a fost numit ministru al apărării naționale și conduce acest departament până la 30 martie 1938, când a demisionat.

După plecarea din fruntea ministerului este ținut fără comandă până la 1 noiembrie 1938, când i se dă comanda Corpului 3 armată, în care nu stă decât o lună, căci este pus din nou la dispoziția ministerului, pentru că ceruse în scris și dăduse ordin să se trateze omenește legionarii din închisoarea Chișinău.

După această dată este considerat pe față ca periculos și ținut sub pază la domiciliu, iar la 9 iulie 1940 este arestat și închis la

În automobil deschis, Antonescu trece prin Basarabia dezrobită

Trupe române defilează în orașul Sevastopol

mânăstirea Bistrița din județul Vâlcea.

Această ultimă și nedreaptă lovitură îl determină ca la 12 iulie 1940 să-și dea demisia din armată. Demisia a fost primită.

Dar vremuri grele se abat asupra țării. Trupul țării este sfârtecat din toate părțile și sufletul i se zbate în deznădejde. Mai este un singur pas până la prăbușire.

Și generalul Antonescu este omul de conducere în timpuri grele. În aceste momente istorice, omul integru, de cinste exemplară, de curaj și hotărâre, omul cu simțul răspunderii care și-a iubit țara mai mult ca nimeni altul, este chemat să salveze ceea ce se mai putea salva. La 6 septembrie 1940, este numit Conducătorul statului român și președintele Consiliului de Miniștri.

Generalul Antonescu nu șovăie nici o clipă. Își asumă întreaga răspundere și încă o dată pune la dispoziția patriei tot ce are ca suflet, minte și putere de muncă.

S-a angajat să refacă tot ce se va putea reface din trupul sfârtecat al țării. Și o va face.

Cel mai bun general al țării nu se putea să rămână în afara armatei. La 16 septembrie 1940, prin Înaltul Decret nr. 3155, i s-a anulat demisia din armată și este repus în toate drepturile sale.

Pe aceeași dată a fost avansat la gradul de general de corp de armată...

Omul care, prin prestigiul personalității sale fără pată, căpătase încrederea poporului său, trăinicia și fidelitatea credinței sale, câștigă pentru România încrederea Führerului și a Marelui Reich.

Misiunea providențială și istorică a generalului Antonescu este în mers. Drumul ei este pe căile lui Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, pe care astăzi duce, spre izbândă și unire a tuturor românilor, oastea românească.

"Dumnezeu să-l ocrotească!
Prin el și cu el vom învinge!"

Antonescu ordonă trecerea Prutului

OSTAŞI,

Vă ordon:

Treceţi Prutul!

Zdrobiţi vrăjmaşul din răsărit şi miazănoapte!

Dezrobiţi din jugul roşu al bolşevismului pe fraţii noştri cotropiţi!

Reîmpliniţi în trupul ţării glia străbună a Basarabilor şi codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele şi plaiurile voastre!

OSTAŞI,

Plecaţi pe drumul biruinţelor lui Ştefan cel Mare ca să cuprindeţi cu jertfa voastră ceea ce au supus strămoşii noştri cu lupta lor!

Înainte!

Fiţi mândri că veacurile ne-au lăsat aici strajă dreptăţii şi zid de cetate creştină!

Fiţi vrednici de trecutul românesc!

OSTAŞI,

Veţi lupta cot la cot, suflet de suflet, lângă cea mai puternică şi glorioasă armată a lumii;

îndrăzniţi să vă măsuraţi vitejia şi să vă dovediţi mândria, camarazilor noştri;

Ei luptă pe pământul moldovean pentru graniţele noastre şi pentru dreptatea lumii;

Fiţi vrednici de cinstea pe care v-a făcut-o istoria, Armata Marelui Reich şi neîntrecutul ei comandant Adolf Hitler!

OSTAŞI,

Înainte!

Să luptaţi pentru gloria neamului!

Să muriţi pentru vatra părinţilor şi copiilor voştri!

Să cinstiţi prin vitejia voastră amintirea lui Mihai Vodă şi a lui Ştefan cel Mare, a martirilor şi eroilor căzuţi în pământul veşniciei noastre cu gândul ţintă la Dumnezeu!

Să luptaţi pentru dezrobirea fraţilor noştri, a Basarabiei şi Bucovinei, pentru cinstirea bisericilor, a vieţii şi căminelor batjocorite de păgânii cotropitori!

Să luptaţi pentru a ne răzbuna umilirea şi nedreptatea!

V-o cere Neamul, Regele şi Generalul Vostru!

OSTAŞI,

Izbânda va fi a noastră!

La luptă!

Cu Dumnezeu înainte!

Comandantul de căpetenie al Armatei,
GENERALUL ANTONESCU
(Monitorul Oficial, 22 iunie 1941)

Ostaşi români trecând Prutul

„MAREŞALUL ION ANTONESCU A FOST MODELUL MEU!"

declară generalul fără de care nu poate fi descifrată Revoluţia din 1989...

Rep.: Îl condamnaţi la moarte pe Mareşalul Ion Antonescu sau îl absolviţi?

V.A.S.: Este o problemă foarte actuală, dacă vreţi, pentru istorie, dar şi pentru neamul românesc, o dezbatere care să aibă ca subiect pe Mareşalul Antonescu. Nici nu vreau să iau pro şi contra ceea ce s-a spus, s-a scris, până acuma, fiindcă ar însemna să arăt cât de mult am citit şi cât de mult am cunoscut aceste probleme. Încerc să fac o analiză oarecum personală, pe mai multe planuri. Şi o să încep cu o problemă care poate o să vi se pară întrucâtva interesantă.

Atunci când, în Decembrie 1989, apăruse ideea că, după răsturnarea regimului comunist şi decapitarea lui Ceauşescu, ar fi bine ca, o mână de fier să preia conducerea politică şi militară a acestei ţări, şi s-au găsit promotori ai acestei idei, chiar foarte vehemenţi, care erau interesaţi să se regăsească ei în poziţia de conducător al statului, am refuzat această variantă şi n-am dorit-o pentru că eu personal am spus că pentru un popor care a avut din '38 până în '89, diverse forme de dictatură, dintr-un anumit punct de vedere, unele mai interesante decât altele, iar din alt punct de vedere, unele mai grele decât altele, mă refer la dictatura regală a lui Carol al II-lea, mă refer la dictatura lui Antonescu, mă refer la dictatura comunistă, care a fost cu totul şi cu totul apogeul acestui fenomen al dictaturii în evoluţia politică a omenirii este totuşi prea mult.

Să revin puţin... Sigur că dictatura anotenesciană a fost într-un moment greu pentru ţară, pentru România, când aliaţii de-abia puteau să-şi facă nişte planuri de supravieţuire. Mă refer la Anglia şi Franţa... când garanţiile date unor ţări n-au avut substanţă: cazul Poloniei, mă refer la perioada de până la izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial, a fost o

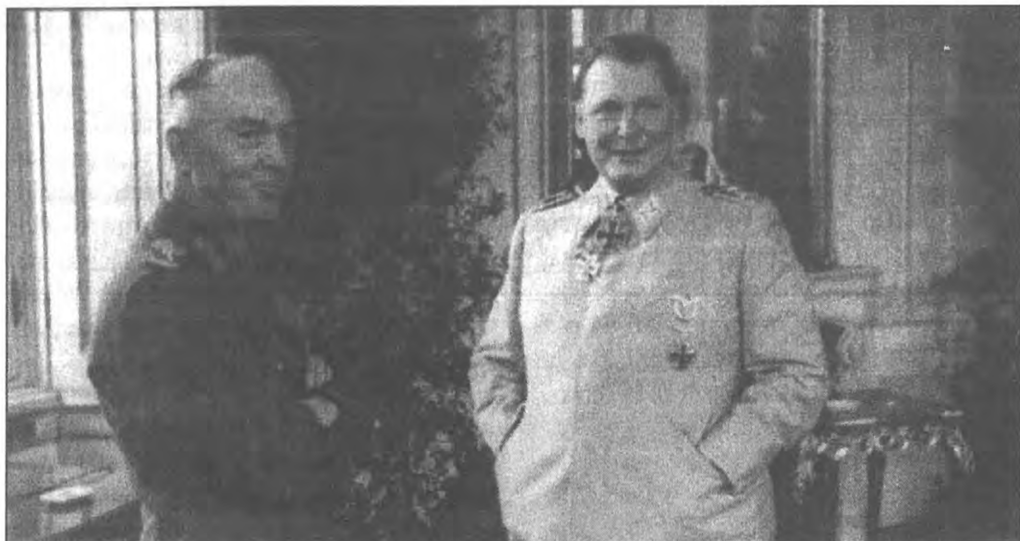
situaţie foarte delicată, dificilă... la un moment dat, trebuia să se ia o hotărâre, chiar dacă aceasta îl ducea, undeva, în timp, la sacrificiul propriu... Şi această hotărâre a luat-o Antonescu.

Ca să-mi ridic ştacheta şi mai sus, ţara noastră a avut nevoie în momentele grele de personalităţi care să o salveze. Pentru etapa respectivă, cu hotărârile pe care le-a luat, Antonescu a salvat România. Vreau să vă spun ceva legat de câteva momente... Mi se pare că acest om, care - am spus că a fost un om aspru, călit prin viaţa militară şi, în general, viaţa militară pentru un militar de carieră, te face să fii mai ferm, chiar cu o nuanţă de duritate, în raport cu ceea ce se întâmplă în relaţiile interumane, dar aceasta în nişte situaţii foarte concrete, toate având însă la bază DREPTATEA şi HOTĂRÂREA DE A FI DREPT - ăsta-i lucrul care spun eu că din nou l-a marcat şi l-a demarcat pe Mareşalul Antonescu. Dar, în acelaşi timp, a avut curaj să-l înfrunte pe cel care la un moment dat era considerat chiar de aliaţi "marele învingător", din prima parte a războiului mondial, pe Hitler. Cu fermitate, cu argumente, deci - inteligent, şi cu o hotărâre care a impus respect, partenerului său.

Se poate judeca mult, cât trebuia să meargă armata română în est: până la Nistru, până la Bug... dar să ştiţi că acest lucru nu l-am găsit nicăieri în trei mii de ani de istorie, în care, într-o acţiune militară să fi existat anumite limite care să fi fost respectate. Chiar dacă ţi-ai făcut un plan să mergi până la o anumită limită cu acţiunea militară, dacă acţiunea merge sau dacă eşti cu nişte aliaţi, fie acţiunea te atrage să faci un pas în plus, fie aliaţii te obligă... Se pare că aici au fost ambele elemente, care l-au convins pe Antonescu să meargă mai departe. Deci, din acest punct de vedere nu putem să-l judecăm noi, contemporanii lui, ne considerăm contemporani încă. Mai mult, aici este o problemă deosebită, să ne gândim că acest om, care avea o poziţie de prim-rang în statul român, a avut şi această slăbiciune: să se încreadă prea mult în oameni. Iar dacă nu s-ar fi încrezut în oameni prea mult, ar fi putut să fie cel care să închidă printr-un armistiţiu, nu ştiu în care condiţii, dar poate în aceleaşi condiţii sau chiar mai bune, războiul cu partenerul alături de care se angajase să lupte. Sigur că dintr-un anumit punct de vedere, poate că şi eu sunt - deşi sunt un optimist, în acelaşi timp sunt şi fatalist, adică spun că omul are o anumită soartă şi, câteodată, chiar dacă pe undeva individul ar încerca să schimbe această soartă, de fapt, el n-ar face decât să realizeze ceea ce i s-a predestinat. Să zicem că e filosofie, dar să revin... de ce am spus asta? Pentru că o leg de Antonescu. Unul dintre marile procese ale secolului XX; mă refer şi la alte secole, la alte lovituri de stat, revoluţii ş.a.m.d. nu trebuie neapărat să le legăm una de alta, dar se pare că aşa este predestinat să se încheie momentele acestea cruciale, cu căderi de capete şi pierderi. Sigur însă că din

În 1942, cu feldmareşalul von Brauchitach, undeva, în stepele Stalingradului

Ion Antonescu și Hermann Goering

acest punct de vedere n-aș putea să fac o comparație și nici n-aș dori ca cineva să facă o comparație între moartea lui și moartea dictatorilor care l-au urmat, cu alte dimensiuni și cu altă demnitate, cu faptele lui, și apoi Antonescu a fost, dacă vreți, cel care a murit ca un erou. TREBUIE PĂSTRATĂ ACEASTĂ IDEE CĂ A FOST UN EROU AL NEAMULUI ROMÂNESC.

Revenind acuma la cariera lui ca militar... Toate perioadele în care el s-a dezvoltat ca militar, atât în sistemul de învățământ militar, mă refer la școala militară, ulterior la școala superioară de război, conducător de instituție de învățământ, a fost, ca să folosesc termenul care este foarte folosit acuma de cei care mai uită limba română, în top. Antonescu a fost un om care a înțeles să fie militar. Au spus unii colegi că ar fi fost, într-un fel sau altul în dezvoltarea sa, în cariera sa, dar întotdeauna a fost evidențiat și s-a evidențiat prin propria-i muncă. Pentru că istoria secolului XX, ca și cea mai veche ne arată că foarte mulți se ridicau pe cadavrele altora sau pe meritele altora. Trebuie să spunem și o chestiune foarte importantă care se cam uită, că operațiunile pe care le-a conceput, nu singur, dar el a fost creierul, inițiatorul, a avut ideea principală, firul călăuzitor... și în primul rând și în al doilea, au fost acțiuni cu finalitate deosebită. Sigur că se spune, da, dom'le, dar uite că nemții, cu cea mai mare armată din lume au mâncat bătaie! Da, și noi am mâncat bătaie alături de nemți. Dar să nu uitați că raportul de pierderi dintre Rusia, Uniunea Sovietică de atunci și Germania a fost de 4 la 1. Deci, la cinci milioane pierderi de vieți omenești ale Germaniei, Rusia a avut douăzeci de milioane. De ce? Pentru acea lozincă – "omul în prima linie" din comunism; el era aruncat în prima linie. Pentru că atacurile Rusiei erau din atâtea valuri succesive până când al cincilea, al șaselea val reușea să înece adversarul din față. Deci, un raport de forțe, care nu mai ținea seama de o acțiune militară lucidă, ci dorea victorii cu orice preț, indiferent în ce condiții. De ce? Pentru ca să salvăm așa cum spunea lozinca de bază: societatea viitorului

– comunismul! A trebuit să treacă încă aproape cincizeci de ani după război, ca să vedem că nu trebuia războiul ca să dărâmăm comunismul. Dar, sigur, totul se succede în istorie normal...

Antonescu a făcut și niște alianțe, care – spun eu – nu se deosebesc de nici o alianță politică, care se face într-o anumită conjunctură, când trebuie să ajungi să stăpânești, dar până atunci "fă-te frate cu dracu, să treci puntea!", zicală veche românească: s-a făcut frate cu dracu... și, uite, mulți îl judecă acuma; uite, Antonescu a fost un legionar... și unii de astăzi au fost cu comuniștii! De aceea, nu trebuie să judecăm așa. Trebuie să judecăm faptele mult mai la rece și mai detașat de momentul pe care-l trăim...

L-am avut ca imagine... ca unul dintre modelele – să spun – în cariera mea militară, fiindcă am avut o carieră militară reușită. Că am avut o carieră militară, cu toate că se spunea de către ideologii comuniști că nu există "carieră", că ești "carierist". Eu am avut carieră, și carieră am vrut să fac. Sigur că n-am spus "ce a făcut Antonescu, trebuie să fac și eu". Erau niște principii, care într-un fel s-au apropiat de principiile, pe care le-a aplicat și el ca foarte bun militar. N-am avut momentele acelea de eliminare, ca să zic așa, din activitatea militară, pe care le-a avut Antonescu din cauza politicienilor. Poate asta am trăit-o mai târziu, ACUM, când învățând poate din istorie am spus: "EU MĂ RETRAG! N-AȘTEPT SĂ M-ARUNCAȚI VOI!" și-am luat această hotărâre, pe care o aplic în continuare. Deci, indiferent dacă istoria va face un mare cântar sau Judecata de Apoi o să zică: ăia buni în rai și ăilalți în iad:

CÂNTARUL ĂSTA MARE AL JUDECĂȚII OAMENILOR ȘI AL JUDECĂȚII DE APOI, ORICUM ESTE ÎN FAVOAREA LUI ANTONESCU. Partea pozitivă apasă mult mai greu, și nu pot să fac un raport matematic, dar ĂSTA A FOST OMUL CARE, ÎN VÂLTOAREA ACEASTA, NEBUNIA ACEASTA A SECOLULUI XX, A MAI SALVAT O DATĂ ROMÂNIA.

Rep.: Și, dacă-mi permiteți o întrebare, în privința valorii cuvântului de militar, pe care el i l-a dat lui Hitler, și pe care nu a vrut să-l încalce, și poate că, dacă l-ar fi încălcat, ar fi salvat cu un minut mai devreme România, cel puțin așa se spune...

V.A.S.: E așa de relativă și această idee de fair-play, pentru că are o anumită limită – până unde să mergi, cât să mergi, și ce se ascunde în spate, ca efect al unui fair-play perfect sau al unui fair-play pe care îl încalci. S-ar putea într-o zi să fiu și eu întrebat: TOTUȘI, CARE A FOST FAIR-PLAY-ul DUMITALE, FAȚĂ DE REGIMUL ÎN CARE TE-AI DEZVOLTAT? Da, m-am strecurat prin acest regim... am reușit să mă strecor fără să fiu decapitat, pentru că într-un fel nu am fost fair-play cu regimul, nedând adevărata imagine a "dosarului" în ghilimele, pe care voiau s-o aibă cadrele. De fapt, atunci, la gradul de căpitan aș fi terminat cu cariera militară, dar mie mi-a plăcut cariera militară și am slujit armata în ideea că armata trebuie să apere țara. Și indiferent în ce condiții, țara trebuie să fie apărată, până când vin alții care s-o apere mai bine decât cei care au făcut-o până atunci... Așa văd nuanța pe care o dau fair-play-ului pentru că așa a judecat și Antonescu. S-AR PUTEA SĂ FIU JUDECAT ȘI EU DACĂ AȘ FI FOST ÎN SITUAȚIA LUI – LA FEL. SĂ ARĂT CĂ SUNT, ÎNTR-O ANUMITĂ LIMITĂ CEL CARE MĂ RESPECT, TE RESPECT, DAR MĂ RESPECȚI. Deci, mă respect, te respect și mă respecți! Aici este triunghiul, despre care v-am spus. Vă mulțumesc.

interviu realizat
de dr. Narcis Zărnescu

Iuliu Maniu

Președintele Partidului Național Țărănesc, deputat, prim-ministru (n. 8 ianuarie 1873 – mort în închisoare la 5 februarie 1953)

„NU AVEM NICI UN SOLDAT ROMÂN DE SACRIFICAT PENTRU SCOPURI STRĂINE"

Iuliu Maniu împreună cu I.G. Duca și Nicolae Titulescu

Dacă întreaga opinie românească, cu noi toți, am fost pentru recucerirea provinciilor rupte prin agresiune de la patria mumă, suntem categoric în contră ca România să urmărească obiective de agresiune. Nu este admisibil să ne prezentăm ca agresori față de Rusia, astăzi aliata Angliei, probabil învingătoare, pentru alt obiectiv decât Bucovina sau Basarabia – în tovărășie de arme cu Ungaria și cu Axa, care ne-au rupt printr-un act arbitrat, neratificat de nimeni, o parte importantă a țării noastre, vătămându-ne teritoriul, mândria și onoarea națională. Chiar și tovărășia de arme de până acum, impusă de împrejurări, este cât se poate de supărătoare, câtă vreme încă nu am primit nici o satisfacție în problema Transilvaniei, dar ea are totuși o singură justificare: aceea că este menită se repare pierderea ce am suferit, înainte cu un an, în urma presiunii exercitată de Axă, care la vremea sa ne-a legat mâinile, oprindu-ne să ne apărăm. Acum ea ni le-a dezlegat. Basarabia și Bucovina s-au unit cu regatul vechi, prin voința lor liberă și pe baza principiului autodeterminării popoarelor. Ar fi prea pretențios să credem că continuarea războiului germano-rus ar depinde de colaborarea noastră, precum este nu mai puțin pretențios să proclamăm noi, România, război sfânt contra Rusiei, pentru organizația ei internă, de stat și socială. Războiul sfânt, militar și politic, să-l păstrăm pentru România Mare, cu toate provinciile sale. Nu avem nici un soldat român de sacrificat pentru scopuri străine. Trebuie să cruțăm armata noastră pentru scopurile noastre românești, care sunt multe și mari și de tragică actualitate pentru foarte apropiate vremuri.

18 iulie 1941

Grigore Gafencu (om politic, ministru, diplomat, fostul ambasador al Regelui Carol al II-lea și ulterior al lui Antonescu, la Moscova)

Tovărășia lui Antonescu cu Hitler este cinstită și loială. Dar războiul național se oprește la Nistru

Adolf Hitler și Ion Antonescu. O fotografie pentru istorie...

Intrarea generalului Antonescu în războiul împotriva Rusiei, oricât de îndrăzneață poate părea o asemenea hotărâre, poate fi îndreptățită prin interesul nostru național: România e datoare, fie chiar prin jertfe grele, să-și afirme drepturile ei la Gurile Dunării, drepturi de care a atârnat în trecut și de care va atârna și în viitor libera existență a statului român și care nu sunt potrivnice drepturilor nici unui stat vecin.

Provocarea nu a venit din partea noastră. Am început lupta ce ne-a fost impusă, când am putut și cum am putut. Pacea fusese ruptă, acum un an. Declarația de război a fost ultimatumul brutal din 26 iunie 1940. (Am vorbit, în acest sens, d-lui Molotov, la 24 iunie, când mi-am luat rămas bun de la el).

Interesul național ne cere întregirea hotarului basarabean, cum ne cere reîntregirea Transilvaniei și eliberarea teritoriului. Atâta vreme cât luptăm pentru acest interes, ne sprijinim de drepturile noastre și nu provocăm, pe nedrept, pe nimeni. Cum e firesc și politic să împlinim cerințele politicii naționale și cum putem, asocierea noastră cu germanii în lupta împotriva cotropitorilor Basarabiei e firească și îndreptățită. E tovărășia căreia trebuie să-i facem față în ce ne privește, cu cinste și lealitate.

Războiul nostru național se oprește însă la Nistru.

Deoarece țelurile militare nu pot fi tot atât de precis limitate ca țelurile politice, trecerea Nistrului se poate impune din motive tactice și strategice. Țelurile politice nu trebuie însă să depășească vechiul hotar românesc. Nu numai fiindcă, întinzându-ne prea departe, slăbim pozițiile statului român, care nu poate administra temeinic și pretenții împotriva ținuturilor noastre apusene; dar mai ales fiindcă clătinăm noi înșine și șubrezim temelia de drept, argumentele istorice, geografice și etnice, pe care a stat și stă România. Tot ce trece dincolo de Nistru este o provocare. O provocare primejdioasă față de un vecin puternic, mai ușor, poate, de învins, decât de înlăturat și împotriva reacțiunilor căruia nu vom mai putea ridica nici o îndreptățire și nici o stavilă, în cazul unei prăbușiri germane sau al unei păci de compromis.

Cuvintele și atitudinea prin care, fără nici un folos, fără nici o pricopseală pentru tovărășia noastră de arme, care ne cere fapte leale, iar nu vorbe deșarte, atrag asupra noastră mânia neâmpăcată a unui adversar vremelnic, dar a unui vecin de totdeauna, sunt adânc dăunătoare cauzei românești. Ce înseamnă aceste laude fără noimă ca acelea că luptăm pentru a distruge „barbaria", pentru a rupe în bucăți Rusia, pentru a nimici slavismul?

Printr-o asemenea politică, sprijinită pe asemenea vorbe, pierdem tot folosul pe care-l putem trage din împrejurările atât de prielnice azi: ne încărcăm cu simțăminte de ură, pe care decenii le vom purta în spinare, compromitem de mai înainte orice putință de manieră diplomatică și de apărare a drepturilor noastre adevărate, în cazul unei victorii anglo-saxone, sau al unei soluții de „echilibru"; compromitem mai ales caracterul de seriozitate pe care, în zilele grele, orice stat trebuie să și-l impună acțiunii sale drept supremă îndreptățire a libertății și a ființei sale.

Nu ne cere, oare, cel mai elementar simț de prudență să ne abținem de a cheltui, până la capăt, toate forțele noastre militare, pentru ca să nu rămânem lipsiți de orice mijloc de apărare, în cazul unei ofensive maghiare sau tulburări rovoluționare?

„Economie"! – în toate domeniile – iată lozinca politicii noastre naționale de azi. Războiul mai poate să țină mult. Puterile noastre sunt limitate. Situația în care ne aflăm nu e simplă. Interesele noastre nu se confundă cu interesele nimănui.

Este firesc și bine să fim viteji deoarece facem războiul. Dar nu e destul.

3 august 1942

ANTONESCU NU ERA UN DICTATOR DE TIP FASCIST...

Dictatura e regimul mediocrității. Aici trebuie să spunem un lucru important. Cele mai demne lucrări, cele mai extraordinare paradoxuri, cele mai îndrăznețe proiecte, le fac mediocrii. Astea sunt un simptom al mediocrității.

Mediocrul poate imagina lucruri nemaipomenite, lucruri lipsite de orice fel de adecvare la real dar care se impun realului prin forța demenței. Hitler era un mediocru, Mussolini – un tip mediocrizat... În ultimă instanță, tot mediocru, un mediocru cu un simț ceva mai adecvat la real decât Hitler, dar tot un mediocru.

La noi, Antonescu, alt mediocru, de o natură mai evoluată, un mediocru megaloman, ceea ce e deja o treaptă preferabilă, un mediocru megaloman care voia să-și păstreze imaginea nu prea compromisă, față de lumea anglo-saxonă, în fața căreia era căzut în epatare. Pe de altă parte era un om onest. Nu afirm că a fi dictator înseamnă neapărat a fi malonest, deși asta duce la malonestitate în mod aproape sigur. Dar Antonescu nu era un dictator de tip fascist. Acesta e fenomenul care trebuie reținut.

– Era un dictator militar.

– Dictatura la început fascistă dar din cauza aiurelii și a demenței legionare, au trecut câteva luni și s-a dus dracului. Iar Antonescu a făcut o dictatură, unicul lucru posibil. În condiția în care România se afla atunci, nu se putea menține cu un regim parlamentar. Era cu neputință. Numai un om autoritar putea, de bine de rău, să mai proptească ce se putea propti înaintea prăbușirii. Or, el a făcut asta cu ajutorul unor tehnicieni, în general oameni de burghezie și din rândul celor care simpatizau de fapt sau participau la Partidul Liberal sau țărănesc, și din niște militari, care sunt întotdeauna de folos în circumstanțe din astea chiar dacă competența lor este îndoielnică. În condițiile acestea, însă, pentru noi era un lucru nou o dictatură...

Al. Paleologu
– Stellan Tănase:
„Sfidarea Memoriei",
Ed. Du Style, 1996,
pag. 73-74

Rege al României (1930-1940)

Regele Carol al II-lea l-a urât pe Antonescu cu înverşunare. O ură firească; Generalul a fost doar acela care l-a silit să abdice şi să plece din ţară, în exil

„TRĂDĂTORUL ION ANTONESCU"

În zadar preşedintele Consiliului de Miniştri, Armand Călinescu, şi cu mine încercam a le demonstra că într-o ciocnire de ideologii, într-o luptă de interese mondiale care cuprindea lumea, o neutralitate este un lucru imposibil, că este o amăgire care nu va putea dura. Totuşi, în urma unui consiliu de coroană s-a luat deciziunea că România va adopta o poziţie de neutralitate. Atât Călinescu cât şi eu a trebuit să ne închinăm în faţa acestei păreri a majorităţii însă cu reticenţa morală că gestul făcut nu este decât un expedient temporar. Atât noi cât şi marele dispărut, Nicolae Iorga, eram convinşi că interesele României erau alăturea de marile democraţii occidentale, că oricare ar fi fost greşelile din trecut, tot ele vor fi cele învingătoare, căci cine stăpâneşte mările, stăpâneşte lumea, şi acest stăpân este Imperiul Britanic. Nu aveam decât un gând: să învingem toate rezistenţele şi mai devreme sau mai târziu să călăuzim destinele ţării în lupta alături de apărătorii libertăţii. Au fost unii care m-au întrebat: ce interes are România de a avut această atitudine? Am răspuns: pentru a apăra ceea ce e al nostru. În scurtă vreme, evenimentele mi-au dat dreptate. Un stat poate fi eclipsat momentan ca teritoriu, invadat fiind de inamic, dar dacă îşi menţine organizaţia de stat şi cel puţin o parte din forţa armată, chiar dincolo de graniţă, tot trăieşte şi forţa lui morală rămâne întreagă.

Lucrând ca de obicei indirect, partidul NSDAP îndeplinind rolul pe care statul şi-l putea însuşi, a uzat de cel mai bun agent al său, Garda de Fier, spre a-şi atinge ţelul. Puţină vreme după începutul războiului, aproape concomitent cu distrugerea Poloniei, la 21 septembrie 1939, preşedintele Consiliului (de Miniştri), Armand Călinescu, este asasinat de către această organizaţie armată din Germania.

Ura acestor terorişti, agenţi ai totalitarismului, era neîmpăcată împotriva lui, mai ales de la dispariţia lui Corneliu Codreanu. Era o luptă

pe viață și pe moarte care, întrucâtva, amintea de vendetta corsicană. Acest patriot luminat și energic, prieten devotat al Suveranului său și al democraților, cade la postul lui de luptă abia câteva zile după ce-mi declarase că e gata să-și servească Patria în orice funcțiune se va crede necesar, fie subsecretar de stat ori chiar prefect, cu singura condiție însă ca politica României să nu fie alături de puterile Axei.

Germania a știut prea bine unde lovea asasinând acest atât de distins om de stat, știa că moartea lui va fi o lovitură demoralizatoare și fatală dată țării, Suveranului ei și cauzei democraților.

Lovitura a fost într-adevăr una care s-a simțit adânc, mai ales în cercurile politice care s-au găsit complet buimăcite.

Dar nici această presiune sângeroasă n-a avut darul de a mișca marile democrații și am fost lăsat pradă Moloch-ului german. Nici politicienii din interior n-au priceput că era momentul suprem de a strânge rândurile pentru lupta împotriva dușmanului comun, intern și extern.

Cu toată represiunea extrem de dură împotriva Gărzii nazifile, influența și puterea ei n-a făcut decât să crească. Au urmat evenimentele din Franța, echilibrul schimbându-se prin această lovitură mortală din ce în ce mai mult de partea Axei. Elementele politice, chiar cele cu tendințe democratice, înclinau din ce în ce mai mult înspre o înțelegere mai intimă cu Germania. Prea puțini eram noi cei care duceam încă lupta fățișă pentru cauza cea bună.

Mai trebuia dărâmat un element care stătea în calea nazismului: acesta era Suveranul. Față de el, pangermanismul machiavelic a găsit o ultimă și teribilă armă: destrămarea teritorială. Mai întâi, grație înțelegerii cu Sovietele, a fost Basarabia, apoi, urmând un bine stabilit program revizionist, jumătate din Transilvania dată Ungariei prin nemilosul dictat de la Viena, terminând cu satisfacerea dorințelor bulgărești în Cadrilaterul dobrogean. Lovituri date rapid și sub amenințări de cotropire a țării. Lovituri de disolațiune materială dar mai ales morală. Garda de Fier devine acum în mod absolut deschis agentul și aliatul hitlerismului. Ea a ajutat din răsputeri la această operă și la micșorarea rezistenței țării. Conducătorii ei au mers așa de departe încât au declarat că doar preluarea puterii de către Gardă poate

Carol al II-lea și generalul Ion Antonescu

face suportabile aceste pierderi pentru România.

Nu din dragoste pentru țările care s-au mărit pe spinarea țării mele a procedat Germania în acest mod, ci, prin micșorare și demoralizare, să câștige noi puncte strategice pentru planurile ei de mâine.

Două elemente care erau cheagul de rezistență trebuiau cu orice preț eliminate: Armand Călinescu și regele Carol al II-lea. În mai puțin de un an au reușit să-și îndeplinească scopul.

E trist că în această operă a pangermanismului au găsit complici în țară și mie îmi este silă să scriu numele lor: Garda de Fier, trădătorul Ion Antonescu și politicieni de ultimă speță ca Valter Pop, elemente lipsite de patriotism și vândute dușmanului.

Antonescu, care avea reputația de a fi un om cinstit, energic și iubitor al ordinii, care ca ministru de război și șef al Statului Major se angajase față de Franța că materialul de război dăruit de acea țară nu se va întrebuința niciodată împotriva aliaților, odată însărcinat cu puterea tocmai pe baza acestei reputații, în loc de a-și face datoria și de a restabili ordinea tulburată de Garda de Fier, s-a făcut complicele acestor elemente teroriste și a fost acela care a adus evenimentele de la 6 septembrie (1940), abdicarea Regelui Carol.

Astfel s-a instaurat regimul dictatorial Antonescu, care a subjugat fără remușcare România unei hoarde de asasini și intereselor expansiunii și agresiunii pangermane.

Ceea ce unii au voit să evite, ocuparea țării de către Hitler, tot s-a făcut, dar s-a făcut împotriva intereselor permanente ale țării și s-a adeverit punctul de vedere ce-l apărasem că, în acest conflict al celor două lumi, România nu putea să rămână neutră.

„În Zodia Satanei", pag. 133-135

Generalul Paul Angelescu, Ion Antonescu
și Carol al II-lea

ADEVĂRUL DESPRE ARESTAREA MAREŞALULUI ION ANTONESCU ŞI PREDAREA ACESTUIA RUŞILOR

În legătură cu acţiunea de ieşire a României din război şi cu lovitura de la 23 august, denaturările au început încă din primele momente.
Mai întâi că Partidul Comunist, care pusese mâna pe putere în prezenţa tancurilor ruseşti, nu avea istorie şi şi-a însuşit lovitura de stat de la 23 august ca începutul propriei istorii. Sigur că n-avea nici o contigenţă reuşita loviturii de stat cu prezanţa PCR-ului. Nu se poate constata că în această acţiune n-au fost implicaţi şi câtiva comunişti, dar implicarea lor a fost de natură minoră. Acţiunea care se desfăşurase vreme de doi ani se făcuse în absenţa PCR-ului.
Cum au intervenit comuniştii în acţiune? La un moment dat, Novicov a cerut Opoziţiei unite să integreze şi secţia din România a PC în acţiunea pentru ieşirea României din război.

Cum s-a derulat filmul zilei de 23 August?

Mareşalul Antonescu a fost invitat la Palat în dimineaţa zilei de 23 august. În aceeaşi zi, mareşalul a primit la Snagov, unde funcţiona guvernul pe care-l conducea, pe delegatul Opoziţiei unite, prof. Gheorghe Brătianu, care l-a solicitat cu insistenţă, pentru nu ştiu câta oară, ca să accepte ideea unui armistiţiu neîntârziat cu puterile aliate. Gh. Brătianu l-a găsit pe Antonescu într-o dispoziţie bună, i-a confirmat că a ajuns la concluzia că Germania a pierdut războiul, dar el crede că ieşirea din război a României trebuie speculată pentru a câştiga cât mai mult din această ieşire şi s-a gândit la ieşirea din război, dar trebuie să aleagă el momentul oportun, sperând că dificultăţile pe care le vor întâmpina ruşii în înaintarea lor vor asigura României condiţii mai avantajoase.

În opinia lui Antonescu momentul oportun

nu era delimitat, ci el pretindea să fie lăsat la totala sa discreţie, să hotărască el care va fi momentul cel mai potrivit, să nu intervină cu presiuni politice şi morale din afară nici regele, nici politicienii. Sigur că acest răspuns era pozitiv, întrucât îşi manifestase îndoiala că oamenii politici vor acoperi o viitoare acţiune pentru încetarea războiului făcută de el. Gh. Brătianu s-a angajat că îi aduce o scrisoare semnată de Maniu, de Brătianu şi de Titel Petrescu, prin care ei îşi asumă răspunderea politică a ieşirii României din război. Întors la Snagov, Brătianu, care nu putuse într-un timp atât de scurt să obţină hârtia solicitată de Antonescu, l-a asigurat că nu este o problemă de hârtie, ci doar o chestie de timp, căci atât Brătianu, Maniu cât şi Titel Petrescu sunt de acord să semneze o garanţie prin care îl absolvă de răspunderea politică a unei asemenea acţiuni. Dar l-a găsit pe Antonescu enervat. Avusese loc între timp o şedinţă a Consiliului de Miniştri care, datorită unor inadvertenţe minore şi datorită activităţii condamnabile a guvernului, reuşise să-l enerveze pe Antonescu. De data asta, Antonescu a fost furios şi chiar l-a repezit pe Brătianu, spunând că va discuta el cu regele deoarece merge la Palat. Între timp s-a răzgândit şi a trebuit să intervină Sănătescu prin telefon cu insistenţe ca el totuşi să meargă la Palat unde era anunţat, chiar cu argumentul la care am asistat: "Bine, măi Ionică, nu poţi să-l ofensezi pe rege! Te-ai anunţat în audienţă şi acum tam-nesam, nu te mai duci". Până la urmă l-a convins să meargă, însă în prealabil l-a trimis pe Ică Antonescu la Palat. Pentru ipoteza în care Antonescu s-ar fi menţinut pe refuzul de a încheia fără întârziere armistiţiul, urma ca răsturnarea plănuită să se facă la 26 august. S-a aflat însă că Antonescu pleacă pe front a doua zi, adică în 24 august, ca să vadă care e situaţia, căci se rupsese frontul la Târgu Frumos. Atunci, în ultimul moment, s-a hotărât că dacă Antonescu refuză să execute ordinul regelui de a face imediat armistiţiul, să fie imediat arestat.

Pentru opinia publică care nu cunoaşte împrejurările, trebuie precizat că până în ultimul moment, adică până la arestarea lui Antonescu, erau valabile două formule pe care le elaborase Opoziţia, şi anume: încetarea războiului din Răsărit şi ruperea noastră de puterile Axei fără Antonescu, în cazul refuzului lui, şi cu arestarea lui Antonescu, sau tot sprijinul pe care regele şi partidele politice îl vor da Mareşalului, dacă acesta se angaja imediat să facă el armistiţiul. Deci această alternativă a fost valabilă până în ultimul moment, până la refuzul lui Antonescu. Dacă Antonescu, în audienţa de la Palat, ar fi acceptat sugestia regelui de a face imediat armistiţiul, fără să-i mai consulte pe nemţi, atunci toată lumea inclusiv Partidul Comunist, i-ar fi dat sprijin să realizeze ieşirea noastră din război. Din păcate, Antonescu, fiind un tip foarte coleric şi foarte veleitar, s-a considerat ofensat prin nota ultimativă verbală pe care i-o dăduse regele şi a răspuns foarte ţâfnos, oarecum reproşându-i regelui că se amestecă acolo unde nu-i fierbe oala şi că să stea liniştit şi să-l lase pe el să judece momentul cel mai potrivit. Şi dacă e cazul să facă armistiţiul, va face, dar atunci când va socoti că e oportun. La care ragele a insistat ca armistiţiul să se facă imediat, fără nici-o tergiversare. Antonescu a replicat că onoarea lui militară îl împiedică de a-şi părăsi un aliat, pe Hitler, fără să-l avertizeze. În momentul acesta s-a ivit un pericol acut: dacă Antonescu anunţa intenţia de a se retrage din război s-ar fi repetat pentru România întâmplarea petrecută în Ungaria, adică ocuparea militară a Ungariei şi răsturnarea guvernului, înlocuirea lui cu o expozitură germană, pentru că Hitler nu putea concepe ca unul dintre aliaţii de bază, cum era România, să părăsească alianţa de maniera asta. Atunci, dat fiind pericolul acut pe care-l reprezenta intenţia lui Antonescu de a cere dezlegarea de la Hitler pentru retragerea din alianţă şi pentru încetarea războiului, s-a hotărât pe loc arestarea lui.

Cum a avut loc arestarea Mareşalului Antonescu

Arestarea a fost făcută de către un grup din garda Palatului, condus de căpitanul Dimitriu, efectiv au fost doi subofiţeri. Şi în legătură cu scena arestării s-au lansat fel şi fel de versiuni.

Prezenţi în acel moment erau Regele, Sănătescu şi amândoi Antoneştii. În momentul în care s-a dispus arestarea lui Ion Antonescu, regele a plecat din cameră şi a intrat generalul Aldea, care a dat ordinul efectiv de arestare. S-a inventat un fel de dialog între rege şi Antonescu care nu e verosimil deloc. Ceea ce este absolut autentic – a fost înregistrat pe bandă – este că regele a spus: „Domnule Mareşal, suntem la marginea dezastrului, este ultimul moment în care trebuie să luăm hotărârea de a înceta războiul din Răsărit şi de a ne alia cu aliaţii noştri naturali”. La care Antonescu a răspuns destul de înţepat: “Nu Majestatea voastră, ci eu hotărăsc momentul şi nu pot să las soarta ţării pe mâinile unui copil”. Regele a insistat, mareşalul a răspuns obraznic, a fost şi un “escarmouche”. Antonescu i s-a adresat cu “dumneavoastră”, iar regele i-a răspuns: “Poate vreţi să ziceţi Majestatea Voastră”. Mareşalul s-a corectat, apoi regele spunându-i “domnule Antonescu”, el a răspuns: “Poate vreţi să spuneţi domnule Mareşal”. În fine, acestea sunt nişte lucruri minore, în orice caz s-a hotărât să fie arestaţi pe loc el şi cu Mihai Antonescu, dar n-aveau unde să-i ţină. Exista în Palat un aşa zis cabinet filatelic, care nu era aerisit, în care Regle Carol al II-lea îşi ţinea impresionanta lui colecţie de mărci poştale, care se pare

că era cea mai prestigioasă din toată lumea și pe care a moștenit-o Lupeasca. Acolo era o cameră mică, blindată, fără aerisire. Între timp, după arestarea Antoneștilor, trebuiau neutralizați toți șefii de instituții care dispuneau de putere de foc, și anume: șeful Jandarmeriei, șeful Armatei, al Statului Major, etc. Primul care a fost invitat și care a răspuns invitației a fost Piki Vasiliu, căruia i s-a raportat care este situația și a spus: "Sunt la ordinul Majestății Sale și, dacă vreți, îi convoc eu pe ceilalți, care probabil, dacă sunt chemați de alte persoane din Palat, vor avea reticențe". El a fost cel care i-a convocat pe Pantazi, pe Topor – șeful Jandarmeriei, ca să fie arestați. Pe aceștia i-a ținut în corpul de gardă. Ce să facă cu cei doi Antonești care erau în seif și se sufocau acolo că n-aveau aer? A intervenit o chestie care nu era pusă la punct dinainte, și anume: judecând situația, Pătrașcanu a vorbit cu Bodnăraș, care se prezentase sub numele de Ceașu, iar Bodnăraș a trimis un grup de chelneri comuniști ca să îi preia pe cei doi Antonești de la Palat și să-i ducă în siguranță sub pază. S-a făcut o mare greșeală, pentru că s-a permis imixtiunea comuniștilor în treaba asta, dar regele plecase și Sănătescu s-a bucurat că poate scăpa de ei. Poate el se temea și de eventualitatea ca oamenii – ostași sau ofițeri devotați lui Antonescu – să nu încerce o lovitură să-i scoată din arest, de aceea a fost încântat de soluția dată. La ora 16, când prin Iorgu Ghica, care era administrator la Palat, s-a trimis șefilor de partide din Opoziție, lui Maniu, lui Brătianu, lui Titel Petrescu și lui Pătrășcanu vestea că au fost arestați Antoneștii, în care nu au obiceiul să meargă niciodată. Maniu a spus că el rămâne în apartamentul lui Nerva Andrei Kelekeș, care era în blocul CEC-ului, pe Splaiul Unirii nr. 4, la etj. 3, a cărui familie era dispersată în Ardeal și era singur. Acolo am stat cu Maniu și cu încă două persoane. Am avut un moment de panică pentru că la un moment dat s-a oprit în dreptul blocului un tanc german care trăgea cu mitraliera și gloanțele intrau pe geam la noi. Bineînțeles că prima concluzie a fost că s-a descoperit locul unde stă Maniu și ne atacă, am baricadat ușile cum am putut. Ne-am dat seama cu întârziere că de fapt tancul avusese o pană și până au reparat-o, soldații trăgeau cu mitraliera ca să nu fie atacați – se știa deja că România întorsese armele. Nu s-a întâmplat nimic, dar noi intrasem în panică. Maniu a spus: "Voi vă descurcați cum puteți că eu tot nu mai contez. Dacă vin mai mulți, tot nu ne putem apăra". Și s-a culcat și a dormit liniștit în timp ce nouă ne bâțâiau izmenele – asta în noaptea de 23 august! Consemnul era ca a doua zi la ora 4 dimineața toți să se întâlnească la Palat.

Indignarea lui Maniu. Antonescu e dus sub pază în apartamentul amantei lui Bodnăraș

Când ne-am dus la Palat, am aflat că regele plecase în noaptea aceea la ora 2 să se adăpostească în județul Gorj, iar după plecarea regelui, Sănătescu i-a predat pe Antonești unui grup de comuniști. Maniu s-a înfuriat – la asta am asistat. I-a spus: "Bine domnule general, cum ai putut face prostia asta? Dumneata nu știi că Antonescu, ca șef de Stat, a fost arestat sub înalta custodie a Majestății Sale? Deci Majestatea Sa răspunde moralicește pentru arestarea lui. Arestarea a fost necesară din punct de vedere politic, a fost un act politic regal și dumneata l-ai degradat, dându-l pe șeful Statului pe mâna unor derbedei". Sănătescu dădea din colț în colț: Păi ce era să fac domnule Maniu? Mi-a fost frică că ne atacă, aici n-avem

apărare, nu-i puteam ţine în seif că se sufocau, mi-a părut bine când au venit ăştia şi s-au angajat că-i iau ei sub pază". Într-adevăr, ei i-au dus în Vatra Luminoasă la nr. 47, într-un apartament tip, în care locuia amanta lui Bodnăraş. Apartamentele acestea aveau parter şi demisol şi acolo i-au ţinut sub pază comunistă până a doua zi dimineaţa. A doua zi dimineaţa, la insistenţele lui Maniu, Aldea – ministrul de Interne – a trimis o companie de soldaţi care a înconjurat casa şi care păzea din exterior.

În poziţia asta au rămas Antoneştii până în 29 august, când un general rus, investit cu mandat din partea guvernului sovietic, a venit să-i ridice şi să-i ducă în Rusia. Aldea s-a opus, dar acela i-a spus că dacă se opune, vin cu un regiment de tancuri şi tot îi ia cu forţa. Deci aşa au pus mâna ruşii pe Antonescu; i-au dus la Lefortovo, puşcăria de lângă Moscova, şi i-au ţinut acolo vreo 7 luni, până când a avut loc procesul. Ceea ce trebuia reţinut este următorul lucru: până în ultimul moment al arestării lui Antonescu, Opoziţia pregătise două variante: armistiţiul lui Antonescu, susţinut de rege şi de partidele politice, inclusiv de Partidul Comunist, sau, în cazul în care până în ultimul moment Antonescu refuza să-şi asume răspunderea, armistiţiul făcut contra voinţei lui, prin arestarea lui şi a principalilor răspunzători de instituţii represive din ţară, cu riscurile aferente, declarând imediat ieşirea noastră din alianţa fascistă. Până la ora 16 au fost valabile aceste două alternative. Deoarece Antonescu a refuzat categoric să facă el armistiţiul şi a avut chiar un limbaj insolent faţă de rege, s-a hotărât să fie arestat.

(Corneliu Coposu: Confesiuni. Dialoguri cu Doina Alexandrescu). Ed. Anastasia, 1996.

ÎNCEPUTUL ȘI SFÂRȘITUL MAREȘALULUI ION ANTONESCU

La 2 septembrie 1940 a avut loc, sub fereastra Palatului o mare manifestație... care a degenerat repede. Toată noaptea, am auzit și focuri de armă. Această zi marchează începutul unei mișcări de insurecție împotriva Regelui Carol al II-lea, orchestrată de credincioșii Gărzii de Fier, asociați cu partizanii generalului Antonescu.

La 4 septembrie, într-o învălmășeală de neînchipuit, tatăl meu a trebuit să se hotărască să facă apel la cel care, dintr-o dată, apărea ca omul providențial: Ion Antonescu. Naționalist cu mână de fier, el era singurul care putea să-și asigure atât bunăvoința germanilor, cât și pe cea a unei populații române profund nemulțumite. Carol al II-lea i-a oferit deci președinția Consiliului, ceea ce Antonescu a refuzat. El cerea puteri depline. Atunci când generalul a ieșit din biroul tatălui meu, cu chipul grav, m-a zărit și m-a salutat. Avea această manie de a vorbi despre el însuși la persoana a treia: "Generalul Antonescu asigură situația". Rămânea de știut despre care situație anume vorbea.

Curând aveam să o descoperim: pe 6 septembrie, pe la ora s-a 6 dimineața, un curier s-a prezentat la Palat. Antonescu îi cerea lui Carol al II-lea să abdice cât mai repede. Toată noaptea, tatăl meu dezbătuse evenimentele împreună cu Magda Lupescu și cu Urdăreanu. A citit scrisoarea lui Antonescu, a lăsat capul în jos și i-a dat misiva șefului său de cabinet.

– Și acuma, ce e de făcut? a întrebat el.

– Nu mai putem spera nimic, a răspuns Urdăreanu. Totul s-a sfârșit.

Fusese supus la presiuni? I se promisese Dumnezeu știe ce? În orice caz, nu era de loc în obiceiul tatălui meu să abandoneze astfel partida.

De altfel, tatăl meu nu dăduse impresia unui om care cedează cu ușurință în fața adversarilor. S-a spus, după aceea, că ar fi putut să ignore somația lui Antonescu. De fapt, el nu ar fi putut s-o facă decât dacă ar fi fost susținut.

Singur, Carol al II-lea devenea neputincios. Într-adevăr, nu sunt sigur că, în acel moment de criză, armata și-ar fi urmat suveranul. "Marea mută" rămăsese loială față de monarhie, dar fusese frustrată de lipsa de rezistență de care dădusem dovadă cu ocazia deposedărilor teritoriale. Antonescu a știut să se folosească de acest sentiment pentru a face o enormă propagandă în rândurile armatei. În ceea ce-l privea nu era împotriva monarhiei. Era un militar legitimist pe care îl preocupa, cred, viitorul țării sale. Pentru el problema acelui moment nu era legată de natura regimului, ci de persoana însăși a lui Carol al II-lea, a cărui plecare o cerea în mod imperios.

Adus în impas, Regele și-a redactat mesajul de abdicare... fără a utiliza vreodată cuvântul. S-a mulțumit să scrie că remite coroana și puterea în mâinile fiului său, Mihai. N-am închis ochii toată noaptea. M-am culcat pe la ora cinci dimineața. Tatăl meu nu.

La ora nouă, am fost trezit de telefon. Eram anunțat că trebuia să mă duc să depun jurământul. Pe jumătate adormit, m-am dus la Palat, unde l-am găsit pe Antonescu, împreună cu reprezentanți ai armatei, cu ministrul de justiție, cu patriarhul și cu mai mulți înalți demnitari. În fața lor, am depus jurământul de credință țării mele și poporului meu.

Eram puțin buimăcit din cauza precipitării evenimentelor. Antonescu a profitat de starea mea pentru a mă face să semnez un decret care îl confirma pe cel al lui Carol al II-lea și prin care i se acordau puteri depline.

Tatăl meu a plecat la două zile după ce eu am depus jurământul. De la 6 la 8 septembrie, el și Magda Lupescu și-au făcut bagajele. Tatăl meu și-a luat cu el colecția de timbre, tablouri și un mare număr de bibelouri. Apoi, l-am însoțit la gară. Ne-am îmbrățișat. N-am

Tribuna regală la defilarea din 10 mai 1941

prea vorbit, eram amândoi prea tulburați.

Tatăl meu și Magda Lupescu au plecat cu trenul regal. În garnitură erau trei vagoane încărcate cu tot ceea ce putuseră să transporte. Câteva ore mai târziu, pe cînd se apropiau de frontieră, în gara Timișoara, mecanicul de locomotivă care conducea trenul a văzut un grup de bărbați înarmați până în dinți. În loc să oprească, a luat viteza maximă. Aparent bine informați, indivizii au deschis focul asupra vagonului în care se instalase tatăl meu. Din fericire, el a scăpat culcându-se imediat pe podeaua compartimentului. Culmea este că șeful acestui comando a devenit ulterior preot, ceea ce foarte puțină lume știe.

Tatăl meu a trecut prin Elveția, apoi s-a dus în Spania. Antonescu i-a cerut lui Franco să sechestreze – atât cât era cu putință – bunurile pe care Carol al II-lea le luase cu el. Cele trei vagoane ne-au fost trimise înapoi, precum și niște medalii de aur.

Antonescu ordonase să fie sigilate toate încăperile și toate birourile din Palat. Comisia de anchetă pe care el a desemnat-o a căutat peste tot și a găsit și documente bancare, precum și o cutie conținând o sută zece milioane de lei în numerar. Se spune că tatăl meu și Magda Lupescu au scos din România între treizeci și cincizeci de milioane de dolari. Eu nu știu decât un singur lucru: pe la mijlocul anilor treizeci, însărcinatul nostru cu afaceri a trebuit să se ducă la Londra pentru a face cunoscut că în acea lună tezaurul român nu își va putea achita serviciul datoriei sale: nu mai avea devize. După anchetarea cazului, unii au afirmat că aceste devize ar fi fost deturnate de către Magda Lupescu. Ea și tatăl meu plasaseră cu siguranță bani în străinătate sub nume fictive de persoane sau de societăți. La moartea tatălui meu, în orice caz, nu s-a găsit o centimă.

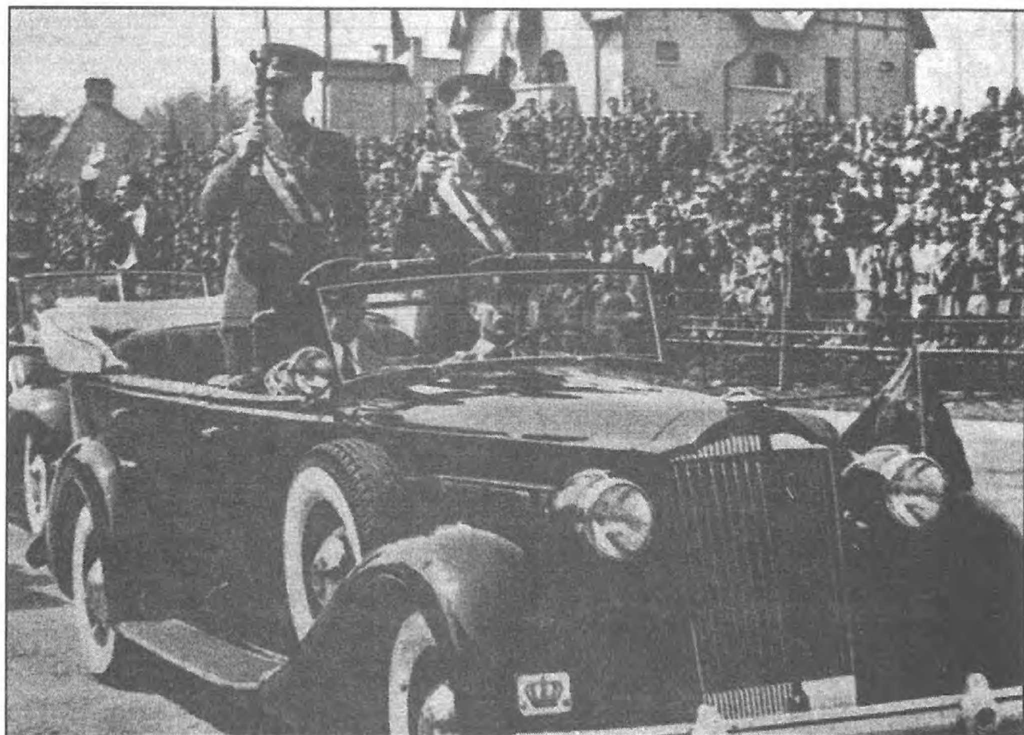
*

– Tatăl Majestății Voastre a plecat și Majestatea Voastră ați devenit Rege. Erați tânăr și frumos, simbolizați viitorul României. Au avut atunci loc manifestații deosebite pentru a saluta urcarea pe tron?

– Momentul nu era potrivit pentru sărbătoare! Cred, totuși, că populația era încântată să vadă urcând pe tron un Rege de nouăsprezece ani. Dar asta nu înseamnă că situația mea s-a schimbat în vreun fel. Am rămas, timp de trei sau patru săptămâni înconjurat de persoane care îmi erau deosebit de antipatice, oameni care fuseseră instalați de tatăl meu și care încercau să se adapteze sau să părăsească corabia. Antonescu luase în mâinile lui treburile țării, iar eu devenisem un figurant. Profitând de popularitatea mea, Antonescu avea intenția de a mă folosi ca pe un simbol pasiv.

Deși raporturile dintre noi erau încordate, i-am fost totuși foarte recunoscător pentru că a rechemat-o pe mama în România. Am reîntâlnit-o la frontieră, emoționat să o revăd pe pământ românesc, după ani de absență. La București, Antonescu ne aștepta la gară împreună cu noul guvern. El ne-a oferit o intrare teatrală în București. Pusese să fie scoase caleștile Curții, la care erau înhămați cai superbi. În acest atelaj, dintr-o altă vreme, am ajuns noi la Palatul Regal, escortați de gardă. Lumea era la ferestre și ne aclama.

Ceva mai târziu, Antonescu ne-a cerut, mamei mele și mie, să ne plimbăm pe jos prin Capitală. Am ieșit din Palat și am luat-o pe Calea Victoriei. Era o lume extrem de numeroasă care îmi scanda numele. Era cu adevărat un delir! Antonescu m-a pus să intru prin magazine pentru a strânge câteva mâini, lucru foarte puțin obișnuit pentru un suveran român.

Parada de la 10 mai 1942

De fapt, aveam să petrecem foarte puţin timp la Bucureşti. Cel mai adesea, noi ne refugiam la Sinaia. Acolo, în munţii Carpaţi, ne simţeam într-adevăr la noi acasă. Sinaia, întemeiată de Regele Carol I, rămânea în fond "sediul" monarhiei în România. Eu nu aveam nici un fel de activitate legată de conducerea treburilor statului. Profitam de acest fapt ca să schiez şi să vizitez, la volanul automobilului meu, micile sate de munte. Adesea mă opream, băteam la câte o uşă, mi se deschidea şi stăteam de vorbă cu oamenii, simplu, în particular. Erau, în mod evident, surprinşi să se trezească faţă în faţă cu Regele şi să poată să i se adreseze direct fără ocolişuri. Acestea erau pentru mine momente privilegiate.

Nu mă duceam la Bucureşti decât din raţiuni oficiale, atunci când mă convoca Antonescu. "Convoca", acesta este cuvântul potrivit...

- Pe ce se sprijinea cel care era numit „Conducătorul" pentru a guverna ţara?

- El nu avea dreptul să se afirme ca şef al statului, din moment ce eu însumi eram acela. Însă el abrogase Constituţia şi legifera prin decrete. Eram, deci, un suveran lipsit de putere de decizie şi de iniţiativă.

Când Antonescu a declarat război Uniunii Sovietice în iunie 1941, urmărindu-i în aceasta pe germanii care rupeau Pactul Molotov-Ribbentrop, mama şi cu mine am aflat-o... ascultând BBC-ul. Ne aflam atunci la Sinaia. Ţara mea declara război unei alte puteri, iar eu, şeful statului, aflu acest lucru la radio. Era culmea! Faptul pare astăzi de neimaginat.

Regele Mihai şi Ion Antonescu sosind la Mănăstirea Curtea de Argeş (august 1942)

L-am chemat de îndată pe Antonescu la telefon. "Cum aţi putut să faceţi aşa ceva fără să mă informaţi?" Ştiţi ce a avut tupeul să îmi răspundă? "Aţi fi aflat-o din ziare".

Mult mai târziu, când ruşii au venit să mă vadă, ei mi-au spus de la bun început că erau convinşi, încă din primul moment, că eu nu aveam nici o responsabilitate, în această declaraţie de război. Antonescu, deci, nu i-a amăgit pe Aliaţi.

În pofida poziţiei mele delicate, eu nu m-am gândit niciodată să plec. Am considerat întotdeauna că era de datoria mea să rămân în România, orice s-ar întâmpla. Ulterior, s-a dovedit că aceasta fusese o excelentă strategie, deoarece mi-a permis să acţionez împotriva lui Antonescu şi a nemţilor.

Eram absolut potrivnic ideii de a vedea România alăturându-se forţelor Axei. De asemenea, eram împotriva declarării războiului contra ruşilor. Dar consideram totuşi justificată voinţa românească de a recupera Basarabia ocupată de sovietici şi care era parte integrantă din ţara noastră.

De aceea, atunci când trupele româneşti au luat înapoi ruşilor acest teritoriu, aveam toate motivele de a fi satisfăcut. De altfel, i-am trimis lui Antonescu o telegramă de felicitare. M-am dus pe front, nu foarte departe de linia frontului, şi am trecut în revistă trupele. Am strâns mâna soldaţilor, le-am pus întrebări, iar ei mi-au răspuns cu aceeaşi simplitate. M-am aşezat la masa lor şi am prânzit împreună. Cu tot gradul meu de mareşal, preferam tovărăşia lor celei a ofiţerilor.

Cu ocazia acestei vizite pe front, în Crimeea, am făcut prima mea mare călătorie cu avionul. Când ne întorceam de la Sevastopol, trimotorul nostru a făcut un ocol pentru a survola un oraş complet distrus. Erau rafale violente de vânt, avionul era zgâlţâit. Iar eu începusem să mă simt rău. M-am dus în faţă să văd ce se întâmpla. Pilotul a observat cât eram de palid, l-a sculat de pe locul lui pe copilotul

său și m-a așezat în locul acestuia, rugându-mă să preiau comenzile aparatului. Indispoziția mea a trecut numaidecât. Când zborul a redevenit mai lin, am discutat îndelung cu pilotul nostru despre cel mai bun mod de a învăța această meserie. Începând din acea zi, în secret, ori de câte ori aveam de făcut deplasări cu avionul prin țară, părăseam cabina imediat după decolare și mă duceam lângă pilot în cockpit și pilotam. Atunci când, în mod oficial, am învățat să zbor, aveam deja de fapt mai multe ore de zbor la activ. Am obținut brevetul în septembrie 1943.

A trebuit să învăț "în secret", deoarece Antonescu se opunea acestui proiect, pretextând că era prea periculos. Trebuia deci să fac uz de șiretlicuri. Îmi amintesc că, în Transilvania, pentru a putea să zbor, le-am dat o falsă întâlnire oamenilor însărcinați cu siguranța mea și cu supravegherea mea. Ei s-au dus acolo și m-au așteptat patru ore întregi. În acest timp, noi am luat-o spre aeroport unde m-am urcat la bordul unui mic aparat împrumutat de la aeroclubul din București.

– În ce fel se executa dominația lui Antonescu asupra Majestății Voastre? Spuneți că erați supravegheat?

– Fuseseră plasați în preajma mea oameni pe care eu nu îi alesesem. Unii dintre ei, de altfel, se achitau foarte bine de obligațiile lor, dar nu îmi inspirau nici-o încredere. Era mareșalul Curții, un șef de stat-major privat, aghiotanți, care fuseseră toți numiți de Antonescu. Ofițerii prea credincioși tatălui meu fuseseră îndepărtați, cred chiar că au fost obligați să părăsească armata. "Spionii" în solda lui Antonescu aveau întotdeauna o atitudine ireproșabilă față de mine. Însă eu știam foarte bine că ei trimiteau șefului lor rapoarte în care descriau în mod amănunțit cele mai mici fapte și gesturi ale mele.

În 1942, am reușit totuși să introduc în anturajul meu pe unul dintre apropiații mei: fiul marelui maestru de vânătoare, un tânăr foarte cult, care lucrase pe lângă Titulescu pe vremea când acesta a fost ministru al Afacerilor Externe ocupa un post la Societatea Națiunilor. Acest nou venit studiase la Oxford și vorbea mai multe limbi, printre care engleza, franceza și germana. L-am numit secretar particular. Faptul i-a displăcut lui Antonescu, dar nu putea să se opună. L-am păstrat lângă mine până în 1945.

CU TOATĂ ATITUDINEA SA FOARTE PROTOCOLARĂ, ANTONESCU SUPRAVEGHEA TOTUL, PÂNĂ ȘI TREZORERIA MEA PERSONALĂ, SE TEMEA CĂ MAMA MEA ȘI CU MINE AM PUTEA SCOATE BANI DIN ROMÂNIA, AȘA CUM O FĂCUSE MAI ÎNAINTE TATĂL MEU ÎMPREUNĂ CU MAGDA LUPESCU.

Antonescu era, de asemenea, extrem de corect față de Regină, mama mea. Cred chiar că, în mod inconștient, îi era puțin frică de ea, de influența pe care o putea avea asupra mea. Era extrem de circumspect în ce privește încrederea pe care ea o avea în englezi. Într-adevăr, mama mea rămăsese foarte apropiată de Marea Britanie. Între noi, fie chiar în prezența unor germani, nu vorbeam decât în engleză.

În aceste condiții, închipuiți-vă cât am fost noi de tulburați atunci când Antonescu a declarat în mod oficial, la sfârșitul lui 1941, război Marii Britanii. Îmi aduc aminte că l-am primit pe șeful reprezentanței diplomatice a Regatului Unit. El venise la Sinaia să-și ia rămas bun da la mama mea și de la mine. A fost un moment cumplit, deoarece îi consideram pe englezi ca pe prietenii mei, chiar familia mea. Îmi amintesc că aveam inima strânsă vazând că acest diplomat ne părăsește. A trebuit să așteptăm trei ani îndelungați, înainte de a ne putea alătura taberei forțelor aliate.

Totuși, ceea ce este interesant de știut – și ce se uită prea adesea – este faptul că Antonescu nu era în mod fundamental antibritanic. Aș vrea să vă povestesc, în legătură cu aceasta, o mică anecdotă. Într-o zi, pe la sfârșitul lui 1943, trei ofițeri englezi au fost parașutați în România: greșiseră zona. Au fost făcuți prizonieri – unul dintre ei este încă în viață. Gestapo-ul a încercat imediat să pună mâna pe ei pentru a-i supune unui interogatoriu dur și, oricât de ciudat ar putea să pară lucrul acesta, Antonescu a refuzat. El nu i-a predat. I-a ținut închiși. Bineînțeles, însă sub controlul jandarmeriei București. S-a comportat față de ei într-un mod foarte civilizat. Acesta era Antonescu: pe de o parte, se arunca în brațele nemților, dar, din când în când, avea atitudini contrare, ceea ce constituia un ansamblu destul de greu de înțeles.

– Care a fost în România soarta evreilor înainte și după ridicarea extremei drepte?

– Înainte, nu a existat o situație deosebită. Evreii beneficiau de aceleași drepturi ca toți ceilalți români. Comunitatea evreiască din România număra opt sute de mii de persoane, la o populație totală de optsprezece milioane de locuitori. Ea era prezentă în special în Moldova și în nordul țării.

Cred, totuși, că anumitor studenți evrei, chiar imediat după primul război mondial, li s-a interzis intrarea în unele facultăți, cum ar fi cea de medicină din Iași, capitala Moldovei. Dar această ostracizare nu era nici foarte răspândită, nici sistematică. Eu însumi nu aveam practic nici un fel de contacte cu comunitatea evreiască. În clasa mea de doisprezece elevi, îmi amintesc că nu era nici un evreu, fără să știu exact dacă era vorba de o opțiune deliberată a tatălui meu.

Nu se poate însă nega că, ulterior, Garda de Fier, violent antisemită, a comis mai multe sute de asasinate printre evrei. În ceea ce îl privește pe Antonescu, el nu avea, la drept vorbind, o politică de segregare și de exterminare a evreilor. Însă, fără nici o îndoială, era supus presiunilor germane. Mie personal, naziștii nu mi-au cerut niciodată nimic: cunoșteau prea bine poziția mea și pe cea a mamei mele, poziție pe care orice formă de rasism o șoca profund. În timpul războiului, eu am avut un dentist evreu, iar mama mea un oculist evreu. Unul dintre aghiotanți mei, ofițer de aviație, era căsătorit cu o evreică. Ministerul de război i-a impus să divorțeze. El a refuzat, dar întrucât îmi era apropiat, nu au îndrăznit să meargă mai departe față de el.

LA INSISTENȚELE NEMȚILOR, ANTONESCU A DEPORTAT MII DE EVREI ÎN APROPIEREA BASARABIEI. CONSTITUISE UN FEL DE LAGĂR ÎN TRANSNISTRIA. MAMA MEA ȘI CU MINE ERAM ÎN CONTACT CU MARELE RABIN AL ROMÂNIEI. EL A FOST CEL CARE NE-A VORBIT PENTRU PRIMA OARĂ DE "SOLUȚIA FINALĂ". AM EXERCITAT ATUNCI PRESIUNI ASUPRA LUI ANTONESCU CA SĂ OPREASCĂ TOTUL. MAMA AMENINȚA CĂ VA PĂRĂSI ROMÂNIA EA ÎMI SPUNEA CĂ, DACĂ NU REACȚIONAM, AȘ FI RĂMAS ÎN ISTORIE SUB NUMELE DE "MIHAI CEL CUMPLIT". ANTONESCU A ÎNȚELES, SE PARE. ȘI POT SĂ AFIRM CĂ NICI UN EVREU DIN ROMÂNIA NU A FOST PREDAT NAZIȘTILOR PENTRU A FI TRIMIS ÎN LAGĂRELE DE CONCENTRARE DIN GERMANIA SAU DIN POLONIA. NICI UNUL! DE ASEMENEA, NICIODATĂ SUB DOMNIA MEA, NICI UN EVREU NU A PURTAT STAUA GALBENĂ! ESTE FOARTE IMPORTANT SĂ PRECIZĂM ACESTE LUCRURI, CĂCI MĂ ÎNDOIESC CĂ ELE SUNT FOARTE BINE CUNOSCUTE, CU ATÂT MAI MULT

Regele Mihai, Regina mamă și Ion Antonescu plimbându-se pe Calea Victoriei (ian. 1941)

CU CÂT, O ANUMITĂ CONFUZIE A FOST ÎNTREȚINUTĂ ÎN MOD VOIT. UNII SPUN CĂ EVREII DIN NORDUL TRANSILVANIEI AU FOST DEPORTAȚI DIN ORDINUL GUVERNULUI ROMÂN. ACEASTA ÎNSEAMNĂ ÎNSĂ A UITA CĂ ACEA PARTE A ARDEALULUI SE AFLA ATUNCI SUB ADMINISTRAȚIE UNGARĂ!

Marele Rabin din acea vreme, Alexandru Șafran, a scris un volum de memorii în care menționează acțiunea curajoasă a Reginei mame Elena. Nu de mult, am întâlnit un profesor român, evreu, care a găsit documente confirmând spusele mele. El mi-a arătat astfel raportul înaintat de un șef SS, în care sunt menționate protestele mamei mele și consemnate eforturile noastre pentru salvarea evreilor. În limitele mijloacelor noastre, din nefericire...

Chiar foarte recent, am primit o mărturie emoționantă de la Paris. Mă dusesem să particip la o conferință a Institutului francez pentru relațiile internaționale. La sfârșit, un domn a venit să spună deschis, în fața tuturor: "Sunt o treime evreu, o treime român și o treime argentinian. Înainte de război, aveam rubedenii în Franța și România. După război, când m-am întors în Franța, rudele mele dispăruseră. În România, însă, familia mea există și acum".

*

– Vorbiți-mi, Sire, despre momentul în care ați hotărât să intrați în contact cu Aliații, în timp ce România se afla oficial în război împotriva lor.

– Am început să am contacte personale cu Aliații la sfârșitul anului 1942. Chiar imediat după declarația de război împotriva rușilor, șefii partidelor trimiseseră scrisori și memorii lui Antonescu pentru a-i cere să sfârșească cât mai repede cu putință cu recucerirea Basarabiei și să se oprească acolo. Există, în legătură cu acest aspect, un mare număr de documente care sunt clasate pe undeva pe la București. Însă Antonescu nu a vrut să audă nimic. Prin intermediul secretarului meu, am început atunci să intru în contact secret cu mediile politice românești. Consideram cu toții că lucrurile se vor termina foarte prost și că trebuia să intervenim într-un fel sau altul.

Eu am trecut cu adevărat la acțiune în 1944. Am trimis Aliaților doi emisari. Este vorba de Constantin Vișoianu, fost ambasador la Haga și membru al delegației române la Societatea Națiunilor, și de prințul Știrbei, apropiat de Familia Regală. Acești doi emisari aveau drept misiune să propună o pace separată între România și Aliați. În fond, noi ne desolidarizam de Axă. Era o inițiativă plină de riscuri, deoarece Gestapo-ul se afla peste tot.

Cei doi au plecat la Cairo și am început în mod serios negocieri cu Aliații cu scopul de a ieși din război. Aceste tratative au durat timp îndelungat, însă nu au fost încununate de succesul scontat de noi. Ceream ajutor pentru a-i alunga pe nemți de pe teritoriul nostru. Am trimis chiar și un comunicat oficial Aliaților: dacă ar parașuta masiv trupe pentru eliberarea țării, noi le-am indica zonele unde germanii se aflau în numărul cel mai mic. Nici un răspuns! Nu am înțeles decât după aceea că fuseserăm deja predați lui Stalin. Era îngrozitor: ascultam BBC-ul care ne îndemna la rebeliune: "Ieșiți din război, români, ieșiți din război, căci altfel nu vă veți mai putea arăta fața în lume..." Iar eu răspundeam prin misive secrete: "Nu așteptăm nimic altceva! Dar nu o putem face singuri!"

Dacă a fost posibil să organizez toate aceste contacte într-un Palat aflat totuși "sub control", este pentru că Antonescu mă considera un copil. El nu își închipuia că eu aș fi capabil să iau o astfel de inițiativă. Numai Gestapo-ul avusese unele bănuieli; se pare că îl informase despre aceasta pe Antonescu, care a zâmbit și i-a liniștit, spunând: "Nu vă faceți griji din cauza Regelui, este un puști, nu face altceva decât să se joace". Și nemții l-au crezut.

Grupul nostru de conjurați se întâlnea la început o dată pe lună, apoi de două ori pe lună. După căderea nopții, eu trimiteam pe cineva să îi aducă pe participanți într-un automobil banal. Ei pătrundeau în casă printr-o ușă ascunsă, în spatele Palatului, ușă care conducea direct la apartamentele mele. Secretarul meu asista la discuția care dura, în general, două sau trei ore. Câteodată, mama mea ni se alătura. Aveam cu toții același obiectiv: să ieșim cu orice preț din război.

Dispuneam de mijloace radio de legătură. Secretarul meu avea un om sigur, care lucra la serviciul cifrului din Ministerul Afacerilor Externe. El trimitea și primea toate mesajele pe care le codifica și le descifra el însuși. Ceea ce trebuia să ajungă la Antonescu trecea; în schimb, mesajele noastre erau puse deoparte și transmise discret secretarului meu. În felul acesta comunicam noi.

– La 23 august 1944, Majestatea Voastră a hotărât să pună capăt situației. Nu împliniserăți atunci douăzeci și trei de ani și aveați să realizați o lovitură de stat care va răsturna complet toate datele problemei și va modifica sfârșitul războiului...

– Din cauza felului său de a fi, autoritar, Antonescu își pierduse tot sprijinul de care dispusese la venirea sa la putere. Eu, pe de altă parte, cu toată vârsta mea tânără, beneficiam de sprijinul partidelor politice, cu care eram în contact secret din 1942-1943. Am stabilit deci, ca "Ziua Z" să fie pe 26 august 1944. Am redactat eu însumi o telegramă care a fost expediată către comandantul suprem al forțelor aliate din Italia. Prin această telegramă îl informam despre hotărârea mea de a-l răsturna pe Antonescu și, cu aceeași ocazie, de a rupe alianța noastră cu Germania. Îi ceream ajutorul sub forma unui bombardament masiv asupra a patru sau cinci locuri întărite pe care nemții le ocupau în jurul Bucureștiului și ale căror coordonate exacte le indicam.

Acest plan a fost însă dat complet peste cap întrucât, pe 22 august, am aflat printr-o indiscreție, că Antonescu urma să plece pe front pe 24. NU știam cât timp avea să lipsească din București. Închipuiți-vă că nu s-ar fi întors până pe 26! Totul ar fi rămas baltă.

Rușii tocmai străpunseseră frontul la nord-est, în Moldova, iar nemții trimiseseră în Polonia două dintre diviziile blindate care staționau în România. Ceea ce însemna o ușurare a situației noastre. În fața înaintării

rușilor, în guvernul Antonescu s-a produs un moment de șovăire. Situația, atât militară cât și politică, ne era deci favorabilă nouă. Nu erau prea mulți soldați la București. Cei mai mulți erau dispersați în jurul orașului sau mai departe. Șeful de Stat-Major al orașului se raliase cauzei noastre. Ocazia era unică. De aceea, noi am ales data de 23 august pentru a-l aresta pe Antonescu, și nu 26 cum fusese prevăzut.

*

În acea zi de 23 august deci, i-am cerut lui Antonescu să vină pe la mijlocul după-amiezii, pe la ora patru, în apartamentele mele, chiar în spatele Palatului regal. Ca de obicei, a venit cu întârziere. Am stat de vorbă timp de trei sferturi de oră despre situația politică. Nu eram singur, în birou se afla un general dintre oamenii mei. Tonul discuției a devenit iritat atunci când am abordat situația dezastruoasă de pe front și iminența unei invazii a Armatei Roșii. I-am spus lui Antonescu că trebuie să cerem armistițiu fără să întârziem nici o clipă. Mi-a răspuns că nici măcar nu se poate gândi la o astfel de posibilitate și că trebuie să discute problema cu Hitler... I-am replicat că, în fața unei astfel de situații, noi nu ne mai puteam permite să tergiversăm. Generalul care mă însoțea a mers chiar mai departe, aruncându-i lui Antonescu:

– Dacă nu putem să acționăm cu dumneavoastră, o vom face cu un alt guvern.

La care Antonescu a răspuns, furios:

– Cum, dumneavoastră credeți că

Regina mamă, Regele Mihai și Ion Antonescu în tribuna regală a hipodromului Băneasa (iunie 1941)

voi lăsa țara în mâinile unui copil?

Până în ultima clipă, el a refuzat să mă considere un adult.

Trei subofițeri din gardă și căpitanul lor așteptau în spatele ușii biroului meu. Ei trebuiau să apară la un semnal convenit. Văzând că Antonescu se încăpățânează, i-am spus, cu o voce destul de puternică:

– Dacă așa stau lucrurile, nu mai lăsați decât o singură ieșire...

ACESTA ERA SEMNALUL. OAMENII MEI AU INTRAT BRUSC ÎN ÎNCĂPERE, M-AU SALUTAT, APOI S-AU ÎNDREPTAT SPRE ANTONESCU. CĂPITANUL A PUS MÂNA PE BRAȚUL CONDUCĂTORULUI, CARE, CEL PUȚIN SURPRINS, I-A SPUS.

– CE ÎNSEAMNĂ ASTA? LUAȚI MÂNA!

Căpitanul a avut un moment de ezitare; nu mai știa de cine să asculte. Mi-am spus că el va face să eșueze totul. Din fericire, unul dintre aghiotanții mei, un colonel care veghea în spatele ușii, a intrat urlând: "Executarea!"

A strigat atât de tare încât, cei trei subofițeri l-au apucat pe Antonescu, spunându-i:

– Sunteți în stare de arest.

L-au dus la primul etaj și l-au închis într-o cameră blindată în care, altădată, tatăl meu își ținea colecțiile de timbre. Înainte de a urca, totuși, Antonescu s-a întors brusc și l-a scuipat în față pe căpitan.

– Mâine dimineață, veți fi cu toții împușcați!

L-am convocat apoi pe generalul comandant al Bucureștiului. A rămas mut când l-am informat asupra celor petrecute. Nu fusese prevăzut să se întâmple atât de devreme. El a dat imediat ordin trupelor să se întoarcă la București. Între timp, trebuia format un guvern. L-am numit prim-ministru pe Sănătescu, generalul șef al Casei mele militare. Am trecut prin mica mea casă în Palat, unde au fost improvizate birouri, racordate telefoane etc. Încetul cu încetul, am găsit oamenii care să ocupe diferitele ministere. Mi-au trebuit două ore pentru a constitui guvernul. A fost arestată toată suita lui Antonescu, miniștrii săi, cu excepția șefului Siguranței, de negăsit. Au fost închiși în cazarma batalionului Gărzii Regale.

La ora opt și jumătate, von Killinger, faimosul ambasador german, un SS, s-a prezentat la Palat împreună cu aghiotantul său. Amândoi erau foarte tăioși. Am refuzat să stau de vorbă cu ei în nemțește. Secretarul meu traducea ceea ce eu totuși înțelegeam. Von Killinger mi-a aruncat:

– Am auzit că Antonescu ar fi fost arestat.

Am răspuns calm:

– Nu, a venit să îmi spună că situația este disperată. Mi-a prezentat demisia sa și a plecat.

Fără îndoială că von Killinger nu m-a crezut, dar asta mi-a permis să câștig timp. Am adăugat:

– Ascultați radioul la ora zece în seara asta. Veți afla mai multe despre ceea ce s-a petrecut.

După plecarea lor, am înregistrat un mesaj către națiune. Prin el anunțam că încetasem ostilitățile împotriva rușilor și că, de acum înainte, locul nostru va fi de partea libertății și a democrației.

Mesajul a fost difuzat prin radio la ora zece seara. În doar câteva minute, o mulțime imensă s-a strâns în piața Palatului Regal. Oamenii urlau de bucurie: "Trăiască Regele!" BBC-ul a transmis vestea în străinătate, urmată de imnul nostru național. Am dispus apoi eliberarea celor trei parașutiști englezi pe care Antonescu îi sustrăsese nemților. I-am chemat la Palat. Mulțimea a recunoscut uniformele lor engleze, a oprit mașina, iar sărmanii de ei erau să cadă victime entuziasmului românilor! Am dispus apoi să fie pregătit un avion pentru a pleca la Ankara. Țineam ca acești trei soldați britanici să depună mărturie asupra felului în care se petrecuseră lucrurile...

(„Majestatea Sa – Regele Mihai I al României. O domnie întreruptă". Conversații cu Philippe Vignie Desplaces. Ed. Libra, 1995, pag. 77-92)

UN DOCUMENT SENZAȚIONAL

Agenda în care Ion Antonescu a scris aceste însemnări a fost recuperată de sub dărâmăturile „Casei Noi" a Palatului Regal din Calea Victoriei, unde Mareșalul a fost închis în primele ore de după arestare. A doua zi, în dimineața lui 24 august, clădirea a fost avariată de bombardamentul aviației germane. Agenda a fost găsită printre ruine de maiorul Gh. Teodorescu care a ținut-o ascunsă vreme de 40 de ani; în prezent agenda se află la Arhivele Statului.

MAREȘALUL ION ANTONESCU DESCRIE PROPRIA SA ARESTARE

La 23 august, arestat și închis într-o cămăruță "Safe" Fichet, Antonescu scrie pentru posteritate.
6-7 soldați cu pistoalele în mână îl bruschează pe Mareșal.
Generalului Sănătescu, care supraveghea arestarea, Antonescu îi spune, uitându-se fix în ochii lui: "Să-ți fie rușine, astea sunt acte care dezonorează un general".
Regele Mihai I nu mai are răbdare.
Istoria să judece – a cerut Mareșalul în acel moment de grea cumpănă...

Astăzi, 23 august 1944, am venit în audiență la Rege la ora 15,30 pentru a-i face o expunere asupra situației frontului și a acțiunii întreprinse pentru a scoate țara din greul impas în care se găsește.

Timp de aproape 2 ceasuri, regele a ascultat expunerea, păstrând ca de obicei o atitudine forțat rezervată, aproape indiferentă.

La expunerea mea a asistat la audiență dl Mihai Antonescu.

I-am arătat regelui că de aproape 2 ani, dl Mihai Antonescu a căutat să obțină de la anglo-americani asigurări pentru viitorul țării și l-am informat că, dacă aș fi găsit înțelegere, și aș fi putut găsi înțelegere, pentru asigurarea vieții, libertăților și continuității istorice a acestui nenorocit popor, nu aș fi

Regele Mihai I și Mareșalul Antonescu pe frontul de răsărit

ezitat să ies din război, nu acum, ci chiar de la începutul conflictului mondial, când Germania era tare.

În continuare, i-am arătat conversația avută, imediat la întoarcerea mea de pe front, în noaptea de 22/23, cu d-nii Clodius și Mihalache și în dimineața zilei, cu dl Gh. Brătianu.

D-lui Clodius i-am vorbit în fața d-lui M. Antonescu pe un ton răspicat și i-am amintit că, atât prin d-l M. Antonescu acum câteva luni, cât și în februarie, la ultima întrevedere, am arătat Germaniei că dacă frontul nu se va menține pe linia Tg. Neamț – Nord Iași – Nord-Chișinău – Nistru, România, va căuta soluția politică pentru terminarea războiului.

I-am arătat d-lui Clodius că nici o țară, și nici chiar Germania, nu ar putea continua războiul în cazul în care, jumătate din teritoriul ei ar fi ocupat și țara total la discreția rușilor.

I-am cerut, ca și d-l M. Antonescu, să arate acest lucru la Berlin, să roage să se înțeleagă poziția țării noastre în fața cataclismului care o amenință și a mea în fața istoriei și a țării și să-mi dea dezlegarea de a trata un armistițiu, dorind să ieșim din această situație ca oameni de onoare și nu prin acte care ar dezonora pentru vecie țara și pe conducătorii ei.

D-l Clodius a promis că va arăta exact dorința noastră; i-am subliniat că noi trebuie să ne luăm libertatea de a ne apăra viața viitoare a neamului.

Relativ la conversația cu d-l Mihalache, deși ea a durat câteva ceasuri, totuși, i-am arătat înainte esențialul.

D-l Mihalache mi-a cerut să mă sacrific și să fac eu pacea, oricât de grele ar fi condițiile puse. I-am răspuns eu, fiind exponentul unei revoluții care m-a adus – fără să o fi pus eu la cale sau să fi avut vreo legătură

cu ea – la conducerea statului, dându-mi mandatul să reconstitui granițele țării, se restabilesc ordinea morală și să pedepsesc, aducându-i în fața Tribunalului Poporului, pe acei care au adus-o... catastrofa granițelor și prăbușirea dinastiei. Cum țara îmi impusese și pe legionari și mai târziu și războiul, pentru a legaliza actele mele, am cerut aprobarea țării pentru faptul că schimbasem prin luptă regimul legionar pentru trădările sale și, pentru că intrasem în război cu aclamațiile și cu asentimentul întregii națiuni, trecusem, forțat de operațiuni, și Nistrul.

Țara, prin câte 3 milioane de voturi, mi-a dat dezlegare și a aprobat tot ce eu făcusem.

În consecință, a accepta astăzi propunerile Molotov înseamnează:

a) a face un act politic de renunțare și pierderea Basarabiei și a Bucovinei, act pe care România nu l-a făcut până acum niciodată de la 1812 și până la ultimatumul Molotov.

I-am adăugat că, după părerea mea, făcând acest act, putem pierde beneficiul Chartei Atlanticului, în care Roosevelt și Churchill s-au angajat, printre altele, "să nu recunoască nici o modificare de frontieră, care nu a fost liber consimțită".

Azi a semna propunerea Molotov înseamnează a lăsa mari riscuri pentru viitorul țării în ceea ce privește granițele țării.

b) să bag țara pentru vecie în robie, fiindcă propunerile de armistițiu conțin și clauza despăgubirilor de război neprecizate, care bineînțeles constituie marele pericol, fiindcă drept gaj al plății lor, rușii vor ține țara ocupată nedefinit. "Cine, i-am spus d-lui Mihalache, își poate lua răspunderea acceptării acestei porți deschise, care poate duce la robia neamului?"

c) a treia clauză și cea mai gravă era aceea de a întoarce armele în contra Germaniei. Cine poate, am arătat eu d-lui Mihalache și... poate să-și ia răspunderea consecințelor viitoare asupra neamului a unui asemenea gest odios, când putem să ieșim din război oricând dorim?

Am avea bazele viitoarei politici a statului asigurate și i-am afirmat că dacă... de d-l Maniu, pe care l-am lăsat și i-am înlesnit tratativele directe cu anglo-americanii, sau de d-l Mihai Antonescu, care a tratat cu știința mea, eu nu m-aș da la o parte și aș da, dacă mi s-ar cere, orice concurs, pentru a scoate România din război, luându-mi curajul și răspunderea să spun Führerului în față că România se retrage din război.

d) a patra condiție cerută de Molotov și de anglo-americani este să dau ordin soldaților să se predea rușilor și să depună armele, care ne vor fi puse după aceea la dispoziție pentru ca împreună cu rușii să izgonim pe nemți din țară.

Care om cu judecata întreagă și cu simțul răspunderii ar putea să dea soldaților țării un astfel de ordin care odată enunțat producea cel mai mare haos și lăsa țara la discreția totală și a rușilor și a germanilor?

Numai un nebun ar fi putut accepta o astfel de condiție și ar pune-o în practică.

Vecinătatea cu Rusia, reaua ei credință față de Finlanda, țările baltice și Polonia, experiența tragică făcută de alții, care au căzut sub jugul bolșevic, crezându-i pe cuvânt, mă dispensează să mai insist.

Notez că atunci când mi s-au propus acestea, situația militară a Germaniei, deși stabilă, era totuși încă tare.

e) în sfârșit, propunerile lui Molotov mai conțineau și clauza care ne impunea să lăsăm Rusiei dreptul de a pătrunde pe teritoriul României, oriunde va fi necesar pentru a izgoni pe nemți din țară. Adică, sub altă formă, prezenta ocupațiunea rusească cu toate consecințele ei...

La Odesa, în fața mormintelor ostașilor căzuți la datorie (aprilie 1942)

I-am răspuns domnului Mihalache că într-o astfel de situație este de preferat ca un popor, pe care îl așteaptă, dacă are siguranța că îl așteaptă, o asemenea soartă, să cadă eroic, decât să-și semneze singur sentința la moarte.

D-l Mihalache a insistat încă o dată să accept să fac eu armistițiul și să semnez pacea, fiindcă condițiile puse sunt condiții de pace, nu de armistițiu (este subliniere d-sale). Bineînțeles, am declinat aceasta.

În dimineața zilei de astăzi, pe când eram în Consiliul de Miniștri, a cerut să mă vadă dl Gh. Brătianu, care, spre deosebire de d-l Mihalache, mi-a declarat că vine de la o întrevedere dintre d-nii Maniu și Dinu Brătianu, și că vine cu mandatul formal de la ambii că sunt de acord și că își iau alături răspunderea, dacă accept să fac eu tratativele de pace.

I-am răspuns că accept, cu condiția să mi se dea în scris acest angajament, și că dacă acceptă ca el să fie publicat, pentru ca poporul să vadă că s-a înfăptuit unirea internă și pentru ca străinătatea, aliații și inamicii, să nu mai poată... privi dezunirea noastră.

D-l Brătianu urma să-mi aducă adeziunea scrisă înainte de audiența mea la rege, fiindcă voiam să merg la această audiență cu hotărârea luată, adică să-i pot afirma că, dat fiind faptul că s-a realizat unirea politică internă, îmi pot lua angajamentul să încep tratativele de pace. Generalul Sănătescu, intervenind în discuții, a afirmat, de două ori, și și-a luat

angajamentul, fără să i-l fi cerut, că-mi va aduce dânsul acest angajament scris, pentru care i-am mulțumit.

Cum regele spunea ca aceste tratative să înceapă imediat, d-l Mihai Antonescu i-a spus că așteaptă răspunsuri de la Ankara și Berna prin care dorea să obțină consimțământul Angliei și Americii de a trata cu Rusia. Aceasta fiindcă Churchill, în ultimul său discurs, a spus, vorbind despre România, că -această țară va fi curând la discreția totală a Rusiei", ceea ce era un avertisment că vom fi atacați în forță și că vom fi total la discreția lor și că va trebui să tratăm mai întâi cu rușii.

Acest "mai întâi", legat și cu alte indicații pe care le-a avut pe căi serioase, a determinat pe d-l M. Antonescu să arate regelui că este o necesitate să mai aștepte 24 de ore, să primească răspunsurile pe care le așteaptă și după aceea va intra în tratative.

Eu am adăugat că sunt de acord, în aceste condiții, chiar cu plecarea d-lui M. Antonescu la Ankara și Cairo pentru a duce tratative directe.

În acest moment, regele a ieșit din cameră, scuzându-se față de mine, și discuția a continuat câtva timp cu generalul Sănătescu, acesta revenind cu afirmarea că va aduce el adeziunea scrisă a d-lor Maniu, Brătianu și Titel Petrescu.

Când eram în curs de discuțiuni în picioare așteptând revenirea regelui pentru a putea pleca, regele intră în cameră și în spatele lui apar un maior din garda Palatului și 6-7 soldați cu pistoalele în mână.

Regele a trecut în spatele meu urmat de soldați, unul din soldații m-a prins de braț pe la spate și generalul Sănătescu mi-a spus: "D-le mareșal, sunteți arestat pentru că nu ați vrut să faceți imediat armistițiul".

M-am uitat la soldatul care mă ținea de braț și i-am spus să ia mâna de pe mine și, adresându-mă generalului Sănătescu în auzul regelui, care trecea în altă cameră, cu mâinile la spate: "Să-ți fie rușine; astea sunt acte care dezonorează un general". M-am uitat fix în ochii lui și i-am repetat de mai multe ori apostrofa.

După aceea, bruscat, am fost scos din cameră pe culoar, unde o bestie de polițist mi-a spus să scot mâna din buzunar, ceea ce am refuzat. După aceea, împreună cu d-l Mihai Antonescu, am fost băgat, la ora 17, într-o cameră "Safe" Fichet și încuiați cu cheile.

Camera nu are decât 3 m pe 2, este fără fereastră și fără ventilație bună.

După 2 ore s-a deschis ușa și ni s-au oferit două scaune aduse din afară.

Nu s-a avut nici decența de a se da acestei camere-celulă, cel puțin aspectul curat. Este plină de praf și într-o dezordine organizată.

IATĂ CUM A AJUNS UN OM, CARE A MUNCIT 40 DE ANI CA UN MARTIR, PENTRU ȚARA LUI, CARE A SALVAT-O DE 2-3 ORI DE LA PRĂPASTIE, CARE A SCĂPAT DE LA O TERIBILĂ RĂZBUNARE PE MEMBRII DINASTIEI, CARE A LUAT JURĂMÂNTUL TÂNĂRULUI REGE ÎN STRIGĂTELE MULȚIMII CARE ÎMI CEREA SĂ DAU PE TOȚI DIN PALAT PENTRU A FI LINȘAȚI ȘI CARE A SERVIT TIMP DE 4 ANI, CU UN DEVOTAMENT ȘI CU O MUNCĂ DE MUCENIC, ARMATA ÎNFRÂNTĂ, ȚARA ȘI PE REGELE EI. ISTORIA SĂ JUDECE.

Mă rog la Dumnezeu să ferească țara de consecințele unui act cu atât mai necugetat, cu cât, niciodată nu m-am cramponat de putere. De mai multe ori am spus regelui, între patru ochi și în prezența d-lui M. Antonescu, că dacă crede că este un alt om în țară capabil să o servească mai bine ca mine, eu îi cedez locul, cu o singură condiție, să prezinte garanții și adică să nu fie un ambițios sau un aventurier.

Mareșal Antonescu
23.VIII.1944

Antonescu știa că fruntașul național-țărănist Iuliu Maniu „complotează", dar îi ordonă lui Eugen Cristescu, șeful serviciilor sale secrete să-l „apere"

Surse de informație:
Iuliu Maniu,
Eugen Cristescu
G. Barbul
gen. Ion Gheorghe
Horia Brestoiu

După marea înfrângere de la Stalingrad războiul devenea pentru România, și implicit pentru Ion Antonescu, tot mai lipsit de perspectivă. Deviza lui Hitler: "Victorie sau prăbușire", cu toată implicația ei fanatică și tragică, nu mai avea ecou la români.

Se căutau soluții de încetare a ostilităților; chiar Ion Antonescu începuse să fie preocupat de ideea desprinderii de Germania nazistă. Aparent însă, Antonescu era încă pe deplin loial lui Hitler, dar în secret el lasă o anume libertate de acțiune șefilor partidelor politice Iuliu Maniu și Dinu Brătianu de a duce tratative cu Puterile Aliate și mai ales cu anglo-americanii.

Eugen Cristescu, șeful serviciilor secrete românești, îl informa în permanență pe Mareșal asupra contactelor stabilite de Iuliu Maniu cu agenții englezi. Sintezele întocmite periodic de Eugen Cristescu l-au convins pe Antonescu că anglo-americanii nu vor să garanteze granițele și independența statului român în cazul unui armistițiu. Concomitent, Iuliu Maniu ajunge la concluzia că numai un militar, adică Ion Antonescu, e în stare să semneze armistițiu.

La 19 aprilie 1943, Iuliu Maniu îi scrie

Mareşalului Antonescu într-un mesaj:

-Nu există decât o singură soluţie: România să ceară pace separată. Şi acest lucru – declară el – trebuie să-l facă chiar guvernul Antonescu. El, care a dat germanilor un sprijin larg şi necondiţionat, care are autoritatea de a vorbi Reich-ului deschis şi sincer: România nu se mai poate bate. Şi nu se mai poate bate din două motive fundamentale: fiindcă nu mai are armată şi fiindcă războiul nu are consensul naţiunii".

Serviciile secrete germane erau şi ele la curent cu toată activitatea subversivă a lui Iuliu Maniu. La Berlin, căpeteniile naziste ajunseseră la concluzia că Iuliu Maniu trebuie suprimat.

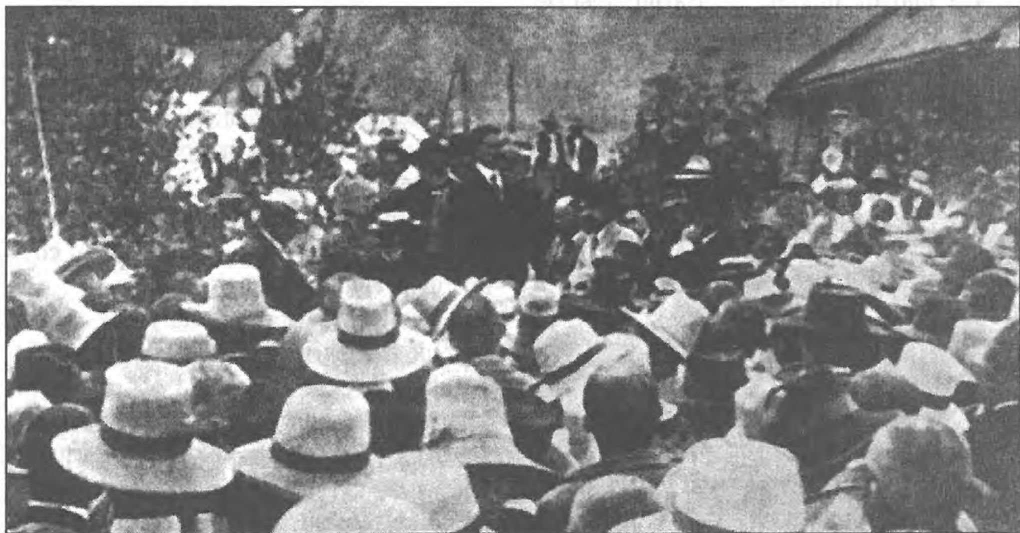
Iuliu Maniu era conştient de pericolul care plana asupra sa. La 24 martie 1943 el spunea colaboratorilor săi: "Germanii ţin neapărat să mă înlăture, motiv pentru care autorităţile române mă supraveghează de trei zile foarte aproape. Nu am însă nici-o teamă, căci prostia ar fi prea mare pentru a crede în înfăptuirea ei".

Eugen Cristescu era însă de altă părere, îi cunoştea prea bine pe cei de la Gestapo, aşa că-l alertează imediat pe Antonescu de intenţiile Berlinului. Mareşalul l-a convocat pe Eugen Cristescu şi împreună au decis o serie de măsuri extraordinare menite să-i apere viaţa lui Iuliu Maniu.

Prin locotenent-colonelul Proca, şeful Secţiei de contrasabotaj a Serviciilor Secrete şi de Informaţii (SSI), care era fidel Berlinului şi prieten intim cu von Killinger, ministrul Germaniei la Bucureşti, Eugen Cristescu îi face să parvină ambasadorului german nemulţumirea lui Antonescu faţă de un eventual act criminal împotriva lui Iuliu Maniu.

Şeful serviciilor secrete româneşti nu se mulţumeşte cu atât; el întăreşte serios securitatea în jurul fruntaşului naţional-ţărănist.

E tocmai momentul în care agenţii germani află de contactele lui Mihai Antonescu cu Puterile Aliate şi de intenţiile anglo-americane de a constitui un guvern românesc în exil, la Londra, în fruntea căruia să se afle Iuliu Maniu. În acest caz, Iuliu Maniu ar fi trebuit să fugă din România.

Iuliu Maniu la o adunare publică

Antonescu şi Hitler, München, 6 iunie 1941

Hitler îl convoacă de urgenţă pe Antonescu şi întâlnirea are loc în aprilie 1943, la castelul Klessheim, în Austria.

Un martor ocular, G. Barbu descrie astfel furia cancelarului german:

"...Am găsit pe Hitler aruncând flăcări. El striga: trădare. Mareşalul putea să vadă cu ochii lui ce însemna un acces de furie al Führerului. Cuvintele lui, al căror sens Antonescu nu reuşea să-l înţeleagă decât în mod fragmentar, din cauza imposibilităţii lui Schmidt de a traduce la o astfel de viteză, zburau prin cameră ca obiecte aruncate în capul românului. România ar fi compromis grav şansele războiului: ca în 1917, când Sixte de Bourbon, ducâdu-se în lagărul inamic să negocieze, într-un moment când adversarii Germaniei epuizaţi de eforturile lor se gândeau la pace, tot astfel Mihai Antonescu ar fi deschis ochii occidentalilor asupra slăbiciunii lui - Festung Europa" (Cetatea Europei – n.n.)... România se afla astfel în capul unei mişcări de trădare în Europa".

În cartea "România şi marile bătălii ale frontului secret", (Ed. Viitorul Românesc, 1994), Horia Brestoiu dezvăluie:

Pentru numeroase motive, frumoasele discuţii de la castelul Klessheim, din zilele din 12 şi 13 aprilie 1943, au continuat să formeze obiectul unor controversate ecouri. Concluzia unanimă s-a impus însă de la sine: încercarea de "aliniere" pusă în scenă de cancelarul nazist, l-a indispus în mod vizibil pe Mareşalul Ion Antonescu. Prea puţin deprins să accepte astfel de lecţii, el a contestat cu îndârjire acuzaţiile formulate şi a trecut chiar la unele riposte verbale, folosindu-se de argumente evident neplăcute pentru Hitler. Din motive lesne de înţeles, Paul Schmidt a evitat să consemneze în stenogramele sale aceste "dezagreabile" intervenţii. Ele pot fi reconstituite astăzi după mărturiile Mareşalului român făcute unor oameni apropiaţi lui, după consumarea întrevederilor.

Aflat încă în Germania, Ion Antonescu a făcut o primă referire la "incidentele" de la

Klessheim în fața generalului Ion Gheorghe, pe atunci atașatul militar român la Berlin, ulterior ministru plenipotențiar. În memoriile sale, generalul a notat scrupulos destăinuirile lui Ion Antonescu:

"...De data aceasta discuțiile au fost foarte furtunoase", i-a mărturisit Mareșalul, imediat după convorbiri. Hitler i-a reproșat că, în politica românească se petrec lucruri care nu mai pot fi tolerate. Surprins de izbucnirea lui Hitler, Mareșalul a cerut explicații. La aceasta, Hitler a deschis un dosar gros, cu documente care acuzau grav pe câțiva politicieni români. Era vorba de relații evidente cu puterile dușmane.

Astfel, Hitler a prezentat printre altele, copia unui memorandum pe care Iuliu Maniu îl trimisese guvernului englez. Iuliu Maniu s-a îngrijit ca cele mai multe dintre memoriile sale înaintate Mareșalului Antonescu să ajungă și la Londra și Washington, și care au fost utilizate în cadrul propagandei de război a puterilor aliate. După unii autori, Iuliu Maniu a urmărit prin aceasta să-și făurească din timp o necesară biografie de rezistent" (Gh. Buzatu, Din istoria secretă..., p. 357), aspect greu de combătut. O poveste care dădea, fără îndoială, de gândit. Ribbentrop, care era de față la întâlnire, a strigat cu un ton aspru, că "o asemenea trădare nu poate fi pedepsită decât cu moartea. În Germania s-ar fi spânzurat un asemenea om ca Maniu..." – a declarat el.

"...Pe un ton foarte calm, Mareșalul a replicat că documentul arătat nu este pentru el o surpriză. El avusese de mult cunoștință despre aceasta".

Și, în timp ce Hitler și Ribbentrop, îl priveau uluiți, Ion Antonescu a adăugat:

"Da, persoana însărcinată de Maniu să transmită memorandumul guvernului englez, nu v-a transmis numai dvs., ci și mie o copie".

O revanșă mai mult decât meritată pentru Mareșal, care demonstra că frontul secret îi oferise și lui șansa unei contraargumentații la fel de pertinente.

Așa a rămas în viață Iuliu Maniu

În memoriile sale, generalul Ion Gheorghe dezvăluie:

"La cererea lui Hitler și Ribbentrop, de a-l face inofensiv pe Maniu, Mareșalul Ion Antonescu a răspuns că el nu se teme de acesta, deoarece Maniu, fusese întotdeauna un politician negativ, și nu reprezenta nici acum adevărata opinie a României. Adevărata voință a țării o deține el, Mareșalul. Un procedeu drastic împotriva lui Maniu nu este însă recomandabil, deoarece acesta fusese o figură importantă a politicii române. El nu se putea păta cu sângele acestuia. În orice caz, a asigurat Mareșalul, Maniu va fi pe viitor împiedicat să mai activeze în acest fel..."

Mareșalul era mulțumit de sine, dar neliniștit. Nu-l predase pe Iuliu Maniu în mâinile lui Hitler, dar știa că viața fruntașului național-țărănist era în mare pericol. Iuliu Maniu trebuia avertizat în modul cel mai serios. Și mai ales păzit! Știa că istoria nu l-ar fi iertat dacă, în timpul guvernării sale, lui Iuliu Maniu sau lui Dinu Brătianu li s-ar întâmpla ceva.

Imediat după reîntoarcerea sa
de la întâlnirea cu Hitler, Mareșalul
l-a convocat pe Eugen Cristescu,
șeful Serviciilor sale Secrete.
– Atenție, Cristescule, l-a avertizat
Mareșalul, nemții vor capul lui Maniu.
Ferească Dumnezeu,
să i se întâmple însă ceva.
Ai înțeles?
Eugen Cristescu înțelesese.
Și Iuliu Maniu a rămas în viață!

Prof. univ. dr.
Dan Smântânescu

Fost secretar al lui Nicolae Iorga

CUM L-AM CUNOSCUT PE MAREŞALUL ION ANTONESCU

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, fiind profesor la liceele militare, am luat iniţiativa de a organiza o tabără de vară în cetatea Râşnov, urmând a transforma această cetate, situată pe vârful promotoriului care domină Râşnovul, în urma unui îndrăzneţ proiect, într-o casă de recreaţie a tineretului. S-au făcut proiectele necesare, s-au aprobat de către Ministerul Culturii şi cel al Armatei, urmând ca actul prin care comuna Râşnov, valea cetăţii şi muntele Schleife, patrimoniu al liceelor militare să fie întabulate în Cartea Funduară a judeţului Braşov. Totul s-a făcut legal, după lungi dezbateri cu Sfatul Popular, cu cetăţenii râşnoveni.

A doua zi după semnarea acelui act, la Ministerul Armatei, s-a prezentat ambasadorul Germaniei de la Bucureşti, Killinger şi – în chip vehement – a ameninţat că "Cetatea Râşnov aparţine saşilor (adică germanilor) şi, ca atare, întreaga suflare germană – de la Brest la Marea Neagră – se va cutremura dacă această cetate va trece în patrimoniul românesc".

Notez că în acea vreme eram aliaţi cu Germania în războiul contra ruşilor şi că autoritatea hitleristă era atotputernică.

Problema ajungând la Mareşalul Antonescu am fost în chip autoritar chemat la un consiliu, spre a se lămuri situaţia devenită de caracter naţional.

Consiliul era prezidat de mareşalul Ion Antonescu, secondat de primul ministru Ică Antonescu...

După câteva momente de meditaţie, mareşalul Ion Antonescu s-a ridicat în picioare, a dat cu pumnul în masă, în chip violent şi a rostit răspicat următoarele: "Aprob îndrăzneţul şi utilul proiect. Cetatea Râşnov e zidită pe pământ românesc de întreaga obşte românească aflată în această comună.

Tot ce se află pe pământul acestei ţări aparţine întregului popor românesc. Deci, aprob proiectul frumos al profesorului Dan Smântânescu şi, ca atare, aprob să dea curs proiectului său."

În consecinţă, chiar în vara acelui an, liceele militare, prin Institutul Militar au organizat prima tabără...

Atitudinea dârză şi demnă a marelui român Ion Antonescu a scos în lumină ataşamentul şi iubirea pe care le-a avut pentru patria sa, înfruntând bărbăteşte chiar orgolioasa hegemonie germană şi sfidând impetuoasa furie a lui Killinger.

„În clipele când trupele noastre trec Prutul şi codrii Bucovinei pentru a reîntregi sfânta ţară a Moldovei lui Ştefan cel Mare, gândul meu se îndreaptă către domnia voastră, domnule general şi către ostaşii ţării.
Vă sunt recunoscător domnule general, pentru că numai prin munca, tăria şi străduinţa domniei voastre, neamul întreg şi cu mine trăim bucuria zilelor de glorie străbună, iar ostaşilor noştri bravi le urez sănătate şi putere, ca să statornicească pe vecie dreptele graniţe ale neamului.
Trăiască în veci România! Trăiască viteaza noastră armată!"

Mihai I, telegramă adresată generalului Ion Antonescu, la 22 iunie 1941

Din amintirile col. Gh. Magherescu

Regele Ferdinand își scoate decorația „Mihai Viteazu" și o prinde la piept lui Antonescu

La trecerea Tisei de către trupele române victorioase, în urma respingerii ofensivei trupelor ungare, de la Solnok, din vara anului 1919, și care trecere a avut loc la Tiosa Bö, regele Ferdinand al României era prezent.

Cu acest prilej el a asistat la toate momentele pregătirii și execuției acestei treceri. Văzând și constatând pe loc activitatea de conducere și organizare a acestei delicate operațiuni pe care o desfășura în văzul tuturor Lt. Col. Ion Antonescu, delegatul Marelui Cartier General, regele l-a chemat la dânsul și acolo, pe loc, în văzul și auzul militarilor din jur i s-a adresat cu următoarele cuvinte:

– Antonescu, nimeni nu poate ști mai bine decât regele tău marile servicii pe care le-ai adus țării în acest război. Ai fost nedreptățit până acuma nerecunoscându-ți-se aceste merite în public. Pentru a repara această nedreptate uite! îți confer ordinul Mihai Viteazul Cl. a II-a, dându-ți chiar decorația mea!

Și, spunând aceste cuvinte, Regele și-a scos decorația de la pieptul tunicii sale și i-a prins-o la piept lui Antonescu.

22 de ani mai târziu, generalul își prinde decorația la piept înainte de întâlnirea cu Hitler

Plină de grandoare această scenă, prin gestul regal, simplitatea conferirii și cadrul adecvat! Dar ea este cu atâta mai grandioasă cu cât a rămas necunoscută. Puținii care erau de față, în vâltoarea evenimentelor, au trecut-o repede cu vederea; unii dintre ei poate chiar din invidie. Cert este că o viață întreagă Mareșalul Antonescu și-a purtat această decorație cu o modestie atâta de firească încât parcă nici nu o poseda. O singură dată a povestit această scenă. Și asta într-un moment de grea cumpănă sufletească pentru el: atunci când era pe punctul să o piardă...

Trecuseră ani de atunci, România devenise România Mare, fostul delegat al Marelui Stat Major pe teren, în Campania pentru dezrobirea Transilvaniei devenise un ofițer din rândurile anuarului Armatei, supus acelorași legi de avansare și comenzi.

O carieră întreagă plină de strălucire și de afirmări se desfășurase, dar și de amărăciuni și decepțiuni de tot felul, apropiindu-se de sfârșit, când urgia cea mai cumplită se abătu peste țară, peste Neam.

ION ANTONESCU DICTATOR PRIN FORȚA LUCRURILOR

Aprecierile istoriografiei față de mareșalul Antonescu - personalitate complexă și contradictorie - acoperă un spectru foarte larg, de la patriot până la criminal de război. Care este opinia Dvs?

- Eu îl consider pe Ion Antonescu un foarte bun român. El a fost adus la putere de circumstanțele în care ne găseam. Trauma cauzată de abordarea fără luptă a Basarabiei și Bucovinei de Nord a fost percepută de populația țării ca un fel de lașitate, ca un fel de trădare. Situația politică e cunoscută: România era izolată, forța Germaniei era dominantă în Europa, dar Berlinul nu voia să antagonizeze Moscova: deși pactul Ribbentrop-Molotov nu specifica în mod expres că Uniunea Sovietică trebuie să ia aceste teritorii, ele erau abandonate, așa că atunci când s-a dat ultimatumul România nu putea să facă altceva.

Regele Carol al II-lea a căutat să găsească o soluție pentru a deține puterea personală, a căutat să se alinieze Germaniei, să-i aducă pe legionari la guvernare. Aceasta era situația în care s-a produs Diktatul de la Viena, la 30 august 1940 - abandonarea Transilvaniei de nord - , ceea ce a însemnat prăbușirea întregului sistem de guvernământ pe care îl controla regele Carol. Nemaigăsind pe nimeni care să îl susțină, nici o forță politică, a apelat la Antonescu cu ideea ca acesta să salveze Coroana și cea ce mai rămăsese din România. Antonescu și-a asumat responsabilitatea, dar nu pentru salvarea Coroanei, ci a țării! De aceea eu spun că el a fost un bun român, și-a dat seama de situația imposibilă în care se găsea România și a făcut ce a putut, a apelat chiar la partidele istorice să conlucreze cu el, să-i susțină guvernul, dar acestea au refuzat din motive forte, respingând alierea României cu Germania.

Vreau să subliniez două lucruri: generalul Antonescu era de fapt de înclinație probritanică, fusese chiar atașat militar la Londra, și avea respect pentru occidentali, pentru marile democrații. El și-a asumat responsabilitatea, dar pe el nu îl interesa salvarea Coroanei, ci a României.

- Dacă era în joc salvarea țării, de ce partidele istorice nu l-au sprijinit pe Antonescu?

- Pentru că ele considerau că este o orientare total greșită să ne aliniem cu Germania. Credința lor a fost că puterile occidentale vor câștiga în

orice caz; ele creaseră România Mare, nu Germania, iar ţara Românească era împotriva nazismului, cu excepţia legionarilor.

– Ar fi existat altă soluţie politică în acel moment, în afara alierii cu Germania?

– Din perspectiva pe care o avem astăzi, este evident pentru toată lumea că atunci nu exista altă soluţie decât salvarea a ceea ce se mai putea salva; dar credinţa partidelor istorice a fost că aliaţii vor învinge, că ei ne vor susţine – a fost şi credinţa mea, eram tânăr la vremea aceea, mă aflam în Anglia. Noi am păstrat atitudinea pro marilor democraţii occidentale care au creat România, în ciuda faptului că în acel moment Germania nazistă şi Italia fascistă dominau Europa, prin forţa armată. Deci apărea următoarea chestiune: accepţi să lucrezi cu învingătorul sau te opui lui pe motive de tradiţie, de principii politice. Ei bine, noi cei din Occident, care am avut posibilitatea de a o face, şi partidele istorice din ţară am rămas leali acestor principii de bază, democraţia occidentală ş.a.m.d.

– Au realizat partidele istorice pericolul comunist, ce se vădea mult mai puternic decât sprijinul nedeclarat al democraţiilor occidentale pentru România şi care a determinat, într-o anumită măsură, alianţa lui Antonescu cu Hitler?

– Nu se punea problema că democraţiile occidentale vor accepta comunismul. Antonescu a făcut o politică greşită, fundamental greşită, chiar dacă, vorba aceea, până treci puntea te faci frate şi cu dracul – asta ar fi singura justificare morală a politicii lui Antonescu. Dar a făcut-o din patriotism! El a devenit dictator prin forţa lucrurilor, datorită circumstanţelor de atunci, neavând nici sprijinul partidelor. Acesta este singurul sens în care îl găsesc patriot; cu siguranţă, nu îl consider criminal de război, dar a făcut greşeli enorme. Greşeala politică principală a fost că a acceptat să treacă Nistrul. Nu trebuia să facă asta. AVEA TOATE ATUURILE ÎN MÂNĂ CA SĂ POATĂ RESPINGE PRESIUNILE GERMANIEI DE A CONTINUA LUPTA. ÎN TOATĂ ISTORIA NOASTRĂ, POPORUL ROMÂN NU A TRECUT NICIODATĂ FRONTIERELE ÎNTR-UN RĂZBOI DE CUCERIRE. ORICUM AI ARGUMENTA NEVOIA DE A CONTINUA RĂZBOIUL DINCOLO DE NISTRU ALĂTURI DE TRUPELE GERMANE – PRIN IMPOSIBILITATEA DE A IEŞI DIN ANGRENAJ -, ESTE PRIMA OARĂ ÎN ISTORIE CÂND NOI FACEM AŞA CEVA. E o greşeală politică în sensul că, dintr-o tradiţie care a fost întotdeauna defensivă, am ajuns în postura de cuceritori. Partidele politice tradiţionale i-au cerut să se oprească, şi putea să o facă, pentru că în acelaşi fel în care a argumentat atunci când a refuzat să trimită evreii la camerele de gazare (cum au făcut toate celelalte ţări din Europa, cu Excepţia Bulgariei şi a Danemarcei) – „Nu avem vagoane cu ce să transportăm pe toţi evreii, pentru că voi vreţi să vă trimitem grâne" – putea să argumenteze şi în problema trecerii Nistrului. Faptul că Germania avea absolută nevoie de petrolul românesc era un atu enorm în mâna lui.

– Care a fost motivul că el a plusat, a mers mai departe?

– Explicaţia lui este că şi-a dat cuvântul de soldat. Nu a fost o argumentare că trebuie să luptăm împotriva comunismului şi să-l distrugem. Noi avem o altă tradiţie, o altă postură în istorie. Aceea de luptător sau învingător în numele unei doctrine nu era cea în care trebuia să ne situăm noi. Deci, vedeţi, eu nu îl găsesc criminal de război, dar socotesc că a făcut greşeli foarte mari. Nu trebuia să creeze lagărele de concentrare din Transnistria. Aşa cum i-a salvat pe evreii din Bucureşti, chiar dacă le-a pus steaua galbenă (asta era o indignitate asupra respectului dreptului omului, dar în vremea aceea, acum 55 de ani, era altă percepţie: ideile naziste, puritatea rasei), putea să facă şi cu ceilalţi.

(Fragment dintr-un interviu apărut în revista "Lumea Magazin")

Dan Amedeo Lăzărescu

Suveran Mare Comandor al Marii Loji din România

CELE TREI ACȚIUNI SALVATOARE PENTRU ROMÂNIA ALE GENERALULUI ION ANTONESCU

În istoria românilor, Mareșalul Ion Antonescu ocupă un capitol special și cât se poate de onorabil. El a fost în primul rând un mare patriot și un militar. Cariera lui militară începe de pe când era ofițer inferior în 1907, când a contribuit la represiune, apoi a fost remarcat de generalul Constantin Prezan, comandantul Armatei a IV-a din Moldova, singura care nu a fost înfrântă în campania din 1916, și care la sfârșitul anului 1916 l-a înlocuit pe generalul Iliescu, în funcția de comandant al Marelui cartier... În această calitate maiorul și apoi locotenentul colonel Ion Antonescu a jucat un rol important: comandant al Biroului „Operații" împreună cu maiorul Radu Rosetti. Pe urmă a fost atașat militar la Paris și la Londra, a revenit în țară, a fost comandantul școlii de război, general de brigadă, de divizie și când a venit la putere I.G. Duca, la data de 14 octombrie 1933, nu întâmplător l-a desemnat pe generalul Ion Antonescu șef al Marelui Stat Major.

Regele Carol al II-lea nu avea la acea dată vreo animozitate față de generalul Antonescu. Dar acesta la un dejun, la care lua parte și Magda Lupescu, a avut o atitudine pe care regele a considerat-o ca absolut neamicală față de doamna Lupescu, și ca sancțiune l-a scos de la conducerea Marelui Stat Major la sfârșitul lui 1934. În cele din urmă, a devenit persona non grata la Palat, și a fost trimis de regele Carol al II-lea, era în 1939, la mânăstirea Bistrița din Oltenia, cu domiciliul forțat.

Legionarii încercaseră în mod firesc să ia contact cu generalul Antonescu... Generalul Antonescu avea o vilă la Predeal, lângă vila lui Stelian Popescu, directorul „Universului"; era în relații foarte bune cu Stelian Popescu,

şi, cum soţia generalului Antonescu era învinuită de bigamie pentru că nu divorţase oficial de primul ei soţ, generalul Antonescu i-a cerut lui Stelian Popescu un avocat ca să pledeze acest proces. Stelian Popescu care se gândea să-şi ia de ginere pe Mihai Antonescu, a pledat procesul de bigamie, l-a câştigat, şi a devenit un om de încredere al generalului Antonescu. Când şi-a format guvernul, Octavian Goga, acel celebru guvern Cuza-Goga care a durat 40 de zile, la 28 decembrie 1937, Goga – care îl aprecia foarte mult pe generalul Antonescu, i-a oferit Ministerul de Război, deşi regele Carol s-a împotrivit, la început; ar fi acceptat să-l facă ministru al comunicaţiilor, în cele din urmă a acceptat să-l facă ministru de război, şi a rămas ca ministru câteva săptămâni şi în guvernul de dictatură, prezidat de patriarhul Miron Cristea, la 10 februarie 1938.

Legionarii au încercat, ştiind că el era un mare patriot, un om de dreapta, să-l atragă. Şi Căpitanul Corneliu Codreanu i-a făcut o vizită la vila lui de la Predeal, după care la înapoiere a spus colaboratorilor săi, comandanţii legionari, că nu se poate face nimic cu generalul Antonescu – este un om extrem de ambiţios şi care nu acceptă nici un fel de părere ostilă părerilor lui.

Corneliu Zelea Codreanu

Generalul Antonescu, care fusese – cum am spus – ataşat militar la Londra, dar şi la Paris, era convins că Anglia, şi Statele Unite, şi Franţa vor câştiga războiul... Totuşi, s-a întâmplat un fenomen foarte curios, şi care a fost un fenomen mântuitor pentru România.

Mareşalul Antonescu, care nu avea mari calităţi politice, şi nici prea mari calităţi militare de comandant, totuşi a avut prilejul excepţional să preia întreaga răspundere politică în statul român, într-o situaţie absolut excepţională în istoria poporului nostru

Să ne ducem cu mintea la sfârşitul lunii august 1940, când poporul român aflase cu groază, după ce fuseseră amputate Basarabia, Bucovina, ţinutul Herţei şi Cadrilaterul, că pierdea mai mult de 35% din teritoriul României: întreaga Transilvanie de Nord cu un milion şi mai bine de români, care treceau sub conducerea regentului Horthy al Ungariei. Evident, răspunzător pentru aceste amputări atât de dureroase, era regele Carol al II-lea, care trebuia înlăturat. Dar cine putea să vină în locul lui? Eu eram la data aceea

încă student, și am trăit angoasa cedării Basarabiei, cedării Transilvaniei... A aduce la putere partidele istorice, Partidul Național Liberal, condus de Dinu Brătianu, și Partidul Național Țărănesc, condus de Iuliu Maniu, care își precizează atitudinea antigermană, și filofranceză, și filobritanică, ar fi fost o absolută imposibilitate. Hitler n-ar fi tolerat niciodată un guvern Maniu sau un guvern Dinu Brătianu, sau un guvern al ambelor partide istorice. Nici nu s-ar fi gândit la așa ceva! Așa încât, singura alternativă era aceea a aducerii la putere a legionarilor, care își pierduseră toată conducerea, din care făceau parte oameni de mare valoare cum erau inginerul Clime, Alecu Cantacuzino, Alecu Tell, Mișu Polihroniade și mulți alții, toți măcelăriți la Râmnicu Sărat la 21 septembrie 1939, după asasinarea de către Niki Dumitrescu a lui Armand Călinescu. A-l aduce la putere pe Horia Sima ar fi însemnat un dezastru. Ar fi fost o serie de răzbunări cumplite, ar fi murit foarte mulți. Aproape tot personalul politic al României monarhice ar fi fost executat și legionarii sub Horia Sima ar fi mers alături de Hitler cu toată armata română, până la Volga și înapoi; ar fi repetat figura, pe care a făcut-o șeful Partidului Ideologic Maghiar al Crucilor cu Săgeți, Szalassy, care a luptat până în ultimul moment alături de Hitler. **Soarta ne-ar fi favorizat însă prezentându-l pe generalul Antonescu, care a fost impus în mod paradoxal nu de oamenii politici români, ci de foarte inteligentul ministru al Germaniei la București, din acea vreme, Wilhelm Fabricius. Fabricius** era un excelent diplomat, cunoștea foarte bine viața politică românească și își dădea seama că legionarii n-ar fi putut conduce România și, mai ales, că un guvern legionar n-ar fi fost în stare să ajute Germania, în campania ei proiectată împotriva Rusiei – „planul Barbarosa" se

Generalul Antonescu, undeva în Basarabia, după alungarea rușilor

pregătea în acea vreme – așa cum ar fi putut să ajute Germania împotriva Rusiei un guvern condus de generalul Antonescu, care avea un minimum de încredere din partea partidelor istorice și din partea forțelor sociale și economice, politice și intelectuale românești. Îmi aduc aminte, eram la țară, tata citea „Universul", când la data de 6 septembrie 1940, a apărut pe pagina întâia, întreagă, un portret uriaș al generalului Antonescu: sus, titlul era cu litere de o șchioapă „IATĂ-L" și jos, „ESTE GENERALUL ION ANTONESCU, SALVATORUL ROMÂNIEI". Și, într-adevăr, GENERALUL ANTONESCU A FOST SALVATORUL ROMÂNIEI. Prima oară, la 6 septembrie 1940, după ce l-a silit pe regele Carol al II-lea să abdice și să părăsească România... După care, Ion Antonescu, la 14 septembrie 1940, pentru că nu avea altă soluție, a format un guvern, în care principalele ministere: internele, instrucția publică, sănătatea, externele erau încredințate unor legionari. Astfel că, la interne – generalul Petrovicescu; la externe – prințul L. Sturza, fost ministru al României la Copenhaga; la sănătate – dr. Iazinski; la instrucția publică – prof. Traian Brăileanu. Antonescu și-a rezolvat ministerul de război, cu generalul Negulescu; și-a rezidat ministerul justiției, încredințat lui Mihai Antonescu și a oferit câteva ministere partidelor istorice. Realitatea este că, după ce fusese eliberat de la mânăstirea Bistrița, la insinuarea lui Fabricius, generalul Antonescu avusese o discuție cu șefii partidelor istorice – cu Dinu Brătianu și Iuliu Maniu – la restaurantul „Berbec" de la Ploiești. Și-acolo el își luase față de Maniu și Brătianu două angajamente: unul și l-a respectat, acela de a-l înlătura de pe tron pe regele Carol al II-lea și de a-l înlocui cu Marele Voievod de Alba Iulia, Maiestatea Sa Regele Mihai I. Al doilea angajament nu și l-a putut ține și nu avea nici-o posibilitate să și-l țină...știau acest lucru și Iuliu Maniu, și Dinu Brătianu – acela de a forma un guvern împreună cu partdele istorice. Hitler, era la data aceea stăpânul Europei; toată lumea tremura, până și Stalin tremura de frică înaintea lui. Mussolini nu avea nici un fel de influență, Franța fusese îngenunchiată, numai Anglia rezista... Hitler n-ar fi acceptat niciodată un guvern parlamentar și liber țărănist care poate ar fi acceptat să alăture armata română armatei germane împotriva Rusiei pentru dezrobirea Basarabiei, Bucovinei și ținutului Herței, dar niciodată n-ar fi admis ca armata română să treacă Nistrul. În asemenea condiții, Antonescu a ales singura soluție posibilă, în același timp pentru România și pentru Germania. Se întâmplă foarte rar... dar aceste două țări și-au întrunit la acea dată destinele în persoana unui singur om, un om pentru istorie – cum s-ar putea spune. Fără prezența generalului Antonescu, era aproape sigur că Germania l-ar fi impus pe Horia Sima ca șef al guvernului, chiar dacă l-ar fi menținut pe Maiestatea-Sa Regele Mihai de formă, Sima era manevrat și inspirat de toate serviciile secrete germane, de Partidul Național Socialist al lui Rosenberg, de ministrul de interne – Himmler și de foarte mulți alți agenți secreți germani. Dimpotrivă, mareșalii germani care pregăteau „planul Barbarosa" contra Rusiei și, mai ales, ministrul de externe, von Ribbentrop, își dădeau seama că legionarii nu reprezintă aproape nimic în România, dimpotrivă, sunt un element de anarhie, în care burghezia română n-avea nici cea mai mică încredere, astfel încât singura șansă ca armata română și economia românească să se alinieze împotriva Rusiei alături de Germania era prezența în fruntea statului a unui om fără legături politice și fără ideologie, cum era generalul Antonescu. THE RIGHT MAN IN THE BEST PLACE.

Al doilea act de salvare a României a fost înlăturarea de la putere a Partidului Legionar. Am arătat că o parte din conducerea germană: Ministerul de Interne, Partidul Socialist, susţineau cu multă hotărâre pe Horia Sima şi Legiunea, în diversele lor funcţii. Şi îl îndemnau spre un fel de genocid, atât al evreilor – deci un holocaust -, cât şi al fostului personal politic român, ştiind foarte bine că acest personal politic român era în imensa lui majoritate de partea Franţei, a Angliei şi a Statelor Unite, deci de partea lumii libere. Antonescu a manevrat suficient de inteligent pe lângă Hitler ca să evite înlăturarea lui şi aducerea legionarilor la putere, pledând o carte, pe care Hitler – care era totuşi un om politic, a înţeles-o perfect – şi anume, cu Antonescu în fruntea guvernului român toate forţele economice şi militare române vor fi alături de Germania pentru recuperarea Basarabiei, Bucovinei şi ţinutului Herţa, fără să se producă vreo anarhie sau vreun război civil, cum s-ar fi produs dacă legionarii ar fi preluat puterea şi şi-ar fi îndeplinit proiectul pe care îl solicitase Ion Moţa, înainte să moară în Spania, la Majadagonda. El solicitase Căpitanului, îngenunchind înaintea lui, dreptul de a omorî cel puţin zece mii de oameni din vechea burghezie şi din partidele politice româneşti. Generalul Antonescu a fost chemat la începutul lunii ianuarie la Hitler, la Berthesgaden, a fost chemat şi Horia Sima, dar din motive inexplicabile nu s-a dus; şi s-a întors de la Berthesgaden cu aprobarea lui Hitler de a-i înlătura pe legionari de la putere. Legionarii, instigaţi de serviciile secrete germane, au dezlănţuit revoluţia de la jumătatea lunii ianuarie 1941, folosind un pretext, şi anume, un maior german din serviciile de informaţii, „Doring" fusese omorât de un agent secret britanic, de naţionalitate greacă, mi se pare. Eram student în anul patru, la acea dată, la Facultatea de Drept. Am asistat la manifestaţiile violente legionare, care aveau ca laimotiv: "Jos masonii din guvern! Jos Rioşanu!". Colonelul Rioşanu, om de încredere al generalului Antonescu, şi al generalului Gh. Moruzi, era secretar general la Preşedenţia Consiliului de Miniştrii. În numele acestor sloganuri, legionarii au dezlănţuit un război civil, însă Antonescu îşi luase măsuri de precauţie, deplasase divizia de la Piteşti, pe care o comandase el, şi acum o comanda bunul lui camarad, generalul Boiţeanu, şi cu divizia de la Piteşti, şi cu regimentul de gardă a reuşit să înăbuşe în câteva zile insurecţia legionară. Prin urmare, pentru a doua oară, generalul Antonescu a salvat fiinţa statului român, şi societatea românească. Se

Berlin, 1940, generalul Antonescu întâmpinat la aeroport de von Ribbentrop, ministru de externe al Reichului

știe ce a urmat, că generalul își dăduse cuvântul de onoare către Hitler, că va merge cu armata română alături de armata germană împotriva Rusiei. S-a dat acel ordin celebru, în dimineața zilei de 22 iunie 1941: Vă ORDON TRECEȚI PRUTUL! Și a început războiul împotriva Rusiei. Partidele politice istorice l-au acuzat într-adevăr atunci, în diverse memorii, pe generalul Antonescu, pentru că a trecut Nistrul, că nu s-a mărginit să recupereze Basarabia, Bucovina și ținutul Herței, ci a trecut frontiera aventurând diviziile române - Vânătorii de munte și cavaleria - în stepele rusești. Este adevărat că a fost o greșeală politică, dar foarte greu un general poate accepta să se oprească pe o anumită linie. Numai mareșalul Mannenheim a făcut acest lucru, în Finlanda, dar era într-o poziție cu totul deosebită. Când pornești un război nu te poți opri la o anumită linie și să-l lași pe dușman să se refacă. Și când mergi alături de o armată aliată nu poți s-o părăsești la mijlocul drumului și să rămâi cu arma la picior. Nici un militar serios n-ar fi acceptat o asemenea eventualitate, care din punct de vedere politic, șefii partidelor istorice o preconizau, și din punctul lor de vedere aveau dreptate. Dacă n-am fi trecut Nistrul, fără îndoială soarta României nu ar fi fost chiar atât de cumplită, cum a fost în ultimii cincizeci de ani.

A treia acțiune salvatoare, pe care generalul Antonescu a făcut-o pentru România, și trebuie accentuat acest lucru, a fost că el nu a admis lichidarea fizică a opoziției, așa cum începuseră legionarii, omorând pe fostul prim-ministru, Nicolae Iorga. Apoi au fost omorâți fostul prim-ministru, generalul Argeșanu; pe secretarul general al Partidului Național Țărănesc, Virgil Madgearu; și încă vreo șaizeci de victime dintre care cel puțin doi foști miniștri: Victor Iamandi și Gabriel Marinescu, în celulele de la Jilava, pe partea dreaptă cum intri, de la 1 până la 12; (în celula cu nr. 13, la data aceea era Nicolae Ceaușescu. Care n-a pățit nimic).

Antonescu n-a omorât pe nimeni, ci - dimpotrivă - a îngăduit funcționarea ilegală, dar totuși reală, a partidelor istorice: și Partidul Național Țărănesc, și Partidul Național Liberal au continuat să-și întrunească conducerea și tineretul...

Mareșalul Antonescu și, mai ales, Mihai Antonescu au înțeles admirabil că Germania a pierdut războiul, și au început o serie întreagă de acțiuni secrete pentru a feri România de a suporta toate consecințele înfrângerii finale a Germaniei.

Hitler - și acest lucru ne-a salvat - avea o încredere foarte mare în generalul Ion Antonescu. Din toți șefii de state aliați lui, sau șefii de guvern, pentru că el era șef de guvern, de fapt, deși avea pretenția de șef de stat - șeful statului era Maiestatea-Sa, Regele Mihai - din toți șefii de state sau de guverne, cu care colaborase, singurul în care avea o încredere foarte mare, era generalul Antonescu. Hitler îl detesta pe regele Victor-Emanuel al Italiei, îl detesta pe regele Boris al Bulgariei, și e foarte posibil ca din ordinul lui Hitler, regele Boris să fi fost otrăvit, la înapoierea lui, cu avionul de la Berthesgaden. N-avea nici o încredere în regentul Horthy, al cărui fiu a pus să fie omorât într-un accident simulat de aviație și, în cele din urmă, a

dat ordin să fie arestat regentul Horthy, înfășurat într-un covor și dus la Salzburg, și înlocuit cu generalul Storey, și apoi cu șeful partidului fascist Crucile cu Săgeți, Szalassy, care a dispus holocaustul evreilor din Ungaria și Transilvania de Nord, smulsă României, prin al doilea Dictat de la Viena. Hitler nu avea nici un fel de încredere nici în Mihai Antonescu, în care vedea, pe drept cuvânt, un admirator al Franței și al Angliei. Mihai Antonescu, l-am avut profesor, avea doctoratul în drept la Paris, era un excelent cunoscător al problemelor internaționale și al Societății Națiunilor, dar avea o încredere totală în generalul Antonescu.

Generalul Antonescu își dăduse cuvântul de ofițer lui Hitler că nu-l va părăsi niciodată și l-a ținut cu onoarea militară cuvenită unui adevărat erou. Însă asta nu l-a împiedicat să tatoneze posibilitatea unei păci separate. Aceste strădanii ale guvernului oficial al României au fost contracarate de una dintre cele mai mari erori politice, pe care le-a făcut vreodată un șef de stat, și anume de hotărârea luată de președintele Franklin Delano Roosevelt, al Statelor Unite, la întrevederea de la Casablanca cu Winston Churchill, de a impune Germaniei, Italiei și Japoniei, și aliaților lor pacea fără nici un fel de condiții. UNCONDITIONAL SURRENDER. Capitulare necondiționată. Această formulă absolut nepolitică și nediplomatică a împiedicat toate forțele de rezistență internă din statele patronate de Germania, și chiar din Germania unde a existat – s-a văzut, în ziua de 20 iulie 1944 – complotul din nefericire nereușit al generalului conte Schenk von Stauffenberg, existau forțe care voiau cu orice preț să scoată Germania și aliații ei din război, și să ajungă la o înțelegere cu puterile anglo-saxone pentru a face front comun împotriva primejdiei reprezentate de Rusia Sovietică.

Militari germani capturați în București

Mihai Antonescu a tatonat în mai multe direcții: în primul rând, la Lisabona, unde a trimis o rudă de-a mea, pe Sergiu Lecca, frate cu Radu Lecca, șeful centralei evreilor. Tatonările lui Sergiu Lecca, în 1942, au dat greș, și el a fost silit să revină în țară, cu soția, fiica fostului secretar al lui Marghiloman, Andrei Cordean. Pe urmă, a trimis la Ankara un om de mare încredere, ministrul Crețianu; a încercat în Elveția, prin profesorul Vespasian Pella și, mai ales, a acceptat planul lui Iuliu Maniu de a-l trimite la Cairo pe principele Barbu Știrbey și apoi ca să-l ajute pe Constantin Vișoianu, în intenția de a găsi o ieșire din război a României. Din nefericire, în urma înțelegilor de la Teharan, de la Londra, deocamdată atât, se dăduse prioritate Uniunii Sovietelor în toate problemele privind țările beligerante din răsăritul Europei, așa încât la Cairo, ministrul rezident, Mac Millan, viitorul șef al partidului conservator britanic și prim-ministru multă vreme, și reprezentantul Statelor Unite le-au declarat principelui Barbu Știrbei și lui Vișoianu că trebuie să se înțeleagă în prealabil cu Uniunea Sovietică.

Mareșalul Antonescu luase contact, la Stockholm cu ambasadorii Uniunii Sovietelor,

Cei "Trei Mari" – premierul englez Churchill, președintele american Roosewelt și generalisimul Stalin – cu care a fost în război mareșalul Ion Antonescu

doamna Alexandra Kolontay, prim-ministrul plenipotențiar în capitala Suediei, Frederic Nanu. Dar, în cadrul Ministerului de Externe, câțiva tineri diplomați, foarte inteligenți și foarte plini de ei, printre care Georges Duca, fiul fostului prim-ministru I.G. Duca și Piki Pogoneanu, șeful cifrului, un om de o inteligență extraordinară, aveau o diplomație a lor, inspirată mai ales de șefii partidelor istorice, în speță de Iuliu Maniu, care păstrase în permanență legătura cu puterile aliate, ostile Germaniei, prin trei posturi de radio-emisie, la care colabora cu foarte multă asiduitate Corneliu Coposu, pe care l-am cunoscut în acea vreme.

Din toate aceste tatonări semioficiale ale partidelor de opoziție cu asentimentul total al lui Mihai Antonescu și al Mareșalului Antonescu n-a putut ieși mare lucru din cauza formulei absurde a capitulării fără condiții. Legenda că Mareșalul Antonescu ar fi obținut condiții mai bune de la Dna Kolontay la Stockholm decât obținuse Știrbey și Vișoianu la Cairo, este o pură legendă, și Dl Neagu Juvara, care a fost trimis la 23 august, dimineața, de Ică Antonescu la Stockholm ca să-l secondeze pe Frederic Nanu în tentativele lui de a ajunge la o pace separată, poate oricând confirma acest lucru. Încât trebuie să ne punem în situația psihologică a puterilor aliate împotriva Germaniei. Fiecare, fără îndoială, voia ieșirea din război a României: aceasta ar fi însemnat o foarte mare scurtare a frontului, o avansare cu o mie de kilometri a frontului împotriva Germaniei; ar fi însemnat lipsirea Germaniei de toate bogățiile, foarte mari ale României: petrol, grâne, vite. Și ar fi însemnat un pas hotărâtor pentru soarta războiului. Numai că toți experții militari și diplomatici ai țărilor aliate erau convinși că numai Mareșalul Antonescu avea în mână armata, și că armata nu ar asculta decât de ordinul dat de el. Nu aveau încrcedere într-un ordin dat de altcineva, de Maiestatea-Sa Regele Mihai sau de Iuliu Maniu, pe care armata nu l-ar fi urmat.

Satisfăcuţi "ing. Ceauşu" (Emil Bodnăraş, primul din stânga), Iosif Chisinevski, Teohari Georgescu şi Ana Pauker raportează lui Gheorghiu-Dej că mareşalul a fost predat stăpânilor moscoviţi

O problemă psihologică, încă neelucidată

Între timp, Maiestatea-Sa Regele Mihai îşi constituise un grup la care luau parte mai ales oamenii lui de la palat: Mocioni-Stârcea şi colegul lui de clasă, Mircea Ioaniţiu; şi-a păstrat contactul cu şefii partidelor politice - Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu şi Lucreţiu Pătrăşcanu, care era rudă apropiată cu Mareşalul palatului, generalul Octav Ullea (mama lui Lucreţiu Pătrăşcanu era vară cu generalul Octav Ullea, pe care l-am cunoscut personal!). Omul hotărâtor în această chestiune - şi trebuie insistat, deoarece nu s-a discutat prea mult - a fost un excepţional general de artilerie, Aurel Aldea, care luase premiul întâi la un concurs în Germania, dar pe care generalul Antonescu nu putea să-l sufere şi l-a scos din cadrele armatei, (pentru că împreună cu generalul Iacobici, generalul Aurel Aldea îl sfidase pe generalul Antonescu, cerându-i ca pentru nimic în lume să nu treacă Nistrul), după care a fost scos din cadrele armatei, şi a primit domiciliu forţat în comuna natală din judeţul Olt. Regele ştia acest lucru; l-a chemat la Bucureşti pe generalul Aurel Aldea şi atunci împreună au pus la cale o alternativă. Mai ales că se dezlănţuise ofensiva rusească împotriva României; se trecuse Nistrul, se ajunsese cu frontul la Iaşi, pe de altă parte, bombardamentele aeriene anglo-saxone, deveneau din ce în ce mai pustiitoare. Eram mobilizat pe Valea Prahovei şi ştiu ce cumplite erau aceste bombardamente, mai ales împotriva cetăţii de la Ploieşti, pe care generalul Gerstenberg o transformase într-o citadelă aproape inexpugnabilă.

Este incontestabil că cei doi şefi ai partidelor istorice - Dinu Brătianu şi Iuliu Maniu - acceptau ieşirea României din război în situaţia creată prin formula capitulării necondiţionate. Maniu se crampona însă de posibilitatea unei menţineri a Basarabiei în corpul României şi de o serie de avantaje iluzorii. Generalul Antonescu era şi el de părere că trebuie neapărat menţinută Basarabia, dar că era foarte puţin probabil că o vor putea recupera;

dar el solicita altceva: ca trupele sovietice să nu pătrundă în România, decât pe o anumită linie, pe un anumit coridor ca să nu producă dezordinea obişnuită. Am impresia că cel puţin trei generali au jucat un rol hotărâtor atunci, convingându-i pe M.S. Regele Mihai, pe Maniu şi Brătianu că armata va asculta de porunca regelui şi nu de porunca generalului Ion Antonescu. Pentru că aici este miezul problemei: şi ruşii, şi englezii, şi americanii erau convinşi că numai Mareşalul Antonescu poate face armistiţiu. Ei nici nu se gândeau că un ordin al M.S. Regele ar putea provoca un armistiţiu. Dintre aceşti generali, unul era şeful Casei militare a M.S. Regele, gen. Constantin Sănătescu, fost coleg de promoţie cu gen. Antonescu, un om foarte ponderat; gen. Mihai Racoviţă, care comanda o armată pe frontul din Moldova şi, mai cu seamă, gen. Aurel Aldea, care îl detesta pe Mareşalul Antonescu. Aceşti trei generali i-au convins pe M.S. Regele, pe Maniu, pe Brătianu, pe Titel Petrescu şi pe Lucreţiu Pătrăşcanu că armata va asculta de ordinele şefului ei suprem, de ordinele M.S. Regele. Şi aşa s-a şi întâmplat.

Şi aici se pune o mare problemă, despre care am avut cinstea să discut cu Maiestatea Sa, Regele Mihai la Versoix: de ce a fost predat Mareşalul Ion Antonescu şi colaboratorii săi armatei sovietice?

O problemă foarte controversată şi foarte încâlcită. În vederea arestării Mareşalului Antonescu, dacă refuza să încheie armistiţiu era luată în consideraţie ipoteza că, dacă refuză, Mareşalul Antonescu şi colaboratorii săi să fie păziţi de un grup de tineri aparţinând tineretului naţional ţărănesc. Ştiu cu siguranţă acest lucru. Existau formaţiuni de tineri, mai ales naţional ţărănişti, dar şi liberali, care puteau face acest lucru. Dar cum ar fi rămas în istorie, tineretul naţional liberal sau tineretul naţional ţărănesc, cu pata de a-l fi ţinut în custodie pe Mareşalul Antonescu şi de a-l fi predat comuniştilor? Aşa încât şi Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu au refuzat să pună la dispoziţie elemente tinere pentru păzirea Mareşalului Antonescu. Realmente, predarea Mareşalului Antonescu şi a colaboratorilor săi s-a făcut după plecarea M.S. Regele din Bucureşti, de către gen. Constantin Sănătescu. Ce a însemnat acest act hotărâtor? Mai întâi, nici un ofiţer, nici un subofiţer, nici un ostaş nu a refuzat să execute porunca M.S. Regele; a fost o unanimitate totală. Armata a acceptat fără nici un fel de discuţie porunca Conducătorului ei suprem, al patrulea rege al României, şi s-a supus poruncilor sale. Pe front fusese trimis gen. Racoviţă, care luase toate măsurile pentru a despărţi armata română de armata germană şi a pregăti capitularea, pentru că armistiţiul s-a transformat în capitulare, prin faptul că Stalin, cel puţin până la 12 septembrie 1944, când s-a ajuns la încheierea armistiţiului la Moscova, dădea comunicate prin care armata rusă, după 23 august, continua să elibereze oraşele Brăila, Galaţi, Bucureşti, Craiova ş.a.m.d., şi au fost luaţi prizonieri zeci de mii de soldaţi români, care nu au opus nici un fel de rezistenţă, pentru că ştiau că sunt în regim de armistiţiu. Au fost ţinuţi prizonieri ani de zile, mai mult de jumătate au murit, şi – în cel mai bun caz – după vreo doi ani de zile, câteva mii de ostaşi şi ofiţeri români au fost repatriaţi, cu prilejul alegerilor falsificate de la 19 noiembrie 1946, (la care am avut cinstea să figurez pe

lista Partidului Național Liberal din capitală, pentru Camera Deputaților, penultimul, ultimul fiind profesorul Gheorghe Brătianu).

Cum poate fi interpretat actul de la 23 august 1944? A fost un act salvator pentru România? În primul rând că, dacă nu s-ar fi încheiat acest act și s-ar fi mers pe linia preconizată de gen. Antonescu de a rezista, conform cuvâtului de onoare dat lui Hitler, pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați, România ar fi fost transformată pentru luni de zile în teren de luptă între trupele românogermane și trupele sovietice și ar fi fost continuate bombardamentele distrugătoare de aviația americană. Milioane de români și-ar fi pierdut viața, bogății incalculabile ar fi fost distruse sau confiscate de ruși, toate femeile române ar fi fost violate, cum au fost toate femeile germane de către armata sovietică, și mai ales, noul guvern român, format din comuniști – Ana Pauker, Vasile Luca și alți moscoviți – n-ar fi avut curajul să revendice întreaga Transilvanie la Congresul de pace de la Paris în 1946-47, așa cum a avut curajul guvernul în fruntea căruia erau Petru Groza și Gheorghe Tătărescu, ca ministru de externe, dar sub înalta oblăduire a M.S. Regele, care a fost decorat cu Ordinul „Pobeda" – „Victoria" – de către Stalin, și cu cel mai înalt Ordin al armatei americane de către Harry Truman.

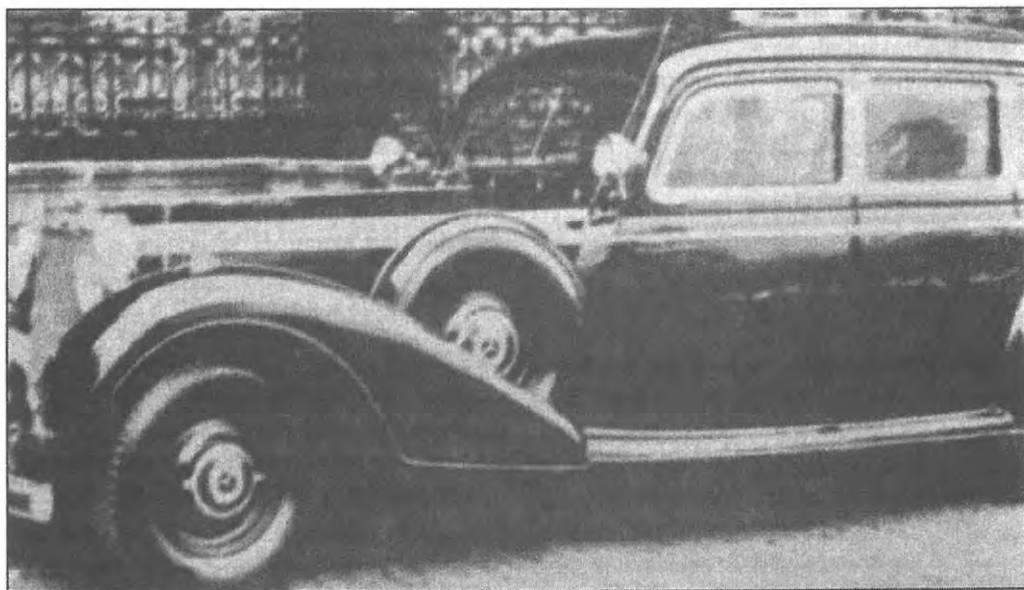
Prin urmare, actul de la 23 august cu toate consecințele lui cumplite vreme de 50 de ani – dar asta se datorește manevrelor lui Churchill și lui Rossevelt – a fost un act de fapt salvator pentru România. Mareșalul Antonescu n-ar fi fost în stare să realizeze acest act și în orice caz el ar fi rămas pe lista tribunalelor de război, cum a și fost judecat.

Eu am avut prilejul să particip la procesul Mareșalului Antonescu, în mai 1946, în calitate de redactor-șef la oficiosul Partidului Național Liberal „Liberalul", și îmi amintesc de următoarele detalii. În dimineața procesului a depus mărturie Iuliu Maniu, care își rupsese piciorul recent și umbla foarte greu. Președintele, colonelul Alexandru Petrescu i-a oferit un scaun, Maniu a refuzat, a stat în picioare. M-a frapat când, la interogatoriul inițial, a fost întrebat profesia și a răspuns „agricultor", cu accentul pe „u"...A rămas în picioare vreme de trei ore. I s-au pus niște întrebări foarte curajoase de către Mareșalul Antonescu, și destul de insiduoase de către Mihai Antonescu. Maniu a răspuns foarte obiectiv și foarte lămurit la toate aceste întrebări, fără să-l acuze pe Mareșalul Antonescu, căutând din toate punctele de vedere să-i justifice atitudinea. După trei ore, președintele a declarat o pauză pentru masă și l-a rugat pe Iuliu Maniu să-și semneze depoziția. Iuliu Maniu a declarat că el este avocat, doctor în drept și că nu a semnat niciodată un act în care era implicat fără săl citească de-a fir-a-păr. În asemenea condiții, cum trebuia evacuată sala, președintele tribunalului militar l-a rugat să vină după-amiază, când trebuia să depună ca martor profesorul Gh. Brătianu și, în timpul depoziției, Maniu urma să discute cu grefierul depoziția pe care o făcuse, să modifice anumite pasagii etc., și să semneze. Într-adevăr, l-am însoțit pe prof. Brătianu la tribunal, unde a fost supus la o serie de întrebări de către fostul colaborator Mihai Antonescu. Între timp, Iuliu Maniu a modificat ce trebuia și după câteva ore a semnat, și s-a îndreptat spre ieșire. Din tribuna presei, unde mă aflam, nu am putut să văd ce s-a întâmplat, dar am auzit niște huiduieli, niște urlete și pe urmă mi s-a spus, care a fost spectacolul într-adevăr grandios; după care Iuliu Maniu însuși, într-o convorbire avută la Sinaia, în august 1946, deci după trei luni de la proces, mi-a relatat exact ceea ce

s-a întâmplat. În timp ce Iuliu Maniu, îndurerat, se îndrepta cu capul plecat spre ieșire a auzit deodată ca și cum cineva deasupra lui lua poziția de drepți pentru onor. Și, într-adevăr, în momentul în care Iuliu Maniu trecea pe sub boxa acuzaților, Mareșalul Antonescu, spontan, s-a ridicat în picioare și a luat poziția de drepți pentru onor. Atunci Maniu și-a ridicat capul l-a văzut pe Mareșalul Antonescu și pe ceilalți coacuzați, și mi-a spus: „Când l-am văzut pe acest om, care a făcut mari greșeli politice, dar care mergea spre moarte și care totuși a fost un mare patriot, și a jucat un mare rol în istoria omenirii, am simțit o voce tainică și mi s-a părut că dacă nu voi face actul, pe care trebuia să-l fac, de camaraderie, voi fi condamnat la chinurile iadului." Și atunci i-a întins mâna. După aceea i-au întins mâna lui Iuliu Maniu și ceilalți coacuzați. Și, așa, Iuliu Maniu dând mâna cu Mareșalul Ion Antonescu, cei doi au încheiat un act de mare curaj și, din nefericire, au pus capăt până nu se știe când României libere și independente.

interviu relizat
de Dr. Narcis Zărnescu

N.B. Dată fiind factura enciclopedică, profunzimea și precizia informației, amplitudinea gândirii istorice și frenezia amintirilor, copleșitoarea personalitate a eminentului om de cultură Dan Amedeo Lăzărescu, reporterul a preferat să-și cenzureze – în scris – întrebările, renunțând cu plăcere la comentariile sale. Acest interviu este numai un rezumat – dacă istoria trăită ca o sărbătoare și ca o boală incurabilă, îndurată și adorată se poate rezuma! – al manuscriselor mentale, pe care am avut privilegiul să le „răsfoiesc", să le admir datorită generozității Maestrului Dan Amedeo Lăzărescu, căruia îi rămân recunoscător și pe această cale.

Darul lui Hitler pentru Mareșal: un Mercedes blindat

Holocaustul din România este o invenţie a comuniştilor, evrei şi români

Am înţeles că ordonanţa de urgenţă scoasă pe piaţă de Guvernul României ne-a fost cerută ca o condiţie a intrării în NATO, încercând să se dea astfel o soluţie la "problematica evreiască" pusă pe tapet de negociatorii Nord-Atlantici. Pentru ştiinţa tuturor, atât a Guvernului român, cât şi a negociatorilor din NATO, facem următoarea precizare: la începutul războiului al II-lea mondial, în România evreii constituiau o comunitate departe de a fi omogenă. Existau, din perspectiva care ne interesează, trei mari categorii de evrei:

1. EVREI PĂMÂNTENI, care se simţeau bine în România şi nu excludeau perspectiva integrării lor definitive în rândurile poporului român, printr-o firească şi naturală asimilare (cazul lui Nicolae Steinhardt, Tudor Vianu, Al. Graur etc).

2. EVREII SIONIŞTI, care ţinteau refacerea în Palestina a Israelului şi care se organizau în acest sens, fiind pregătiţi să emigreze în orice clipă (conduşi de A. L. Zisu, Mişu Benvenisti ş. a.)

3. EVREII COMUNIŞTI, bolşevici şi cominternişti, cu totul aserviţi Moscovei, care vedeau soluţia problematicei evreieşti în "modelul sovietic", pentru care principiul luptei de clasă şi al solidarităţii de clasă prevala dinaintea identităţii etnice evreieşti, având drept scop eliminarea elementelor capitaliste evreieşti, a evreilor bogaţi. Evreii comunişti erau adversari ai oricărei emigrări spre Palestina, deoarece curentul acestor emigrări le şubrezea poziţiile deţinute în PCR.

Antonescu şi în general societatea românească a acelor ani, inclusiv legionarii, au făcut deosebire între aceste trei categorii de evrei. Nici evreii pământeni şi nici evreii sionişti nu au avut de suferit de pe urma regimului instaurat de mareşalul Ion Antonescu. Singurii evrei care au fost deportaţi, deportaţi însă ca activişti comunişti, au fost evreii comunişti. Dimpotrivă, evreii pământeni şi evreii sionişti au colaborat foarte bine cu autorităţile guvernării Ion Antonescu. Este interesant de remarcat faptul că evreii care şi-au făcut o preocupare, o profesiune chiar, din proclamarea Holocaustului anti-semit din România, sunt descendenţii, fiii unor evrei comunişti, cominternişti, complici activi la crimele pe care iudeo-bolşevismul le-a săvârşit în România anilor 1944-1964. Adică aceşti activişti ai Holocaustului din România, sunt, în toate sensurile posibile, fii minciunii.

În concluzie, putem spune cu toată certitudinea că Holocaustul anti-semit din România, din Transnistria, este o invenţie a comuniştilor, evrei şi români, care nu au acceptat să-i recunoască regimului Antonescu nici un merit istoric. Comuniştii, pe care Ion Antonescu i-a urmărit fără milă şi împotriva cărora a intrat propriu-zis în război, au înţeles să-l sancţioneze pe Ion Antonescu şi, în general, pe români, pentru anti-comunismul lor funciar, punând în sarcina lui Antonescu şi a românilor crime inventate, inclusiv crima cea mai odioasă, mai abjectă: Genocidul! Holocaustul!...

(Holocaust în România?, Editura Kogaion, 2002, Suită de documente şi mărturii adunate şi comentate de Ion Coja, pp 15-16)

Profesorul Ion Coja, preşedintele Uniunii Vatra Românească, respinge realitatea istorică a existenţii Holocaustului din România. Editorul, deşi nu este de acord cu Coja, i-a găzduit totuşi opiniile, respectând deontologia acestui neobişnuit colocviu istoric virtual.

JIPA ROTARU, OCTAVIAN BURCIN, VLADIMIR ZODIAN, LEONIDA MOISE

Cine poate să infirme că Ion Antonescu nu era "născut soldat" și că voia "să moară soldat"?

Pregătirea politico-diplomatică pentru războiul cu sovietele fiind aproape încheiată în 1940-1941, rămânea să se pună în mișcare instrumentul militar – armata. Ion Antonescu accedase la putere ferm convins să transforme armata în instrumentul principal al restaurării României Mari. Intenția sa se baza pe realitatea că armata rămăsese – alături de magistrați – grupul social-profesional cel mai puțin atins de corupție și politicianism, întemeiat pe disciplina trupelor și spiritul de corp al cadrelor, pe prestigiul tradițional al oștirii în fața națiunii. Situația în care găsise el armata, în septembrie 1940, impunea măsuri de asanare, deoarece intrigile camarilei carliste și umilirea uniformei, prin retragerea fără luptă de la frontiere, amenințau să arunce structura militară a statului în haos; probleme grave puneau și lipsurile dureroase în domeniile înzestrării, dotării, asigurării cu mijloace moderne de luptă, bunei funcționări a componentelor de suport logistic etc.

Angajându-se în refacerea oștirii, Antonescu a probat o energie ieșită din comun. Până la mijlocul lui septembrie 1940 el s-a îngrijit personal la redislocarea marilor unități din Ardealul de Nord, Basarabia și Cadrilater. Mai mulți înalți șefi militari corupți sau legați prea strâns de regele Carol al II-lea s-au văzut destituiți și înlocuiți cu oameni de încredere ai generalului; pe cât posibil, legionarii și simpatizanții lor au fost ținuți departe de posturile de comandă militară.

În scopul ridicării capacității de luptă a armatei la standardele timpului, echipa de la București și-a pus nădejdea în adâncirea cooperării cu Werhmacht-ul, în principal, în aportul unei numeroase și bine dotate Misiuni Militare germane. Solicitată înainte de 6 septembrie 1940, Misiunea Militară germană se va instala în România în cursul lunii octombrie. Anterior, la 15 septembrie 1940, generalul von Tippelskirch – important ofițer al Statului Major al trupelor de uscat – a avut un dialog de informare cu generalul-Conducător cu scopul de a-i cunoaște intențiile. Cu acest prilej, liderul român a mărturisit că el încearcă să modernizeze o armată cu efective reduse (100.000), motorizată total, pentru a fi în măsură să reziste Uniunii Sovietice.

Programul militar al lui Ion Antonescu este expus mult mai pe larg cu ocazia convorbirilor cu feldmareșalul Keitel la Berlin, în noiembrie 1940. Armata română va fi asanată moral și organizatoric ca să fie în măsură a-și îndeplini misiunea istorică. Silită să

Mareșalul Antonescu și generalul Ioanițiu inspectând frontul de la Odessa

abandoneze provincii din vatra neamului fără nici-o rezistență, "a căzut într-o stare de dezordine". Faptul a pricinuit îndoieli foarte serioase în străinătate în ceea ce privește calitatea armatei române.

Programul militar al Conducătorului, care a început să fie aplicat în intervalul septembrie 1940-iunie 1941, va fi dezvoltat pe etape în anii 1942-1944, în condiții foarte dificile de război. Perfomanțele au atins parametri excepționali: două ample reorganizări ale armatei în plină campanie, după Odessa (1941) și după Stalingrad (1943). În vara anului 1944, România menținea sub arme un milion de militari, mulți dintre ei cu experiență remarcabilă pe front.

Acțiunea militară a Româneiei a fost de legitimă apărare în fața agresiunii ruse începută în anul 1940 și ea nu putea să se oprească la 1941. Mareșalul Ion Antonescu a chemat la luptă sfântă pe toți ostașii țării, rostind: "Azi a sosit ceasul celei mai sfinte lupte, lupta drepturilor strămoșești și a bisericii, pentru virtuțile și altarele românești de totdeauna. Ostași, vă ordon să treceți Prutul..." Mareșalul era convins că întregul popor român împărtășea ideea sacrificiului pentru întregirea neamului...La 16 iulie 1941 armatele române au eliberat Chișinăul, iar până la 26 iulie, întreaga Basarabie și Bucovina, acțiunea militară românească întruchipa idealul de ordine românească și realizarea unui drept legitim al țării noastre. De aceea rămân scrise cu litere de aur pe frontispiciul războaielor noastre luptele de la Țiganca, Dealul Kania, Bădărăi, Movila Ruptă, Pădurea Hâncești și alte localități. Cu eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, la 26 iulie 1941, se încheie o etapă decisivă a războiului nostru în Est, dar epopeea luptelor armatei române, cu destule momente de tragism sfâșietor era abia la început...

(fragment din lucrarea "Mareșalul Antonescu la Odessa" de Jipa Rotaru, Octavian Burcin, Vladimir Zodian și Leonida Moise, editura Paideia, 1999)

Când s-a întâlnit Antonescu cu Hitler, la München

Când, la 12 iunie 1941, s-a întâlnit cu Hitler, la München, Ion Antonescu era hotărât să traducă în fapt dorința exprimată la prima lui întrevedere cu Führerul (22 noiembrie 1940), de a lupta alături de puterile Axei. Comunicarea lui Hitler că Germania va începe ostilitățile împotriva URSS (fără a-i indica însă și data) nu a fost o surpriză pentru Antonescu. În cursul întâlnirii sale din 5 martie 1941 cu Goering la Viena, Antonescu aflase de la mareșalul german despre apropiata campanie din Est și a fost solicitat - potrivit raportului transmis de agentul sovietic "Starșina" (Harro Schulze-Boysen) - să participe cu 20 de divizii.

Cu o zi înainte de întâlnirea sa cu Hitler, discutând cu ministrul României la Berlin, Raoul Bossy, Antonescu i-a spus că fusese informat de generalul Erik Hansen, șeful Misiunii Militare Germane în România, despre apropiata campanie înpotriva URSS. De altminteri, mișcările de trupe germane și valul de zvonuri despre iminentul război germano-sovietic făcuse din Operațiunea "Barbarossa" un secret al lui Polichinelle. Antonescu aștepta - și dorea - izbucnirea cât mai rapidă a conflictului dintre cei doi coloși totalitari, în care vedea șansa refacerii României Mari.

Deși în Directiva 21 (Planul Barbarossa) era prevăzută participarea României la campania din Est, Hitler - la întâlnirea din 12 iunie 1941 - a procedat abil, spunându-i lui Antonescu că nu-i solicită participarea militară a României, ci numai înlesnirea operațiunilor militare ale trupelor germane, aflate pe teritoriul; românesc. Antonescu a replicat imediat că dorea ca armata română să ia parte din prima zi la campania din Est, întrucât "România nu i-ar ierta niciodată generalului Antonescu să lasă armata română să stea cu arma la picior în timp ce trupele germane din România merg împotriva rușilor". Poziția conducătorului statului român era corect motivată: teritoriul național nu putea fi redobândit numai prin efort străin; după trauma dispariției României Mari, fără ca un singur foc de armă să fi tras în apărarea ei, singura modalitate de a reda încrederea opiniei publice și - mai ales - armatei era participarea acesteia la dezroborea teritoriilor românești anexate de URSS în 1940.

Dacă la sfârșitul proclamației prin care anunța începerea campaniei din Est Hitler spunea că a hotărât să pună din nou în mâinile soldaților săi soarta statului și a poporului german, Antonescu ar fi putut să spună că punea soarta statului și a poporului român în mâinile soldaților români, dar și ale Führerului.

Zarurile erau aruncate.

(fragment din lucrarea "1941. Hitler, Stalin și România" de Florin Constantiniu, Univers Enciclopedic, 2002, p.181-182)

GHEORGHE BUZATU – prof. universitar, doctor

Programul anti-comunist al mareşalului Antonescu

Primul care a ridicat, după Revoluţia din decembrie 1989, stindardul întru restabilirea imaginii istorice a mareşalului Ion Antonescu, a fost profesorul ieşean Gheorghe Buzatu. Carte după carte, studii şi cercetări, au fost închinate de studiosul istoric personalităţii aceluia care a fost Conducătorul Ţării în anii1940-1944. Prea marele său zel şi în special lauda excesivă l-au plasat pe profesorul Gheorghe Buzatu în aşa-zisul top "al celor care doresc să-l disculpe pe Ion Antonescu de crimele sale". Criticile, multe virulente, nu i-au anulat demersul istoric, profesorul a rămas în continuare pe poziţiile sale. Iată ce scria profesorul Gh. Buzatu la 24 septembrie 1991:

Pentru Antonescu, comunismul, reprezentat sau îmbrăţişat de Rusia Sovietică, în 1940-1941 era ca sistem social-politic şi ca putere agresivă cauza directă a marilor nenorociri suportate de România - prăbuşirea graniţelor, suferinţele românilor din provinciile istorice pierdute, reorientările dramatice suferite în politica generală a Bucureştilor şi, mai cu seamă, sumbrele perspective "rezervate" statului român şi poporului nostru de-a ajunge în scurt timp în sfera de interese, dacă nu sub domnia propriu-zisă, a imperiului sovietic ce acţiona în umbra secerii şi ciocanului. Programul anti-comunist al lui Antonescu care a culminat în iunie 1941 cu înrolarea Ţării în războiul antisovietic chiar dacă avându-l ca aliat pe Adolf Hitler, a rezultat din realităţile obiective interne şi externe specifice...

Mareşalul Ion Antonescu a înţeles spiritul epocii şi i-a imprimat cursul corespunzător, chiar dacă aceasta a presupus jertfa de sine, sacrificiul suprem, dar nicidecum abandonul intereselor superioare, permanente ale Ţării şi Neamului Românesc. Pentru respectul ori impunerea aceastora, mareşalul Ion Antonescu a dovedit cu strălucire, în miezul unei epoci dintre cele mai dificile din întreaga evoluţie a umanităţii, că, dacă condiţiile au solicitat-o, el a ştiut că o cauză nu avea nevoie doar de propagatori, ci şi de soldaţi.

Şi ce altceva a fost Ion Antonescu, dacă nu Soldatul cauzei ce s-a numit ROMÂNIA ETERNĂ?

(fragment din prefaţa cărţii închinate mareşalului, apărută la Iaşi, în trei volume, în 1991)

Acad. DINU C. GIURESCU

Mareşalul vedea cum sfârşitul se apropie

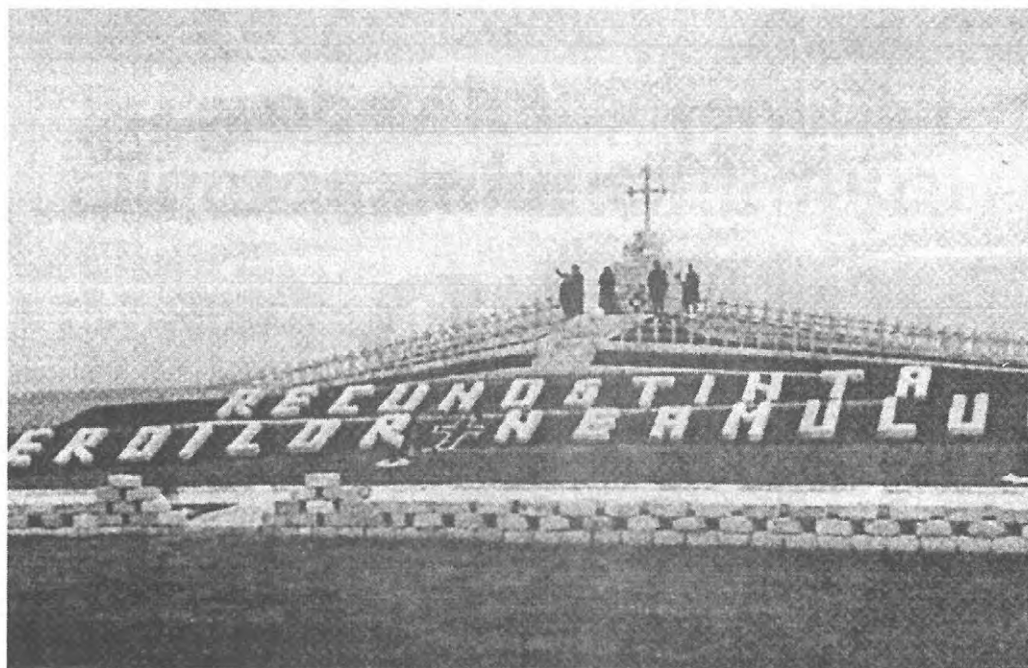

De aceea, în februarie 1944, mareşalul aprobă plecarea principelui Barbu Ştirbei la Cairo, pentru a discuta modalităţile ieşirii României din război. "Nu mă opun plecării dvs. Apreciez totuşi că singura manieră de a servi ţara este aceea pe care o preconizez eu. Dar nu mă consider infailibil şi nu vreau să monopolizez politica ţării mele". Ştirbei reprezenta de fapt, opoziţia grupată în jurul lui Iuliu Maniu.

Dar - prin aprobarea primită - trata implicit şi în numele guvernului Antonescu. Situaţia a pus în încurcătură pe diplomaţii anglo-saxoni, care considerau pe Barbu Ştirbei când omul opoziţiei, când trimisul guvernului de la Bucureşti.

Cum rămâne alianţa cu Reich-ul? "Probabil am decăzut atât de rău, spunea mareşalul în ianuarie-februarie 1944, "încât m-aş mulţumi cu sofismele voastre juridice, pentru a împlânta aliatului meu (Reich-ul, nota D.C.G.) un cuţit în spate. Dar nu va colabora cu anglo-saxonii pentru a curăţa teritoriul naţional de trupele ruseşti sau germane. Nici un soldat român nu va trece frontierele ţării pentru a merge să se bată împotriva tovarăşilor noştri de arme de acum".

În măsura în care atari declaraţii sunt exacte, ele arată contradicţiile care-l chinuiau pe Conducător. Până atunci, armata română luptase alături de Wechmacht. Dacă se schimbă alianţa, era firesc să colaboreze cu forţele aliate. Dintre aliaţi amintea numai de anglo-saxoni. Trupele sovietice erau considerate

Recunoștința neamului eroilor de la Odessa

ca forțe de ocupație. Dar tocmai cu acestea ar fi dator să conlucreze, odată schimbarea alianțelor împlinită.

În ce condiții ar accepta, totuși, alinierea României și ruperea de Reich?

În relatarea lui Gheorghe Barbul, șeful de cabinet al lui Mihai Antonescu, poziția mareșalului era, la finele lui 1943 următoarea: "România acceptă să rupă cu Axa, cu condiția ca anglo-saxonii să ocupe, pe lângă ea, poziția pe care o deținea Werhmacht-ul. Mareșalul Antonescu cerea ca Turcia să declare război Germaniei și ca forțele anglo-americane să debarce în Balcani".

Mareșalul Antonescu, invitat la o nouă întâlnire, a 11-a, cu cancelarul Reich-ului, primește de la generalul Henry Maitland Wilson, comandantul suprem al forțelor aliate din Mediterana, un mesaj imperativ (22 martie 1944): "Nu trebuie sub nici un motiv să mergeți la Hitler. Dacă o veți face, aceasta va fi interpretată ca o dovadă categorică a intenției României de a colabora până la sfârșit cu Germania și țara dvs. va trebui să suporte toate consecințele. Dv. trebuie să capitulați imediat în fața celor Trei Mari Puteri și să ordonați trupelor române să nu mai lupte cu rușii. Germanii se află într-o situație disperată în sudul Rusiei și dv. aveți acum cea mai bună și cea din urmă șansă să contribuiți la înfrângerea ei totală... confirmați de primire imediat".

Pe Aliați îi interesa numai scoaterea armatei române din luptă, indiferent dacă, în acel moment (22 martie 1944), factorii de răspundere (sau opoziția) erau pregătiți pentru o operațiune de o atare amploare...

(fragment din cartea "România în al doilea Război Mondial", All, 1999)

PAUL GOMA – scriitor

Basarabia și "Problema"

Ion Antonescu a fost, a rămas, pentru mine, ca pentru toți românii basarabeni. bucovineni, herțeni: "Mareșalul dezrobitor".

Amintesc acelor evrei salvați din ghearele morții lagărelor naziste din Polonia că nimeni nu le reproșează recunoștința veșnică purtată față de Armata Roșie și față de Stalin. Și noi, ne-evreii din Basarabia și din Bucovina avem dreptul să păstrăm veșnică recunoștință față de Armata Română și față de generalul Antonescu (a devenit Mareșal după trecerea Nistrului).

Aceasta a fost imaginea lui Ion Antonescu în inima mea de copil, de adolescent: UN EROU. După ce a fost executat, a devenit și MARTIR

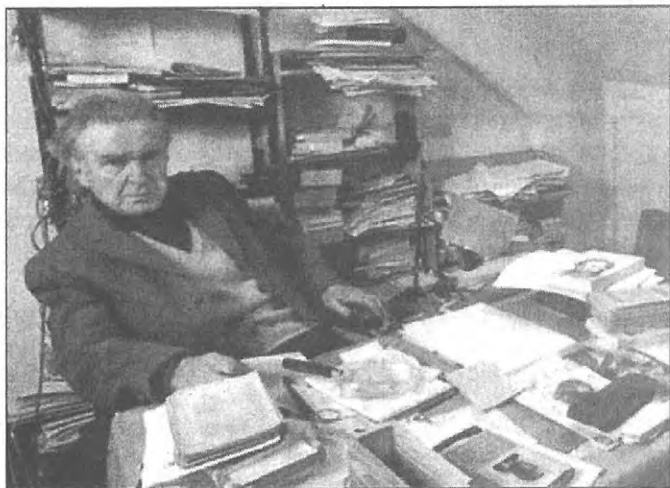

TEȘU SOLOMOVICI

Despre statuia lui Antonescu de la Tel Aviv

În 1969, din exilul său parizian, Emil Cioran, un scriitor și moralist care a modelat profilul spiritualității epocii noastre, după ce și-a făcut "mea culpa" pentru greșelile tinereții sale legionare, a crezut că face un bine evreilor amintindu-le de cel care i-a salvat: mareșalul Ion Antonescu, căruia i s-ar cuveni o statuie în... Israel.

Scria Cioran: "Mareșalul Antonescu era, poate, nebun, însă a dat, totuși, dovadă de înțelepciune și omenie, a salvat viața a cel puțin 600.000 de evrei-români. Nici un cuvânt de recunoștință, nici un monument, nici o stradă, în Israel, care să-i pomenească numele"

(Cioran: Caiete III, Humanitas). În anii comunismului stalinist Cioran era interzis, cine îi citea cărțile putea ajunge lesne dupa gratii, unii chiar au și ajuns!, totuși, vorbele gurului de la Paris circulau oral, statuia ipotetică a lui Cioran a devenit o realitate în convorbirile șoptite, statuia putea fi văzută și admirată la Tel Aviv. Mai târziu, a circulat și povestea unui Testament al liderului evreu Wilhelm Filderman, care, bineînțeles, ar fi ținut ascuns la Yad Vashem, la Ierusalim.

În așa-zisul Testament, recunoscător, Filderman îi mulțumea mareșalului, post mortem, pentru salvarea evreimii-române. Observăm cum lipsa rațiunii naște nu numai monștri, ci și aberații!

Filderman nu a intenționat să-l "reabiliteze" pe mareșal, el nu a făcut altceva decât ceea ce i se cere oricărui istoric onest, să nuanțeze. Destinele liderului evreu și mareșalului român s-au întâlnit într-un moment crucial al existenței evreimii-române. A fost șansa evreilor că Filderman a intuit că are de-a face cu un om contradictoriu, un înrăit antisemit, nu cu o fiară setoasă de sânge evreiesc. Din acest unghi de vedere, toate comentariile sunt posibile.

În scrierile lui Filderman există o propozițiune care scapă uneori atenției cercetătorilor. "Sunt singurul politician din sfera de influență a Axei care acceptă să întâlnească un evreu", i-a spus mareșalul lui Filderman[1]. Repet în gând vorbele lui Antonescu și mi-i imaginez stând față-n față, soarta evreilor e în mâinile românului, Filderman e și el amenințat, totul depinde de o vorba necugetată, reacțiile mareșalului sunt imprevizibile, suferă de lungi crize de febră, grijile războiului îl epuizează, Hitler îi irită orgoliile, are pe cap o țară întreaga, pe front - mor soldații români cu zecile de mii, nu au arme suficiente, nici hrană nu au destulă soldații, nici medicamente, dar uite cum și-a rupt o oră din viață, pentru a sta de vorbă cu un jidan, nu poti scăpa de Dilderman ăsta, iată-l din nou venit cu memorii pline de statistici și citate din Biblie, se repetă mereu, nimic nou nu-i va spune, i se va plânge că evreii mor cu zecile de mii in Transnistria, că nu au ce să mănânce, și le lipsesc evreilor medicamente, ce vom face?, cine a întrebat, evreul sau mareșalul?

Nimeni nu va avea curajul să-l acuze pe Filderman că a vrut să edulcoreze imaginea mareșalului, cu atât mai mult cu cât liderul evreu nu i-a iertat ororile din Transnistria și persecuțiile anti-evreiești.

Istoricul israelian Iaacov Geller subliniază adevărul că 96% din evreii României dezmembrate au supravietuit Holocauslui, și că Antonescu a permis păstrarea obiceiurilor religioase, a sinagogilor și a rabinatului, a sistemului de învățământ, cultural, social și de ajutorare evreiască.[2] Acestea și altele sunt gesturile care ajunseseră la cunoștința lui Emil Cioran, așa că nu trebuie să mire că sensibilizat, scriitorul îi va certa pe evrei pentru nerecunoștința față de "salvatorul" lor? Dacă ar fi știut ceva mai mult despre infernul transnistrean, veci nu s-ar fi întrebat Cioran de ce evreii din Israel nu-i-au ridicat lui Antonescu un monument.

Cine a lansat, mai târziu, povestea existenței unei statui a mareșalului la Tel Aviv, a făcut, cu bună știință sau fără să vrea, o glumă macabră.

Articol publicat în ZIUA, 23 februarie 2007

1. Procesul lui Eichmann, Mărturii, 2, Ierusalim, 1974 (Consilierul juridic al guvernului împotriva lui Adolf Eichmann), p.684, citat de Iaacov Geller în lucrarea amintită)
2. Iaacov Geller: Rezistența spirituală a evreilor români în timpul Holocaustului, Hasefer, 2004, p.442

Atitudinea lui Ion Antonescu față de evreimea-română

Se pune întrebarea (scrie Vago): cum au reușit evreii din Vechiul Regat și Transilvania de Sud să înființeze, în timpul celui de-al doilea Război Mondial, instituții de învățământ, instituții sociale, medicale, să întrețină sinagogile și să oficieze în ele zilnic; să conducă măcelării Cașer, care livrau produse Cașer; să aibă băi rituale; să conducă o viață comercială și să fie proprietari de fabrici; să împiedice crearea de ghetouti și deportarea evreilor în lagărele de exterminare în Polonia?

Profesorul israelian enumeră șapte factori care încearcă să răspundă acestei întrebări:

1. Eșecul armatelor române și germane la Stalingrad la sfârșitul anului 1942 și de-a lungul anului 1943 a dus la înmuierea măsurilor antisemite. Cu cât Germania devenea mai neputincioasă, și autoritățile române deveneau mai flexibile fată de evrei, întrucât încrederea în sine li se clătina. Cei doi conducători ai României, Ion și Mihai Antonescu, nu au avut în vedere o rupere totală a României de țările vest-europene, încercând să lase o portiță de ieșire pentru viitoarele negocieri cu puterile aliate. Ei au sperat ca la sfârșitul războiului să ofere o imagine pozitivă, susținând-o prin poziția lor de salvatori ai evreimii, prin anularea ordinului de înființare a ghetourilor în Regat, precum și prin anularea ordinului de deportare în Transnistria și Polonia. Ei au acceptat, la sfârșitul anului 1943, repatrierea a 2000 de orfani și a altor 6000 de deportați din zona Dorohoiului. Au permis reprezentanților Comitetului Autonom de Ajutorare, care se afla sub controlul Centralei Evreilor, să viziteze de trei ori ghetourile și lagărele din Transnistria și să împartă și expedieze ajutoare umanitare. Au permis refugiaților evrei intrați în România ilegal, orfanilor din Transnistria și evreilor din România să emigreze în Eretz Israel. Astfel se explică oportunismul, postura de persecutor transformate într-o comduită politică a celor doi conducători amintiți față de evrei.

2. Atitudinea ìConducătoruluiî Ion Antonescu față de evreii Regatului a fost mai blândă decât cea exprimată față de evreimea din teritoriile recuperate, Bașarabia și Bucovina. În viziunea dictatorului, evreii din Regat erau mai loiali Patriei pentru că aveau rădăcini adânci în istoria poporului român. Evreii din Basrabia erau considerați procomuniști, iar cei din Bucovina și Transilvania noi rezidenți, cetățeni ai fostului Imperiu Austro-Ungar, care s-au alăturat României după primul Război Mondial. După spusele lui Antonescu, comportamentul evreilor din Basarabia și Bucovina față de soldații români care s-au retras din aceste teritorii cedate Uniunii Sovietoce în iunie 1940 ar fi fost umilitoare și perfidă. Evreii ar fi atacat și rănit soldații români, le-ar fi rupt epoleții și gradele, i-au ucis pe unii dintre ei, scoțându-le ochii și tăindu-le limba. Totodată, evreimea ar fi primit bucuroasă și cu flori trupele sovietice. Astfel argumenta dictatorul Ion Antonescu crearea ghetourilor și lagărelor din Basarabia și Bucovina și deportările ulterioare în ghetourile și lagărele din Transnistria. Cazuri de abuzuri asupra soldaților români s-au mai povestit. Prin asemenea evenimente, greu de dovedit, încerca Ion Antonescu să explice uciderea cu sânge rece a aproximativ 200.000 de evrei...

Bella Vago: Conducerea evreiască în Ungaria și România și reacțiile ei la politica nazistă, Pagini de cercetare din perioada Holocaustului, Colecția I, Tel Aviv, 1979, p.42

Destinul evreilor din România a fost mai blând

Conform spuselor rabinului Alexandru Şafran, care s-a întâlnit cu Ion Antonescu, "Conducătorul" avea o fire schimbătoare, era malefic, tiranic şi oportunist; se mânia lesne, înfierbântându-se ca un vulcan pe cale să erupă; era veşnic în atac, precum un animal de pradă, revărsându-şi frenezia asupra interlocutorului. Politicienii din opoziţie îl numeau "Câinele roşu" datorită culorii feţii şi părului său. Ion Antonescu era plin de ură, venin şi ostilitate când venea vorba despre evrei, pe care îi considera "o molimă". Destinul şi vieţile lor erau la cheremul său. Avea o atitudine -întrucâtva mai blândă faţă de evreimea României dezmembrate, şi asta datorită originii lor, căci majoritatea erau născuţi aici, ca şi părinţii lor. Pe de altă parte îi ura de moarte pe evreii din spaţiul Bucovinei şi Basarabiei, care intraseră în alcătuirea României Mari după primul război mondial. Antonescu i-a considerat "străini" şi "trădători", falşi patrioţi, care s-au bucurat de reîntoarcerea sub dominaţia rusească în 1940. Atunci când aceste provincii au fost din nou ocupate, în iulie 1941. trupele române s-au dezlănţuit asupra evreimii de acolo, ucigând la ordinul dictatorului, în mai multe pogromuri peste 100.000 de evrei. Cei care au supravieţuit au fost trimişi în ghetourile şi lagărele din Transnistria, unde au fost seceraţi, de frig, foame, epidemii sau de mâna ofiţerilor şi soldaţilor, peste 90.000 de evrei.

Ion Antonescu s-a întâlnit cu mai mulţi reprezentanţi ai Comunităţii evreieşti, dr. Wilhelm Filderman şi rabinul Alexandru Şafran, primind plângerile şi întâmpinările lor privind anularea legilor antisemite şi a abuzurilor. Uneori, "Conducătorul" se înmuia şi îşi exprima regretul, încercând să îmbunătăţească situaţia grea a evreimii. Filderman a declarat că Antonescu îi sublinia faptul că este singurul politician din sfera de influenţă a Axei care acceptă să se întâlnească cu un evreu. Adevărul este că 96% dintre evreii României dezmembrate au supravieţuit Holocaustului şi doar 4% (aproximativ 12.000 de evrei) au fost ucişi în pogromurile de la Dorohoi, Ploieşti, Bucureşti şi Iaşi. An tonescu a permis păstrarea obiceiurilor religioase, a sinagogilor şi a rabinatului, a sistemului de învăţământ, cultură, social şi de ajutorare susţinut de comunităţile care s-au străduit cel mai mult.

În 1946, Ion Antonescu a fost condamnat la moarte de către Tribunalul Popular, el fiind executat împreună cu trei membri ai guvernului său, Mihai Antonescu, vice-prim-ministru al României, Piki Vasiliu, ministrul adjunct de Interne şi Gheorghe Alexianu, guvernatorul Transnistriei.

Ne întrebăm dacă era necesară condamnarea sa la moarte. Pe de o parte, Antonescu a salvat aproximativ 290.000 de evrei din România dezmembrată şi 16.000 din evreii de la Cernăuţi,

iar pe de altă parte, la comanda sa, au fost uciși aproape un sfert de milion de evrei din Basarabia, Bucovina și Transnistria.

Rabinul-șef Moses Rosen vorbea în parabole despre Ion Antonescu, pe care îl considera un hoț și un criminal: el împreună cu turma sa au prins doi frați. Mai întâi, ei l-au tâlhărit și ucis doar pe unul dintre cei doi, iar când poliția s-a apropiat, Antonescu a sărit în sprijinul celui rămas în viață, împiedicându-și partenerii să-l omoare și pe acesta. Aluzia: dintre cei doi frați, unul reprezenta evreii din România dezmembrată, iar cel de-al doilea pe evreii din Bucovina și Basarabia. El l-a ucis pe cel de-al doilea, iar atunci când poliția s-a apropiat (referirea la pierderea Stalingradului de către trupele germane și române și apropierea frontului de granițele României), i-a oprit pe aliații săi criminali, împiedicând uciderea celui de-al doilea frate, care reprezenta evreimea "pur" românească, evreii pe care-i socotea loiali.

De aici, concluzia că nu dragostea sa pentru evreime a salvat comunitățile evreiești din România, ci răsturnarea situației de pe front, încercarea lui ca la sfârșitul războiului să apară în tratatele de pace ca mântuitor al evreilor din România.

Iaacov Geller: Rezistența spirituală a evreilor români în timpul Holocaustului, Hasefer, 2004, pp 442-443)

ANTONESCU ALEGE DEFINITIV ÎNTRE "CĂMAŞA VERDE" LEGIONARĂ ŞI CEA DE SOLDAT

Istoricul spaniol Francisco Veiga, profesor la Universitatea din Barcelona, autorul unei pasionate „Istorii a Gărzii de Fier 1919-1941", descrie cum mistica ultranaţionalismului legionar l-a atras şi pe generalul Ion Antonescu:

De la 14 septembrie 1940, ziua în care a fost proclamat Statul Naţional-Legionar şi până la 23 ianuarie 1941, vreme de 131 de zile, Generalul a îmbrăcat cămaşa verde legionară.

La funerariile "Căpitanului" Zelea Codreanu a fost ultima dată când Antonescu a mai purtat cămaşa verde. În acele momente, armata făcea serioase presiuni asupra lui pentru a alege între verde şi kaki. În cursul lunii decembrie, cu o linişte care prevedea furtuna, forţele ordinii – incluzând şi Biserica – au început să organizeze un front unit care şi-a asigurat sprijinul vital al prezenţei germane din ţară. Pe atunci românii erau deja foarte obişnuiţi cu uniformele gri-verzui ale trupelor Wermacht-ului, care începuseră să pătrundă în ţară la 10 octombrie. În principiu, fusese vorba de o misiune militară având ca scop instruirea forţelor române pe baza experienţelor de război din Polonia şi Franţa. Totuşi, unităţile germane s-au desfăşurat imediat în punctele economice strategice, iar efectivul lor a crescut continuu, ajungând la 22. 430 de soldaţi la 11 noiembrie. Apoi au continuat să treacă frontiera noi contingente, inclusiv o întreagă divizie Panzer, transformând ţara într-un butoi de pulbere, care avea în curând să se dovedească esenţial pentru invadarea Iugoslaviei şi Greciei.

Pentru Reich, păstrarea ordinii în România era esenţială, mai presus de orice consideraţie de solidaritate romantică nelimitată cu o mişcare fascistă „înrudită". În schimb, Sima şi ai săi au nutrit această convingere, până la capăt şi chiar mai departe, într-un spirit cvasireligios. Pentru că voiau să creadă în fidelitatea absolută a naziştilor faţă de ei, simpatia pe care le-o arătau anumite sectoare idealiste – cum era cel al lui Baldur von Schirach, sau chiar Himmler – i-a determinat să confunde partea cu întregul. Dimpotrivă, Hitler înclina spre Antonescu încă de la începutul lui noiembrie, când generalul s-a deplasat la Berlin pentru a semna Pactul Tripartit. Invitat şi el, Sima nu s-a conformat, în parte din mândrie – nu dorea să apară ca un simplu locţiitor al generalului – , dar şi din cauza stării conspirative care exista în cadrul Mişcării sub influenţa tatălui lui Codreanu. Acesta a fost începutul unei serii de gafe politice ale liderului legionar, încheiate cu o scrisoare naivă trimisă Führerului în ianuarie 1941, pentru a „dezvălui" vechile

Horia Sima, Ion Antonescu și SS-ul

înclinații profranceze ale generalului, ceea ce, involuntar, echivala cu a presupune incompetente atotputernicele servicii de informații germane și chiar pe Hitler. Încă de la prima întâlnire, dictatorul german l-a simpatizat pe Antonescu. Om practic, disciplinat, cu puține ambiții dincolo de frontierele României, generalul era furierul perfect pentru a menține ordinea „acolo jos". Aceasta nu însemna însă că, încă de la capăt, Führerul și chiar colaboratorii săi mai conservatori – inclusiv reprezentanța diplomatică de la București -, doreau să lichideze experimentul legionar. Toți se temeau că dictatura militară nu ar putea funcționa fără acompaniamentul ideologic-charismatic al cămășilor verzi. Însă pentru Hitler idealul ar fi fost să-l împuște pe Sima și să păstreze Legiunea.

La începutul lui ianuarie, săbiile erau scoase din teacă și începea cursa contra cronometru pentru a vedea cine dă prima lovitură

Prin București se răspândeau tot felul de zvonuri. Legionarii susțineau că Antonescu are două fețe, mentinând contacte secrete cu englezii, și chiar insinuau o legătură oarecare cu masoneria. În tabăra cealaltă, se insista asupra faptului că oamenii lui Sima pregăteau un atentat împotriva generalului și că începuseră tratative cu elemente comuniste, zvon pe care mai târziu au încercat să-l dovedească: se pare că grupul extremist la care se aliase

Piața Victoriei, ianuarie 1941. Conducătorul statului, generalul Ion Antonescu răsplătește ostașii care au pus capăt rebeliunii legionare în Capitală

tatăl lui Codreanu cuprindea în rândurile sale elemente orientate evident spre stânga. La urma urmei, nu era ceva prea absurd într-o Europă încă uimită de pactul sovieto-nazist din august 1939.

La 9 ianuarie, atunci când armata începuse să organizeze grupuri de luptă mobile pentru a opera în București iar legionarii își înarmau propriile detașamente, Antonescu i-a cerut Führerului o întrevedere. Trei zile mai târziu a primit răspunsul afirmativ și a plecat la Berlin cu avionul personal al lui Hitler. Invitația era adresată și lui Sima, însă, din nou, acesta nu l-a însoțit pe militar. La această întâlnire, dictatorul german i-a dat lui Antonescu mână liberă să acționeze. Fără a-i recomanda să se năpustească direct împotriva Legiunii, i-a amintit necesitatea de a se debarasa de fanatici și i-a spus că „statul este monopolul mitralierei".

În România, legionarii au început să organizeze adunări în toată țara, în vreme ce tonul unor articole din „Buna Vestire" anunța clar divorțul dintre Legiune și Antonescu. Orbi până în ultimul moment, ei nu voiau să creadă că generalul reușise să câștige încrederea lui Hitler și sperau că acesta îi sprijinea și pe ei. Scânteia care a aprins lupta a fost asasinarea maiorului german Doring, un expert în rețeaua de transporturi românească. Autorul era un mercenar grec, acționând probabil în cadrul unei rețele de sabotaj organizate de serviciile secrete britanice și grecești. Dar, în orice caz, a devenit un indiciu pentru ambele tabere, că dezordinea și insecuritatea ajunseseră la limită din vina celeilalte părți. În cele două zile care au urmat, Antonescu a demis pe funcționarii legionari care făceau parte din Ministerul de Interne, Prefectura poliției capitalei și Siguranța Generală sau poliția politică a statului. În același timp, forțele legionare de elită – studenții, muncitorii din Gărzile motorizate și provocatorii Spărgătorii de Front – au ieșit în stradă.

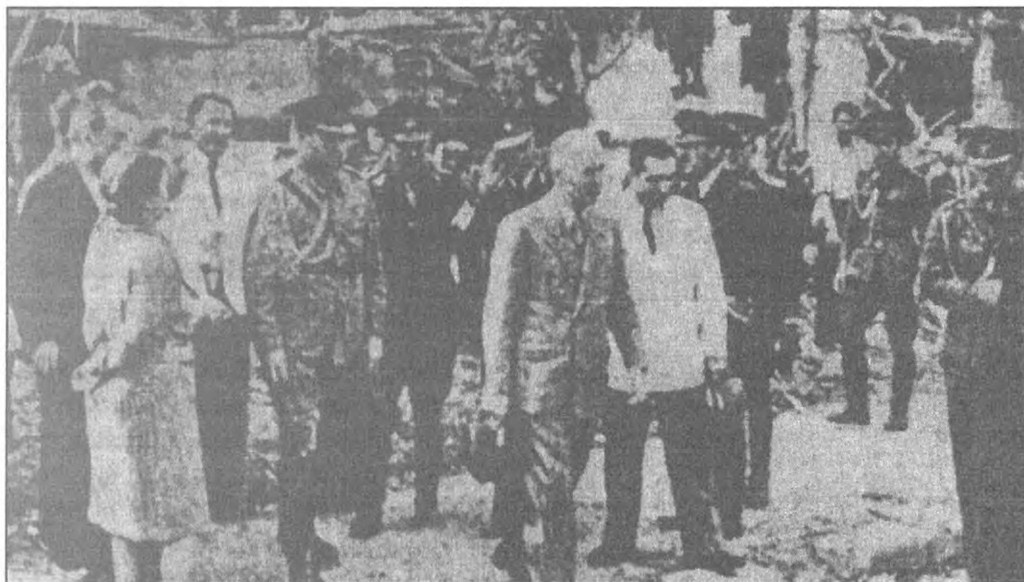
În cursul nopții de 20 ianuarie, legionarii s-au fortificat în punctele cheie ale capitalei și ale unor orașe de provincie – un fel de

Alcazar al lor, spuneau, amintind de mitologia războiului civil spaniol. În dimineața zilei următoare s-au tras primele focuri de armă, de o parte și de alta, și a început rebeliunea. Armata, așteptând întăriri în cazărmi, i-a lăsat pe legionari să stăpânească o bună parte din capitală timp de aproape treizeci de ore.

Între timp s-a dezlănțuit un pogrom sălbatic. Într-o serie de vitrine au apărut cadavre măcelărite în timp ce la abator un număr nedeterminat de evrei au fost atârnați de cârlige după ce fuseseră executați, săvârșindu-se tot felul de excese pe cadravele lor. Alții au fost torturați, sau au fost umiliți în centrele legionare, sau au fost împușcați în pădurea de la Jilava iar cadravelor le-a fost furată chiar și îmbrăcămintea. Mulțimi ostile au devastat și au incendiat sinagogile, unii rebeli pur și simplu, înnebuniseră. Un adolescent scos din minți și-a descărcat arma împotriva trecătorilor de pe aglomerata Calea Victoriei, râzând și plângând în același timp. Toate acestea se petreceau într-o atmosferă profund ireală, în care mulți legionari păreau că sunt în transă. Peste Bucureștiul acoperit de zăpadă și înghețat răsunau dangătele clopotelor de la biserici și vuietele sirenelor de la apărarea antiaeriană, creând o atmosferă lugubră. Legionarii aveau și ei controlul asupra radioului și își încheiau comunicatele cu un „Trăiască moartea!" de inspirație spaniolă. În jurul corpurilor unora dintre cei căzuți în luptele de stradă ardeau pioase lumânări, în timp ce în anumite zone reprezentanți ai celor două tabere fraternizau. La oarecare distanță de capitală, în orașul portuar Constanța, un grup de tineri legionari și-au apărat sediul cu pieptul gol, pe un frig de zece grade sub zero, în vreme ce crivățul șuiera pe străzi. În restul țării, atât unii cât și ceilalți așteptau deznodământul luptei din capitală.

Când armata a trecut la contraatac, legionarii s-au apărat cu disperare, cu toate că nu erau bine înarmați. În câteva cartiere au fost făcute baricade cu bidoane de benzină, care au fost aprinse pentru a împiedica trecerea tancurilor. În prima zi, grupuri de legionari înarmați cu bâte și ciocane au reușit să captureze două dintre ele. Cu toate acestea, numai cu astfel de acte disperate nu putea fi oprită o armată modernă care avea o zdrobitoare superioritate numerică. În ziua de 22 pentru a pune capăt problemei, o unitate de tancuri germane a defilat, în mod ostentativ, prin centrul Bucureștiului. Horia Sima, care dispăruse din primele momente ale luptei și nu a avut controlul asupra ei nici o clipă, a ieșit din ascunzătoarea sa din sediul Gestapoului din București la ora cinci dimineața, pe data de 24, și a anunțat încetarea focului.

În săptămânile care au urmat, conducătorii legionari au fugit cum au putut din România, mulți din ei fiind ajutați de oameni din SS sau de Gestapo sau de ofițeri ai armatei germane, acționând pe cont propriu. Ajunși în Germania, ei s-au bucurat de protecția lui Himmler. Acesta a dezlănțuit o înfruntare dură cu aparatul diplomatic al Auswartigesamt și a provocat protestele lui Antonescu. În consecință, sectoarele de la Berlin interesate de reconciliere între legionari și Mareșal și-au pierdut orice speranță. În aprilie, cei circa patru sute de exilați au fost găzduiți în niște barăci mizerabile, la Berkembruck și Rostock, în regim de domiciliu forțat, și acum nu mai puteau să treacă cu vederea disprețul presupușilor prieteni germani. Dar situația avea să se înrăutățească și mai mult. În decembrie 1942 au fost internați în lagărele de concentrare Oranienburg, Dachau și, cei mai mulți, la Buchenwald. Șederea lor acolo ca „prizonieri de onoare", plătindu-li-se munca, nu avea nimic comun cu cea a

Mareșalul Antonescu vizitând locul sinistrelor cauzate de bombardamentele aviației anglo-americane

altor deținuți politici sau a evreilor. Cu toate acestea, trăiau între garduri de sârmă ghimpată și, încă o umilință, erau păziți, la Buchenwald, de soldații ruși din ROA (Armata Rusă de Eliberare, a generalului Vlasov). Au rămas acolo aproape până la sfârșitul conflagrației, frustați că nu li se dădea ocazia să lupte în război, războiul „lor", împotriva Uniunii Sovietice.

Situația s-a deteriorat începând din momentul în care România a schimbat frontul, în august 1944. Deși cu unele bănuieli și îndoieli, germanii au format cu legionarii un fantasmagoric guvern românesc la Viena (10 decembrie 1944), atunci când între legionari existau deja neînțelegeri grave între „simiști" și „antisimiști". De asemenea, a fost formată o jalnică Armată Națională, care nu a reușit să concentreze decât două regimente de soldați români. Abia au avut timp să intre în luptă înainte de prăbușirea finală a celui de-al Treilea Reich și aproape la fel s-a întâmplat cu cei câțiva voluntari antrenați pentru misiuni speciale în spatele frontului sovietic și în România.

Legionarii nu și-au mai revenit după lovitura pe care le-a administrat-o Antonescu.
De fapt, nu Antonescu i-a aneantizat însă pe legionari. Generalul a fost doar un instrument. Gh. Barbul în „Memorialul Antonescu" scrie că Mareșalul lăsase deliberat ca situația să se deterioreze până la limita care să poată justifica o ruptură totală de Legiune. În cele din urmă, chiar Hitler i-a cerut stăruitor să termine o dată pentru totdeauna.
Barbul îndeplinea funcția de translator atunci când Führerul îl îndemna la telefon pe general să restabilească ordinea recurgând, dacă era nevoie, la misiunea militară germană și adăuga: „Nu am nevoie de fanatici, ci de o armată română sănătoasă".
Atunci, Antonescu n-a mai ezitat o clipă: el a mobilizat o divizie și jumătate, plus o sută de tancuri, și i-a zdrobit pe legionari.
ÎN SFÂRȘIT, GENERALUL PUTEA DIN NOU SĂ ÎMBRACE CĂMAȘA KAKI A SOLDATULUI.

Întâmplări din viaţa lui Ion Antonescu

Auzisem vorbindu-se despre principialitatea lui Antonescu mai înainte de a-l fi cunoscut. Pe vremea şcolii pregătitoare de ofiţeri de Cavalerie de la Târgovişte, devenise notoriu cazul elevului Romalo, care, fiind consemnat, a primit o invitaţie la un bal la Palatul Cotroceni, bal dat de principesa Ileana.

Comandantul de escadron, căpitanul Antonescu, refuză să ridice pedeapsa elevului. Comandantul şcolii intervine în favoarea elevului, dar căpitanul Antonescu îşi depune demisia pe masă: ori elevul rămâne a-şi executa pedeapsa, ori el îşi dă demisia din postul de comandant al escadronului.

Elevul a rămas să-şi execute pedeapsa, iar căpitanul Antonescu să desăvârşească educaţia viitorilor ofiţeri, astfel făurindu-şi un prestigiu imens în carieră.

Cum a fost un sublocotenent absolvit de pedeapsă

Într-o altă împrejurare, pe timpul când comanda şcoala Specială a Ofiţerilor de Cavalerie de la Sibiu, banală în aparenţă, dar cu o adâncă semnificaţie, a fost următoarea.

Într-o dimineaţă din iarna 1921-1922, când bântuia un viscol puternic, un dormitor al ofiţerilor elevi, ocupat de şase sublocotenenţi, au găsit cu cale să nu meargă la programul de călărie la manej, care începea la orele 7 dimineaţa. Ei şi-au continuat somnul reparator, mai ales că în noaptea precedentă chefuiseră în oraş până spre dimineaţă.

Ofiţerul instructor, prezent la program la ora fixată, deşi locuia în oraş şi luase în piept viscolul pentru a ajunge la timp, raportează această lipsă nemotivată comandantului şcolii, Colonelul Antonescu.

Acesta, însoţit de ofiţerul instructor, merge în dormitorul ofiţerilor, pe care îi găseşte dormind. Colonelul se opreşte în dreptul fiecărui pat, trezeşte pe ofiţeri pe rând, întrebând motivul pentru care ei, fiind în şcoală, deci imediat în apropierea manejului, nu s-au prezentat la program, iar instructorul lor, care locuia în oraş, ofiţer mai în vârstă, a venit punctual la serviciu.

Fiecare a inventat ceva, încercând să găsească un motiv plauzibil. Oprindu-se la patul sublocotenentului C. Aslan şi întrebâdu-l acelaşi lucru, acesta fără ezitare se scuză în felul următor:

– Nu am putut merge la program, deoarece ori de câte ori este vreme rea îmi revin durerile în piciorul în care am fost rănit la Oituz.

Colonelul nu a spus nimic şi a părăsit dormitorul. Puţin mai târziu, ceilalţi ofiţeri din dormitor primesc plicul cu pedeapsa de două zile de arest, afară de sublocotenentul Aslan, care fusese absolvit de pedeapsă. Întrebarea care se punea era: ce-l determinase pe comandantul şcolii să-l absolve pe C. Aslan de pedeapsă, deşi era în aceiaşi culpă cu

camarazii cu care fusese împreună la chef? Îl crezuse? Luase de bună scuza ofițerului? Dar oare Aslan nu mințise?

În mod cert, în spiritul comandantului școlii avusese loc un proces de conștiință. Nu avea importanță dacă ofițerul mințea sau spunea adevărul. Simplul fapt că era rănit, luând parte la bătălia de la Oituz, îi da dreptul la o considerație aparte. Era un viteaz ce purta însemnat în carnea lui urmele vitejiei. Aceste urme trebuiau respectate, chit că în momentul acela nu ar fi cauzat suferința care să justifice indisciplina. Dar dacă, într-adevăr, ofițerul suferea din această cauză?

Deci în respectul pentru rana căpătată la Oituz, C. Aslan avea dreptul să fie crezut și să fie absolvit de pedeapsă. Aceasta era o altă manifestare de principialitate a Mareșalului Antonescu.

O altă manifestare este aceea când căuta cu strășnicie să se încadreze în limita drepturilor sale, ferindu-se de orice abuz.

Să fie împușcat militarul care va fi prins furând...

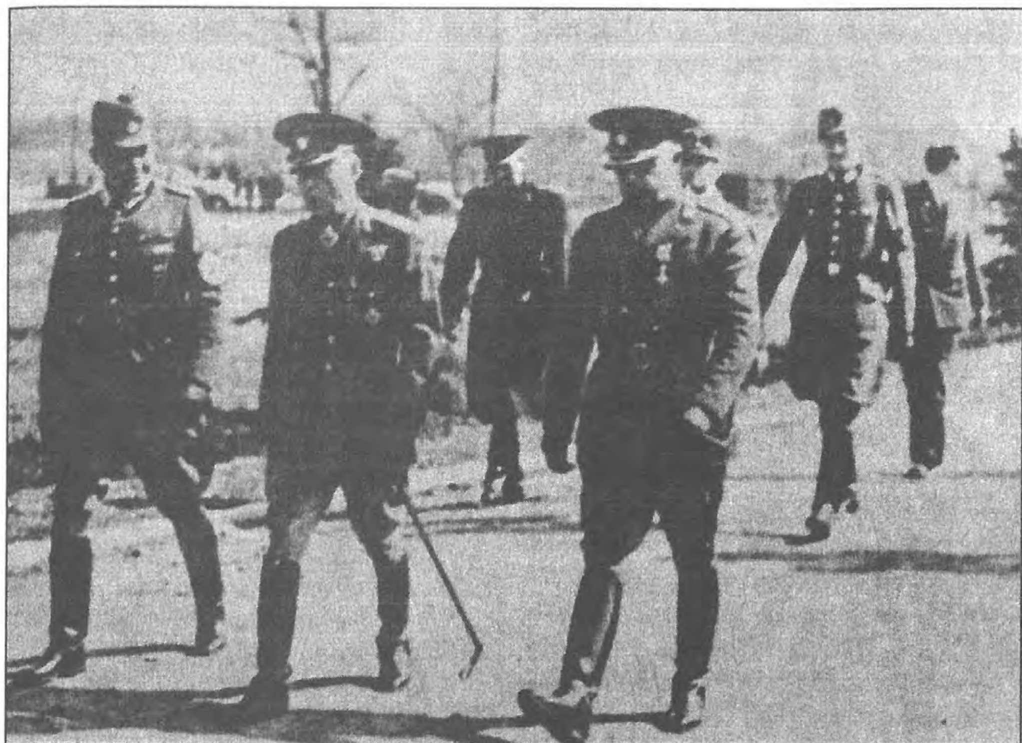
Din primele momente ale declarării războiului din Est, Mareșalul a fost zi de zi pe front, la trupele în luptă; uneori chiar în linia întâi, de unde observa mersul operațiilor și de unde dădea instrucțiuni de execuție. De multe ori, prins în situații periculoase, nu dădea vreun semn că i-ar fi fost teamă. Și nu-i era. Avea o siguranță în acțiunile sale încât nu admitea că ar putea interveni ceva care să-l împiedice, care să-i atingă integritatea corporală. Și într-adevăr, unde apărea Mareșalul nimica nu se producea, chit că cu câteva minute mai înainte situația era primejdioasă și ca, după plecarea lui imediat să se producă schimbări grave ale situației frontului.

În timpul cât a comandat efectiv cele trei Armate care au atacat și cucerit Basarabia și Trasnistria, cu Odessa, l-am însoțit tot timpul în inspecțiile sale și, după cum am spus, deși mergea la punctele cele mai înaintate ale frontului, nu am mai trecut prin momente care să ne pună viața în pericol. Era ca un miracol. Unde apărea Mareșalul, totul devenea liniștit ca după aceea să auzim de declanșări de artilerie sau atacuri inamice care s-au produs în acel punct.

În zborurile cu avioneta peste linii, o-dată am trecut peste poziția inamică, la Bahlui, lângă Voinești. Nimic nu s-a întâmplat deși înălțimea era la o sută de metri și se vedeau bine, cu ochii liberi, luptătorii inamici din poziții.

În timpul bombardamentelor aeriene anglo-americane, după fiecare bombardament, imediat ce înceta, zbura la fața locului, ajungând înainte ca ultimile bombe întârziate să-și facă efectul, iar el se plimba impasibil pe terenul bombardat, dând ordine pentru repunerea în funcțiune a obiectivelor avariate.

După un bombardament asupra Turnului Severin, am ajuns cu avionul, când abia explodase ultima bombă. Gara fusese ținta. Trenuri cu muniții fuseseră lovite. Cum a ajuns, a trecut la inspecția gării. Din vagoanele lovite, din când în când porneau gloanțe șuierând împrejur. Suita ne adăposteam după stâlpii de beton din triaj, Mareșalul neclintit, în șuierăturile acestor gloanțe, însoțit de personalul gării și de comandanții militari ai gării, continua să meargă, să vadă și să ia măsuri de localizare. Într-una din diminețile lunii iunie 1944, Mareșalul, aflându-se la Snagov, aude trecerea unei formații de Liberator spre Ploiești. Iese imediat afară în fața palatului, pentru a urmări desfășurarea bombardamentului, care putea fi observat foarte bine. Bun înțeles suita l-a urmat. La un moment dat, dinspre pădure, la înălțimea copacilor, apare un

Ion Antonescu în vizită la Breaza

Liberator, trecând în rase-mottes pe deasupra noastră; era așa de jos încât se vedeau piloții.

Dintr-o dată toată suita a dispărut, ascunzându-se după stâlpii pergolei din fața palatului. În mijlocul platoului rămăsese singur, imperturbabil, Mareșalul, care a urmărit trecerea avionului pe deasupra capului său și dispărând undeva aproape, în spatele pădurii.

Această atitudine neînfricată de adevărat ostaș ne-a făcut pe noi, puținii din suită, să ne considerăm ca, fiind în serviciul Mareșalului, să ne socotim „în linia întâi". Întâmplarea următoare va ilustra foarte bine această idee.

Eram după primele zile ale ofensivei din Basarabia. După ce Diviziile noastre reușiseră să stăpânească, după lupte grele, trecerile peste Prut, întâmpinau dificultăți în înaintarea spre Nistru. Una dintre aceste Divizii – Divizia 35 Infanterie se mobilizase în masivul păduros al Corneștilor în zona Nisporeni. Mareșalul imediat, la fața locului. De la observatorul înaintat al Diviziei, de la care se deschide o vale adâncă, terminată urcând pieptișul unui deal pe care-l străbătea șoseaua ce ducea din localitate, prin mijlocul pădurii, mai departe. Avangarda Diviziei, comandată de maiorul Cambrea, viitorul general, comandant al Diviziei Tudor Vladimirescu, căzuse într-o ambuscadă din care lupta să se degajeze.

Mareșalul, la fața locului, dă dispozițiuni pentru remedierea situației și reluarea înaintării. Făcându-se târziu, Mareșalul părăsește postul de Comandă al Diviziei, lăsând în locul lui pe maiorul adjutant Marin Alexandru, ofițer

de Stat Major din infanterie să rămână acolo și să urmărească desfășurarea operațiilor până la reluarea avangărzii.

După ce s-a ajuns la Tren (trenul Patria în care Mareșalul a locuit pe timpul campaniei din Basarabia) târziu noaptea, ne trezim cu maiorul Alexandru Marin, care venea de la Divizie. Imediat a fost introdus la Mareșal pentru a-i raporta. Din cele raportate de maior, reieșea că nu executase întocmai ordinul primit de a urmări până la sfârșit operațiile avangărzii și se mulțumise cu primele rezultate pozitive pe care s-a grăbit să le aducă la Tren. Atunci Mareșalul a fost auzit spunând:

– Dumneata nu ai executat ordinul primit. Nu trebuia să pleci decât atunci când te convingeai că avangarda și-a atins obiectivul și înaintarea Diviziei a fost reluată. Vei pleca imediat înapoi la Divizie și vei lua comanda avangărzii, unde vei rămâne până la noi ordine...

În miez de noapte maiorul a pornit peste Prut și s-a conformat ordinului primit. A rămas la comanda avangărzii Diviziei toată campania pentru cucerirea Basarabiei până când a ajuns în fața Odessei. La o telegramă a lui către Mareșal că se află în fața Odessei, în fruntea unui batalion care a luptat toată campania din Basarabia și Transnistria, care batalion a rămas cu un efectiv de treizeci de oameni, Mareșalul a ordonat revenirea lui la Tren, unde a rămas până la sfârșitul guvernării Mareșalului.

Gestul nu s-a mai repetat în tot timpul războiului, a plecat doar cine a cerut, din suita Mareșalului pe front, dar a fost de ajuns cazul maiorului Marin Alexandru, ca suita să aibă în tot momentul "ranița pregătită" pentru a pleca pe front.

În baza războiului dus pe teritoriul național, Mareșalul Antonescu conducea și urmărea zilnic desfășurarea operațiunilor pe frontul celor 3 Armate de sub comanda sa. Armata III și IV Române și Armata XI Germană.

Criteriile după care se conduce sunt acelea ale Convenției de la Geneva și Dreptului Internațional

Diametral opus concepției barbare cu privire la comportamentul trupelor pe teritoriul cucerit avută de Hitler și insuflată trupelor germane și anume de a nu cruța nimic urmărind prin acest război distrugerea a 20 milioane de slavi, Mareșalul Antonescu impune cu strășnicie trupelor române un comportament omenos cu civilii, interzice jafurile și actele de teroare sau vandalism, urmărind și pedepsind (chiar cu moartea) ostașii ce s-ar fi dedat la asemenea fapte.

El putea fi auzit repetând mereu recomandarea către trupe:

– Vreau ordine. Să se înțeleagă că noi suntem o armată civilizată, care aduce cu ea ordinea și siguranța și nu suntem hoarde barbare ce distrug și pradă totul în calea lor.

Vreau ordine și iar ordine. Să fie împușcat militarul care va fi prins furând sau comițând crime în spatele frontului!

Aceste dispozițiuni au fost respectate și dincolo de Nistru.

Comportamentul omenos al trupelor noastre în contrast izbitor cu trupele germane, a fost sesizat de către inamic, astfel încât Stalin a mulțumit prin Radio Generalului Avramescu, Comandamentului Corpului de Vânători de Munte din Crimeea și altora pentru grija arătată față de populația civilă căreia i se împărțea pâine și hrană caldă zilnic.

În raporturile cu comandamentul superior german și comandanții germani, Mareșalul nu s-a dat în lături să-și arate observațiunile

Carol al II-lea și Ion Antonescu

și să aducă criticile sale planului de operații german.

Scrisoarea adresată Mareșalului von Manstein, este grăitoare.

Când acesta aruncă vina înfrângerii de pe Don asupra Armatei a III-a române, Mareșalul indignat arată condițiile dezastruoase în care Armata română, cu efective reduse, fără tancuri, și apărare antitanc, înșirată pe un front larg, a fost oferită pradă sigură inamicului, fără a i se da nici un ajutor. Aceasta cu toate sesizările făcute lui Hitler în scris și verbal.

Lui Hitler personal îi aduce aceleași reproșuri.

Cazul cel mai concludent al aplicării principialității sale îl oferă Mareșalul tot cu prilejul bătăliei de pe Don.

După prima zi a bătăliei, când frontul Armatei a III-a fusese spart și Diviziile 5 și 6 cu generalul Mazarini și Lascăr se aflau încercuite, dar având posibilitatea să se retragă, generalul Șteflea - șeful Marelui Stat Major român - aflat pe teren, telefonează în mijlocul nopții la București, voind să ceară dezlegarea de la Mareșal pentru a ordona retragerea celor două mari unități, scutindu-le de a fi capturate. Din cauza unei defecțiuni telefonice, Mareșalul nu a putut fi încunoștiințat în timp util. Generalul Șteflea nu ia nici o inițiativă și în faptul zilei încercuirea celor două divizii era făcută și retragerea devenită imposibilă.

Când târziu Mareșalul ia cunoștință de raportul telefonic al generalului Șteflea, răspunde telegrafic următoarele:

– Nu cunosc situația și nu pot să conduc operațiuni de la 1.100 Km distanță. Comandanții

de pe teren sunt cei mai îndreptățiți să o facă. Deplâng soarta acelor trupe care cu toate încercările nu am putut să le cruț.

Prin această manifestare Mareșalul își dezvăluie concepția sa asupra conducerii operațiunilor de război, care lasă întreaga răspundere și inițiativă pe seama comandanților de pe teren, fiind contra inițiativelor intempestive, care de cele mai multe ori prejudiciază operațiile decât le ajută.

Ți-am cerut eu, Coroamă?

Am văzut cum generalul Antonescu, mai înainte de a cere regelui Carol al II-lea să abdice a cerut și părerea aghiotanților regali, ca și a Generalului Coroamă, comandantul Diviziei de Gardă și cum acesta a răspuns: „Nu trag în popor, nu apăr pe rege".

Ion Antonescu în tinerețe

Or, nu se putea da un răspuns mai corespunzător momentului decât acesta pe care l-a dat Generalul Coroamă. Prin acel răspuns trecuse cu „arma și bagaje" în tabăra Generalului Antonescu, care de fapt nu avea nici o tabără și se prezenta de unul singur în fața unei întregi organizații statale.

Pe drept cuvânt, ca urmare a acestei atitudini „pro Antonescu" luată de Generalul Coroamă, acesta a fost foarte surprins și indignat văzându-se mutat la comanda Corpului 4 Armată de la Iași. Era o îndepărtare din București, atenuată de o avansare. Totuși, Generalul Coroamă s-a simțit lezat în interesele sale și s-a prezentat în audiență la Conducător, căruia i-a cerut explicații la măsura îndepărtării sale din București.

Generalul Antonescu, după ce i-a ascultat plângerea, i-a răspuns

Ce vrei Coroamă! Ți-ai trădat regele. Cum mai pot avea încredere în Dumneata?

- Dar pentru Dumneavoastră am făcut-o!
- Ți-am cerut eu, Coroamă?

Acesta nu a mai replicat, plecând să-și ia în primire noua comandă.

Iorga are o barbă de 4 metri

Pe timpul conlucrării cu mișcarea legionară, Generalul Antonescu a avut aceeași comportare.

Mai întâi le-a acordat satisfacții reabilitând pe legionarii sacrificați de regele Carol al II-lea. A reînhumat osemintele lui Corneliu Codreanu și ale celorlalți legionari, acordându-le calitatea de martiri...

A participat la reînhumarea lui Codreanu, purtând cămașe verde legionară, voind să arate că împărtășește durerea legionarilor pentru pierderea Căpitanului lor. În același timp, Generalul Antonescu își liniștește conștiința

față de Codreanu, pe care nu a putut să-l salveze de la moarte.

Cu privire la actele teroriste săvârșite de legionari prin suprimarea profesorului N. Iorga și a lui Virgil Madgearu, Generalul Antonescu le înfierează cum nu se poate mai drastic:

"Toată mândria mea era să nu am mâinile pătate. Mi-ați nimicit cu fapta alor voștri această mândrie".

Iar mai înainte de săvârșirea acelor crime, ca și cum ar fi voit să le înlăture, li se adresează legionarilor în consiliile de miniștri înfierând ilegalitățile și conduitele neomenoase.

Privitor la prof. Iorga el declara:

"Nu permit să se excite simțul bestialității al Nației, deoarece el duce la o situație tragică Neamul Românesc".

Pe urmă, atacurile împotriva oamenilor politici.

"Nu am nimic cu prof. Iorga și nu vreau ca acela care a adus mari servicii Neamului nostru să fie atacat. Trebuie să avem o presă civilizată, nu suntem un stat sălbatic care să spună: "Iorga are o barbă de 4 metri, e bătrân etc." "Calificative ca acestea nu le admit".

Istoria va judeca actele noastre

Adus la conducere de către regele Carol II în condițiunile cunoscute, este nevoit să-i ceară abdicarea, la dorința străzii și a șefilor de partide politice, care-și condiționau concursul de abdicarea lui Carol II.

Deși credincios monarhiei, deși venise cu acest gând la putere, în fața dorinței țării își calcă conștiința și-i cere regelui abdicarea.

Procese grave de conștiință va avea Mareșalul și la rebeliune și la încheierea armistițiului și, mai târziu, în prizonieratul din URSS. Dar să nu anticipăm.

Nicolae Iorga

Mareșalul Antonescu, cerând abdicarea regelui, este de asemenea principial.

El întreabă aghiotanții regelui, întreabă pe comandantul Diviziei de Gardă dacă regele trebuie să abdice sau nu. Toți adjutanții, afară de doi, sunt pentru abdicare.

Comandantul Diviziei de Gardă declară: „Nu trag în popor, nu apăr pe rege". Abia atunci el se duce la rege și-i cere abdicarea.

Fără "nepotisme"

Într-o altă ocazie, Mareșalul, fiind încă general, se manifestă de o manieră imparțială deosebită față de vărul său lt.-col. Tomaide.

Acesta, urmând a da un examen de Stat Major la Sibiu, și cum generalul mergea și el acolo, cumnatul său, generalul Panaitescu

M.S. Regele Mihai și Mareșalul Antonescu la Cernăuți, capitala Bucovinei dezrobite

i-a dat o scrisoare de recomandație privitoare la Tomaide, pentru președintele comisiei de examinare.

Generalul Antonescu a luat scrisoarea, a pus-o în buzunar și a plecat la Sibiu.

După examen, când Tomaide i-a adus la cunoștință că a luat examenul, atunci generalul a scos scrisoarea din buzunar și i-a înmânat-o:

– Uite Marius, scrisoarea lui Ștefan Panaitescu pentru președintele comisiei. Nu i-am dat-o din considerentul că, deoarece e plin Statul Major de incapabili, era de prisos să se mai adauge încă unul.

Altă manifestare o dovedește Generalul Antonescu pe timpul cât comanda Corpul de Armată de la Chișinău.

Într-una din zile, trecând prin parcul Catedralei orașului, vede un soclu fără nici o statuie pe el și descoperă scris numele poetului Pușkin.

Întrebând unde se află bustul poetului, i se răspunde:

– A fost înlăturat din ordinul fostului comandant al Corpului de Armată.

Indignat Generalul Antonescu a replicat:

– Numai o mentalitate de „Moș Teacă" poate face una ca asta. Să fie așezat bustul la locul lui. Un geniu nu are Patrie, el are numai naturalitatea, aparținând întregii lumi.

"Nu stau la masă cu cocotele"

Odată, invitat fiind la cină la rege, află că la masă va participa și Magda Lupescu, metresa regelui. El părăsește imediat palatul, spunând mareșalului palatului:

"Eu nu pot sta la masă cu cocotele! De ce m-ați invitat?" Aceste cuvinte au ajuns imediat la urechile regelui, de unde a pornit disgrația și persecuția lui.

În primăvara anului 1944, pe timpul bombardamentelor aviației anglo-americane, Mareșalul cu o foarte restrânsă suită de 6 ofițeri era cazat în vila Weber din satul Ciolpani-Snagov.

În primele zile de la instalarea în vilă, suita era servită cu masa din bucătăria Mareșalului.

Într-una din zile, Mareșalul de față cu ofițerii din suită, i se adresează colonelului Davidescu - șeful Cabinetului Militar - prin cuvintele:

"Ascultă Davidescu, trebuie să știi și să explici ofițerilor că eu nu pot hrăni suita, deoarece eu nu am o listă civilă, că trăiesc din soldă ca toți și trebuie să vă organizați întreținerea proprie..."

Bineînțeles că aceste cuvinte au umplut de consternare pe ofițeri. Imediat s-au luat măsuri pentru organizarea unei popote proprii pentru cei câțiva ofițeri. În ziua următoare, văzând că ofițerii nu vin la masă, s-a interesat de motivul absenței lor. I s-a explicat că ofițerii și-au organizat propria lor popotă. Atunci Mareșalul a spus colonelului Davidescu:

"M-ai înțeles greșit, Davidescu. Am spus că nu pot hrăni pe contul meu întreaga escortă (14-16 oameni) și nu m-am gândit la cei câțiva ofițeri, care bun înțeles au loc în permanență la masa mea".

Era o justificare de înțeles, mai ales acuma când știm că indemnizația sa de șef al Statului era cedată marilor mutilați.

Avion din corpul aerian român, pe un aerodrom de campanie, lângă Stalingrad

Emil Constantin - medic

UN DOSAR CLASAT: „SIFILISUL" MAREȘALULUI

Se discută mult, în ultimele decenii, despre influența bolilor, în special a celor de ordin neurologic sau psihiatric, asupra personalității oamenilor politici. Aceste aspecte au un deosebit impact asupra deciziilor pe care le iau și a consecințelor acestora influențate de starea de boală.

O afecțiune deosebit de importantă care poate avea grave urmări asupra personalității individului, a deciziilor și a actelor sale o reprezintă sifilisul.

S-a discutat în această privință despre un presupus sifilis de care ar fi suferit Mareșalul Ion Antonescu. Lucrurile sunt incerte: se plutește în necunoscut și totul pare a avea mai mult caracterul unei șuete de culise. Date certe de ordin medical ne lipsesc, precum și relatări din partea unor persoane competente de specialitate. Opinii cu pretenție de valoare științifică sunt însă vehiculate de adversarii Mareșalului.

În ce privește ipoteticul diagnostic, acesta ar fi fost de tabes dorsal, adică o infecție luetică a rădăcinilor posterioare a nervilor rahidieni cu afectarea căilor senzitive medulare. Aceasta reprezintă o afectare luetică a regiunilor periferice ale sistemului nervos, cu consecințe de ordin senzitivo-senzorial.

Este cunoscut faptul din patologie că sifilisul nervos are două forme clinice majore: paralizia generală progresivă (PGP), care este o meningoencefalită luetică, afectând creierul și tabesul dorsal care este o meningoradiculită posterioară, care afectează nervii rahidieni și fasciculele senzitive Goll și Burdach ale măduvei spinării. Prima formă se însoțește de tulburări psihice majore, pe când cea de a doua, numai de fenomene neurologice de tipul axei spinale.

Dacă Mareșalul ar fi avut tabes, în orice caz acesta nu i-ar fi afectat cu nimic funcțiile intelectuale, capacitatea sa de decizie, actele și comportamentul. Dar nici măcar acest presupus diagnostic nu poate fi susținut cu nimic, lipsindu-ne, așa cum am spus, orice documente medicale, precum și relatări ale medicilor din perioada respectivă. În plus, discuțiile referitoare la presupusul lues al Mareșalului sunt reluate abia acum, la 50 de ani de la încheierea procesului acestuia.

Faptul că Mareșalul Ion Antonescu nu a fost bolnav de sifilis o dovedește însăși procedura juridică și actul de condamnare al acestuia.

Este știut faptul că pentru orice persoană, care compare în fața justiției, în vederea stabilirii responsabilității în raport cu fapta comisă, este consultată, în cazul existenței unei boli neuropsihice sau cel puțin a unei suspiciuni în acest sens, comisia de expertiză medico-legală, sesizată fie de apărare, fie de instanța judecătorească, în vederea stabilirii medico-legale a gradului de discernământ la data comiterii faptei.

Se știe însă și documentele o atestă, că în cazul Mareșalului Ion Antonescu, nici apărarea, nici acuzarea și nici instanța de judecare a cauzei nu au solicitat nici un fel de expertiză medico-legală psihiatrică. În plus, pe tot parcusul procesului, comportarea, judecata și atitudinea Mareșalului, nu au trădat, nici un moment, nici un fel de suspiciuni, oricât de mici că acesta nu ar fi în deplinătatea facultăților sale mintale.

Dimpotrivă, s-a remarcat ca o personalitate extrem de puternică, un caracter ferm, o judecată limpede, coerentă și echilibrată, în deplină stare de responsabilitate, care a avut o atitudine critică față de situația juridică în care a fost implicat. La fel de demn și de echilibrat psihic, Mareșalul Ion Antonescu a primit sentința tribunalului de condamnare la moarte, și la fel de demn, de curajos și bărbătește s-a comportat în fața plutonului de execuție, ca un om de caracter și adevărat militar.

Lipsindu-ne orice fel de date medicale și având la dispoziție, după scurgerea a 50 de ani de la proces, numai documentația completă a procesului și execuției, putem afirma cu cea mai deplină certitudine că starea de sănătate mintală a Mareșalului Ion Antonescu nu era afectată de nici un fel de boală psihică sau neurologică. Comportamentul și judecata acestuia, reacțiile sale emoțional-afective au fost normale, echilibrate și egale pe tot parcusul vieții sale, din momentul arestării și până la executarea pedepsei. Nimic nu a trădat nici cea mai mică suspiciune că ar fi un om bolnav.

Se știe în plus, că, chiar tratat, și se cunosc posibilitățile extrem de limitate ale tratamentului sifilisului, acum 50 de ani, lasă sechele importante. Dacă ar fi fost așa, am fi avut în fața noastră o personalitate deteriorată psihic, cu importante tulburări emoțional-afective, de judecată și comportament. Or, realitatea și documentele ne dovedesc contrariul. Mareșalul Ion Antonescu a fost o persoană perfect sănătoasă, un om echilibrat psihic și moral, un caracter ferm și un Eu puternic, dominant. Nu pot fi puse în evidență nici un fel de tulburări care să aibă vreo legătură cu o presupusă, măcar, infecție luetică a sistemului nervos. În plus, dacă ar fi existat, apărarea sau instanța ar fi fost obligate să se sesizeze, știut fiind faptul că nu poate compărea în fața justiției o persoană bolnavă sau cu sechelele unei afecțiuni psihice sau neuorologice, lipsindu-i discernământul și în consecință fiind iresponsabilă.

Procesul Mareșalului precum și condamnarea acestuia la moarte dovedesc încă o dată faptul că starea de sănătate mintală a acestuia era perfect normală, obligându-l în felul acesta să compară în fața Tribunalului care l-a făcut răspunzător de acuzațiile pe care i le-a adus, condamnându-l în final la pedeapsa capitală, care a fost și executată.

De reținut este faptul că la execuție au asistat pe lângă organele în drept și un medic legist care în orice caz ar fi putut sesiza, în ultimul moment, existența unor comportări anormale. Nu a fost cazul. În fine, am mai adăuga faptul că odată cu constatarea morții, după execuția pedepsei, autopsia cadavrului ar fi putut pune în evidență modificări ale organismului care să demonstreze existența unei asemenea afecțiuni. Nu a fost, nici de această dată, cazul, așa că din nou se infirmă, în totalitate, orice fel de suspiciune legată de ipoteza unei infecții luetice de care ar fi suferit Mareșalul și care ar fi influențat modul său de gândire, conduita și actele sale.

ÎNCERCĂRI DE INTIMIDARE, MIȘCĂRI DE ÎNVĂLUIRE, "RĂZBOIUL NERVILOR", JURĂMINTE ȘI PROMISIUNI

Doi soldați cu caractere, interese și culturi deosebite, legați întâmplător de acest destin.

Documente necunoscute ne dezvăluie o realitate cutremurătoare.

Ca să-și respecte cuvântul dat, onoarea de soldat, Antonescu săvârșește o greșeală fatală.

La primele convorbiri din 22-23 noiembrie 1940, Hitler descoperă în Antonescu un camarad de arme loial, în care poate avea încredere.

În 14 ianuarie 1941, Antonescu „marchează" în poarta germană. Hitler dă semne de nervozitate.

La convorbirile din 11-12 iunie 1941, Antonescu devine incomod, dar Hitler "înghite".

La 6 August 1941, Hitler îl îmbrățișează pe Antonescu și-l decorează cu "Ordinul de Cavaler al Crucii de Fier", distincție acordată pentru prima oară unui străin.

La 11 februarie 1942, Mareșalul îi promite lui Hitler noi trupe românești, dar îi reamintește de Transilvania ocupată. Hitler are frisoane.

La convorbirile din 12 ianuarie 1943, Hitler, disprețuitor, îi amintește lui Antonescu de înfrângerile diviziilor române. Hitler oferă armament și asistență tehnică, Antonescu cere mai mult respect pentru armata română.

Ultima întâlnire, ultima iluzie sfărâmată: 5 august 1944 Hitler încearcă din nou să-l intimideze pe Antonescu.

ÎNCĂ NU S-A STUDIAT MODUL CUM UN MILITAR INTEGRU, CRESCUT LA ŞCOALA MILITARĂ FRANCEZĂ, PREŢUITOR AL VALORILOR MILITARE ENGLEZE, AJUNGE ÎN TABĂRA ADVERSĂ, ALIATUL LOIAL AL DEMENTULUI HITLER.
CU CE PUTERI HIPNOTICE L-A SUBJUGAT HITLER PE ANTONESCU?
ŞI DATORITĂ CĂREI VRĂJI MALEFICE L-A ŢINUT HITLER LEGAT DE RĂZBOIUL GERMANIEI PE GENERALUL ROMÂN?
AM PUTEA AFLA MAI MULTE ÎN ACEASTĂ DIRECŢIE CITIND STENOGRAMELE ÎNTÂLNIRILOR DINTRE HITLER ŞI ANTONESCU, DAR MAI ALES CITIND PRINTRE RÂNDURILE ACESTOR STENOGRAME.
ISTORICUL GERMAN ANDREAS HILLGRUBER CONSIDERĂ ACESTE STENOGRAME DOCUMENTE ESENŢIALE ALE CELUI DE-AL II-LEA RĂZBOI MONDIAL; ÎNŢELEGEM PRIN ELE MAI BINE NU NUMAI EVOLUŢIA MARILOR BĂTĂLII MILITARE, DAR ŞI APOTEOZA ŞI DECĂDEREA CELOR DOI CONDUCĂTORI, HITLER ŞI MAREŞALUL ION ANTONESCU:

Generalul Ion Antonescu, comandantul frontului româno-german, în trenul de comandament "Patria"

PRIMA ÎNTÂLNIRE: 22-23 NOIEMBRIE 1940

Hitler descoperă în Antonescu un camarad de arme loial, în care poate avea încredere:
- Oficial, vizita Conducătorului Statului român la Berlin, la 21-24 noiembrie 1940, avea ca scop aderarea României la Pactul Tripartit Germania-Italia-Japonia, la care Ungaria aderase deja la 20 noiembrie 1940. La semnarea Pactului Tripartit, la 27 septembrie 1940, nu fusese prevăzută participarea statelor mai mici. Această idee a fost emisă de către guvernul ungar la începutul lunii octombrie, când acesta ceruse guvernului Reich-ului să sprijine primirea Ungariei.

Aderarea României a fost doar o chestiune de formă. Pactul, care nu atingea raporturile statelor participante cu Uniunea Sovietică şi nici nu se referea la starea de război existentă între Germania şi Marea Britanie, a devenit de fapt eficace pentru prima oară abia la 12 decembrie 1941, atunci când Germania şi Italia i-au cerut României să declare război Statelor Unite ale Americii. Anticipând, trebuie să constatăm că nici în perioada următoare nu a existat niciodată vreo legătură contractuală între Germania şi România, care să se fi referit la lupta celor două ţări împotriva Uniunii Sovietice. Motivul constă probabil în faptul că la început s-a contat doar pe o campanie de scurtă durată în Est, iar ulterior problemele formale au trecut, în ce priveşte partea germană, pe plan secundar. Germania şi România duceau - din punctul de vedere al dreptului internaţional-, ca şi Germania şi Finlanda, doar un război paralel împotriva Uniunii Sovietice, în timp ce împotriva SUA erau aliate.

Deşi în cursul primei întâlniri între Hitler şi Antonescu marile probleme din Est şi din Vest nu au fost discutate, sau au fost pomenite doar în treacăt, totuşi convorbirea din 22 noiembrie care a durat trei ore şi la care au participat Ribbentrop şi translatorul

Schmidt a fost hotărâtoare pentru raporturile viitoare dintre Germania și România. Din ziua aceea Hitler a văzut în Antonescu omul de încredere pentru cauza comună a Germaniei și României, acordându-i o încredere nelimitată, până la înlăturarea acestuia la 23 august 1944, în pofida reticențelor exprimate din diferite părți și în pofida marilor dificultăți cu România, îndeosebi după 1943.

La 20 noiembrie 1940, într-o convorbire la Viena cu primul ministru ungar, contele Teleki, și cu ministrul de externe ungar, contele Csaky, Hitler declarase că oricărei plângeri a generalului Antonescu privitoare la atitudinea ungară față de Transilvania "îi va răspunde că ungurii au fost timp de 20 de ani rău tratați de către români, iar atitudinea lor de acum nu este decât reacția la nedreptățile pe care le-au îndurat vreme atât de îndelungată".

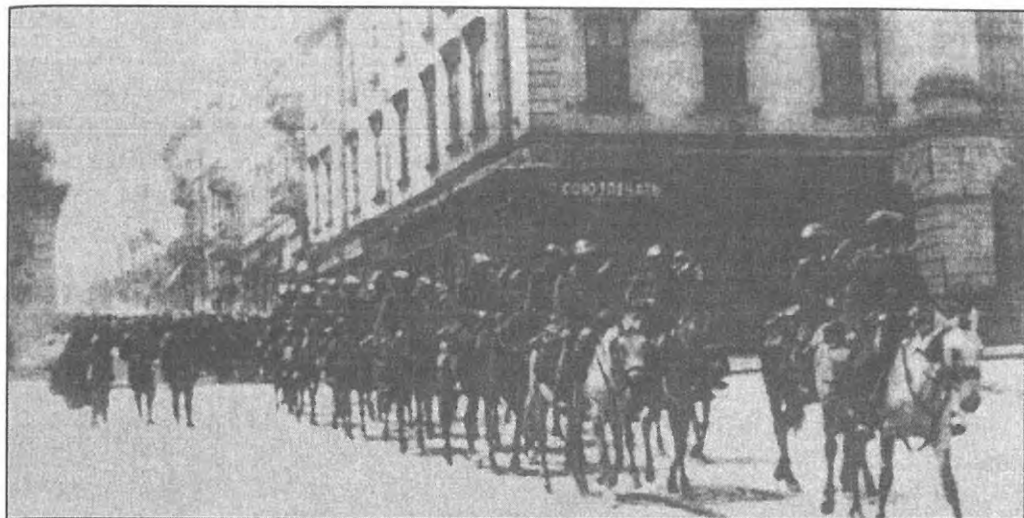
Acum, Hitler a fost nevoit să suporte din partea generalului Antonescu un atac de două ore împotriva Arbitrajului de la Viena, atac dezlănțuit în ciuda tuturor avertismentelor. Din comunicarea făcută de ministrul de externe al Reich-ului către ministrul plenipotențiar Fabricius asupra acestei convorbiri, rezultă că Antonescu a încercat în repetate rânduri să obțină din partea lui Hitler promisiunea revizuirii Arbitrajului de la Viena. Dacă Hitler, profund impresionat de patima națională a Conducătorului Statului român, a făcut într-adevăr o astfel de promisiune, după cum a afirmat mai târziu Ion Antonescu în declarațiile sale ca prizonier în Uniunea Sovietică, nu poate fi stabilit cu precizie. Ribbentrop i-a spus lui Fabricius doar că "după război, tot nu vor rămâne toate lucrurile așa". Este posibil ca Hitler să se fi exprimat astfel sau într-un fel asemănător, ceea cea a fost luat de Antonescu drept o promisiune. Fapt este că Antonescu nu a renunțat niciodată la ideea unei revizuiri a Arbitrajului de la Viena și că nu vedea în recucerirea Basarabiei și a nordului Bucovinei, și nici în ocuparea Odessei o compensație pentru teritoriul cedat Ungariei. Antonescu era mereu obsedat de ideea că, numai mergând alături de Germania, România va avea posibilitatea să redobândească partea cedată din Transilvania.

A DOUA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU: 14 IANUARIE 1941

Antonescu "marchează" în poarta germană. Hitler dă semne de nervozitate.

Problemele legate de sosirea trupelor germane în România, cele ale economiei de război, precum și gravele neliniști provocate de situația politică internă au făcut ca, în jurul datei de 10 ianuarie 1941, generalul Antonescu să-și exprime dorința de a avea o nouă întâlnire cu Hitler.

Începând din noiembrie 1940, raporturile dintre Conducătorul Statului și Garda de Fier s-au înrăutățit continuu, dat fiind că Garda se străduia să-și consolideze și să-și lărgească pozițiile în stat în toate domeniile. Imediat după reîntoarcerea generalului Antonescu de la Berlin, în noaptea de 26 spre 27 noiembrie, legionarii s-au dedat la atrocități împotriva deținuților politici de la închisoarea Jilava, când, între mulți alții, Mihai Moruzov, fostul șef al Siguranței și generalul Gh. Argeșeanu, fost prim-ministru, au fost împușcați. În noaptea următoare, profesorul Nicolae Iorga, fost prim-ministru și Virgil Madgearu, fost ministru al economiei, au avut aceeași soartă într-o miriște din câmpul Strejnic-Prahova și, respectiv, într-o pădure din apropierea Bucureștiului. La 3 decembrie 1940, generalul Antonescu a făcut penibila constatare că înarmarea acestei "mișcări ilegale" a fost realizată de serviciile germane.

Unități române defilează prin Cernăuți (iulie 1941)

Aceasta este situația. După cum am arătat, în jurul datei de 10 ianuarie 1941, Antonescu și-a exprimat dorința de a vorbi cu Hitler, adăugând că și Sima a fost invitat de către von Schirach și Bohle, din însărcinarea lui Hess. Dar cum invitațiile adresate membrilor guvernelor străine se fac în principiu prin Ministerul de Externe, în telegrama sa trimisă la Berlin, Fabricius a menționat și călătoria proiectată de Horia Sima, astfel încât la 12 ianuarie au ajuns la București atât invitația pentru Antonescu, cât și cea pentru Sima. Inițial, Conducătorul Statului a respins ideea de a călători împreună cu Sima. El s-a declarat de acord abia când i s-a spus că la Bergof se pune preț pe prezența lor concomitentă. Dar nici Sima nu voia să meargă împreună cu Antonescu. El a declarat că acest plan este un aranjament al celor doi Antonescu (Ion și Mihai) și nici ministrul plenipotențiar german n-a reușit să-l determine să-și schimbe hotărârea, deși, la un moment dat, părea că acceptă. În seara zilei de 13 ianuarie Sima a anunțat că nu va pleca.

Așa se face că, în dimineața zilei de 14 ianuarie 1941, generalul Antonescu a plecat cu avionul în Germania însoțit doar de ministrul plenipotențiar Fabricius. Încă în aceeași după-amiază, Antonescu a fost primit de Hitler la Bergof, unde au avut loc discuții prelungite timp de câteva ore, la care a participat și noul ministru plenipotențiar german la București, Manfred von Killinger.

În vederea acestei vizite, Conducătorul Statului român a redactat o notă, pe care a predat-o ministrului de externe al Reich-ului. În principiu el a declarat că este gata să se angajeze în luptă alături de Germania "dacă ar fi nevoie". Țara sa ar trebui, "în cazul unei eventuale acțiuni împotriva sudului, să constituie flancul defensiv stâng". În cazul în care Rusia ar ataca, România dorește "să participe cu toate forțele sale la acțiunea militară". În acest scop însă, România trebuie să se pregătească din punct de vedere militar, economic și politic și – având în vedere "încercările Rusiei de a exercita presiuni" – este necesar în primul rând sprijinul Germaniei.

Convins că victoria armatelor germane este foarte apropiată, Antonescu era gata să facă tot ce-i sta în putere pentru determinarea unui final grabnic. El a comunicat aceasta lui Hitler, după recucerirea Basarabiei, într-o scrisoare la care Hitler a răspuns la 27 iulie. El l-a felicitat pe generalul Antonescu pentru redobândirea Basarabiei și Bucovinei de Nord, mulțumindu-i pentru hotărârea -de a voi să ducă această luptă alături de Reich-ul german până la ultima consecință".

Ținând seama de marea importanță pe care o prezintă România pentru Reich, speră că Germania îi va recunoaște în "noua Europă..., rolul firesc de supremație regională".

După aceste aprecieri de ordin general, Antonescu s-a oprit în nota s-a asupra scopului direct al vizitei sale la Hitler: elemente "nepregătite care s-au aflat în slujba comuniștilor au făcut ca Legiunea să piardă din popularitate" și "că s-a ajuns la haos economic". Dat fiind că "pericolul anarhiei" crește, Conducătorul Statului trebuie „să-și exercite și în realitate puterile cu care a fost investit prin decretul constituțional din septembrie". „Conducerea regimului național-legionar" trebuie să se afle numai în mâinile sale.

În timpul convorbirii, Antonescu a precizat că a promis într-adevăr lui Hitler cu prilejul întâlnirii din 22 noiembrie 1940 de la Berlin să colaboreze cu Garda de Fier, dar acest lucru s-a dovedit imposibil. Deși Antonescu a vorbit foarte deschis, Hitler nu a luat deocamdată nici o hotărâre deși, la încheierea convorbirii, a dat citire unei declarații în care se spunea că numirea lui von Killinger nu va determina nici o schimbare în politica Germaniei față de România.

La întoarcerea generalului Antonescu și a ministrului plenipotențiar Fabricius, la 15 ianuarie, Horia Sima nu a fost prezent la aeroport. În cercurile legionarilor circulau zvonurile că nu generalul Antonescu, ci Legiunea ar fi sprijinită de Germania. Pentru a combate această opinie, Fabricius a comunicat conducătorilor legionari, prin intermediul unor oameni de încredere, rezultatul convorbirilor de la Bergof: guvernul Reich-ului dorește ca Legiunea să se subordoneze generalului Antonescu, asigurând astfel liniștea și ordinea în țară, de care trupele germane au neapărată nevoie.

A TREIA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU: 22 IULIE 1941

Hitler își felicită aliatul. Antonescu decide să trimită armata română până la Moscova și Stalingrad.

După eliberarea Basarabiei și a Bucovinei, Conducătorul Statului s-a hotărât definitiv să folosească armata română pentru a participa la război și dincolo de hotarele Basarabiei. Ulterior, atât în diferite memorii, cât și în convorbiri purtate cu Conducătorul Statului, această hotărâre a fost aspru criticată de către Iuliu Maniu, șeful opoziției. Dar nici Maniu nu a oferit altă cale politică aplicabilă în condițiile date, din moment ce el însuși susținuse cauza redobândirii Basarabiei și a Bucovinei de Nord. Având în vedere superioritatea forței politice a Reich-ului, România nu putea ieși din război în perioada aceea pentru a reveni în neutralitate.

Hitler, a cărui părere depreciativă asupra armatei române se transformase în contrariul ei, i-a trasat armatei române noile misiuni ce-i reveneau. Generalul Antonescu urma să înainteze cu unitățile sale „în spațiul de la sud-vest de Bug, preluând astfel și misiunea de apărare a acestui ținut". Ca urmare, un ordin al OKW din 6 august stabilea că apărarea și administrarea militară a ținutului ucrainean de la est de Bug revine românilor.

O întâlnire dintre Hitler și Antonescu. Generalul român se lasă convins că forța militară germană va fi invincibilă

Chiar în aceeași zi a avut loc la Cartierul General al comandamentului Grupului de armate Sud o întâlnire între Hitler și Antonescu, în cursul căreia misiunile armatei române au fost considerabil lărgite, iar atribuțiile guvernului român în teritoriul dintre Nistru și Bug extinse. Cu acest prilej, pentru a ușura misiunea forțelor armate germane, Conducătorul Statului român s-a oferit să pună la dispoziție 15 divizii române în spațiul dintre Nistru și Nipru. De aceea, în ordinul din 12 august, înaltul comandament al armatei de uscat a ordonat Grupului de armate Sud să lase ocuparea coastei de nord a Mării Negre, la vest de Nipru, pe seama românilor, și totodată să folosească corpul român de munte și de cavalerie, precum și brigada de blindate la est de Nipru.

MAREȘALUL ION ANTONESCU DECLARĂ UNOR ZIARIȘTI:

"Sunt aliatul Reich-ului împotriva Rusiei. Sunt neutru între Marea Britanie și Germania. Sunt pentru americani împotriva japonezilor".

Așa pretinde Gh. Barbul, fostul secretar al lui Mihai Antonescu, că s-ar fi exprimat Generalul, la 12 decembrie 1941 în fața unor ziariști.

Realitatea a fost însă alta.

La 11 decembrie 1941 Germania și Italia au declarat război Statelor Unite. A doua zi, la 12 decembrie, sub presiunile Berlinului, România declară și ea război SUA.

Războiul însă se purta în stepele Donului.

În cursul iernii 1941-42 pe frontul de est se găseau 5-6 divizii și brigăzi române, în special în cadrul Armatei II din Crimeea. În cursul debarcării efectuate de unitățile sovietice în peninsula Crimeea, la sfârșitul lunii decembrie 1941, ca și în cursul luptelor de iarnă din alte sectoare ale frontului, și anume la est de Feodosia, trupele române s-au angajat direct în lupte de o intensitate la care adesea nu puteau face față. Perioada octombrie 1940 – iunie 1941 a fost mult prea scurtă pentru a permite pregătirea chiar numai a câtorva "divizii de elită" pentru o mare luptă modernă. Armatei române îi lipsea în primul rând armamentul, mai ales că în timpul luptelor pentru Odessa se pierduse foarte mult material.

De aceea apare cu atât mai de neînțeles faptul că Mareșalul Antonescu și-a luat față de mareșalul Keitel angajamente care depășeau chiar așteptările germane cu privire la efectivul de trupe române pentru anul 1942, angajamente pe care Antonescu și le-a asumat cu ocazia călătoriei făcute de șeful OKW prin țările aliate din sud-est în cursul lunii ianuarie, când s-a oprit și la București, Keitel avea însărcinarea să obțină o participare mai mare a Ungariei și României la noile operații. În cadrul convorbirilor dintre șeful OKW și Mareșalul Antonescu s-a convenit ca noile unități române, care urmau să echivaleze efectivul trupelor române mobilizate în 1941, să fie trimise pe front în trei etape. Germania se obliga în protocolul economic semnat la 17 ianuarie 1942 la Berlin să preia înarmarea diviziilor române în cadrul creditelor de război și să-și asume dotarea trupelor în timpul luptelor. Generalul Iacobici, șeful Marelui Stat-Major român, dându-și seama că nu va putea să-și asume răspunderea pentru angajamentele luate de mareșalul Antonescu, și-a înaintat demisia. I-a succedat în funcție generalul Ilie Șteflea care, la invitația șefului Statului Major german, a făcut la 28 martie 1942 o primă vizită în Germania.

A PATRA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU: 11 FEBRUARIE 1942

Cei doi conducători se leagănă cu iluzia că Rusia bolșevică a fost înfrântă. Antonescu cere din nou Transilvania.

La 11 februarie 1942, Mareșalul Antonescu i-a făcut lui Hitler o vizită la cartierul său general Wolfsschanze (lângă Rastenburg). Această întâlnire a oferit lui Hitler și Mareșalului Antonescu posibilitatea unui schimb de păreri în problemele de bază. După ce a trecut în revistă greutățile campaniei de iarnă, Hitler s-a referit la noile operații proiectate pentru anul 1942, fără însă a furniza date concrete cu privire la planurile sale. Antonescu, care împărtășea părerea lui Hitler că, după pierderile suferite în ultimul an, Uniunea Sovietică n-ar mai avea mari posibilități și care, ca și Hitler, se legăna în iluzia că Rusia era deja învinsă, a declarat că România este gata să asigure din nou în vară o mare contribuție militară, cu condiția – în afară de înlocuirea necesară a materialului de război – ca și Ungaria și Bulgaria să se implice total.

Această cerere a fost făcută de către Conducătorul Statului român dintr-un motiv deosebit. La 8 ianuarie 1942, ministrul de externe al Reich-ului, von Ribbentrop, ar fi spus într-o cuvântare ținută la Budapesta, într-o formulare ce nu a putut fi stabilită exact, că problema granițelor între Ungaria și România ar fi fost definitiv soluționată prin Arbitrajul de la Viena. Afirmația evident inabilă a lui Ribbentrop a fost folosită de presa ungară pentru a declanșa o campanie împotriva dorințelor revizioniste ale României și a servit părții

române pentru o contracampanie la fel de vehementă. Hitler, ca și Ribbentrop, încerca acum să-l determine pe Conducătorul Statului român să treacă peste acea penibilă întâmplare. Se afirma că se aștepta o atitudine loială din partea Ungariei, iar în ce privește Bulgaria, aceasta nu putea să ia parte la război împotriva Uniunii Sovietice, deoarece ea trebuia să servească drept contrapondere împotriva Turciei.

Totuși, Antonescu nu s-a declarat mulțumit cu asigurările date de Hitler, ci a declarat că este un nonsens să-i distrugi pe slavi în est și să-i lași să-și întărească pozițiile în sud și vest, lucru valabil și în ce privește ungurii. România nu va renunța niciodată la pretențiile ei asupra întregii Transilvanii, însă le va amâna până la sfârșitul războiului. După terminarea războiului în est, el, Antonescu, este însă decis să impună pretențiile României și o va face, dacă va fi necesar, chiar și prin forța armelor. El trebuie deci să ceară ca Ungaria să trimită trupe împotriva Rusiei, pentru ca România și Ungaria să poată participa cu șanse egale la lupta decisivă. Țelul său este să înalțe din nou bastionul României Mari împotriva slavilor și a ungurilor.

Hitler nu s-a pronunțat nici pentru și nici împotriva tezelor lui Antonescu, dar a luat poziție, într-o formă foarte prudentă, împotriva unei viitoare ciocniri armate între Ungaria și România. A doua zi, Conducătorul statului român a încercat din nou să abordeze, în convorbirea avută cu ministrul de externe al Reich-ului, problema cuvântării lui Ribbentrop la Budapesta. Cu această ocazie Antonescu a criticat ferm tendința Germaniei de a despăgubi România pentru pierderea unei părți din Transilvania prin compensații în est. "Toți soldații români de pe frontul de est pe care i-a vizitat l-au întrebat când vor putea, în sfârșit, să lupte pentru cucerirea Transilvaniei". Încă în timpul călătoriei sale la Cartierul general al Führerului, Antonescu i-a spus șefului protocolului, baronul Alexander von Dornberg, că România nu s-a alăturat puterilor Axei pentru "a corecta Tratatul de la Versailles, ci cu scopul de a lupta împotriva slavilor".

Rezultatul politic al acestei vizite a fost foarte puțin încurajator pentru Hitler. El a trebuit să constate că antagonismul româno-ungar, pe care el însuși îl adâncise și mai mult prin odiosul Arbitraj de la Viena, eclipsa în ambele țări toate celelalte probleme. Pentru Hitler nu exista deci, în această situație complicată, decât o singură posibilitate – să lase totul în suspensie. Căci a lua o hotărâre în favoarea uneia dintre părți ar fi făcut din cealaltă, prin forța lucrurilor, un dușman fățiș al Reich-ului. Germania avea însă nevoie acum mai mult ca oricând de potențialul militar și economic al ambelor țări și deci nu-și putea permite să renunțe la vreuna din ele. Într-adevăr, această politică a determinat Ungaria și România să dea din nou, în vara anului 1942, o mare contribuție militară pentru frontul de est, cu toate că tensiunea dintre ele se menținuse în tot cursul anului.

Ca urmare, la 1 aprilie 1942, Hitler a ordonat să se manifeste prudență în convorbirile preliminare cu aliații și, mai ales, să nu se indice precis obiectivele operațiilor. El a subliniat însă necesitatea ca țările aliate să fie tratate în public cu maximum de menajamente. Pentru a întări prestigiul aliaților săi, Hitler a luat la 15 aprilie o hotărâre care s-a dovedit a fi fatală. Anume, el a hotărât ca trupele aliaților „să fie amplasate pe cât posibil în dispozitivul armatelor germane sau în cadrul corpurilor de armată constituite".

A CINCEA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU 26-28 FEBRUARIE 1944

Puterile aliate îi cer Mareșalului să nu se mai întâlnească cu Hitler. Și totuși...

Încă de la sfârşitul anului 1943, Antonescu nu mai avea nici un dubiu că războiul era pierdut. Dacă armele nu mai puteau împiedica prăbuşirea, atunci îi devenise limpede că sosise vremea diplomaţiei.

Îi dăduse însă lui Hitler cuvântul de soldat că nu-l va trăda. Totul se prăbuşea în jurul său, dar, "onoarea militarului" era pentru Antonescu mai importantă decât ţara. El dăduse semnalul verde de a se intra în contact cu puterile occidentale, dar nu voia să-şi trădeze aliatul. Hitler se putea bizui pe "cuvântul de soldat" al lui Antonescu. Scrie istoricul german A. Hillgruber:

– La 31 ianuarie mareşalul Ion Antonescu i-a ordonat ataşatului militar român dintr-o ţară neutră să-i transmită ataşatului militar american de acolo că colaborarea României cu Aliaţii este condiţionată de garanţii politice. României nu i se poate propune să urmeze exemplul Italiei, deoarece aceasta ar atrage după sine ocuparea României de către trupe germane, cărora le-ar fi luat curând locul trupele sovietice. Dacă armatele britanice şi americane ar sosi la Dunăre, armata română ar lupta pe Nistru şi ar respinge atacurile armatei roşii.

Noua speranţă a guvernului român se baza pe înţelegerea încheiată la sfârşitul lunii decembrie cu grupul de opoziţie Maniu-Brătianu cu privire la linia politică ce trebuia urmată pentru a se evita o catastrofă pentru România. În cursul convorbirilor dintre guvern şi opoziţie, mareşalul Antonescu a cerut lui Maniu – preşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc – să încerce, la rândul său, să obţină din partea Aliaţilor garanţii acceptabile pentru libertatea şi securitatea României. Antonescu a declarat că nu are intenţia să se cramponeze de putere în cazul în care s-ar considera că este o piedică în calea binelui României ci, din contră, este gata să se retragă dacă Maniu va avea succes.

Aşa se face că s-a căzut de acord să fie trimis la Londra, pentru convorbiri secrete cu guvernul englez, fostul preşedinte al Consiliului de Miniştri, prinţul Barbu Ştirbei, care avea excelente relaţii în Marea Britanie. La 1 februarie 1944 însă, din partea Marii Britanii i s-a comunicat lui Al. Cretzianu, ministrul plenipotenţiar român la Ankara, că la Cairo vor avea loc convorbiri între reprezentanţii celor trei mari puteri aliate.

În ciuda acestei importante schimbări, Ştirbei a părăsit România la 1 martie 1944, din însărcinarea lui Maniu şi Brătianu şi cu aprobarea mareşalului Antonescu, şi, trecând prin Turcia, s-a îndreptat spre Cairo, unde la 17 martie s-au deschis convorbirile secrete ale reprezentanţilor puterilor aliate, lordul Moyne (Marea Britanie), Mac Veagh (Statele Unite) şi Novikov (Uniunea Sovietică).

Prinţul Ştirbei a început tratativele cu precizarea că opoziţia din România şi-a coordonat eforturile cu cele ale guvernului Antonescu pentru a scoate România din război. Opoziţia este şi ea, ca şi guvernul împotriva unor măsuri pripite; ea este însă hotărâtă, în cazul în care va fi necesar să-şi asume singură răspunderea, să asigure în orice caz colaborarea cu Aliaţii, dacă mareşalul Antonescu ar ezita.Totuşi, opoziţia din România cere din partea Aliaţilor o garanţie în ceea ce priveşte libertatea naţiunii române, independenţa statului român şi recunoaşterea pretenţiilor României asupra Transilvaniei.

În timp ce la Bucureşti se făceau pregătiri pentru tratative secrete hotărâtoare cu Aliaţii, la castelul Klessheim a avut loc, la 25-28 februarie 1944, o convorbire între Hitler şi mareşalul Antonescu. Hitler s-a folosit de această convorbire în special pentru a sonda poziţia Conducătorului Statului român în cazul unei acţiuni germane împotriva Ungariei. Hitler se gândea încă şi acum la

o participare militară a României, voia însă să-l determine pe Antonescu să renunțe deocamdată la toate pretențiile teritoriale, deoarece scopul acțiunii germane nu era distrugerea Ungariei, ci întărirea capacității de luptă. Mareșalul Antonescu nu s-a lăsat însă convins de aceste argumente, așa încât Hitler s-a hotărât să efectueze operația Margareta fără participarea României. Acest lucru i-a fost recomandat de altfel și într-un memoriu al RSHA, care punea în evidență dezavantajele politice și militare ale participării României la această operație. După intrarea trupelor germane în Ungaria, la 19 martie, Hitler a considerat necesară o nouă întâlnire cu Mareșalul Antonescu.

Imediat după ce a sosit la București invitația pentru această vizită, Mihai Antonescu i-a telegrafiat, la 20 martie, lui Cretzianu, ministrul plenipotențiar al României la Ankara, să comunice unui om de legătură britanic că guvernul român trebuie să știe imediat în ce măsură poate conta pe sprijinul politic al puterilor occidentale, pentru ca Mareșalul Antonescu să poată lua deciziile necesare la întâlnirea sa cu Hitler. Din partea română exista temerea ca Mareșalul Antonescu să fie tratat la fel cum fusese tratat, cu puțin timp înainte, Horthy, împotriva căruia germanii folosiseră forța și ca Hitler să nu ordone trupelor germane ca, la nevoie, să ocupe România.

Aceste temeri erau provocate de faptul că la 14 martie Reuter comunicase știrea despre sosirea prințului Știrbei la Ankara, știre ce fusese difuzată de presa și posturile de radio ale Aliaților. În mod paradoxal, această știre a avut darul de a amâna măsurile de mobilizare în România convenite în primele convorbiri de la Klessheim dintre Hitler și Antonescu, pentru a spulbera momentele de îndoială ale germanilor, legate de cele petrecute în Italia în august 1943.

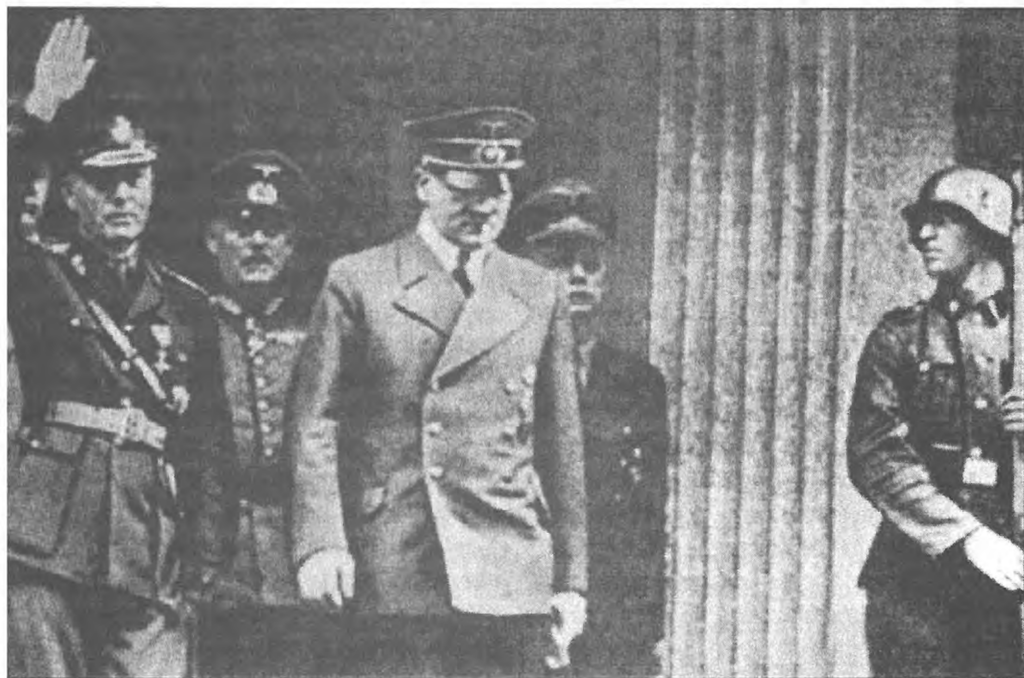
Răspunsul dat la 22 martie de Aliați la telegrama lui Mihai Antonescu, a sosit la București de-abia după ce Conducătorul Statului român plecase. În acest mesaj trimis mareșalului Antonescu personal și semnat de generalul Henry Wilson, comandantul suprem al armatelor din Mediterana, i se cerea Conducătorului Statului român să nu-l viziteze "în nici un caz" pe Hitler. Dacă totuși îl va vizita, faptul va fi interpretat ca o intenție de a merge cu Germania până la capăt. El trebuie să predea România "imediat celor trei mari puteri" și să ordone trupelor române încetarea luptei împotriva armatei roșii. Condițiile de pace pentru România vor depinde considerabil de măsura participării ei la zdrobirea Germaniei.

Convorbirea dintre Hitler și mareșalul Antonescu desfășurată la 23-24 martie 1944

a decurs cu totul altfel decât se așteptase partea română. Conducătorul Statului român a cerut retragerea trupelor ungare din regiunile răsăritene ale Ungariei și în special din intrândul secuiesc, pentru a pregăti o retrocedare a acestor regiuni către România. Aprobarea acestei cereri ar fi pus însă imediat sub semnul întrebării scopul operației germane din Ungaria. S-a găsit un subterfugiu declarându-se că Ungaria de est este zonă germană de operații, iar trupele ungare din această regiune sunt subordonate comandantului german al zonei. Astfel Hitler, aflat, fără îndoială într-o situație dificilă, a lăsat totuși să-i scape ultima posibilitate de a lega puternic România de cauza germană prin cedarea întregii Transilvanii și de a lua în felul acesta părții adverse cel mai important gaj pentru o schimbare de front a României. Precizarea confidențială făcută de Hitler într-o convorbire a Conducătorului Statului român, și anume că "pentru el Acordul de la Viena nu mai există" a rămas, nefiind cunoscută public, fără nici un fel de efect propagandistic.

Atitudinea sa a rămas fără urmări numai din cauză că al doilea mesaj adresat de generalul Wilson mareșalului Antonescu la 29 martie era conceput în aceiași termeni ca și cel din 22 martie. În acest mesaj se spunea că guvernul sovietic, pe care guvernul Marii Britanii îl contactase între timp în legătură cu întrebarea pusă de Mihai Antonescu, cere în plus față de condițiile generale arătate deja de Wilson ca mareșalul Antonescu să ia legătură direct cu comandamentul suprem al armatei sovietice printr-un general român căzut prizonier în Uniunea Sovietică. Odată cu aceasta urma să fie stabilită mărimea efectivelor române și sovietice care în viitor ar lupta împotriva armatei germane.

La acest al doilea mesaj al comandamentului suprem al Aliaților occidentali, care ignora complet scopul principal al politicii duse de către Conducătorul Statului român, mareșalul

Antonescu nu a dat nici un răspuns. Atunci Wilson s-a adresat la 2 aprilie 1944 lui Iuliu Maniu, căruia i-a trimis aceleași pretenții. El i-a cerut să-l răstoarne pe mareșalul Antonescu, deoarece acesta refuză să rupă relațiile cu Germania. Maniu a ezitat și el, din aceleași motive ca și mareșalul, deoarece toate propunerile Aliaților conțineau numai pretenții, dar nci un fel de garanții. În felul acesta situația din România a rămas încă luni de zile nedecisă.

ULTIMA ÎNTÂLNIRE DINTRE ANTONESCU ȘI HITLER, ULTIMA ILUZIE SFĂRÂMATĂ

La 5 august, mareșalul Antonescu, ministrul afacerilor externe, Mihai Antonescu, și șeful Marelui Stat-Major al armatei române, generalul Șteflea, s-au dus într-o ultimă vizită la Hitler la Cartierul General al acestuia, Wolfschanze lângă Rastenburg. La această reuniune, care a durat cinci ore, discuțiile dintre Hitler și Conducătorul Statului român s-au învârtit în jurul atentatului săvârșit la 20 iulie împotriva lui Hitler, au fost discutate de asemenea situația militară de pe frontul de est, problema intrării în acțiune a unei noi arme germane despre care Hitler pretindea că va decide soarta războiului, și mai ales problema poziției viitoare a României, care a și devenit curând problema centrală a discuției. În legătură cu această problemă, Hitler a pus întrebarea directă dacă România și, în primul rând, mareșalul Antonescu însuși, este decis să meargă până la capăt alături de Germania.

Fără a ezita, Conducătorul Statului a declarat că el va putea lua o poziție atunci când va cunoaște răspunsurile lui Hitler la următoarele întrebări:

1. Ce obiective strategice urmărește înaltul Comandament german în sectorul sudic al frontului de est? Dacă Grupul de armate Ucraina de Sud nu poate menține în momentul de față linia de front germano-română, atunci România nu mai poate continua lupta, căci aceasta ar putea duce la totala ei distrugere.

2. Este Germania în stare, mobilizând puternice forțe de apărare antiaeriană, să pună capăt într-un viitor previzibil ofensivei aeriene a Aliaților asupra regiunii petrolifere a României și a căilor de comunicație? în caz că atacurile vor continua tot atât de intens, capacitatea de rezistență a României se apropie de sfârșit.

3. Ce măsuri crede de cuviință să ia conducerea Germaniei în cazul în care Turcia va deschide Strâmtorile pentru Aliații occidentali? În cazul acesta e de așteptat debarcarea forțelor sovietice pe țărmul românesc al Mării Negre, sub acoperirea fostelor nave de război italiene, pe care puterile occidentale le-au predat Uniunii Sovietice. În afară de aceasta atacurile aeriene se vor intensifica prin folosirea aerodromurilor turcești. România s-ar afla în fața unei inevitabile catastrofe.

Cu toate că Hitler n-a răspuns la cele trei întrebări într-un mod care să-l poată satisface pe Antonescu, convorbirea a alunecat spre probleme secundare, în așa fel încât, după discuție de cinci ore și jumătate mareșalul Antonescu și-a luat rămas bun, fără a fi dat un răspuns clar la întrebarea lui Hitler dacă România este decisă să continue războiul până la capăt. Mareșalul evitase o decizie?

În convorbirile care au avut loc între șeful OKW și generalul Șteflea, problema livrării de armament de război german s-a situat încă o dată pe primul plan. În această convorbire, șeful Marelui Stat Major al Armatei române a cerut grăbirea livrării celor 3400 autocamioane grele care fuseseră comandate și a căror livrare nu se făcuse din cauza pierderii uzinelor

Renault. Dată fiind propria situație precară nu se putea face nici un fel de promisiune. Ca întotdeauna, cererile germane priveau în primul rând restabilirea extracției petroliere, creșterea livrărilor de carburanți la care se adaugă problema încă nesoluționată a aprovizionării grupului de armate Ucraina de Sud.

Grupul de armate germano-român – al cărui comandant era de la 25 iulie 1944 generalul-colonel Friessner – se afla și acum pe același aliniament ca la mijlocul lunii aprilie 1944. Încă de la numirea lui de către Hitler, la 24 iulie, Friessner și-a exprimat convingerea că se va da un mare atac al armatei roșii împotriva flancului de nord al Grupului de armate, în regiunea Iași. De aceea, acolo trebuia organizat și centrul de greutate al apărării, și nu la flancul drept, așa cum intenționa Hitler, care sconta ca în felul acesta să împiedice pătrunderea armatei roșii prin Dobrogea spre Bulgaria. Cererea lui Friessner de a i se da mână liberă pentru retragerea, dacă se va dovedi necesar, frontului dincolo de Prut a fost respinsă de Hitler.

Grupului de armate îi erau subordonate ca și până atunci, două grupări de armate. Una dintre ele era comandată de generalul Dumitrescu (Armata a III-a română și Armata 6 germană) și apăra frontul de la gurile Nistrului, făcând ca urmare un mare arc în jurul orașului Chișinău, până la masivul Cornești, cealaltă grupare comandată de Woehler (Armata 8 germană și Armata a IV-a română), apăra linia Iași-Carpați, inclusiv zona subcarpatică până la nord de Câmpulung Moldovenesc. Acest front, deosebit de întins, era apărat de 24 de divizii germane și 27 de divizii și brigăzi române, dintre care erau puse la dispoziția unităților germane, ca rezervă, 2 divizii blindate (din care una total inutilizabilă), I divizie de grenadieri blindată, I divizie de infanterie și I divizie de instruire în câmp.

După ruperea de către armata sovietică a părții centrale a frontului de est, OKW a retras 6 divizii de tancuri și 4 divizii de infanterie. Operațiile Grupului de armate s-au desfășurat satisfăcător atâta timp cât au existat rezerve suficiente, în special atâta timp cât în spatele frontului s-au aflat, ca unități de intervenție, divizii de tancuri. Însă imediat ce acestea au fost trimise în alte sectoare ale frontului, așa cum s-a întâmplat acum, până la sosirea unor modeste forțe din alte sectoare, frontul, și așa întins, a rămas complet descoperit în câmp deschis.

Întregul potențial uman al unităților germane și române ce aparțineau Grupului de armate se ridica la aproximativ 900.000 de oameni. Relațiile dintre conducerea germană și cea română erau în aparență loiale, însă în cadrul convorbirilor pe care le-a avut la 17 iulie cu noul comandant al Armatei 6, generalul de artilerie Fretter-Pico, generalul Dumitrescu a subliniat din nou că România se va retrage din luptă în cazul când în continuare se va mai pierde din teritoriul românesc.

Cu toate că Antonescu s-a eschivat de la un răspuns în problema hotărâtoare, Hitler nutrea impresia, neîntemeiată, că România se afla atunci, ca și în trecut, de partea germană. Această părere se sprijinea pe rapoartele generalului german de pe lângă Comandamentul Suprem al armatei române, generalul Hansen, și ale ministrului plenipotențiar Killinger care, ignorând semnele clare ale unei schimbări de poziție, considerau situația ca perfect sigură. Șeful OKW, feldmareșalul Keitel, care fusese informat, încă de la sfârșitul lunii mai 1944 despre situația reală din România de către colonelul dr. Krull, nu a îndrăznit să-i spună lui Hitler adevărul în față. Despre situația încordată, politică și militară, din România, Keitel a fost informat și la 6 august de către locotenent-colonelul von Trotha din Marele Stat

Major al grupului de armate Ucraina de Sud. Acesta s-a prezentat la Cartierul General al Führerului într-un moment care a coincis în timp, nu și ca obiect, cu vizita mareșalului Antonescu. Trotha fusese trimis pentru a determina OKW să extindă autoritatea grupului de armate asupra întregului teritoriu al României, astfel încât toate forțele germane și române să fie puse sub ordinele „comandantului armatelor germane din România", adică ale generalului-colonel Friessner, pentru a mări astfel capacitatea de luptă a frontului și pentru a consolida spatele frontului. Iminența marelui atac sovietic în sectorul de front apărat de Grupul de armate, ca și situația nesigură din interiorul țării reclamau, după părerea comandamentului Grupului de armate luarea neîntârziată a acestor măsuri.

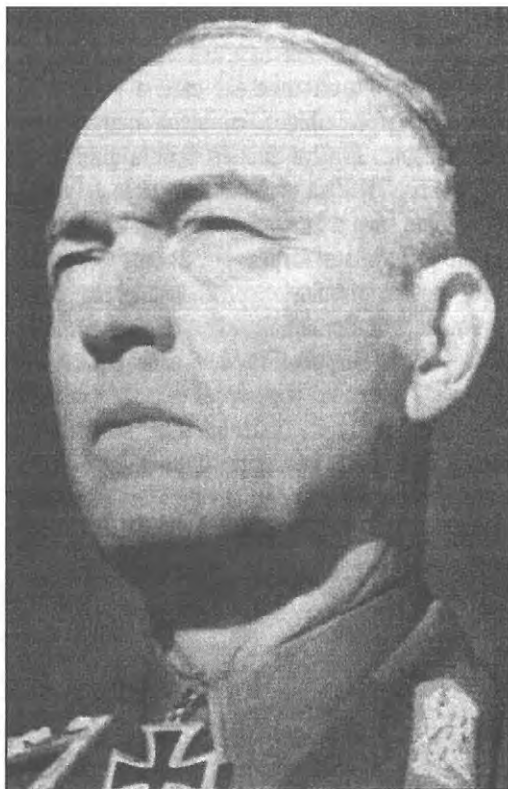
NICI O MĂSURĂ NU-I VA MAI SALVA ÎNSĂ PE HITLER ȘI ANTONESCU. PESTE CÂTEVA ZILE RUȘII VOR RUPE FRONTUL, PREGĂTINDU-SE SĂ STRIVEASCĂ ROMÂNIA. TIMPUL NU MAI AVEA RĂBDARE. LA AFLAREA VEȘTII ARESTĂRII GENERALULUI ANTONESCU, HITLER VA FACE O CUMPLITĂ CRIZĂ DE NERVI. "POATE FI SALVAT?" ȘI-A ÎNTREBAT HITLER GENERALII. APOI A DAT ORDIN SĂ FIE BOMBARDAT PALATUL REGAL. "ROMANUL DRAGOSTEI ȘI URII" DINTRE HITLER ȘI ANTONESCU SE SFÂRȘISE...

Mareșalul Antonescu și regele Mihai, pe front, după cucerirea Basarabiei

Istoria nu uită

Istoria nu este o ştiinţă exactă, susţine rabinul Moshe Carmily-Weinberger. Punctul de vedere al istoricilor depinde foarte mult de educaţia, concepţia lor asupra lumii, orientarea politică. Afirmaţiile istoricilor nu pot fi supuse analizei de laborator, ca în cazul experimentelor fizico-chimice, repetabile. În istorie ne lovim, nu arareori, de -Damnatio memoriae", atenuarea amintirii trecutului, sau, deseori, cu totala sa trecere sub tăcere.
Antonescu nu este scutit nici el de acest fenomen. Între 1940-1944, în România lui Antonescu au murit evrei, dar trebuie să recunoaştem că Mareşalul nu a cedat total pretenţiilor lui Hitler şi nu a permis deportarea sistematică a populaţiei sale evreieşti în lagărele de exterminare din Polonia. La Auschwitz au fost gazaţi evrei din toate ţările Europei. Cu o excepţie: România!
Mai mult, cu ştirea lui Antonescu, şi cu aprobarea sa, România devenise în anii războiului o oază de salvare a mii de refugiaţi unguri, germani, polonezi, cehi, francezi etc., hăituiţi de fiara germană.

Moshe Carmily-Weinberger

fost şef-rabin al comunităţii evreieşti din Cluj;
Profesor emerit la Yeshiva University din New York

ANTONESCU ŞI... DAMNATIO MEMORIAE

Paradoxal, pe tot parcursul anilor de război, între iunie 1939 şi august 1944, din porturile româneşti Constanţa, Brăila şi Galaţi, vapoare cu refugiaţi evrei evadau din lumea nazistă spre Palestina.

Munca primejdioasă de salvare a evreilor nu ar fi putut fi dusă la bun sfârşit fără colaborarea intelectualilor, preoţilor şi ţăranilor români. Pe linia graniţei româno-ungare, de la Arad la Braşov, au apărut în multe locuri „breşe". (La Arad, Beiuş, Oradea, Luduş, Sărmaş), iar pe Dealul Feleacului, zona Someşul Rece-Cluj-Aiton-Turda a oferit posibilitatea salvării mai multor mii de evrei.

În această activitate de salvare un rol central a avut prof. Raoul Şorban, care şi-a mobilizat prietenii, cunoscuţi, a găsit printre

țăranii români, care locuiau pe linia graniței, oameni gata să ne fie de ajutor. El a fost cel care, cu pericolul vieții, s-a întors la Cluj cu 1200 de legitimații necompletate de membru al Partidului Național-Țărănesc pe care le-a primit de la Iuliu Maniu pentru a fi împărțite evreilor de acolo. Din păcate, aceștia fuseseră între timp deportați. Profesorul Raoul Șorban a fost arestat de autoritățile ungare și a petrecut patru ani și jumătate în închisoare. "Yad va Shem" din Ierusalim l-a desemnat printre "Drepții popoarelor" (Hassidei Umoth Haolam"), iar Statul Israel l-a distins cu titlul de "Cetățean de onoare". Nu putem uita nici numele avocatului clujean Dr. Aurel Socol, care a desfășurat o activitater eroică și primejdioasă pentru trecerea în România a refugiaților evrei. Să cităm din cartea sa ("Furtună deasupra Ardealului", p. 62): "Cum avusesem întotdeauna și am și azi prieteni din toate neamurile, deci și evrei, m-a cutremurat gândul la ce îi aștepta și mi-am zis că e o crimă să nu încerc tot ce pot pentru a-i ajuta". A ajutat într-adevăr și a avut de suferit pentru aceasta. A fost arestat împreună cu 12 refugiați evrei din Polonia și a fost dus la Budapesta, în închisoarea Gestapo-ului din Svabhegy. După terminarea războiului s-a întors în Transilvania, la Brașov, unde a murit de tânăr. Episcopul greco-catolic Iuliu Hossu a emis în 2 aprilie 1944 o pastorală cu titlul "Către Preoți și Mireni chemare pentru ajutorarea Evreilor", în care scria următoarele:

"Chemarea noastră se îndreaptă stăruitor către voi toți, venerați Frați și Prea Iubiți Fii, să-i ajutați pe evrei nu numai cu gândul, dar și cu jertfa voastră știind că azi nu putem face lucru mai bun decât această creștinească și românească ajutorare, din caldă iubire omenească. Prima preocupare a ceasului de față să fie această acțiune de ajutorare".

Eu însumi, însoțit de Ernest Hatszegi, l-am vizitat pe ministrul prof. Emil Hațieganu. Cererea mea a fost să intervină la Antonescu

SS în acțiune

Deportări de evrei din Transilvania de Nord

în favoarea refugiaților care vor sosi acolo, nu cumva să fie trimiși înapoi.

Evreii părăseau Clujul noaptea, în grupuri, însoțiți de țărani români, spre granița de pe Feleac. (După o jumătate de veac, în 1990, cu prilejul uneia din vizitele mele la Cluj, m-am întâlnit cu membrii unei familii de țărani din Aiton, care, primejduindu-și viața, e drept, nu fără răsplată, treceau dincolo, la Aiton și de acolo la Turda, refugiați evrei). Această activitate de salvare era supravegheată și urmărită nu numai de autoritățile ungare, ci și de germani. Dr. Kauntz – consulul de la Cluj al Germaniei naziste – care locuia, de altfel, în apropierea templului comunității israelite clujene și a locuinței mele, a raportat ambasadorului Dr. Manfred Killinger de la București despre activitatea de salvare din Transilvania de Nord. Pe baza informațiilor doctorului Kauntz, Killinger a trimis un raport la Berlin asupra faptului că evreii se refugiază din Ungaria în România, unde guvernul român îi tratează ca refugiați politici și le înlesnește călătoria mai departe, spre Palestina.

Killinger avea dreptate. Douăsprezece volume de „Documents concerning the Fate of Romanian Jewry during the Holocaust", selectate și editate de Jean Ancel, cu sprijinul "Fundației Beate Klaerfeld", aruncă lumină nu numai asupra suferințelor evreilor din România, ci și asupra sprijinului important acordat de români refugiaților. La fel, cele 94 de documente publicate de Ministerul Afacerilor Externe al României în volumul intitulat "Emigrarea populației evreiești din România în anii 1940-1944" (Culegere de documente, București, 1993. Îngrijit de I. Calafeteanu /responsabil/, N. Dinu și T. Gheorghe) aruncă o lumină asupra atitudinii lui Antonescu și a guvernului român de atunci, asupra acțiunilor și deciziilor politice în privința problemei evreiești în general din România și îndeosebi, a sprijinirii emigrației și a călătoriei mai departe a evreilor refugiați în această țară. Ca să dăm doar câteva exemple, legația română din Budapesta a emis în acele vremuri peste 51.000 de vize de tranzit, iar Ministerul de Externe al României a dat instrucțiuni ambasadelor de la Budapesta, Berlin, Roma, Atena să protejeze

evreii cu cetățenie română. În anii 1941-1944, conducătorii evreimii din România: Dr. W. Filderman, șef-rabin Dr. Alexandru Șafran, Mișu Benvenisti au întins și ei o mână de ajutor fraților evrei din Ungaria, deși ei înșiși erau preocupați de situația grea a evreilor din România. Prin intervenția dr. W. Filderman, în 10 august 1944, a sosit de la Budapesta la București un grup de 40 de evrei cu pașapoarte românești, deși erau cetățeni ungari. Reiese din cele de mai sus ceea ce intuiam deja în acele vremuri, anume că România, în fața eșecurilor militare germane, nu a cedat integral în fața pretențiilor naziste și și-a menținut deschis porturile în fața refugiaților, permițând și înlesnind evadarea evreilor din cercul morții, spre Palestina. În adresa sa datată 12 martie 1943, Antonescu comunică germanilor că „pentru rezolvarea finală a problemei evreiești din România există – după părerea noastră – o singură soluție: emigrarea". Ion Antonescu și-a dat seama, chiar dacă tardiv, că nu masacrele în masă din Transnistria sau Iași, constituie calea, "modalitatea" pentru rezolvarea problemei evreiești, ci exclusiv libertatea emigrării. Avea dreptate A.L. Zissu (1886-1956), personalitate de frunte a sionismului românesc, pe care Jewish Agency l-a numit în mai 1944 responsabil pentru problemele emigrației evreiești din România, atunci când constata: "Nu Ion Antonescu s-a schimbat, ci situația politică mondială". Acest lucru a făcut posibil ca între 1939 și 1944 vase mai mari sau mai mici (între care vase pentru transportul cărbunelui, bărci cu motor) să părăsească Galați, Brăila, Constanța cu refugiați evrei. Să pomenim aici câteva:

- 1939 iunie, Sandu, 269 pasageri
- 1939 iunie, Colorado A, 370 pasageri
- 1939 iulie, Colorado B, 377 pasageri
- 1939 august, Colorado C, 377 pasageri
- 1939 august, Sabatrith, 350 pasageri
- 1939 august, Dora, 480 pasageri
- 1939 august, Parita, 850 pasageri
- 1939 august, Pentoho, 729 pasageri
- 1941 martie, Dorian, 789 pasageri
- 1941 decembrie, Struma, 769 (scufundat la 24 februarie 1942 în Bosfor)
- 1942 mai, Mihai, 18 pasageri
- 1942 august, Dor de Val, 15 pasageri
- 1942 septembrie, Europa, 12 pasageri
- 1942 octombrie, Viitorul, 120 pasageri
- 1944 martie, Milka A, 239 pasageri
- 1944 aprilie, Maritza A, 244 pasageri
- 1944 mai, Maritza B, 244 pasageri
- 1944 iunie, Belassita, 150 pasageri
- 1944 iulie, Kazbek, 735 pasageri
- 1944 august, Morina, 308 pasageri
- 1944 august, Mefkure, 416 sau 379 (scufundat de un submarin german)
- 1944 august, Bulbul, 410 pasageri.

Deci, în acele luni ale anului 1944 (aprilie-iulie) când autoritățile ungare făceau pregătirile pentru deportarea la Auschwitz a evreilor din Ungaria, printre care și a celor din Transilvania de Nord, din porturile românești plecau vase cu evrei spre libertate (Maritza A, Milka B, Maritza B, Kazbek). Pasagerii acestor vase, imediat ce ele ancorau în Bosfor, primeau de la Jewish Agency aprobarea de intrare în Palestina. Călătoria era plină de primejdii. Submarinele germane și rusești împânzeau Marea Neagră și Marea Mediterană, plantând mine și scufundând vase (Struma și Mefkure). Ura antievreiască a germanilor, politica engleză favorabilă arabilor, piedicile puse de turci (în probleme de viză și altele), indiferența americanilor, lăcomia multor proprietari de vase, au constituit dificultăți în plus pe calea refugiului plin oricum de primejdii.
Comitetul de Salvare din Nordul Transilvaniei, care-și începuse activitatea la inițiativa noastră încă în 1936, a încercat să-și îndeplinească misiunea ce părea imposibilă, beneficiind de sprijinul unor forțe românești. Ne-am exprimat recunoștința față de episcopul Iuliu Hossu și ministrul Emil Hațieganu atunci când în mai 1988 am depus coroane de flori la mormintele lor.

NICI O LACRIMĂ!

Eram copil, dormeam în prepeleac la vie pe un braț de lucernă. Mirosea frumos a struguri pârguindu-se și a regina nopții. Miros spre stingere, zic acum, miros din amurgul florilor. Și din amurgul verii. Acrișor coboară în mine un înger și văd Calea Laptelui despletindu-se și Pleiadele aruncând în spații mici gheme de foc ce se prefac în virgule galbene, mult prelungite și aud un cântec cântat de băieții ieșiți cu caii la păscut pe miriștile pline de mohor înspicat:

... mareșale, mareșale,
lasă războiul mai moale
că tot tineretul moare...

Altă amintire scăpărând pe un blid de argint: un unchi al meu, ținea între două icoane, pe perete, înrămată de tatăl meu (era lemnar), fotografia Mareșalului. "Când a venit pe front Mareșalul, am ieșit la raport și i-am spus: Domnule Mareșal, sunt concentrat de cinci ani, acasă femeia nu mai dovedește cu muncile și un băiat pe care-l am la liceu nu primește bursă. Peste o săptămână, băiatul era băgat în drepturi".

Fotografia cu pricina l-a dus pe bătrânul meu unchi la canalul Dunăre-Marea Neagră.

În 1946 mă aflam, ca elev, în gradul de fruntaș (mi se pare că așa ceva nu se mai poartă, azi, prin armată) la liceul militar din Iași, refugiat la Câmpulung Muscel. Înaintea vacanței mari, maiorul Ene, ofițer însărcinat cu E.P. (edicația politică) a strâns batalionul în careu și ne-a anunțat solemn: criminalul de război Ion Antonescu a fost executat. Din tot pieptul, de trei ori ura! Pentru Uniunea Sovietică! Copii de suflet ai spadei și pistolului, am strigat. Iar în Valea Plângerii de la Jilava, căreia, nu știu de ce i se mai spune și Valea Piersicilor, murise poate cel mai drept bărbat al războiului purtat de români pentru întregirea neamului. Din rană curge și azi sânge și lumină îndurerată.

Lucram, în deceniul șase, în presa literară. Și iată că-ntr-o bună zi, Biroul Executiv al Uniunii Scriitorilor, a decis să fim trimiși, vreo zece poeți și prozatori, la ziarele de provincie, pe timp de șase luni, ca să cunoaștem viața. Am fost repartizat la (se putea altfel?!) „Viața nouă" din Galați, împreună cu bunul meu prieten Nicolae Velea. El ținea pe drumurile din podgorii: Jariștea, Odobești, Panciu, eu pe decindea Dunării, la vale. Secretarul cu propaganda al regiunii, Ion Apostolescu (demult trecut în lumea umbrelor), care fusese în război cu tatăl meu și mă simpatiza, luase obiceiul să mă invite cu el „pe teren". Într-o seară de aprilie, când ne oprisem într-o livadă de pruni înfloriți, mi-a spus: „vreau să te duc să

vezi pe cineva, dar jură-mi că n-ai să spui nimănui niciodată". Jurământ floral, întărit de miresmele primăverii și de sunetul inspirat al Dunării. Și am fost în satul Rubla, situat între Viziru și însurăței, unde locuiau, cu domiciliu obligatoriu, foști deținuți politici. Erau acolo, dar nu i-am văzut și pe Corneliu Coposu, N. Carandino și Alexandru Ivasiuc. Am văzut-o doar pe Maria Mareșal Antonescu. Pentru această întâlnire făcusem jurământ în grădinile secrete. Era o bătrână scăzută, trecută prin umilinți și încovoieri pustiitoare. Nea Apostolescu i-a dat două sticle cu lapte. Am plecat, lăsând-o în pragul risipirii. Peste ani, când am scris romanul „Scaunul singurătății", scena aceasta, mult lărgită și acoperită de închipuiri, urgisire și mânie, am trecut-o în țesătura cărții, împreună cu ultima scrisoare pe care Mareșalul a scris-o soției. Nici azi nu înțeleg cum a izbutit Constantin Mitea (o prietenească strângere de mână!) să-i înduplece pe cei de la cenzură să convină publicarea scrisorii, care începe astfel:

"Dragă Rica,

Am stat cu fața în sus și fără teamă în fața judecății, după cum stau și în fața instanței supreme. Așa să stai și tu! Nimeni în această țară nu a servit poporul de jos cu atâta dragoste, dezinteresare, cum l-am servit eu. I-am datorat tot, de la suflet până la viața noastră, fără a-i cere nimic. Nu-i cerem nici azi",

Ca să sfârșească așa:

... "Coborând în mormânt, eu azi și tu mâine, ne vom înălța, sunt sigur.

Acolo va fi singură și dreaptă răsplată. Te strâng în brațele mele cu căldură și te îmbrățișez cu dragoste.

Nici-o lacrimă! Ion"

Peste ani, ducându-mă la Nicolae Velea, în strada Mozart din cartierul Floreasca, am întâlnit la el în casă un bătrân bețivan, puțin într-o dungă și puțin tâmpit. Erau vecini de apartament și din când în când se înfățișa cu o sticlă de votcă, la taclale. În ziua cu pricina venise și cu nevasta, o rusoaică vorbind stâlcit românește, buhăită de băutură și care îngâna la nesfârșit cântece de stepă, de la genul „galubaia rubașka". Știi cine-i ticălosul ăsta? M-a întrebat Velea. Îl cheamă Dumitru Săracu și a fost asesor al poporului în procesul Mareșalului Antonescu. (răstit) De ce l-ați împușcat, mă nemernicule!? Bătrânul râdea zgâlțâit și o lăsa pe nevastă-sa să răspundă: El, bandit, Antonescu, atacat Basarabii... Potlogarul de asesor fusese cofetar de mâna a șaptea, în Franța (partidului comunist francez i se mai spune, acolo, partidul cofetarilor). Nevastă-sa o spioană de doi lei – amândoi pradă ușoară în mâinile trupelor de ocupație sovietice și în ale guvernanților impuși de Kremlin.

De câte ori îi întâlneam îmi venea în minte seara de aprilie, jurământul din livada de pruni, soția Mareșalului.

N-AM VĂZUT VALEA PIERSICILOR, DAR ȘTIU CĂ PRIN IERBURILE EI ALEARGĂ MEREU UN GLONȚ SPRE INIMA TRAGICULUI ȘEF AL TRAGICII NOASTRE OȘTIRI, NEIZBUTIND VREODATĂ S-O ATINGĂ, CĂCI NEMURIREA EROILOR NU POATE FI ÎMPUȘCATĂ...

P.S.: Unde azi se află un magazin particular, intersecția căii Dorobanți cu Calea Floreasca, era o cârciumioară vizitată des de subsemnatul, Nicolae Velea, Dumitru Săracu și Andruța Ceaușescu, om în vârstă și dezgustător minunat, care cam la a patra votcă își înjura fiul (șeful statului) spre a ne face nouă plăcere. Întâlnirea se sfârșea totdeauna cu următoarea întrebare pusă de nea Andruță: „mă, Mitică (bineînțeles, se adresa lui Dumitru Săracu) de ce l-ați împușcat, mă? Mare comandant, află de la mine!"

Gen. Constantin Sănătescu

JURNALUL UNOR ZILE FIERBINȚI

februarie-august 1944 (fragmente)

Generalul Constantin Sănătescu a fost unul din militarii străluciți ai armatei române. Comandant militar al Bucureștiului în timpul rebeliunii legionare, șef al Casei Militare regale și mareșal al Palatului, șef al Marelui Stat Major și de două ori prim-ministru, generalul Sănătescu a jucat un rol central în actul de la 23 august 1944.
Recent a fost dat publicității „Jurnalul" secret al generalului, după ce aproape jumătate de secol a fost ținut ascuns. Integritatea morală a acestui ofițer de carieră conferă o autoritate absolută dezvăluirilor sale privind arestarea lui Antonescu și evenimentelor care au avut loc la 23 august 1944.

Luna februarie 1944

Către sfârșitul lunii februarie, se naște în capul nostru ideea unui armistițiu. Ne adunăm la "Casa Mică" - locuința Regelui din spatele Palatului din Calea Victoriei și începem primele discuții. La aceste discuții iau parte: Regele, Niculescu-Buzești - ministrul de externe -, Stârcea - loctiitor de mareșal al Palatului - Ioanițiu - secretarul regelui - și cu mine. În aceste discuții constat: Niculescu-Buzești e mai ponderat și mai documentat, Stârcea - mai impulsiv, la care se adaugă și ura personală ce o are față de Mareșalul Antonescu.

18 martie 1944. Ofensiva rusă este în plină desfășurare. Au reușit să ocupe centre importante între Bug și Nistru.

21 martie 1944. Am fost la Sinaia pentru a pune pe Rege la curent cu situația și a-l iniția ce trebuie să vorbească cu Mihai Antonescu, care va fi primit în audiență tot azi. Mareșalul cu Mihai Antonescu vor pleca la Hitler, care poate să ne ofere Ardealul. Nu trebuie acceptat așa ușor, fiindcă nu avem siguranța în a-l păstra; nu trebuie făcut din unguri victime în ochii opiniei publice mondiale. Ardealul să ne revină printr-un plebiscit și să cădem de acord cu ungurii prin intermediul germanilor...

23 martie 1944. Regele a venit la București. Mareșalul și Mihai Antonescu au plecat în Germania.

Din cauză că ungurii nu prezentau destule garanții, germanii au ocupat Ungaria luând administrația în mână. Pentru a nu se întâmpla și la noi la fel, s-au luat măsuri interne.

Dinu Brătianu îmi trimite în copie o scrisoare de protest pe care a trimis-o Mareșalului. După-amiază am stat de vorbă cu G-al Mihail,

care are legături cu oamenii politici, spre a afla ideile tuturor.

Seara, la Casa Mică, cu Regele, Buzești și Stârcea discutăm până noaptea târziu cum am putea încheia armistițiul.

25 martie 1944. Buna Vestire. Sperăm să avem și noi vreo veste bună cu prilejul acestei sărbători. Realitatea este însă tristă. Inamicul înaintează peste tot. Capul de pod din Basarabia s-a lărgit; frontul dintre Bug și Nistru s-a dat înapoi. Între Tarnopol și Proskurov frontul e rupt și rușii au atins Nistrul la Zalesciki. Începe dezastrul, probabil. Exodul populației din Moldova este impresionant.

Se așteaptă înapoierea Mareșalului din Germania.

27 martie 1944. Ieri Mareșalul a fost în audiență la Rege. Îmi face impresia că a venit de la Hitler fără vreun rezultat pozitiv și că nici el nu mai crede în eficacitatea măsurilor ce se vor lua. Nici vorbă de o contraofensivă germană din regiunea Lemberg pe direcția generală Tarnopol-Proskurov-Bugul mijlociu, singura ce o socotesc salvatoare. Dacă nu se reacționează astfel, se va pierde o rară ocaziune de succes.

Regele a plecat la Sinaia. Se preconizează ideea unui consiliu de coroană; nu sunt de părere, pentru că se angajează persoana Regelui, care până acum n-a fost consultat în nimic și acum se vrea să i se arunce în spinare toată răspunderea. Se pune apoi întrebarea cum vor privi germanii acest consiliu; oare nu ne vor ocupa complet, ca pe unguri, și pierdem astfel orice libertate de acțiune?

Se merge cu pași mari către dezastru. Cei ce vin din Moldova mă informează că armata se prezintă foarte prost din punctul de vedere al echipamentului și disciplinei. La Galați s-au adunat mii de dezertori germani; foarte mulți au început a-l blestema pe Hitler, de unde până acum îl venerau. Lumea este înnebunită, căci refugiații din Moldova propagă panica pe unde trec.

30 martie 1944. Dejun intim la Casa Mică: Regele, Mareșalul, Mihai Antonescu și cu mine. După dejun examinăm situația. Oarecare divergențe între Mareșal și Mihai Antonescu. Se pare că acesta din urmă înclină în partea noastră, de a se cere armistițiul. Mareșalul dorește să se întărească pe poziția Dealul Mare-Târgu Frumos-Strunga, unde crede că inamicul ar putea fi oprit. Ar fi un mare câștig să rezistăm aici până la terminarea războiului, pe care Mareșalul nu-l vede departe. Regele a cerut să nu fie golite de trupe regiunile București și Ploiești. În același timp, s-a căzut de acord a se face tatonări la Ankara pentru un armistițiu cu Rusia...

1 aprilie 1944. Întrucât Maiestatea Sa regele începe să activeze pe tărâmul politic, îmi propune a deveni mareșal titular al Palatului. Ca șef al Casei Militare, aș da de bănuit că primesc și stau de vorbă cu persoane politice, pe când ca mareșal al Palatului îmi revine această legătură cu persoanele din afară chiar prin atribuțiile firești ale acestei funcții. Ca mareșal al Palatului sunt primul demnitar al Palatului și am mai multă libertate de acțiune. Chiar azi s-a întocmit decizia regală de numire a mea în această funcție, care s-a tipărit în Monitorul Oficial.

Am fost la Tătărăscu acasă cu care am discutat situația nenorocită în care ne aflăm. Am decis de a merge la Mihai Antonescu pentru a determina guvernul să ia o hotărâre.

15 aprilie 1944. La ora 11.30 se dă alarma. Aviația anglo-americană își face apariția peste 20 de minute și bombardează cumplit centrul

orașului, atingând clădirile din jurul Palatului Regal și Palatul Telefoanelor. Incendiile mari la Universitate și Casa Românească.

După-amiază, am ieșit cu Regele pe bulevardul Brătianu și pe strada Academiei să vedem pagubele pricinuite. Lumea, înspăimântată, blestema în gura mare pe Mareșal, pe care-l făcea responsabil de nenorocirile care s-au abătut asupra orașului...

20 aprilie 1944. La Dinu Brătianu m-am întâlnit cu Maniu. S-a redactat telegrama ce va fi trimisă lui Știrbey, prin care consimțim să discutăm armistițiul pe textul trimis de Aliați și pe cel trimis de opoziție.

Am ajuns la convingerea că tot Mareșalul ar fi cel mai indicat să trateze armistițiul. În orice caz, dacă nu vrea să-l facă, cel puțin să se demită, pentru ca noul guvern să aibă de furcă numai cu germanii, nu și cu el. Mareșalul plecând, ușor am putea pune mâna pe trupe; altfel, ar asculta tot de el, și în București Mareșalul are un regiment de gardă la dispoziția sa (Regele are numai un batalion de gardă); în plus, jandarmii ar asculta de G-ral Vasiliu, care este devotat Mareșalului...

28 aprilie 1944. Am primit pe Cancicov, care are bune relații cu Mareșalul. Mi-a părut un om bine documentat și m-a pus la curent cu toată evoluția ideilor Mareșalului, care în mai multe rânduri a avut ideea să se despartă de germani. În momentul de față Mareșalul se gândește la rezistență. Și Cancicov este de părere că armistițiul nu poate fi făcut decât de Mareșal; un guvern de militari nu are șansă să guverneze, căci va fi arestat imediat de nemți, ba chiar va complica situația.

1 mai 1944. Sunt chemat dis-de-dimineață la Sinaia. În lipsa mea, Regele și cu cei mai tineri din jurul său au hotărât să nu mai aștepte nimic și să dea ei lovitura de stat. Planul constă în a trece frontul în nordul Moldovei, la Botoșani, unde vor lua legătura cu rușii și vor încheia armistițiul. Au ales mașinile și camioanele ce vor lua parte la această expediție, au numit personalul ce-i va însoți. Încât tot Palatul este pus la curent. Natural că se contează pe mine pentru a-i însoți, își dau seama că tot e bine să fie și unul mai bătrân cu ei, pentru eventualitatea când s-ar ivi vreo complicație...

Le-am arătat că planul propus nu are șansă de reușită. Mai întâi, n-au păstrat secretul; personalul destinat a-i însoți trebuie să creadă că pleacă la una din proprietățile Regelui; apoi, nu cunosc situația frontului și deci nu știu pe unde vor trece – ar pune germanii mâna pe ei imediat.și, în fine, condițiile armistițiului trebuie discutate în prealabil și apoi accentuate.

Ce vrei, tinerețea a fost dornică totdeauna de aventură!

3 mai 1944. În locuința lui Vișoianu ne-am adunat cu Maniu pentru a discuta plecarea lui Vișoianu la Cairo, unde puterile aliate au acceptat a trimite pe cineva să discute condițiile armistițiului.

Seara am primit la Palat cu multă precauțiune pe Dinu Brătianu și Maniu ca să stea de vorbă cu Regele. Ei cereau un consiliu de coroană, dar le-am demonstrat că nu este de folos momentan, ar însemna să tragem clopotele. Am cerut din partea Regelui ca opoziția să facă o scrisoare prin care să-și ia toate riscurile schimbării de guvern și deci de politică.

Peste noapte a fost un bombardament englez asupra Bucureștiului. Alarma a durat o oră și jumătate; au fost stricăciuni mai ales în cartierul de sud al orașului.

8 mai 1944. Bombardamentele de teroare s-au succedat fără milă și ziua și noaptea. Ele au avut ca obiectiv și orașe fără nici o

Mareşalul Antonescu şi generalul german Hauffe pe frontul de răsărit

industrie de război. La Bucureşti, cartierul Bonaparte este în flăcări. În grădina Palatului au căzut bombe – de s-a cutremurat adăpostul în care ne găseam. Una din bombe a lovit pivniţa unde erau vinuri rare şi scumpe ce nu putuseră fi evacuate.

Seara am avut o întrevedere cu Pătrăşcanu – şeful Partidului Comunist – , care mi-a comunicat că este pe cale a realiza un bloc al opoziţiei. Socotesc că este bine ca toată opoziţia să fie unită, pentru ca efortul să fie mai puternic şi opinia publică în întregime cu noi. De altfel Regele a fost acela care a dorit această unire a întregii opoziţii. Pătrăşcanu îşi dă seama de greutatea ieşirii noastre din Axă şi, dacă este nevoie, se oferă să plece la Moscova pentru a aranja clauzele armistiţiului. Pătrăşcanu pune mult suflet şi este un om dinamic, încât am toată încrederea că ne va fi de mare folos.

11 mai 1944. Întâlnire cu Dinu Brătianu şi Maniu, care mi-au remis o scrisoare prin care se angajează a susţine guvernul de militari ce va face armistiţiul, preluând apoi puterea.

Regele Mihai I, Regina Elena și mareșalul Ion Antonescu

15 mai 1944. Am fost pe front, unde la Bacău și Roman am întâlnit diferiți comandanți. Frontul are cu totul altă părere asupra acțiunii ce trebuie întreprinsă în vederea armistițiului. Onoarea de soldat nu le poate îngădui un act de felonie față de germani - a întoarce armele contra lor, cum au făcut italienii - , mai ales că germanii își dau toată silința să mențină frontul actual. Ei luptă alături cu mult elan și ne-au dat materialele de care avem nevoie. Toată lumea este pentru armistițiu, însă făcut cu demnitate și cavalerește. Să se profite de o situație grea și pe față să le cerem germanilor autorizația de a ieși din acțiune.

Va fi o mare consternare când voi aduce aceasta la cunoștința grupărilor politice, care au ca deviză: "Scopul scuză mijloacele." „Iar eu înțeleg prea bine pe camarazii mei de pe front și regret că nu sunt în mijlocul lor tot timpul..."

8 iunie 1944. Întrucât trecerea bruscă de partea Aliaților nu prezintă sorți de izbândă în momentul de față, ne gândim a face o diversiune, a scoate pe Mareșal de la putere cu asentimentul germanilor și a institui un guvern Gigurtu, care este simpatizat de germani. În acest scop am vizitat azi pe Gigurtu, căruia i-am expus planul.

Un guvern Gigurtu nu ne-ar împiedica în acțiunea noastră. Gigurtu a și luat legătura cu Clodius, reprezentantul Germaniei în Balcani, să vadă dacă germanii ar accepta această schimbare.

19 iunie 1944. Cu toate străduințele depuse, Gigurtu n-a reușit. Era natural ca germanii să nu aprobe o schimbare de guvern acum; deși își dau seama că Mareșalul nu mai are nici o popularitate în țară, ei cred că tot Mareșalul are ascendent asupra armatei.

22 iunie 1944. Azi se împlinesc trei ani de război. Când am început războiul, cred că nimeni nu prevedea că va dura atât. Se face un Te Deum la Patriarhie, unde mă duc ca reprezentant al Regelui.

Mai în fiecare noapte ne întrunim discret în diferite case pentru a lucra în detaliu acțiunea internă în cazul când se va pune în aplicare planul de separare de germani. În mod permanent la aceste întruniri iau parte: generalii Mihai și Vasiliu Rășcanu, Col. Dămăceanu, Buzești, Stârcea, Pătrășcanu și Bodnăraș. De acești doi din urmă e mare nevoie pentru ca să organizez muncitorii din fabrici, pe care contez să-mi suplinească lipsa de trupe.

Luna iulie 1944

În primele zile ale lui iulie suntem ocupați a pune la punct planul de acțiune, cu toate detaliile. Trebuie să lărgim cercul nostru cu persoane de care avem absolută nevoie. Astfel, cu G-al aviator Vasiliu pentru chestiunile de aviație și artilerie antiaeriană, cu G-al Eftimiu C. pentru chestiunile referitoare la transmisiuni. Col. Dămăceanu lucrează la comandamentul Capitalei, unde are funcție de șef de Stat Major, G-al Vasiliu Rășcanu în zona petroliferă, peste care este comandant, și Bodnăraș își organizează masele de lucrători din fabrici și mai ales din instituțiile de stat, cum ar fi Poșta, Telefoanele, Monitorul Oficial, Radio etc., fiindcă acești lucrători pot fi chemați să-ți apere singuri instituțiile, nedispunându-se de trupe suficiente...

Luna august 1944

Asupra formării guvernului nu cădem de acord. Oamenii politici doresc un guvern de militari. Eu mă opun la aceasta, pentru că un guvern de militari are aerul de dictatură a Regelui și Regele rămâne prea descoperit. Apoi, eu știu bine că Aliații ar dori un guvern politic, din reprezentanții tuturor partidelor, spre a fi reprezentată toată opinia publică.

După multe discuții, Maniu este câștigat pentru această idee, dar pune condiția ca în acest guvern să intre Dinu Brătianu și Mihalache, în care caz el primește să fie președintele guvernului. Eu știu însă bine că atât Dinu Brătianu cât și Mihalache nu vor să audă de guvern politic, ci sunt pentru un guvern de militari.

4 august 1944. M-a chemat G-ral Șteflea pentru a-mi arăta, din ordinul Mareșalului, situația germanilor în țară. Într-adevăr, sunt peste 650.000 răspândiți în toată țara, deci va fi riscant a întreprinde ceva contra lor. De altfel acesta a fost și gândul Mareșalului când a hotărât ca șeful Marelui Stat Major să mă pună la curent; era un avertisment să ne vedem de treabă și să renunțăm la ideea unei acțiuni.

20 august 1944. Toată această perioadă s-a scurs în discuții cu oamenii politici. A fost primit și Mihalache de Rege, care ne-a spus că ce vrem noi să facem este o aventură și că numai Mareșalul poate încheia armistițiul. În orice caz, este contra unui guvern politic, fiindcă oamenii politici nu pot semna un act prin care se cedează o parte din Bucovina și Basarabia, pe când noi, militarii, putem semna! N-am înțeles logica lui Mihalache; dacă Mareșalul nu vrea să facă nimic, oare toată lumea trebuie să stea cu brațele încrucișate? Natural că sunt riscuri; fără riscuri știe oricine să se înhame la o treabă...

23 august 1944. Miercuri, zi memorabilă, care va rămâne în istoria poporului român.

Mai toată noaptea m-am zbătut cu știrile proaste ce soseau de pe front; este cert că

la această oră frontul nostru este destrămat şi trupele în derută. Peste măsură de obosit, am aţipit înspre ziuă.

La ora 9 am intrat în biroul meu destul de abătut. Aflu că Mareşalul a venit de pe front şi a convocat un consiliu de miniştri la Snagov, unde probabil va lua o ultimă hotărâre; de-ar fi hotărârea cea bună, adică cererea armistiţiului şi încheierea ostilităţilor...

Dinu Brătianu îmi comunică prin telefon să trec imediat pe la el. La 9.30 am fost la el acasă unde-mi spune că a trimis pe George Brătianu la Antonescu pentru a se decide în favoarea armistiţiului; tot de la el aflu că şi Maniu a trimis pe Mihalache, în acelaşi scop. Vorbind cu Dinu Brătianu asupra unui guvern politic în cazul demisiei Mareşalului, se arată intransigent, fiind de părere că numai un guvern de militari se poate alcătui în asemenea împrejurări. Prin urmare cade deziderattul ce am propus mereu - să se facă un guvern politic.

M-am întors la Palat, unde m-au înebunit telefoanele, fiecare dorind să ştie dacă s-a luat vreo hotărâre. Sunt chemat cu insistenţă la telefon de şeful de stat major al Armatei a IV-a, Col. Dragomir, care-mi comunică situaţia jalnică a Armatei şi cere de la mine sugestii, ce să facă faţă de directivele operative date de germani ca să treacă peste Carpaţi cu toate forţele. În faţa acestei întrebări am rămas foarte nedumerit, întrucât nu am calitatea de a lua vreo dispoziţie, mai ales că şeful Marelui Stat Major (G-ral Şteflea) este în zonă. I-am spus colonelului Dragomir să ia legătura imediată cu G-ral Şteflea, care trebuie să aibă instrucţiuni de la Mareşal.

Pe la ora 11.30 sunt chemat la telefon de Preşedinţia de Cosiliu şi vorbesc cu Mihai Antonescu, care mă întreabă dacă Regele este în Bucureşti. Îi comunic că este şi atunci Mihai Antonescu îmi spune că la ora 15.30 va veni la Palat cu Mareşalul spre a vedea pe Rege. Am comunicat aceasta imediat Majestăţii Sale Regele, iar eu am plecat la Maniu spre a-i aduce la cunoştinţă acest fapt pe care-l socoteam important. Eram însoţit de Col. Dămăceanu. La Maniu acasă, i-am spus că dacă Antoneştii au cerut să vadă pe Rege înseamnă că au luat o hotărâre în urma Consiliului de Miniştri ţinut şi că această hotărâre nu poate fi decât: sau face Mareşalul armistiţiu, sau îşi depune demisia. În primul caz nu avem nimic de făcut, în al doilea caz însă trebuie să facem guvernul. Şi Maniu ezita asupra unui guvern politic. Văzând cum stau lucrurile, am plecat la Palat spre a raporta Regelui că, în cazul că trebuie să facem un guvern, apoi îl vom face din generali întrucât oamenii politici nu sunt dispuşi la riscuri.

La ora 13 am luat masa cu Majestatea Sa Regele într-o atmosferă de mare îngrijorare.

La ora 15.30 a sosit Mihai Antonescu singur; Mareşalul a întârziat cam vreun sfert de oră. După venirea lui am trecut la Casa Mică, unde ne aştepta Regele. Am intrat în salon: Regele, Mareşalul, Mihai Antonescu şi cu mine, luând loc în jurul unei mese rotunde. Alături, în biroul Regelui, aşteptau nerăbdători Buzeştii, Stârcea, G-ral Aldea, Col. Dămăceanu, G-ral. Anton şi Ioaniţiu.

Voi căuta să redau cât mai fidel această întrevedere dintre Rege şi Antoneşti, întrucât se vor găsi mulţi care să denatureze adevărul.

Trebuie să spun de la început că nu ne gândisem să-i arestăm, întrucât eram convinşi că vin să-şi prezinte demisia, ipoteză ce o socoteam mai probabilă, întrucât a face ei armistiţiul era o chestiune mai delicată, căci trebuiau luate măsuri contra germanilor.

După ce am luat loc în jurul mesei, Regele întreabă:

– Care este situaţia, domnule Mareşal?

– Disperată, Majestate. Frontul este străpuns şi în Moldova şi în Basarabia.

Sosirea în gara Mogoşoaia, februarie 1942

După obiceiul Mareşalului, în continuare începe tot el să atace, facând răspunzătoare de acest dezastru armata care nu mai vrea să lupte, şi aceasta din cauza agitaţiei oamenilor politici, şi lăsând chiar să se înţeleagă că şi Regele cu mine avem parte de vină, căci am stat de vorbă cu oamenii politici, pe care i-am încurajat în acţiunea lor. Regele are răbdarea să-l lase să-şi verse focul şi, profitând de o pauză, pune întrebarea:

– Ce trebuie să facem? Nu credeţi că este momentul a încheia armistiţiul, fie dumneavoastră, fie un alt guvern?

Mareşalul răspunde categoric că nu trebuie să încheie armistiţiul.

Acest răspuns produce asupra Regelui şi a mea o mare consternare, pe care probabil o sesizează Mihai Antonescu, care intervine:

– Se poate să cerem şi armistiţiul, însă să mai aşteptăm două zile, căci trebuie să vină nişte răspunsuri de la Ankara şi Madrid.

– Domnule vicepreşedinte, zic eu, nu credeţi că aşteptând două zile riscăm să ni se retragă condiţiile de armistiţiu şi să cădem în capitulare fără condiţii? Am impresia că evenimentele se precipită şi că e vorba de ore, nu de zile.

Regele Mihai I și mareșalul Ion Antonescu

Majestatea Sa Regele se adresează Mareșalului:
– Ce intenționați să faceți?
– Vom încerca să rezistăm pe frontul fortificat Focșani-Oancea-Bolgrad, zice Mareșalul.
– Cu ce? – întreb eu – întrucât lucrările de fortificații nu sunt gata și trupele germane și române ce se retrag nu vor fi în stare să ocupe aceste poziții, fiindcă se retrag în mare dezordine.
– Cu batalioanele de recruți, zice Mareșalul, pe care le-am trimis acolo, și cu alte trupe ce vor veni din interior. De altfel, dacă nu vom reuși să oprim inamicul pe această linie, ne vom retrage în munți și vom încerca să mai rezistăm, nu putem părăsi pe germani.
Față de acest răspuns categoric, Regele s-a sculat în picioare și, fără a rosti o vorbă, le-a întins mâna și a ieșit afară. Antoneștii au rămas cu mine, în picioare, într-o tăcere chinuitoare.
Cei din biroul Regelui au auzit convorbirea și au luat măsuri de arestare; de îndată ce Regele a intrat la ei, a dat aprobare să trecem la arestarea Antoneștilor și să facem lovitura de stat.
Prea puțin timp s-a scurs de la ieșirea Regelui, și a intrat în salon maiorul Dumitrescu Anton, din Batalionul de Gardă al Palatului, cu patru soldați, care a procedat la arestarea Antoneștilor.
Mareșalul s-a îngălbenit și mi s-a adresat mie – cum putem să-i facem această ofensă?
Nu i-am răspuns nimic, întrucât eram și eu destul de emoționat, fiindcă îmi dădeam seama de greutățile și răspunderile ce urmau acum.
Era ora 17. Dimpreună cu Regele, am trecut cu toții în Palat, în biroul meu, pentru a porni la cele ce trebuia să facem.

(fragment din „Jurnalul" apărut la Ed. Humanitas)

Un secret pe care mareșalul n-a vrut să-l păzească: logodna sa cu evreica Rașela Mendel!

Sublocotenent în garnizoană la Tecuci, Ion Antonescu face cunoștință cu Rașela Mendel, o frumoasă și bogată evreică. Idila începe furtunos și romantic. Îndrăgostit, tânărul sublocotenent Ion Antonescu se logodește cu Rașela. Logodnica flirtează și cu un alt pretendent, evreu. Cum s-ar fi derulat istoria României dacă viitorul mareșal se căsătorea cu o evreică?

Colonelul George Magherescu „Adevărul despre Mareșalul Antonescu (Editura Păunescu, 1991), relatează un moment inedit din biografia lui Ion Antonescu.

În august 1944, mareșalul și suita sa se bucurau la Gioseni de ospitalitatea proverbială moldovenească a Georgetei Cancicov, soția ministrului Mircea Cancicov, șef al spitalelor de campanie ale Patronajului din Moldova și Basarabia. Conacul din Gioseni era o ruină, dar gazda o poleise cu multă căldură sufletească. Aici, la Gioseni, a locuit Mareșalul vreo patru luni, cele mai intense din viața sa de militar și conducător al țării.

Cine se afla în imediata apropiere a Mareșalului? "În afară de col. Davidescu și de mine, se mai aflau dr. Zilișteanu - medicul mareșalului, nelipsit în orice deplasare, maiorul Anghel - secretarul particular al mareșalului și câțiva ofițeri din garda personală: maior Georgescu, cpt. Dimitriu și lt. N. Popescu. Acesta era modestul și restrânsul personal al suitei mareșalului, care-l urma pretutindeni. Simpli, fără strălucirea gradelor mari și a decorațiilor, modești ca niște discipoli diligenți, răspundeau cu proptitudine și devotament admirativ exigențelor acelui mare comandant. Firul principal care lega pe mareșal cu armata și țara trecea - prin col. Davidescu și prin mine - direct la marile unități. Ceilalți satisfăceau obligații legate de protocol și persoana sa: reprezentare, corespondență particulară, pază. Până aici își redusese și simplificase aparatul său de comandă."

Situația era foarte gravă. În după-amiaza zilei de 21 august, grupul de armate sovietice condus de mareșalul Malinovski și grupul de armate ale mareșalului Tolbuhin declanșează atacul pe toată lungimea frontului în direcția Iași-Vaslui și Galați. Rușii înaintaseră destul de rapid deși aveau în fața lor 21 de divizii germane plus două divizii blindate conduse de generalul Friessner și 23 divizii românești printre care Armata a III-a română a generalului Dumitrescu.

Rămânea ca linia de rezistență să se stabilească

pe traseul Focşani-Galaţi şi totodată să fie grăbit procesul semnării unui armistiţiu.

Mareşalul era informat că în paralel cu contactele secrete, dar oficiale, cu Moscova şi ţările aliate, alte forţe militare şi politice complotează în spatele său. Avea însă certitudinea că nimeni altul în afara sa n-avea autoritatea şi nu se va bucura de sprijinul armatei să încheie armistiţiul.

Aşadar, la 22 august 1944, mareşalul lua masa în salonul conacului din Gioseni. Se aflau în jurul mesei, duduia Georgeta Cancicov, colonelul Davidescu, Colonelul Magherescu, doctorul Zilişteanu, maiorul Anghel etc. Ludovic şi Carol, doi valeţi, serveau ceremonios masa.

Bucăţile sunt bune, lumea calmă, atmosfera pastorală; nici n-ai crede că la câţiva km războiul e în toi şi că tăvălugul morţii e atât de aproape.

Mareşalul laudă bucatele moldoveneşti, duduia Georgeta se scuză că masa nu e chiar atât de bogată.

– Între feluri, relatează George Magherescu, duduia Georgeta povesteşte cu graiul ei moldovenesc, atât de pitoresc, o întâmplare cu nişte evrei care au venit la ea să-i spună că "norocul lor era Mareşalul, care le-a salvat viaţa şi că în fiecare sâmbătă se roagă toţi la sinagogă pentru sănătatea lui şi că Mareşalul este pentru evreii din România ca un al doilea Mesia".

Auzind acestea, mareşalul izbucni în râs:

– Când mă gândesc, că eu, cel de azi, care sunt obligat să fac politică antisemită, eram cât pe ce să mă căsătoresc cu o evreică!

– ?!?

– Eram tânăr sublocotenent în garnizoană la Tecuci, reluă Antonescu.

"Mergeam des la Galaţi unde am fost introdus într-o familie evreiască, Mendel, care avea două fete foarte frumoase. Erau şi foarte bogate şi bine educate. M-am îndrăgostit de una din ele şi nici mai mult, nici mai puţin, ne-am logodit. Consternare în familie şi între prieteni. Mama nici nu voia să audă, dar cu mine nu se putea discuta. Intervine o mutare din garnizoană şi nu mai pot s-o văd aşa des. Asta m-a răcorit, altfel nu ştiu cum ar fi evoluat lucrurile. N-am mai ştiut nimic de această familie evreiască, probabil că au plecat din ţară".

Cei aflaţi în jurul său la masă, deşi ne dam seama că mărturisirea aceasta, atât de intimă şi cu totul neobişnuită, nu era de fapt decât o diversiune, o încercare de a crea o atmosferă destinsă, dinadins poate pentru a se uita tensiunea clipelor care se scurgeau atât de tragic pe frontul de la 30-40 km depărtare, ne lăsarăm în voia acestei amăgiri şi ni se luminară chipurile sub o înseninare trecătoare, gândind la favoarea ce ne-o dăduseră împrejurările de a putea privi de aproape şi în adâncul sufletului acestui om. În zâmbetul nostru era respectul la un loc cu recunoştiinţa...

"Este o fatalitate, dragă Ionel, în chestia asta cu căsătoria, reluă discuţia amfitrioana. Când e să se facă, se face, când nu, nu. Să vă povestesc şi eu cum l-am cunoscut pe Mircea. Mama, care era o mare artistă, pe cât era de cheltuitoare, îşi ipotecase moşiile şi nu mai ştia cum să se descurce de creditori. Atunci cineva îi recomandă pe Mircea Cancicov, un tânăr avocat la baroul din Bacău şi care-şi crease o oarecare faimă..."

Era târziu, dar Mareşalul continua să asculte pălăvrăgeala gazdei. Avea, desigur nevoie, de o relaxare după inspecţia ce o făcuse pe front.

De ce oare însă mărturisise o întâmplare atât de intimă ca logonda sa cu frumoasa evreică?

(Şi dacă s-a vorbit de fatalitate, într-adevăr, ce s-ar fi întâmplat oare cu viitorul conducător al ţării româneşti dacă s-ar fi căsătorit cu Raşela Mendel?)

Radu Lecca

(fostul resposabil cu probleme evreiești în guvernul Antonescu)

**Hitler nu i-a cerut Generalului român participarea la război.
Antonescu a crezut că Germania va fi biruitoare.
Primul general străin de la Napoleon încoace care a avut sub comanda sa trupe germane a fost Antonescu.
Sânge românesc pentru cauza germană.**

ANTONESCU A FOST PRIMUL GENERAL STRĂIN CARE A COMANDAT TRUPE GERMANE

La Legația Germană din București, în luna mai 1941 nimeni nu bănuia că în iunie România va intra în război contra Rusiei Sovietice. Intrarea în război a României a fost hotărâtă în principiu de generalul Antonescu, direct cu Hitler. Hitler nu a cerut lui Antonescu participarea la război. Antonescu s-a oferit să participe. Killinger mi-a repetat de mai multe ori acest fapt. Ce l-a determinat pe generalul Antonescu să intre în război alături de puterea care îi ciuntise țara? El credea că Germania va fi biruitoare, iar el va trece în istorie ca omul care a condus armatele române victorioase. El era atât de ambițios și dornic de glorie personală (cum am putut constata la Jilava în 1946, în nenumărate convorbiri cu el), încât nu dorea să țină seama de faptul că putea obține Basarabia fără război, dacă nemții erau victorioși. El simțea că acest punct este foarte slab și din cauza asta a pus în circulație fabula că Hitler îi va restitui Ardealul și că drumul la Cluj trece prin Caucaz. Megalomania mergea până acolo încât spunea că el este primul general străin de la Napoleon I încoace, care a avut sub comanda sa trupe germane, glorie care cade și asupra țării.

Tot pentru a masca sărăcia argumentelor, care ar fi putut exista pentru intrarea României în război, s-a pus în circulație versiunea că Germania ar fi obligat pe Antonescu să intre în război. Această versiune este absolut din domeniul fanteziei. Cum putea Hitler și generalii nemți să aibă încredere în armata țării Românești, după ce această țară suferise dictatul de la Viena? De altfel, când Antonescu s-a oferit să intre în război a cerut arme, iar Hitler, de teamă ca aceste arme să nu se întoarcă contra lui, a răspuns că nu poate da arme decât soldaților pe front, iar nu în spatele frontului (în România).

În 1945, fiind la Moscova, am vorbit cu amiralul Guse, fost comandant al flotei germane din Marea Baltică. El făcea parte dintr-un consiliu superior al războiului care era convocat din când în când de Hitler. Îmi spunea că nimeni din șefii armatei germane, în special feldmareșalul Erich von Manstein, nu înțelegea ce caută România în acest război.

S-a mai spus că Antonescu a intrat în război

Hitler și Antonescu aclamați la Berlin

de frica legionarilor, care, desigur, s-ar fi oferit să intre ei în război dacă Antonescu ar fi rămas neutru. În acest caz nemții ar fi înlocuit guvernul Antonescu cu un guvern Sima. Acest argument are un mic sâmbure de adevăr și a ajutat pe Antonescu în goana lui după glorie personală.

Antonescu, înțelegându-se cu Hitler cu câteva zile înainte de 22 iunie 1941 asupra intrării României în război, întorcându-se în țară a cerut avizul lui Maniu și Brătianu, despre cele hotărâte. Care sunt cauzele care au putut determina pe acești doi șefi de partid să-și dea consimțământul la intrarea României în război alături de Germania? Sigur că ei nu goneau după glorie militară și nu erau nici atât de naivi să creadă că pe această cale se va recâștiga Ardealul, iar ei știau bine că intrarea în război pentru Basarabia era absurdă pentru motivele arătate mai sus. Ei și-au dat consimțământul nu cu gândul la țară, ci numai la persoana lor, judecând că refuzul de a-și da consimțământul la o chestie care, în fond, era deja hotărâtă, îi punea în conflict personal cu Germania. Se gândeau poate la soarta pe care o avusese Leon Blum în Franța și nu doreau să calce pe urmele lui. Totuși, eu personal sunt convins că refuzul lui Maniu și Brătianu de a-l urma pe Antonescu în războiul absurd și criminal, pe care urma să-l facă alături de Hitler, contra Rusiei, ar fi determinat pe nemți să renunțe la un aliat militar atât de dubios, care promitea să fie mai mult o povară decât un ajutor pentru armata hitleristă. Foarte mulți generali, ofițeri și diplomați nemți mi-au spus, după 22 iunie 1941, că pentru ei a fost o surpriză cu totul neașteptată și agreabilă că armata română a înțeles să-și verse sângele, fără economie, pe câmpiile Rusiei pentru cauza germană.

CINE POARTĂ RĂSPUNDEREA CRIMELOR ȘI BESTIALITĂȚILOR ANTISEMITE?

Una dintre cele mai odioase amintiri pe care țarismul le-a lăsat în istorie este, fără îndoială, sângeroasa persecuție a evreilor. Distrus sub regimul sovietic până la ultimile sale rădăcini, în toate ținuturile fostei Rusii, antisemitismul a reapărut în inima Europei sub forme și mai crude și mai bestiale. Pogromurile, crimele și jafurile „sotniile negre" par neînsemnate în comparație cu masacrele și barbariile comise, oficial, de regimul nazist în Germania și în țările ocupate sau de oamenii regimurilor totalitare, în toate țările căzute sub influența celui de al III-lea Reich. România ocupă, din nenorocire, un rușinos loc printre acestea din urmă.

Ani întregi opinia publică românească a fost otrăvită printr-o infamă campanie de presă antisemită. Minciuna, calomnia, falsul și cea mai nerușinată demagogie – totul și-a găsit o egală întrebuințare. Și nu doar scribii unor ziare quasipornografice s-au făcut vinovați de o asemenea atitudine. Iată ce scria însăși „ Conducătorul Statului", într-o scrisoare adresată d-lui Fildermann, și dată publicității în anul 1942:

"Înainte chiar de apariția trupelor sovietice Evreii din Basarabia și Bucovina au scuipat ofițerii noștri, le-au smuls epoleții, le-au rupt uniformele și când au putut au omorât mișelește soldații cu bâtele. Am dovezi".

Aceste dovezi „n-au fost niciodată făcute cunoscute publicului, care era, în schimb, împins prin asemenea afirmații la cele mai sângeroase acte de răzbunare.

Mai mult. -V-ați întrebat d-voastră de ce și-au incendiat Evreii din Basarabia casele înainte de a se retrage? Vă puteți explica de ce înaintea noastră au găsit copiii de evrei de 14-15 ani cu buzunarele pline de grenade? Sunt acte de ură împinsă până la nebunie pe care Evreii d-voastră au afișat-o împotriva poporului nostru tolerant, dar astăzi demn și conștient de drepturile lui":

Aceasta era un direct îndemn la pogrom.

Dar pentru ca infamia să fie dublată și de ridicol, iar toate susținerile să se năruie sub greutatea unor evidente inepții, în aceeași scrisoare stă scris negru pe alb că "drept răspuns la mărinimia cu care ați fost primiți în mijlocul nostru și tolerați, evreii d-voastră ajunși comisari sovietici, împing trupele sovietice din regiunea Odesei, printr-o teroare fără seamăn, mărturisită de prizonierii ruși, la un masacru inutil numai pentru a ne provoca nouă pierderi".

Cu alte cuvinte întreaga rezistență a trupelor sovietice era opera exclusivă a Evreilor, iar scopul precis era răzbunarea, pe temei de rasă, împotriva Românilor...

Violentele campanii antisemite, precum și manifestările

Mareşalul Ion Antonescu şi feldmareşalul Wilhem von Keitel la parada militară din Bucureşti, 8 noiembrie 1941

asemănătoare celor de mai sus caracterizează de fapt, o bine cunoscută şi obişnuită tactică, utilizată de toate minorităţile asupritoare. Justificarea propriilor fără de legi, ele încearcă s-o găsească prin copleşirea victimelor de toate ticăloşiile şi crimele pe care le comit, în primul rând.

Şirul lung şi oribil de cruzimi antisemite din ultimii ani va rămâne o veşnică şi puternică acuzare împotriva regimului care le-a patronat, de la asasinatele individuale şi colective, comise de legionari, s-a trecut la exterminarea sistematică şi metodică, în masă, a populaţiei evreieşti. Sau organizat pogromuri oficiale, soldaţii şi organele Statului fiind puse să le execute. S-au condamnat la moarte – prin foame şi îngheţ – mii şi zeci de mii de oameni, bărbaţi şi femei, copii, bătrâni, prin deportările în plină iarnă, peste Nistru, în ţinuturi complet pustiite. Când se vor cunoaşte toate cele făptuite, după iunie 1941, în Moldova şi peste Prut, când vor fi date în vileag miile de execuţii, fără judecată şi fără altă vină a celor astfel suprimaţi decât faptul de a se fi născut Evrei, când se va face procesul tuturor acestor crime, atunci nu doar oamenii dictaturii care le-au ordonat, nu numai acei care le-au făptuit, dar însăşi regimul în numele căruia au lucrat toţi aceştia, să răspundă.

"Nu permit să se excite simţul de bestialitate al naţiei pentru că poate duce la o situaţie tragică neamul românesc" – declara mareşalul Antonescu în şedinţa Cosiliului de Miniştri din 27 Septembrie 1940, după primele excese legionare.

Valul de sânge şi masacru abătut asupra ţării în ultimii doi ani, rezultat al "excitării simţului de bestialitate a naţiei" a transformat mii şi mii de soldaţi, jandarmi şi de funcţionari civili în simpli şi vulgari asasini, în incendiatori şi jefuitori calificaţi, asmuţiţi asupra unei populaţii în neputinţă să se apere. Toate actele de cruzime şi sălbăticie nu-şi pot găsi justificarea în necesităţile războiului sau uzanţele lui. Dar toate acestea vor avea urmări sigure, într-un viitor nu prea îndepărtat. Dar nu "neamul românesc" va fi dus "la o situaţie tragică", ci doar acei care, individual şi ca guvernanţi, poartă întreaga răspundere. Aceştia vor simţi, în propria lor soartă, acest tragism.

Lucreţiu Pătrăşcanu
„Problemele de bază ale României"
ediţia a doua, 1945 – pag. 209

UN PUNCT DE VEDERE LEGIONAR

HORIA SIMA, comandantul legionarilor îl acuză pe Antonescu că ar fi fost un om orgolios şi crud. Din cauza firii lui orgolioase, Antonescu era „capabil de toate crimele şi trădările". Vinovată de otrăvirea relaţiilor dintre legionari şi conducător a fost... camarila infamă însetată de bani şi putere. După ce în urma ultimatului lui Hitler, legionarii au încetat rezistenţa, Antonescu a dat ordin să se tragă în mulţime. 800 de vieţi omeneşti au fost secerate de mitralieră. Printre ei, doar 20 de legionari! Horia Sima îi reproşează lui Antonescu un „lanţ lung de ticăloşii". Comandantul legionarilor insinuează că generalul Antonescu s-ar fi aliat cu evreii în scopul lichidării Mişcării Legionare. Culme a răspândirii istoriei: nu legionarii ar fi autorii pogromului de la Bucureşti, din zilele rebeliunii legionare, ci... Antonescu! Horia Sima considera că „istoria nu-l va ierta niciodată" pe Antonescu!

Bun cunoscător al culiselor politice din România deceniului al patrulea, Horia Sima, el însuşi un personaj controversat, insondabil şi imprevizibil, dezvăluie fără complexe, caracterul generalului: orgolios, crud, influenţabil, nestatornic. Dintotdeauna, lupul şi hiena s-au urât, s-au pândit, uneori chiar s-au coalizat. Încă o dată, viaţa politică confirmă legile junglei: Antonescu şi Sima, cruzimea lupului şi laşitatea hienei sau prudenţa ei, căci ea se hrăneşte întotdeauna numai cu hoituri. Mulţi ani după ce mişcarea legionară a fost zdrobită de Antonescu, în exil, unde fusese silit să fugă Horia Sima cu o ură animalică avea să-l caracterizeze astfel pe Mareşal:

1 Firea lui orgolioasă. Nu putea suporta pe nimeni lângă el care să-i îngrădească exerciţiul puterii lui. Nu era capabil de o colaborare loială, de o împărţire a răspunderilor, căci odată ajuns la un rang în Stat, ţinea la o poziţie mai înaltă. Pentru a-şi atinge ţelul, n-avea nici un scrupul, era capabil de toate crimele şi trădările. Pactul cu mişcarea era o soluţie provizorie, impusă de necesitatea de a-şi consolida puterea, dar, din primul moment, s-a gândit să depăşească această fază. Fie aservind Mişcarea, fie înlăturând-o.

2 O cruzime înnăscută. Nu iubea poporul şi vărsa sângele lui cu uşurinţă. El credea numai în stat, iar poporul nu era altceva decât un fel de materie primă, destinată să întreţină Statul cu sacrificiile lui. Era un patriot sui-generis, înţelegând prin patriotism supunerea celorlalţi propriei lui persoane.

3 Bun militar, dar nu om politic. Nu era capabil să se orienteze în timp, să vadă dincolo de interesele imediate, care se confundau cu propriile lui interese de dominaţie personală. A mers în 1940 cu Axa, pentru că numai cu sprijinul german putea să ajungă la putere şi să se menţină. Dar când frontul din răsărit a început să se clatine, şi-a uitat de vechile lui declaraţii de loialitate faţă de Hitler şi a început să sondeze partea cealaltă, pentru a se desprinde de Axă la momentul oportun.

4 O nouă camarilă. În jurul Generalului Antonescu s-a constituit un alt anturaj, de aceeași extracție infamă ca și a Regelui Carol II. Camarila îl împingea la o ruptură cu Mișcarea. Setea de putere, banii și alte interese s-au întrețesut, formând platforma politică a noii camarile. Între anturajul antonescian și mișcare s-a produs o rivalitatae crescândă, care nu putea duce decât la otrăvirea relațiilor noastre cu Conducătorul.

5 O camarilă înstrăinată de neam. Anturajul Generalului Antonescu nu era animat de sentimente naționale ca să-și dea seama de răul ce-l poate face țării. Era o camarilă deschisă infiltrațiilor străine, din care n-au lipsit nici agenții puterilor ostile Axei: englezi, americani, bolșevici. Obiectivul acestor infiltrații din imediata apropiere a Generalului era să provoace ruptura Generalului de Mișcare, căci odată rămas singur în fruntea Statului, ușor putea fi manevrat.

Horia Sima nu-i putea ierta Mareșalului baia de sânge în care acesta zdrobise insurecția legionară. Ion Antonescu a cumpănit îndelung până ce a ordonat armatei să-i lichideze pe legionari, dar în clipa în care s-a decis, a făcut-o cu o fermitate exemplară. Horia Sima relatează evenimentele desigur, subiectiv. Merită însă să cunoaștem sfârșitul -romanului de dragoste" dintre Antonescu și legionari, și din punct de vedere al lui Horia Sima, cel care se afla în fruntea Mișcării Legionare în ianuarie 1941...Care este explicația acestei ieșiri sangvinare, prin nimic justificate în acele împrejurări?

A fost un act de răzbunare bestială al Generalului Antonescu, furios pentru rezistența ce-a întâmpinat-o. Era cătrănit până în adâncul sufletului că n-a izbutit să facă „ordine" în țară, așa cum își imaginase el în prima zi, după rețeta din timpul dictaturii carliste, al cărui

Hitler și Musolini

adept a fost, adică armata să ocupe instituțiile publice fără împotrivire, trecând peste ordinea constituțională în vigoare. După rezistența ce-a întâmpinat-o, după eșecul suferit chiar din partea armatei, care în multe puncte ale țării refuzase să-i urmeze ordinele secelerate, își pusese în gând să-și ia revanșa. Finalul „rebeliunii“ nu va fi cum cred legionarii, ci se va sfârși printr-o baie de sânge, pe care o s-o țină minte. Nebunia lui Antonescu au plătit-o cu viața 800 de românași de-ai noștri.

Dar ordinul dat de Antonescu să curețe strada de "rebeli“ mai avea și un dedesubt politic. Lui nu-i convenea să se spună că neam supus lui în urma ultimatului lui Hitler. A profitat de acest ultimatum, dar orgoliul lui suferea. Țara trebuia să știe că el a zdrobit "rebeliunea“, în timp ce ordinul Führerului era necunoscut marelui public. Și atunci a semănat moarte pe străzile Capitalei, pentru a arăta, prin mormanele de cadavre, cine e biruitorul. Ce Hitler, ce armată germană! El și numai el, cu bravii lui ostași, a culcat la pământ insurecția legionară și a restabilit liniștea în țară. O concepție de guvernare fioroasă, pe care a trebuit să o suporte poporul român patru ani, sub scutul "umbrei ocrotitoare a marelui Führer“.

Lanțul ticăloșiilor antonesciene nu se oprește aici. Conform angajamentelor luate de Antonescu față de poporul german, confirmate de Neubacher și de toți șefii de unități germani care au intervenit contra legionarilor, în caz de încetare imediată a rezistenței, aceștia nu vor avea nimic de suferit, iar Mișcarea va fi trasă la răspundere. Dar abia încetase focul spre seară, și grupe de soldați, conduse de ofițeri, după listele primite, au început să facă descinderi pe la casele legionarilor și să-i aresteze, conducându-i la Malmaicon. Între alții au fost deținuți, Sturdza, Zăvoianu, Constant, Protopopescu, Brăileanu, Cosmovici, Biriș și alții. Firește că dacă ar fi știut ce li se întâmplă, s-ar fi ascuns sau s-ar fi refugiat și ei la sediul SD. Dar ei s-au încredințat garanției dată de guvernul german că nu vor fi urmăriți.

Cercurile evreiești naționale și internaționale fac o clamoare până la cer pentru cei 124 coreligionari ai lor căzuți în aceste zile, dar nu varsă o lacrimă pentru cei 800 de oameni asasinați din ordinul lui Antonescu. Aceștia nu erau decât români creștini și nu aparțineau poporului ales. Ei nu merită nici o considerație. Lamentările evreiești n-au încetat nici până astăzi.

E regretabil ce s-a întâmplat cu acești evrei anonimi, luați la întâmplare și uciși, dar originea acestor crime trebuie fixată în ansamblul situației de atunci. Trebuie culese toate informațiile, din toate locurile, și în lumina lor analizate aceste fapte, dacă vrem să ajungem la o judecată obiectivă.

1 Când au fost uciși acești evrei? În care timp, în care perioadă? Nu în cursul guvernării legionare, ci după dezlănțuirea loviturii de Stat a Generalului Antonescu, între 21-23 ianuarie 1941. Atunci nu pot fi imputate aceste ucideri unei acțiuni de guvern sau conducerii legionare. E un lucru foarte important care trebuie reținut de un spirit obiectiv. Acești evrei au căzut victimă, când autoritățile erau baricadate, înfruntâdu-se, iar Capitala fără nici o protecție.

2 Nefiind o autoritate constituită a Statului responsabilă de aceste crime, cine le-a săvârșit? Elemente iresponsabile de la periferia Capitalei, care apar întotdeauna în situații revoluționare, spărgând casele oamenilor, jefuind și asasinând. Fenomenul nu e nou. Se întâmplă în toate revoluțiile din lume. E un fapt consemnat istoricește. Nici revoluția franceză și nici cea rusă nu s-au distins prin respectul averii și vieții altora.

3 Dacă e vorba să tragem pe cineva la răspundere, apoi acesta nu poate fi decât

Victime ale legionarilor: N. Iorga, Armand Călinescu și Virgil Madgearu

Generalul Antonescu, creatorul acestei stări de dezordine din țară. El a pregătit lovitura de Stat cu toată minuțiozitatea, fără să-și dea seama de consecințe. Evreii uciși sunt în primul rând victimele rebeliunii lui Antonescu contra formelor costitutive ale Statului.

4 În al doilea rând conducerea evreiască de pe atunci nu poate fi scutită de răspunderi. Ei au intrigat pe lângă Antonescu, alături de alte forțe, să ne lovească pe la spate. Evreii au fost beligeranți în această ciocnire. Pe Filderman, președintele evreilor din România, l-am văzut adeseori urcând sau coborând scările Președinției, mergând sau venind de la o consfătuire cu Antonescu. El n-a fost străin de lovitura de Stat a Generalului.

Așadar în optica deformată a lui Horia Sima nu el, comandantul legionarilor e vinovatul de abominabilele crime comise, ci...generalul Antonescu și evreii. Iată cum poate fi răstălmăcită istoria. Niciodată însă Istoria nu-l va ierta pe Horia Sima!

Regele Mihai, Ion Antonescu și Horia Sima privesc defilarea companiei de onoare în curtea mănăstirii Sinaia, ianuarie 1941

GREȘEALA

Iar cu noi, românii, ce s-a întâmplat? Cred că nu se poate imagina o țară mai fericită ca România în 1921. Pentru prima oară, România Mare este o nesperată realitate, iar chestiunea țărănească pare în fine pusă în termeni convenabili, prin marea reformă agrară. Cu concursul unor Brătianu, Ferdinand, Marghiloman, fiecare din poziția lui cu aportul său specific, norocul României este uriaș și, nu știu cum să spun, oarecum neverosimil. Nu ne lipsea decât o lungă pace prosperă pentru ca totul să fie perfect. N-a fost să fie. Norocul românilor pare să fi apus în 1940. Din 1940, nimic din ce s-a întâmplat cu noi nu a mai fost norocos, fericit sau cu adevărat bun. Timpul a încetat să mai aibă răbdare cu românii, iar Dumnezeu pare a-și fi întors fața de la noi, plictisit de coneriile și cecitatea noastră. Fundătura contraistorică în care am trăit de atunci ar fi trebuit să ne facă să ne gândim ce anume a fost greșit sau prostesc în faptele noastre. Cu ce am greșit, de ne-am pierdut atât de radical norocul?

Tema de reflecție pe care o propun cititorilor este următoarea: Ce ar fi trebuit să facem și nu am făcut? Care este calea cea mai bună de a ne relua destinul în mâini și a-l convinge pe Dumnezeu că merităm să își întoarcă din nou fața spre noi? Aceste întrebări sunt, după părerea mea, esențiale. Trebuie să găsim un răspuns lucid la întrebarea privitoare la norocul și nenorocul nostru în istorie. Am să închei citând câteva din cuvintele pe care Ion Negoițescu le-a rostit, aproape în articulo mortis, referitoare la acest subiect delicat:

"România Mare se dusese de râpă. Dacă astfel de treburi s-ar fi petrecut în urma unui război pierdut, situația n-ar fi fost atât de groaznică. Umilința suferită (în 1940) avea să aibă consecințe fatale pentru sufletul nației. A nu fi luptat nici în Răsărit, nici în Apus, la momentul în care ceea ce este eroic și tragic trebuie neapărat să-și spună cuvântul, avem s-o plătim scump, în straturile morale, vreme de generații" (Straja Dragonilor, pp. 194-195).

Poate că ne-am pierdut norocul pentru că nu am luptat atunci când trebuia să luptăm și am spus mereu da atunci când ar fi trebuit să spunem, cu repulsie și categoric, Nu.

(„Despre noroc și memorie în istorie" 22, nr. 29/1995)

Emil Cioran

ORICE EROARE ESTE UN FOST ADEVĂR...

Omul nu poate crea nimic fără o pornire tainică de a se distruge. A trăi, a te afla înlăuntrul existenţei înseamnă a nu putea adăuga nimic vieţii. Când însă eşti în afară de ea, apucat pe o cale primejdioasă, urmărit de scandalul neîntrerupt al fatalităţii, ros de mândria disperată a implacabilei ursite, deschis primăvăratic prăbuşirii, cu ochii ţintuiţi în crimă şi în nebunie sau învineţiţi de povara măreţiei – atunci încarci viaţa de tot ce-n ţine n-a fost ea.

Din chin se naşte tot ce nu-i evidenţă.

N-ai soartă decât furia irezistibilă de-aţi măcina rezervele fiinţei, atras voluptos de chemarea propriei ruini. Destin înseamnă a lupta deasupra sau alături de viaţă, a-i face concurenţă în pasiune, răzvrătire şi suferinţă.

Emil Cioran: "Amurgul gândurilor"

Alfred Moses

ambasadorul SUA în România

„A-L GLORIFICA AZI PE ANTONESCU ÎNSEAMNĂ A RECUNOAŞTE CĂ GERMANIA NAZISTĂ AVEA DREPTATE"...

Alfred Moses, ambasadorul SUA la Bucureşti, a declarat, joi, 23 februarie 1996 la Cluj, într-o conferinţă de presă, că ridicarea statuii mareşalului Ion Antonescu la Cluj ar fi „o iniţiativă greşită". Primarul Clujului, Gheorghe Funar, a intenţionat să ridice în municipiu statuia lui Antonescu, dar iniţiativa a fost respinsă de Consiliul local. Cu toate acestea, Gheorghe Funar a declarat că este hotărât să introducă pe ordinea de zi a fiecărei şedinţe a Consiliului local aprobarea ridicării statuii. Ambasadorul Alfred Moses a afirmat că mareşalul Antonescu a dus România, la un moment dat, în timpul războiului, într-o direcţie greşită, alături de Germania nazistă. „A-l glorifica azi pe Antonescu, înseamnă a recunoaşte că Germania nazistă avea dreptate şi că statele aliate contra hitleriştilor au greşit", a mai declarat dl. Moses. *(Mediafax)*

Belu Zilber, unul dintre intelectualii de seamă ai României antebelice, care deși comunist devotat, a zăcut 17 ani în închisorile comuniste, relatează în memoriile sale o poveste incredibilă.

"COMUNIȘTII N-AU VRUT SĂ-I SALVEZE VIAȚA LUI ANTONESCU, DAR MAREȘALUL A SALVAT VIAȚA UNOR COMUNIȘTI"

Ion Antonescu dus spre execuție

Pentru că socialismul în România trebuia să poarte pecetea lui Iosif Visarionovici Stalin și pe cea a lui... Ion Luca Caragiale, cruzimea criminală s-a împletit pe deplin cu ridicolul. Exclus din Partid și amenințat să fie asasinat legal din pricina prieteniei cu Lucrețiu Pătrășcanu, Belu Zilber se adresează Comisiei Centrale de Control. El cere dreptate și vrea să dovedească că este victimă a unei înscenări.

Închizitoarea, Liuba Chișinevski (soția ideologului Iosif Chișinevski) răsfoiește în silă dosarul lui Belu Zilber și-l somează să răspundă de ce s-a adresat lui Antonescu.

Belu Zilber recunoaște că a intervenit pe lângă Antonescu să readucă în țară comuniștii evrei deportați la Vapniarka, în Transnistria, înainte ca trupele SS în retragere să-i fi masacrat (cum au făcut cu cei aflați în lagărul de la Râbnița).

Scârbită Liuba Chișinevski îl întreabă:

– Așa procedează un comunist?

Belu Zilber îi răspunde:

– Dacă în România ar fi existat partizani, poate m-aș fi gândit să iau lagărul cu asalt. Dacă aș fi reflectat mai mult, probabil că aș fi renunțat însă la acest plan, fiindcă s-ar fi soldat cu un masacru general. Cum n-au existat partizani, nici nu mi-a trecut prin minte altceva decât să rog pe prințul Știrbei și alții să vorbească cu Mareșalul Antonescu, ceea ce a avut ca rezultat că 725 de oameni au rămas în viață.

Liuba Chișinevski i-a ascultat cu dezgust explicația, a privit semnificativ la ceilalți judecători, și... Belu Zilber a fost definitiv exclus din partid. Apoi au urmat chinurile, procesul și 17 ani de temniță grea.

Antonescu şi Filderman

Bizara "prietenie" dintre dictatorul român şi liderul evreilor

Cine a fost dr. Wilhelm Filderman? Avocat de profesie, Filderman era fiul unui tipograf care reuşise să strângă o frumoasă avere şi să se bucure de reputaţie în lumea evreiască. Bogat, cu strălucite calităţi intelectuale, dr. Willy Filderman pleda pentru deplina emancipare evreilor în lumea românească. Când generalul Ion Antonescu cucerise puterea, dr. Willy Filderman era preşedintele Uniunii Comunităţilor de evrei din România.

Printr-un ciudat joc de contrarii, istoria născuse concomitent un om care se considera providenţial pentru soarta românilor, şi un om care s-a dovedit providenţial pentru soarta evreilor. Se prea poate ca balanţa istoriei să fi avut nevoie de un anume echilibru.

Ion Antonescu nu-l uitase pe elevul evreu cu care se întrecuse pentru titlul de "Premiant al clasei" şi avea pentru Willy Filderman sentimente de preţuire şi amiciţie.

Generalul moştenise o Românie în dezordine, aflată în orbita Germaniei hitleriste, cu destule legi rasiste şi un comandament nazist implantat la Bucureşti cu ordine precise privind lichidarea evreilor.

Cum va reacţiona Ion Antonescu la presiunile Berlinului?

Şi care va fi reacţia lui Filderman la instalarea guvernului care-l avea în frunte pe fostul său coleg de şcoală Ion Antonescu devenit Conducătorul ţării?

Ce vor dezvălui Memoriile lui Willy Filderman aflate la „Yad Vashem", Ierusalim.

"Cuvântul generalului Antonescu este ca şi un angajament.. Evreii nu vor avea nimic de suferit dacă..."

Ce i-a promis Generalul lui Filderman.

Memorii, memorii, sute de memorii, scrisori, jalbe adresate aproape zilnic lui Ion Antonescu. Înnebunit, generalul îi trimite lui Filderman o scrisoare de răspuns îngrozitoare.

Antonescu se întâlneşte şi corespondează cu Filderman.
– "Voi accepta dispoziţia d-voastră şi am să port cu mândrie semnul galben al lui David, pentru că nu mi-e ruşine că fac parte din poporul care a dat pe Dumnezeu, Biblia şi pe Iisus" – îi spune Filderman.

Generalul îl cheamă pe dr. Lupu, aghiotantul său, şi ordonă:
– "Să se suprime în toată ţara dispoziţia cu semnul galben"!

Sătul, Antonescu îl arestează pe Filderman şi-l deportează într-un lagăr în Transnistria.

Frontul se prăbuşeşte. Antonescu apelează la Filderman...

În anul 1940, an de cumpănă în istoria românilor şi în soarta evreilor care trăiau în România. Destinul îi aduce faţă în faţă pe aprigul general Ion Antonescu şi pe evreul prigonit Willy Filderman.

Începea să se deruleze una din poveştile cele mai bizare pe care le-a înregistrat istoria Holocaustului european.

Teşu Solomovici

S. Schafermann - istoric, Israel

ROMÂNII, ANTONESCU ȘI EVREII

Filderman l-a studiat pe generalul Antonescu sub aspect psihologic și a știut să exploateze orgoliul lui național, de altfel foarte sincer. A intuit că alianța dintre Antonescu și Hitler era un mariaj de interes și nu unul întemeiat pe afecțiuni sentimentale. De aceea a reușit să fie singurul conducător evreu primit de dictatorul unui stat nazist și să discute cu el problemele evreiești - dacă nu pe picior de egalitate, în orice caz să fie recunoscut și tratat drept conducător al populației evreiești. Indirect, prin diferite manevre de persuasiune, și direct când a stat de vorbă cu Antonescu, a reușit să-l sensibilizeze în ce privește soarta războiului. Filderman a reușit să-i spună că nemții vor pierde partida și la masa tratativelor de pace România va fi obligată să răspundă de toate atrocitățile antisemite. Admirator al lui Filderman, a cărui inteligență o admirase pe când erau amândoi elevii aceluiași liceu și de a cărui activitate politică luase cunoștință în momentul când venise la putere - nu este exclus ca Antonescu să fi rămas impresionat de previziunile acestui strălucit jurist evreu, în care a recunoscut un mare cap politic, și chiar să fi trăit sub „teroarea" lor. Considerația pentru Filderman și teama de consecințele anunțate de el, au cântărit mult în atitudinea Mareșalului. Cu toate previziunile Berlinului, s-a pretat la unele concesiuni surprinzătoare. Suprimarea semnului galben a făcut parte din aceste concesiuni, dar a fost în același timp

Liderul evreu Wilhelm Filderman

și un orgolios act de bravadă față de ingerențele naziste. Împotriva indicațiilor de la Berlin, a recunoscut în Filderman pe principalul exponent al evreilor. În timp ce-l primea în cabinetul lui de lucru și-i asculta doleanțele, dr. Ghingold, președintele Centralei Evreilor, instalat în această funcție ca reprezentant al intereselor naziste, n-a putut ajunge mai departe de Radu Lecca, împuternicitul pentru chestiunile evreiești numit de la Berlin generalul Ion Antonescu. Unii istorici pretind că Antonescu ar fi văzut în Filderman un viitor aliat în cazul când va trebui

să se rupă de nemţi, în speranţa că evreii vor fi alături de el, ceea ce trebuie primit cu toată rezerva. „Declaraţiile lui Antonescu şi felul cum se comporta, nu lăsau nici o îndoială că era executorul unor angajamente contractate faţă de Berlin, dar Filderman a reţinut faptul că orgolios cum era, nu suporta să fie excedat de presiuni şi controlat de agenţii nazişti. Şi-a dat seama că alianţa germano-română este viciată de suspiciuni reciproce care fermentau latent şi nu se putea să nu ducă la divergenţe. Antonescu avea ambiţia de a rezolva problema evreiască singur şi nu dirijat de alţii. Era conştient că Antonescu se bucura de aprecierea personală a lui Hitler, şi cunoştea rolul important pe care acesta i-l rezervase în războiul antisovietic. Faptul că a reuşit să se derogheze de la unele cereri ale naziştilor, se datoreşte admiraţiei lui Hitler pentru calităţile lui militare. Nimeni, şi nici măcar Mussolini, nu s-a bucurat în ochii Führerului de atâta consideraţie. El era singurul aliat căruia în situaţii critice îi cerea sfatul". (Paul Schmidt, Statist auf diplomatichen Buhne, Athenaum Verlag, Frankfurt/M, 1964).

Foşti colaboratori ai lui Antonescu susţin că de la o anumită perioadă generalul începuse să fie obsedat de ideea că Hitler va pierde războiul şi prevăzuse chiar că va trebui să se despartă de el. Desfiinţase partidele politice dar rămăsese în legătură cu unii din vechii oameni politici şi unora din ei le-a mărturisit aprehensiunile sale. După ce recucerise Basarabia, fusese sfătuit de Maniu şi Dinu Brătianu să nu mai continue războiul şi dacă nu i-a ascultat pentru motive de „onoare militară", a înţeles totuşi că cei doi fruntaşi politici exprimau un consens naţional. Această stare de spirit a Conducătorului a fost confirmată de unul din colaboratorii săi, economistul Mircea Vulcănescu, fost subsecretar de stat în guvernul Antonescu, în procesul ce i s-a intentat de comunişti. Mircea Vulcănescu s-a referit la neînţelegerile survenite între germani şi români în legătură cu cererile de arme ale acestora. Cităm din apărraea acuzatului: „Reich-ul temându-se însă că armamentul livrat României să nu fie folosit eventual împotriva trupelor germane, s-a opus dintr-un început ideii de a livra material de război trupelor române aflate în ţară, socotind că livrările trebuie limitate la trupele de pe frontul de Est". Mircea Vulcănescu arată că „întreaga conducere a statului român căuta mijloacele de a ieşi din război şi că era nevoie pentru aceasta de o armată puternică şi bine înzestrată". Totdeauna bine informat graţie legăturilor păstrate cu vechea lume politică şi uneori chiar cu cadrele moderate din anturajul lui Antonescu, Filderman a cunoscut reticenţele acestuia, pe care însuşi Antonescu i le mărturisise în cursul primei audienţe ce i-a acordat când i-a spus că nu e dispus să cedeze la toate imixtiunile Reich-ului şi făcea din această rezistenţă o chestiune de orgoliu naţional.

Studiind psihologia lui Antonescu, Filderman a ajuns la convingerea că şeful statului totalitar şi antisemit era permeabil la intervenţii şi se va putea sta de vorbă cu el. Tentaţia era mare dar îndrăzneala şi mai mare.

Dr. Nandor Ghingold, instalat de nemţi la conducerea Centralei Evreilor, n-a ajuns în raporturile sale cu organele statului mai departe de Radu Lecca, împuternicitul guvernului pentru problemele evreieşti, de fapt interpusul naziştilor germani. Spre deosebire de alţi conducători ai evreilor din Europa, Filderman a înţeles în ce lume trăieşte şi cum trebuie să se comporte ca s-o poată aborda. Filderman mai aflase că persoana lui nu era necunoscută lui Antonescu. Acesta declarase unui om politic român că îşi aducea aminte de el, de când erau amândoi elevi ai unui liceu din Bucureşti şi când Filderman

se relevase ca un element excepţional. Mai era de reţinut şi faptul că Antonescu funcţionase ca ataşat militar în Franţa şi Marea Britanie, de unde revenise oarecum influenţat de tradiţiile şi cultura acestor ţări. Pe acest fundal psihologic, Filderman avea să-şi traseze planul lui de bătaie. La constituirea guvernului Antonescu, Filderman şi-a făcut un profund examen de conştiinţă. „Ne găsim în faţa unei prăpăstii. Dacă România cade în mâinile lui Hitler şi acoliţilor săi, ea va deveni o colonie cu regim înfiorător. Era moartea sigură pentru toată populaţia evreiască. Cine putea să reacţioneze. De două mii de ani poporul evreu lupta pentru existenţa sa, fără arme, hotărât să piară decât să cedeze opresiunii şi persecuţiei. Totdeauna susţinut de credinţa sa în Dumnezeu, având drept arme cărţile sfinte, Thora, tăria sufletului său, preferând moartea decât să cedeze nedreptăţii. Mi-am dat seama de aceste pericole, care sporeau în fiecare zi, pe măsură ce se înmulţeau victoriile lui Hitler. Ţara se afla sub conducerea unui guvern gardist şi sub ocupaţie nazistă. Ambele însemnau exterminarea noastră. În asemenea momente nu se poate prevedea, nici spera salvarea întregii comunităţi. Dar ea putea fi încurajată şi să i se arate că cei de la conducerea ei se află la locurile lor, pentru a suferi alăturea de ea, apărând-o contra atacurilor antisemite. Zi şi noapte. Fără odihnă. Să luptăm, fie, dar împotriva cui. Contra imposibilului. Nu vedeam decât un singur mijloc: să iau contact direct cu generalul Antonescu, să-i pun în mod brutal problema, cu toate riscurile. N-am avut niciodată raporturi cu generalul, n-am ştiut măcar că fusese ministru de război în cabinetul Goga-Cuza.

M-am gândit la atitudinea ce trebuie să iau. Nu puteam să am în vedere nici o acţiune violentă. Eram condus numai de spiritul meu şi prin el simţeam că trebuie să înving. Aşadar, să nu mă închin, să nu implor mila, ci să duc o activitate legală, care singura putea să ne fie de folos. Puteam să refuz guvernului orice ajutor, cu propriul meu risc, dacă nu mi s-ar fi dat toate garanţiile pentru salvarea vieţii şi avutul coreligionarilor mei. Eliminarea evreilor din viaţa economică va avea drept consecinţă înlocuirea lor cu germani, dat fiind că românii preferau totdeauna politica şi funcţionarismul în locul comerţului şi industriei. Deci nici o teamă, nici o sfidare insolentă, nici curaj exagerat, ci numai raţiunea justiţiei va reuşi să pună la adăpost viaţa evreilor.

Pericolul era total. El nu ameninţa numai o clasă sau o religie şi nici măcar o rasă. Era ameninţată în mod direct independenţa şi existenţa poporului român.

Aceasta era de fapt semnificaţia ocupaţiei naziste, acesta era scopul urmărit de Hitler: dominaţia lumii, ceea ce a şi spus şi scris. Hitler urmărea distrugerea evreilor ca să ajungă apoi la distrugerea tuturor ţărilor spre folosul Germaniei. El urmărea distrugerea iudaismului spre a înlocui pe evrei cu germani. Ce era de făcut în faţa acestei catastrofe. Să aşteptăm agresiunea Gărzii de Fier, încercând să obţinem de la general represiunea ei, pentru ca între timp, să ne putem pune la adăpost. Nu întrevedeam nici o altă soluţie decât aceea de a mă întâlni cu generalul Antonescu. De altfel atacul a început să se simtă pe cale legală: cultul mozaic a fost exclus de la drepturile acordate celorlalte culte. Alte atacuri erau în pregătire şi trebuia făcut tot posibilul spre a le împiedica". (Memorii, Yad va Shem).

PRIMUL CONTACT CU ANTONESCU

Întrebarea era cum să ajungă la general? Tentativa era îndrăzneaţă, având în vedere că până la el nici un conducător de obşte evreiască n-a stat de vorbă cu un conducător nazist

din Germania sau din statele cotropite de naziști. Filderman rămâne singurul exemplu în istoria celor 12 ani de prigoană rasistă în Europa. Trebuia găsită o legătură care să-i deschidă drumul. Deși Antonescu aplica un regim de dictatură, se înconjurase de personalități și sfetnici care nu totdeauna împărtășeau antisemitismul lui și nici concesiunile făcute Berlinului. Atunci, povestește Filderman, i-a venit ideea să-l întâlnească pe Eftimie Antonescu, fost președinte al Curții de Casație sau pe fratele acestuia, avocat și profesor la Facultatea de drept, cu care era în relațiuni excelente. S-a oprit la cel dintâi, care l-a primit cu multă amabilitate. I-a spus intenția sa și acesta s-a oferit să-i obțină audiență. De la el aflase că generalul e dispus să-l primească dar i-a atras atenția să fie cât se poate de precaut. Pe când fusese ministru de război în cabinetul Goga-Cuza, Ion Antonescu aflase de călătoria lui Filderman la Paris în 1938, de activitatea pe care a desfășurat-o la Liga Națiunilor și mai ales de cuvântul de ordine ce dăduse evreilor de a se abține de la tranzacții de cumpărări și vânzări, contribuind prin această activitate la doborârea primului guvern antisemit. Informațiile comunicate de Eftimie Antonescu nu l-au derutat. Nu intenționa să fugă de răspundere și să-și renege o activitate pe care o considerase perfect întemeiată. Credea că acest amănunt este în favoarea lui, căci dovedea că populația evreiască, aflată în spatele lui, este capabilă de o reacție și se poate întemeia pe sprijinul ei. A făcut deci cerere de audiență și chiar în ziua următoare a primit convocarea să se prezinte în ziua de 17 septembrie. Iată cum descrie Filderman acest moment istoric:

"A doua zi, la 7 seara, m-am prezentat colonelului Elefterescu (aghiotantul și șeful de cabinet al primului ministru) și am luat loc pe canapeaua din fundul anticamerei, de unde puteam să observ persoanele care intrau și ieșeau din cabinetul generalului. După câteva minute am văzut intrând în sala de așteptare pe profesorul A.C. Cuza. Spre marea mea stupefacție, mi-a întins mâna, prezentându-se scurt: Profesor Cuza. Evident, i-am întins și eu mâna, prezentându-mă la rândul meu: Doctor Filderman. Cuza a rămas uluit. Plin de indignare s-a retras la celălalt capăt al canapelei iar după câteva clipe s-a ridicat și s-a instalat într-un alt colț al sălii".

Puțin mai târziu a intrat profesorul Lupu, președintele Curții de Casație, care zărindu-l pe Filderman a venit să se așeze lângă el. La un moment dat ușa de la cabinetul primului ministru s-a deschis și colonelul Elefterescu l-a anunțat cu glas tare pe Cuza. -încă nu", s-a auzit de dincolo, vocea lui Antonescu, -să vie mai întâi domnul președinte al Casației".

După zece minute, acesta a ieșit și aghiotantul l-a anunțat din nou pe Cuza. „Încă nu", s-a auzit din nou vocea lui Antonescu: „Să vie domnul Filderman" – ceea ce, – spune Filderman, – am primit nu numai cu satisfacție, dar și cu mare surprindere!.

A intrat, și generalul, după ce l-a poftit să ia loc, a început să depene amintiri din liceul unde au învățat amândoi, evocând cu simpatie și bine dispus, activitatea lui Filderman ca elev fruntaș al școlii. Deodată s-a întrerupt și i-a spus:

– Domnule Filderman, știu că în timpul guvernului Goga-Cuza ai dat ordin populației evreiești să nu cumpere și să nu vândă nimic și populația a executat cu încredere ordinul d-tale. Ei bine, de data aceasta, te rog să dai ordin coreligionarilor d-tale să nu mai saboteze guvernul.

"Regret, domnule președinte, dar nu pot să dau un asemenea ordin și chiar dacă l-aș da, sunt sigur că populația nu l-ar urma".

*

Profitând de audienţa la Antonescu, Filderman a socotit că era un prilej binevenit să îi spună toate problemele care frământau în acele zile populaţia condusă de el, depunând pe masa generalului Antonescu copiile diferitelor memorii adresate ministerelor respective. În chestiunea învăţământului încă nu fusese clarificată poziţia noului regim. De aceea ceruse ca toate comunităţile evreieşti să fie autorizate să-şi menţină şcolile proprii de toate gradele şi de toate categoriile; acolo unde nu este posibilă funcţionarea unor astfel de şcoli, elevii evrei să fie primiţi în şcolile de stat. Pentru studenţii evrei cerea ca Facultăţile şi şcolile superioare să-i înscrie şi să le permită să-şi treacă examenele. Cererile acestea n-au fost primite dar s-a obţinut organizarea de şcoli evreieşti pentru învăţământul secundar şi cel superior.

În problema cultului cerea dreptul evreilor de a-şi respecta tradiţiile permiţându-li-se să-şi ţină magazinele închise în zilele de sărbători. În chestiunea profesiunilor libere, a insistat să se precizeze situaţia medicilor. Colegiul medical pregătea o dispoziţie spre a se retrage medicilor evrei libera practică. A cerut ca această măsură să nu fie aplicată, căci ea vine în contradicţie chiar cu Statutul promulgat de guvern. Pentru avocaţii excluşi din barouri propunea să li se permită introducerea unor acţiuni spre a se stabili din ce categorie fac parte, cu dreptul de a profesa pentru avocaţii evrei din categoria întâia; în orice caz să se acorde tuturor un termen de şase luni pentru a-şi lichida dosarele. A mai solicitat retractarea deciziilor de excludere a salariaţilor evrei din întreprinderi; să se anuleze decizia care interzicea elevilor să-şi cumpere manualele didactice şi rechizitele şcolare de la librari evrei; să se revină asupra rezilierii contractelor de furnituri ale industriaşilor şi comercianţilor evrei. Precum şi alte cereri privind alte categorii de evrei.

*

Prima întâlnire între Filderman şi Antonescu n-a putut să însemne, în condiţiunile de atunci, un succes pe toată linia dar ameliorările obţinute şi însuşi faptul că conducătorul regimului a primit să stea de vorbă cu el, au mărit puterea de rezistenţă a populaţiei evreieşti cu speranţa unei posibile uşurări a situaţiei.

Este cert că Filderman a inspirat lui Antonescu convingerea că o comportare omenoasă faţă de evrei nu poate fi decât în folosul statului şi al guvernului. Primirea lui Filderman de către şeful statului n-a fost bine văzută de colaboratorii săi extremişti. Ei au considerat-o ca o deviere de la normele statului legionar. Promisiunile făcute de Antonescu lui Filderman, precum şi faptul că s-a opus vandalismelor, au fost primele motive de discordie cu conducătorii Gărzii de Fier. În schimbul de scrisori dintre Antonescu şi Horia Sima, în perioada când au început disputele dintre ei, acesta din urmă se plângea de **„uşurinţa cu care (Antonescu) ia în consideraţie toate reclamaţiunile ce ajung la el, fără să dea suficientă atenţiune izvorului de unde vin şi de intenţiile cu care este bombardat zi de zi cu aceste reclamaţii. Constat că toţi oamenii aceştia găsesc o largă înţelegere în sufletul d-voastră pe care-l speculează aceşti nemernici în detrimentul regimului".** (Horia Sima, Era libertăţii, Statul naţional legionar, vol. I, Madrid, 1982).

În aceleaşi evocări Horia Sima se apără de a fi patronat jafurile legionarilor şi-l acuză pe Filderman că îi supunea lui Antonescu reclamaţii nejustificate. „Nu se poate contesta, spune el, că s-au petrecut şi ilegalităţi, că au fost şi cazuri de prăvălii luate sub ameninţare, abuzuri săvârşite de elemente care nu s-au integrat în mentalitatea de stat". În altă parte recunoaşte că „pierderile suferite de evrei în cursul ciocnirilor din ianuarie,

sunt un fapt netăgăduit. (...) În timpul rebeliunii o mulțime de magazine evreiești au fost sparte și jefuite". Cât despre rebeliunea în sine, afirmă că a fost provocată nu de legionari ci „de Antonescu la instigația cercurilor evreiești" (Horia Sima, op. cit.).

„Prioritatea sângelui"

Rupând legăturile cu legionarii, Antonescu va aplica singur și pe cont propriu legislația antisemită. Führerul român își ținea cuvântul dat lui Filderman în scris că evreii nu vor avea nimic de suferit dacă... și acest „dacă" nu era decât o portiță deschisă pe unde să introducă legislația abominabilă în baza căreia fusese adus la putere. La 5 octombrie, după o lună de la promisiunile făcute lui Filderman, se publică o serie de decrete-legi cu excepțiuni discriminatorii. De fapt nu era decât o completare și o lărgire a decretului dat de Carol al II-lea prin care se statua „prioritatea sângelui" și se proclama principiul că **„națiunea română este creatoare de stat, cu promovarea categoriilor funcționale naționale ca realități politice de bază și distincția juridică și politică între români de sânge și cetățeni români".** (Monitorul Oficial, Nr. 183, 9. 8. 1940). Aceste principii guvernul Antonescu începe să le traducă în fapt, după ce evreii au fost deposedați de orice drept de cetățenie. Concomitent apăruse și legea pentru înființarea comisarilor de românizare pe lângă întreprinderile evreiești, „sarcinile acestora fiind să supraveghieze toate actele de administrație ale întreprinderilor".

Când află că se pregătește expropierea cimitirelor evreiești îi scrie că „religia noastră ne interzice de a ne deshuma morții și este cu neputință ca organe de cult să calce poruncile religiei".

Arată că școlile, spitalele, orfelinatele, azilurile de bătrâni nu mai primesc contribuții de la stat "deși plătim impozite pentru cult și școală, dar întreținerea lor nu poate fi asigurată decât din veniturile cimitirelor (...) Nu poate fi suferință mai crudă decât inegalitatea între morți, suprimarea cultului morților, degradarea religiei noastre și a noastră ca oameni și credincioși, decât a ne vedea împiedicați să ne îngropăm morții potrivit poruncilor Bibliei noastre, atunci când cimitirele tuturor cultelor sunt lăsate să funcționeze, atât în centrul orașului cât și în afară de oraș".

Proiectul ministerului cultelor de a expropria unele cimitire evreiești a început la București cu exproprierea vechiului cimitir din str. Sevastopol și în provincie cu expropieri similare, sub pretextul unei „urbanizări moderne". De obicei când se adresa lui Antonescu, Filderman specula nu numai obsesia acestuia că situația economică a țării se va degrada, dar se adresa și fondului emoțional al generalului și sentimentelor sale de bun creștin. Intervenția și-a produs efectul. Antonescu ordonă încetarea dezgropării morților din cimitirul Sevastopol și autoriză funcționarea tuturor cimitirelor evreiești. Ministrul legionar al cultelor, Radu Budișteanu, dă o decizie „din ordinul d-lui general Ion Antonescu... nu este îngăduit nimănui nici un act de silnicie contra cultelor străine, persoane sau bunuri".

De câte ori lua cunoștință de abuzuri, Filderman se adresa de cele mai multe ori direct lui Antonescu și mai de fiecare dată îi amintea promisiunile făcute. Îl asigura că evreii au rămas "încrezători în cuvântul domnului general Antonescu că populația evreiască nu va avea de suferit".

În aceeași perioadă Filderman va obține revenirea asupra unor evacuări din unele orășele, ridicarea interdicției pentru tăieri rituale, suprimarea inscripțiilor instigatoare puse de legionari pe magazinele evreiești, ușoare ameliorări în interpretarea unor prevederi din Statutul Evreilor, readucerea

unor grupe de evacuaţi la locurile lor de origine, permisiunea unor artişti evrei de a-şi organiza propriul lor teatru ş.a.

La 30 septembrie face o nouă intervenţie în chestiunea emigrărilor. El prezintă copia memoriului ce adresase fostului rege Carol, intervenţie făcută cu colaborarea sioniştilor şi a tuturor organizaţiilor evreieşti. Din cauza evenimentelor - detronarea suveranului - memoriul a rămas în suspensie şi Filderman îl informează pe generalul Antonescu că organizaţiunile evreieşti cer reactualizarea problemei, cu atât mai mult cu cât "zeci de mii de evrei sunt ameninţaţi să moară de foame, singura soluţie fiind să li se permită plecarea din ţară".

Pe frontul Odesei

În aceeaşi chestiune Filderman luase mai de mult contact cu Reginald Hoare, ministrul Angliei la Bucureşti, căruia îi prezentase toate datele problemei. Într-o adresă oficială ceruse diplomatului britanic să transmită guvernului său din Londrda că în România se găsesc grupe de refugiaţi germani, polonezi, unguri etc. care dacă nu vor pleca la timp, riscă să fie izolaţi într-un lagăr, ceea ce ar însemna „o grea povară pentru populaţia evreiască, aflată astăzi într-o situaţie extrem de precară". Îl informează că guvernul român ar fi dispus să permită plecarea evreilor cu un vapor românesc, numai dacă guvernul Marii Britanii nu va împiedica libera lui circulaţie. În caz contrar, va fi nevoie să se afecteze un vas sub pavilion străin, cu destinaţia Turcia.

*

Intervenţiile necontenite ale lui Filderman au ajuns să enerveze pe unii miniştri.

Trecând peste ameninţări, Filderman a făcut sute, poate chiar mii de intervenţii, dacă ţinem seama că în afară de chestiuni obşteşti, a intervenit şi în elucidarea unor cazuri în care evreii erau victimele personale ale unor abuzuri şi proceduri ilegale.

RĂZBOIUL ANTISOVIETIC

La 22 iunie Antonescu lansează faimosul ordin către armata română: „Treceţi Prutul!" cu care a început războiul contra Uniunii Sovietice alături de trupele hitleriste. În această perioadă necesităţile de propagandă spre a crea în populaţia românească o „psihoză patriotică" se axează pe o înverşunată campanie antisemită. Ziarele sunt pline de reportaje şi comunicate de pe front în care evreii sunt identificaţi cu „inamicul Patriei". Măsurile antievreieşti devin şi mai aspre şi se agravează în zilele când trupele române

încep să întâmpine o rezistență mai serioasă din partea armatei sovietice.

Măsurile antisemite produceau îngrijorare printre fruntașii vechilor partide care – unii de la început, alții mai târziu – s-au îndoit de victoria lui Hitler. Când războiul a izbucnit, ceruseră lui Antonescu să se limiteze la cucerirea Basarabiei și să nu depășească acest obiectiv. Totodată au dezaprobat antisemitismul lui excesiv, atrăgându-i atenția că se va întoarce împotriva țării. Dinu Brătianu i-a scris din primele zile ale guvernării antonesciene dezamăgirea lui că nu este, așa cum ar fi fost de așteptat, „o garanție pentru ordinea publică, pentru averea particulară și pentru siguranța individuală". În același sens i-a scris și Iuliu Maniu în timp ce Filderman îi amintea regulat în memoriile sale de promisiunea ce a făcut că va prezida un regim de „omenie" și de „dreptate".

În fața acestor asalturi, Antonescu a simțit nevoia să se explice și să încerce o justificare. Îi adresează lui Filderman o scrisoare cu un cert caracter propagandistic, într-un moment când armata comandată de el suferea pierderi grele pe front. Documentul este unic în istoria Holocaustului. Nici un șef de stat nazist nu s-a adresat vreodată unui conducător al populației evreiești spre a se legitima sau pentru alte motive. Iată scrisoarea:

Domnule Filderman,

În două petiții succesive îmi scriți -de tragedia zguduitoiare" și mă "implorați" în cuvinte impresionante, reamintind de -conștiință" și de "omenie" și subliniind că sunteți -dator" să apelați „la mine" și „numai" la mine pentru evreii din România care sunt trecuți în ghetto-uri pregătite pentru ei pe Bug. Pentru a amesteca și tragicul în intervenția D-voastră, subliniați că această măsură „este moartea, moartea fără vină, fără altă vină decât aceea de a fi evrei".

Domnule Filderman, nimeni nu poate să fie mai sensibil ca mine la suferințele celor umili și fără apărare. Înțeleg durerea d-voastră dar trebuie, dar mai ales trebuie să înțelegeți și d-voastră toți, la timp, pe a mea care era aceea a unui neam întreg. Vă gândiți, v-ați gândit ce s-a petrecut în sufletele noastre, anul trecut la evacuarea Basarabiei, și ce se petrece astăzi, când zi cu zi, ceas cu ceas, plătim cu mărinimie și cu sânge, cu foarte mult sânge, ura cu care corelegionarii D-voastră din Basarabia ne-au tratat la retragerea din Basarabia și ne-au tratat de la Nistru până la Odessa și pe meleagurile Mării de Azov?

Dar potrivit unei tradiții, voiți să vă transformați și de astădată, din acuzați în acuzatori, făcându-vă că uitați pricinile care au determinat situațiile pe care le plângeți. Să-mi dați voie să vă întreb și prin d-voastră să întreb pe toți coreligionarii d-voastră care au aplaudat cu atât mai frenetic, cu cât suferințele și loviturile primite de noi erau mai mari. Ce a-ți făcut d-voastră anul trecut, când ați auzit cum s-au purtat evreii din Basarabia și Bucovina, au scuipat ofițerii noștri, le-au smuls epoleții, le-au rupt uniformele și când au putut au omorât mișelește soltații cu bâtele. Avem dovezi. Aceiași ticăloși au întâmpinat venirea trupelor sovietice cu flori și au sărbătorit-o cu exces de bucurie. Avem fotografii doveditoare.

Drept răspuns la mărinimia cu care ați fost primiți în mijlocul nostru și tratați, evreii d-voastră, ajunși comisari sovietici, împing trupele sovietice din regiunea Odessei, printr-o teroare fără seamăn, mărturisită de prizonierii ruși, la un masacru inutil, numai pentru a ne provoca nouă pierderi. În regiunea Mării de Azov, trupele noastre, retrăgându-se temporar, și-au lăsat câțiva ofiteri și soldați răniți pe loc. Când au reluat înaintarea și-au găsit răniții mutilați îngrozitor. Oameni care puteau fi salvați și-au dat ultimul suspin în chinuri groaznice. Li s-au scos ochii, li s-a tăiat limba, nasul și urechile.

(Aici Antonescu a adăugat cu mâna lui sub textul dactilografiat cazul unui soldat din Piatra Neamț, pe care „criminalii sovietici jidani" l-ar fi îngropat de viu).

În timpul ocupației bolșevice, aceia pentru care vă înduioșați astăzi au trădat pe bunii români, i-au denunțat urgiei comuniste și au adus jalea și doliul în multe familii românești. Din pivnițele Chișinăului se scot zilnic, oribil mutilate, cadavrele martirilor noștri, care au fost astfel răsplătiți fiindcă 20 de ani au întins o mână prietenească acestor fiare ingrate... Sunt fapte ce se cunosc, pe care le cunoașteți desigur și D-voastră și pe care le puteți afla oricând în amănunt. V-ați întrebat D-voastră de ce și-au incendiat evreii din Basarabia casele, înainte de a se retrage? Vă puteți explica de ce în înaintarea noastră am găsit copii evrei de 14-15 ani, cu buzunarele pline de grenade? V-ați întrebat câți din ai noștri au căzut omorâți mișelește de coreligionarii D-voastră, câți din ei au fost îngropați înainte de a fi omorâți? Voiți și în această privință dovezi, le veți avea!

Sunt note de ură, împinsă până la nebunie, pe care evreii D-voastră au afișat-o împotriva poporului nostru tolerant și ospitalier dar acum și conștient de drepturile sale.

Îți dai, Domnule Filderman, seama de spectacol? Te îngrozești? Te înduioșezi? Te întrebi de ce atâta ură, din partea unor evrei ruși cu care nu am avut niciodată nimic de împărțit? Dar ura lor este a tuturor, este ura D-voastră. Nu vă înduioșați, dacă aveți cu adevărat suflet, de ceea ce nu merită, înduioșați-vă de ceea ce merită. Plângeți cu mamele care și-au pierdut în astfel de chinuri copiii, nu cu aceia care și-au făcut și lor și vă fac și D-voastră atâta rău".

Filderman nu putea să intre într-o polemică imposibilă cu Conducătorul statului, care, influențat de starea de spirit creată de propaganda antisemită, lua de bune toate informațiile colportate în presă sau furnizate de serviciile secrete. Totuși nu i-a rămas dator cu răspunsul.

Era un prilej să repete ceea ce mai spusese Mareșalului verbal și prin memoriile sale: că atrocitățile din Basarabia n-au fost comise de evrei, ci de ruși, ucraineni, comuniști și delincvenți eliberați de către autoritățile sovietice din închisori.

Cu toate acestea, Antonescu a continuat să primească memoriile lui Filderman și, răspunzând la intervențiile sale, a revenit uneori asupra măsurilor regimului său, aducând mici ușurări.

Antonescu refuza categoric să sprijine cultul mozaic cu subvenții de stat, dar era dispus să-i recunoască libertatea de funcționare.

LUPTA CONTRA SEMNULUI GALBEN

O altă întâlnire între Filderman și Antonescu a fost cauzată de hotărârea guvernului de a impune evreilor portul stelei lui David. Măsura a început să se aplice din ordinul unor prefecturi și al unor comandamente militare teritoriale, fără să fi existat o dispoziție centrală. Treptat, semnul fusese introdus la Bacău, Iași, Rădăuți, Piatra Neamț, Ploiești, Huși, Botoșani, Fălticeni, Baia Roman, Bălți, Soroca. Era efectul campaniilor isterice întreținute de presa antisemită care a început să dea o atenție deosebită problemei semnului distinctiv.

În Memoriile sale, Filderman notează că a considerat problema cu toată gravitatea cuvenită. A adresat un memoriu ministrului de interne, aducându-i la cunoștință că în unele localități se aplică semnul galben și că mii de evrei au fost arestați fiindcă nu s-au conformat acestei dispozițiuni, „una din cele mai grave care se punea evreilor". Neprimind răspuns,

s-a adresat și vicepremierului Mihai Antonescu, protestând împotriva unei măsuri „pe care nici o lege n-o autoriză". Semnul galben împiedică pe evrei să circule, să muncească, să se aprovizioneze, să răspundă la chemările autorităților, de teamă să nu fie molestați pe stradă.

Plecând de la Prefectura de poliție a redactat un lung memoriu destinat personal lui Antonescu. Documentul este relevant atât prin argumentele invocate, cât și prin tonul cu care se adresează șefului statului antisemit.

Îi cere să retragă ordinul care este o insultă nemeritată de evrei. Semnul distinctiv nu se aplică nici în Germania, nici în Italia, ci numai în țările ocupate. Ori România nu este o țară ocupată. Dezordinile vor deveni o stare permanentă, mai ales că presa acuză zi de zi pe evrei de asasinate, de trădare, sabotaj, speculă și altele, cu toate că din datele ce i-a prezentat rezultă contrariul. În Polonia măsura poate fi aplicată, căci armata de ocupație face legea, dar într-o țară liberă cum este România, n-are nici o bază legală. Administrația nu poate să introducă discriminări printre locuitorii țării, ea fiind obligată să aplice legile. Nici o lege nu-i dă dreptul să recurgă la astfel de măsuri discriminatorii. „Timp de un an de zile, de la venirea guvernului d-voastră, am executat cu scrupulozitate angajamentele ce mi-am luat, nu numai împiedicând acte de sabotaj, ci dimpotrivă, stimulând pe evrei să-și continue activitatea în mod normal. Am transmis populației asigurările date de d-voastră la 3 august, când d. ministru de finanțe m-a convocat în chestiunea împrumutului de stat, cu care prilej d-sa mi-a transmis că d-voastră garantați viața evreilor. Și astăzi, contrar tuturor asigurărilor că evreii, deși nu vor mai putea beneficia de avuturile lor, vor putea trăi totuși în pace, (...) ei se văd stigmatizați și insultați, iar existența lor morală nu mai este garantată, ci dimpotrivă, amenințată. Am pus la punct aparatul necesar pentru a răspunde la cerințele d-voastră în ceea ce privește împrumutul, ajutoare pentru armată, ajutorarea refugiaților evrei evacuați, dar mai mult nu mai pot. Sunt dezamăgit de toate aceste măsuri. Nu mai pot transmite populației executarea unui ordin lipsit de bază legală. Dacă ordinul e menținut, nu-mi mai rămâne decât să trag consecințele și să mă retrag de la conducerea colectivității evreiești, lăsând altora sarcini pe care eu nu le mai pot îndeplini".

*

În istoria anilor de prigoană nu există un exemplu similar de curaj și demnitate din partea unui conducător evreu adresându-se șefului suprem al statului. Memoriul în sine i s-a părut însă lui Filderman insuficient. Trebuia să ajungă din nou în fața lui Antonescu, spre a-i comunica răspicat și prin viu grai ceea ce îi comunicase și în scris și risca să rămână literă moartă pe masa Conducătorului. Luă deci hotărârea să-i ceară mareșalului o nouă audiență. S-a adresat vechiului său prieten, dr. N. Lupu, fost ministru, care era și amicul mareșalului. A cerut și concursul arhitectului Clejan, o veche cunoștință a lui Antonescu, căruia i-a construit o vilă la Predeal, rugându-l să-l însoțească în această audiență. Clejan a primit să semneze alături de el cererea de audiență, transmisă prin dr. Lupu. Filderman s-a servit și de bunele oficii ale unuia din frații Karmitz, proprietarii unui mare depozit de produse farmaceutice care făcuseră importante donații de medicamente Societății de patronaj condusă de Maria Ion Antonescu.

În ziua de 8 august Filderman fusese convocat din nou la Prefectura de poliție, unde un comisar de serviciu îi predă textul ordinului pentru introducerea semnului distinctiv. Semnează de primire dar repetă că nu este rolul lui să facă difuzarea în populație și nu-și ia nici o

răspundere în această privință. În aceeași dimineață i se comunică de la Președinția Consiliului de miniștri că este invitat de mareșalul Ion Antonescu și acesta îl așteaptă împreună cu arhitectul Clejan, la ora 6 seara. Va trebui să plece la ora 5 din București, spre a ajunge la ora fixată în comuna Butimanu (între Periș și Buftea) unde era vila familiei Antonescu. A obiectat că deoarece nu mai are mașină, care i-a fost rechiziționată, și fiind zi de duminică, e problematic că va găsi un taxi disponibil. I s-a răspuns că i se va trimite o mașină. Într-adevăr, către orele 5 a sosit o mașină însoțită de un gardian public.

ANTONESCU ÎI DĂ SATISFACȚIE LUI FILDERMAN

Iată cum a decurs această audiență, după notele lui Filderman: "La 6,45 a sosit însoțit de Clejan la vila din Butimanu. Peste puțin și-a făcut apariția și Maria Antonescu, cu care a schimbat câteva cuvinte. Apoi Mihai Antonescu, care era și el de față, i-a comunicat că mareșalul este pentru moment reținut. S-au retras toți trei într-un pavilion din parcul vilei. Aici Mihai Antonescu a încercat să explice și să justifice convingerile sale, citând dintr-un dosar adus cu el fragmente din procese verbale ale Consiliului de Miniștri în care s-au discutat legile de expropriere urbană și cea privitoare la munca obligatorie. În ce privește semnul distinctiv, a declarat că a citit memoriul lui Filderman și a fost neplăcut impresionat de afirmația că semnul galben este o întoarcere la Evul Mediu și găsește că expresia este deplasată. Apoi a citit alte fragmente din expunerile sale la ședințele Consiliului de miniștri, omițând anumite pasagii. Terminând lectura dosarului, a declarat că nu este antisemit, ci naționalist și că nu înțelege să comită nedreptăți numai din motive de ură.

În cele din urmă Filderman și Clejan au fost invitați pe terasă unde îi aștepta Antonescu și dr. Lupu.

Mareșalul părea și de data aceasta în bună dispoziție. După câteva formule de politețe, Filderman ceru voie să treacă la obiect. La care Antonescu i-a replicat:

"Iar mi-ai venit cu o bibliotecă de memorii", după care, adresându-se d-rului Lupu, îi zise: "Totdeauna vine așa și aduce o întreagă bibliotecă de memorii". Pe tonul cel mai degajat, Filderman îi răspunde că de data aceasta a venit numai pentru o singură problemă, despre care, de altfel, i-a și remis un memoriu scris. Discuția intră în fond. La un moment dat mareșalul îl întrerupe și se adresează adjunctului său:

"Te rog să dai ordin să se suprime în toată țara dispoziția cu semnul galben. Filderman adusese cu el un alt memoriu – purta numărul 1065 – pregătit în cursul zilei, în care introdusese un argument în eventualitatea că Antonescu se va referi la știrea apărută în ziare că în Germania a început să se aplice semnul, deoarece în memoriul anterior afirmase că nu se aplică, ceea ce era real în momentul în care îl întocmise. În ziua aceea ziarele au reprodus o telegramă din Berlin, anunțând că la 1 septembrie, guvernul german a dat o ordonanță interzicând tuturor evreilor, de la vârsta de 6 ani, să apară în public fără steaua galbenă (Universul, 8.9.1941).

Răspunsul favorabil al lui Antonescu trebuia să încheie audiența, dar Filderman a vrut să folosească prilejul spre a expune din nou alte doleanțe, despre care mareșalul fusese sesizat prin memorii separate, depuse anterior. A început prin a cere scutire de la munca obligatorie a funcționarilor comunităților. Aceștia aveau de îndeplinit diferite sarcini trasate de stat și fără un personal liber Comunitățile nu

se puteau achita de misiunile lor. Din nou mareşalul se adresează vicepreşedintelui invitându-l să fixeze lui Filderman o audienţă de lucru spre a examina problema. A fost abordată apoi chestiunea muncii obligatorii. Dacă e adevărat că evreii nu sunt mobilizaţi pe frontul de război şi că trebuie să compenseze această absenţă, îl întreba pe Ion Antonescu dacă un comerciant sau un meseriaş nu sunt mai utili în cadrul profesiunii lor, decât să fie trimişi la munci pentru care n-au nici o pregătire şi deci nu pot da nici un randament, în care caz cheltuielile pentru întreţinerea detaşamentelor de muncă devin o risipă. Mareşalul i-a făcut semn să se oprească şi a cerut lui M. Antonescu să-şi noteze şi această chestiune, urmând ca la şedinţa de lucru ce se va fixa, să se studieze propunerile lui Filderman.

A mai adus vorba de voiajorii evrei, împiedicaţi să călătorească, ceea ce face imposibilă circulaţia mărfurilor. Mareşalul a rămas pe poziţia lui: interdicţia de călătorie pentru voiajori nu se poate ridica. S-a constatat că printre evrei se află mulţi spioni şi datorită acestora, avioanele inamice au putut ataca trenuri militare. Discuţia s-a încheiat cu înţelegerea ca chestiunea să fie tratată într-o audienţă la vicepreşedintele guvernului. Altă chestiune ridicată a fost cazul a 50.000 evrei evacuaţi din târguri comune rurale. Aceşti oameni sunt inactivi şi nu pot aduce nici o contribuţie pentru economia ţării. Mareşalul răspunde că în actuala situaţie nu se poate reveni asupra acestei măsuri. Speră ca în 2-3 zile Odessa să fie ocupată de trupele române şi atunci se va crea altă atmosferă în ţară şi se va putea găsi o soluţie. Filderman a insistat. Antonescu l-a întrerupt:

"Dumneata vrei să-ţi admit tot ce-mi ceri..."

Filderman n-a vrut să cedeze; a continuat să insiste, cerând ca măcar anumite categorii din cei evacuaţi să poată reveni la casele lor. Antonescu nu s-a lăsat convins. A fost nevoie de intervenţia d-rului Lupu pentru ca Filderman să admită ca discuţia să fie reluată cu alt prilej.

Ultima chestiune ridicată a fost cea a emigrării, problemă asupra căreia şeful statului a fost sesizat şi de memoriile conducătorilor sionişti. L-a informat pe Antonescu că mulţi evrei vor să plece dar nu li se eliberează viza de tranzit prin Germania, în timp ce evreii unguri, la intervenţia guvernului din Budapesta, obţin asemenea vize. Mareşalul se miră; el a aprobat cererea în acest sens dar Filderman îl informează că ministerul de externe pretinde că problema nu va putea fi rezolvată decât după ce se va termina războiul. Aici Antonescu ridică tonul: dacă Germania a aprobat tranzitul evreilor din Ungaria, va interveni ca şi evreii din România să poată beneficia de această viză. Ar dori însă să ştie de ce nu pleacă evreii prin Turcia şi Filderman îl informează că pentru Turcia nu se găsesc vapoare.

La plecare, Conducătorul i-a reamintit lui Filderman ceea ce a spus şi în alte rânduri: că face distincţie între evreii regăţeni şi din noile provincii, având intenţia de a acorda celor dintâi oarecari „privilegii". Audienţa a durat trei sferturi de oră. Scopul primordial a fost atins: semnul galben nu va mai fi introdus."

Filderman mai notează că atunci când i-a spus mareşalului că steaua lui David nu se aplică în Germania şi Italia, ci numai în ţările ocupate, acesta a schiţat un gest de nemulţumire şi a spus că nu înţelege de ce germanii cer României să facă evreilor ceea ce ei înşişi nu fac evreilor lor...

*

Două zile după audienţă Filderman e înştiinţat în mod oficial că semnul galben nu se mai

Ion Antonescu, Carol al II-lea, Armand Călinescu, Corneliu Zelea Codreanu

aplică. La 13 septembrie primește o adresă din partea Marelui Stat Major al armatei în același sens. În plus i se face cunoscut că pe memoriul său M. Antonescu a pus următoarea rezoluție și a cerut să-i fie comunicat oficial: „D. Filderman n-ar trebui să se mai adreseze într-un limbaj atât de provocător dacă ține să-l primesc spre a discuta doleanțele d-sale. Am luat – fără să fi fost solicitat – o serie de măsuri foarte înțelegătoare față de evrei, dar nu voi tolera un limbaj provocator. Oare d. Filderman n-a învățat nimic? Să se ia măsuri de executare imediată".

SUB OCHII GESTAPOULUI

Unul din primele obiective ale agenturii naziste instalată în România a fost să se debaraseze de persoana lui Filderman. În ochii naziștilor era iremediabil compromis. În 1933, când Hitler a venit la putere, Filderman luase atitudine combativă împotriva nazismului. În mod demonstrativ va veni în ajutorul refugiaților evrei din Germania, creând un fond special dintr-o taxă de 10 la sută percepută la toate încasările comunităților. În 1939 ia inițiativa de a se trimite evreilor germani 4 vagoane cu azime de Paști. A susținut cu energie campania de boicot contra produselor germane. S-a prezentat personal la legația germană, protestând contra ororilor antisemite din Germania.

Aceste acțiuni fuseseră înregistrate în dosarul lui întreținut de serviciile de spionaj de la Berlin. Când reprezentanții Gestapoului s-au instalat în România, îl aveau înscris pe "lista neagră". De-a lungul carierei sale politice a stat în permanență sub amenințările antisemiților, iar la instalarea agenților în România viața lui a fost și mai mult amenințată.

I-a trimis vorbă lui Ghingold: "Nu voi pleca decât dacă mi-o va cere mareșalul Antonescu și numai însoțit de o ordonanță a acestuia, până la frontiera unei țări neutre". (Dar generalul Ion Antonescu în voia pe Willy Filderman în viață, la București).

Faptul că Antonescu nu a cedat la toate cererile lui Hitler se datorește, în mare parte, dacă nu chiar total, petițiilor cu care Filderman în bombarda aproape zi de zi. Cel mai mare succes a fost că l-a determinat să nu deporteze pe evrei în masă. Antonescu oprise jafurile legionarilor, în schimb a adoptat un sistem de estorcare sub formă de rechiziții, exproprieri, confiscări, taxe excepționale, impuneri fiscale excesive, colete forțate de efecte, toate impuse sub amenințarea deportării.

Nemţii au exercitat necontenit presiuni asupra lui Antonescu să grăbească lichidarea evreilor. În acest sens acţiona cu mult zel Manfred von Killinger, numit în ianuarie 1941 ambasadorul Reich-ului la Bucureşti. La una din întrevederile sale cu Antonescu, îi ceruse "să ducă până la capăt politica antisemită preconizată de legionari". Killinger şi Gustav Richter, reprezentant al Gestapo-ului, camuflat sub titlul de împuternicit al Reich-ului pentru probleme evreieşti, fuseseră trimişi la Bucureşti cu misiunea de a acţiona pentru deportarea evreilor din România în lagărele din Polonia, unde maşina de exterminare era în plină activitate.

Dintr-un proces verbal al unei conferinţe ţinute de funcţionari nazişti superiori, reiese că deportările din România trebuiau să înceapă din septembrie 1942. Conform planului întocmit la acea conferinţă în decurs de câteva zile urmau să fie deportaţi 280.000 evrei români cu destinaţia Treblinka, Belzek şi Sobibor. La conferinţă fusese invitat şi un delegat al guvernului român. Acesta, având probabil instrucţiunile lui Antonescu, a cerut amânarea operaţiei, invocând dificultăţi de ordin tehnic, între altele şi prioritatea ce trebuia acordată transporturilor pe cale ferată pentru susţinerea frontului de Răsărit. Obiecţiunea delegatului român nu a fost bine primită de nemţi, dar datorită interesului lui Hitler de a-l menaja pe Antonescu, care dădea asigurări că va rezolva problema la timpul oportun şi cu mijloace proprii, a fost volens-nolens acceptată.

Antonescu a considerat tot timpul problema evreiască drept un domeniu aflat la discreţia lui şi înţelegea să activeze numai după inspiraţia lui. După părerea multor istorici, Antonescu a fost incontestabil antisemit, în orice caz s-a comportat ca atare. În faţa istoriei el rămâne responsabil de suferinţele îndurate de evrei sub guvernarea sa. Rezistenţa faţă de presiunea germană a fost sinceră. Ea însă nu s-a datorat repulsiei faţă de barbaria nazistă, ci orgoliului său. Acceptarea integrală a normativelor de la Berlin ar fi fost dovada unei capitulări, la care nu putea conveni din orgoliu raţional. Accepta antisemitismul, dar numai cel iniţiat de el.

Alţi istorici cred că Antonescu a vrut să păstreze măcar o parte a populaţiei evreieşti – pe regăţeni – ca o rezervă în cazul unei situaţii critice, când i-ar fi oferit spre a obţine de la Hitler anumite concesiuni majore. Într-o anumită fază a războiului, Antonescu începuse să se îndoiască de şansele lui Hitler. Din ianuarie 1943 a înţeles că Germania a pierdut războiul. A încercat să-l convingă pe Hitler să încheie o pace separată. Neputând însă, s-a gândit încă din ianuarie 1943 la ieşirea colectivă din război a Italiei şi sateliţilor Axei (România, Ungaria, Bulgaria şi Slovacia). Dar Musolini a tergiversat.

Prevăzând eşecul războiului, Antonescu s-a gândit şi la momentul în care situaţia l-ar fi obligat să rupă alianţa cu Germania şi credea că se va putea bizui pe "fidelitatea" populaţiei evreieşti.

Toate aceste ipoteze au rămas un secret al istoriei, în jurul căruia se pot face speculaţiuni, dar fără nici o bază controlabilă.

ANTONESCU ŞI TRANSNISTRIA

Antonescu a refuzat să predea pe evrei în mâinile naziştilor, dar a creat el însuşi un lagăr de deportare, care din punct de vedere al metodelor de exterminare nu era mai prejos decât lagărele conduse de naziştii germani. După cucerirea Basarabiei de către trupele române a fost înfiinţat aşa-zisul guvernământ al Transnistriei, cu un statut administrativ specific, organizat pe raioane şi prefecturi după modelul administraţiei din România, condus de funcţionari români asistaţi de ofiţeri germani. "Transnistria n-a figurat niciodată în vreun atlas geografic

sau manual de istorie, ci s-a născut în urma unei convenţii germano-română. După ce Antonescu luase contact personal cu Hitler la 12 iunie 1941, acesta a ridicat problema evreilor români şi regimul care trebuia să li se aplice. La o nouă întrevedere, Hitler îi comunică planul de a ataca Uniunea Sovietică. Cerându-i să participe la război alături de Germania, îi arată că acesta este singurul mijloc pentru România de a recăpăta Basarabia şi Bucovina de Nord şi deschidea totodată perspectiva de a putea ocupa şi administra o parte a teritoriului sovietic de la răsărit de Nistru. De asemenea îl lasă să se întrevadă că decizia de la Viena este revizuibilă. Astfel, s-a născut problema Transnistriei - cum a fost denumit ulterior ţinutul dintre fluviile Nistru şi Bug" (Dora Litani, Transistria, Tel Aviv, 1981).

Transnistria fusese aleasă ca o variantă a lagărelor de internare din Polonia, urmând să fie locul de concentrare şi izolare a evreilor din România. Timp de patru ani cât a durat guvernarea lui Antonescu, Transnistria a constituit un spectru al morţii pentru populaţia evreiască. Începând din 1941, evreii erau deportaţi în această rezervaţie pentru cea mai mică abatere sau din "motive strategice", când deportarea se făcea în masă. Planul a început să fie aplicat printr-o primă deportare a câtorva zeci de evrei bucovineni, după care au urmat şi evacuări din diferite centre din nordul Moldovei. Apoi s-a procedat la deportări individuale, sau cu familia, a unor evrei din regat: cei ce nu erau în măsură să facă faţă asprelor obligaţii fiscale, cei cărora li se înscenau delicte de speculă, cei suspectaţi de propagandă subversivă sau acuzaţi de pretinse acte de sabotaj, cei ce absentau de la munca obligatorie etc.

Din octombrie 1941, până în decembrie 1943 au fost deportaţi circa 140.000 evrei. Deplasarea lor s-a făcut în condiţiuni neumane, în convoaie pe jos, pe distanţe de sute de kilometri, sub arşiţa soarelui sau sub ploile reci de toamnă, spre a fi abandonaţi în satele din Transnistria, distruse şi părăsite de locuitori din cauza războiului. Locurile de cazare erau alese intenţionat acolo unde nu existau posibilităţi de adăpost şi nici de aprovizionare, deportaţilor fiindu-le interzis să circule dincolo de raza satelor, care au devenit şi chiar au căpătat denumirea de "gheto". Trăind în case şi grajduri ruinate, într-o nemaipomenită promiscuitate, neavând nici o îngrijire medicală, neputând să-şi asigure medicamente, deportaţii au pierit cu zecile de mii, degeraţi în timpul gerurilor specifice regiunii, seceraţi de boli infecţioase, morţi de foame, împuşcaţi de jandarmi sau soldaţi hitlerişti din faimoasele grupe de comando şi de poliţia ucraineană din serviciul armatei germane; alţii şi-au pus capăt zilelor spre a scăpa de aceste suferinţe infernale.

*

În măsura în care faptele au ajuns şi la cunoştinţa opiniei publice româneşti neangajată în politica antisemită, a început să se observe şi din partea ei – în special din partea vechii elite politice - o atitudine de reprobare. Chiar şi unele cercuri naţionaliste care au sprijinit alăturarea României la ţările Axei, şi-au dat seama de greşeala acestei orientări şi au încercat să avertizeze factorii de răspundere asupra consecinţelor nefaste ale barbariei antisemite. În această epocă, la intervenţia lui A.L. Zissu, are loc un schimb de scrisori între ziaristul Pamfil Şeicaru, directorul cotidianului "Curentul", şi Mihai Antonescu, căruia îi atrage atenţiunea că la viitoarea conferinţă de pace România va avea de dat socoteală de regimul inchiziţional aplicat evreilor (Dosarul Pamfil Şeicaru, "Toladot", Ierusalim, mai-iunie 1972).

Guvernul începe să răspundă cu oarecare docilitate la demersurile conducătorilor evrei.

Se fac intervenții în favoarea deportărilor și în cele din urmă obține, în octombrie 1943, readucerea din Transnistria a evreilor regățeni internați ca infractori la legea muncii obligatorii.

În decembrie sunt readuși evreii din Dorohoi deportați la izbucnirea războiului antisovietic, apoi cei deportați sub pretextul că sunt comuniști sau cei ce au cerut viza de plecare în Uniunea Sovietică. În martie 1944 se aprobă repatrierea a 1884 de orfani minori - ai căror părinți au pierit în anii deportării - și emigrarea lor în Israel. Restul evreilor au putut reveni după ce regiunea a fost evacuată de trupele germano-române și în timp ce la București se pregătea atacul istoric de la 23 august.

SĂTUL DE ATÂTEA PETIȚII, ANTONESCU ORDONĂ DEPORTAREA LUI FILDERMAN ÎN TRANSNISTRIA

Un moment de tensiune între Antonescu și Filderman a fost decretarea unui împrumut forțat de patru miliarde lei. Filderman protestează, fără să țină seama de riscurile personale la care se expunea. Episodul este relatat de el într-un interviu acordat unui ziar din Tel Aviv: "Antonescu avea nevoie de fonduri pentru a duce războiul contra rușilor și trebuia să paralizeze străduințele germanilor la deportarea generală și să câștige timp. Am fost convocat la Centrală împreună cu foștii mei colaboratori să formăm comitetele de strângere a fondurilor iar cei dintre noi care nu-și vor face "datoria" vor fi deportați.

Întrebat de președintele Centralei, dr. Ghingold, am răspuns: "Ce mai pierdem timpul? Să plecăm de pe acum cu toții în Transnistria." Foarte surprins, d-rul Ghingold m-a întrebat: "De ce?" I-am răspuns: "Pentru că maximum ce se va putea realiza de la evrei este de 750 milioane, adică mai puțin de 25 la sută din suma cerută de Antonescu". -De ce?" a întrebat iar Ghingold. "Pentru că li s-au luat evreilor aproape toate averile, au fost alungați din toate profesiunile." Atunci dr. Ghingold a predat memoriul meu lui Radu Lecca, iar acesta ar fi spus mareșalului că dată fiind declarația mea, numai o amenințare cu deportarea ar putea să mă silească să caut a încasa mai mult."

Urmarea la refuzul lui Filderman a fost deportarea în Transnistria. A plecat însoțit de soția sa de bună voie, aceasta nevoind să-l lase singur, știind că viața lui era în permanență amenințată. Ceea ce Richter a fost împiedicat să comită cu mijloacele specifice ale Gestapo-ului, devenea posibil în această împrejurare. Se pare

însă că Antonescu a luat anumite măsuri discrete să împiedice orice atingere a persoanei prizonierului său. Ajuns la locul surghiunului, Filderman s-a pomenit în mijlocul unui infern mult mai fioros decât își imaginase.

Deportarea lui Filderman a provocat mare emoție în unele cercuri ale publicului românesc. Oamenii politici cu care Antonescu mai întreținea relații i-au atras atenția asupra acestei erori care nu făcea decât să confirme totala înfeudare a României la țelurile Reichului nazist. Vestea a ajuns și în străinătate, unde s-a produs o reacție puternică oglindită în presa occidentală. La București au început să curgă protestele din toată lumea. Printre intervențiile în favoarea lui a fost și cea a Papei Pius al XII-lea. El a telegrafiat lui Antonescu cerând eliberarea deportatului. După două luni, Filderman a fost readus în București.

PRĂBUȘIREA REGIMULUI ANTONESCIAN

Ultimul capitol înscris de dr. W. Filderman în istoria anilor de prigoană a fost participarea lui la prăbușirea regimului nazist și pregătirea actului de la 23 August. Războiul antisovietic era virtual pierdut și factorii politici au început să examineze modalitatea cea mai bună de a salva ceea ce se mai putea salva. În ianuarie 1943 Mihai Antonescu a plecat la Roma să propună lui Mussolini să ia contact cu reprezentanții marilor aliați în vederea unui păci separate. În iulie el face o nouă vizită la Roma în același scop. Demersul rămâne fără rezultat din cauza evenimentelor care s-au precipitat în Italia. Era, de altfel, și prea târziu. Trupele marilor aliați erau în ofensivă pe toate fronturile.

Discuțiile se duceau concomitent, de-o parte prin delegații regelui și ai partidelor politice, de cealaltă prin mesagerii lui Antonescu, care în cele din urmă au angajat tratative cu d-na Kolontaz, ambasadoarea Uniunii Sovietice în Suedia. Unul din memoraliștii români, ocupându-se de această fază a trativelor de la Cairo, scrie următoarele: "Voi semnala că la această dată (aprilie 1944, n.a.) autoritățile engleze erau în posesia unei importante scrisori adresată de avocatul Filderman, șeful Comunității israelite din România, către principele Știrbei. Scrisoarea era destinată, evident, să întărească mâna principelui în negocierile sale. De altfel, mareșalul s-a gândit el însuși, văzând că negocierile de la Cairo nu înaintează, să trimită pe avocatul Filderman ca pe un al treilea emisar"

(vezi Nicolae Baciu, "Yalta și crucificarea României", Edit. Dumitru, München, 1983)

Timpul însă nu mai avea răbdare

Filderman n-a mai apucat să acționeze. Regele Mihai I și generalii Palatului (Sănătescu, Aldea etc.) l-au arestat pe Mareșal și au anunțat armistițiul.
Se spune că la procesul lui Ion Antonescu, avocatul Wilhelm Filderman a fost împiedicat să pledeze în favoarea mareșalului.
Povestea aceasta bizară se va încheia cu împușcarea lui Ion Antonescu și fuga peste hotare a lui Filderman.
Nu știu dacă "Memoriile" lui Filderman, aflate în arhiva "Yad Yashem" de la Ierusalim, relatează mai în adâncime complexul de relații Antonescu-Filderman, dar după ce aceste "Memorii" vor fi publicate vom ști, cu siguranță mai mult.
Istoria – acest mare tribunal al lumii este nepărtinitoare, chiar dacă, așa cum spunea Heine "nu e cu putință să zugrăvești trecutul fără a-i da conturul propriilor tale sentimente" ...

Teșu Solomovici

AŞA A FOST ARESTAT MAREŞALUL ION ANTONESCU

Înainte de a începe să descriu cele ce ştiu despre evenimentele ce au dus la actul de la 23 august 1944, trebuie să fac anumite precizări. În ciuda celor ce s-au scris, Partidul Comunist român nu a iniţiat şi nu a condus acţiunea care a cauzat ieşirea României din război. De asemenea, în toate publicaţiile apărute sub control comunist se vorbeşte de "insurecţia armată română". Nu a existat o insurecţie, armată sau dezarmată. A existat un ordin regal transmis prin organele militare competente de către şeful noului guvern, generalul Constantin Sănătescu. Demiterea Mareşalului Antonescu s-a făcut la cererea regelui Mihai, când acesta a constatat că măsurile pe care Ion Antonescu intenţiona să le ia, nu corespundeau cu situaţia gravă în care se afla ţara. Pot să declar fără nici o şovăire că: şefii partidelor politice majoritare au sprijinit fără rezerve pe regele Mihai, iar ordinele sale au fost urmate fără ezitare sau defecţiuni de toţi comandanţii de mari unităţi militare de pe front şi din interior.

Deci nu poate fi vorba de o - insurecţie armată", fără a schimba înţelesul cuvântului "insurecţie" aşa cum este defenit în dicţionar. Numirea generalului Sănătescu a fost făcută prin decret regal, întocmai cum fusese numit şi Ion Antonescu, prim-ministru de către Carol II cu câtiva ani înainte. Aceeaşi procedură legală a fost folosită în cele două ocazii pentru numirea şefului guvernului român. Armata română nu a fost "insurecţionistă" căci nu s-a răzvrătit împotriva unei

autorităţi, ci dimpotrivă a executat ordinul regal şi cele ale căpeteniilor militare. Deci cuvântul "insurecţie" este folosit intenţionat în mod greşit pentru a falsifica adevărul istoric. Actul de la 23 August a fost sprijinit şi aprobat de poporul român, armata şi reprezentanţii politici susţinând fără şovăire această acţiune. Deci nu poate fi vorba de "insurecţie". După aceste rânduri, propun să examinăm evenimentele de atunci cu obiectivitatea pe care trecerea anilor ar trebui să ne-o dea.

Am căutat să rețin cu cât mai mare fidelitate amintirile de la 23 August și de fapt ale întregii săptămâni (20-26 august), dându-mi seama că aveam de a face cu momente ce vor intra în istorie. Mi-am dat osteneala să înregistrez cât mai multe detalii care să ajute mai târziu la reconstrucția evenimentelor. Nu credeam însă că vor trece atâția ani.

Am citit cu mare răbdare cele scrise de unii care într-un fel sau altul, au asistat la unele aspecte din acea zi. În general, relatările lor conțin câte unul sau mai multe grăunțe de adevăr, dar fiind scrise urmărind fie interesul personal sau cel al unui grup, își pierd din autenticitate. Unele au fost scrise la îndemnul unui agent al regimului comunist (securitatea, istoricii partidului) de către persoane în stare de arest, altele pentru a satisface dorințe ale personagiilor simandicoase ale regimului sau pentru a justifica privilegiile. Sunt puțini cei care nu au căutat recompense pentru participarea lor la acțiunea care a dus la ieșirea țării din alianța cu Germania. Mă pot număra și eu printre ei, fiind mulțumit că am fost și eu "acolo".

Într-adevăr, cea mai mare mulțumire a fost să văd în seara de 23 august 1944 pe regele Mihai în balconul central al Palatului Regal din Calea Victoriei, în lumina reflectoarelor care nu fuseseră aprinse de la începutul războiului. După ce s-a anunțat la Radio București încetarea ostilităților cu Puterile Aliate, o mulțime s-a adunat în piață cântând imnul regal și cerând să apară Suveranul. Tipic, el a dovedit din nou curajul personal, apărând singur în balcon în lumina orbitoare a reflectoarelor și a fost aclamat îndelungat de mulțimea entuziastă. Nu mulți conducători, în situații tulburi, cu inamici înarmați în libertate, iau riscul de a se pune în mijlocul țintei.

Nu am dorit să scriu despre acele zile, convins fiind ca nu-mi aparținea această sarcină. Dar cum au trecut atâția ani și am intrat în amurgul vieții, și constatând că există atâta confuzie cu privire la evenimente, am socotit că a sosit momentul de a consemna impresiile și reflexiile din acele zile pentru ca cei care, nu din vina lor, nu au avut prilejul să cunoască o parte din istoria neamului.

Așadar, fără a fi specializat în afacerile militare, dar discutând cu ofițeri superiori din Casa Militară a Regelui și din Comandamentul Militar al Capitalei în vara anului 1944, ajunsesem la concluzia împărtășită de majoritatea că situația era catastrofală.

REGELE VREA CA IEȘIREA DIN RĂZBOI S-O PROCLAME ANTONESCU

Dimineața, cred că pe la ora nouă, am fost trezit de telefonul care suna în biroul Regelui. Telefonistul îmi spunea că Mihai Antonescu este pe fir. Uitându-mă pe fereastră, cer legătura cu vicepreședintele. Regele încă dormea. Cerul era senin anunțând o altă zi călduroasă de vară. Afară, lucrurile se desfășurau după rutina obișnuită. Grădinarii erau ocupați cu stropitul și greblatul printre copacii verzi ce aruncau umbre întunecate pe rozele din răsaduri.

Stătusem până târziu în seara dinainte ca să discutăm alternativele planului original. Regele împreună cu sfătuitorii săi erau de acord că ieșirea României din război nu putea să aibă loc fără ca Antonescu să nu fie consultat. Din pricina situației grave de pe front, Mareșalul trebuia să aibă prilejul să facă acest pas fără întârziere. Doar așa se clarifica poziția lui Antonescu față de condițiile enunțate la Cairo, care de fapt nu erau diferite de cele

de la Stockholm. Întrevederea era necesară pentru a determina dacă Antonescu refuză să încheie armistițiu. Un refuz îi asigura reținerea la Palat împiedicându-l să ia legătura cu autoritățile germane. De asemenea, persoana sa nu mai putea fi folosită ca un focar în jurul căruia să se strângă elementele progermane, semnând confuzie în rândul populației civile și mai ales în armată. Noul guvern numit de Rege va decide mai târziu soarta lui Antonescu în acord cu legile în vigoare. Dar lipsa Mareșalului din București pune ieșirea din război într-o altă lumină în care șansele de reușită erau aproape anulate.

Nu era vorba de a-l atrage în cursă, cum au indicat unii apologeți ai lui Antonescu. Era o chestiune de răspundere. Când mareșalul Antonescu s-a instalat la putere în calitate de "Conducător", el și-a asumat răspunderea continuării existenței statului. Acum din pricina campaniei din Rusia, națiunea se afla la marginea abisului. Regele avea obligația să discute, împreună cu primul său ministru, măsurile pe care le va lua pentru a minimaliza și circumscrie efectele dezastrului. Dacă nu era convins de eficacitatea lor și le considera nesatisfăcătoare, era datoria lui să găsească o altă soluție. Discuțiile duse în seara de ajun, chiar și după ce aflasem că Ion Mihalache, vicepreședintele Partidului Național-Țărănesc, se va duce la Snagov pentru a vedea pe Mareșal cu intenția de a-l convinge să întârzie plecarea pe front pentru a se prezenta la Palat, au continuat pentru mai multe ore.

S-au examinat mai multe alternative. Dar acum îmi vorbește Mihai Antonescu în aparat. El îmi spune că ar dori să vină la Palat în audiență și Mareșalul va veni mai târziu. Îl asigur că voi trimite mesajul său Regelui și că va avea un răspuns neîntârziat. Dacă îmi amintesc bine, este una din rarele ocazii când m-am dus să-l trezesc pe Rege.

Odată trezit, regele este de acord ca ambii Antonești să vină în audiență după masă la ora trei. Îi comunic comandorului Arpad Gheorghel, adjutantul de serviciu, ordinul Suveranului, și el ia legătura cu Președinția Consiliului de Miniștri. Regele își urmează programul stabilit înainte, adică va pilota unul din avioanele la dispoziție la aeroportul militar de la Străulești. Din această cauză speram ca spionii din palat să nu raporteze nimic anormal.

Când se reîntoarce, Regele dorește să se confrunte cu sfătuitorii săi. Așa că pe rând apar generalii Aldea și Sănătescu, Buzești și cu Stârcea. În biroul Regelui din Casa Nouă, sunt împărtășite ultimele informații primite de pe front și din țară. Situația nu s-a îmbunătățit. Pe front nu se putuse organiza o linie de apărare coerentă, ci doar puncte de rezistență izolate care erau expuse la învăluiri din partea blindatelor sovietice. În regiunea Chișinău, un mare număr de unități române și germane încercuite, iar vârfurile unităților de tancuri rusești se aflau acum în apropriere de Câmpulung Moldovenesc în Nord. O breșă mare deschisă în regiunea Bacău și alta în regiunea Bârlad permiteau pătrunderea Armatei roșii în Câmpia Moldovei de Sud și amenințau restul țării.

Auzind înșiruirea de insuccese, mici și mari, mi se strânge inima. Știam că fiecare din ele însemna un nou doliu pentru o familie din țară.

Raidurile aeriene masive continuau cu instensitate. Ploieștiul, instalațiile petrolifere și feroviare din împrejurimi, fuseseră atacate fără întrerupere în zilele de 17, 18 și 19 august cu pierderi din rândul populației și distrugeri serioase ale instalațiilor industriale. La sunetul sirenelor înceta orice activitate, și cei care nu fuseseră dispersați cu serviciile lor, se refugiau în satele din vecinătate. Raidurile de noapte erau executate de aviația engleză și însemnau terminarea abruptă a ședințelor

secrete cu factorii politici care trebuiau duși în taină la casele lor. Ei nu puteau să apară în adăpostul de la Palat fără a dezvălui prezența lor spionilor care ne înconjurau.

În dimineața zilei de 23 august, după ce Regele hotărâse ca acțiunea de scoatere a României din război să aibă loc chiar în acea zi, nu mai exista posibilitatea de a primi avizul șefilor partidelor politice. Cei de la Palat nu știau unde s-au dispersat conducătorii partidelor, întrucât nu ne gândisem că va fi nevoie de a lua legătura cu dânșii înainte de 26 august. Prin urmare, Regele de unul singur își ia răspunderea acțiunii. După ce a ascultat pe fiecare din cei prezenți, el decide să ridice problema armistițiului în timpul audienței cu Antonescu, iar dacă acesta refuză deschiderea imediată a negocierilor, să-l demită și să-l rețină la Palat. După ce a aflat că Antoneștii vor veni la Palat, și în urma hotărârii de a-i confrunta cu chestiunea armistițiului, s-a decis ca reprezentanții partidelor să fie avizați de noile circumstanțe și de avansarea acțiunii militare cu trei zile. Buzești și Stârcea vor încerca să ia legătura cu Maniu și Pătrășcanu, respectiv, pentru a-i informa de cele hotărâte.

Eu am primit însărcinarea de a comunica colonelului Dămăceanu decizia Regelui și ordinul de a iniția faza finală a operațiunilor militare în Capitală imediat și nu la 26 august, cum fusese plănuit.

Așteptând sosirea colonelului Dămpceanu, am putut observa de la ferestrele Palatului că forfota pietonilor de pe Calea Victoriei era neschimbată în ciuda evenimentelor de pe front. Desigur că multă lume părăsise orașul pentru a nu se expune raidurilor aeriene, dar afluența pedeștrilor pe Calea Victoriei nu părea să fie influențată de situație. Era obiceiul atunci, ca și în zilele dinainte de război, ca orășenii de toate vârstele să se plimbe pe acest Corso bucureștean. Acolo se întâlneau tinerii, artiștii, scriitorii și politicienii ca să fie văzuți, să afle ultimele zvonuri și să audă ultimele bancuri. Circulația era mai activă în timpul prânzului și seara, înainte de cină, între Ateneu

Câteva zile înainte de 23 august, mareșalul Ion Antonescu îl decorează pe generalul german Schobert cu ordinul "Mihai Viteazul"

și Capșa.

Reveniți din oraș, Buzești și Stârcea raportează Suveranului rezultatul misiunilor lor. Buzești nu izbutise să-l vadă pe Maniu, dar i se promisese că îl va putea întâlni mai târziu. Stârcea găsise pe omul de legătură al lui Pătrășcanu, care îi făgăduise că Pătrășcanu și Titel Petrescu vor veni la Palat, însă nu înainte ca să se întunece. Deci, în momentele hotărâtoare, elementele reprezentative politice nu se aflau în preajma Suveranului. Absența lor, justificată sau nu, a lăsat întreaga povară a deciziilor ce trebuiau luate în ceasurile următoarele, pe umerii Regelui.

În așteptare, revizuiam din nou toate detaliile planului pentru a ne convinge că am prevăzut toate problemele dificile și că au fost luate contramăsurile necesare. Regele pune la curent pe colonelul Emilian Ionescu și pe maiorul Anton Dumitrescu, comandantul adjunct al Batalionului de Gardă, pentru a face preparațiile de apărare suplimentare ale Palatului, cu mâna de soldați ce erau la îndemână. Mai târziu am aflat că nu aveau la dispoziție decât 80 ostași din batalion, restul fiind la Sinaia, unde fuseseră transportați ca să formeze apărarea în conformitate cu planul original. Colonelul Șerban Negulescu este trimis la Sinaia ca să pună la curent pe regina Elena cu ultima decizie a Regelui și ca să pregătească un convoi de mașini cu care dânsa, împreună cu anturajul de la Sinaia, să călătorească la Craiova, pentru a evita să devină ostatică în mâna nemților. Regele vorbește cu regina Elena la telefon dându-i de înțeles, pe ocolite, de cele hotărâte.

Pe la ora unu ne repunem în jurul mesei din sufrageria de la Casa Nouă. Afară căldura crescuse și ne aflam în mijlocul unei adevărate zi de vară bucureșteană.

În timpul mesei de prânz eram cu toții preocupați, căutând să găsim un detaliu ce fusese neglijat în planurile ce urmau să fie puse în aplicare în viitoarele ore. Dacă Mareșalul va trebui reținut, escorta care-l însoțise, trebuia să fie și ea arestată, iar mașinile duse din Calea Victoriei, unde erau în văzul trecătorilor, la garajul Palatului. Eu urma să intru în legătură cu un prieten ce lucra la societatea de telefoane, inginerul Andrei (Dodo) Chrissoghelos, să-i comunic că a sosit momentul ca să taie legăturile telefonice ale comandamentelor și centrelor germane, care, în mare parte, treceau prin centrala din Calea Victoriei. El împreună cu inginerul Dan Brătianu, identificaseră circuitele acum câteva săptămâni, și promisese că le va face inoperante, executând ordinul Suveranului, fără a cere o altă autorizare. Momentul se apropiase.

Pentru a micșora efectele unei reacțiuni militare, se decisese că vor trebui să fie neutralizați și câțiva din colaboratorii apropiați ai mareșalului. Aceștia erau generalii Constantin Pantazi, ministrul de Război, Constantin (Piky) Vasiliu, secretar de stat la Ministerul de Interne, Gheorghe Tobescu, comandantul Jandarmeriei, colonelul Mircea Elefterescu, prefectul Capitalei și șeful Siguranței, Eugen Cristescu. În funcțiile pe care le îndeplineau, fiecare dintre ei putea să creeze incidente în rândul unităților românești, reducând și mai mult șansele de succes, care erau deja scăzute considerabil.

SOARTA NAȚIUNII DEPINDEA DE O AUDIENȚĂ...

Timpul trecea încet, dar ora audienței, o clipă în care soarta țării va depinde de convingerile și cuvintele a doi oameni, nu întârzia. Uitându-mă la cei prezenți, mi-am dat seama că Regele purta aceleași haine sport cu care plecase din Sinaia. Desigur că nu se pregătise o ședere atât

de îndelungată în Capitală. Ciudat este că în momente de tensiune, detalii neimportante sunt reținute în memorie. Regele era îmbrăcat cu o bluză de sport și pantaloni de flanelă gri.

Biroul Regelui din Casa Nouă, care noaptea devenea camera mea improvizată de dormit în timpul acestei vizite la București, era acum plină de fumul țigaretelor, care indică seriozitatea consfătuirii. Sosise ora trei, dar nu vizitatorii. Avusese loc o nouă schimbare de planuri? Dar după câteva momente de așteptare, iată că apare pe aleea ce lega clădirea Palatului cu Casa Nouă, mica vilă în care locuia Regele, Mihai Antonescu însoțit de colonelul Emilian Ionescu. Regele îl primește în salon împreună cu generalul Sănătescu. Acesta era un bărbat firav, cu fața uscată, dar cu talia și portul unui tânăr ofițer. Vorbea cu glas molcom de moldovean, fără să-l fi auzit să ridice glasul în prezența mea. Era devotat Regelui și principiilor democratice. Cu toate că fusese camarad cu mareșalul Antonescu, amândoi fiind ofițeri de cavalerie (se tutuiau - Ionel și Matache), el nu împărtășea vederile acestuia. Fusese decorat pentru eroism în timpul Războiului și purta cu mândrie ordinul "Mihai Viteazul". S-a dovedit a fi un element împăciuitor în timpul discuțiilor ce aveau loc la Palat, care câteodată deveneu cam încinse.

În audiența cu Mihai Antonescu, Regele discută evenimentele de pe front și se interesează din cauza întârzierii Mareșalului. După vreo jumătate de oră de conversație, Regele se întoarce în biroul său, iar Mihai Antonescu împreună cu Sănătescu se întorc la Palat pentru ca să aștepte pe Mareșal. În jurul orei patru apar din nou, de data aceasta întovărășit de Ion Antonescu în uniformă de ofițer de cavalerie. Mihai Antonescu în ținută protocolară cu haină neagră și pantaloni reiați. Mai târziu, colonelul Ionescu mi-a spus că Mareșalul, intrând în Palat, s-a împiedicat pe trepte și era gata să cadă. El era de părere că este un semn bun.

Cu excepția lui Emilian Ionescu, ceilalți intră în salonul "galben" din Casa Nouă, unde după câteva clipe apare și Regele. Cum n-am fost prezent la audiență, nu pot decât să repet ce am aflat mai târziu de la Rege și de la Sănătescu. Am așteptat împreună cu Aldea, Stârcea și Buzești în biroul Regelui.

Coloană de prizonieri germani în București, păziți de soldați români

Discuția se pare că a fost destul de aprinsă, Regele fiind iritat de întârzierea Mareșalului. Ion Antonescu nu a ascuns Suveranului gravitatea situației de pe front. Când Regele îl întreabă dacă nu ar fi prudent să înceapă negocieri de pace, Mareșalul declară că s-au luat anumite contacte. Dar el nu poate intra în discuții pentru încheierea armistițiului fără a avertiza pe nemți și fără a primi asigurări că țara nu va fi ocupată, granițele statului urmând a fi stabilite doar în cadrul discuțiilor pentru tratatul de pace. Regele și Sănătescu menționează urgența începerii negocierilor, însă Antonescu declina să urmeze această alternativă dacă nu primește în prealabil asentimentul german. Regele și generalul Sănătescu știau că el era la curent cu condițiile transmise de la Cairo lui Maniu, căci mesajele îi erau adresate și lui. Suveranul a ajuns la concluzia că Antonescu nu dorea sau nu socotea că era momentul de a începe negocieri, cu toate că frontul fusese străpuns și că o parte din țară era sub controlul armatei sovietice. Antonescu menționează că va continua ostilitățile pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați și dacă va fi nevoie chiar pe crestele Carpaților. Și apoi anunță că fără agrementul german nu va începe nici o negociere.

În aceste condiții, Regele cu calmul său obișnuit, cu vocea domoală, declară că Mareșalul nu se mai bucură de încrederea sa și că Antonescu trebuie să se considere demis. Mareșalul este surprins de vorbele Regelui, care spune în continuare că Mareșalul adoptând această atitudine, nu-i mai lăsa nimic de discutat și părăsește salonul. La un semn al Regelui, maiorul Dumitrescu intră în odaie însoțit de trei subofițeri, aleși mai dinainte. Colonelul Ionescu se oprește în prag. Există un moment de ezitare întrucât nici unul din personajele dramei în desfășurare nu-și cunoștea rolul. Mareșalul se uita la Sănătescu, care ridica din umeri. Subofițerii știind că trebuie să-i escorteze pe cei doi Antonești la etaj în camera destinată reținerilor, au rămas totuși înlemniți. Există astăzi diferite variante cu privire la cuvintele lui Antonescu în aceste clipe. Nu pot să verific nici una din ele. Am auzit însă pe colonelul Ionescu strigând: "Executarea" și dânsul mi-a explicat mai târziu că văzând ezitarea subofițerilor a reînnoit ordinul de execuție al arestării. În încordarea momentului, bănuiesc că Mareșalul a înțeles că este vorba de execuția lui și se adresează lui Sănătescu spunând că Mareșalul Antonescu nu poate fi tratat ca un bandit. Apoi urmează pe ostași. O clipă mai târziu îl văd îndreptându-se către scări urmat de Mihai Antonescu, livid la față. Mareșalul privind înapoi striga: "Mâine veți fi spânzurați cu toții în Piața Palatului". Gândul meu imediat a fost că aveam atâtea alte lucruri programate pentru zilele următoare cu urmări mai atractive și că spânzurătoarea nu era una din ele, oricât de "înălțătoare" ar fi fost operația.

Ne aflam din nou în biroul Regelui, Aldea, Sănătescu, Stârcea, Buzești și cu mine, așteptând pe Suveran, care bea un pahar de apă. El va da dispoziții lui Emilian Ionescu și lui Anton Dumitrescu să aresteze în mod discret escorta Mareșalului și să gareze mașinile în incinta Palatului, unde nu pot fi observate de trecători. Nu era nevoie ca să fie alarmați nici ei, nici autoritățile germane de ce se petrece la Palat.

Apoi recapitulăm alte măsuri ce trebuiesc luate fără întârziere. Reprezentanții partidelor politice fiind absenți, urmau să fie avizați de noua situație. Trebuie numit noul guvern. Unii din colaboratorii apropiați ai Mareșalului trebuie arestați. Trupele sub controlul Comandamentului Militar al Capitalei trebuie să înceapă ocuparea pozițiilor predeterminate în oraș. Marele Stat Major trebuie să ordone unităților românești de pe front să se replieze. Trebuiau înștiințați

de cele petrecute emisarii de la Cairo și Alexandru Cretzianu la Ankara.

Dar, în primul rând trebuia numit un prim-ministru. În absența "factorilor politici", Regele, cu avizul celor prezenți, se hotărăște să încredințeze conducerea noului guvern generalului Sănătescu. Originalul și copia pe care am făcut-o nu cred că au supraviețuit evenimentelor ce au urmat, dar ulterior s-au făcut noi decrete pe formularele oficiale.

Cum am terminat de bătut la mașină decretul și după ce Regele l-a semnat, Sănătescu ia originalul pe care îl împăturește cu grijă, îl pune în buzunar și cere un automobil care să-l ducă la clădirea Marelui Stat Major, aflat atunci pe strada Știrbei-Vodă. Câteva luni mai târziu, Sănătescu mi-a descris momentele prin care a trecut când s-a prezentat la Statul Major. "Puteau să mă aresteze pe loc, măi băiete" îmi spuse el, "căci eram fără escortă și îmbrăcat civil, cum știi". Eu nu i-am spus că și noi la Palat eram îngrijorați de cum va fi primit, căci singura lui protecție era o bucată de hârtie. Pentru o vreme ne întrebam dacă mai aveam un prim-ministru în libertate.

Deoarece generalul Ilie Șteflea, șeful Marelui Stat Major se afla pe front, Sănătescu intră la subșef, generalul Socrate Mardare, scoate din buzunar decretul regal, îl despăturește cu atenție și-l prezintă. Acesta, după ce-l citește, se ridică de pe scaun, îl salută și se pune imediat la dispoziția lui. Peste vreo oră, după ce unele din ordinele indicate au fost transmise comandanților de mari unități de pe front, Constantin Sănătescu se întoarce la Palat nevătămat.

Aici atmosfera se schimbase. De unde lăsase cinci oameni în modestul birou din Casa Nouă discutând, acum găsește că centrul de activitate se mutase în birourile din Palatul cel Mare unde un grup de militari și funcționari civili lucrau de zor. Între timp, vorbisem la telefon cu Dămăceanu și prin cod i-am amintit de întrevederea ce am avut-o la prânz, confirmând că Mareșalul fusese demis și insistând să urgenteze măsurile plănuite. Dămăceanu a cerut să menținem secretul arestării pentru cât mai multă vreme pentru a da timp unităților din București să intre în dispozitivul predeterminat. Am chemat la telefon pe inginerul Chrissoghelos și-i spun că a sosit momentul când trebuiesc tăiate circuitele telefonice germane ...

„PATRIOȚII INGINERULUI CEAUȘU" (BODNĂRAȘ) PREIAU PAZA MAREȘALULUI

După ce Regele părăsise Capitala, a avut loc transferul pazei Mareșalului și al lui Mihai Antonescu de sub răspunderea Batalionului de Gardă în grija echipei civile organizate de Partidul Comunist sub supravegherea "inginerului Ceaușu". S-a pus de multe ori întrebarea de ce s-a făcut acest pas. Unii au folosit acest incident ca o nouă dovadă de trădare. Ei vedeau în aceasta intenția de a vătăma integritatea și moralul armatei române de către o conspirație internațională sau pentru a deschide hoardelor bolșevice zăgazul, cu scopul de a distruge națiunea română.

Adevărul este că, hotărârea cu privire la paza lui Ion Antonescu, de va trebui să fie arestat, a fost luată cu câteva luni înainte de șefii partidelor politice împreună cu Regele la una din ședințele ținute la Palat. La nici un moment nu s-a propus executarea lui. Toți participanții au fost de acord ca soarta lui să fie decisă de noul guvern pe baza legilor existente. Cu toate că în emisiunile posturilor de radio aliate se vorbea fără încetare de cei în posturi de răspundere care erau pe lista criminalilor de război, niciodată în discuțiile de

Mihai Antonescu

Lucrețiu Pătrășcanu

la Cairo nu s-a menționat dacă, cei ce erau răspunzători de operațiile militare din Rusia, se aflau pe această listă. Se poate că aceasta se datora englezilor care nu uitaseră că Ion Antonescu fusese atașat militar la Londra și care bănuiau ei că, o dată ce va înțelege că războiul este pierdut, se va detașa de Hitler. Li se părea logic că realinierea politicii României alături de aliații tradiționali este mai ușor de înfăptuit cu Antonescu la postul de comandă întrucât avea sub cotrolul său armata și întreg aparatul de stat.

Când s-a ridicat problema arestării lui Ion Antonescu s-a discutat și chestiunea deținerii sale pentru o vreme mai îndelungată până când va putea fi judecat de către instanțele românești după legile în vigoare. În nici un caz, el nu trebuia să ajungă în rândurile unităților germane, unde ar fi putut să organizeze un guvern rebel creând dimensiuni în rândurile populației și ale armatei. Comandanții de mari unități pe care Regele îi sondase în această privință, au fost unanimi în a declara că misiunea armatei este de a lupta pentru apărarea țării și nu de a păzi prizonierii politici. Regele era de acord cu această poziție a armatei.

În această privință, Regele și factorii politici aveau o problemă dificilă de rezolvat, cauzată de lipsa de încredere în poliție și în jandarmerie, organele statului pentru păstrarea ordinei. Ele fuseseră transformate în ultimii doi ani în organizații de persecuție a oponenților

regimului antonescian, și deci Antonescu nu putea fi încredințat nici poliției, nici jandarmeriei. Lucrețiu Pătrășcanu a propus ca să se organizeze în mod provizoriu un grup de civili, oameni de încredere din cele patru partide politice care să preia temporar paza Mareșalului, până când poliția și jandarmeria vor fi reorganizate. El era gata să ofere voluntari din rândul Partidului Comunist și sugera ca și celelalte partide să facă același lucru. Atât Maniu, cât și Brătianu au declarat că vor studia problema și că vor da un răspuns la viitoarea ședință. Regele a fost de acord cu aceasta, fiind de părere că se discuta o problemă ce cădea în atribuțiile partidelor.

În ședința următoare la Palat (cred că era la 17 august), Maniu a fost singurul care a anunțat că are o echipă de național-țărăniști sub ordinele lui Ilie Lazăr disponibilă pentru această misiune. Atunci s-a hotărât ca acești prizonieri speciali vor fi păziți de civili, care nu vor fi intimidați de uniformă, nici de rangul celor aflați în grija lor. Dar după 23 august, Maniu a comunicat că Ilie Lazăr și cu echipa lui era în Transilvania, participând la lupte, și deci nu era liber pentru misiunea de la București. În urma acestei declarații, paza Mareșalului a rămas în sarcina Partidului Comunist, din pricina carenței celorlalte partide. În ședința menționată mai sus, îmi amintesc că la cererea Regelui și a generalului Sănătescu și în prezența lui Maniu și a lui Brătianu, Lucrețiu Pătrășcanu a dat asigurări formale și categorice în numele său personal și al Partidului Comunist cu privire la tratamentul arestaților. El a garantat că aceștia vor fi tratați cu demnitate și omenie și că nimeni nu se va atinge de un fir de păr din capul lor. Din câte știu, numeni nu s-a plâns de felul cum au fost tratați arestații până când au fost preluați de către armata sovietică.

Universitațile trebuie să fie pentru noi zidurile nevăzute ale veșniciei românești, iar pentru cei din afară, cetățile adevărului, ale drepturilor și mândriei naționale. Toate popoarele, din toate vremurile, s-au înălțat, au devenit mari, când au știut să-și întemeieze școli mari.

Ion Antonescu
(Sibiu. Deschiderea Universității, 10 noiembrie 1940)

Poporul Românesc trebuie să aibă tot mai adânc sentimentul mândriei și al rostului său în aceasta însă, Universitatea și școala Românească trebuie să fie un adevărat for de îndrumare și un amvon de credință și mândrie românească.

Ion Antonescu
(Pentru învățământul național, 14 septembrie 1940)

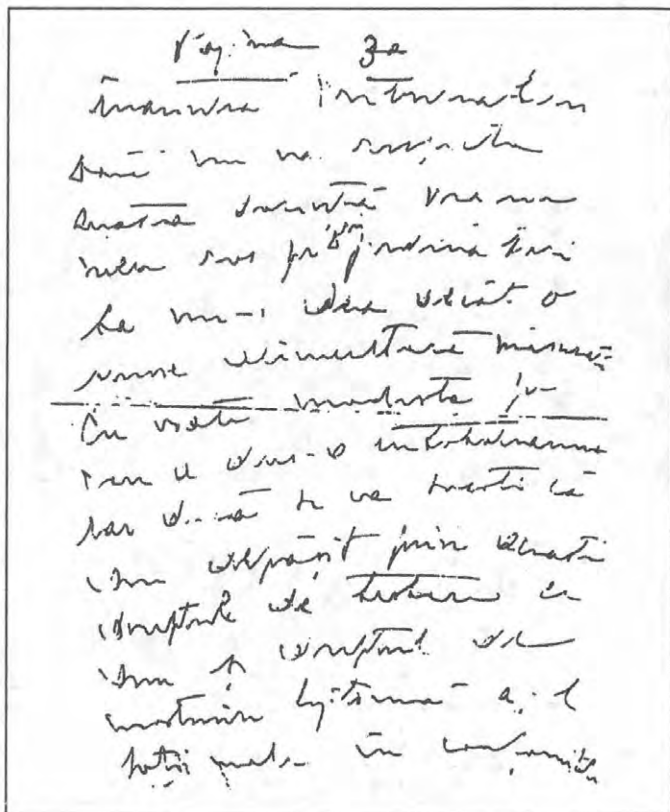
UNIVERSUL

ROMÂNIA STĂPÂNĂ PE SOARTA EI
PROCLAMAȚIA M. S. REGELUI MIHAI I
ROMÂNIA A ACCEPTAT CONDIȚIILE ARMISTIȚIULUI
FORMAREA NOULUI GUVERN. — PROCLAMAȚIA GUVERNULUI. — PRIMELE MĂSURI

Scrisul lui Antonescu – al unui om impetuos, susceptibil, neîncrezător ...

Test grafologic

Ion Antonescu a fost o personalitate puternică, predestinată să conducă, posesor al unui complex de superioritate, în care nevoia de putere făcea parte integrantă din structura sa caracteriologică. Ambițios, împingând acest atribut până în sfera idealului, înzestrat cu spirit de observație critic care nu suporta jumătățile de măsură și nici falsitate în atitudine sau comportament. În astfel de situații devenea nervos, de nestăpânit, se irita ușor, pierzând raportul normal cu realitatea. Dinamic prin excelență, refuza cu obstinație perspectiva de a se complace în pasivitate, de a pierde timpul fără să facă nimic și același lucru îl pretindea și subordonaților săi. Spontan, precis în acțiunile sale, ordonat, viața sa se scurgea ca un fluid, datorită unei capacități de mobilizare instantanee, pe un fond de hotărâre fără echivoc. Prin aceste disponibilități ale personalității sale pe care le deținea, era relevantă tendința de a-i obosi pe cei din preajma sa, care, având temeperamente diferite nu puteau reacționa în aceeași măsură, pe aceeași lungime de undă, cu aceeași promptitudine, inteligent și autoritar, marcat de o tenacitate

Testamentul Mareșalului

ieșită din comun, pe care o împingea până la îndărătnicie, nu admitea eșecul, nici al său dar nici al celor cu care lucra. Conservator în obiceiuri și judecător lucid al situațiilor, era atașat principiilor și obiceiurilor sale de viață, admițând cu greutate opiniile contrare de cele mai multe ori dintr-un orgoliu exacerbat. Gândirea sa, peste medie, se alinia disciplinată cu autoritatea, optimismul și fermitatea în luarea deciziilor. Perseverent și rezistent fizic și psihic, înflăcărat și aspru până la duritate, devenea agresiv și ușor iritabil în situațiile ambigui pe care nu le tolera și a căror eradicare o încerca uneori mizând chiar pe violență. Datorită principiilor sale de viață, care oscilau între auster și sever, putea fi considerat dificil, posesiv și cu manifestări despotice; nu suporta servilismul dar nici replica obraznică situată la antipodul inteligenței. Gândirea sa era orientată spre esența valorilor morale și estetice, mai mult decât spre valoarea utilitară imediată. Contabilizându-și cu meticulozitate în memorie experiențele sale anterioare, extrăgea esența care săl conducă spre acel numitor comun favorabil, caracteristică de altfel generală persoanelor foarte active. Spirit rațional, cu diplomație înăscută, onest fără disimulări, deținea acea forță interioară

Pagina 4.

[illegible]

Mșl Ion Antonescu

[illegible]

Mșl Ion Antonescu
23. August 1944

care-l ajuta să respingă cu plomb și siguranță orice imixtiune în problemele de care era răspunzător, indiferent din partea cui ar fi venit aceasta. Era deschis și generos dar fire ciclotimică, trecea cu ușurință extremă devenind explozibil atunci când intuia că i se pun obstacole spiritului său întreprinzător. Dotat cu mare capacitate de muncă, plin de fantezie și imaginativ, uita de el însuși atunci când o problemă arzătoare îl absorbea și nu renunța până la rezolvarea ei. Excesiv în toate, agresiv, nerăbdător, impetuos, susceptibil, devenea repede neîncrezător atunci când simțea apariția unei fisuri într-un ansamblu de măsuri, mai ales când se încerca camuflarea realității. Asemenea procedee îi generau veritabile crize de furie care se soldau cu descărcări violente. Vanitos, țintea spre idealuri înalte, așa cum se întâmplă de cele mai multe ori cu personalitățile autentice.

A ÎNCERCAT ANTONESCU, ÎN CAPTIVITATEA RUSEASCĂ SĂ SE SINUCIDĂ ?

În august 1944, întreţinându-se cu generalul german Guderian, discuţia ajunge şi la atentatul eşuat al generalilor germani asupra lui Hitler. Parafrazându-l pe regele Gustav-Adolf al Suediei, Mareşalul Antonescu îi spune lui Guderian:

„La noi în armată ar fi de neconceput o asemenea acţiune infamă. Eu pot dormi liniştit cu capul pe genunchii generalilor mei".

Antonescu însă se înşela. În Palatul Regal, un mare număr de generali români complotau împotriva sa. Şi nu generali oarecare, ci câţiva dintre cei mai străluciţi militari ai armatei române.

Erau acolo un grup de ofiţeri superiori şi colaboratori ai Regelui: colonelul Emilian Ionescu, colonelul Dămăceanu, maiorul Anton Dumitrescu, Mircea Ioaniţiu, Ionel Stârcea, Niculescu, Buzeşti şi în fruntea lor, generalul Constantin Sănătescu, pe care însuşi Antonescu îl numise Mareşal al Palatului Regal.

Colonelul Magherescu povesteşte:

-La începutul verii 1944, serviciul secret raportase mişcări suspecte de persoane, ziua şi noaptea, la Palat. Mareşalul a dat dispoziţiuni să se urmărească şi să i se raporteze despre ce se întâmplă. După un timp, şeful serviciului secret se prezintă cu informaţia că la Palat se punea la cale o acţiune suspectă. Mareşalul a ascultat atent şi, la sfârşit, a spus:

– Bine, bine, dar în capul lor cine este?

– Domnul general Sănătescu, a fost răspunsul.

La auzul acestui nume Mareşalul a izbucnit într-un râs spontan:

– Dacă el este în capul lor, nu poate fi nimic serios. În orice caz, urmăriţi şi ţineţi-mă la curent.

De urmărit au fost urmăriţi, dar Mareşalului nu i s-a mai adus la cunoştinţă nimic şi, astfel, complotiştii, nestingheriţi de nimeni, au putut pregăti cursa în care a căzut victimă a încrederii lui în cinste şi omenie.

Deznodământul zilei de "23 August" îşi află dezlegarea tot în înclinaţia Mareşalului de a avea încredere totală în cei cu care conlucra într-o cauză atât de gravă cum era viitorul şi destinul Neamului, în care era angajat şi viitorul Coroanei.

Astfel că atunci, în momentul în care Mareşalul urma să se urce în maşina care trebuia să-l ducă la Palat, colonelul Davidescu îl ajunge şi-i spune cu glas tare să fie auzit şi de puţinii care eram de faţă:

– Domnule Mareşal, nu găsiţi că garda care vă însoţeşte (2 ofiţeri de jandarmi şi 6 subofiţeri în două turisme – n.a.) este insuficientă? Vă rog să ordonaţi să trimit întăriri ...

– Nu e nevoie, Davidescu, a răspuns cu un aer plictisit Mareşalul. E de ajuns şi asta, doar merg în casa Regelui.

În acest răspuns se poate citi grandoarea conceptului său despre rege. Nici nu-i putea trece prin minte că acela poate cădea atât de jos, încât să comită un act care să-l înfiereze pe viaţă în Istorie.

Prin acele cuvinte Mareşalul îşi semnase propria sentinţă.

Cele ce au urmat au fost consecinţa logică a încrederii sale nelimitate în oamenii cu care venea în contact.

Deci Mareşalul preferase să se arunce în vâltoare, decât să blameze Coroana, arătându-şi neîncrederea sa în Rege în faţa asistenţei, prin luarea unor măsuri de pază care ar fi dovedit lipsă de încredere în Suveran şi atribuirea de gânduri ascunse.

În această postură, Mareşalul se înalţă pe cea mai de sus treaptă a cavalerismului şi a onoarei militare: un monarh nu trebuie bănuit.

Cele ce s-au petrecut la Palat nu fac alte decât să ilustreze în cel mai înalt grad principialitatea sa.

"Fac armistiţiu în condiţiile fixate de mine, după ce voi anunţa pe Hitler (motiv invocat de rege pentru a justifica actul arestării) degajă pe Mareşal de orice problemă de conştiinţă, prezentându-l ca un adevărat om de caracter şi onoare".

Arestat şi apoi predat ruşilor, mareşalul Ion Antonescu va fi aruncat într-o celulă.

Cum a trăit în captivitate? Unde sunt însemnările sale scrise în celula închisorii ruseşti?

Arhivele secrete ale Rusiei ascund încă aceste documente de-o importanţă primordială pentru noi.

Se ştie că în captivitatea rusească a încercat să se sinucidă. Poliţia secretă bolşevică n-a reuşit însă să-l înconvoaie. Când a fost adus în România, ca să fie judecat, Ion Antonescu avea o ţinută dreaptă, de soldat ...

Ţin să afirm şi să subliniez că, de pierderea graniţelor, nu este şi nu trebuie făcută vinovată Armata.
Cunosc Armata.
Cunosc pe solaţii şi pe ofiţerii ei.
Oricare ar fi fost starea materială a Armatei, ofiţerii şi soldaţii s-ar fi bătut.
Pentru salvarea ţării, pentru păstrarea onoarei, pentru mândria tradiţiilor ei şi pentru respectul morţilor ei, Armata s-ar fi luptat.

Ion Antonescu
(Pentru judecarea opiniei publice, 1 octombrie 1940)

Eduard Mezincescu

Activ în publicistică, sporadic din 1929. În literatură, aşişderi, din 1932, sub diferite pseudonime. În mişcarea antifascistă, tot din 1932. În 1934, sub îndrumarea lui Lucreţiu Pătrăşcanu şi în colaborare cu Bellu Zilber şi Mihai Neculce, redactează şi strânge semnături pe memoriul înaintat de floarea intelectualităţii române lui Ion Antonescu, în care se cerea ieşirea României din războiul împotriva Naţiunilor Unite.
După 1944, conduce acţiunea de ajutorare a regiunilor devastate de război şi lovite de secetă din Moldova. În 1947, director politic şi apoi secretar general la Ministerul Afacerilor Externe, de unde va fi înlăturat în 1948, pentru a reveni abia în 1956, ca adjunct al ministrului şi, în final, ambasador în Suedia. În interval, Ministru al Artelor şi Preşedinte al Comitetului pentru Cultură şi Artă, vice-preşedinte al Societăţii pentru răspândirea ştiinţei şi culturii. Din mini-romanul "Directorul nostru" (1954), extrage un scenariu pentru filmul cu acelaşi nume, realizat de regizorul Jean Georgescu, o satiră mişcătoare împotriva birocraţiei socialiste. Din 1960, refuză sistematic colaborarea cenzurată la presa cotidiană, iar din 1962 nu i se mai publică nici o lucrare literară. Revine în publicistică după Revoluţia din decembrie 1989 cu articole politice şi comentarii sau cu extrase din însemnările zilnice, cu caracter istoric şi politic, consemnate de-a lungul a mai bine de trei decenii. În 1993 publică volumul "Mareşalul Antonescu şi catastrofa României" (Ed. Artemis) din care republicăm aceste fragmente. Se punea întrebarea dacă o infecţie sifilitică primară din tinereţe a influenţat starea sănătăţii lui Antonescu şi deciziile sale. Întrebare ce ne trimite la celebra carte "Aceşti mari bolnavi care ne guvernează..."

A INFLUENŢAT BOALA DECIZIILE ISTORICE ALE LUI ANTONESCU

Începând din anul 1943, degradarea severă a facultăţilor mintale ale lui Ion Antonescu pare să se accentueze. El manifestă semne tot mai grave de incoerenţă în gândire şi acţiune.

Pe la jumătatea anului 1943, „... Mareşalul a început să nu se mai simtă bine. Stare de oboseală, cefalee, febră. Supus examinării unui consult de medici, după examene complementare de laborator, s-au emis două posibilităţi: reactivarea vreunui proces de sifilis latent sau malarie?! S-au repetat analizele, dar nimic concludent ... Şeful Serviciului Sanitar al Armatei, cunoscând bine pe doctorul Zilişteanu ca renumit bacteriolog, a hotărât să-i încredinţeze lui verificarea analizelor. Doctorul a luat din nou sânge de la pacient şi a repetat analizele. După trecerea unui interval de aproape o săptămână, timp necesar dezvoltării culturilor pe care le făcuse, acesta se duse triumfător la şeful lui şi declară: Malarie, domnule general. Mi-a ieşit clar la microscop morbul ... malariei...

Judecând după conţinut şi după termenii folosiţi, însemnările de mai sus aparţin evident unui profan în ale medicinei. Nu este însă mai puţin adevărat că, în absenţa reacţiilor serologice pozitive – îndoielnice în manifestările tardive ale acestei maladii – problema unui sifilis latent nu putea fi luată în considerare

Aderarea la Pactul Tripartit, noiembrie 1940

decât în temeiul unor informații obținute de la pacient cu privire la o infecție sifilitică primară din tinerețe. Dar dacă acel sifilis latent ar fi fost să fie, așa cum se poate rezonabil presupune, o formă nervoasă, în speță cerebrală, a maladiei, cunoscută în termeni de specialitate sub denumirea de Paralizie Generală Progresivă – prescurtat P.G.P. – chiar șeful Serviciului Sanitar al Armatei de pe atunci ar fi trebuit să știe că această formă târzie și ultimă a sifilisului nu este decelabilă pe cale serologică. Nu numai reacția BW în sânge, dar chiar și în lichidul cefalorahidian poate fi negativă în astfel de cazuri. Diagnosticul maladiei poate fi pus numai pe calea observației îndelungate a pacientului și examenului psihiatric minuțios.

Din păcate, așa cum autorul acestor rânduri observa cu ani în urmă cu referire, firește, la celălalt „Conducător" cu care ne-a procopsit istoria sau piaza rea a destinului nostru, dintre toate ramurile medicinei, psihiatria este acea specialitate a cărei sferă de aplicare este limitată la treptele inferioare și medii ale ierarhiei sociale. De la o anumită treaptă în sus, nici cel mai calificat psihiatru nu mai cutează să facă deosebirea între o întreprindere măreață, între un plan gigantic de dezvoltare a tot ce se poate dezvolta, sau între o preocupare extremă de vigilență și delirul de grandoare sau de persecuție proprii acestei faze târzii a maladiei sifilitice.

Documentarul publicat recent oferă și alte mărturii ale deteriorării mintale a lui Ion Antonescu, mai ales în perioada ultimă a domniei sale, cum este, de pildă, cea a lui George I. Duca, personaj care pare să fi lucrat în subordinea lui și să-l fi cunoscut de aproape pe mareșal:

Cu acea inconștiență a militarilor ajunși în fruntea treburilor, Mareșalul a crezut că dânsul este atotștiutor, având răspunsuri tăioase pentru orice problemă, fie ea cât de grea. Rezoluțiile pe hârtiile ce i se prezentau au rămas de pomină prin virulența, arbitrarul și, uneori, prostia lor, tăind în carne vie cu un perfect dispreț pentru sentimentele omenești sau politice.

Stilul său dictatorial era revoltător și hazliu în același timp: brutal, nerăbdător, nestăpânit, contradictoriu, crud, lipsit de bună creștere și de elasticitate în raporturile cu ceilalți. DECRETA – și românii se dădeau peste cap spre a-l satisface, servi și mulțumi

... Megalomania lui m-a amuzat întotdeauna: autoîmbătarea sa în clipele de succes, obiceiul de a vorbi despre sine la persoana a treia, decorul – cu mult gust, de altfel – cu care se înconjura, m-au fascinat de la început. Nu i-am iertat niciodată, ca român, bădărănia și disprețul pe care le-a arătat necontenit Suveranilor, cu toate că această atitudine a avut în cele din urmă avantajul de a nu mai asocia pe rege politicii sale".

Prin politica noastră, nouă și demnă înăuntru, leală și sinceră în afară, noi voim să dovedim tuturor că Poporul Românesc merită să fie privit cu adevărat un popor stăpân și sigur de drepturile lui de ieri și de totdeauna.

Ion Antonescu
(Sibiu, Deschiderea Universității,
10 noiembrie 1940)

Acest foarte lung citat constituie doar introducerea în materie. *Pe măsura deteriorării situației militare a Axei, cu care declarase de la început că va merge "sută la sută" până la "moarte", semnele de alterare a judecății și ale bunului simț politic se îndesesc și se agravează.*

Am arătat deja că, încă în septembrie 1940, la trei săptămâni de la pierderea Transilvaniei de nord și de la înscăunarea sa ca șef al statului "național-legionar", Ion Antonescu revela Consiliului de Miniștri obiectivele politicii sale naționale și tactica adoptată pentru a le atinge:

"... Eu vreau să răstorn arbitrajul de la Viena – fără s-o spun ..." Ca și cum ar fi putut constitui pentru cineva un secret faptul că România și conducătorii ei, oricare ar fi fost, afară de stipendanții direcți ai serviciilor secrete hitleriste – legionarii, – nu se puteau împăca în ruptul capului cu ciuntirea monstruoasă a teritoriului țării!

La a douăsprezecea sau a cincisprezecea întrevedere cu Hitler, de la castelul Klessheim din Austria, la 23-24 aprilie 1944, când se punea problema evacuării precipitate a Crimeei, iar frontul de înaintare a armatei sovietice ajunsese deja în partea de nord-est a țării, pe teritoriul României, generalul Ion Gheorghe, pe atunci ministru plenipotențiar la Berlin, relatează:

– ... În cele din urmă, Hitler și-a exprimat pentru prima dată față de Mareșal nemulțumirea din cauza situației din Ungaria.

– M-am convins de dreptatea României, a declarat el, și sunt decis să anulez dictatul de la Viena. Vă cer însă, domnule Mareșal, să mă lăsați pe mine să aleg momentul în care voi face cunoscută hotărârea mea. Până atunci vă rog să păstrați o discreție absolută.

Enunțul de mai sus pare extras dintr-o dramă sarcastică a lui Eugen Ionescu, în care personajele delirează pe aripa absurdului!

La acea dată, Ungaria era ocupată de mai bine de șase săptămâni de Armatele germane. Politica de "basculă" față de cele două țări nu mai avea nici un rost. Iar soarta Reichului german era definitiv și iremediabil pecetluită. Nici o minte cât de cât lucidă nu mai putea crede în victoria Germaniei și în capacitatea ei de a dispune de teritoriile și popoarele din Europa sau de aiurea. Însuși Ion Antonescu care îngăduia deja de câtăva vreme și chiar facilita contactele opoziției democrate cu aliații occidentali în vederea ieșirii României din război, instruise reprezentantul României la Stockholm, Constantin Nanu, să contacteze diplomații sovietici în vederea discutării condițiilor unui eventual armistițiu.

Or, Ion Antonescu, nu numai că nu ia declarațiile Führerului ca un semn de pierdere a lucidității și capacității de apreciere a situației, ci relatează plenipotențiarului român "cu însuflețire convorbirea sa cu Hitler. El vedea în aceste cuvinte referitoare la Transilvania

în sfârşit o răsplată pentru eforturile sale în această problemă“.

> Viaţa popoarelor este o veşnică şi încordată luptă; o luptă pentru drepturi şi pentru dreptate, o luptă pentru afirmare şi pentru înălţare.
>
> Ion Antonescu
> (Cuvântare la radio, 5 noiembrie 1941)

În aprilie 1944, Hitler putea să-i promită lui Ion Antonescu, nu numai restituirea părţii de nord a Transilvaniei, ci şi anexarea Belgiei, a Pennsylvaniei, a Groenlandei sau a Argentinei. Promisiunile lui Hitler ţineau acum strict de domeniul delirului calificat!

Nu însă şi pentru Ion Antonescu care, după ce le dezvăluie, sub pecetea secretului, generalului Ion Gheorghe, merge şi mai departe.

Tot din relatările fostului ministru plenipotenţiar la Berlin aflăm că, la reîntoarcerea de la castelul Klesshelm, întâlnind pe doamna Veturia Goga, cu care soţii Antonescu întreţineau relaţii strânse de prietenie de prietenie, “Conducătorul“ îi spune:

“Poţi să-mi săruţi mâna, căci am redobândit Transilvania“.

Doamna Goga era nu numai transilvăneancă, cum notează generalul Ion Gheorghe, ci şi proprietara castelului de la Ciucea, moştenit de la soţ, situat pe linia Cluj-Huedin, care rămăsese în teritoriul cedat Ungariei, în urma dictatului de la Viena. Nu poate rămâne nici o îndoială asupra seriozităţii cu care Ion Antonescu luase promisiunea lui Hitler. Lui Antonescu i se pot atribui, pe drept ori pe nedrept, fel de fel de virtuţi sau defecte: nimeni n-o să poată susţine că ar fi avut şi simţul umorului. Fie şi macabru!

Ca să ne întoarcem la alt aspect al stării mintale a “Conducătorului“, acela revelat de rezoluţiile puse pe diferitele hârtii ce ajungeau pe masa lui de lucru sau cu prilejul diferitelor inspecţii pe care le efectua în ţară, amintesc

Undeva, pe frontul din Răsărit, gustând din mâncarea soldaţilor

că, în perioada războiului, una din formele activității psihologice de subminare a regimului, în care m-am aflat angajat, a fost și aceea de născocire și punere în circulație a unor "mostre" de rezoluții atribuite lui Ion Antonescu care, împreună cu cele autentice, făceau ocolul și hazul Capitalei și, probabil, al țării. Din păcate nu sunt în stare să-mi amintesc acum decât unele cu vădit caracter obscen care, oricât ar fi fost de reușite și de eficiente în epocă, nu sunt compatibile cu seriozitatea lucrării pe care o prezint astăzi cititorilor.

Cercetând însă arhivele vremii, în căutare de alte materiale, am dat peste unele destul de sugestive, din care transcriu aici câteva:

Astfel, cu prilejul inspecției efectuate în comuna Lețcani, din județul Iași, despre care am pomenit deja, Ion Antonescu nu scapă ocazia de a nota în registrul de inspecții al Primăriei locale:

"Să se țină evidență de persoanele care vin la baie, la baia comunală iar acei care nu fac baie să fie arătați ca un exemplu rău în ședințele educative."

Tot aici se emite și o sentință sau o soluție pentru una din cele mai grele și mai complicate probleme cu care se frământă omenirea, de la Bacchus încoace:

"Plugarii să fie sfătuiți să nu mai bea..."

Cu vădită înțelepciune, "Conducătorul" se abține de a decreta ce urmează să se facă cu cei care nu ascultă acest sfat cuminte.

Continuându-și turneul de inspecții și ajungând în comuna Racăciuni, din județul Bacău, unde-l nemulțumește felul cum arată anumite acareturi, Ion Antonescu ordonă să se noteze în registrul de inspecții:

"Să se prezinte D-lui Mareșal de către Ministerul de Interne toate planurile de construcție (primării, case, grajduri) care urmează să fie revizuite".

Enormitatea cerinței nici nu merită comentată, dacă ne prezentăm proporțiile homerice ale întreprinderii. Numai urmașul său de mai târziu va fi în stare să-i repete performanțele!

Ceva mai încolo, adaugă: "în cadrul muncii de folos obștesc să fie utilizate și fetele..."

Nu, nu era vorba de ce-i venea în minte oricui, sau cum ar fi deformat sensul cei care uneltau din umbră în vederea discreditării regimului! Însemnarea continuă:

"... Mai ales pentru curățarea și îndreptarea gospodăriilor concentraților sau a oamenilor nevoiași."

Ceea ce nu înseamnă că unele din rezoluțiile sale nu conțineau și o doză de bun simț, pe care, dacă ar fi asimilat-o succesorul său în demnitate și vocație mesianică, n-ar fi fost chiar așa de rău.

Astfel, pe textul transcrierii dactilografiate a unui poem în zece strofe, închinat lui de un anonim de prin județul Neamț, care se încheia cu versurile inspirate:

"O Iisuse mult iubite,
în genunchi mă rog și cer:
Dă puteri nebiruite
Generalului de fier..."

cu scrisul lui dejanesigur, Ion Antonescu pune la data de 20.IX.1940 o rezoluție acceptabilă:

"Se va mulțumi. Nu se va citi la Postul de Radio – așa cum cerea poetul de ocazie – fiindca sunt fanatic adversar al reclamei. Postul de radio este în serviciul Propagandei neamului, nu al omului."

Omul, singurul "om", firește, era dânsul.

Pentru halul de deteriorare mintală în care ajunsese Ion Antonescu în ultimele zile ale domniei sale, sunt semnificative și cele relatate de un om din anturajul regelui, Gh. Ionescu-Bălăceanu, cu privire la audiența lui Mihai Antonescu la rege în ziua de 23 August 1944, orele 15.

După cum se știe, regele convocase la Palat pe ambii Antonești, dar la ora 15 nu se prezentase decât Mihai Antonescu care, între altele, l-a

informat despre hotărârea adoptată de Consiliul de Miniştri, cu câteva ceasuri înainte, cu privire la continuarea războiului alături de nemţi, la cererea expresă a lui Ion Antonescu:

Dacă pentru justificarea acestor hotărâri, luate de Ion Antonescu singur, fără să-şi consulte măcar Consiliul de Miniştri pe care-l prezida, se invocă necesitatea de a spăla onoarea naţională grav lezată de dictatul de la Moscova din 26 iulie 1940, prin care guvernul sovietic impusese României evacuarea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord, era normal să ne aşteptăm ca Uniunea Sovietică să-şi spele, la rândul ei, onoarea pătată de ocupaţia română. Mândria naţională a popoarelor şi guvernelor nu poate fi măsurată cu două măsuri.

Shimbul acesta de spălături de onoare şi alte accesorii a costat poporul român şi patria noastră, pe lângă pierderile imense în oameni şi materiale, deja pomenite, experienţa celor mai bine de patru decenii de totalitarism comunist, cu toate consecinţele cunoscute, pe plan economic, cultural şi spiritual.

Încercările de reabilitare şi de aşezare a lui Ion Antonescu în galeria marilor martiri şi eroi ai neamului nostru, pe care le întreprind astăzi unii istorici şi unele cuiburi politice sau civice, mărturisesc nostalgii primejdioase după vremurile falimentarei cruciade împotriva bolşevismului – care n-a avut nevoie de vreo cruciadă din afară, ca să se prăbuşească! – şi a asocierii acesteia, sub influenţa doctrinelor rasiale hitleriste, cu esterminarea sau aducerea în stare de robie a neamurilor slave din acest răsărit al Europei, care începe la graniţa de pe Oder-Neisse a Germaniei şi merge până la Urali, şi dincolo de Urali, până la Pacificul de Nord şi la strâmtoarea Behring. În care neamul nostru trăieşte de la apariţia lui pe lume, şi în care este sortit să trăiască şi de aici înainte.

Reabilitarea lui Ion Antonescu şi anularea verdictului de osândire a lui pentru crimele de război pentru care a fost judecat, nu poate avea loc decât asociată cu reabilitarea ideologiei şi politicii externe a Führerului Adolf Hitler şi a Germaniei naziste, a cărei cauză şi-o însuşise "sută la sută", "până la moarte". Faţă de care s-a simţit legat până în ultima clipă a domniei sale, de cuvântul dat şi de "onoarea" lui de militar.

Din nefericire, după cât se pare, în România noastră de azi, care se străduieşte să devină un stat de drept şi o democraţie autentică, după mai bine de o jumătate de veac de totalitarism de variată natură şi orientare, se pare că există destule foruri civice şi politice care profesează convingerea că drumul României spre o democraţie, întemeiată pe respectul drepturilor omului, trece – aproape cum spunea pe vremuri "Căpitanul" Zelea Codreanu, prin mlaştina rasismului, a şovinismului, a antisemitismului, a antislavismului şi a prigoanei împotriva celor care nu acceptă reabilitarea totalitarismului militaro-fascist de tip antonescian.

De aceea nici nu surprinde faptul că, între argumentele invocate pentru demonstrarea calităţilor şi capacităţilor de specialist militar şi de mare comandant de oşti ale lui Ion Antonescu, intră şi unele, tipărite cu litere foarte groase de felul acesta:

"Hitler a avut pentru Mareşalul Antonescu cea mai mare stimă, chiar mai multă decât pentru Mussolini."

Afirmaţia aceasta se întemeiează pe mărturia fostului interpret al lui Hitler, Dr. Paul Schmidt, care era, desigur, o autoritate incontestabilă în materie; şi care adaugă pentru a completa caracterizarea personalităţii lui Ion Antonescu:

"Un soldat excelent, un adept loial al Führerului şi un anti-bolşevic ferm. Antonescu putea fi crezut integral", socotea Adolf Hitler...

Documentarul din care am extras citatul de mai sus nu reproduce însă un alt mesaj, încă mai sugestiv, din cartea fostului interpret al lui

Hitler. Îl redau mai jos în toată strania și groteasca lui integritate:

"Tratamentul cu autosugestia a fost încercat odată mai mult la Stagiunea de la Salzburg, din 1944, însă acum unii dintre pacienți începuseră să se revolte. Observațiile lui Antonescu deveniseră de câtva timp tot mai critice și mai provocatoare. Acest vechi elev al Colegiului francez de Stat Major dezvăluia fără milă slăbiciunile și erorile strategiei lui Hitler. Vorbele frumoase nu mai aveau trecere la dânsul, iar eu observam cu interes că Hitler renunțase la orice încercare de a mai conduce conversația pe linia lui Coué (Metodă fantezistă de tratament a maladiilor psihice, în special a stărilor depresive, întemeiată pe autosugestie, preconizată de farmacistul francez Coué). Ca urmare, observam cum atotputernicul dictator consulta cu modestie pe

mareșalul român. Nu știu dacă ar trebui să evacuez sau să apăr Crimeea. Ce mă sfătuiești, mareșale?! întreba el. Niciodată nu mi s-a întâmplat să traduc pentru Hitler o astfel de propoziție. Înainte de a răspunde la întrebarea dv. spuse Antonescu, cu un aer mai curând condescendent, trebuie să-mi spuneți dacă ați renunțat definitiv la Ucraina. Orice s-ar întâmpla, trebuie să recapturez anul viitor Ucraina spuse Hitler, referindu-se la anul 1945, deoarece materiile prime de acolo ne sunt indispensabile pentru ducerea războiului.

Atunci, Crimeea trebuie păstrată, a fost verdictul lui Antonescu", încheie Schmidt.

La castelul Klessheim de lângă Salzburg au avut loc în 1944 două întrevederi între Hitler și Antonescu: la 26-27 februarie și 23-23 aprilie.

Cu greu s-ar mai găsi o mai grăitoare pildă de prețuire reciprocă a doi faliți, și mai ales, a falitului maxim față de falitul minor, în condiții când prăbușirea finală a ambilor faliți avea să aibă loc peste trei-patru luni pentru primul, și ceva mai mult de un an pentru celălalt. De notat, de asemenea, că obiectul consultanței și al sfaturilor competente oferite de Antonescu priveau operațiunile plănuite de Führer pentru vara lui 1945, când zdrențele sufletului său nepieritor aveau să zacă deja cine știe în ce ladă de gunoi din Walhalla!

Convorbirea reprodusă de fostul interpret al Führerului, cu răceala medicului dintr-un serviciu de psihiatrie, care întocmește preliminariile foii de observație unor pacienți recent internați, are iz de halucinație grotească. După ce, de-a lungul unei campanii vijelioase, cu suișuri și coborâșuri, refuzase să asculte, neglijase sau respinsese sfaturile competente ale celor mai buni specialiști de la înaltul Comandament al Wehrmachtului, Führerul ascultă acum spășit recomandările fanteziste ale falimentarului său asociat și subaltern!

ARESTAREA CONDUCĂTORULUI

După amiaza zilei de 23 august s-a desfăşurat ca un film cu suspans. Martori oculari povestesc că la ora 16,12 pătrundea prin poarta principală a Palatului coloana "conducătorului" formată din trei maşini, la mijloc fiind Mercedes-ul blindat din care coborî Mareşalul. Arăta furios, plesnind cu cravaşa de cavalerist pe care o purta mereu la carâmbul cizmei. De câte ori venea la Palat îl apuca furia, căci regele era singurul om din România, care, constituţional, se afla deasupra lui, sfidare vie a autorităţii lui de "conducător".

Fu introdus în salonul galben, unde se aflau regele, generalul Sănătescu şi Mihai Antonescu. În spatele unei draperii groase, în biroul lui Mihai, urmăreau scena cu respiraţia tăiată Baronul Mocsony, Niculescu-Buzeşti, generalul Aldea şi Mircea Ioaniţiu, fiecare având asupra lui un pistol încărcat pentru orice eventualitate, deşi ştiau că o echipă condusă de maiorul Anton Dumitrescu, ajutat de plutonierul major Bâlă Dumitru, aştepta pentru a proceda la arestarea celor doi Antoneşti.

Cu o voce sugrumată de emoţie, regele îl pofti pe mareşal să şadă şi cu greu izbuti să rostească:

– "Am aflat că ruşii au spart frontul. Aş dori să ştiu ce măsuri intenţionaţi să luaţi?"

Mareşalul începu să explice situaţia, recunoscând că inamicul înaintase, dar că într-o zi, două, înaintarea va fi oprită.

Regele îşi cunoştea însă bine partitua, pe care o repetase de zeci de ori. El spuse cu un ton vădit autoritar:

– "Situaţia este foarte critică şi cred că ar trebui să cereţi armistiţiu."

De data asta, mareşalul fu iritat. Era prima dată când regele îi vorbea pe un asemenea ton. Se foi în fotoliu, o vână începu să-i zvâcnească lângă tâmplă, sângele îi năvăli în obraji (de unde şi porecla "câinele roşu") şi repetă mânios:

– "Voi cere armistiţiu când voi crede eu de cuviinţă şi în anumite condiţiuni." La care regele spuse:

– "E prea târziu pentru a ne apuca să ne tocmim."

Căutând să-şi stăpânească nervii, Antonescu spuse:

– "Vreau garanţii, iar dacă nu mi se dau, voi continua lupta alături de trupele germane."

Această replică îl făcu pe Mihai să fie mai hotărât.

– "Soluţiile Dvs. nu sunt acceptabile. Trebuie să cereţi armistiţiu."

Asta era prea de tot. Mareşalul izbucni:

– "Ştiu să-mi aleg şi singur momentul. Nu trebuie să fiu învăţat."

Aici, Mihai avea pregătită replica:

– "Dacă nu acceptaţi, ar fi corect să vă daţi demisia."

– -Nu-mi dau demisia", ţipă mareşalul, roşu ca focul, şi adăugă celebra frază: "Nu cumva credeţi că voi da ţara pe mâna unui copil?"

Era rândul lui Mihai să-şi piardă cumpătul. Dar şi această situaţie fusese prevăzută în scenariu. Se scuză şi ieşi să bea un pahar de apă minerală în camera alăturată, unde se aflau intimii săi. Aceştia îl încurajară să dea lovitura decisivă. Se întoarse în salonul galben şi zise:

– "Regret că nu vreţi să faceţi ceea ce vă cer."

La care mareşalul ripostă brusc:

– "Nu-mi voi schimba planurile, voi continua războiul."

Sosise momentul loviturii îndelung pregătite:

– "În cazul acesta, domnule mareşal, mă văd nevoit a ţine seama de voinţa poporului meu, exprimată prin cele patru partide democratice şi de a lua măsuri pentru a o salva de la un dezastru. În acest scop, am hotărât să efectuaţi chiar astăzi armistiţiu, iar dacă refuzaţi, vă ordon să demisionaţi chiar acum!"

Tremurând de furie, Antonescu ripostă cu energie:

– "Nu primesc nici un ordin de la nimeni. Eu sunt cel care porunceşte şi nu cel care primeşte porunci."

– "Dacă acesta este răspunsul, sunteţi destituit" – rosti regele cuvântul magic.

În acel moment, echipa maiorului Dumitrescu intră în salon şi procedă la arestarea celor doi Antoneşti, iar plutonierul major Bâlă îi conduse în seiful din dormitorul regelui, unde fură împinşi cu forţa. Bâlă închise uşa în urma lor şi răsuci cele şase butoane ale cifrului. Erau în sfârşit la "loc sigur".

Restul scenariului se desfăşură cu rapiditate. Urmau să fie imprimate proclamaţia regelui către poporul român şi ordinul său către armată...

Baronul Killinger intră în scenă

Totul se desfăşurase conform planului. Deodată, însă, o lovitură de trăsnet. Ministrul Germaniei la Bucureşti, Baronul Manfred von Killinger, ceruse o audienţă urgentă la rege. Îl informase despre cele întâmplate după amiază la palat şeful Siguranţei, Eugen Cristescu, dar nici acesta din urmă nu ştia exact cum se petrecuseră lucrurile şi nici nu avea idee despre planul concret al insurecţiei. Baronul fusese surprins de evenimente la vila de la Săftica, unde petrecea cu secretara sa, Hella Petersen, o tânără blondă cu o ţinută militărească, trecută prin şcoala Gestapoului şi prin patul şefilor ei ierarhici. Mic de statură, cam rotofei, cu un respectabil Bierbauch, Baronul se făcuse pământiu la chip în momentul când primi năprasnica veste la telefon. Păstrându-şi aplombul de gestapistă, Hella trecuse la volanul Mercedesului şi şofând cu mare viteză, ajunseră la Legaţie în jurul orei 19,30 seara. Baronul îşi puse repede uniforma diplomatică şi bicornul, apoi ordonă şoferului să pornească spre palat. Acolo, ofiţerul de serviciu îi făcu semn să tragă în faţa intrării "Cretzulescu". Semn rău: era prima dată când baronul era primit la o intrare lăturalnică.

Din relatările martorilor (generalul Sănătescu, nou prim-ministru, Grigore Niculescu-Buzeşti, noul ministru de externe şi mareşalul Curţii, baronul Mocsnony) această dramatică şedinţă poate fi uşor reconstituită.

Killinger adoptă un ton ameninţător în germană:

– "În numele şi din ordinul personal al Führerului, doresc a comunica majestăţii voastre

profunda sa îngrijorare în legătură cu soarta mareşalului Antonescu, conducătorul statului român, care azi la ora 18 trebuia să plece pe front, dar, aşa cum mi s-a raportat, a fost chemat la palat şi arestat. În consecinţă, Führerul Germaniei cere majestăţii sale să-i răspundă imediat: care este cauza, sensul şi situaţia miniştrilor aflaţi aici şi, în sfârşit locul unde se afla prietenul său personal, mareşalul Antonescu".

Regele era crispat, dar se ţinea drept, cu capul sus. Avea răspunsul bine pregătit şi repetat:

– "Ion şi Mihai Antonescu mi-au făcut o vizită. Au ţinut să-mi atragă atenţia că situaţia este foarte grea şi că nu văd altă ieşire decât a-şi prezenta demisiile pentru a se retrage în viaţa particulară."

Baronul, abea ascunzându-şi furia, rosti cu un ton de comandă:

– "Vă întreb: unde se găseşte mareşalul Antonescu?"

– "I-am primit demisia şi am format un nou guvern" – fu răspunsul premeditat al regelui.

– "Vă întreb încă o dată: unde-i mareşalul?", spunea Killinger.

– "Ion şi Mihai Antonescu şi-au manifestat intenţia de a-şi petrece restul vieţii la Predeal" – preciză regele.

Roşu la faţă, Killinger spuse ameninţător: – "Acest capitol e departe de a fi închis. O să aveţi de suportat consecinţe. Sunt absolut convins că mareşalul n-a părăsit palatul."

Se scurseră câteva minute într-o tăcere penibilă, apoi Grigore Niculescu-Buzeşti ţinu să-i prezinte ministrului german noua situaţie politică creată în urma demisiei guvernului Antonescu şi a constituirii noului guvern sub preşedinţia generalului de corp de armată Constantin Sănătescu, cu sprijinul celor patru partide din Blocul Naţional Democrat.

Pentru prima dată, Killinger realiză întreaga dimensiune politică a problemei şi, cu experienţă profesională, întrebă:

– "Şi ce intenţii are noul guvern?"

– "Probabil armistiţiu cu Rusia", răspunse regele pe un ton sec.

– "E o adevărată trădare!" ţipă Killinger. "Vă pretaţi la un joc periculos. Veţi fi zdrobiţi în numai câteva zile".

– "De acum înainte, asta-i treaba noastră", preciză regele. "Mă văd nevoit să vă cer să apreciaţi noua situaţie şi să vă retrageţi imediat forţele din România, în ordine şi fără vărsare de sânge." Era o temă scumpă lui Mihai, deşi atât Pătrăşcanu cât şi Bodnăraş îl avertizaseră că nemţii nu se vor da bătuţi şi vor reacţiona violent.

Într-adevăr, Killinger răcni spumegând de furie:

– "În numele Führerului şi al guvernului german, protestez în mod categoric împotriva ruperii alianţei de către un guvern pe care nu-l recunoaştem şi a cărui declaraţie o respingem!"

Aici interveni Niculescu-Buzeşti:

– "Excelenţă, guvernul regal al României nu ia act de protestul dvs. personal, deoarece nu are nici o valoare. Sunteţi acreditat pe lângă Majestatea Sa Regele Mihai şi nu pe lângă guvernul căzut al mareşalului Antonescu şi nu aveţi nici un drept să vă depăşiţi plenipotenţialele, anticipând asupra atitudinii guvernului dvs."

Pentru a încheia audienţa regele îşi recăpătă aplombul, conchizând:

– "Ca Hohenzollern, nu pot decât să regret evoluţia evenimentelor şi rog guvernul Reichului să se folosească de condiţia pe care o ofer pentru a-şi retrage neîntârziat, fără violenţă şi în ordine trupele germane din România".

Era, însă, preludiul ciocnirilor sângeroase ce vor urma în zilele următoare odată cu reacţia violentă a comandamentului german, la ordinul Führerului, împotriva armatei române. Dar Comitetul Militar era pregătit pentru confruntare...

(fragment din cartea de memorii)

ANTONESCU NU SE PREDĂ ȘI LUPTĂ PÂNĂ ÎN ULTIMA CLIPĂ A PROCESULUI. MEMORIUL DEPUS LA 15 MAI 1946 TRIBUNALULUI POPORULUI – O PAGINĂ DE ISTORIE!

La 15 mai 1946, Ion Antonescu adresează Tribunalului Poporului un emoționant Memoriu.
Țara era bolnavă.
Rusia a fost agresorul.
"L-am avertizat pe generalul german Hauffe: dacă continuă să împuște evrei, dacă nu încetează aceste crime pe teritoriul românesc în contra unor cetățeni români, dau telegramă Führerului și mă retrag din război.
La 23 august 1944 Antonescu decise să ceară armistițiul.
"Tendința mea era să revin la Constituția democratică"
Un penibil și trist spectacol.
Dacă nu era Antonescu, nici un evreu și nici un comunist nu ar fi rămas în viață.

Neavând putința, în timpul dezbaterilor, să prezint Tribunalului elementele, strict indispensabile, pentru aprecierea, la justa lor valoare a învinuirilor care mă privesc și care sunt cuprinse în actul de acuzare și în afirmările făcute de d-nii acuzatori publici, am onoarea a depune acest memoriu.

În el se arată punct cu punct, însă foarte pe scurt, elementele esențiale, pe care aveam intențiunea să le dezvolt, în apărarea mea, în ședința publică.

Sunt acuzat:

Că am pus la cale venirea Coloanei a V-a în România la putere.

- Codreanu a murit în 1938.
- Cu nici un alt șef sau element marcant

legionar nu am pus la cale nimic, fiindcă nu am cunoscut şi nu am văzut pe nimeni din statul major legionar.

- Pe Horia Sima l-am văzut o singură dată, în iulie 1940, când era ministru. Frontiera de Est a ţării era prăbuşită. Simţeam că se vor prăbuşi în curând şi celelalte dacă nu ar fi fost ordine.

Scrisesem în acelaşi sens o scrisoare Regelui Carol şi, într-o audienţă, i-am dezvoltat această temere. Tot această temere m-a determinat să accept întrevederea cu Horia Sima.

Două zile mai târziu am fost închis la Bistriţa, unde nu am mai avut nici o întrevedere politică.

- Cu germanii nu am avut niciodată, nici direct nici indirect, nici o legătură.

Fiindcă economic, politic şi militar devenisem dependenţi total de Germania, prin prăbuşirea Europei, prin repudierea garanţiilor engleze, prin convenţiile economice de petrol - foarte oneroase -, prin primirea garanţiilor germane şi prin chemarea misiunii militare de instrucţie, am socotit (pe baza informaţiilor ce primisem, că mi se va încredinţa în curând conducerea) că era în interesul ţării să clarific unele principii de bază cu Germania.

Prin două note succesive am arătat Legaţiei Germane, care sunt principiile economice şi politice pe care înţeleg să stau.

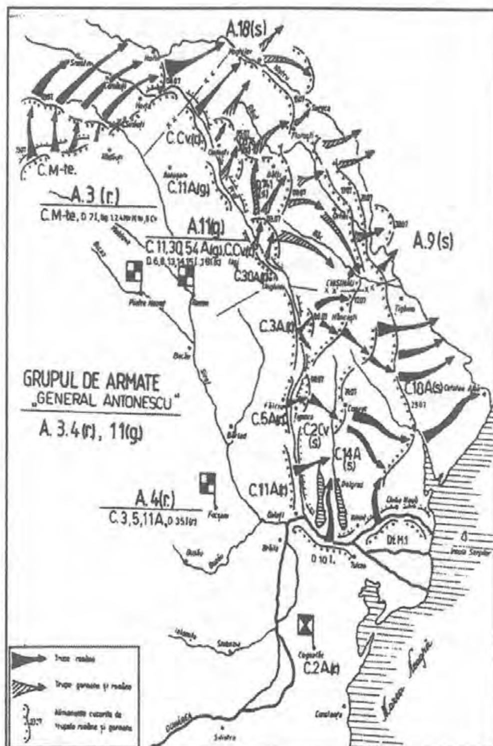
În rezumat, arătam că:

- în politica internă nu voi admite nici o imixtiune,

- în politica externă, înţeleg ca România să aibă toată libertatea,

- în politica economică, înţeleg ca România să fie singură stăpână a avuţiilor sale, arătând că nu admit penetraţia capitalului străin decât până la o limită plafon care să nu ne îngrădească libertatea noastră de deciziune.

În politica petrolului arătam dorinţa mea de a reduce în patrimoniul naţional fondul acestei bogăţii şi intenţia ce aveam de a face

Harta luptelor pentru eliberarea Basarabiei

totul ca să împiedic epuizarea acestei materii prime, indispensabile dezvoltării statului şi apărării lui.

Deci nici o premeditare cu coloana a V-a şi susţinătorii ei, pentru a lua puterea.

Nici nu aveam nevoie. Puterea mi se oferise, în 1937 şi 1938, de acela care singur avea căderea să o facă: de Rege.

Sunt acuzat:

Că am făcut primul guvern cu bază legionară..

Am explicat şi la instrucţie şi în şedinţa publică că nu era în ţară, la acea epocă, altă bază politică.

Era de ales între anarhie, cu consecinţele

ei – protectorat şi prăbuşirea totală a graniţelor – şi încercarea de a linişti, de a canaliza, de a domina sau de a stinge o mişcare al cărui caracter terorist putea prăbuşi total neamul românesc.

Am ales "încercarea" şi în cele cinci luni de guvernare legionară am tratat ţara în bolnav, lăsând poporului posibilitatea ca prin convingere să extirpeze singur virusul care-l contaminase şi-i ameninţase existenţa.

Sunt acuzat:

Că am sprijinit România pe Germania, despărţind-o de aliaţii ei fireşti. „Aliaţii ei fireşti", de la acea epocă, se prăbuşiseră: – se prăbuşise Franţa, se prăbuşise Mica înţelegere şi înţelegerea Balcanică; – se prăbuşise Polonia, ţările Baltice şi Finlanda; – se prăbuşise Liga Naţiunilor şi securitatea colectivă.

Se prăbuşiseră şi toate graniţele noastre, şi procesul nu era terminat.

Ungurii pretindeau tot Ardealul. Rusia, după cum ne-a declarat-o de mai multe ori d-nii Ribbentrop şi Hitler, pretindea Moldova până la Carpaţi, Delata Dunării şi baze strategice în Dobrogea, ceea ce însemna şi pierderea acestei provincii.

În faţa acestei perspective şi în lipsă de altceva, regele Carol, pentru a salva ţara şi pe el, a dat, pe plan economic Germaniei, tot ce i s-a pretins, a admis cursul mărcii la 60 şi chiar la 80; a repudiat public garanţiile britanice; a propus Germaniei un pact de alianţă perpetuă militară şi politică; a cerut trimiterea unei misiuni militare germane, atât pentru instruirea cadrelor noastre, cât, mai ales, ca un simbol al garanţiilor date; a acceptat aderarea la Pactul Tripartit; a dat Germaniei monopolul exportului petrolului în schimbul armamentului necesar armatei, intrând astfel total, şi fără putinţa de ieşire, în orbita germană.

Aceasta este situaţia economică şi politică internaţională pe care am găsit-o în septembrie 1940.

Orice altă politică nu era posibilă.

Orice gest de ieşire făcut ar fi dus la protectorat, sigur la pierderea Ardealului de Sud şi poate la ocuparea Moldovei, a Deltei şi a Dobrogei de către Rusia.

Propunerile făcute Rusiei de înţelegere, în noiembrie 1940, au rămas fără răspuns.

Raporturile între noi şi ruşi au fost, între iulie 1940 şi iunie 1941, foarte încordate.

În arhiva Marelui Stat Major şi a Cabinetului Militar se găseşte o documentaţie completă.

Stâlpii graniţei provizorii, stabilite după acceptarea ultimatumului, erau zilnic deplasaţi; se schimbau zilnic focuri; după urma lor cădeau morţi şi răniţi; avioanele ruse făceau zilnic incursiuni până în Carpaţi. D-l Lavrentiev mi-a cerut Condominium la Dunărea Maritimă şi dreptul pentru vasele de război ruse de a pătrunde până la Brăila; tot d-sa mi-a cerut să dau din locomotive, cota corespunzătoare suprafeţei teritoriului ocupat, ceea ce nu era prevăzut în condiţiile ultimatumului. S-au ocupat cu forţa insulele din braţul Chilia – decembrie 1940 – şi s-a încercat să se pătrundă cu forţa în Canalul Sulina la 2 ianuarie 1941.

Toate aceste acte de agresiune erau cunoscute de miniştrii Marii Britanii şi Americii.

În concluzie:

Am mers cu Germania fiindcă am găsit ţara angajată în această politică şi nu putea nimeni atunci, oricine ar fi fost el, să-i dea altă orientare, fără riscul de a prăbuşi total ţara.

Trebuia deci făcută o politică de moment pentru a evita protectoratul cu toate consecinţele lui cunoscute.

– În ce priveşte trecerea armatei germane prin România în Blacani, nu aveam de ales.

Când mi s-a pus această problemă, în ianuarie 1941, legionarii organizau rebeliunea în țară și la București se înarmau și ocupau milităreşte toate autoritățile, de la primării până la prefecturi; stațiile de radio și depozitele "Distribuției" erau în mâna lor; trupele germane se găseau cu capul lor de coloane pe linia Cluj-Oradea-Arad-Timișoara; Ungaria și Bulgaria acceptaseră.

Dacă refuzam, ar fi trecut cu forța, cum au trecut și forțele ruse Prutul în 1877-78, forțând pe domnitor, guvernul și armata să se retragă în Oltenia și să lase restul țării la dispoziția ocupatorului.

De data aceasta perspectiva era mai gravă, fiindcă dacă respingeam propunerea, Horia Sima ar fi învins, cu concurs german, la 23 ianuarie 1941. Consecințele se pot deduce.

Regim Horia Sima sau ocupație cu forța a teritoriului nostru ar fi însemnat: omorârea tuturor comuniștilor, a tuturor cadrelor politice și intelectuale, ar fi însemnat jefuirea, până la secare și fără nici o contravaloare, a avuțiilor și muncii românești.

Am fi avut din 1941 soarta Serbiei.

S-a spus de acuzare că, cu această ocazie, toată țara a fost ocupată.

Nu este exact.

Trupele germane s-au concentrat în lungul Dunării, între Giurgiu și Bechet (exact cum au făcut trupele ruse în 1877-78) și la sfârșitul lunii martie nu mai era nici un soldat din această armată în România.

Cum însă am refuzat să mobilizez, pentru a nu provoca Rusia - cu care, mi s-a spus, că erau înțeleși -, germanii au trimis prin Galiția 2 divizii, nu 7 cât s-a afirmat.

Prezența lor acolo avea numai un caracter simbolic.

Regele Mihai și mareșalul Antonescu într-un spital militar

Am fost acuzat:

Că am premeditat războiul în contra U.R.S.S. S-a spijinit această afirmaţie cu planurile găsite la Marele Stat Major şi cu crâmpeie de discuţii extrase din conversaţiile pe care generalul Ioaniţiu le avea cu generalul Hansen, şeful Misiunii Militare.

Am explicat în şedinţă publică că planurile se încadrau în lucrările cu caracter tehnic al ipotezelor de război, defensiv sau ofensiv, pe care orice armată din lume le întocmeşte anual, pentru apărarea graniţelor ţării în eventualitatea războiului. Ar fi o crimă de trădare dacă nu s-ar face. Franţa a fost zdrobită în 1870 pentru că nu a avut pregătite aceste planuri...

Am fost pus la curent de hotărârea luată de a se ataca Rusia numai în mai 1941 şi de data atacului la 10 iunie 1941.

Dovadă că nu am avut intenţia să particip la operaţiuni, decât până la limita revendicărilor şi drepturilor noastre, o face faptul că nu am mobilizat decât o treime din forţe şi nu am exercitat comanda decât până la Nistru.

Nu pot fi socotit agresor, fiindcă România era în stare de război cu U.R.S.S. din iunie 1940, când Rusia a fost agresorul.

Acceptarea ultimatumului nu a fost decât o retragere strategică şi politică la care recurge orice ţară, orice om, când este surprins fără sprijin şi nu este în măsură de a se apăra.

Din iulie 1940 până în aprilie 1941, actele izolate de agresiuni parţiale ruse au continuat. Am arătat aceasta mai sus.

Deci, în 1941 iunie a fost o acţiune care se încadra şi era o urmare a agresiunilor pe care le suferise poporul român.

În iunie 1941 am atacat în cadrul unui război început în 1940 şi, cum orice atac este un act de agresiune, nu pot fi considerat agresor, decât numai în acest sens, şi deci nu pot fi încadrat în Pactul Kellog.

Am trecut Nistrul la început numai cu Cavaleria şi 3 divizii de vânători de minte, pentru că mi s-a cerut scris de Hitler, după dispoziţia ce luasem ca trupele române să nu treacă Nistrul.

Ulterior, situaţiile militare succesive au impus modificarea hotărârii iniţiale ce luasem de a nu mă angaja în nici un fel.

Dovada o face faptul că nu am mobilizat întreaga armată, decât când forţele ruse de la Odessa, rămase în coasta armatelor germane care ajunseseră la Bug şi în poarta Basarabiei, mi-a impus-o.

După Odessa am adus întreaga armată, care participase la aceste operaţiuni, în ţară şi am demobilizat-o.

Nu am remobilizat decât în iunie 1942, tot la cererea scrisă a d-lui Hitler şi, după dezastrul suferit de noi, le-am demobilizat în noiembrie 1942, pentru a le remobiliza în martie 1944, când ruşii pătrunseseră în Basarabia şi Moldova de Nord. Sunt fapte care dovedesc lupta continuă pe care o duceam pentru ca să menajez forţele noastre militare.

Dar oricum ar fi interpretate aceste acţiuni până în Crimeea, Caucaz şi Stalingrad, ele nu pot fi încadrate în crime de război, fiindcă sunt impuse de legile războiului, care cer imperios când începi o acţiune să o duci până la sfârşit, urmărind forţele inamice până la distrugerea lor totală.

Aceste legi au dus pe Scipione de la Roma până la Cartagina; pe Napoleon până la Moscova; pe Alexandru I până la Paris; pe americani şi englezi până la Tokio şi Berlin.

Ocuparea şi administrarea Transnistriei

Nu a fost premeditată.

Dovada o face: legea de bază a instruirii

Guvernământului, care a fost făcută pe front, în tren, la Tighina, unde era Cartierul meu.

Acolo am văzut pentru prima oară pe d-l Alexianu;

Personalul necesar, pentru administrație, a fost căutat cu începere de la acea dată.

De ce am acceptat, la propunerea ce mi s-a făcut, să ocup și să administrez teritoriul rus până la Nipru, nu numai Transnistria?

Am făcut-o, în primul rând, pentru un interes economic. În toate timpurile, armatele s-au alimentat din teritoriile ocupate.

Altă posibilitate nu este.

Principiul este că războiul să se întrețină singur. Nu putem, ca țară mică și săracă, să derog de la acest principiu.

De altfel, lungimea liniilor de comunicație și criza care era încă în țară, în vara lui 1941, nu ar fi îngăduit alimentarea trupelor în bune condiții.

Din punct de vedere politic, Transnistria era un gaj și o prevedere politică pentru cazul unei victorii germane.

Se știu încercările germane de a ajunge la Bagdad.

Două căi duc către țelurile asiatice germane. Una, pe dâra de populații germane care, din Boemia până în Banat, duce la Salonic și Constantinopol. Altă dâră de populații germanice care se întinde din Silezia, prin Lemberg, la Odessa.

România ar fi intrat întrun cleşte germanic, care ar fi subjugat-o economicește și politicește.

Pentru a înlătura această eventualitate m-am decis să ocup Transnistria și, în special, Odessa.

Nu am făcut însă nici un gest public sau oficial în această privință.

Din contra, am declarat la Berlin când, la cererile noastre de a se reveni la Arbitrajul de la Viena, ni se răspundea, "luați la Est cât vreți", la care eu am răspuns: "România nu se maghiarizează la Vest și nu se slavizează la Est".

Iar la o notă diplomatică scrisă, prin care d-l Ribbentrop ne întreba în 1942 cari sunt pretențiile noastre la Est, d-l Mihai Antonescu

Ion Antonescu la Berlin

Vizita la Odesa, aprilie 1942

a răspuns: "Atâta timp cât nu cunoaştem statutul politic european de mâine, nu putem răspunde".

Nici o declaraţie publică nu cuprinde intenţiile noastre în privinţa anexării Transnistriei.

Citaţiile făcute de acuzare constituiesc simple discuţii teoretice care preced totdeauna găsirea unei soluţii definitive în cadrul oricărei acţiuni omeneşti, individuale sau colective.

Nu contează însă decât manifestările oficiale.

– Sunt acuzat de jafurile şi ororile din Transnistria.

Jafuri propriu-zis organizate nu au fost.

Transnistria a fost model de administraţie. Au constatat-o miniştrii străini, ziariştii noştri şi străini, Nunţiul Papal, şeful Crucii Roşii Internaţionale.

În Transnistria era o stare economică mai înfloritoare ca la noi. Acolo se putea cumpăra orice fără cartelă.

Mareşalul Pétain a spus d-nei Cantacuzino, în faţa ministrului nostru la Vichy: "Cea mai mare glorie a d-v de totdeauna va fi modul civilizat în care administraţi Transnistria!" Documentul se găseşte în Arhiva Statului.

Lucrurile ridicate din Transnistria, în 1943-44, s-a făcut în scopul de a ne pune la adăpost de răspunderi. Era şi rezultatul muncii şi investiţiilor noastre. Balanţa noastră de schimburi cu Transnistria era în dezavantajul nostru.

Dacă lăsam bogăţiile realizate, erau să fie ridicate de nemţi sau distruse din cauza luptelor şi tot noi răspundeam.

Au fost ridicate din ordinul meu.

Obiectele de artă de asemenea.

Însă a fost ordin scris "să fie înregistrate şi păstrate în bune condiţii pentru a putea fi restituite ruşilor la pace". Acesta este adevărul.

Ororile:

Nu-mi însuşesc crimele. Nici aceea îngrozitoare de la Odessa.

Am dat ordin de represalii. Eram în cadrul dreptului internaţional care autoriză represaliile când adversarul întrebuinţează mijloace nepermise:

înarmarea şi lupta populaţiei civile,

partizanii,

maşini infernale etc.

Era cazul din plin.

Am ordonat represalii şi am indicat câţi să fie omorâţi. Nu ştiam câţi căzuseră victimă maşinii infernale. Ştiam că comandamentul unei divizii are 7-8 ofiţeri şi 15-20 secretari.

Dar când operaţia s-a transformat în masacru, Comandantul Armatei şi şeful lui de Stat Major care erau prezenţi, trebuiau să intervină şi să mă avertizeze. Nu au făcut nici una, nici alta.

Ceva mai mult, nici nu au raportat ce s-a întâmplat.

Totul mi s-a ţinut ascuns.

Onor. Tribunalul a constatat, în şedinţe, că nu a fost nici un caz în care mi s-a cerut clemenţă, iertare sau renunţarea la o dispoziţie cu caracter penal, fără să dau curs, imediat şi fără ezitare, cererei.

Eu am crezut atunci că, căzuseră victime 5-6 ofiţeri şi 10-15 soldaţi.

Eram şi într-o stare sufletească grea. Dimineaţa văzusem la un spital un ofiţer şi patru soldaţi orbi şi cu toate membrele amputate de la bază.

Erau toţi victime a unei maşini infernale, ataşată de clanţa unei uşi, care, când s-a apăsat pe ea de ofiţer, a explodat.

Primisem în acea vreme un raport, prin care Guvernatorul Basarabiei raporta că se deportaseră în 1940, 50.000 de ţărani din cei mai vrednici şi bogaţi şi nimeni nu ştia de ei. Îmi trimitea, în acelaşi timp, fotografiile cadavrelor găsite în pivniţele localurilor în care funcţionase poliţia rusă.

Mai menţionez că, dacă am pus atâta timp şi am sacrificat atâţia oameni ca să iau – operaţiune cu caracter strategic imperios impusă de siguranţa militară a României -, a fost, mai ales, din cauză că lucrătorii şi lucrătoarele din Odessa, în număr de 300.000, au luptat, din ordinul Comandantului Suprem rus, în rândurile soldaţilor.

Dintre aceşti lucrători s-au recrutat continuu partizanii din catacombe.

Aceşti partizani au omorât în 2 ani câteva mii de soldaţi români în Odessa. (Declaraţie făcută de însuţi şeful partizanilor din Odessa într-o broşură oficioasă care apare la Moscova).

Care este realitatea în privinţa masacrelor de la Odessa?

În broşura rusă care a apărut la Stockholm, în iulie 1944, s-a afirmat că au fost masacraţi 27.000.

La Moscova mi s-a impus să semnez, în iunie 1945, un protocol în care se afirma că au fost omorâţi 225.000 ruşi. Tot la Moscova mi s-a impus, în ianuarie 1946, să semnez un protocol în care se afirma că au fost masacraţi 100.000.

D-l acuzator public a afirmat în şedinţă că au fost omorâţi 20.000, adăugând că au fost încolonaţi până la 4 barăci – de 25 metri pe 16 – aflate pe drumul Dalnicului.

Dalnicul se afla la 4-5 km de Odessa. 20.000 de soldaţi, încadraţi milităreşte, se întind pe şosea, pe 20 km.

Patru barăci, a căror dimensiune era 25/16, reprezintă 1200 m.p. Socotind 2 şi chiar 3 oameni pe metru pătrat, ceea ce este o imposibilitate, nu depăşim cifra de 3000 de oameni.

Iată, Domnule Președinte, ce am de subliniat pentru Domnia Voastră și pentru Onoratul Tribunal în această privință.

Ca să facă dovada criminalității mele, d-sa a citat dintr-o stenogramă o conversație pe care am avut-o cu d-l Alexianu 2-3 luni mai târziu, pentru evacuarea evreilor din Odessa.

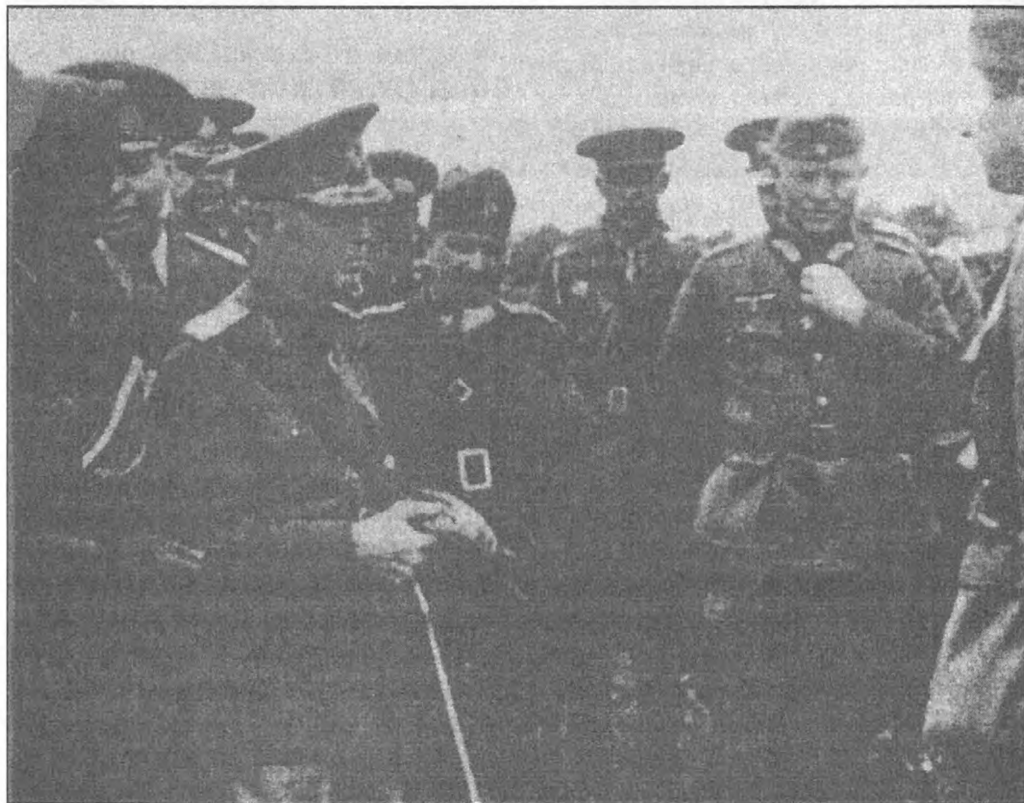
Conversația a avut loc în noiembrie 1941, când Sevastopolul nu căzuse și întreaga flotă de război rusă și de transport erau acolo.

Informațiuni date de germani și de serviciile noastre de spionaj ne avertizau că rușii pregăteau o debarcare la Odessa.

Nu aveam acolo decât 20.000 de soldați răspândiți pe o mare lungime în lungul coastei. În oraș se găseau peste 100.000 de comuniști evrei. Nu puteam risca o debarcare cu inamici în spate și în față. S-ar fi întâmplat un masacru general de pe urma căruia ar fi căzut multe victime și în oraș și printre soldații români. Aveam datoria să evit această eventualitate.

Acesta este rostul conversației cu Alexianu, din care d-l acuzator public nu a citit decât pasajul, care recunosc că era un lucru neserios și sinistru, "să-i arunci în mare, să faci ce știi, numai să mă scapi de ei mai repede de acolo".

Dar, d-l acuzator public a omis să citească totul. În aceeași conversație spuneam: "Domnule Alexianu, ce s-a întâmplat la Odessa s-a întâmplat, dar să nu se mai întâmple. Te fac răspunzător pe d-ta. Du-i într-un loc sigur".

Pe frontul Odesei

Iată, Domnule Preşedinte, adevărul.

D-voastră ştiţi că Tribunalul revoluţionar din Paris, în timpul Teroarei, a condamnat pe un om de ştiinţă pentru o frază în care, schimbându-se locul virgulei, se schimbase şi înţelesul frazei. Când s-a observat eroarea, voită desigur, era prea târziu.

S-au pus la dosarul acuzării copii după declaraţiile făcute la Consiliile de Miniştri sau în alte ocazii, din care s-au omis, arătându-se cu puncte-puncte: la unele începutul frazei; la altele mijlocul; la altele sfârşitul şi la unele si începutul şi mijlocul şi sfârşitul.

Este uşor de închipuit la ce poate duce acest sistem.

Citez ca dovadă: răspunsul la memoriul Garoflid, exemplul de mai sus şi documentul prin care încercându-se să se demonstreze că eram total în serviciul nemţilor, se citează că am afirmat: "... dau până la maximum nemţilor". Or, începutul frazei este: "După ce se satisfac total nevoile noastre economice, din ce rămâne dau până la maximum nemţilor".

Este cu totul altceva.

– Revenind la ororile comise în Transnistria, vă declar şi cu această ocazie că în marea lor majoritate nu mi-au fost comunicat şi că tot ce am cunoscut – cum este cazul prefectului de la Ovidiopol – am sancţionat foarte grav prin justiţie. Acest prefect a fost condamnat la 10 ani pentru că a tolerat asasinarea a 40 de ruşi.

Este uşor de închipuit că aş fi procedat la fel pentru orice caz similar care mi s-ar fi semnalat.

Afirm însă că asasinatele comise în lagărul din lungul Bugului este (sic) opera sinistră exclusiv germană.

Administraţia românească nu a intrat în funcţiune în judeţele din lungul Bugului decât târziu, în primăvara anului 1942, când asasinatele, erau făptuite.

Prezenţa unui prefect, pe care nu-l cunosc, în judeţ, pe când se comiteau asainatele, nu cred că poate constitui o vină a sa. El nu avea aparatul administrativ instalat în funcţiune, când s-au comis crimele.

Îl apăr, fiindcă m-am găsit şi eu într-o situaţie similară în Basarabia în 1941 septembrie.

Fiind instalat în spatele frontului, în Tighina, m-am plimbat într-una din seri pe stradă. Când am ajuns în apropierea cetăţii, care era ocupată de germani, am auzit ţipete şi împuşcături. Trimiţând pe colonelul Elefterescu să vadă ce se petrece, mi-a raportat că se împuşcau evrei.

Am chemat pe generalul Hauffe, ataşat pe lângă Comandamentul nostru pentru a face legătura operativă cu înaltul Comandament German, i-am spus: "Dacă nu încetează imediat aceste crime pe teritoriul românesc în contra unor cetăţeni români, dau telegramă Führerului şi mă retrag din război".

Masacrele au încetat, după cum încetaseră şi la Iaşi în urma demersului ce am făcut, când s-au omorât evreii de conivenţă cu legionarii.

– În ce priveşte tratamentul la care au fost supuşi evreii deportaţi în Transnistria, din Basarabia şi Bucovina, şi din ţară (în 1944), afirm că se exagerează şi se va dovedi aceasta mai târziu, atât în privinţa morţilor, cât şi în privinţa tratamentului; afară de cei puşi în lagărul Vapniarka, toţi ceilalţi au fost liberi în oraşele şi orăşelele în care au fost internaţi.

Personal am vizitat, în 1942, pe cei de la Mohilev, Râbniţa şi alte două localităţi, al căror nume îmi scapă.

Lucrau în fabrici de unt, de săpun, de cârnaţi etc. Erau foarte graşi, bine îmbrăcaţi şi voioşi. Locuiau în case similare cu acelea pe care le aveau în Basarabia.

Regiunea era sănătoasă, pitorească şi foarte bogată. Mulţi nu s-ar mai fi întors.

Aceeaşi constatare au făcut-o ziariştii, Nunţiul

Papal, șeful Crucii Internaționale de la Geneva.

Declarațiile care mi-au fost făcute, după întoarcerea lor, se găsesc în Arhiva Statului.

Se găsește la Ministerul de Externe și copia unui raport făcut în această privință de șeful Crucii Roșii Internaționale și trimis la Geneva.

Trec la morți. Aici se fac cele mai mari exagerări.

D-l Filderman a afirmat în fața Tribunalului că s-au întors în țară numai 150.000 și au murit 150.000. D-l Benvenisti a afirmat că au fost omorâți în Transnistria 270.000.

Or statistica din 1930 a stabilit că în Basarabia și Bucovina erau – dau cifre din memorie – 270.000-300.000 evrei.

Între 1930-1940, mulți evrei au părăsit în special Basarabia și s-au răspândit în țară în regiunile mai propice comerțului și îmbogățirii; în 1940 mulți s-au refugiat în țară, fugind de ruși; în timpul ocupațiunii ruse mulți evrei au fost deportați odată cu românii deportați. Când am revenit noi, foarte mulți evrei din acei care ocupaseră funcțiuni administrative sub ocupație au urmat trupele ruse în retragere.

În sfârșit, la intrarea trupelor noastre în Basarabia, mulți evrei profitând de confuziunea care urmează imediat luptelor, până la instalarea noilor autorități, s-au strecurat printre trupe în țară.

Nu au fost deportați, după calculele mele, decât maximum 150 – 170.000 evrei.

15.000 au rămas la Cernăuți. Mulți din cei dați pe lista morților sunt în viață. Dau un singur exemplu: S-a prins la București un apart de emisiune servit de un căpitan rus și de un evreu din Cernăuți, care era pe lista celor morți din Transnistria. Căpitanul s-a împușcat, după ce a ars cifrul, iar evreul a fost arestat.

Dar cum poate d-l Filderman să afirme că s-au întors 150.000, fiindcă numai rușii care au ocupat provinciile pierdute ar putea ști?

Și cum poate afirma D-l Benvenisti, cu certitudine, că au murit 270.000.

(Ce pot să afirm cu certitudine este că dacă nu-i duceam în Transnistria, nu mai era nici unul în viață astăzi).

Iată, Domnule Președinte, aspectul problemei.

Desigur, în vâltorile luptelor care au avut loc în 1944, când noi părăsisem Transnistria și ținând seama de confuziunea sângeroasă pe care o producea acțiunea foarte violentă a partizanilor, au putut cădea multe victime regiunea fiind accidentală și foarte păduroasă, cine a fugit la timp în pădure a scăpat.

Pentru a termina cu analiza completă a acestei probleme, reamintesc că acuzarea a subliniat "măsura care s-a luat în 1943 sau 1944 de a se ridica în masă populația din Transnistria".

Ce a fost cu această problemă? Din 1941, la cererea lor, am aprobat să se elibereze din lagăr 75.000 soldați ruși și 5.000 ofițeri prizonieri originari din Transnistria – afirmau ei.

Aceștia au fost înarmați prin baloturi lăsate de avioane și s-au transformat, cu începere din 1943, în partizani.

În fața acestei situațiuni, am dat ordin să fie ridicați și retrimiși în lagăre.

Iată adevărul și în această privință.

– Pentru a termina cu Transnistria, este necesar să arăt că, din cauza Germaniei, am luat în stăpânire, succesiv, diferite regiuni ale provinciei. Operațiunea a durat din septembrie 1941 până în aprilie 1942. Nemții nu îngăduiau autorităților noastre să se instaleze decât după ce terminau de ridicat toate depozitele.

În al doilea rând, toate fabricile și instalațiile au fost distruse chiar din ordinul Comandamentului Suprem Rus, de trupele ruse în timpul retragerii.

Există un album fotografic în care se arată cum a fost găsită fiecare instituție economică și în ce stare a fost predată în 1944 nemților.

D-l acuzator public, vroind să dovedească "slugărnicia" cu care "m-am pus în serviciul

nemților", a citat în întregime scrisoarea trimisă lui Hitler, când mi-a cerut să administrez și să ocup cu forțe românești ținutul și prin care afirmam "că accept, dar nu pun nici o condiție".

Îmi permiteți să afirm, Domnule Președinte, că interpretarea este total greșită.

Era un schimb de documente între doi șefi de state. Este evident că prin faptul că am subliniat că -nu pun nicio condiție", am vroit tocmai să marchez că România nu are nicio pretenție politică asupra Transnistriei, fiindcă alte condiții - economice sau militare - nu se tratează decât prin organe tehnice care încheie și semnează convențiunii.

În concluzie generală:

Transnistria, Domnule Președinte, nu a fost "jefuită". S-au făcut acolo școli, biserici, șosele, aerogări cum nu avem în țară.

S-au reparat toate spitalele, care erau un model de ordine și de curățenie; s-a reparat portul Odessa, îndiguirile, s-a pavat cu granit drumul neîmpietrit Odessa-Tiraspol; s-au reparat colhozurile, s-au făcut plantații de pomi fructiferi. Pentru punerea în funcțiune a fabricilor, s-au adus mașini și motoare din elveția și Germania. S-au făcut peste tot cantine pentru copii și săraci. Totul a fost vizitat de mine. Peste 80% din pedepsele cu moartea au fost comutate de mine.

Piața de la Odessa era mai abundentă ca aceea din București. Libertățile au fost complete.

Cu ocazia primei mele vizite, făcute în aprilie 1942, am declarat în fața guvernatorilor, a generalilor germani și a căpeteniilor ruse rămase în Odessa"

"Nu am venit aci în cuceritori. Vom sta cât operațiunile militare ne vor impune. Nu ne amestecăm în ideologia d-v. Crede cine vrea în cine vrea și în ce vrea".

"Ne vom strădui să aveți tot ce vă trebuie. Numai din acest punct de vedere să ne ajutați.

Vă cerem ordine și muncă în folosul d-v."

Declarația a devenit publică prin publicarea ei în jurnale și transmiterea prin radio.

- Sunt acuzat de deportări.

- Am deportat evreii din Basarabia și Bucovina pentru motive de siguranță politică și pentru siguranța lor proprie.

- Siguranța politică și militară.

Am arătat mai sus că profitând de confuziune, mulți evrei au trecut prin front.

Siguranța Statului cerea să nu-i lăsăm să pătrundă în țară și mai ales în capitală.

Organele de Siguranță semnalaseră că mulți din ei urmaseră școli speciale de spionaj și erau prevăzuți cu aparatele de recepție și emisiune (s-au și găsit).

Marele Stat Major cerea internarea lor pentru motive de siguranță militară.

În fața acestei situații, am dispus formarea ghetoului de la Chișinău, unde se grămădiseră evrei din târgurile arse din jurul orașului, într-un ghetou.

Am făcut-o și din cauză că în C'hișinau nu rămăsese nears decât cartierul românesc și populația românească nu a acceptat cu nici un preț să-i primească.

Evreii din regiunea Bălți au fost internați în lagăr, de germani, într-o pădure din vecinătatea orașului.

Bălți era complet ars. Incendiile fuseseră provocate, după declarațiile locuitorilor români, tot de evrei, care au executat ordinele comandanților militari ruși, pe când românii au refuzat. Românii erau foarte agitați și porniți în contra evreilor din cauza atitudinii pe care aceștia o avuseseră pe timpul ocupației. Reamintesc că Bucovina, regiunea Bălți, Soroca și Chișinău, erau centrele cele mai puternice naziste și antisemite pe care cuziștii și codreniștii își sprijineau agitațiile lor.

De acord cu germanii, se punea la cale un St. Barholomeu românesc.

Având în vedere ce se petrecuse la Iași, la Tighina și la Florești, peste voința și intențiile noastre, am hotărât să-i scot din zonele de etape pe care se mișcau către front rezervele și coloanele germane și să-i trimit în nordul Transnistriei.

Operația evacuării lor era cerută și de comandanții militari.

Se știe că toate armatele evacuează populația din spatele frontului pe o adâncime de 30-40 km. Am făcut această operațiune și cu românii.

Acestea sunt cuzele care au determinat deportările evreilor. (Germanii au cerut să le predăm pe toți evreii pentru a-i duce la lucru în Germania. Am refuzat.)

Execuția a fost însă detestabilă, mai ales din cauza stării de spirit care domnea atunci.

A mai intervenit și iarna timpurie și extrem de aspră, care a făcut multe victime și în rândurile armatelor beligerante și a populației rusești care fugea către Urali din cauza invaziei.

Tot aceasta a fost cauza pentru care germanii au pierdut bătălia de la Moscova. Au căzut cu ocazia deplasării din această cauză și evrei surprinși în curs de deplasare. Țăranii nu-i primeau în casele lor.

Vina a fost a acelora care erau însărcinați cu execuția, fiindcă nu au oprit coloanele.

Am ordonat o anchetă și se știe rezultatul. Un colonel de Stat Major, și un căpitan, a fost degradat și trimis pe front ca soldat, unde a murit eroic.

Au mai fost și alte grave sancțiuni.

Cert este că, dacă-i lăsam pe loc, ar fi fost omorâți de germani cu sprijinul unor fanatici teroriști din rândurile populației românești.

ȚIGANII

Din cauza camuflajului, populația orașelor era, noaptea, terorizată de bande sau de indivizi, de multe ori înarmați, care jefuiau și uneori chiar omorau. Autorii erau țiganii. Toți cereau împușcarea lor. Am pus să se studieze facerea unor sate în Bărăgan pur țigănești.

Transnistria ducea mare lipsă de brațe.

Atunci am hotărât ca țiganii care aveau la activul lor crime sau mai mult de trei furturi să fie deportați în Transnistria.

– Evrei comuniști. Au fost deportați 1120. În țară aveam nevoie de liniște. Statul Major cerea arestarea tuturor acelora care erau trecuți pe tabelele lor ca comuniști.

Cunoșteam abuzurile care se făceau la întocmirea acestor tabele – abuzuri polițienești și acte de răzbunări -, am hotărât să se trimită numai cei condamnați.

Nu știam cum se vor desfășura operațiunile.

Toată populația evreiască și comunistă ar fi riscat viața dacă operațiunile germano-ruse s-ar fi desfășurat pe teritoriul nostru.

Aceasta este problema deportărilor.

Nu numai noi am recurs la această măsură. Rușii au deportat, în 1942, toată populația germană din regiunea Volga și, în 1945, drept pedeapsă, toată populația tătară din Crimeea, deși ambele populații erau constituite în republici.

– În fine, ca să termin capitolul "ororilor" comise în teritoriile dezrobite în 1941, îmi îngădui a reaminti că în Actul de acuzare se afirmă că "nu este sat cât de mic din Bucovina și Basarabia în care să nu se fi comis crime și orori" .

Nu s-a citat nici un singur caz.

Am vizitat personal mare parte din satele acestor provincii, nimeni nu mi-a semnalat, din populație, nici un caz. Am declarat că țăranii aveau putința să comunice direct cu mine prin intermediul cutiilor de poștă instalate în sate, din care corespondența era ridicată de oameni străini din sat.

Sunt acuzat de crime politice.

Nici un om politic proeminent nu a fost arestat, trimis în lagăr sau în judecată. Toţi dictatorii suprimă, chiar în timpurile actuale, adversarii politici...

Nu s-a executat şi nici judecat nici un evreu fugit din Transnistria.

Nu s-a executat nici un evreu fugit de la munca de folos obştesc. Cazurile de condamnări la alte pedepse sunt şi ele foarte puţine. Nu s-a executat nici un sectant.

80% din dezertorii condamnaţi la moarte au fost graţiaţi.

Am arătat în şedinţa publică procedura la care am recurs pentru ca să frânez execuţiile.

ROMÂNIZAREA ŞI LEGILE RASIALE

Dacă nu eram eu, nici un evreu şi nici un comunist nu mai erau azi în viaţă.

Problema s-a dezbătut pe larg în faţa Onoratului Tribunal. Nu mai insist. Îmi îngădui însă să reamintesc că le-am făcut ca să potolesc strada, dar le-am aplicat cu omenie.

D-l Vlădescu avea în pregătire un nou statut care desfiinţa orice era cu caracter rasial în legiie existente...

ARMISTIŢIUL

Am arătat la instrucţie şi a reieşit şi din dezbateri că, încă din 1943, căutam bazele şi pândeam momentul potrivit pentru a ieşi din război.

D-l Mihai Antonescu şi cu mine căutam, pe căi diferite, să obţinem de la adversari formula care să îngăduie României să iasă, în condiţii acceptabile, din luptă.

Primele condiţii au fost primite de la Cairo, în aprilie 1944. Ele nu erau acceptabile, fiindcă ni se impunea să întoarcem armele în contra germanilor, ceea ce dezonora armata şi ţara; să acceptăm cedarea Basarabiei şi Bucovinei, ceea ce făcea să pierdem beneficiul "Cărţii Atlanticului", care prevedea că la pace nu se va "recunoaşte nici o cesiune de teritoriu care nu a fost liber consimţită"; şi în fine lăsa o poartă deschisă în privinţa drepturilor învingătorilor între armistiţiu şi pace.

Erau necesare preciziuni în această privinţă, pentru a evita o ocupaţie militară de lungă durată, cu consecinţele ei.

Am discutat cu oamenii politici aceste condiţiuni şi toţi au fost de acord că nu sunt acceptabile şi că trebuie să continuăm tratativele.

Oamenii politici au perseverat în a-mi cere să închei eu Armistiţiul, "ca singura persoană în măsură să o facă", "fără prea mari riscuri pentru ţară din partea Germaniei".

Puţin timp după aceea s-au primit şi condiţiunile de la Stockholm, date de d-na Kollontai. Aceste condiţiuni erau mai acceptabile. Dar, totuşi şi pentru aceste condiţiuni, oamenii politici au fost de acord să continue tratativele pentru a încerca să obţinem şi mai bune condiţiuni.

Subliniez că, totuşi şi în cazul unor condiţiuni mai bune, nu puteam la acea epocă să ieşim din război, în contra voinţei Germaniei, fiindcă am fi riscat o distrugere în ultimul moment a bogăţiilor ţării şi a oamenilor ei, de la comunişti până la evrei şi de la populaţiunea de jos până la oamenii politici, aceasta fiindcă germanii aveau în ţară peste zece divizii blindate.

Când, în august 1944, ţara a fost golită de trupele blindate, din cauza evenimentelor de la Varşovia, atunci abia s-au realizat condiţiunile de securitate, care ar fi putut să ne dea putinţa să ieşim din război, contra voinţei Germaniei, cu mai puţine riscuri.

Mareşalul Antonescu şi generalul german Heistrich pe frontul Stalingradului

Prin organele de execuţie, pregăteam, încă din luna mai 1944, posibilitatea ieşirii din război, chiar în contra voinţei Germaniei, dispunând pe toată suprafaţa ţării forţe capabile să se opună unei rezistenţe germane şi să împiedice distrugerea depozitelor şi masacrarea populaţiei.

Aceste forţe au fost în poziţii de luptă, în ziua de 23 august 1944, când mă decisesem să cer armistiţiul.

Am comunicat, în scris şi chiar în şedinţă, că în ziua de 22 august am cerut Germaniei libertatea de acţiune şi, în dimineaţa de 23 august, d-l Clodius a răspuns că are de la Berlin împuternicire să discute această problemă, răspunsul fiind favorabil.

D-l Mihai Antonescu îi dăduse întâlnire pentru ora 6. Cum însă la ora 4 am fost arestaţi, în Palat, întâlnirea nu a mai avut loc, şi ieşirea din război s-a făcut fără o înţelegere prealabilă cu Germania.

Consecinţele se cunosc.

AM LUPTAT PENTRU DREPTATE ŞI LIBERTATE

Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, am făcut războiul în contra U.R.S.S.-ului, fiindcă

mi-a impus-o onoarea poporului românesc și imperativele sacre ale țării noastre.

Istoria și D-voastră veți aprecia.

– Am continuat războiul, fiindcă nu puteam ieși la timp din el, fără a risca distrugerea țării și protectoratul.

De altfel, orice s-ar afirma astăzi, nici un om politic nu a voit să-și asume această răspundere.

Pe plan internațional, atât d-l Mihai Antonescu, cât și eu făceam continuu eforturi să găsim o bază acceptabilă pentru ieșirea din război.

În ce privește ororile, ați văzut, domnule Președinte și Onorat Tribunal, și se va vedea mai târziu, când se vor cerceta complet Arhivele, care a fost adevărata mea poziție în ceea ce privește omenia, care trebuie respectată în raporturile cu poporul și cu inamicul.

Se va vedea, de asemenea, câte eforturi făceam zilnic să readuc pe toți, prin sfaturi și sancțiuni, pe calea omeniei, a legii și a dreptății.

Am fost depășit.

Nu arunc nimic pe nimeni.

În consiliile de miniștri am afirmat de mai multe ori, "că tot ce s-a făcut bun, sub guvernarea mea, aparține miniștrilor, și că-mi iau răspunderea pentru tot ce s-a făcut rău, în afară de abuzuri și crime".

Ca șef, este drept să trag consecințele.

Nu aprob însă crimele, mă plec respectuos în fața umbrelor lor și cer iertare acelora care au avut de suferit de pe urma lor.

Domnule Președinte, nu am cerut niciodată nici o favoare, cu atât mai mult când atinge interesele altora.

Nu o cer nici astăzi, dar cred că este drept ca atunci când sunt eu și alții judecați pentru crime de război, să se țină seama că nu a fost război, de la imperiile asiatice și până astăzi, în care să nu se comită, de multe ori peste capul șefilor, crime odioase, de pe urma cărora au căzut victime mii și mii de ființe omenești...

Am redus astfel, în timp de război, caz unic, nu numai în istoria economică a României, cu 26 miliarde stabilizați dintr-o datorie totală de 105 miliarde moștenite.

– Am adus, prin străduințele supraumane ale domnului Mihai Antonescu, 7 vagoane cu aur. Subliniez că până la 1940, în timp de 25 de ani de pace, Banca Națională nu reușise să realizeze decât o acoperire în devize și aur, echivalentă cu 16 vagoane.

La 23 august 1944, Banca națională avea în consecință 23 vagoane aur.

Datorită acestui fapt și a politicii monetare prudente, acoperirea leului ajunsese la 27,1/2 suta, pe când Statutul Băncii Naționale prevede 25%.

Iată situația monetară. Din ea și din munca ordonată a poporului român decurge adevărata situație economică a țării.

Am pus accentul, în această privință, și pe munca ordonată a muncitorului și țăranului român.

Domnule Președinte, în patru ani de guvernare, spre cinstea muncitorului român, care și cu această ocazie a dovedit înțelepciunea și patriotismul, nu a fost o grevă, nu a fost o manifestare de stradă. Nu am scos în patru ani niciodată armata în contra mulțimii.

Am găsit instalată baioneta, de la licee la universități, de la sate, până în toate instituțiile administrative, de pe toată suprafața țării.

Când regimul legionar a fost lichidat, toate baionetele au fost retrase în cazărmi și niciodată nu au mai fost scoase până în august 1944.

Am fost prezentat în fața dumneavoastră drept dictator.

Dumneavoastră, Onorat Tribunal, știți că de la Cetatea Antică și până astăzi, dictatorii, toți, fără excepție, au exterminat adversarii lor politici.

Iată, Domnule Președinte și Onorat Tribunal, numai câteva fapte capitale, care vă îngăduie să apreciați în ce măsură am fost sau nu dictator.
Domnule Președinte și Onorat Tribunal, am terminat.
Îmi îngădui, cu permisiunea D-voastre, să vă reamintesc că Scipione Africanul, după ce a bătut pe Hanibal în Italia, l-a urmărit prin Franța Meridională, a străbătut toată Spania, a trecut în Africa și după ce l-a zdrobit la Zamma, a ras de pe glob, pentru totdeauna, cea mai puternică și temută cetate a lumii din acele ținuturi: Cartagina.
Prin această strălucită și unică acțiune, Scipione a pus bazele economice și militare pe care Roma antică a clădit cel mai vast imperiu care a existat vreodată.
Ca și Temistocle și Napoleon, ca și mulți alții, care au servit omenirea, într-un fel sau altul, de la Socrate și până astăzi, Scipione, drept răsplată, a murit în exil și a terminat testamentul său politic cu următoarea sentință:
"Ingrat popor, nu vei avea nici corpul meu".
Departe, Domnule Președinte, de a mă situa în istorie pe același plan cu cei patru mari oameni reamintiți mai sus, voi spune totuși în testamentul meu politic, dacă voi avea timpul să-l scriu:
– Scump popor român: sunt mândru că m-am născut și am trăit într-o națiune cu îndoită ascendență imperială și cu un trecut de două ori milenar;
Sunt mândru că am avut în viață drept far strălucitor și călăuzitor Coroana de lauri a marelui Traian și sublimul sacrificiu al Regelui Dac.
Sunt onorat că am putut să lupt în patru războaie pentru onoarea ta, scump popor, pentru drepturile tale și pentru libertățile tale;
Sunt fericit să cobor și să mă așez, cu un minut mai devreme, atât alături de martirii și luptătorii noștri de peste veacuri, cât și de aceia ai adversarilor noștri, fiindcă, deși în câmpuri diferite, toți am luptat pentru dreptatea și libertatea noastră și pentru înfrățirea tuturor neamurilor care va trebui să vină.
– Domnule Președinte și Onorat Tribunal, s-a dat aci, în fața poporului nostru, a istoriei noastre și a conștiinței universale, un penibil și trist spectacol.
Majoritatea foștilor mei colaboratori au găsit că este de demnitatea lor și a neamului nostru să se desolidarizeze de guvernarea la care au participat.
Eu, Onorat Tribunal, declar solemn, în acest ceas, că în afară de crime și de furturi, mă solidarizez și iau asupra mea toate greșelile pe care, eventual, cu știința sau fără știința mea, le-au făcut.

I. Antonescu
16.V.1946

fost şef-rabin al evreilor din România,
Rabinul-şef al Genevei

Killinger refuză brutal, Antonescu şovăie, patriarhul Nicodim se înduplecă, Regina Mamă intervine...

Toamna anului 1941 a fost umedă şi rece. A venit şi vremea sărbătorii de Sucot, când evreul îşi părăseşte locuinţa pentru a sta într-o suca, o colibă unde timp de o săptămână comemorează drumul străbătut în deşert de strămoşii săi până la Pământul Făgăduinţei. În 1941, evreii din România începeau şi ei o îndelungată rătăcire prin câmpiile reci şi mlăştinoase ale părţii răsăritene a României şi ale părţii apusene a Ucrainei. Acest nume nou, Transnistria, era deja pe toate buzele. Supravieţuitorii masacrelor din Basarabia, din Bucovina, ca şi din comunitatea din Dorohoi, erau deportaţi acolo în condiţii inumane... Eram zdrobiţi de supărare. Eu şi Filderman, după ce am discutat toate aspectele dramatice ale situaţiei, am hotărât să redactăm un apel către mareşalul Antonescu. Înainte chiar de a începe, Filderman mi-a spus: "Domnule şef Rabin, scrieţi exact ce vă dictează inima în acest moment". După ce a citit textul meu, a părut foarte emoţionat, pe punctul de a avea lacrimi în ochi. Nu l-am văzut niciodată reacţionând astfel.

Era în ziua de 11 octombrie şi aveam, de câteva zile, impresia – care se amplifica mereu – că anturajul mareşalului încerca să întârzie o întâlnire cu noi. Probabil, pentru ca deportările să aibă loc şi ca nimic să nu le mai poată opri. Am contactat-o atunci pe soţia sa, Maria, care avea asupra soţului ei o puternică influenţă. Ea prezida numeroase organizaţii de binefacere – uneori finanţate cu fonduri extorcate sau furate chiar de la evrei. I-am solicitat urgent o audienţă, căci fiecare oră era hotărâtoare pentru noi. Ştiind, probabil, de ce doream s-o văd, ea m-a refuzat, spunându-mi că trebuie să mă adresez ministerului de resort. Mareşalul,

dimpotrivă, a sfârșit prin a accepta întâlnirea. Odată ajuns în fața lui, emoția m-a copleșit. L-am implorat să-i fie milă de cei în nenorocire, hăituiți, alungați de la casele lor, și să nu-i trimită la moarte. O clipă am crezut că l-am impresionat, dar imediat s-a apucat să țipe și să profereze amenințări. Am încercat atunci să-l calmez și să-l fac să înțeleagă faptul că un singur cuvânt al lui ar fi suficient ca să oprească cursul acestei tragedii, acestei distrugeri și asasinate. S-a mulțumit să mă privească cu un aer glacial, declarând că, "evreii și-au meritat soarta". A roșit apoi, a devenit brusc palid, părând gata să mă facă bucățele. A trebuit să-mi adun tot ce mi-a rămas din forța spirituală pentru a înfrunta această întâlnire, când deodată am început să murmur șema Israel ca și cum aș muri...

Amintirea fiecărei clipe a acestei înspăimântătoare întrevederi a rămas întipărită în sufletul meu, și ceea ce am simțit atunci nu se poate exprima prin cuvinte.

Am spus deja că Antonescu era dezechilibrat din punct de vedere psihic. Trecea de la o extremă la alta cu ușurință de la o relativă amabilitate, pe neașteptate, la o turbare totală.

Din această întâlnire, am reușit totuși s-o văd pe Maria, soția sa. Am întrebat-o la un moment dat, cum ar putea, ca femeie, să refuze să asculte strigătele de disperare ale copiilor, rugând-o să aibă milă. I-am spus că ea ar putea să-și influențeze în mare măsură soțul, ca să pună capăt la atâta suferință. S-a mulțumit să-mi răspundă că mareșalul se îngrijea înainte de toate de interesele superioare ale țării.

– "Dar este în interesul țării să fie torturați oameni nevinovați?" – am întrebat-o eu.

Întrebarea mea a rămas fără răspuns.

Fiindcă n-am obținut nimic de la Antonești, iar situația nu înceta să se agraveze, m-am dus la Patriarhul Nicodim în speranța că el va reuși să-l înduplece pe mareșal. Era un om rece, sever, antisemit de modă veche. Și-a arătat indispoziția față de "jidani", care nu meritau decât disprețul "bunilor români" și în nici un caz încrederea sau mila "bunilor creștini". Propaganda potrivit căreia evreii erau răspunzători pentru toate nenorocirile țării i se părea perfect justificată. M-a ascultat fără a-mi arăta nici cea mai mică simpatie. Dimpotrivă. Conversația noastră s-a transformat într-un simplu monolog, fiindcă nu reacționa la nimic din ceea ce-i spuneam.

Incapabil să mai suport mult timp impasibilitatea sa, i-am strigat: "Nu-nțelegeți că vă vorbesc despre zeci de mii de ființe absolut nevinovate? Veți purta povara unei zdrobitoare responsabilități dacă veți lăsa să se comită asemenea nedreptăți!". Ridicând vocea am adăugat: "Sunteți Patriarh, omul lui Dumnezeu! Nu vă gândiți că veți fi chemat într-o zi în fața judecătorului Suprem să dați socoteală pentru ceea ce ați permis aici, în România, să se comită sub ochii dumneavoastră, ochii dumneavoastră de om al Bisericii?".

Nemaiputând să mă controlez, am îngenuncheat în fața lui. A fost foarte impresionat și a coborât de pe tronul pe care stătea, venind să mă ridice cu ajutorul secretarului său. Atmosfera s-a schimbat deodată în mod miraculos. El murmură acum, jumătate pentru el însuși, jumătate pentru mine: "Ce pot să fac?". Am răspuns imediat: "Puteți face foarte mult. Sunteți Patriarhul acestei țări, aveți mari răspunderi și în același timp o mare autoritate".

În ciuda emoției sale vizibile, șovăia încă să se angajeze formal. A promis totuși că va vedea ce s-ar putea face și că va rămâne în contact cu mine, ceea ce mi-a redat curajul. Am înțeles că are intenția să ceară sprijinul reginei-mame. M-am ferit să-i pomenesc despre ostilitatea mareșalului Antonescu, de la care oricum n-ar fi obținut nimic. Am insistat asupra faptului că ar fi necesare eforturi imense, dată fiind situația gravă.

Regina Mamă vizitând răniții, aprilie 1942

În ce mă privește, am rămas în contact permanent, cu Palatul regal și știind că Patriarhul se va duce acolo ca să discute, am căutat să iau legătura imediat cu regina-mamă. Femeie nobilă prin inimă și spirit, ea s-a arătat foarte emoționată de expunerea mea, mai ales de soarta copiilor. A făcut și ea apel, fără succes, la Antonescu. A avut apoi ideea, sprijinită de rege, de a-i invita la un dineu, la Palat, pe Patriarh, pe mareșalul Antonescu și pe Mihai Antonescu, iar cum cei doi din urmă spuneau că tot ce privește deportările depindea de nemți, l-a invitat și pe ambasadorul Germaniei la București, baronul von Killinger. Acesta venise în România după pogramul din ianuarie 1941, dar a avut deja ocazia să-și demonstreze cruzimea opunându-se opriri "evacuărilor". Regele Mihai și regina Elena își închipuiau că reunind acești oameni în jurul mesei regale va fi mai ușor să se discute.

N-a fost așa. Atmosfera a rămas încordată, iar la un moment dat a luat chiar o întorsătură. Simpla cerere a reginei, care a cerut direct să se dea dovadă de îndurare față de nevinovați, nu l-a impresionat deloc pe Killinger. Dimpotrivă, s-a arătat, în refuzul său brutal, impertinent și încăpățânat în același timp. În felul acesta, el a reușit să lovească în orgoliul național al Patriarhului, care a reacționat viguros. Ca și cum el ar fi întruchipat independența României, Nicodim s-a întors anume către mareșalul Antonescu, făcând apel la sentimentele sale cele mai naționaliste. A sfârșit prin a obține, susținut de regină, o încetinire a convoaielor, iar pentru acelea care n-au pornit încă o oarecare amânare...

(din cartea de memorii "Un tăciune smuls Flăcărilor" Ed. Hasefer, 1996)

ANTONESCU ÎN „ANII ILIESCU"

1990

8 martie – Prim-ministrul Petre Roman promite rabinului-şef Moses Rosen că guvernul Roman nu va tolera renaşterea fascismului.

1991

21 ianuarie – Parlamentul României comemorează 50 de ani de la progromul de la Bucureşti, când 120 de evrei au fost asasinaţi de Garda de Fier ● **10 mai** – PNŢCD se disociază de atacurile antisemite ale preşedintelui filialei partidului din Rădăuţi ● **4 iunie** – Guvernul României dă publicităţii o declaraţie în care condamnă campania antisemită din ţară ● **1 iulie** – Are loc comemorarea a 50 de ani de la progromul de la Iaşi. La Bucureşti, preşedintele Senatului, Alexandru Bârlădeanu, citeşte mesajul preşedintelui Iliescu, care face un apel la toleranţă şi la asumarea propriei istorii, rămânând la un nivel relativ general ● **8 iulie** – Rezoluţia 186 a Senatului şi Camerei Reprezentanţilor ale S.U.A. condamnă recrudescenţa antisemitismului în România, reabilitarea mareşalului Ion Antonescu şi jignirile la care a fost supus Elie Wiesel. Rezoluţia cere guvernului României să ia poziţie în aceste probleme şi cere preşedintelui Statelor Unite să ia în considerare şi aceste aspecte în evaluarea nivelului relaţiilor dintre SUA şi România ● **11 iulie** – Ziarul pro-guvernamental "Adevărul" neagă existenţa Holocaustului în România, îl descrie pe Ion Antonescu ca pe un erou tragic şi cere ca distrugerea evreilor români să fie uitată ● **1 iulie** – Istoricul Dinu Giurescu publică un articol în care analizează Holocaustul în Români, subliniind responsabilitatea lui Antonescu ● **14 iulie** – organizaţia "Vatra Românească" atacă violent în Parlament pe preşedintele Ion Iliescu şi pe rabinul-şef Moses Rosen pentru pretinsele neadevăruri afirmate cu ocazia comemorării pogromului de la Iaşi.

1992

20 ianuarie – în revista Expres Magazin, ziaristul Cornel Nistorescu publică un articol sub titlul "Tăcerea din jurul crimei", în care ridică problema complicităţii morale a intelectualilor români care ignoră Holocaustul în România ● **18 martie** – Preşedintele Ion Iliescu condamnă campania antisemită din România ● **19 martie** – Guvernul României condamnă campania antisemită din România ● **15 iulie** – Colonelul Amza Tudor, şeful Inspectoratului de Poliţie Ialomiţa, anunţă o colectă iniţiată de Inspectoratul de Poliţie pentru ridicarea unui bust al lui Ion Antonescu la Slobozia. Este anunţat şi contul bancar al colectei, cu numărul 45.10.5.542. ● **30 septembrie** – Camera Reprezentanţilor refuză să acorde României clauza naţiunii celei mai favorizate (MFN) ● **9 noiembrie** – La o întâlnire la Templul Coral din Bucureşti, liderii PAC şi PNŢCD, Nicolae Manolescu şi Corneliu Coposu, condamnă manifestările antisemite din România.

1993

● **18 iunie** – Filiala Târgu-Mureş a veteranilor de război cere aprobarea primăriei oraşului pentru ridicarea unui bust al lui Ion Antonescu ● **15 iulie** – Preşedintele Ion Iliescu cere

Procuraturii să ia măsuri severe împotriva partidelor și publicațiilor antisemite. Procurorul General Vasile Manea Drăgulin răspunde negativ cererii președintelui ● **29-30 iulie** – în ziarul Ora, sub semnătura lui Mihai Pelin, apare unul dintre puținele articole de mare amploare în care se demonstrează implicarea directă a lui Antonescu în crime de război ● **9 septembrie** – Filiala veteranilor de război din Târgu-Mureș dă în judecată Consiliul Local Târgu-Mureș pentru a obține aprobarea ridicării unui bust al lui Ion Antonescu ● **10 octombrie** – În timpul unei noi întâlniri cu Alfred Moses, președintele lui "American Jewish Committee", președintele Parlamentului României, Adrian Năstase, promite că noul Cod penal care va fi votat va conține clare și grele pedepse pentru cei care incită la ură interetnică și mulțumește pentru sprijinul acordat în obținerea clauzei națiunii cele mai favorizate (MFN) ● **22 octombrie** – Cu participarea unei unități de

poliție și a secretarului de stat pentru cultură, este inaugurat la Slobozia un bust al lui Ion Antonescu ● **29 noiembrie** – Este anunțată intenția veteranilor de război din județul Neamț de a ridica un bust al lui Ion Antonescu la Piatra Neamț ● **7 decembrie** – Andrei Codrescu publică, în New York Times, un articol în care afirmă că, prin ridicarea bustului lui Ion Antonescu de la Slobozia, România sfidează Statele Unite ● **15 decembrie** – Într-o scrisoare adresată ziarului New York Times, purtătorul de cuvânt al Președinției României protestează împotriva articolului lui Andrei Codrescu din 7 noiembrie 1993, afirmând că acei care îl reabilitează pe Antonescu au în vedere eliberarea Basarabiei și nu acțiunile sale antisemite ● **15 decembrie** – Un grup de membri ai Camerei Reprezentanților din S.U.A. adresează președintelui Ion Iliescu o scrisoare în care protestează împotriva inaugurării bustului lui Ion Antonescu la Slobozia și în care cer să se prevină participarea oricăror oficialități române în ceremonii similare. Semnatarii scrisorii avertizează că acceptarea reabilitării lui Antonescu poate afecta relațiile dintre cele două țări ● **16 decembrie** – Comunicatul Departamentului de Stat dat publicității cu ocazia vizitei ministrului de Externe al României la Washington exprimă îngrijorare în legătură cu ridicarea unui monument care îl onorează pe mareșalul Ion Antonescu. Ministrul de Externe român promite că guvernul român își va intensifica eforturile în combaterea extremismului și a discriminării etnice ● **30 decembrie** – Televiziunea Română prezintă un scurt-metraj realizat de Studioul TV al Guvernului și de cuvânt al Partidului România Mare, în care Ion Antonescu este reabilitat.

1994

● **6 ianuarie** – Președintele Ion Iliescu asigură pe membrii Consiliului care protestaseră

Ion Antonescu primind decorația "Trandafirul alb" de la președintele Finlandei, februarie 1942

la 15 decembrie 1993 împotriva reabilitării lui Ion Antonescu de poziția sa de fermă condamnare a acestei reabilitări, afirmând că nu există nici un fel de implicare oficială în acest tip de activități ● **18 ianuarie** – Președintele Ion Iliescu afirmă că inițiativa ridicării unei statui a lui Ion Antonescu la Slobozia a aparținut unor asociații particulare și asigură "Anti-Defamation League" că se va folosi de toate puterile constituționale pentru a preveni și curma antisemitismul ● **1 februarie** – Presa românească anunță dezvelirea unui monument dedicat lui Ion Antonescu în incinta garnizoanei Lugoj, știre dezmințită de purtătorii de cuvânt ai Armatei ● **12 februarie** – Are loc gala filmului "Oglinda", al lui Sergiu Nicolaescu. Filmul, care îl reabilitează pe Antonescu și descrie favorabil pe Adolf Hitler, este elogiat de presa românească ● **14 februarie** – Vicepreședintele PNȚCD, Ion Diaconescu, declară că 80-90% din filmul "Oglinda", al senatorului PSDR Sergiu Nicolaescu, este corect din punct devedere istoric ● **15 februarie** – Tribunalul din Tîrgu-Mureș autorizează ridicarea bustului lui Ion Antonescu, dând câștig de cauză asociației de veterani de război care dăduse în judecată Consiliul Local Târgu-Mureș. În sentință se afirmă că Ion Antonescu a fost reabilitat, că el s-a opus deportării evreilor și că acei care se opun ridicării bustului pot fi taxați ca străini de neam și de țară ● **24 februarie** – Istoricul Andrei Pippidi consideră că Ion Antonescu a fost un criminal de război ● **10 aprilie** – Guvernul României exprimă regretul față de victimele pogromurilor de la Iași și București, dar atribuie crimele din Basarabia și din Transnistria germanilor. De asemenea, declarația neagă orice cooperare

între România şi Germania nazistă în distrugerea evreilor români ● **29 mai** – Preşedintele Ion Iliescu trimite un mesaj cu ocazia comemorării a 50 de ani de la deportarea evreilor din Transnistria de Nord, premierul Nicolae Văcăroiu neagă orice responsabilitate românească în masacrele din Basarabia şi Transnistria ● **20 mai** – Congresmenul Tom Lantos protestează împotriva declaraţiei guvernului român din 10 aprilie, în care se neagă responsabilitatea autorităţilor româneşti în masacrele din Basarabia anului 1941 ● **17 iunie** – Ofiţeri ai Armatei Române, în uniformă, cer în emisiunea de televiziune -Pro-Patria" reabilitarea lui Ion Antonescu ● **5 august** – Într-un interviu acordat postului de radio "Europa Liberă", după încheierea misiunii sale în România, ambasadorul John R. Davis jr. afirmă că Statele Unite nu au o poziţie oficială în privinţa mareşalului Antonescu şi că grupările extremiste nu sunt efectiv reprezentate în guvernul României ● **26 septembrie** – În vizită la Londra, preşedintele Ion Iliescu este întrebat de parlamentarii britanici evrei despre reablitarea lui Ion Antonescu ● **2 noiembrie** – Un nou bust al lui Ion Antonescu este inaugurat la Piatra Neamţ. Reprezentanţi ai prefectului depun o coroană de flori, iar o unitate militară defilează în faţa statuii ● **29 noiembrie** – Senatorul Aliouats D'Amato adresează o scrisoare preşedintelui Ion Iliescu, în care protestează împotriva ridicării bustului lui Ion Antonescu de la Piatra Neamţ, cerându-i să ia măsuri concrete ● **5 decembrie** – "Anti-Defamation League" protestează împotriva bustului mareşalului Ion Antonescu de la Piatra Neamţ.

1995

28 martie – La invitaţia Senatului României, rabinul Alexandru Şafran, fost rabin-şef în timpul regimului Antonescu, ţine la Bucureşti un discurs în care România este pusă alături de Danemarca, Bulgaria şi Finlanda ca salvatoare a evreilor în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial ● **9 mai** – Un sondaj IRSOP arată că 62% dintre cei investigaţi îl consideră pe Ion Antonescu drept un personaj pozitiv ● **21 mai** – "Adevărul literar şi artistic" reia teza regimului Antonescu, care acuză pe evrei de atrocităţi înfăptuite împotriva armatei române la retragerea din Basarabia şi Bucovina, în 1940 ● **23 iunie** – Ziarul "Cronica Română" anunţă iniţiativa "Asociaţiei Ion Antonescu" de a ridica o nouă statuie a dictatorului român la Bacău ● **18 iulie** – Senatorul Alfonse d'Amato şi congresmenul Cristopher Smith adresează o scrisoare preşedintelui Ion Iliescu, în care protestează contra busturilor lui Antonescu şi contra lipsei de reacţie a autorităţilor române la vandalizarea cimitirului evreiesc ● **25 iulie** – Vizita lui Elie Wiesel în România. Presa românească cenzurează din nou în totalitate declaraţiile sale privind responsabilitatea lui Ion Antonescu în masacrarea evreilor români ● **13 august** – "Adevărul literar şi artistic" minimalizează proporţiile masacrului de la Odesa şi afirmă că meritele lui Ion Antonescu sunt consemnate la Muzeul Holocaustului din Washington ● **8 septembrie** – Ziarul "Adevărul" publică răspunsul Preşedintelui Ion Iliescu la scrisoarea semnată de senatorul Alfonse d'Amato şi congresmenul Cristopher Smith, în care el afirmă că nimeni nu neagă în România rolul lui Antonescu în crimele evreilor.

1996

● **ianuarie-martie** – Gh. Funar primarul Clujului continuă să acţioneze în vederea ridicării unui monument al lui Ion Antonescu ● Ambasadorul S.U.A. În România, dl. Alfred Moses, protestează din nou împotriva iniţiativei primarului clujean.

Doi congresmani americani au trimis președintelui Ion Iliescu o scrisoare în care, între altele, îi atrag acestuia atenția asupra campaniei de reabilitare a mareșalului Ion Antonescu

Comisia de securitate și cooperare pentru Europa Washington, 18 iulie 1995

Excelenței sale Ion Iliescu, președintele României

Dragă domnule Președinte,

Vă scriem astăzi pentru a exprima profunda noastră îngrijorare față de o serie de evenimente din România, fiindcă noi credem că acestea sunt incompatibilie cu doleanțele declarate ale României privind relațiile bilaterale strânse cu Statele Unite ale Americii și afilierea la Alianța Nord-Atlantică. Concret, ne referim la campania continuă de reabilitare a lui Ion Antonescu și a mișcării "Garda de Fier" și la faptul că nu s-au prezentat o condamnare oficială și o cercetare riguroasă, referitoare la profanarea principalului cimitir evreiesc din București.

Cerem o declarație publică de denunțare a lui Antonescu drept criminal de război și aliat al naziștilor și inițierea unei viguroase investigații privind profanarea cimitirului, urmată de judecarea vinovaților pentru acest act criminal.

Luând în considerare profanarea cimitirului evreiesc și continuarea eforturilor de a-l glorifica pe Antonescu ca pe un erou național, ne temem că în România se reactivează fascismul, antisemitismul și un naționalism sălbatic pe baze etnice. Orice viitoare atitudine politică a Statelor Unite față de România, incluzând și statutul de națiune favorizată comercial, va fi puternic influențată de aceste evenimente, ca și progresul României în domeniul reformei democratice, ghidat de principiile actului Final de la Helsinki, ale Cartei de la Paris și ale altor documente OSCE, a căror semnatară este și România.

Am fost surprinși să auzim că există programe periodice ale Televiziunii, controlată de Guvern, care sprijină reabilitarea lui Antonescu și a altor criminali de război. Producerea și difuzarea acestor programe implică Guvernul ca sponsor al acestui efort. Există deja două statui în onoarea lui Antonescu. Bustul ridicat la Slobozia, aparent finanțat de poliția locală, a fost dezvelit la 22 octombrie 1993, a doua zi după ce Congresul Statelor Unite a votat clauza națiunii celei mai favorizate pentru România. La 12 noiembrie 1994, o nouă statuie a lui Antonescu a fost dezvelită la Piatra Neamț. Reprezentanți ai Prefecturii au depus o coroană de flori și o unitate militară a prezentat onorul în fața monumentului. Faptul a fost urmat de o declarație publică a guvernului român, prin care se arăta că o decizie a Curții Supreme ce blochează ridicarea unei statui similare la Târgu Mureș, un oraș etnic maghiar ("an ethically Hungarian town"), ar putea fi un act ce ar opri amplasarea

Sosirea lui Antonescu pe aeroportul din München, iunie 1941

unei statui similare în viitor. Acum, o altă statuie a lui Antonescu este pregătită pentru dezvelire la Bacău.

După informațiile noastre, nici o altă națiune europeană nu a ridicat statui vreunui criminal de război de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial. Antonescu a condus un regim românesc aliat cu Germania nazistă și cu puterile Axei. Luptătorii americani au murit înfruntându-i pe naziști și pe aliații lor. Membrii Gărzii de fier a lui Antonescu au figurat pe listele instanțelor pentru crime de război și pentru crime împotriva umanității. De aceea, la a 50-a aniversare a încheierii celui de-Al Doilea Război Mondial, tentativele de reabilitare a lui Antonescu și a Gărzii de Fier nu pot fi agreate...

Domnule Președinte, sperăm că națiunea română este capabilă să devină o națiune democratică, cu o economie de piață, ceea ce este în deplină concordanță cu obligațiile sale internaționale din cadrul comunității prietenilor și aliaților noștri, care au prosperat și au progresat de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial. Angajamentele noastre mutuale privind principiile Actului Final de la Helsinki, ale Cartei de la Paris și ale altor documente OSCE nu permit nici un compromis pe drumul reformelor democratice.

Așteptăm cu nerăbdare răspunsul dumneavoastră la aceste importante probleme.

Cu sinceritate,
Alfonse D'Amato,
vicepreședinte
Christopher H. Smith,
președinte

La 18 august 1995, Președintele României a trimis celor doi co-președinți ai Comisiei pentru Securitate și Cooperare în Europa a Congresului SUA următoarea scrisoare:

„Vă mulțumesc pentru scrisoarea din 18 iulie 1995, care mi-a fost adusă în atenție și cu ocazia recentei vizite în România a domnului Tommy P. Baer, Președinte internațional al organizației "B'nei B'rith".

Înțeleg îngrijorarea dumneavoastră în legătură cu problemele pe care le ridicați în scrisoare și este foarte posibil ca, privite din Washington DC și în afara contextului lor real, lucrurile sa pară destul de alarmante.

Apreciind interesul dumneavoastră constant față de evoluția proceselor democratice din România, nu pot, totuși, să nu remarc unele informații complet greșite pe care acuzațiile si suspiciunile dumneavoastră se întemeiază. Formulări ca "Târgu Mureș, un oraș etnic maghiar" sau "sprijinitorii Gărzii de Fier a lui Antonescu" dovedesc lipsă de cunoștințe elementare atât de geografie cât și de istorie a României: având într-adevăr o minoritate maghiară, Târgu Mureș este un oraș locuit în majoritate de români, iar Antonescu a desfășurat lupte de stradă sângeroase și nemiloase împotriva Gărzii de Fier în ianuarie 1941 pentru a-și asigura puterea; a vorbi despre "Televiziunea, controlată de Guvern" înseamnă a face o afirmație care nu are bază nici din punct de vedere juridic și nici din punct de vedere practic.

Nu este de mirare că, în asemenea împrejurări, sacrificând acuratețea informației profundei

Vorbind promoției de sublocotenenți în ziua de 10 mai 1941

dumneavoastră îngrijorări, cereţi "o declaraţie publică de denunţare a lui Antonescu drept criminal de război şi aliat al naziştilor". Încă din 1992, când Antonescu a fost "redescoperit" de câţiva nostalgici, am făcut declaraţii de acest fel, în mod deschis şi pe cel mai vehement ton. Am avut în mod constant o atitudine intransigentă şi faţă de inamicii juraţi ai lui Antonescu, de elemente tot atât de nedemocratice, legionarii Gărzii de Fier. Îmi iau libertatea de a vă transmite, în anexă, câteva din aceste texte publice.

Aş adăuga că cu greu ar putea cineva vorbi despre o "campanie continuă de reabilitare a lui Ion Antonescu şi a mişcării fasciste Garda de Fier în România. Sunt ici şi colo asemenea tentative, iniţiate în principal de organizaţiile veteranilor de război, dar care nu au conotaţii antisemite, ci urmăresc să preţuiască virtuţile militare şi postura antisovietică a lui Antonescu, care a intrat în război cu obiectivul de a recupera teritoriile româneşti ocupate de sovietici ca urmare a Pactului Molotov-Ribbentrop din 23 august 1939.

Pe de altă parte, nimeni în România nu neagă rolul extrem de negativ al lui Antonescu în angajarea României în război împotriva Naţiunilor Unite şi răspunderea sa pentru crimele împotriva evreilor comise la sfârşitul aniior '30 şi începutul anilor '40. El a fost judecat şi condamnat drept criminal de război şi niciodată nu s-a făcut vreo tentativă în România de a-l reabilita juridic.

Faceţi o remarcă în scrisoarea dumneavoastră în sensul că, din câte cunoaşteţi, "nici o altă naţiune europeană nu a ridicat statui vreunui criminal de război de la sfârşitul celui de-Al Doilea Război Mondial". Aş menţiona, spre informarea dumneavoastră, ceremoniile cu caracter naţional de reînhumare organizate în iulie-august-septembrie 1993 în Ungaria vecină, cu ocazia readucerii în ţară a rămăşiţelor conducătorului fascist Miklos Horthy, aliat adevărat şi credincios al naziştilor şi responsabil pentru represiuni brutale împotriva evreilor. Mai mulţi membri ai guvernului de atunci al Ungariei au luat parte la acele ceremonii. Nu îmi aduc aminte de vreo reacţie semnificativă faţă de acest act de reabilitare a lui Horthy ca erou naţional al Ungariei...

Domnilor co-preşedinţi,

Am încercat, cu bună-credinţă, să vă supun atenţiei faptele şi contextul în care ele s-au produs. După părerea mea, ele sunt marginale şi nu caracterizează societatea noastră, care evoluează treptat către o societate modernă, bazată pe respectul drepturilor omului, al supremaţiei legii şi al liberei iniţiative. Aceasta nu înseamnă că nu acordăm atenţie faptelor de genul celor care au format obiectul scrisorii dumneavoastră.

Fiţi siguri că, dacă vreun pericol real de xenofobie, antisemitism, sau vreo tendinţă spre orice politică revanşardă sau orientată spre trecut ar apărea în România, vreo ameninţare la adresa democraţiei şi a supremaţiei legii, noi, în România vom fi primii care să ne ridicăm glasul şi care să luăm măsurile necesare pentru a le opri. În momentul de faţă, eforturile noastre se concentrează asupra relansării economiei, pe principii de piaţă, asupra eliminării sărăciei şi şomajului, asupra denunţării corupţiei, demagogiei şi politicianismului, asupra asigurării unei vieţi politice democratice sănătoase – adică asupra tăierii rădăcinilor potenţialelor extremisme.

Prin tot ce ceea ce am realizat în România după Revoluţia din 1989, cred că avem o bază puternică pentru a dezvolta relaţiile cu Statele Unite. Edificarea unei relaţii româno-americane, privilegiate şi dinamice, constituie o prioritate a politicii noastre externe".

Pentru Ion Antonescu, principalul duşman al ţării era evreul

Într-o scrisoare adresată în 6 septembrie 1941 lui Mihai Antonescu, mareşalul Ion Antonescu scria: **„Trebuie să se înţeleagă de toţi că nu este lupta cu slavii, ci cu evreii. Este o luptă pe viaţă şi pe moarte. Ori învingem noi şi lumea se va purifica, ori înving ei şi devenim sclavii lor... Şi războiul, în general, şi luptele de la Odessa, în special, au făcut cu prisosinţă dovada că Satana este evreul"**. Aceasta a fost, poate, justificarea pentru măsurile motivate mai mult din punct de vedere material decât ideologic, aşa cum a fost Ordinul nr. 8507 din 3 octombrie 1941 (promulgat, formal, de colonelul Davidescu, şeful Cabinetului militar al lui Antonescu), prin care dictatorul român ordona „schimbul" – în fapt, confiscarea de către Banca Naţională a bijuteriilor şi banilor aparţinând evreilor care urmau să fie deportaţi.

Ion Antonescu a fost direct implicat în acţiunile represive majore ale regimului său contra evreilor. Spre deosebire de cazul lui Hitler, în ceea ce-l priveşte pe Antonescu există o mulţime de dovezi documentare, care demonstrează această implicare personală...

La 13 noiembrie, într-o şedinţă a Consiliului de Miniştri, Antonescu a hotărât ca evreii deportaţi, foşti pensionari de stat, să-şi piardă pensiile. În aceeaşi şedinţă, a exprimat un profund interes faţă de campania împotriva evreilor din Odessa, aflată atunci în desfăşurare:

Antonescu: Represiunea a fost destul de severă?

Alexianu: A fost, domnule mareşal.

Antonescu: Ce înţelegi prin „destul de severă"?...

Alexianu: A fost foarte severă, domnule mareşal.

Antonescu: Am spus să se împuşte câte 200 de evrei pentru fiecare mort român, şi 100 de evrei pentru fiecare rănit. S-a făcut aşa?

Alexianu: Evreii din Odessa au fost împuşcaţi şi spânzuraţi pe străzi...

Antonescu: Să faceţi aşa, pentru că eu răspund în faţa ţării şi a istoriei. Să vină evreii din America să mă tragă la răspundere17.

În timpul procesului său, Antonescu şi-a recunoscut în următorul mod responsabilitatea pentru execuţiile de la Odessa:

Acuzatorul public Săracu: Cine a semnat ordinul care prevedea pentru fiecare ofiţer împuşcarea a 200 şi pentru fiecare soldat a 100 de oameni?

Acuzatul Ion Antonescu: Eu am ordonat, pentru că am ordonat şi în Ţara Românească şi am făcut multe legi represive, care s-au făcut de către toate statele în timpul acela. Nu s-a executat nici un evreu, nu s-a executat nici un tânăr; ordin de represalii am dat, dar de masacre nu.

Într-o şedinţă a Consiliului de Miniştri din 4 decembrie 1941, Ion Antonescu îşi exprima nemulţumirea că evreii din Chişinău fuseseră deportaţi fără ca bijuteriile şi banii lor să fi fost confiscaţi. Din cauza acestei omisiuni, evreii au fost jefuiţi de escortele lor la punctele

Ofițeri români și germani pe front

de trecere peste Nistru mai mult decât fuseseră jefuiți de către Banca statului, în ghetou. În consecință, Antonescu a cerut constituirea unei comisii de anchetă asupra acestei situații, și nu o anchetă asupra crimelor și abuzurilor îndurate de evrei: „...intențiunea mea este să duc pe evrei peste Bug. În loc să mănânce pâinea din Țara Românească, mai bine s-o mănânce pe cea de acolo". Observând că până și Germania nazistă întârzia în rezolvarea problemei evreiești, la întrunirea Consiliului de Miniștri din 16 decembrie 1941 Antonescu i-a cerut lui Gheorghe Alexianu să grăbească evacuarea evreilor din Odessa: „Bagă-i în catacombe, bagă-i în Marea Neagră, dar scoate-i din Odessa. Nu vreau să știu nimic. Poate să moară o sută, poate să moară o mie, poate să moară toți".

Unul dintre documentele cele mai revelatoare despre concepțiile antisemite ale lui Ion Antonescu este scrisoarea pe care i-a trimis-o, în 29 octombrie 1942, liderului liberal C.I.C. Brătianu, la puțin timp după ce își anulase propria decizie de a-i deporta, în Polonia ocupată, pe evreii din Ardealul de sud, Moldova și Muntenia. Scrisoarea e cu atât mai semnificativă cu cât ea nu se ocupă, în mod direct, de „chestiunea evreiască", dar exprimă puternicele accente xenofobe care se regăseau în frecventele discursuri antisemite ale lui Antonescu. Asemănător antisemiților români pre-fasciști din secolul al nouăsprezecelea și al douăzecilea, și la fel ca legionarii și teoreticienii naziști, Antonescu era obsedat de intervențiile puterilor străine în apărarea drepturilor minorităților din România și se lăuda cu faptul că reușise să elimine aceste ingerințe: „Poporul românesc nu mai are astăzi nici servituțile impuse de Congresul de la Berlin din 1878 prin schimbarea articolului 7 din Constituție, nici servituțile rușinoase impuse, după războiul trecut, în privința minorităților". Antonescu era ferm

convins că, din cauza amendamentului la articolul 7, „s-a jidovit țara și s-a compromis economia românească și puritatea rasei noastre".

Asemenea ideologilor legionari, el credea că gradul de corupție generală a vieții politice românești era o consecință a influențelor „iudaice și masonice". După proclamarea statului național-legionar, se considera salvatorul națiunii române. Antonescu îl acuza pe Maniu, liderul Partidului Național Țărănesc, dar și pe alți adversari politici, de faptul de a se fi sprijinit în trecut pe „ziarele jidovești". El îi acuza pe predecesorii săi că au ajuns la putere cu ajutorul „sprijinului ocult, masonic și iudaic". Antonescu îl învinovățea pe Brătianu, liderul Partidului Liberal, pentru presupusa lui ezitare în ceea ce privește propriul naționalism: „sunteți naționalist - cel puțin în aparență - și, totuși, luați partea evreilor și protestați, ca și dl. Maniu, împotriva măsurilor de românizare pe care le iau". În viziunea lui Antonescu, Germania fusese aliata dintotdeauna a României, iar dușmanii ei din exterior erau „jidanul de la Londra" și englezii, americanii și jidanii, „care au dictat pacea și după războiul trecut". Iar în ceea ce-i privește pe inamicii din interior, aceștia erau „comuniștii..., jidanii, ungurii, și sașii", care așteptau primele semne „pentru a începe instaurarea anarhiei în țară... pentru a da ultima lovitură națiunii noastre".

Antisemitismul lui Ion Antonescu a avut o natură obsesivă...

Atitudinea Conducătorului față de evrei a alternat între ura violentă și momente de pretinsă generozitate patriarhală. În toamna lui 1941, de exemplu, Antonescu declara că el „luptă să curețe Basarabia și Bucovina de jidani și slavi". Dar, la 8 septembrie 1941, Antonescu îi promitea lui Wilhelm Filderman, conducătorul Federației Uniunilor Comunităților Evreiești (FUCE), că va revoca ordinul prin care îi obliga pe evrei să poarte steaua lui David, că le va permite acestora să emigreze în Spania sau Portugalia și că nu-i va deporta pe evreii din Moldova și Muntenia. În ziua următoare Antonescu a cerut guvernului să facă diferența între evreii „folositori" și cei „nefolositori", probabil pentru a opri persecutarea câtorva. Și totuși, o lună mai târziu, în răspunsul la apelul lui Filderman în care acesta făcea apel la clemență în favoarea evreilor din Basarabia și Bucovina, Antonescu a răspuns cu violență, acuzându-i pe evreii din aceste două provincii. Într-un discurs adresat soldaților români la 1 ianuarie 1944, a adoptat un nou ton, care, în esență, nega atrocitățile antisemite ale regimului său:

„Fapta voastră în ținuturile ocupate și prin locurile călcate a fost blândă și omenească. Omul pentru noi este om, ori din ce nație ar fie el și oricât rău ne-ar fi făcut el. Toți acei care au fost găsiți în calea noastră au fost ajutați și ocrotiți. Copiii lor au fost îngrijiți ca și copiii voștri; bătrânii lor au fost ajutați după cum ajutăm pe bătrânii noștri. (...)

Noi nu am deportat pe nimeni și voi nu ați înfipt pumnalul în pieptul nimănui. În temnițele noastre nu au fost aruncați și nu zac oameni nevinovați. Crezul tuturor și crezul politic al fiecăruia au fost respectate. Nu am dezrădăcinat nici oameni, nici familii din așezările lor, pentru interesul nostru politic sau național."

În timpul procesului său, Antonescu a acceptat să ia asupra sa responsabilitatea pentru modul greșit și deformat în care i-au fost aplicate ordinele de către subordonați, dar nu și pentru crimele și jafurile săvârșite de unii dintre ei. Recunoscând faptul că sub egida României se efectuaseră „represiuni

Comandantul Legionar Ilie Gârneată (stânga), Regele Mihai, Regina Elena, Ion Antonescu – Iași, 1940

sângeroase". Ion Antonescu declara în mod fals că sub autoritatea sa nu au avut loc masacre: „Am făcut multe legi represive ... dar nu s-a executat nici un evreu. Ordin de represalii am dat, dar de masacre nu".

La începutul războiului, Antonescu – un antisemit dur și violent uneori – considera că va reuși să rezolve o dată pentru totdeauna „problema evreiască", dar și situația celorlalte minorități (a celei ucrainene, în special). Dar o comparație cu Hitler, pe care îl admira și care îl admira la rândul lui, îl arată pe Antonescu într-o altă lumină. Până în septembrie 1941, Antonescu îl primise în audiență pe Filderman, conducătorul comunității evreiești, fapt care era de neconceput în Germania; Hitler nu ar fi avut niciodată un dialog direct sau indirect cu liderul Comunității evreiești germane. La sfârșitul lui 1942, în strânsă legătură cu schimbările de pe frontul de Est, Antonescu a tolerat – ba chiar a încurajat – diverse contacte cu Aliații, prin intermediul țărilor neutre (la Lisabona, Stockholm, Ankara sau Cairo), ceea ce denotă o abordare mai realistă a evaluării șanselor de a câștiga războiul. După 1942, și-a imaginat, ca mulți alți politicieni români, că evreii români ar putea fi folosiți ca monedă de schimb, în scopul îmbunătățirii imaginii României în Statele Unite și Anglia.

Dar aceasta nu înseamnă că decizia de a nu-i deporta pe evreii din Ardealul de sud, Moldova și Muntenia spre lagărele naziste din Polonia ocupată a fost una exclusiv oportunistă. După toate probabilitățile, diferitele intervenții – printre care cea a Mitropolitului Bălan, cea a Familiei Regale și cele ale corpului diplomatic – au jucat un rol important în luarea acestei decizii. Oricum, după Stalingrad, Antonescu a acordat o mai mare atenție imaginii României în străinătate. Rapoartele Ministerului Afacerilor Externe român, care revelau faptul că evreii români aflați sub ocupație nazistă erau tratați mai rău decât evreii unguri, l-au iritat pe Antonescu. Poziția sa de relativă egalitate cu Hitler impusese respectul demnitarilor naziști și al Ambasadei germane. La un moment dat, chiar și Himmler – care pierduse orice speranță de colaborare în vederea exterminării evreilor din România – a renunțat și a intenționat să-și retragă birocrații criminali (precum Gustav Richter) din România.

Ion Antonescu a fost responsabil nu numai pentru distrugerea evreilor și a romilor, ci și pentru multe pierderi tragice suferite de poporul român în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Ca stat al Axei și aliat fidel al Germaniei naziste, România a colaborat

strâns cu germanii în privința problemelor militare...Mai mult, colaborarea sa la planurile militare ale Axei nu s-au limitat la ofensiva împotriva Uniunii Sovietice". Ion Antonescu a declarat război Statelor Unite, la 16 decembrie 1941. El s-a aflat, de asemenea, în război cu Marea Britanie, Australia, Noua Zeelandă, Africa de Sud, Nicaragua și Haiti. În plus, a fost de acord ca diviziile germane să treacă prin România, în drumul lor spre atacarea Greciei, și a permis Germaniei să folosească teritoriul României ca rampă de lansare a atacurilor împotriva Iugoslaviei.

După cum Antonescu însuși declara în scris, el s-a aflat în război cu evreii. Prin aplicarea sistematică a deportării populației evreiești din România și Ucraina ocupată, el și subordonații lui au devenit autorii unei nemăsurate suferințe pentru sute de mii de victime nevinovate și pentru moartea a mai mult de un sfert de milion dintre acestea. „Războiul n-a fost purtat de Antonescu numai împotriva unui inamic înarmat, ci și contra unor mase de civili fără apărare. Soarta populației evreiești din România, în cuprinsul granițelor din 1941-1944, a luat formele jafului, deportării și asasinatului organizat". Ion Antonescu și complicii săi nu sunt singurii responsabili pentru această tragedie; în afară de regimul nazist, „o parte a clasei politice românești este de asemenea responsabilă pentru aducerea lui la putere, din cauza slăbiciunii și egoismului său". (ultimele citate din cartea „Despre statui și morminte" de Andrei Pippidi).

Raport Final al Comisiei prezidențiale pentru studierea Holocaustului (fragment)

VICTOR RONCEA, ziarist

Nu Antonescu a trimis evreii la Auschwitz

Eva Mozes este o bătrânică simpatică. N-ai fi zis însă, privind-o cum își croia drum prin zapada proaspăt așezată pe drumeagul care străbate lagărul de la Auschwitz-Birkenau. Văzând-o cu o năframă pe spate cu numărul său de deținut nu m-am putut împiedica să-i cer să-și aducă aminte, pentru generațiile tinere, despre tragedia prin care a trecut. Nu mică mi-a fost surpriza când am aflat că provine chiar din România, de unde, în 1944, a fost deportată de trupele armatei Ungariei. "Sunt din Porți, tinere, un sat de lânga Șimleul Silvaniei. Acum stau in Statele Unite". Ca și Elie Wiesel, îi spun eu. "Singura mea asemănare cu el este că am fost deportați din Transilvania aflată sub unguri. Altfel, el are o altă agendă, nu prea placută." Povestea Evei mi se deruleaza printre barăcile de la Auschwitz în timp ce ninsoarea cade peste noi. "Așa era și atunci, în urmă cu 60 de ani. Ningea, ușor. Aveam doar nouă ani, însă imaginile de-atunci mi-au rămas întipărite pentru totdeauna. Am ajuns aici din cauza ungurilor și am fost chinuită de nefastul doctor Mengele. Acum am însă doar un profund sentiment de iertare".

Eva Mozes s-a născut într-un mic sat transilvan, Porți, pe 30 ianuarie 1934, o dată cu sora sa geamănă, Miriam. Familia sa era singura familie de evrei din sat iar tatal Evei, Alexandru, lucra ca agricultor la propria lor fermă. Cele două gemene aveau două surori, mai mari, Edit și Aliz. Viața era frumoasă în Romania, își aduce aminte Eva. Până au venit ungurii.

În 1940, autoritățile Ungariei au intrat în Transilvania cu forța, rupând din România cu acordul lui Hitler. La școala românească, fetele au fost obligate să învețe în ungurește. În martie 1944, familia Evei a fost luată pe sus de jandarmii maghiari și dusă într-un ghetou din Șimleul Silvaniei. La început li s-a spus că vor fi trimiși la muncă, în Ungaria. Între timp, și-au dat seama că sunt condamnați. Tatăl Evei a fost chinuit cu bestialitate de soldații unguri. "Noaptea îl aruncau ca pe o cârpă, însângerat, pe jos", își amintește acum Eva, oprindu-se din mers și privind spre cer. "I-au smuls unghiile. I-au ars fața. Odioși. Vroiau să știe "unde este aurul?"!". Într-o zi, toți evreii din ghetou au fost băgați de jandarmii Budapestei, ca pe vite, în marfarele unguresti. Sute de mii de evrei. Când au văzut din nou ziua se aflau pe platforma lagărului de concentrare de la Auschwitz. A fost și ultima dată când și-au văzut părinții.

Cobai pentru Mengele

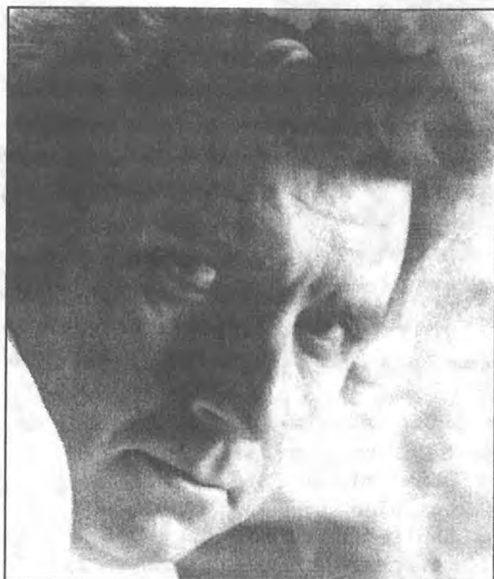
Dr Josef Mengele le-a identificat imediat pe cele două gemene. Oribile experimente au avut loc pe bietele copile. "Aici era o baracă", spune Eva oprindu-se dintr-o dată din mers. "Și acolo, și acolo", îmi arată pe cuprinsul lagărului. "Peste tot, unde acum au rămas doar șemineele erau barăcile noastre. Le-au aruncat în aer rușii". "60 de ani... Au trecut 60 de ani! Acum 60 de ani stăteam cu sora mea lipită de gardul de sârma ghimpată, privind cu uimire la soldații care veneau să ne elibereze. Ne-au și filmat". Imaginile celor două surori, Eva și Miriam, au străbătut întreaga lume de zeci și sute de mii de ori, devenind embleme ale suferinței. "Însa eu am această capacitate pe care alții nici nu și-o doresc: iertarea!", spune Eva. "După 9 luni, într-o tabără militară, am ajuns, din nou, acasă. În Romania." În Cluj, o mătușă, care a supraviețuit lagărului, le-a luat în îngrijire. În 1950, tinerele au emigrat în Israel, unde au intrat în Armata evreiască, Tsahal. În 1960, Eva s-a căsătorit cu un turist american, Michel Kor - și el un supraviețuitor -, a emigrat în America și s-a stabilit în Terre Haute, Indiana, unde trăiește și azi. De mai mult timp, a ridicat cu propriile forțe un muzeu al Holocaustului dedicat memoriei copiilor care au murit sau supraviețuit experimentelor de la Auschwitz, denumit CANDELS. Dar nici în Statele Unite nu a reușit să scape de negurile trecutului. "Anti-semiții americani mi-au aruncat bombe incendiare în muzeu. Vreau să-l reclădesc acum. Așa că aștept donații. Poate și din România!", spune energica bătrânică. O intristare are astăzi: sora sa, Miriam, nu mai poate participa la aniversarea eliberarii. A murit în 1993, de o formă rară de cancer, pe care Eva o atribuie experimentelor doctorului Mengele.

"Aș vrea să mă mai întorc în România. Dar m-am saturat de guvernele României! De ani de zile încerc să-mi recuperez un teren. Degeaba! Îmi place România, însa nedreptea umblă peste tot în țară. Spune României, tinere, să nu uite ce i s-a întâmplat în cumplitul război mondial!", îmi spune Eva în engleză, în timp ce se pregătește să intre în rândurile supraviețuitorilor veniți la ceremonia de la Auschwitz. Apoi, întorcându-se, îmi spune în româneste "La revedere! Vezi, n-am uitat!".

Corespondență specială de la aniversarea a 60 de ani a eliberării lagărului Auschwitz-Birkenau

BOCET PENTRU ION CEL FĂRĂ DE MORMÂNT

In septembrie 1988, cunoscutul poet Adrian Păunescu a provocat un uriaş scandal politic-cultural, scriind şi punând în circulaţie poezia „Bocet pentru Ion cel fără de mormânt". Numai cu prenume, fără ca numele mareşalului să fie precizat, pentru toată lumea era totuşi evident că poezia se referă la Ion Antonescu.

Ca ţara să nu-ţi moară,
Tu liniştit te-ai frânt
Şi tot colinzi prin ţară
Ion fără mormânt

Aşa a fost destinul tău
Să mori precum te-ai născut
Ca un erou necunoscut
Într-un mormânt necunoscut.

Ioane fără de mormânt
Te plâng şi te îngân,
Că tu ai fost şi eu mai sunt,
Ion, soldat român.

Dar unde e mormântul tău,
În care râu sau deal,
Te bat părerile de rău,
Soldat şi general.

În faţa morţii, neclintit,
N-avem ce o ruga,
Ai lăcrimat şi i-ai zâmbit
Ca şi la nunta ta.

Duşmanii tăi şi azi se tem
De-ngrozitoarea zi,
Când vom ieşi de sub blestem
Şi te vom regăsi.

Ioane fără de mormânt,
Cuvânt fără coperţi,
Din locul tragic un' te-ai frânt,
Încearcă să ne ierţi.

Aşa a fost, va fi mereu,
Te căutăm cu dor,
Ion eşti tu, Ion sunt eu,
Ion e un popor.

„DELIRUL" ENERVEAZĂ MOSCOVA

Nici nu se uscase bine cerneala de pe paginile romanului lui Marin Preda "Delirul", că "Liternaturnaia Gazeta", revista scriitorilor sovietici a și luat atitudine împotriva celui care și-a permis (fără aprobare) să ia apărarea lui Ion Antonescu, conducătorul fascist, al unei țări fasciste. Kremlinul încă de pe vremea lui Stalin, decretase că Antonescu era criminal și dorea cu tărie ca opinia publică românească și internațională să ia atitudine împotriva celui care avusese îndrăzneala să descopere, după aproape 30 de ani de la sfârșitul celui de Al Doilea Război Mondial, ADEVĂRUL sau măcar o parte din adevăr.
Iată paginile incriminate din romanul "Delirul":

- **Le Conducător sau "câinele roșu" se confesează, mamei sale.**
- **Puterea nu e un obiect, domnule Codreanu, pe care pui mâna și-l bagi în buzunar.**
- **Ioane de ce i-ai adus tu pe oamenii ăștia la putere?**
- **Popă pe tun, nici dracu n-a văzut. Aprob, ca să se vadă!**
- **Țara e cu armata, nu cu legionarii...**

În acest timp, în ajunul sărbătorilor, generalul Antonescu, "câinele roșu" cum i se spusese pe vremuri, și despre care doar puțini se întrebau dacă știe sau nu știe ce se petrece cu legionarii pe care îi adusese el la putere să guverneze (populația, cu instinctul ei milenar care o face totodeauna să ghicească sigur adevărul așa cum știe să nască și să moară fără să-și pună atâtea întrebări, era convinsă că, bineînțeles dictatorul știa totul) se pregătea ca totdeauna la ora prânzului, în ziua de 24 decembrie 1940, să părăsească președinția consiliului și să se ducă acasă. Era îmbrăcat în uniforma sa de general și se plimba cu o expresie posomorâtă de la un capăt la altul al vastului său birou, întârziase să dea ordin să i se tragă mașina cu paza care îl însoțea în fața intrării. Soției, care îl aștepta și care îi telefonase, îi răspunsese că mai are treabă. Dar nu mai lucra. În cele din urmă, colonelul Elefterescu, aghiotantul și șeful său de cabinet, aștepta și el să-l vadă ca de obicei ieșind la orele 13. În cele din urmă generalul se opri și puse mâna pe unul din telefoanele de pe biroul său.

– Mamă, zise el după ce formă un număr și un glas de femeie în vârstă îi răspunse de la celălalt capăt al firului. Ești singură acasă?

– Nu sunt, dar de ce?

– Vreau să iau masa cu tine, numai noi doi. Știi, femeilor, adică nevestelor, le place, când un bărbat trăiește un moment greu, să-

i dea ele sfaturi, povețe... Nevastă-mea m-ar stingheri și m-ar irita... Maria a și intrat în rolul de soție a conducătorului statului, știi, are idei... N-am nevoie de ideile nimănui, ale mele mi-ajung...

– Bine, te-aștept, zise bătrâna.

Jumătate de oră mai târziu conducătorul statului, le Conducător, cum i se spunea în revistele mondene din țară scrise în limba franceză și în ziarele străine din Europa, așa cum i se spunea lui Mussolini Duce sau lui Franco Caudillo, se afla în locuința mamei sale, fosta sa locuință, și își scotea cizmele cu vădită ușurare.

– Nu știu ce să mai porți în locul cizmelor, zise el parcă nedumerit, după câteva ore simt că îmi strâng picioarele ca într-o menghină, oricât de largi ar fi. Am îmbătrânit, mamă.

– Ți se pare, zise ea, așa e cizma! Fă și tu niște băi, întreabă doctorul...

– Dar nu totdeauna pățesc chestia asia, se liniști generalul îmbrăcând un halat și așezându-se la masă.

Generalul nu împlinise încă șaizeci de ani, dar în ședințele de consiliu era auzit adesea spunând cu deplină seninătate, ba chiar cu un soi de mândrie care însoțește adesea cuvintele celor mai în vârstă: "Ascultați-mă pe mine, că sunt om bătrân".

Într-adevăr, era. Avea în urma lui un război mondial, primul, și douăzeci de ani de carieră în care, de la căpitan la general, nu călcase pe roze. În 1917 fusese șef al biroului 3 operații (post cheie în Marele stat-major, care se afla pe atunci în Moldova) și era atât de neînduplecat cu cadrele militare, făcea să fie schimbați, mutați, pedepsiți atâția maiori, colonei și chiar generali, încât, pentru aceste durități și pentru fidelitatea sa față de mareșalul Prezan, asupra căruia avea o mare influență, fusese

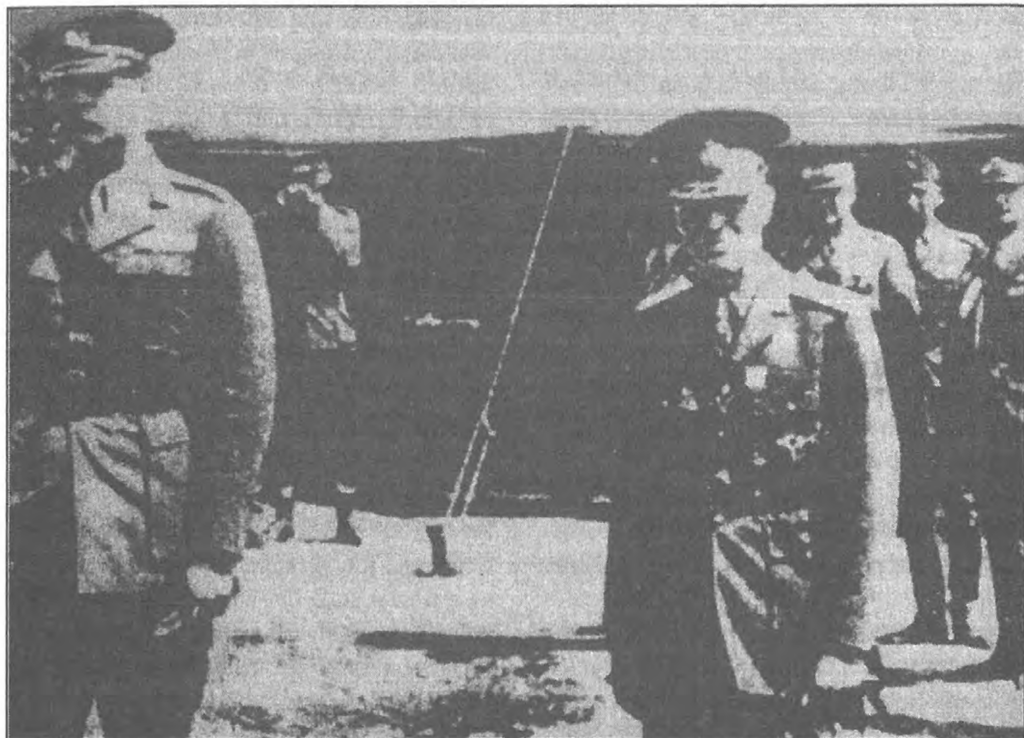
Fruntașii legionari: (în spate) Corneliu Georgescu, Tudose Popescu, Ion Moța (în față) Radu Mironovici, C.Z. Codreanu, Ilie Gârneață, la închisoarea Văcărești

poreclit câinele, şi fiindcă avea părul şi chipul roşcat, "câinele roşu". Ce devenise după război, în România Mare? Se ştia că prin 1924 fusese numit ataşat militar în Anglia. Dar pe urmă? Ca în orice profesiune unde celor buni li se face adesea loc prin forţa împrejurărilor şi jocul valorilor (nu poţi promova şef chiar totdeauna un individ recunoscut de toţi ca incapabil), precum şi prin jocul adversităţilor (aprobăm şi sprijinim un ins înzestrat ca să terminăm odată cu un altul, care deşi e la fel de dotat, e o canalie) fostul şef al biroului 3 operaţii, şef de promoţie la Saint-Cyr, unde foarte rar se întâmpla ca un străin să fie astfel recunoscut de profesorii francezi drept cel mai bun, ajunse, zece sau cincisprezece ani mai târziu, general şi şef al Marelui stat-major al armatei...

Generalul îl insultase pe suveran şi acesta, ca să se răzbune, îl destituise din fruntea Marelui stat-major. Ce se întâmplase? Unii credeau că generalul ar fi refuzat o invitaţie la o recepţie la palat trimiţând regelui, în scris, următorul bilet: "Sire, dacă m-aţi fi invitat să vin singur, aş fi executat un ordin, cu soţia mea însă nu pot veni să facă conversaţie cu o ţiitoare". Regele trăia pe atunci, în văzul lumii, cu Elena Lupescu, o frumoasă evreică, şi se îngrijea prea puţin de faptul că prestigiul monarhiei era astfel grav atins. Citind biletul, Carol al II-lea ar fi început literalmente să urle, să vină imediat ministrul apărării naţionale şi să pregătească decretul de destituire. În realitate, marele public nu ştia, pe atunci, în fapt, care a fost cauza destituirii şi a celor două procese din viaţa sa, unul de bigamie, câştigat uşor la casaţie, şi unul mai grav, de depăşire de atribuţii, unde a fost strălucit apărat de o rudă a sa îndepărtată, un profesor universitar de drept, Mihai Antonescu, pe care generalul, recunoscător, avea să-l facă mai întâi ministru şi apoi vicepreşedinte al consiliului. "Sire, i-ar fi răspuns generalul în acea zi când fusese chemat să facă parte din guvernul Goga, am fost târât în procese, dat afară din Marele stat-major, şi acum sunt chemat aici. Nu mai am nimic de adăugat." "Antonescu, ar fi reluat regele, eşti soldat, îţi ordon să iei conducerea Ministerului Comunicaţiilor." - Maiestate, în faţa ordinului mă supun, dar maiestatea voastră ştie câte nereguli sunt la acest minister. Nu pot patrona necinstea cuibărită acolo şi deci nu voi putea accepta contractele oneroase şi scandaloase încheiate la Ministerul Comunicaţiilor. De ce mă trimiteţi tocmai pe mine acolo? Aş fi silit să plec curând. Socotesc deci că mult mai bine ar fi să mă numiţi la apărarea naţională, unde sunt atâtea lucruri de făcut pentru armată. Regele a acceptat. Mai târziu, îngrijorat de ascensiunea legionarilor în alegerile care se pregăteau, l-a convocat din nou la palat şi l-a întrebat: "Cunoşti situaţia politică din ţară. În locul meu, ce-ai face?" - Una din două, maiestate, sau trebuie să respecţi constituţia şi în acest caz este necesar să te sfătuieşti cu cei care au dat jos guvernul Tătărăscu, domnii Maniu şi Codreanu, sau să dai o lovitură de stat şi să-ţi alegi un om cu care să faci ce vrei!" Regele i-a răspuns că preferă prima soluţie, adică să respecte constituţia. "În acest caz, a reluat Antonescu, cred că ar fi bine să faceţi un guvern naţionalist cu baze lărgite, Goga, Vaida, Codreanu". "Te însărcinez, a spus atunci Carol al II-lea, să determini o cerere de audienţă la palat a domnilor Maniu şi Codreanu." Generalul a acceptat şi s-a adresat prietenului său, Nicolae Mareş, să-i înlesnească întâi lui o întâlnire cu Codreanu. Şi întâlnirea a avut loc la Predeal în vila generalului. Auzind despre ce e vorba, şeful Gărzii a refuzat să ceară audienţă regelui. Ce vroia de fapt? Nu-l interesa guvernul Goga-Cuza? Era cert, cuziştii erau demult adversarii Gărzii. "Rău faci, domnule Codreanu,

ar fi zis atunci acel Nicolae Mareş, nu vezi cum generalul Antonescu îţi deschide drumul?" "Domnule Mareş, i-ar fi răspuns Codreanu, drumul mi-l deschid eu cu sabia". Şi ar fi schiţat cu braţul câteva mişcări ca şi când ar fi avut în clipa aceea cu adevărat o sabie în mână... Acest răspuns nu i-ar fi displăcut generalului, deşi acel Mareş a pretins ulterior că i-ar fi făcut o impresie penibilă.

Un lucru însă e cert: cei doi n-au rupt punţile, între ei, dimpotrivă, se pare că s-au simţit bine împreună, au ieşit în pădure cu schiurile şi s-au lăsat chiar filmaţi... Şi astfel regele nu reuşi să facă guvernul de coaliţie al partidelor de dreapta, sugerat de general... S-a prăbuşit şi guvernul naţionalist Goga-Cuza, din pricina presiunii internaţionale exercitate asupra regelui: măsurile rasiste ale acestui guvern indignaseră opinia publică democratică din Europa. Carol al II-lea îl alungă de la putere şi cheamă pe patriarhul bisericii să formeze un nou guvern, în care generalul îşi păstra Ministerul Apărării Naţionale... Ce s-a petrecut însă în acei ani cu şeful Gărzii? Cum i-o fi venit şi de ce tocmai atunci, când era atât de aproape de ţelurile sale, după ce atâţia ani dovedise multă viclenie şi prudenţă, îmbinând asasinatul cu apărarea legală la bara justiţiei, ca în procesul Nicadorilor când fusese achitat din lipsă de probe? Ce se întâmplase, deci, de îi venise ideea meschină şi fatală de a trimite lui Iorga o scrisoare ofensatoare? Marele cărturar, indignat, în loc s-o arunce şi el la coş, îi venise şi lui ideea la fel de nefastă pentru el de a o aduce la cunoştinţa regelui, asupra căruia avea o influenţă neştirbită. "Şi ce să fac eu cu ea, dom' profesor?" l-ar fi întrebat suveranul. "Maiestate, cer arestarea şi judecarea autorului". Regele cere avizul guvernului şi al mai multor personalităţi politice care nu făceau parte din guvern. Antonescu se opune: "Maiestate, este un abuz de putere, legionarii vor reacţiona, maiestatea voastră veţi reacţiona din nou şi vom asista la asasinate şi execuţii". Regele însă nu-l mai ascultă şi se debarasă de acest militar pe care îl suporta din ce în ce mai greu. Îi luă Ministerul Apărării Naţionale. Dar previziunea acestuia se împlini; generalul însă nu ştia că regele urmărea acum să realizeze cea de-a doua soluţie pe care tot acesta i-o sugerase, adică să dea o lovitură de stat. Pentru aceasta însă să nu mai respecte constituţia, să decapiteze garda, al cărei şef refuzase să ceară audienţă la palat, să desfiinţeze complet regimul partidelor. Numai astfel putea apoi să guverneze ca dictator. Ocazia de a termina cu Codreanu, oferită de Iorga, trebuia deci folosită fără ezitare. Şi regele o folosi... Ce-a făcut generalul în timpul dictaturii carliste care s-a prăbuşit după doi ani, la câteva luni după prăbuşirea Franţei şi izgonirea Angliei de pe continent, resimţită de noi îndeosebi prin dictatul de la Viena, când o parte din Ardeal ne-a fost smulsă? O mare primejdie plutea pe deasupra întregii noastre ţării. Pentru noi şi în general totdeauna pentru urmaşi rămâne o perpetuă enigmă faptul că fiecare oră a istoriei cheamă pe scenă omul ei, care adesea e menit unui destin tragic. De ce vine acel om pe scenă, când nenumărate indicii îi spun că ar trebui să se ferească? Fapt e că în iulie 1940, şefii marilor partide, goniţi demult de rege din viaţa politică a ţării, dar nu eliminaţi, au continuat, ei, să stea retraşi, deşi purtau o grea răspundere. Şi pe acest vid de putere a apărut generalul. Spre sfârşitul acelui iunie 1940 acest militar implacabil ceru o audienţă la palat care i se acceptă. Lacheul îl întâmpină şi îl roagă să treacă pe la adjutantul de serviciu, ceea ce el, indignat, refuză. Atunci îşi făcu apariţia mareşalul palatului, Urdăreanu, care, uitându-se la ei ca prin sticlă, îi spuse: "Domnule general, vă rog să arătaţi care e obiectul audienţei dumneavoastră la Rege". "Şi la ce-ţi serveşte

Regele Mihai I și generalul Ion Antonescu, inspectând o unitate militară

dumitale să afli?" "Așa cere protocolul!" "Țara se prăbușește și dumneavoastră vă țineți de protocol", i-a răspuns generalul și a părăsit imediat palatul. Regele, firește, află de incident și trimise un ofițer adjutant după general, pe care îl primi îndată și direct. "Antonescu, îi strigă el rămânând în picioare, spune la toți cu care ai de-a face că nu eu am consimțit la cedarea teritoriilor, ci Consiliul de coroană".

– Ce fac eu, mamă? Începu generalul cu o voce senină, așezându-se la masă și gustând din țuica tare de Ardeal din care își turnă un păhărel.

Starea aceasta de seninătate i-o transmitea maică-sa. Acasă la el îl mușca aproape totdeauna, când intra pe ușă, sentimentul blestemului: fiul soției sale se născuse paralitic. Acum era mare, umbla cu rotile. Nici nu-l ținea acasă, vederea lui îl demoraliza, mai ales acum, când avea nevoie de toată puterea de credință în destinul său; îi închiriase un apartament în altă parte și plătea un om să aibă grijă de el. Maică-sa, deși se apropia de optzeci de ani, el n-o vedea bătrână, lângă ea simțea că viața lui e curată, sau că se putea oricând îndrepta atâta timp cât ea trăia.

– Ce s-a întâmplat, Ioane?! zise bătrâna văzându-l că îi e greu să-i vorbească. Dacă ai fost cumva silit să te minți pe tine însuți, mai zise ea, să n-o faci cu mine, fii pe deplin sincer cum ai fost totdeauna.

– Mamă, începu generalul cu o voce dramatică, a trecut o lună de zile de la masacrul de la Jilava și din beciurile poliției și tot nu pot să mă împac cu gândul că am căzut într-o

cursă pe care mi-am întins-o singur și din care n-o să mai scap. Cum să mă împac? Sub numele meu se comit asasinate. La ce folosește justiția unei țări? Degeaba îmi spun că oamenii aceia erau vinovați dacă vinovăția lor n-a fost stabilită de justiție... Ce să fac, mamă?

– Spune-mi și mie, Ioane, de ce erau vinovați oamenii aceia? zise bătrâna uitân-du-se la fiul ei cu severitate. Ținea mâinile împreunate țărănește în poală. Apoi, în timp ce el începu să vorbească, își despreună mâinile și îi puse sarmale în farfurie. Fiul ei era credincios, ținea obiceiurile, dar ea nu avea în clipa aceea altceva, nu se așteptase că el o să vrea să o vadă. Generalul mancă multă vreme în tăcere. Capul îi era plin de nume și de crime comise de unii când erau la putere, apoi drept răspuns, de alții când veniseră ei în locul acelora și luaseră puterea. Ce să-i spună bătrânei? Să-i treacă pe dinainte filmul diavolesc al patimilor umane? Tocmai de aceea, pentru ca în sfârșit justiția să-și spună cuvântul, la două săptămâni după ce luase puterea, dăduse un decret lege de înființarea unei comisiuni speciale de Anchetă Criminală, care să cerceteze și să pună sub acuzare pe toți cei care săvârșiseră crime împotriva legionarilor. Dar cum să-i explice maică-sii, fiindcă ea l-ar fi întrebat: crimele legionarilor aveau să fie și ele judecate? Că aceste crime nu mai puteau fi judecate?! De ce? Pentru că sunt la putere! N-avea să înțeleagă că ăsta era jocul și că nimeni, în istorie, venind la putere, nu-și judecă proprii partizani. Bătrâna n-ar fi înțeles...

– Degeaba mă învinuiești, mamă, continuă generalul, că mă port rău cu evreii. Eu n-am urmat nici exemplul domnului Hitler, să-i bag în lagăre. Le-am cerut doar celor care au venit în țară în ultimii trei ani să plece în răstimp de două luni.

– Unde să plece, Ioane? zise bătrâna.

– De unde au venit.

– Și dacă au venit tocmai din Germania domnului Hitler?

– Ce pot să fac eu? zise generalul. Să se ducă în Palestina. Acolo e țara lor. Și sunt și englezi acolo, care pot să-i protejeze. În orice caz, am dat ordine severe să se înceteze cu samavolniciile împotriva lor, și s-au încetat.

Nu era adevărat, dar trebuia s-o liniștească pe bătrână!

– Dar vezi că ei nu pleacă și mă silesc în felul ăsta să-i bag în lagăre. Și când pleacă duc cu ei mari sume de bani, aur, valută străină, costume de haine, câte douăzeci deodată! exclamă generalul indignat.

– Și ce-ți trebuie ție costumele lor? zise bătrâna cu dispreț. Ești șeful statului, ai timp să le numeri costumele? Și zici că nu-i bagi în lagăre. De ce îi bagi?

Generalul se mohorî și mai mult.

– Pentru că s-au apucat de comerț, de comunism, de tot felul de agitații.

– Da? zise bătrâna. Și de când comerțul a devenit o agitație?

– Am vrut să spun speculă...

Se bâlbâia în fața ei. Reluă, îndârjit:

– Să stea acolo, în lagăre, până se vor hotărî să plece din țară. Eu trebuie să mă țin de cuvânt. Am anunțat un lucru pe care nu l-am făcut, adică nu i-am băgat în lagăr până acuma, ei (jidanii) își bat joc de mine. Trebuie să luăm această măsură și să-i silim pe jidani să muncească, pentru că numai așa îi vom face să plece. Și măsura asta o s-o luăm nu numai pentru ei, ci și pentru greci, armeni, țigani, care au intrat clandestin în țară.

Hotărât, acest lucru nu-i plăcea deloc bătrânei mame. Ridică vocea:

– Cine ți-a dat ție dreptul să gonești din țară oameni care se simt bine la noi? Niciodată nu s-a întâmplat asta în istorie. Suntem un popor ospitalier și am rămas totuși români de-a lungul veacurilor. Cine îți dă dreptul?

Ion Antonescu a vizitat regiunile inundate ale Dunării, martie 1942

repetă bătrâna. Ce lege? Unde s-a mai pomenit una ca asta?

– Mamă, șopti generalul, orice stat are dreptul să controleze imigrările. Nu e o noutate ceea ce facem noi. În Rusia de azi, de pildă, nu intră nimeni. Și mâine-poimâine și Statele Unite vor începe să nu mai primească cu brațele deschise chiar pe toți aventurierii... După douăzeci și șapte noiembrie am desființat poliția legionară și portul de armă individual, reluă generalul cu aerul că a convins-o pe mama lui în chestiunea evreiască și poate acum să continue neturburat, și am convocat imediat consiliul de miniștri. Știam totul, și n-aveam de ales: ori alung imediat mișcarea legionară de la putere și o desființez ca partid politic, și atunci eram obligat să trimit toate vârfurile legionare în fața comisiei speciale de anchetă, lucru care m-am hotărât că nu-l puteam face fără să provoc războiul civil în țară, cu mari primejdii pentru hotarele noastre, ori mă prefac că nu acord lucrurilor decât o gravitate de circumstanță, folosind însă prilejul să le iau pentru început la toți armele, să-i scot din poliție și treptat și din alte posturi cheie, de pildă să schimb încetul cu încetul pe toți prefecții de județe legionari și primarii de prin comune... În ce privește viitorul, vom mai vedea...

Cu alte cuvinte, să se supună lui. I-a răspuns repetând că un organism politic, social și economic trebuie să asculte de o singură conducere. Șeful regimului legionar era el, generalul. De aceea îmbrăcase cămașa verde...

– Rioșanu însă, mamă, continua să-mi aducă rapoarte din care reieșea că legionarii se organizează și se înarmează. În ce scop? Acum, în ajunul sărbătorilor mi s-a semnalat că există indicii că de Anul nou se pregătesc să comită în toată țara astfel de omoruri încât cele de până acum sunt doar niște exerciții palide. Ar fi vorba să fie asasinați toți foștii oameni politici din sate și orașe, pentru ca țara să înceapă noul an purificată de "lepra trecutului". Am dat ordin lui Rioșanu să ia măsuri energice

și am alarmat armata să împiedice această noapte a sfântului Bartholomeu legionar. Abil, Horia Sima a bătut în retragere și a trimis o telegramă prefecților, că pe baza unei informații false s-a transmis un ordin din partea internelor ca să se vegheze la viața foștilor oameni politici care ar fi amenințată. Nimic, a zis el, nu este adevărat, dar prefecții să aibă totuși grijă ca anumiți agenți provocatori să nu profite de sărbători și să se dedea la turburări. Deci, mamă, acești oameni nici nu gândesc să mă asculte. Ei vor ca eu să devin în mâna lor un om de paie. Și nici măcar asta pentru multă vreme. Continuă și vor continua să pună la cale noi răzbunări. Dacă sunt și eu pe listă? Dacă numele meu e deja trecut pe una din echipele lor ale morții și acea echipă a morții a și jurat să mă omoare? De-asta am venit la tine, să mai vorbesc cu mama mea înainte să cad, astăzi sau mâine, sau peste două săptămâni, sub gloanțele unei astfel de echipe. Le stau în cale, asta e limpede. Au legături directe peste mine, cu ambasada germană, și în felul ăsta cu factori decisivi din fruntea Reichului german. Dacă mă ucid, ce va deveni, mamă, țara și armata? Pe nemți eu îi țin la respect, fără mine ne vor ocupa spre a potoli dezordinele și dezmățul legionar care va domni. Poate că vom avea chiar soarta Poloniei!

– Dacă știi asta, apără-te, și apără și țara, zise bătrâna, ce mai stai? Gonește-i!

– Și să înceapă noi omoruri? Fiindcă ei nu se vor lăsa și va trebui să dau ordin să se tragă în ei.

– Nu da ordin să se tragă în ei decât dacă vor trage ei cei dintâi în armată. Atunci n-o să ai încotro și o să trebuiască să dai ordin armatei să se apere. Ce poți face? zise bătrâna fără șovăire.

În clipa aceea chipul ei semăna izbitor cu al fiului, în ciuda vârstei, și al fiului cu al mamei. Aveau același gând și aceeași voință. Fiul nu luase puterea fără știrea mamei și se spunea, puțini o știau, că într-un anumit moment decisiv, când generalul șovăia dacă să împartă sau nu puterea și cu alții, ea îl îndemnase să n-o împartă. Era tăcută, dar destul de afurisită. Norei îi era frică de ea și nu numai ei. Acum nu mai aveau de ales. Nici mama, nici fiui nu se gândeau că mai era încă timp să scape de angrenajul fatal în care intraseră, și odată cu ei țara, și pentru care el abia urma să răspundă.

– Ești mai tare, continuă ea, ai armata de partea ta și populația atât așteaptă. Dacă faci acest lucru, lumea va răsufla.

Generalul turnă din nou vin în pahare.

– Și dacă trupele germane îi vor apăra? zise el din nou, încovoiat de povara destinului său. Sunt în țară unități și instructori care pot interveni. Pot eu să intru în conflict cu Germania?

– Nu poți, zise bătrâna după câteva clipe. Dar urcă-te fără veste în avion și du-te și vorbește cu Hitler ăla. Spune-i că țara e cu armata și nu cu legionarii!

– Mamă, și dacă Hitler...

– Prea mulți dacă, zise bătrâna sigură pe judecata și intuiția ei. Nu te lăsa.

– Bine, mamă, parcă simt că mi-e sufletul mai liniștit. Ai dreptate: nu eu voi fi vinovat dacă se va dezlănțui un război civil. Mă duc! Mulțumesc că se adeverește că noi cei mai tineri avem nevoie să fim încurajați de cei bătrâni... Sunt fericit că ești mama mea... Și n-ai nici o grijă. Evreii de la noi nu vor avea soarta celor din alte țări... "Bineînțeles, gândi generalul, în lagăr tot îi bag și la muncă tot îi pun, dacă nu vor să plece..."

Își lepădă halatul și își trase cizmele. Se făcuse târziu. Trebuia să se mai ducă și pe acasă și să-și îmbrace un costum de gală, pentru pomul de Crăciun care îl aștepta la președinție...

PRINȚUL BARBU ȘTIRBEI SE CONSULTĂ ÎN SECRET CU GAZETARUL EVREU BRĂNIȘTEANU. MAREȘALUL ANTONESCU ERA INFORMAT DAR NU S-A OPUS, DIMPOTRIVĂ

B. Brănișteanu a fost unul din marii gazetari ai României din anii 1900 - 1944. A părăsit gazetăria și ziarul său "Adevărul" în septembrie 1940, când generalul Antonescu a interzis gazetarilor și artiștilor evrei să mai profeseze. În ultimii ani ai vieții, B. Brănișteanu a ținut un jurnal, care, potrivit dorinței sale, a fost depus la "Yal Vashem" din Ierusalim. În cadrul "Simpozionului științific israelo-român, 12-14 ianuarie 1986" istoricul isiaelian dr. Leon Volovici care a citit jurnalul lui Brănișteanu, a dezvăluit un aspect insolit de viață din România antonesciană.

Prințul Barbu Știrbei, fost președinte al Consiliului de Miniștri, nu mai făcea politică, dar se bucura de stima și încrederea politicienilor români și a mareșalului Antonescu, care înțelesese că Germania lui Hitler pierduse războiul, căuta căi diplomatice pentru semnarea unui armistițiu în condiții acceptabile.

Atât Antonescu, cât și Maniu și Brătianu, vedeau în prințul Barbu Știrbei care avea relații strânse cu Londra, un excelent purtător de cuvânt ai doleanțelor românești. Prințul era însă deja bătrân și se codea să primească o însărcinare atât de dificilă. Și cu cine se sfătuia prințul dacă să plece în misiune sau nu? Cu

Ion Antonescu și von Ribbentrop la München iunie 1941

bunul său amic, gazetarul evreu Brănișteanu!

Iată ce nota Brănișteanu în "Jurnalul" său secret:

„De vreo câteva luni am vânturat această idee cu prințul Știrbei, de câte ori venea să mă vadă, și, în ultimul timp venea tot mai des.

Părerea lui era, ca și a mea că s-a apropiat momentul pentru ca să se întreprindă ceva pentru România. Eram de acord și asupra chestiunii că menținerea la cârmă a mareșalului Antonescu este o necesitate, că menajarea germanilor pentru a nu crea la noi situația din Italia este o alta. De asemenea am fost de acord că unicul om din opoziție cu care ne puteam prezenta demonstrațiile Aliaților, e Iuliu Maniu...ne-am dat seama că e singurul om prezentabil și chiar dezirabil. Nu mai puțin eram de acord că orice acțiune salvatoare s-ar întreprinde, ea trebuie să fie sigură de toți factorii politici cu nume și calitate, în special de Dinu Brătianu, ca exponent al partidului liberal. Pe de altă parte, convingerea mea a fost, cum este, și am insistat asupra ei ori de câte ori am vorbit cu prințul, că singurul om care ar trebui și ar putea cu sorți de succes să ia contact cu Aliații, pentru a căuta o soluție onorabilă și profitabilă, îmi pare a fi el: prințul Știrbei. De câte ori am vorbit de aceasta el ne refuza. Că are peste șaptezeci de ani, că nu vroiește și nu poate să se despartă de familia sa, soția fiind foarte bolnavă, copiii singuri și foarte expuși. Eu reveneam mereu la charge. Îi arătam că experiența lui, poziția lui socială, legăturile lui vechi din Anglia, faptul că vorbește perfect engleza, franceza și germana, averea lui care-l pune la adăpost de orice bănuială, îl desemnează pentru așa nobilă și patriotică, și în același timp delicată și discretă misiune, încetul cu încetul, și văzând ce pericole amenință țara, a început să se împace cu ideea plecării și să-și pregătească familia, asupra căreia am căutat să influențez și eu...

Mai rămânea ca prințul să obțină un mandat de la factorii (pe) care i-am pomenit mai sus. Cu Maniu lucrul era, în aparență, cel mai ușor. De când cu intrarea în război a țării, s-au stabilit relații destul de intime între dânsul, familia sa și Maniu. Acesta îi vizita foarte des, mai târziu devenise chiar oaspetele regulat la dejun în fiecare marți. Lucrurile pluteau încă vag, nu luaseră încă nici forma unui proiect, când mă pomenii cu onoarea și cu plăcerea vizitei prințului, care-mi povesti că s-a întâlnit cu Mihai Antonescu, la un dejun, cred, primul ministru și omul de încredere, confidetul, prietenul mareșalului. Amândoi avură prilejul unei lungi convorbiri politice, la sfârșitul căreia primul ministru conchise: "dat fiindcă ne-ntâlnim în părere, cred că ar fi necesar și bine ca D-ta, prințule, să te-ntâlnești cu mareșalul". Zis și făcut.

Primul ministru aranjă întâlnirea, care avu loc după câteva zile. În ziua următoare întâlnirii, prințul mi-a istorisit în câteva cuvinte modul cum a decurs. Primele politeți au fost schimbate, după care amândoi au luat loc. A urmat o tăcere oarecum penibilă. "Te ascult", a spus mareșalul. "Apoi eu nu am ce spune, am crezut că domnia ta m-ai chemat". "Eu? nu. Trebuie să fie o neînțelegere..." La care prințul replică: "Atunci, pardon" – și porni să plece. Dar mareșelul îl opri și de vreme ce tot venise, porni conversația, care a durat două ore și jumătate. Fu vorba și de necesitatea de a trimite un om reprezentativ în străinătate. De aceea se pare că întreținuse și Maniu pe mareșal, căci mareșalul a spus în concluzie: "dacă-i vorba de aceasta, de ce nu te-ai duce d-ta, prințule?" Astfel lucrul s-a hotărât. Și prințul a plecat însoțit de fiica sa Elise... (6 martie 1944, pag. 876-877)

Și istoricul israelian Leon Volovici comentează: "Trimisul special român la tratativele secrete cu marile puteri aflate în război cu România, sfătuindu-se, pas cu pas, cu un gazetar evreu, unul din protagoniștii mult defăimatei «prese din Sărindar» – iată încă unul din paradoxurile mentalității politicianului român la această «cumpănă» a veacului XX".

Scriitor contemporan italian

IONESCO A SPUS ODATĂ CĂ „DOAR CUVINTELE CONTEAZĂ, RESTUL E PĂLĂVRĂGEALĂ"

Aveam zece ani în 1942 și am primit premiul întâi al provinciei lui Ludi Juveniles, o competiție spontană, dar obligatorie pentru fiecare italian tânăr. Am alcătuit cu îndemânare retorică o compunere pe tema „Trebuie să murim pentru gloria lui Mussolini și pentru destinul nemuritor al Italiei?". Răspunsul meu era afirmativ. Eram un băiat deștept.

Mi-am petrecut doi ani din adolescența mea printre membri SS, fasciști, republicani și partizani, care se împușcau între ei, și am învățat să evit gloanțele. A fost un exercițiu bun.

... În Mai, am auzit că războiul s-a terminat. Pacea mi-a dat o senzație curioasă. Mi se spusese că permanenta stare de război este o situație normală pentru un tânăr italian. În următoarele luni am descoperit că Rezistența nu a fost un fenomen local, ci unul european, învățam cuvinte noi, excitante, ca réseau, maquis, armée secrète, Rote Kapelle, ghetoul din Varșovia. Am văzut primele poze ale Holocaustului, înțelegându-i sensul înainte de a cunoaște cuvântul. Am înțeles ce a însemnat eliberarea.

Astăzi, în țara mea unii oameni se întreabă dacă Rezistența a avut un impact militar asupra evoluției războiului. Pentru generația mea aceasta este o chesiune irelevantă: noi am înțeles imediat sensul moral și psihologic al Rezistenței. Pentru noi era o mândrie faptul că europenii n-au așteptat pasivi eliberarea. Iar pentru tinerii americani care plăteau cu sângele lor eliberarea noastră era important să știe că în spatele liniei frontului existau tineri europeni care decontau în avans datoria...

Astăzi, în țara mea, unii spun că Războiul de

eliberare a fost o perioadă tragică de dezbinare și că este nevoie de reconciliere națională. Amintirea acestor ani îngrozitori trebuie reprimată, refulèe, verdrängt. Dar Verdrägung provoacă nevroze. Dacă reconcilierea înseamnă compasiune și respect pentru cei care s-au luptat cu bună credință, a ierta nu înseamnă a uita. Pot chiar să presupun că Eichmann credea sincer în misiunea lui, dar nu pot să spun: „O.K., întoarce-te și ia-o de la capăt!". Suntem aici ca să ne amintim ce s-a întâmplat și să afirmăm solemn că „Ei" nu mai trebuie s-o ia de la început.

Dar cine sunt Ei?

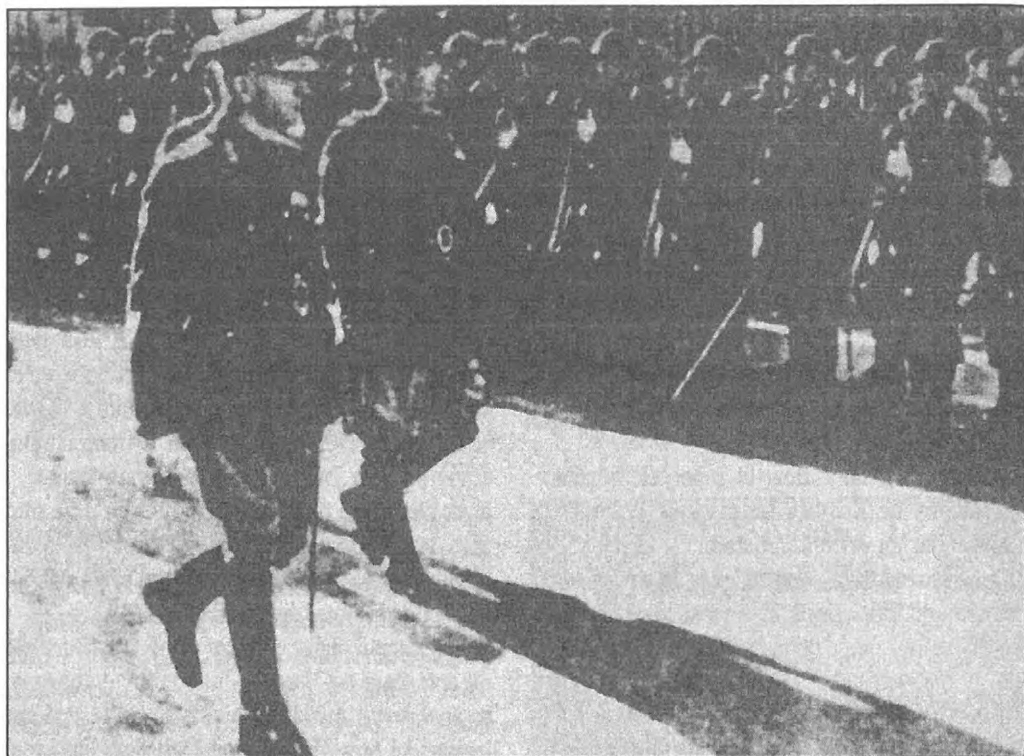
Dacă ne gândim doar la guvernele totalitare la putere în Europa înainte de cel de Al Doilea Război Mondial, putem spune că le va fi greu să reapară în aceleași forme, în circumstanțe istorice diferite. Dacă fascismul lui Mussolini se întemeia pe ideea conducătorului charismatic, pe utopia destinului imperial al Romei sau pe voința imperială de a cuceri noi teritorii, pe naționalism exacerbat, pe idealul întregii națiuni înregistrate în cămăși negre, pe respingerea democrației parlamentare, pe antisemitism, atunci nu mi-e greu să afirm că Alenza Nazionale italiană, născută după război din Partidul Fascist, MST cu certitudine un partid de dreapta, nu are prea multe în comun cu vechiul fascism. În același sens, deși sunt extrem de preocupat de diversele mișcări neonaziste care apar ici și colo în Europa, inclusiv în Rusia, nu cred că nazismul în forma sa originară poate să renască în mișcări de importanță națională...

Ionesco a spus odată că „doar cuvintele contează, restul e pălăvrăgeală". Ticurile lingvistice sunt adesea simptome importante ale sentimentelor nemărturisite, în consecință, merită să ne întrebăm de ce nu numai Rezistența, dar și cel de Al Doilea Război Mondial au fost definite în general, de către toată lumea, ca o luptă împotriva fascismului. Dacă recitiți cartea lui Hemingway "Pentru cine bat clopotele", veți descoperi că Bill Jordan își identifică dușmanii cu fasciștii, chiar când se referă la Falangiștii spanioii. Iar pentru Roosevelt „victoria poporului american și a aliaților va fi victoria împotriva fascismului și a despotismului criminal reprezentat de el"...

"Mein Kampf" este manifestul unui program politic complet. Nazismul avea o teorie despre rase și despre popoarele ariene alese, o concepție precisă despre arta degenerată, entarte Kunst, o filosofie a voinței de putere și a übermensch-ului. Nazismul era în mod decis anticreștin și neopăgân, în timp ce materialismul dialectic al lui Stalin (versiunea oficială a marxismului sovietic) era în mod evident materialist și ateu. Dacă prin totalitarism se înțelege un regim care subordonează statului și ideologiei toate actele individului, atunci și nazismul și stalinismul au fost adevărate regimuri totalitare...

Fascismul italian a fost prima dictatură de dreapta care s-a instalat într-o țară europeană, și apoi toate mișcările similare au considerat regimul lui Mussolini un model arhetipal. Fascismul italian a fost primul care a înființat liturghiile militare, un folclor, o modă – mult mai influentă cu cămășile ei negre decât vor fi vreodată Armani, Benetton sau Versace. În anii '30, mișcările fasciste s-au răspândit, cu Mosley în Marea Britanie, apoi în România, Letonia, Estonia, Lituania, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, Spania, Portugalia, Norvegia și chiar în America de Sud. Fascismul italian i-a convins pe mulți lideri europeni că noul regim propunea interesante reforme sociale și că se constituia într-o alternativă revoluționară moderată la amenințarea comunistă.

Totuși, prioritatea temporală nu mi se pare a fi o rațiune suficientă pentru a explica de ce cuvântul fascism a devenit o sinecdocă, adică un cuvânt folosit pentru diferite mișcări totalitare. Fascismul nu conține în sine – ca să spun așa – sub formă de chintesență toate elementele totalitarismului care urmau să apară. Dimpotrivă,

Generalul Antonescu [i Ducele Mussolini – trec \n revist` garda de onoare, la sosirea \n Italia

fascismul nu avea nici o chintesență. Fascismul a fost un totalitarism amalgamat, un colaj de idei politice și ideologice, un ghem de contradicții.

În dimineața zilei de 27 iulie 1943, mi s-a spus că la radio s-ar fi anunțat că fascismul s-a prăbușit și că Mussolini a fost arestat.

... Mesajul de pe prima pagină anunța sfârșitul dictaturii și începutul libertății: libertatea cuvântului, a presei, de asociere politică. Aceste cuvinte „libertate", „dictatură", „drepturi" le citeam pentru prima oară în viață. Renășteam ca bărbat al lumii occidentale doar prin virtutea noilor cuvinte.

Trebuie să fim vigilenți, ca sensul acestor cuvinte să nu fie din nou uitat. Fascismul primordial ne încercuiește din nou, uneori în haine civile. Ar fi foarte simplu pentru noi dacă pe scena mondială ar veni cineva să spună: „Vreau să reînființez Auschwitz-ul, vreau să defileze din nou în piețele italiene cămășile brune".

Via]a nu este atât de simpl`. Fascismul primordial reapare sub cele mai inocente deghiz`ri. Este de datoria noastr` s`-l descoperim [i s`-l ar`t`m cu degetul, \n toate formele lui noi, \n fiecare zi [i \n oricare loc al lumii. Merit` s` ne reamintim cuvintele rostite de Franklin Roosevelt la 4 noiembrie 1938: „M` \ncumet s` fac afirma]ia provocatoare c` dac` democra]ia american` nu va \nainta ca o for]` vie, \ncercând zi [i noapte, prin mijloace pa[nice, s` \mbun`t`]easc` soarta cet`]enilor no[tri, fascismul se va \nt`ri \n ]ara noastr`".

Libertatea [i eliberarea sunt misiuni eterne.

(Fragmente – 1990)

Dr. Narcis Zărnescu

UN GRĂUNTE DE NISIP NUMIT ION ANTONESCU

Istoria a fost comparată cu zeul Moloch sau Baal, mereu însetați de sânge omenesc. A fost considerată un Fatum nemilostiv. Un joc de cărți, au spus alții. O curtezană crudă, care știe să-și vândă scump farmecele. Un exil. O ispășire. Un joc de puzzle. Un labirint de oglinzi. O bibliotecă. O transcedență. O ispită irezistibilă. O cădere. O Golgothă sisifică. O expresie sublimă a nimicniciei omenești și divine. O zi a lui Buddha. O repetiție pentru Judecata de Apoi. O căutare a Graalului. O carte. Un text. O sfidare a principiilor morale. Vândută și cumpărată. Trucată, măsluită, pusă sub peceți de taină, cenzurată, Istoria este fiica naturală a Demiurgului; o Cenușăreasă nebună, precum Cassandra sau Ofelia, rătăcind prin paradisurile, purgatoriile și infernurile, care degradează sublimul Logos-ului, dar de care Logos-ul are nevoie pentru a se întrupa și des-trupa; pentru a face Lumina și Apocalipsul. În acest infinit uman și divin, totodată, în care ceea ce este sus se află și jos; un infinit a cărui circumferință este nicăieri și al cărui centru – peste tot, destinul tragic al unui om oarecare – Ion Antonescu -, poate nu întâmplător născut într-o țară cu frontiere fluctuante, are valoarea unui grăunte de nisip, chiar dacă acest "grăunte de nisip" va ajunge Mareșal, Dictator, Erou, Criminal de război, Martir sau Jolly Joker la tarabele și mesele tratativelor internaționale. Rând pe rând, iubit, admirat, contestat, hulit, condamnat, lui Ion Antonescu nu i-a fost dat încă să se bucure de odihna veșnică. Fantoma lui bântuie încă prin lume. Neîmpăcată... Tulburând somnul mai-marilor lumii din acest final lamentabil de veac. Și, mai ales, tulburând rațiunile de stat.

Unii îl așează alături de Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul. Alții alături de Hitler, Mussollini, Stalin. Poate că și unii, și alții au dreptate. Poate că nimeni nu a are dreptate. Cine și cu ce instrumente ar putea măsura greșelile și meritele lui Ion Antonescu? Greșelile și meritele lui Roosevelt și Churchill? Echilibrul istoriei este fragil și ceea ce astăzi este o Meccă sau un Ierusalim, mâine se poate transforma în Auschwitz și Hiroshimă.

Nemții l-au acuzat de trădare; rușii l-au considerat un periculos antibolșevic; legionarii – un dușman neîmpăcat; diverși anonimi – antisemit și antiromân. Nimeni nu l-a considerat încă un "grăunte de nisip", care privit în lumină poate să pară diamant; dar, schimbând unghiul – poate să devină "praf și pulbere".

S-ar putea ca nisipul din clepsidra veacului să nu se scurgă cu totul, și nemții să-l reabiliteze pe aliatul lor – Mareșalul Ion Antonescu; rușii să-l considere un înainte-mergător, profet a: "perestroikăi" și al "glasnosti"-ului; alți anonimi, de astă dată, să-l declare înflăcărat filosemit și filoromân.

Dar nici atunci, Ion Antonescu nu își va găsi odihna, pentru că nici atunci nu se va fi spus adevărul – această Fata Morgana a fiecăruia dintre noi, donquijotești prizonieri ai istoriei.

Ion Antonescu şi Horia Sima

Aşadar, în perspectiva "grăuntelui de nisip", dacă Ion Antonescu nu s-ar fi născut, ar fi trebuit inventat. El nu a fost un geniu, un Mozart al artei militare. Prin venele lui nu a curs niciodată sânge de Alexandri, Hanibali, Cezari, Neapoleoni, Kutuzovi. Geniul istoriei, ipocriziile, perversitatea şi cruzimile ei l-au ridicat pe creasta valului. Ion Antonescu este "efectul Coandă", care apare în clipa când dinamica politică se îndreaptă spre tragedie. El este un subprodus sau un superprodus – depinde din ce unghi îl privim – al istoriei. Presiunile politice, interesele oficiale şi oculte, orgoliile imperiale ale lui Stalin, Hitler şi Roosevelt au făcut dintr-un soldat un Mareşal şi dintr-un om oarecare, cu destin probabil de prizonier într-un gulag din Siberia, un viitor mare criminal de război şi martir.

Generaţiile post-Nürnberg trebuie să păstreze vie memoria crimelor de la Auschwitz, Dachau sau Buchenwald, dar şi a celor de la Katin şi Hiroshima! Amintirea bombardamentelor de la Pearl Harbour, Leningrad, Bucureşti, Berlin! Amintirea crimelor din Afganistan! Din Libia şi Algeria! Aceste generaţii nu au dreptul să uite! Misiunea lor este să repună, periodic, pe rol procesul marilor şi micilor criminali de război. Procesul de la Nürnberg trebuie să devină o dimensiune a conştiinţei europene moderne. Există însă – supravieţuind în subteranele istoriei – şi reversul procesului de la Nürnberg, faţa ascunsă a Lunii negre. Printre generaţiile post-Nürnberg se numără nu numai urmaşii victimelor, ci şi urmaşii – de sânge şi spirit – călăilor. Ei au înfiinţat curţi de apel şi tribunale supreme, ilegale, trucate, ascunse chiar în miezul Noii Europe. Aici aceste întunecate generaţii post-Nürnberg îşi reabilitează Hitlerii, Himmlerii, Göringii, Goebelsii. Şi poate că mâine, Chamberlainii şi Daladierii viitorului le vor da încă o dată dreptate, cu acordul Stalinilor şi Molotovilor neoperestroikişti.

Istoria este o colecţie neasemuită de crime înfiorătoare, de ură şi răzbunări. Şi, ciclic, Marele Autor Anonim, care scrie istoria lumii, îşi permite capriciul să schimbe rolurile; astfel că victimele de ieri devin călăii de mâine, ş.a.m.d. Într-un târziu, generaţiile post-Apocalips îşi vor da seama că Procesul de la Nürnberg se cere rejudecat în recurs; şi că fiecare nouă ediţie are nevoie de "erată", de "anexe", de "amendamente", de "revizuiri". Generaţiile post-Apocalips vor asista atunci la amnistieri, achitări, reabilitări sau condamnări spectaculoase, incredibile, neruşinate chiar, rostogolindu-se ameţitor în uriaşa Groapă Comună a Istoriei, în care victimele şi călăii aşteaptă umăr lângă umăr Judecata de Apoi, după alte criterii decât acelea din Charta Drepturilor Omului. Până atunci însă toţi muritorii acestui final de mileniu au datoria să vegheze ca echilibrul dintre victime şi călăi să fie în permanenţă sub control. Şi generaţia post-Nürnberg trebuie să facă experienţa convieţuirii, a existenţei şi întemeierii împreună a unei Noi Europe.

„ȚIE, POPOR INGRAT, NU-ȚI VA RĂMÂNE NICI CENUȘA MEA"

Ion Antonescu la sfârșitul execuției

În ultima zi a procesului, la 14 mai 1946, în timp ce în sala Tribunalului agitatorii comuniști strigau "La moarte, la moarte criminalul", acuzatul Ion Antonescu își rostea cu un calm suveran "ultimul cuvânt".

"Judecata pătimașă nu mă înjosește și nu mă atinge".

"Nu sunt omul care să facă tranzacții cu demnitatea poporului român".

"Războiul cu Uniunea Sovietică mi-a cerut-o onoarea poporului român și imperativul timpului".

"Nu am scos niciodată armata contra muncitorilor".

"Las țării tot ce a fost bun în guvernarea mea. Tot ce-a fost rău iau asupra mea, în afară de crimă".

„Un om care, fără nume, fără protecție, fără bani s-a urcat în Stat la cel mai înalt loc de conducere și de răspundere, acel om are datoria să se justifice, iar poporul și istoria au dreptul să-l judece.

Am să expun faptele și acțiunile mele politice, economice și militare, dar acestea nu vor fi complete în momentul de față.

Prin dumneavoastră, poporul își va da verdictul, iar mâine, istoria își va spune cuvântul. Expun toate actele și faptele mele pentru ca poporul să ajungă la înțelegerea lor.

Dați Istoriei adevărul și nu încercați doar să faceți față unei situații de moment!

Eu vă voi spune adevărul, așa cum onoarea mea de soldat m-a făcut să-l respect toată viața.

Antonescu în ultima zi a procesului

Considerați, vă rog, scăpările nu ca o ieșire sau omitere intenționată. Nu am fost omul unor astfel de calcule și nu voi fi. Dar nu am văzut piesele dosarelor și miilor de rezoluții ce am dat în acești patru ani, în care se găsește imprimat sufletul și acțiunea mea.

Prima mare acuzație ce mi se aduce, de a fi premeditat luarea puterii împreună cu Codreanu, vreau s-o spulber acum.

La instrucție am avut onoarea de a declara că primul contact cu Legiunea a fost în 1933, când Regele mi-a cerut părerea cu privire la Garda de Fier. Știam că legionarii tulbură țara și periclitează granițele. Am spus regelui ce credeam atunci:

„Prefer să mor în mocirlă, într-o Românie Mare, decât să mor în paradisul unei României mici".

Întrevederea de atunci a avut drept scop orientarea mea. Am ajuns la concluzia că Codreanu nu va putea duce țara pe panta ascendentă pe care spera, ci dimpotrivă.

Problema dinastiei el o privea sub o lumină diferită decât mine. Codreanu mi-a declarat că, în 24 de ore de la luarea puterii, va trece de partea Germaniei și va cere abdicarea Regelui. Iar eu i-am spus: „Domnule Codreanu, în cazul acesta, cel dintâi pe care va trebui să-l împuști va fi Generalul Antonescu". În politica internă, am arătat că introdusese din nou pistolul, cu care știam că va aduce vărsare de sânge. În decembrie 1937, Garda de Fier a făcut un mare pas în simpatia opiniei publice. Regele a încredințat formarea guvernului lui Octavian Goga. Am spus atunci Regelui Carol: „Formația Goga nu va putea fi durabilă, decât introducând în compoziția ei Legiunea și pe domnul Brătianu. De ce? Pentru că, am afirmat atunci: „Niciodată ideea nu poate fi distrusă cu pistolul. Mai bine s-o aduci la putere și să vezi dacă poate să aducă fericire pentru neam sau nu..." Știam însă că ea nu avea sorți buni, deoarece toată pleava societății românești se afla înscrisă în Legiune.

Am dat Regelui ideea de a aduce Legiunea la putere și el m-a însărcinat cu formarea guvernului. Am refuzat, nevoind să trec peste Octavian Goga, pentru care aveam o mare stimă. Soluția Regelui a fost să intru în guvern ca ministru al Apărării Naționale, pentru că prezența mea în guvern era o mărturie și o chezășie că politica externă a României nu se va schimba, știindu-se că programul lui Codreanu prevedea, în 24 de ore, orientarea țării către Germania. Atunci, forțat și contrar uzanțelor ca ministrul armatei să facă declarații

politice, am făcut-o. Eram convins. Păstram față de Germania amintirea războiului trecut și, mai ales, spre aceasta mă îndemna structura mea intelectuală.

Guvernul Goga a ținut patruzeci de zile și omorurile au început. Intrând în panică, Regele mi-a încredințat formarea guvernului. Am acceptat, pentru că prea des se schimbau guvernele. Opinia publică cunoștea prea binele cauzele.

Regele voia să introducă în guvern încă două persoane, pe care nu le puteam accepta. Am apelat la Codreanu, rugându-l să înceteze agitațiile. Cu ocazia acelei convorbiri, el a recunoscut că nu avea nici un program de guvernare. Codreanu a fost arestat și eu m-am dus la proces, pentru că, după mine, când vezi că un om se îneacă, omenește este să-i întinzi o mână.

Pe Horia Sima l-am văzut în timpul cât el era ministru în guvernul Gigurtu. Am avut o convorbire, mi-a declarat: „Domnule General, spuneți drept, am eu figură de prim-ministru?"

S-a petrecut ultimatumul rusesc. Cu acest grav eveniment, am trimis o scrisoare de protest împotriva cedării fără luptă a două provincii românești. La două zile după aceea, am fost dus la mănăstirea Bistrița. Mi se impută că aici aș fi pregătit legătura cu Germania, în vederea luării puterii. Nu cunosc limba germană și formația mea intelectuală și spirituală mi-am pregătit-o la școala franceză. Nu am uitat odiosul tratat de la Craiova și de la București. Nu am uitat că în Alsacia și Lorena avem 2000 de cruci și nici jertfele noastre de pe front, în 1916.

La Mănăstirea Bistrița am aflat că Regele Carol al II-lea se îndreaptă cu fața spre Germania.

Granițele se prăbușiseră.

Eliberat de la Bistrița. Regele mi-a încredințat formarea unui guvern de majoritate națională. Am vizitat pe oamenii politici Maniu, Brătianu, Stelian Popescu și alții, cerându-le să discutăm programul de guvernare, datorie sfântă pentru omul destinat să ia conducerea țării.

Răspunsul tuturor oamenilor politici a fost: „Întâi, abdicarea lui Carol al II-lea, apoi vom discuta". Când s-au prăbușit granițele, am hotărât împreună cu Mareșalul Prezan, să mergem la Rege și să formăm un guvern de colaborare cu oamenii politici. Oamenii politici însă nu au voit. Toți s-au sustras deoparte. Am rămas singur. Au urmat cele petrecute la 4 septembrie 1940!

Regele mi-a spus: „Nu te las, nu pleca. Nu am pe altul. Tu ești un patriot". Strada fierbea. Am întrebat pe generalul Coroamă, comandantul Diviziei de Gardă, dacă îl va apăra pe rege. Mi-a răspuns: „Nu trag în popor. Nu-l apăr pe Rege!" Am cerut părerile aghiotanților regali. Toți, fără deosebire, mi-au spus că Regele trebuie să plece. Am chemat generalii. Absolut toți, în afară de Paul Teodorescu și Gheorghe Mihail, au spus că Regele trebuie să abdice.

Regele s-a consultat toată noaptea cu oamenii săi politici și s-a convins că țara cere abdicarea sa. A pus însă drept condiție, ca eu să iau asupra mea prerogativele regale, iar eu am promis să stau stâlp de veghe lângă Voevodul Mihai, viitorul rege, și să-i păstrez tronul.

Am primit din partea Regelui puterea...

Deci, iată domnule președinte și onorați judecători, actul premeditării în vederea luării puterii de stat, de care am fost acuzat! Nu aveam nevoie de sprijin german, pentru a veni la putere, deoarece însuși regele țării mi-a încredințat-o!

Odată cu luarea conducerii, a început adevăratul calvar al vieții mele!

Prima mea grijă a fost să iau contact cu forțele politice, care reprezentau forțele statului. Toate m-au refuzat. Domnul Maniu, orice ar

spune astăzi, mi-a oferit atunci pe Mihail Popovici și pe Aurel Dobrescu. La această ofertă, i-am spus: „Domnule ministru, sunt timpuri prea grele pentru țară ca să glumim". De aceea, domnilor, în guvernarea mea nu au figurat persoane marcante.

A sosit și Horia Sima, care a fost găsit deghizat în cioban, la Brașov. El venise pe baza unei mișcări puse la cale de SS-ul german.

Am menționat de la început că o guvernare legionară, lăsată singură, ar fi fost dezastruoasă pentru țară. M-am situat pe această bază la acceptarea unui guvern cu elemente legionare. S-a spus că pozițiile dominante au fost ale lui Sima. Nu este adevărat. Armata o aveam eu, iar la interne era generalul C. Petrovicescu, un bun, vechi și încercat prieten, al cărui caracter și curaj se dovediseră. Când am fost surghiunit la Bistrița, el a fost singurul care mi-a adresat lungi felicitări și scrisori, știind bine la ce se expunea în acel moment. Petrovicescu a întrecut pretențiile lui Sima și a fost depășit. A greșit și a fost de mult pedepsit.

Cu privire la guvernarea cu Horia Sima: Aveam la Jilava o gardă militară pe care mă puteam bizui. Am dus acolo pe cei pe care voiam să-i salvez de gloanțele pistoalelor, de cei ce voiau răzbunare. Aveam două armate în stat. Îl lăsam să se uzeze, pentru că nu toată Armata era de partea mea. Abia ieșise din catastrofa prăbușirii granițelor. **Armata a venit spre mine, atunci când un soldat stropit cu benzină a fost ars de legionari. Era un moment hotărâtor pentru neamul românesc. Atunci numai armata a decis soarta evenimentelor.**

Partidele politice s-au retras definitiv din calea mea. Le-am arătat că un guvern de militari reprezintă ultima formă politică pentru supraviețuirea statului. România nu ajunsese în situația de a avea nevoie de acest guvern militar, mai avea rezerve. Dar politicienii refuzau să participe la conducere.

Frontierele țării se sprijineau pe acordurile Ligii Națiunilor, pe Mica înțelegere, pe forțele ei militare. Toate aceste edificii se prăbușiseră.

... Nu am premeditat și nu am pus la cale primirea coloanei a V-a germane pe pământul țării. Nu am avut sprijin german. După cum știu să-mi apăr demnitatea de om, am știut să mă situez pe o linie justă, pentru că nu sunt omul care să facă tranzacții cu demnitatea poporului român. Am găsit în Germania un reazim României, deoarece ea era singura care oferea garanția frontierelor. Conștient, am consimțit la trecerea trupelor germane prin țară. Nu aveam de ales. Orice rezistență ar fi dus la prăbușire. Am fi avut soarta sârbilor. Evreii, comuniștii, politicienii ar fi fost exterminați. Serbia a pierdut 800.000 de oameni. Generalul Nedici mi-a cerut ajutor: „Salvați-ne, ne omoară pe toți: croați, unguri, sârbi, iar la urmă o să ne omoram noi între noi!"

Am făcut război cu Uniunea Sovietică. Aceasta mi-a cerut-o onoarea poporului român și imperativul timpului. Nu puteam periclita viitorul țării. Orice s-ar afirma astăzi, aici, nici un om politic nu ar fi luat puterea în acele momente.

În privința ororilor războiului, se va cunoaște adevărata mea poziție și zilnicele eforturi ce le-am făcut pentru a-i ține pe toți pe calea omeniei. Nu cer nici o favoare, dar să se țină seama când sunt judecat de faptul că nu există razboi fără să se săvârșească cruzimi peste capul șefilor. De exemplu, lăsând la o parte războaiele din antichitate, să ne referim la războiul de 30 de ani, războiul de Secesiune, războiul anglo-bur și altele. Mai mult, aviația a distrus, contrar legilor războiului, a făcut zeci de mii de victime, ne-a omorât copii, studenți, a atacat spitale și biserici, distrugându-le. De aceea, să nu se considere că soldații au trădat legile umanității. Toți le-au trădat.

Spre execuție

În ceea ce privește aservirea bogățiilor țării, mi se aduce pe nedrept această acuzație. Dacă mi-ați fi dat putința, v-aș fi arătat legile economiei, v-aș fi arătat ce acoperire bună avea moneda. S-au găsit patruzeci de vagoane de aur, când România, în toți anii de pace, abia adunase șaisprezece. Da, în 1944, Banca Națională a României avea în seif patruzeci de vagoane de aur! România nu a dat nimic și a primit totul pe bază de acorduri: petrol, bumbac, cereale. Creditul era de 3 la sută. Am salvat capitalul străin, telefoanele și chibriturile. Nu am avut legi de vasalitate față de Germania, ci de egalitate. Mareșalul Antonescu – mi-am zis – nu se compară cu generalul Nedici. Bugetul nostru de război a fost echilibrat față de bugetul războiului trecut.

Cu privire la muncitori: nu am scos niciodată armata contra muncitorilor. Nu am avut niciodată vreo grevă. Cred că nici un partid politic în această țară nu poate arăta o filă albă în această problemă.

De la toate instituțiile au fost retrase baionetele în cazărmi.

Am fost prezentat ca dictator. Știm că dictatorii îi extermină pe adversarii lor. Pe cine am exterminat eu? Am suspendat Constituția care era teroristă. Am tins spre o democratizare a ei. Presa n-a fost liberă, era război. Permiteam să se publice numai evenimentele și faptele, fără polemici, care la noi ajung triviale. Nici un evreu fugit din Transnistria și judecat în țară nu a fost executat. Peste șapte mii de legionari au fost reabilitați pe front. În lagărul de la Tg. Jiu, cu o capacitate de două mii de paturi, erau internați doar o mie șase sute. Acest lagăr, întocmit din timp de pace, a făcut parte dintr-un plan al Marelui Stat Major. Prin acel lagăr s-a pus capăt ori s-a pus frâu nebuniei îmbogățirii de război și speculei. Declar că lagărul nu a fost niciodată complet.

Despre comuniști: ei nu erau cu țara. Le-am oferit posibilitatea să plece în Uniunea Sovietică, pe care o socoteau patria lor. Cui a vrut, i-am dat voie să plece. Pe cei notorii i-am

găsit în lagăre sau în închisori, cu vechi condamnări. Nu i-am persecutat (vociferări, urlete: să i se ia cuvântul! La moarte, la moarte!).

În testamentul meu politic, dacă voi mai avea timp să-l scriu, voi spune:

(În sală s-a făcut deodată liniște deplină. Se auzea doar țârâitul aparatelor de filmat. Sala ticsită de lume, lipsea aerul, căldura reflectoarelor era de nesuportat. Nemaiavând loc, oamenii se așezaseră pe jos și foarte aproape de boxa acuzaților.)

Scump popor român, sunt mândru că am făcut parte dintr-o nație cu dublă ascendență romană și dacă, a cărui istorie a fost luminată de strălucitoarea figură a lui Traian și de jertfa marelui Decebal!

Am luptat în două războaie pentru gloria ta!

Sunt fericit să cobor cu câteva clipe mai devreme lângă martirii tăi. Toți au luptat pentru dreptatea ta!

Foștii mei colaboratori au încercat să se desolidarizeze de mine. Eu nu mă desolidarizez de greșelile lor.

Las țării tot ce a fost bun în guvernarea mea. Tot ce a fost rău iau asupra mea, în afară de crimă!

Acest război, care s-a sfârșit cu înfrângerea Germaniei hitleriste, nu va pune capăt conflictului mondial deschis în 1914.

Prevăd un al treilea război mondial, care va pune omenirea pe adevăratele ei temelii sociale. Ca atare, dumneavoastră și urmașii dumneavoastră, veți face mâine, ceea ce eu am încercat să fac astăzi, dar am fost înfrânt! Dacă aș fi fost învingător, aș fi avut statui în fiecare oraș al României. Cer să fiu condamnat la moarte și refuz dinainte orice grațiere. În felul acesta voi fi sigur că voi muri pe pământul Patriei, în schimb voi, ceilalți, nu veți fi siguri dacă veți mai fi aici când veți fi morți.

Am terminat. Dar înainte de a încheia, vreau să vă reamintesc:
Scipio Africanul a urmărit pe Hanibal peste câmpiile Franței, ale Spaniei, ca să-l înfrângă pe nisipurile fierbinți ale Africii, la Zama, răzând de pe fața pământului marea Cartagină. Astfel, el a pus bazele strălucirii Romei. Ca și Temistocle și Vespasian, care și-au servit țara, și el a murit în exil.
Îmi vin în minte, în aceste clipe tragice ale vieții mele, fără să mă gândesc că aș putea fi comparat cu ilustrul general roman, cuvintele pe care el, pornind în exil, le-a adresat poporului său: „ție, popor ingrat, nu-ți va rămâne nici cenușa mea!"

Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu, Lotar Rădăceanu, Iosif Chișimenski, Alexandru Moghioroș

ULTIMELE CUVINTE ALE MAREȘALULUI

La 1 iunie 1946, câteva ore după executarea lui Ion Antonescu au început să circule copii după un manifest intitulat "Executarea Mareșalului Antonescu".

Inspectorul general al Jandarmeriei și directorul Siguranței și Ordinii Publice alertează într-o "Notă informativă" Ministerul Afacerilor de Interne, specificând că textul este colportat de către "agenții de propagandă" din "Partidul Național Țărănesc – Maniu" și "Partidul Național Liberal – Brătianu" cu scopul de a stârni o răscoală populară împotriva guvernului.

Amănuntele care se dau în manifest îndreptățește bănuiala că ele au fost comunicate de un martor ocular participant la execuție: "Între orele 5 și 5,30, au fost introduși în celulele lor membrii familiilor lor, pentru rămas bun.

Mareșalul Ion Antonescu și-a întâmpinat soția cu un buchet de trandafiri roșii și a mai dat câte un trandafir și celorlalte persoane care veniseră să-l vadă pentru ultima oară. Mama Mareșalului, de 80 de ani, doamna Niculescu, soacra Mareșalului, și o nepoată erau de față. După plecarea membrilor familiei, procurorul a intrat în celula fiecăruia, întovărășit

de preotul comunei Jilava, care plângea."

Mareşalul i-a primit zâmbind, spunându-le că ştia pentru ce au venit, şi bătându-l pe umăr a spus:

"Sacrificiu şi moartea mea sunt sigur că deschid mai bine ochii poporului român... În care a fost prăbuşit şi din care eu am vrut să-l scap ducând lupta împotriva bolşevismului, şi că va fi un îndemn şi mai mare de luptă pentru el. Sunt fericit că mor pentru cauza ţării mele, pentru care am luptat cu toată înveşunarea, pentru lupta pe care am dus-o. Sunt convins că această moarte va servi mult poporului român". A cerut să nu fie legat la ochi şi nici la stâlp.

Privirea şi ochii Mareşalului, rostind cuvintele de mai sus depăşesc orice omenesc, strecurând un fluid de captivitate.

Mihai Antonescu a declarat: "Doresc ca biblioteca mea, dacă mai există, să fie dată Facultăţii de Drept, pentru ca să o folosească studenţii mei dragi. Să se comunice M.S. Regelui că s-a comis cea mai mare eroare şi nedreptate prin condamnarea la moarte a Mareşalului, care a fost cel mai mare patriot; nu a voit decât binele ţării căreia i s-a devotat încercând să o salveze din pericolul cel mare ce ameninţa s-o cuprindă. Istoria îl va aşeza în locul ce-l merită, foarte curând. De executarea mea nu am nimic de spus".

Generalul Vasiliu, la fel, proslăveşte pe Mareşalul.

La orele 6, Mareşalul, urmat de d-l M. Antonescu, păşeşte cu capul sus şi în pas militar, într-o ţinută de măreţie de nedescris, spre locul execuţiei, cei trei sute de metri până în Valea Piersicilor.

Urmează ceilalţi doi, de asemenea într-o atitudine superbă. Mareşalul poartă un mare tricolor pe piept.

În momentul când se comandă foc, Mareşalul îşi scoate pălăria şi ridicând în sus mâna stângă, strigă: "Trăiască România". Execuţia a fost executată de un detaşament de gardieni publici, elemente comuniste, îmbrăcate în uniformă de gardieni, printre care mai mulţi evrei.

Asistenţa: Avram Bunaciu, evreu, secretar în Ministerul de Interne... (sic) pune de mai multe ori la punct pe procuror.

De la Preşedinţie: comisar şi procurorul Urdea din S.S., doi delegaţi ai Partidului Comunist şi doi ruşi de la Comisia de Control, patru delegaţi de la Ministerul Informaţiilor, cinematografişti.

În timpul pregătirilor, s-au prezentat în Jilava reprezentanţii presei americane şi engleze. Au fost împiedicaţi să intre de către Avram Bunaciu, deşi unul dintre ei avea autorizaţia semnată de primul procuror. Au urmat telefoane la ministerul de justiţie, dar nu a fost nimeni de găsit.

După prima rafală s-au prăbuşit toţi patru la pământ. Deodată Mareşalul se ridică în picioare şi strigă: "Mai trageţi, canaliilor, că nu am murit, nu sunteţi în stare să mă omorâţi aşa uşor!" Se mai comandă o rafală, se prăbuşeşte din nou. Medicul legist constată că toţi trăiesc.

Se hotărăşte ca comandantul să-i suprime cu revolverul. Acesta trage în Mareşal şi apoi în ceilalţi, 14 gloanţe. Medicul se apropie iarăşi şi constată că toţi trăiesc. Se mai trage o rafală cu armele în ei, deşi sunt căzuţi jos, până îşi dau sufletul.

Numai generalul Vasiliu s-a lăsat legat la ochi, zâmbind, spunând că îi este indiferent, dar după câteva minute şi-a dat jos fularul.

În momentul când au început rafalele, adevăraţii ostaşi care erau de gardă la închisoare şi la poligonul de tragere, pe mare rază, şi-au scos şepcile de pe cap cu mâna stângă, iar cu dreapta îşi făceau cruce. La toţi le curgeau lacrimile din ochi.

Toţi comandanţii au murit eroi legendari.

În ziua de 2 iunie 1946, Mareşalul Ion Antonescu urma să împlinească 60 de ani".

CE NEVOIE MAI AU RUȘII DE ARHIVA MAREȘALULUI?

La 29 august, dată la care Ion Antonescu fost dus la Moscova, Comitetul de apărare al statului sovietic, era format, din Stalin, Molotov, Voroșilov, Malencov și Beria. Informația și securitatea erau în mâinile lui Beria. N.K.G.B.-ul l-a preluat pe mareșal și prizonierul a fost supus unor lungi și chinuitoare cercetări. De obicei, după ce erau -storși" de informații, prizonierii erau împușcați. Stalin îi ordonase însă lui Beria să-l păstreze pe Antonescu în viață. E greu de știut ce avusese în minte dictatorul Kremlinului când a dat acest ordin. După ce se autoproclamase Comandant suprem și generalisim al Armatei sovietice, Stalin avea pentru armată un cult deosebit. E posibil că, spre deosebire de Hitler și Musolini pe care-i considera pseudo-militari, mareșalul Ion Antonescu, care era militar de carieră, avea o altă dimensiune în subconștientul lui Stalin. Beria care avea o frică maladivă de Stalin, nu i-a făcut rău fizic lui Antonescu. L-a supus însă acelor chestionări fără sfârșit în timpul cărora prizonierul era silit să scrie zi și noapte, (procedeu preluat și de securiștii români, mai târziu). O parte din declarațiile lui Antonescu au ajuns și pe masa de lucru a lui Stalin. Există o informație după care ar exista și un "Jurnal" scris de Ion Antonescu în cele șapte luni de detenție în închisoarea sovietică.

Toate aceste documente au valoare pentru istoria noastră națională și ele trebuie să ajungă în Arhivele românești.

Ce nevoie mai au rușii, acum, de arhiva mareșalului?

Stalin și Molotov

Mareșalul Ion Antonescu i-a spus soției înainte de a fi împușcat:

„Te sfătuiesc să te retragi la măicuțe. Ultima mea dorință este să trăiești"

Doamna Maria Mareșal Antonescu a fost arestată de ruși și de agenți comuniști la sfârșitul lunii august 1944, în județul Gorj, unde se refugiase. Era însoțită de Veturia Goga și Domnica Negulescu, secretara sa. În tot timpul captivității în Rusia nu s-a văzuit cu soțul ei, mareșalul Ion Antonescu. În celula umedă unde a fost deținută, s-a îmbolnăvit grav de plămâni, rămânând cu o tuse cronică.
În 1946 a fost readusă în România, cu același tren în care se afla și Mareșalul, dar nu știau unul de celălalt.

„Deși afară era o căldură înăbușitoare", relatează Maria Antonescu, "lucru de care mi-am dat seama după persoanele din jurul meu, care sufereau de căldură eu n-am simțit nevoia să scot de pe mine pieptarul îmblănit, pe care îl primisem în Uniunea Sovietică, de la fiica generalului Nechici, cu care fusesem în aceeași închisoare. Lumina de afară mi s-a părut foarte puternică. Mi-a trebuit mult timp până să mă acomodez."

Maria Antonescu, aprilie 1942

Maria Antonescu la inaugurarea Bazarului social Principele Mircea, ianuarie 1942

Urcată într-un automobil, d-na Maria Antonescu a fost dusă într-o direcţie necunoscută. Ştia însă că se află la Bucureşti:

"Mi-am dat seama unde sunt, când maşina a intrat pe poarta închisorii Jilava. Coborând din maşină, am văzut la capătul aleii din faţa închisorii pe Ionel, care mă aştepta.

Am înţeles atunci la ce mă puteam aştepta şi mi-am adunat toate puterile să mă susţin în marşul ce-l aveam de făcut până la el. Am aflat, în mod surprinzător, toată tăria pentru a suporta scena ce urma s-o trăiesc.

Îmbrăcat în costumul său elegant, Ionel mă aştepta ţinând în mână un buchețel de flori, culese din răzoarele cu flori din faţa corpului de gardă. Mi-a ieşit câţiva paşi înainte, ne-am îmbrăţişat şi mi-a oferit buchețelul de flori. M-a condus la corpul de gardă şi acolo, la o măsuţă, a stat de vorbă cu mine, sub supravegherea unui paznic. A început să-mi spună că, faptul de a fi fost adusă să-l văd, dovedeşte că nu mai are mult de trăit. Să nu-mi pară rău de cele ce s-au întâmplat, deoarece va veni un timp când se va cunoaşte tot ceea ce am făcut eu pentru binele acestei ţări, cât şi sacrificiul şi tragedia noastră. Mi-a mai spus: „Te sfătuiesc să te duci şi să te retragi la măicuţele noastre de la Bistriţa. Ele vor avea grijă de tine. Vei fi uitată şi vei putea să-ţi sfârşeşti zilele în linişte. Neştiind că te voi mai vedea, am dat pentru tine Mamei mele, pe care am văzut-o ieri, o scrisoare în care îţi dau acelaşi sfat. Ea ţi-o va înmâna. Într-una din închisori am ştiut că eşti şi tu, deoarece noaptea

te auzeam tușind, și ți-am recunoscut felul tău de a tuși. Vreau ca acuma, la ultima noastră despărțire să-ți dau ca amintire șalul meu, pe care l-am purtat tot timpul, și acest ceas. Ia-le. Ai grijă să întorci ceasul la timp, să nu se oprească niciodată, în el va bate inima mea"... Spunând acestea, a dat să desfacă cureaua ceasului de la mână. Atunci, paznicul care ascultase, a intervenit spunând: „Nu aveți voie să-l dați! Ceasornicul aparține statului, ca și întreaga dumneavoastră persoană". Atunci Ionel, cu un gest nervos, a strâns din nou cureaua ceasornicului la braț.

Cu aceasta vorbirea noastră s-a terminat. Nu pot exprima starea de jale cumplită ce m-a cuprins, când l-am îmbrățișat la despărțire. L-am privit, el era ca împietrit în durerea lui."

Iată Scrisoarea-testament pe care Mareșalul Ion Antonescu a trimis-o înainte de a fi împușcat soției, prin mama sa, doamna Baranga:

„Scumpa mea Rica,
Am stat cu capul sus și fără teamă în fața judecății, după cum stau și-n fața Justiției Supreme. Așa să stai și tu.
Nimeni în această țară nu a servit poporul de jos cu atâta dragoste, pasiune, dezinteres, cum l-am servit eu. I-am dat totul, de la muncă până la banul nostru, de la suflet până la viața noastră, fără a-i cere nimic.
Nu-i cerem nici azi.
Judecata lui pătimașă de azi nu ne înjosește și nu mă atinge.
Judecata lui de mâine va fi dreaptă și ne va înălța.
Sunt pregătit să mor, după cum am fost pregătit să sufăr. După cum știi, viața mea, toată viața mea, mai ales în cei patru ani de guvernare, a fost un calvar. A ta, de asemenea, a fost înălțătoare!
Împrejurările și oamenii nu ne-au îngăduit să facem binele pe care împreună am dorit cu atâta pasiune să-l facem Țării noastre!
Suprema voință a decis altfel.
Am fost un învins, au fost și alții... Mulți alții. După dreapta judecată, Istoria i-a pus la locul lor. Ne va pune și pe noi!
Popoarele, în toate timpurile și peste tot, au fost ingrate.
Nu regret nimic, nu regreta nimic. Să răspundem la ură cu iubire, la bine cu mângâiere, la nedreptate cu iertare.
Ultima mea dorință e să trăiești. Retrage-te într-o mănăstire. Acolo vei găsi liniștea necesară sufletului și bucata de pâine pe care azi nu o mai poți plăti.
Am să rog să fiu îngropat lângă ai mei, care mi-au fost străbuni și călăuzitori, acolo, la Iancu Nou! Voi fi între acei cu care am copilărit și am cunoscut și durerile, și lipsurile. Împrejurările ne-au îndepărtat viața de ei, dar sufletul meu nu-i va uita niciodată. Poate voi gândi că tot acolo, lângă mine, trebuie să fie și ultimul tău lăcaș.
Scoborând în mormânt eu azi, tu mâine, ne vom înălța, sunt sigur. Acolo va fi singura și dreapta răsplată.
Te strâng în brațele mele cu căldură. Te îmbrățișez cu dragoste.
Nici o lacrimă!
Ion"

George Magherescu

colonel, aghiotant al mareşalului

CUM AU MURIT MAREŞALUL ION ŞI MARIA ANTONESCU

Execuţia a fost filmată de operatorul cinematografic Ovidiu Gologan.
Ce i-à povestit operatorul colonelului G. Magherescu.
(relatare, inclusă în lucrarea "Antonescu. Mareşalul României şi Războaiele de întregire", editată de Centrul European de Cercetări istorice – Veneţia, sub conducerea d-lui Iosif Constantin Drăgan).
Maria Antonescu îi cere lui Petru Groza paltonul, acesta îi trimite... o draperie de creton.
O cruce mare de piatră albă...

„În ziua de sâmbătă, 1 iunie 1946, povesteşte col. G. Magherescu, mă aflam în casa unor prieteni, când cineva mă chemă deoparte şi-mi spune:

– Acum vreo oră, Mareşalul şi ceilalţi au fost executaţi!

N-am înţeles din primul moment. Am primit vestea că ceva ce venea de departe, parcă de pe un alt tărâm. Impenetrabil. Nici un nerv

Maria şi Ion Antonescu în mijlocul copiilor, iunie 1941

nu a tresărit în mine. Mai târziu, acel prieten care mi-a adus vestea, mi-a spus cât de curios i s-a părut faptul că primisem știrea cu „indiferență", ca și cum nu m-ar fi privit direct. Oricât de dure au fost realitățile trăite în cei doi ani de când mă separasem de Mareșal, tot nu mă obișnuisem cu ideea că i s-ar fi putut întâmpla o asemenea nenorocire. Îmi spuneam: deci, au cutezat! Cunoșteam sentința, mă gândeam la Rege, la șovăielile lui când era vorba să-și depună semnătura pe decrete cu condamnări la moarte ale tâlharilor și asasinilor din timpul camuflajului. Îmi spuneam: va fi el în stare să depună semnătura pe decretul de condamnare a Mareșalului? Mi se părea de neconceput. În situația lui Carol al IX-lea ai Franței, care și-a trimis gărzile personale ca să-i asasineze pe amiralul Coligny, preceptorul și tutorele său, în noaptea Sfântului Bartholomeu, avea el să procedeze în același chip, cu același sânge rece? Dar generalul Sănătescu, oare nu și-o fi reamintit scena când îi prezentasem acel decret cu pedeapsa capitală, când afirmase că numele Regelui trebuia să rămână neîntinat?

Fostul meu subaltern de la trenul Patria, operatorul cinematografic Ovidiu Gologan, mi-a povestit la câteva zile cum a decurs execuția Mareșalului. Ovidiu Gologan era un tânăr simpatic, disciplinat și deferent, detașat de la secția de propagandă a Marelui Stat Major la Cabinetul Militar, chiar la biroul meu. El îl urma pe Mareșal, în toate deplasările și filma toate momentele mai importante. A îndeplinit această atribuție până în ultimul moment. După ce-a trăit acele momente îngrozitoare, pe care a trebuit să le filmeze (bănuia că fusese ales anume, pentru a-i fi verificate sentimentele față de Conducător), se simțea complet prăbușit. Îl cunoscusem jovial, sigur pe vorbele sale, amabil și curtenitor. Acum apăruse într-o ținută neglijentă, cu hainele ponosite, nebărbierit, părea să fi îmbătrânit cu douăzeci de ani. Fiindcă nu-mi spusese la telefon despre ce este vorba, nici nu-mi dădusem seama de rolul pe care l-a jucat el însuși în tragedia Mareșalului.

– Ce este, domnule Gologan? Ce s-a întâmplat cu dumneata? Ai neplăceri cu securitatea?

– Sunt un om distrus! a izbucnit el. Dacă ați ști ce mi-a fost dat să fac! Din acea clipă, nu mai am odihnă, nu mai am somn, umblu înnebunit prin oraș.

– Spune-mi, ce poate fi atât de grav?

– Nu grav, cumplit, domnule colonel! Am fost trimis să filmez moartea Mareșalului.

M-am cutremurat. El continua profund tulburat, mistuit de remușcări neîntemeiate, de revoltă și de disperare.

– Închipuiți-vă ce blestem! O asemenea faptă cumplită! Nu pot dormi. Mă urmărește zi și noapte ropotul gloanțelor, ele au pătruns și în trupul meu, nu numai în trupul lui...

I-am adresat cuvinte încurajatoare, l-am îndemnat să privească moartea Mareșalului ca un fapt sublim, să vadă dincolo de cruzimea oamenilor măreția unei existențe care se topise în mitul neamului nostru.

Ne-am îndreptat pe jos spre Parcul Libertății. Am căutat o bancă, ne-am așezat, l-am îndemnat să povestească.

– Tremuram tot. Îmi tremurau genunchii, îmi tremurau mâinile, transpirasem pe tot corpul, deși era foarte cald, clănțăneam de frig. Îmi era și frig, și frică. Putea să mi se facă rău. Dacă mâinile aveau să-mi tremure tot așa, nu mai puteam să fixez mira. Dacă se bloca aparatul? Mă gândeam la aceste lucruri cuprins de o teribilă panică. Dacă ratam filmarea, s-ar fi socotit că săvârșisem un sabotaj. Am încercat să mă controlez. Clipele de așteptare se scurgeau cu greu.

Deodată, a apărut grupul celor patru condamnați, cu Mareșalul în frunte

Inima parcă a încetat să bată. Eram numai ochi, ochii dilatați, întreaga ființă se concentrase în ei. Grupul se apropia solemn. Când Mareșalul a ajuns la câțiva pași de mine, am pus aparatul în funcțiune. Toate gesturile mele erau mașinale. Obiectivul aparatului întrepus între mine și realitate îmi dădea impresia că visez. Am filmat mereu, mereu. Aparatul țârâia cu hărnicie. Acolo, în obiectiv, nu mai era Mareșalul, ci o ființă eterică, desprinsă de această lume. L-am prins bine în obiectiv. Era cel dintotdeauna, mai luminos parcă, mai senin. Costumul impecabil, descoperit, purta pălăria în mâna stângă, mâna înmănușată. Îi aveam și pe ceilalți în obiectiv, dar ochiul meu îl vedea doar pe El. În mersul acesta ceremonios, a ajuns la locul indicat. Grupul s-a aliniat cu fața la cei patru pistolari. Nu mi-am dat seama dacă erau paznici sau civili care îmbrăcaseră vestoane militare. Pantaloni de haine civile, oricum, militari nu erau. Când s-a apropiat momentul, am auzit vocea Mareșalului limpede și pătrunzătoare: „Domnilor, suntem gata! Ochiți cum trebuie! Trăiască România! Foc!" a comandat impasibil, ca și cum n-ar fi fost vorba de persoana lui. Ceilalți trei se închinau, făceau mereu semnul crucii. Patru rafale scurte de pistol automat, în liniștea de cimitir a acelui colț de închisoare. Mihai Antonescu, generalul Piki Vasiliu, Gh. Alexianu au căzut retezați și trupurile lor au rămas în nemișcare. Aparatul țârâia necontenit, urmăream împietrit scena de coșmar, se petrecea ceva incredibil. Mareșalul se ridicase într-un genunchi și, înălțându-și pieptul și fruntea, a strigat: „N-ați nimerit, domnilor! Ochiți mai bine, terminați odată!" Pistolarul din dreptul lui s-a desprins din rând, a înaintat câțiva pași și a tras în tâmplă, dându-i lovitura de grație. Aparatul zumzăia, sfârâia întruna iar eu, la capătul puterilor, nu-mi dădeam seama că totul se încheiase.

În sfârșit, Regele putea să fie liniștit

Despre aceasta ne asigură fostul său adjunct de pe atunci, în cartea "În uniformă pentru totdeauna", apărută în anul 1977: „Regele, pe toată durata procesului Mareșalului, a fost foarte neliniștit. Mereu întreba: "Ce-a mai declarat Antonescu?" El nu s-a liniștit decât atunci când i s-a spus că sentința fusese executată".

Trupurile morților au fost așezate în sicriile dinainte pregătite, sicrie simple, din scândură de brad. Pe înnoptate, au fost duse cu un autocamion la crematoriul cenușa, unde au fost imediat incinerate. Nu se mai știe nimic despre soarta urnelor. După unii, cenușa Mareșalului (bineînțeles, și a celorlalți trei), a fost risipită pe vastul teren năpădit de bălării din spatele crematoriului, denumit pe atunci Valea Plângerii, azi Parcul Tineretului. După alții, urna Mareșalului s-ar afla și astăzi sub cheie, la MAI. Cert este că Mareșalul nu și-a aflat loc de veci în pământul României, adeverindu-se cele presimțite de ei și exprimate în Ultimul cuvânt, Nici dorința exprimată în scrisoarea către soția sa, de a fi îngropat în Iancu Nou, alături de străbuni și de cei cu care a copilărit nu i-a fost respectată. Astfel, rămășițele pământești ale celui care a fost fala neamului și slujitorul lui în cumplite vremuri de răsboi, a rămas ca și trupurile atâtor martiri-eroi ai României, fără mormânt. Ca și ostașii noștri căzuți pe frontul de Est. Eroarea va trebui să fie corectată de generațiile viitoare, deoarece un popor mic nu se impune în lume decât prin numărul oamenilor de valoare pe care îi dă. Oricât de mulți vor fi fost ori sunt acești oameni de valoare, nu este îngăduit

să se nesocotească nici unul dintre ei, chiar dacă este un învins. Mai mult decât atât, un popor nu este mare numai prin faptul că din rândurile lui au purces oameni de seamă, ci și prin prețuirea pe care o acordă valorilor sale naționale, dând pildă faptele și gândurile lor pentru generațiile ce vor veni.

Maria Antonescu nu s-a dus la mănăstire, așa cum o sfătuise cu limbă de moarte soțul ei. Imediat după execuția Mareșalului, cu sănătatea șubrezită, ea a fost internată o vreme la Spitalul Filantropia. Acolo a vizitat-o soția mea, condusă de Domnica Negulescu. Maria Antonescu a primit-o cu plăcere. O cunoștea de pe vremea când lucra la un spital al Patronajului. I-a vorbit despre cele petrecute la proces.

După ce s-a mai întremat, doamna Antonescu a căpătat domiciliu obligatoriu în locuința mamei sale din București, unde am vizitat-o și eu

Era resemnată, își purta crucea cu multă demnitate. Mi-a arătat aceeași bunăvoință dintotdeauna. S-a informat de soarta ofițerilor din fostul Cabinet Militar, mi-a vorbit despre Mareșal, își amintea ultimele zile de la Snagov și felul cum plecase, fără nici o grijă la Palat. De la ea am aflat amănuntul că Mareșalul suporta greu cizmele. Pe când am vizitat-o eu, paza locuinței era numai de formă. Un milițian. Pe urmă, paza a devenit severă, controlând pe cei ce veneau în vizită.

Când am văzut-o a doua oară, în amintirea Mareșalului, mi-a dat o șapcă de-a lui și câteva franjuri din șalul pe care Mareșalul i-l dăduse la întâlnirea de la Jilava, precum și câteva decorații. Le-am primit cu multă emoție și le păstrez neatinse, ca pe niște scumpe relicve. A apelat să-i fac serviciu, recuperând parte din obiectele încredințate unor persoane. Am încercat zadarnic, deoarece acele persoane n-au recunoscut că ar fi avut ceva de înapoiat doamnei Antonescu.

Când generalul Racoviță a fost numit ministru, eu am fost pus la dispoziția Ministerului. Cunoscându-mă bine, deoarece din comandamentul său fusesem mutat la Cabinetul Militar, generalul Racoviță mi-a încredințat misiunea de a merge la Predeal, la vila Mareșalului, ca să salvez cărțile de valoare, pentru a le preda Academiei Române.

Era la jumătatea lunii septembrie, 1944. Am stat în locuința de la Predeal câteva zile, respirând atmosfera în care încă plutea spiritul Mareșalului. Mă mișcam cu sfiiciune, parcă aș fi fost într-un templu. Totul îmi vorbea despre el: încăperile modeste, mobilierul simplu dar cu mult gust ales și aranjat, liniștea, lumina irizată care inunda toată vila, creind o atmosferă de taină. O durere mută în fiecare din acele locruri părăsite. N-am îndrăznit să mă așez la biroul său. Stiloul și blocnotesul erau acolo, așteptând. Ludovic, valetul său, mi-a arătat uniformele militare și hainele civile, care stăteau frumos rânduite și aerisite în dulapuri. Ludovic rămăsese la datorie, așteptându-și stăpânul.

Am întârziat mult în grădina din fața vilei, admirând peisajul unic, de pe cel mai înalt punct al Cioplei, către Bucegi! O priveliște măreață. Ce ochi, ce dragoste de natură îl călăuzise să-și aleagă acel loc minunat, pentru a-și construi un adăpost, un refugiu. Aici și-a petrecut cele mai frumoase zile ale vieții lui, aici făurise cele mai îndrăznețe planuri și tot aici și-a aflat resemnarea și și-a refăcut moralul, în urma loviturilor primite. În grădină, tulpinele de trandafiri răsădiți și îngrijiți de mâna lui, resimțeau lipsa stăpânului. Vila era plină de obicei, toate ar fi meritat să fie păstrate,

Angela Niculescu, mama Mariei Antonescu, în vizită la spital

așa că misiunea mea s-a dovedit ingrată. Am ales un tablou de Grigorescu (portretul unei țigănci) și alte două picturi ce mi s-au părut mai valoroase. Am găsit toate cărțile de valoare împachetate în șapte lăzi. Restul bibliotecii, peste o mie de volume, nu le-am putut lua. Casa a rămas aproape intactă, sub paza valetului Ludovic. Am întocmit un proces verbal de obiectele ridicate și cu ele în autocamion, am pornit spre București.

Acele impresii i le-am împărtășit doamnei, care mă asculta cu lacrimi în ochi.

Când lumea a început să dea buzna și controlul s-a înăsprit, nu m-am mai dus. În schimb, s-a dus soția mea. Ea a mai aflat și alte amănunte din viața în închisoare a Doamnei Antonescu. Venise iarna. Doamna nu avea palton gros, a înaintat o cerere către prim-ministrul dr. Petru Groza, prin care cerea să i se trimită o ladă de la Predeal, în care se aflau hainele ei de iarnă. A fost adusă o ladă cu lucruri care-i aparțineau, dar în ea erau draperii de creton. Astfel, a rămas să poarte paltonul doamnei Niculescu, al mamei ei. Doamna Negulescu aduna lucruri groase de la cunoștințe. Nu s-a împlinit anul, când Maria Antonescu a fost obligată să se ducă într-un sat din Bărăgan, cu domiciliu forțat. De aici încolo, a început un alt calvar care avea s-o ducă la mormânt. I s-a repartizat o casă cu pământ pe jos. Era obligată să se ducă lunar la postul de jandarmi din comuna alăturată, să se prezinte. Mergea pe jos, pe arșiță, pe ploi, pe ger, adesea înotând prin zăpezile Bărăganului. Nu avcea nici un mijloc de deplasare. Trăia din generozitatea prietenilor puțini ce-i mai rămăseseră și devotamentului fostei sale secretare, Domnica Negulescu. Ea îi aducea alimente, câte un bidon de gaz lampant, îmbrăcăminte, ceea ce putea să colecteze de la diferite persoane.

Când s-a îmbolnăvit grav, în iarna anului 1956 și a căzut la pat, Domnica Negulescu a fost nevoită să o interneze la un spital din Călărași. Prietenii ei, înformându-l pe prof.dr. Burghele, acesta a consimțit să o interneze la spitalul Panduri, pe care îl conducea. Boala de inimă avansase, fața era umflată, era de nerecunoscut. Toate străduințele prof. Burghele n-au folosit decât pentru a-i oferi condiții mai umane și a-i atenua suferințele. A fost înmormântată la cimitirul Bellu Militar, în cavoul familiei. La căpătâiul mormântului se află o cruce mare de piatră albă. Pe lespedea de marmură stă scris: Maria Antonescu. Deasupra numelui, săpată crucea Consiliului de Patronaj, la capete înflorituri de crin.

PROCESUL VERBAL AL EXECUTĂRII MAREŞALULUI

Executarea sentinţei date de „Tribunalul Poporului"

Sâmbătă 1 iunie 1946 în închisoarea Jilava următorii condamnaţi la moarte aşteaptă executarea prin împuşcare: Mareşalul Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Gheorghe Vasiliu.

Doamna Maria Antonescu vine cu o maşină de la Bucureşti şi aduce soţului şi celorlalţi, la cererea lor, 16 metri de panglică tricoloră (culorile naţionale româneşti). Ea vine liberă (nu este arestată) şi stă de vorbă cu soţul ei (Ion Antonescu) timp de aproape o oră aşezaţi de o parte şi de alta a unei mese care este continuu supravegheată de un agent şi un jandarm.

Înainte de ora 17,00, în ziua de sâmbătă 1 iunie 1946, vine la celulele condamnaţilor un preot care îi împărtăşeşte pe toţi, mai puţin Ion Antonescu care refuză spunând: "Iartă-mă părinte că refuz împărtăşania deoarece am pe conştiinţă pe Mihai Antonescu, el trebuia să rămână la Universitate unde era unul dintre cei mai emeriţi profesori, dar eu sunt vinovat cu asta că l-am luat cu mine la cârma ţării".

Au fost duşi cu escorte puternice de gardieni la locul de execuţie, în aşa-zisa "Valea Piersicilor", permiţându-se doar jandarmilor ce erau de gardă să asiste, plus operatorii de cinematograf, ruşi şi români, plus câţiva ziarişti (ziariştilor englezi şi americani nu li s-a permis intrarea la acest trist ceremonial). Condamnaţii s-au aşezat de voie pe locul de execuţie în dreptul câte unui par anume amenajat.

În careu plutonul de execuţie format din gardieni, plus ceilalţi jandarmi, au format careul

Ion Antonescu şi ofiţeri germani pe front

în formă de "U", iar magistratul procuror a citit cu glas rar și tare sentința de condamnare la moarte în fața condamnaților.

Procurorul a cerut condamnaților ultima dorință, Ion Antonescu cere să fie executat de armată, nu de gardieni: i se răspunde că nu, la care Mareșalul răspunde: Canaliior, canaliilor.

Mihai Antonescu a răspuns că nu are nimic de spus, fiind complet epuizat: Alexianu idem.

Generalul Piki Vasiliu a spus să fie împușcat de jandarmii lui, jandarmii îngrămădindu-se să-l vadă; procurorul răspunde că nu se poate, Vasiliu spune: Atenție jandarmi, făcând semn cu mâna a salutat jandarmii apoi a spus: "Adio" – făcând semn cu mâna apoi a spus: "Rog pe domnul Procuror să roage pe camarazii gardieni să ochească bine, să nu se mai chinuiască", apoi a cerut să fie legat la ochi, i s-a răspuns că nu are cu ce, iar el și-a scos fularul gri de la gât spunând: "lega-ți-mă cu fularul meu".

A urmat comanda de execuție, prin încărcarea armelor, iar la comanda de foc, Mareșalul a salutat ridicând mâna dreaptă cu pălăria în sus, după care au căzut cu toții la pământ.

Mareșalul s-a ridicat imediat pe mâna dreaptă, sprijinindu-se în cot și zicând: "Nu m-ați omorât domnilor, trageți" – după care șeful gardienilor s-a dus cu pistolul la Antonescu, trăgându-i două cartușe în cap, apoi la toți ceilalți câte două tot în cap, a trecut apoi doctorul să constate moartea spunând că Mareșalul și Vasiliu nu sunt morți. Comandantul gardienilor a mai tras câte un foc de pistol în pieptul lui Antonescu și Vasiliu, apoi iar au fost examinați de doctor și spunând că tot nu sunt morți, comandantul gardienilor s-a dus din nou cu pistolul în mână spre Vasiliu și vrând să tragă s-a defectat pistolul, și rămânând cartușul în gura țevii și țeava crăpată, a luat apoi o armă de la gardian trăgând un foc în capul lui Vasiliu, s-a defectat și arma, având dublă alimentație.

A schimbat-o cu alta și a mai tras încă trei focuri în Vasiliu, în diferite părți ale corpului, după aceia s-a îndreptat spre Mareșal trăgând trei focuri în piept: doctorul constatând a spus că Antonescu este mort, iar Vasiliu încă mai trăiește, din nou s-a îndreptat gardianul cu arma spre Vasiliu, a mai tras unul în cap și apoi examinarea medicului. Rezultatul: Vasiliu, având creierii ieșiți din cap din cauza gloanțelor, încă mai vorbise ceva de neînțeles, mișcând, gardianul s-a dus din nou trăgând două focuri în cap, după care doctorul a constatat că a murit și Vasiliu.

Au fost puși pe tărgi, băgați în dube și expediați.

Din momentul când au plecat condamnații din celule și până la îmbarcarea cadavrelor în autobuz au fost filmați de către două aparate de filmat.

Militarii din Odorhei împotriva condamnării lui Antonescu

Garnizoana Odorhei a primit ordin să facă un referendum în legătură cu condamnarea la moarte a ex-mareșalului Antonescu. În acest scop, a fost adunat întreg efectivul Cercului de Recrutare și al Centrului de Exploatare Odorhei, cărora un delegat al Marelui Stat Major – Secția Propagandei le-a expus motivele condamnării lui Antonescu. Apoi, cei prezenți au fost întrebați dacă sunt pentru sau împotriva acestei condamnări.

Răspunsul, dat prin ridicarea de mâini, a fost împotriva condamnării, nefiind pentru condamnare decât delegatul Marelui Stat Major.

În urma acestui rezultat s-a procedat la o nouă votare, însă și de data asta toți militarii prezenți au fost împotriva condamnării.

Apariția generalului Ion Antonescu pe scena politică a României, sau ce s-a întâmplat la 1 septembrie 1940?

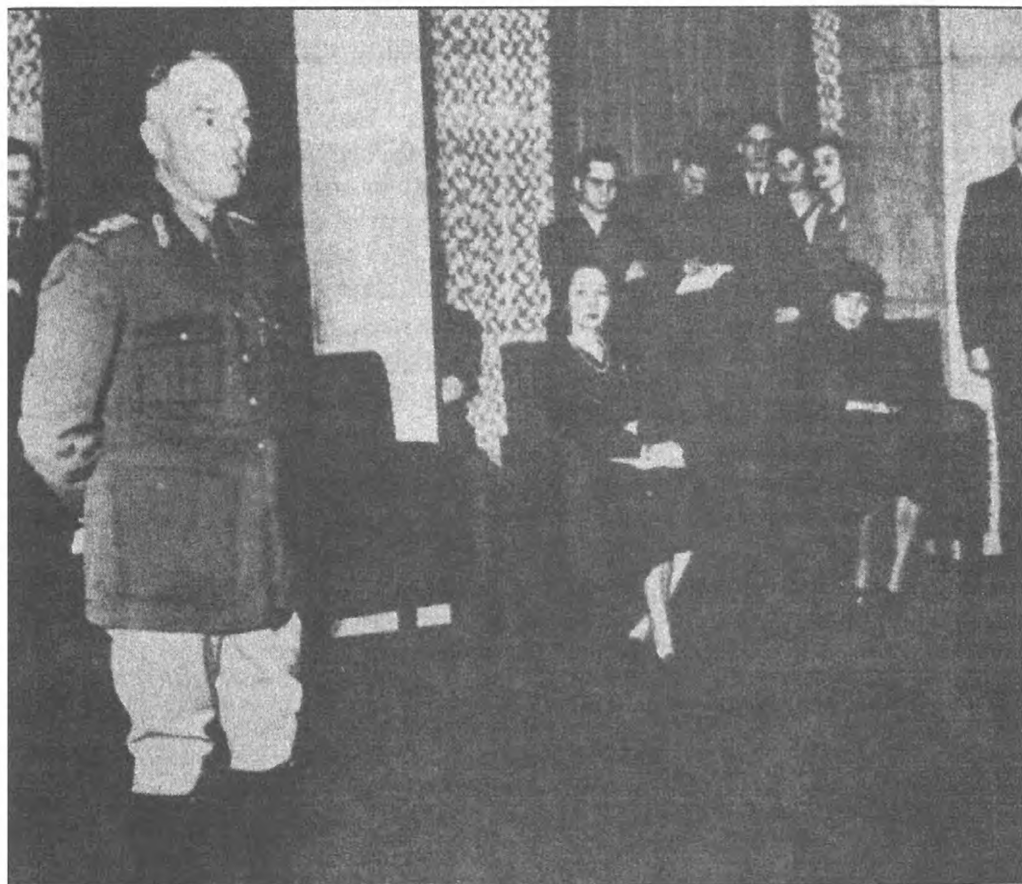

Ion Antonescu decorând ofițeri și soldați răniți, ianurarie 1942

Într-o carte documentară, "Epistolarul infernului", care înmănunchează pentru prima oară laolaltă corespondența lui Ion Antonescu cu șefii "partidelor istorice" Iuliu Maniu și Constantin I.C. Brătianu, publicistul Mihai Pelin creionează cadrul istoric al ascensiunii politice a mareșalului. O carte de mare interes național.
La începutul lui septembrie 1940 când mânia populară atingea paroxismul, Maniu, Brătianu și Ion Antonescu nu se aflau în tabere diferite, subliniază Mihai Pelin, în prefața cărții "Epistolarul infernului". Legionarii pândeau puterea, regele Carol al II-lea era compromis, și exista pericolul real al unei intervenții străine. Se intuia iminenta apariție a generalului Ion Antonescu pe scena politică a României. Cu spiritul său clarvăzător Iuliu Maniu a prevăzut evoluția evenimentelor și a "netezit, spune Mihai Pelin, calea ambițiosului și exasperantului militar spre putere".

Ion Antonescu a evadat de la mănăstirea Bistrița cu concursul activ al prințesei Alice Sturdza, o interpusă a președintelui Partidului Național Țărănesc, în consecință, Iuliu Maniu a fost primul om politic român cu care Ion Antonescu a intrat în contact după ce abandonase din proprie inițiativă regimul de semi-detenție impus de Carol al II-lea. Întâlnirea lor s-a consumat la 1 septembrie 1940, la Ploiești. La procesul din 1946, Iuliu Maniu a produs revelații interesante cu privire la întrevederea lor secretă: interlocutorii și-ar fi dezvăluit reciproc proiectele, în cadrul cărora monarhului nu i s-a mai rezervat nici un rol. "Nu vom primi un mandat din partea regelui Carol – a afirmat Iuliu Maniu, practic sub prestare de jurământ – și am stabilit că în cazul când regele Carol va abdica vom participa cu toții la guvern, neprecizând cine va fi președinte." în cadrul acelei înțelegeri

sumare, Ion Antonescu ar fi optat, cu încuviinţarea lui Iuliu Maniu, pentru Ministerul de Interne şi pentru Ministerul de Război.

Tot în cadrul întâlnirii de la Ploieşti s-ar mai fi perfectat şi o altfel de înţelegere: -Am stabilit că a patra zi după această întrevedere – a mai mărturisit acelaşi Iuliu Maniu, în acelaşi proces – ne vom întâlni la Bucureşti şi amândoi ne vom prezenta regelui Carol în audienţă şi vom pretinde abdicarea sa". Fiind greu de răspuns la întrebarea de ce, ulterior, evenimentele au urmat un alt curs decât cel preconizat la Ploieşti. Agenţii Prefecturii poliţiei bucureştene, mobilizaţi de Carol al II-lea, au izbutit să-l găsească pe Ion Antonescu abia în seara zilei de 3 septembrie 1940. Generalul l-a înfruntat singur pe suveran, pe parcursul unei convorbiri profund tensionate. Chiar în noaptea spre miezul căreia generalul şi regele continuau să schimbe replici de o duritate excepţională, legionarii au atacat diverse instituţii ale statului din capitală, din Braşov şi Constanţa, încercând să ocupe şi postul de radioemisie din Bod. La amiaza zilei următoare, 4 septembrie 1940, Carol al II-lea i-a încredinţat totuşi generalului Ion Antonescu misiunea de a forma un guvern

Serbarea Crăciunului la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, 1940

nou. Între timp, legionarii ieşiţi în stradă au lăsat să se înţeleagă că nu-i satisface o simplă schimbare în cabinet şi că Legaţia Germaniei din Bucureşti îi sprijină activ în revendicările lor. Ceea ce nu era chiar adevărat. Însă mulţi dintre capii de afiş ai acelui timp, între care şi Ion Antonescu, şi Iuliu Maniu, şi Dinu Brătianu s-au înşelat în mod cert cu privire la puterea reală a legionarilor. Şi au acţionat în virtutea unei iluzii sau au acceptat tirania unei iluzii, fapt care i-a costat.

În seara aceleiaşi zile de 4 septembrie 1940, generalul Ion Antonescu i-a cerut suveranului să-i acorde depline puteri, iar decretul prin care Carol al II-lea a suspendat constituţia din 1938 şi i-a încredinţat conducerea dictatorială a statului a fost semnat în zorii zilei de 5 septembrie 1940. Spre a scoate ţara din criză, militarul atras în ochiul ciclonului a consultat nu numai pe şeful Gărzii de Fier, Horia Sima, ci şi pe liderii Partidului Naţional ţărănesc şi Partidul Naţional Liberal. Din nou, Dinu Brătianu s-a menţinut în umbra şi în trena lui Iuliu Maniu, în condiţiile în care Iuliu Maniu însuşi prefera o penumbră marcată de echivoc, evitând luminile rampei. Cu o săptămână mai târziu, a produs declaraţia publică în conformitate cu care, în acele momente dramatice, ar fi avut "viziunea clară că regele Carol al II-lea nu mai are prestigiul şi autoritatea necesară pentru a continua să domnească". Totuşi, a adoptat o atitudine de espectativă şi a crezut de cuviinţă că era mai prudent să-i transmită monarhului viziunile sale printr-un intermediar mai decis şi cu nervii mai tari. În perfectă înţelegere cu dl. C.I.C. Brătianu – s-a confesat Iuliu Maniu opiniei Publice, la 13 septembrie 1940 – am declarat domnului general Ion Antonescu, care între timp fusese însărcinat să formeze guvernul şi care cunoştea de mai înainte vederile mele, ca primul lucru pe care trebuia să-l facă este să propună regelui să abdice." Totodată, Iuliu Maniu i-a comunicat generalului Ion Antonescu, cu toată fermitatea de care era capabil: "Nu voi da sprijin nici unui guvern ce s-ar forma sub domnia regelui Carol." Din păcate, preşedintele Partidului Naţional Ţărănesc nu s-a decis să participe la redresarea unui stat în derută nici atunci când abdicarea lui Carol al II-lea a devenit un fapt împlinit.

A urmat un moment dintr-un anume punct de vedere neclar. Unii comentatori ai acestei răscruci istorice avansează presupoziţia că Ion Antonescu ar fi preconizat abolirea instituţiei monahice înseşi. Într-adevăr, împrejurările ar fi fost prielnice, nu ştim dacă şi gestul ar fi fost oportun. Dar intenţiile nemărturisite ale proaspătului dictator ar fi fost descurajate nu numai de poziţia lui Iuliu Maniu şi dinu Brătianu, ci şi de atitudinea oarecum enigmatică a legionarilor, o mişcare luată în calcul numai ca forţă, nu şi ca tact. Înainte ca tensiunea politică să ajungă la apogeu, la 1 septembrie 1940, un manifest al lui Horia Sima, comandantul de circumstanţă al Gărzii de Fier, acceptase continuitatea dinastiei de Hohenzollern şi chiar sugera investirea ca rege a fiului lui Carol al II-lea, Voievodul de Alba Iulia, Mihai. Or, legionarii nu aveau absolut nici un motiv plauzibil să dorească supravieţuirea unei dinastii care le suprimase fizic şi pe întemeietorul mişcării şi pe cei mai importanţi militanţi. Era ceva nu prea clar într-o asemenea atitudine, asemănătoare unui pact cu infernul. În schjimb, Partidul Naţional Ţărănesc, la 8 septembrie 1940, şi-a reafirmat fără dubii "atitudinea sa monahică constituţională". Şi se afirmă uneori că acest comunicat, inspirat neîndoielnic de Iuliu Maniu, ar fi menit să-l reţină pe Ion Antonescu de la gesturi ireparabile.

(„Mareşalul Ion Antonescu. Epistolarul Infernului". Prefaţă de Mihai Pelin. Ed. Viitorul Românesc, 1993, pag. 7-10)

O statuie a marilor ambiții născătoare de mari dezastre...

- Mareșalul Antonescu a fost și rămâne o personalitate controversatei. Ce facem, îi ridicăm până la urmă și o statuie?

- Eu cred că am putea să-i ridicăm.

- Va fi o statuie a marilor ambiții născătoare de mari dezastre.

- A marilor ambiții, da, dar și a marelui patriotism.

- În ordinea importanței, care ar fi meritele lui?

- A fost o figură tragică, în primul rând.

- A avut cumva și mari defecte?

- Fără îndoială că a avut. Conflictul lui cu Carol al II-lea venea dintr-o ranchiună care fatalmente coboară mult un om.

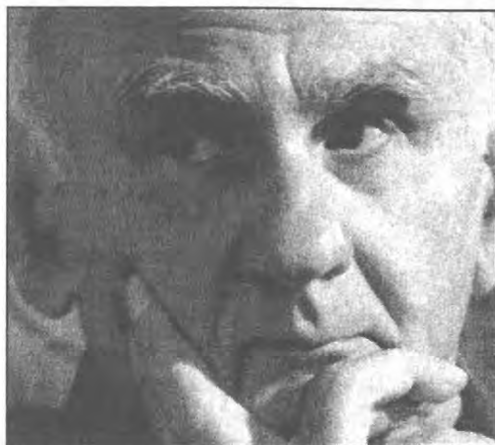
- Acea ranchiună s-a extins și asupra tânărului Rege Minai I?

- După câte îmi dau seama, cred că nu.

- Totuși, între regele Mihai și Mareșal s-a produs o falie. Când anume?

- Când regele Mihai I a reprezentat voința națiunii de a ieși din război, iar mareșalul s-a arătat hotărât să-l ducă mai departe, alături de nemți. Cred, totuși, că în sufletul lui, Antonescu dorea ca nemții să fie învinși - și cât mai repede. Să nu uităm că luptase în Primul Război Mondial și că fusese atașat militar la Londra. Iar apoi, nemții erau principalii vinovați de Dictatul de la Viena.

- S-a încăpățânat totuși "să-și țină - cuvântul dat nemților" - așa s-a exprimat, vă amintiți?

- Da. Dar Mihai Antonescu ducea tratative cu aliații și cred că nu fără știrea mareșalului. Când acesta a intrat în război înpotriva rușilor, spera că vor fi foarte repede învinși. În spatele lui au fost toți românii însângerați de răpirea Basarabiei.

- Spera, prin urmare, ca rușii să fie învinși repede, dar și nemții să fie înfrânți. Nu vi se pare contradictoriu? Ce voia, de fapt?

- Voia ca fiecare să rămână la casa lui.

- Credeți că regele Minai I era prea tânăr pentru a face față acelei situații politice atât de pe muchie de cuțit?

- Regele a dat dovadă de destulă maturitate! O educație aleasă poate suplini ani lungi de experiențe eșuate.

– Dar tratativele mareșalului cu aliații erau duse în ascuns de Rege?

– Orice acțiune care presupune un risc se impune să se desfășoare cât mai în secret. – Nu cumva aceasta era dovada unei lipse de considerație? Antonescu a privat Casa Regală de prerogativele ei, lăsându-i doar rolul de protocol. Să fi procedat astfel din considerente politice, sau atitudinea ținea și de înclinația lui de dictator?

Considerentele țineau, în cea mai mare parte de orgoliul lui personal. Privirea Casei Regale de prerogativele ei nu au adus țării nici un folos. Dimpotrivă, i-a accentuat vulnerabilitatea.

– Credeți că Regele Mihai ar fi putut evita, în acele condiții istorice, executarea Mareșalului? A fost aceea o necesitate politică?

– O necesitate politică, desigur. Execuția nu s-ar fi putut evita.

– Ați fost prezent la procesul lui Antonescu. Vorbiți-mi despre ce s-a întâmplat acolo.

– În timpul procesului, Antonescu s-a adresat lui Voitinovici și i-a spus că el, cel din banca acuzaților, e mai liber decât Președintele Tribunalului și poate afirma sus și tare că: "Basarabia e pământ românesc!" Mareșalul a dovedit multă demnitate, toți câți au fost acolo trebuie să o recunoască.

– De ce nu a făcut cerere de grațiere?

– Tot din demnitate.

– De fapt, ce soluție de viață i se oferea? Rușii – ghicim ce ar fi făcut cu el: guvernul român, ca emanație sovietică, tot așa – să ne gândim cum au murit Maniu, Mihalache, Gheorghe Brătianu și alții. Regele nu îi mai era aliat și oricum se afla el însuși în pericol de moarte. Mareșalului nu i-ar fi rămas decât să fugă la nemți, în vreo țară neutră, sau în America Latină – ceea ce, trebuie să recunoaștem, nu se potrivea cu firea lui. Nu și-a ales el, oare, moartea cea mai ușoară – și, într-un fel, nemurirea?

– Cred că vezi problema corect, într-adevăr, nu avea nici o altă soluție – de obicei învinșii nu pot avea soluții.

– Odată cu Antonescu au fost executați Mihai Antonescu, generalul Vasiliu și profesorul G. Alexianu, guvernatorul Transnistriei. Se încerca, astfel, să se dea satisfacție Uniunii Sovietice?

Prin tot ce se făcea atunci se urmărea în primul rând să se dea satisfacție sovieticilor.

– Cine era autorul?

– Guvernul, bineînțeles, era pro-sovietic.

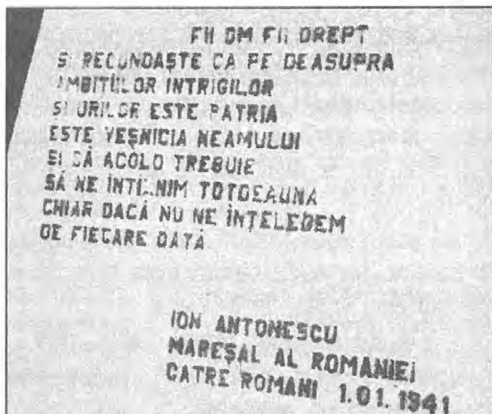
– Cum se numea acel guvern?

– Guvernul Groza...

– Iată "omul" Groza! Mulți, citind răspunsurile dumneavoastră, poate că se vor încrunta.

– Îmi pare rău. S-ar putea totuși să nu fie așa, să învețe ceva din ceea ce spun, ba chiar și din faptul că uneori trebuie să mă contrazic.

(Fragment din cartea "Eu sunt ținta – Geo Bogza în dialog cu Diana Turconi". Ed. Du Style 1996)

DE CE A CIRCULAT LEGENDA CĂ LA TEL AVIV AR EXISTA O STRADĂ CU NUMELE MAREŞALULUI ANTONESCU ŞI CHIAR O STATUIE RIDICATĂ ACESTUIA, DREPT RECUNOŞTINŢĂ?

Istoricul dr. Dan Zamfirescu dezbate în prefaţa cărţii de memorii a lui Radu Lecca („Eu i-am salvat pe evreii din România") o problemă-cheie privind destinul evreilor din România în anii lui Antonescu. Schimbarea politicii antonesciene faţă de evrei nu are nimic de a face cu catastrofa de la Stalingrad şi cu perspectivele pierderii războiului.
În umbră, dar cu ştirea lui Ion Antonescu s-a putut realiza salvarea majorităţii evreilor-români, performanţă unică în Europa. Fapte care impun o mai raţională cumpănire a cuvintelor şi calificativelor rele la adresa Mareşalului.
În ce măsură s-a opus Antonescu "soluţiei finale" aplicate de Hitler. Avea dreptul rabinul Moses Rosens să-l califice pe Antonescu "călăul poporului evreu"?

"S-a cultivat la noi, scrie dr. Dan Zamfirescu, în decurs de aproape o jumătate de secol, un mit frumos, o imagine flatantă pentru orgoliul naţional, pe care regimul comunist – din diverse motive – a promovat-o oficial şi a favorizat-o pe toate căile: mitul unei Românii ce s-ar fi singularizat în mod absolut şi glorios pe harta unei Europe laşe, opunându-se dârz, cu mareşalul Antonescu în frunte, "soluţiei finale" preconizate şi puse în aplicare de Hitler. Ne-am apărut, nouă înşine, în ipostaza de salvatori plini de omenie ai comunităţii evreieşti, a treia ca mărime din Europa. A circulat – fireşte, fără nici o verificare! – până şi legenda că la Tel Aviv ar exista o stradă cu numele mareşalului Antonescu, şi chiar o statuie ridicată lui, drept recunoştinţă! Ne plăcea să ştim (şi măcar acest fapt era real!) că la Auschwitz, unde se înalţă pentru o nu prea onorabilă prezenţă steagurile tuturor ţărilor ce şi-au predat evreii spre exterminare, lui Hitler, steagul României lipseşte.

Se vorbea – ce-i drept – dar, cu jumătate de gură, de victimele rebeliunii legionare; de pogromul de la Iaşi; de deportările din Bucovina

Vizita la Odesa, aprilie 1942

şi Basarabia în 1941-1942. Pentru fiecare dintre aceste -accidente" existau însă explicaţii: autorii crimelor din ianuarie 1941 erau legionarii, adică nişte inşi ce se excluseseră din corpul naţiunii prin însăşi crimele lor; de pogromul de la Iaşi erau vinovaţi în primul rând germanii, cum se stabilise de către tribunalele internaţionale (deşi ei nu avuseseră nici un amestec în "trenurile morţii" alcătuite din vagoane pentru vite, înţesate cu oameni!), iar deportările au fost consecinţa comportamentului "neloial" al populaţiei evreieşti în timpul retragerii trupelor româneşti – ca urmare a dictatului moscovit – în vara lui 1940. În felul acesta, chiar şi cu câteva umbre, tabloul rămânea luminos, eroic, uman, într-o lume atât de întunecată şi lipsită de omenie...

Ceea ce iese din făgaşul oricărei discuţii este însă procedeul adoptat spre a acredita ideea că, în realitate, mareşalul Antonescu, nu numai că n-a fost un salvator al evreilor, dar a fost, dimpotrivă, un "călău al poporului evreu" (calificativul aparţine Eminenţei Sale dr. Moses Roses), un veritabil precursor al lui Hitler în practicarea "soluţiei finale", ba chiar un exemplu, admirat de Führer.

Cum exista, totuşi, realitatea masivă a celor circa 420.000 de evrei rămaşi în viaţă după furtuna celui de-Al Doilea Război Mondial, cifră menită a impune atenţiei realitatea că România anilor 1940-1944 a fost ţara europeană supusă dominaţiei naziste cu cel mai mare număr de evrei sustraşi "soluţiei finale" – s-a recurs, pe de o parte, la totala "ocultare" pentru marele public străin (şi chiar în discursurile adresate auditoriului român!) a acestei realităţi şi acestei elocvente cifre iar pe de altă parte, la explicarea ei – pentrju cei avizaţi – prin motive de pur oportunism politic: după Stalingrad, Antonescu şi-a dat seama că Hitler va pierde războiul, şi a crezut să-şi pună pielea la adăpost, schimbând politica faţă de evrei.

În felul acesta s-a ajuns la situaţia că, în timp ce se glorifică internaţional un sat danez – GILLELESE – ai cărui pescari au trecut cu bărcile în Suedia pe evreii danezi ce urmau să fie predaţi spre exterminare în octombrie

1943 (gestul lor, incontestabil nobil, dă însă o idee despre numărul celor salvaţi), şi în timp ce se sanctifică faptele diplomatului suedez Raoul Wallenberg, cu merite incontestabile în aceeaşi operă de salvare a evreilor, de data asta din Ungaria (numărul celor salvaţi fiind însă infim faţă de cel al victimelor), se îngroapă în tăcere fapta României! Care faptă totuşi există, indiferent ce regim politic se afla la Bucureşti. Sau, şi mai bine spus, cu atât mai demnă de apreciat cu cât ştim ce regim politic se afla la Bucureşti!

La fel, în 1946, la Conferinţa de Pace de la Paris ni s-a ignorat contribuţia la scurtarea celui de-Al Doilea Război Mondial şi ni s-au şters de pe răbojul istoriei jertfele date pentru înfrângerea nazismului, refuzându-ni-se recunoaşterea COBELIGERANŢEI, acum, iată, "Muzeul Holocaustului" de la Washington, inaugurat chiar de preşedintele Clinton, nu reţine pentru memoria vizitatorilor, în legătură cu România, decât cele 19.000 de victime ale represaliilor ordonate la Odesa de generalul Antonescu după aruncarea în aer a Comandamentului armatei române, fără a găsi însă măcar un colţişor unde să înscrie şi faptul că măcar împrejurările specifice României anilor 1940-1944 (dacă nu se ia în consideraţie şi structura sufletească şi morală a poporului român!) au dus la supravieţuirea celei mai numeroase populaţii evreieşti din ţările asupra cărora s-a extins dominaţia directă, sau sfera de influenţă hitleristă.

Şi totuşi, cifrele nu pot fi şterse cu buretele de pe tabla istoriei, chiar dacă nu sunt trecute pe panourile muzeale. Recent (nr. 6 din 9-15 februarie 1994) revista "22" publica un interviu acordat domnului Andrei Cornea de către domnul Radu Ioanid, Directorul registrului Naţional al supravieţuitorilor Holocaustului în -Muzeul Holocaustului", adică persoana astăzi cea mai bine plasată spre a putea cunoaşte cu precizie şi a cântări cu maximă obiectivitate cifrele şi faptele...

Şi tocmai de aceea este cu totul remarcabilă atitudinea actualului "Director al Registrului"„ de la Washington, care a ţinut să accentueze faptul că "Chiar Transnistria, cu toate ororile ei, a avut un procent de supravieţuitori mult mai ridicat decât zonele din Ucraina aflate sub control german", ceea ce înseamnă că până şi pe aceste teritorii ale ororii şi morţii ceva din ceea ce acţiona în ţară pentru salvarea evreilor a putut să-şi trimită reflexul.

"Şi totuşi cum se explică că o parte importantă a evreilor români a supravieţuit?" – întreba domnul Andrei Cornea, pentru a primi următorul răspuns: "Acesta este reversul medaliei privind Holocaustul din România. Dintr-un complex de motive de natură internă şi externă, în toamna anului 1942 Ion Antonescu a decis să amâne deportările evreilor din Vechiul regat spre lagărele de exterminare de la Belzek. Aceste proiectate deportări n-au mai avut loc. Mai mult, în 1943 şi 1944 anumite categorii de evrei (orfanii, evreii din Dorohoi, cei deportaţi pentru sustragerea de la munca forţată) au fost repatriate din Transnistria şi s-a înlesnit emigrarea evreilor spre Palestina. Aceste măsuri au permis supravieţuirea a aproximativ jumătate din numărul evreilor români. Pentru o ţară ca România, a treia în Europa ca mărime a populaţiei evreieşti, o ţară aflată în orbita Germaniei naziste, un procent de supravieţuire de 50% este foarte mult. Chiar Transnistria, cu toate ororile ei, a avut un procent de supravieţuire mult mai ridicată decât zonele din Ucraina aflate sub control german".

Iată cuvinte, conchide dr. Dan Zamfirescu pe care le-am dori citite nu doar în revista "22", în româneşte, ci pe o plăcuţă din -Muzeul Holocaustului", în care lucrează acum, pe un loc atât de important, unul dintre fiii acelor evrei români salvaţi de la "soluţia finală!"

TEȘU SOLOMOVICI - ziarist, scriitor

Mareșalul Antonescu cel adevărat din stenograme

Cei aproape patru ani de guvernare ai mareșalului Ion Antonescu continuă să focalizeze atenția cercetătorilor istoriei contemporane a României și să provoace vii controverse. Patriot sau criminal de război, soldatul care a redat neamului mândria sa națională după ciuntirea țării din 1940 și a recuperat pentru o vreme Basarabia și Bucovina răpite de bolșevici, sau dictatorul care a trimis armata română să piară cu zecile de mii în stepele rusești, conducătorul care s-a bătut pentru binele poporului său dar a fost nemilos cu evreimea basarabeană și bucovineană deportând-o în Transnistria, Ion Antonescu rămâne încă o personalitate care se cere descifrată. Stă, în acest sens, la îndemâna istoricilor și cititorilor preocupați de tainele istoriei un corpus de documente de o valoare inestimabilă: „Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri" în anii guvernării lui Ion Antonescu, editate de Arhivele Naționale ale României. Aproape jumătate de secol ele au stat sub lacăt, aproape nimeni nu a avut acces la ele, și abia după Revoluția din decembrie 1989 cercetătorii au ajuns la această comoară. Pentru că, întradevăr, cronicarii istoriei recente a românilor văd în acest material arhivistic o adevărată comoară. Inițiativa publicării corpusului de „Stenograme ale ședințelor Consiliului de Miniștri-Guvernarea Ion Antonescu" aparține profesorului Marcel-Dumitru Ciucă

care, împreună cu Maria Ignat, au pus în circulație până acum primele nouă volume (perioada septembrie 1940 – decembrie 1943), următoarele, de fapt ultimele două volume (X-XI), urmând să apară în curând.

Integral, fără cenzură, fără tăieturi arbitrare

Dacă vrei să-l cunoști pe adevăratul Ion Antonescu atunci nu poți face abstracție de aceste stenograme. Mareșalul a condus personal majoritatea ședințelor Consiliului de Miniștri, inclusiv cele ale Consiliului Economic, prezență foarte activă, prezentând situații, criticând sever, propunând soluții, biciuind responsabili corupți, batjocorindu-i pe miniștrii leneși,

Întoarcerea din Transnistria, Basarabia și Bucovina, aprilie 1942

ordonând anchete și controale inopinante, umblând personal prin țară, străduindu-se să miște inerții și angajându-se pretutindeni să facă dreptate. Autocrat, intempestiv, amenințâmd mereu cu plutonul de execuție, mareșalul vorbește mult, profetic, justițiar, convins că a fost ales de Providență să salveze România și neamul românesc. El are câteva marote obsesive: „salvarea României", „purificarea țării de străini", „bolșevicii ruși care au răpit Basarabia și Bucovina", „recuperarea Transilvaniei ocupată de unguri", „jidănimea care a supt țara", „necesitatea ca toată lumea să pună umărul la victoria împotriva dușmanilor" etc. Iată doar câteva din temele discutate de mareșal în sedințele Consiliului de Miniștri: aducerea gazului metan la București, arestarea asasinilor lui Nicolae Iorga și V. Madgearu, problema chiriilor, asigurarea protecției refugiaților polonezi, legea pentru lichidarea bunurilor evreiești, pensiile invalizilor, asigurarea populației cu pâine, carne, zahăr, lemne și pește, fărădelegile comise în întreaga țară de Mișcarea Legionară împotriva evreilor, Regimul Dunării maritime, numirea funcționarilor administrativi în Basarabia, statutul Transnistriei, relațiile economice româno-germane, deportările evreilor basarabeni și bucovineni, prețul grâului, problema răscumpărării concesiunii chibritelor către suedezi în 1929, situația românilor de peste Bug nemulțumirile muncitorilor de la Uzinele Copșa Mică-Cugir, evacuarea țiganilor, măsuri de apărare antiaeriană, ajutorarea populației sinistrate în urma inundațiilor, convobirile la Marele Cartier German cu Führerul Hitler, finanțarea trupelor germane din România, bunurile expropiate de la Elena Lupescu, amanta Regelui Carol II, sfințirea Catedralei din Chișinău, recrudescența legionară și condamnarea ei, raporturile cu monarhia, regina Elena și regele Mihai I, situația românilor din Transilvania de Nord și despre măsurile de sprijinire a lor și a refugiaților, despăgubirea celor care au suferit din cauza bombardamentelor, propaganda făcută în țară pe tema înfometării populației ca urmare a exportului de produse făcute de Guvern în Germania, etc., etc. – un evantai uriaș de probleme care acoperă viața națiunii într-un moment de criză acută. Volumele cu „Senogramele Consiliului de Miniștri" cuprind și cele conduse de Mihai Antonescu, vice-prim-ministru. În cursul anilor de guvernare, mareșalul a fost bolnav, suferea de o boală misterioasă, greu de diagnosticat. La deschiderea uneia dintre ședințe, adjunctul mareșalului comunica miniștrilor:"Credința mea este că mareșalul este bolnav din cauza oboselii și enervării". Este perioada marei încleștări de armate de pe frontul Donului, care la sfârșitul lunii Decembrie 1942 s-au soldat cu anihilarea trupelor române de la Stalingrad.

„Stenogramele", marcând an de an, lună de lună, uneori zi de zi, existența lui Ion Antonescu devin un soi de „Jurnal militar și politic" al Mareșalului. Un seismograf nu numai al celor petrecute în mintea Conducătorului, ci și al tumultului sufletesc, necenzurat, necontrafăcut, stare autentică.

TITUS STOIKA – avocatul apărării

„Am fost numit apărător al mareşalului ION ANTONESCU – la Tribunalul poporului – alături de decanul Baroului Ilfov C.P. Bălăceanu – la începutul lunii mai 1946. Procesul s-a judecat într-o atmosferă grea – ostilă justiţiei – nemaiîntâlnită în viaţa mea de 25 de ani de avocat. Depăşind orice limită de suportat – cu toate că am urmărit cu mare atenţie, clipă cu clipă – cu mintea şi sufletul – dezbaterile în şedinţa ale procesului la fond – nu am pledat – căci presimţeam fatala sentinţă.

La un moment dat, în plina încordare a atenţiei asupra unei depoziţii mincinoase a unui martor fals al acuzării – căruia i-am cerut arestarea – se sting brusc toate luminile becurilor din sala de şedinţă, şi pe neaşteptate, apare pe un ecran instalat pe perete, în spatele sălii – un film vorbitor – care evoca scene sângeroase din schingiuirile şi masacrările evreilor din Transilvania şi Germania hitleristă. Voci sălbatice din sală, strigau şi cereau cu violenţă "moarte acuzaţilor" – atribuind Mareşalului Ion Antonescu – vina acestor fapte odioase – ce nu aveau nici o legătură cu dosarele din proces. A pledat pentru Ion Antonescu numai avocatul Bălăceanu: invocând vinovăţia sa (!.?) şi solicitând doar indulgenţa juriului! Faptul că nu am pledat la fond şi nici nu am privit la "film", deşi, voci rebele din sală, cereau insistent şi ameninţător: "şi avocaţii să se uite la film", s.a. – au nemulţumit pe cei interesaţi şi, care, recunoscându-mă ca pe un neînfricat apărător al adevărului – şi împotriva comunismului – în faţa tuturor instanţelor militare ale ţării, au pus la cale o odioasă înscenare ca să-mi ia viaţa. La 28 mai 1946 am fost arestat şi băgat în subsolul Ministerului de Interne, în celula nr. 7, unde a locuit înaintea mea timp de 3 luni mareşalul.

Cercetările făcute au spulberat "infamia" şi am fost eliberat la 1 iunie 1946 fără să ştiu nici până azi, dacă delatorii şi-au primit conform legii, osânda. În aceeaşi zi Mareşalul a fost executat.

La 21 mai 1946, pe baza procurilor ce mi-au dat: Ion Antonescu, Mihai Antonescu şi generalul Pantazi (fost ministru de război) de a le susţine recursurile făcute contra Sentinţei Tribunalului Poporului nr. 17 din 17 mai 1946 (de condamnare la moarte), luând alături de mine pe distinsul coleg şi mare român – oltean: avocat Sebastian Teodorescu – fost Decan al Baroului Lăpuşna şi Primar al Chişinăului – am redactat motivele de recurs şi, în faţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, prezidată de Primul Presedinte ION CIREŞ – jurist de înaltă valoare şi vestit magistrat şi, în Complet de 36 de magistraţi superiori – asesori, la 25 mai 1946 am pledat, invocând violarea flagrantă a textelor de cod şi procedura (colaborată cu lipsa totală a probelor de vinovăţie, sa.).

Sala de sedinţe a Înaltei Curţi (Nr. 2) – arhiplină de spectatori turbulenţi care întrerupeau insolenţi cuvântul apărării şi pe care cuvântul de solemnă autoritate şi clopoţelul de şedinţă, scuturat agitat de primul preşedinte, cu avertizarea că evacuează sala cu poliţia îi linştea; de ziarişti de variate culori politice, familiile îndurerate ale condamnaţilor.

Generalul P. Angelescu, generalul Ion Antonescu

Darul Mareşalului

Pronuntarea Deciziei s-a fixat la 27 mai 1946. După terminarea pledoariei mi s-a inventat o nouă "înscenare" – care a condus la arestarea mea din nou la 6 iunie 1946 – şi am fost băgat în Celula nr. 16 – din subsolul Ministerului de Interne.

S-a găsit în buzunarul mantalei mareşalului Ion Antonescu – o scrisoare scrisă şi semnată de el pentru mine, cu conţinutul: "...dăruiesc dlui avocat Stoika Titus: mantaua mea de mareşal şi ceasul de aur "Movada" – ca recunoştinţă îi mulţumesc pentru frumoasele sentimente de camaraderie manifestate în tot cursul procesului – cu atâta suflet şi devoţiune, pentru apărarea vieţii mele zbuciumate în lupta cu duşmanii Patriei. I. Antonescu".

Mişcat de acest nobil gest (i-am spus că-i mulţumesc din inimă – dar nu-l pot primi întrucât eu nu l-am apărat din vreun interes, ci din suflet ca pe un ostaş de elită al armatei noastre, nevinovat, căzut în năpastă) i-am înapoiat scrisoarea băgându-i-o în buzunarul mantalei unde a fost găsită după "Execuţie" prin împuşcare, de serviciul Siguranţei.

Menţinut nevinovat arestat, în celula nr. 16 de la 6 aprilie 1946 – timp de 26 de zile s-au făcut, la cererile mele disperate din celulă cercetări şi Dosarul nr. 10353/1946 a fost înaintat Procuraturii Curţii Marţiale – care a clasat afacerea – şi a dispus eliberarea mea din celulă pe ziua de 3 iulie 1946.

Fiind în celulă – locot. Petrescu – şeful închisorii – care a asistat la executarea "sentinţei" mi-a comunicat emoţionat că Mareşalul Ion Antonescu – în "ultimul său cuvânt" înainte de a fi împuşcat (executat) – a spus cu voce tare adresându-se soldaţilor care asistau pe coasta dealului Jilava: "Duc în mormânt amărăciunea ce am făcut-o fără voia mea – unui suflet mare de român avocatul Titus Stoika – care din cauza mea e închis şi suferă în celulă nevinovat".

"Eu am fost eliberat din celulă la 3 iunie 1946 şi el împuşcat la 1 iunie 1946 – la Jilava."

Istoria ca telenovelă

Ion Antonescu nu credea în complot

Pe 30 iulie 1944, Mareșalul Antonescu, decide să plece pentru 20 de zile la Olănești – Vâlcea, la o cură balneară. Se știe că la București Complotul Generalilor, cel care-l va răsturna pe Mareșal, era în toi. În noaptea de 13 spre 14 iunie 1944, se făcuse deja joncțiunea între grupul generalilor, condus de Constantin Sănătescu, și Emil Bodnăraș, reprezentant al PCR și al Moscovei. Regele primise de la Lucrețiu Pătrășcanu, în numele comuniștilor, încredintarea că-și va păstra tronul. Șeful Casei Militare a Palatului făcea deja vizite pe front, contacta ofițeri superiori în numele Regelui.

Opoziția transmisese deja, la 22 iunie 1944, Planul de răsturnare a Mareșalului.

În aceste condiții, tam-nesam, Antonescu decide să plece din București și, evident, și de pe front, pentru 20 de zile. În Memoriile sale, publicate în 1981 de prof. Constantin Drăgan, colonelul George Magherescu, șef al Biroului III Operații de la Cabinetul Militar al Mareșalului, dezvăluie ce și-a spus când colonelul Davidescu l-a anunțat de intenția șefului său: „(...) plecarea la Olănești și intrarea Mareșalului ca într-un sac, în acea văgăună, era echivalentă cu o semiabdicare. Plecarea Mareșalului din mijlocul Armatei, depărtarea lui de front, ruperea contractului cu Armata, cu ministerele, cu viața Bucureștilor, era o situație ce merită să dea de gândit".

Drept argument, colonelul Magherescu

invoca postura specială a Mareșalului: „Izolându-se acolo, reducea la ultima expresie contactul cu țara și cu guvernul. Mareșalul nu era omul care să stea mai mult de 48 de ore departe de freamătul activității de conducere. El nu era un Hitler sau un Stalin, care, dintr-un turn de fildeș, să conducă invizibil poporul său (...) Țara, colaboratorii, cât și dușmanii, se obișnuiseră cu prezența lui cotidiană, pretutindeni. Era evident că dispariția lui subită lăsa un mare gol, în care putea să se infiltreze orice acțiune diversionistă".

ASUMARE. Omul care se impunea doar dacă era prezent, sancționând, alintând, mustrând, premiind, își asuma benevol, din 2 august 1944, o viață de pensionar. Își amintete George Magherescu: „Din ziua următoare începe tratamentul. Oricine îl poate vedea trecând dimineața la ora 8, urmat de valetul său, care-i ducea halatul, întovărășit de doctorul Zilișteanu, spre instalația de băi, unde rămânea o oră.

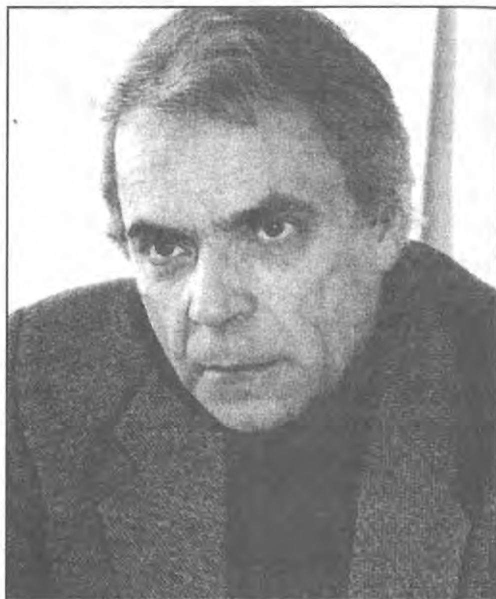
După aceea, tot pe același drum, fără nici o măsură de protecție, revenea la vila particulară, aflată la intrarea în localitate, unde-și fixase reședința. Acolo lua și masa. Dupa-amiază, urmat de toată suita, făcea o plimbare la izvoare". Invitat de Hitler la Rastenburg, Mareșalul părăsește cura balneară în după-amiaza zilei de 3 august 1944 și se întoarce la Olănești, ca și cum ar fi mers să dea un telefon, pe 5 august, după-amiază, „unde și-a reluat cura cu același calm imperturbabil". Îl scoate din văgăună, cum îi spunea colonelul, doar ofensiva sovietică din primele ore ale zilei de 20 august 1944. Pleacă de la Olănești pe front și revine la București pe 22 august seara, mergând direct la Președinția din Piața Victoriei. Cum se explică această nebunie de a pleca din București și de pe front 20 de zile, lăsând complotiștilor nu numai spațiul de manevră, dar și sentimentul că a obosit, că a renunțat la bătălie, creând în Armată și în Administrație starea de spirit propice trecerii într-altă barcă? Oricat ar părea de straniu, răspunsul dat de documente și memorii e acesta: Mareșalul nu credea în existența unui complot. Știa, fusese avertizat, avea informații de la serviciile secrete, dar nu credea. La interogatoriul din 14 aprilie 1946, Eugen Cristescu, seful SSI, recunoaște că Serviciul știa de pregătirea loviturii de stat: „Am avut un buletin politic, o concentrare de informații din mai multe surse. Mareșalul nu credea".

Ion Antonescu cu prilejul serbărilor de la Tohani, august 1942

ACUZAȚIA DE A-L FI "APĂRAT" PE MAREȘAL

Cunoscutul critic și istoric literar, prof. dr. Nicolae Manolescu, astăzi diplomatul României la UNESCO, a fost acuzat, în urmă cu câțiva ani, mai exact în decembrie 1995, de pro-antonescianism și de antisemitism. Scandalul l-a provocat o nevinovată recenzie semnată de scriitorul de origine evreiască Mihai Stoian, în revista „România Literară", la cartea istoricilor Florin Constantiniu și Ilie Schipor intitulată „Trecerea Nistrului - 1941. O decizie controversată" (Editura Albatros). Recenzia a stârnit nemulțumirea unor cititori ai revistei, cărora profesorul Nicolae Manolescu, directorul „României Literare", le-a răspuns într-un editorial. Era vorba de Lya Benjamin, cercetător în istorie, și de Radu Ioanid, director la Muzeul Holocaustului din Washington.

„Spațiul nu ne permite să publicăm cele două intervenții, scrie Nicolae Manolescu...Cele două replici nici nu pretind a contribui la rezolvarea controversei, la care se referă cartea recenzată, stârnită de decizia lui Antonescu din 1941, de a continua să angajeze armata română într-un război care trecea frontiera dintre teritoriile românești pierdute cu un an mai devreme și se aventura în teritorii străine. Problema lor este dacă antisemitul mareșal merita a fi reabilitat. Problema pe care, cel puțin din acest unghi, dl. Stoian nu și-o pune. Las la o parte faptul că publicam de regulă numai replici la obiect, spre a menționa un fapt care mi se pare grav în măsura în care împiedică știința, în cazul de față, istoria, să-și facă obiectiv și onest datoria. Acest fapt consta într-o deplasare a accentului de pe ansamblul unui fenomen pe una singură dintre laturile lui și care devine o preocupare exclusivă, acaparantă. Această deplasare se produce frecvent când este în discuție rolul istoric al lui Antonescu.

Despre oricare dintre aspectele personalității sale este vorba, deplasarea cu pricina ne reamintește că mareșalul i-a persecutat pe evrei. Nu mă număr printre simpatizanții lui Antonescu. Dar doresc să fie tratat ca toate personajele istorice, fără menajamente, ca și fără exagerări, punându-i-se în lumină atât meritele, cât și defectele, în raport, desigur,

cu contextul istoric. Comunismul s-a făcut vinovat tocmai de încălcarea acestei reguli a științei istorice. Din întreaga acțiune antonesciană, el a reținut, conform cu tendința lui de a reduce universul istoric și moral de la mijlocul acestui secol la înfruntarea dintre comunism și fascism (sau nazism), numai antisemitismul.

Recenzia d-lui Stoian încearcă să evite o polarizare atât de simplistă, arătând că mobilul principal al gesturilor politice și militare ale mareșalului a fost antibolșevismul său, antisemitismul său fiind departe de acela al multora dintre contemporanii săi. Nu stă în intenția mea să intru în detaliile acestei dezbateri. Nici să neg documentele acablante pe care d-na Benjamin și dl. Ioanid le evocă. Dar nu cred că e bine să încurajăm la infinit tendențiozitatea acelor luări de poziție care, indiferent de subiectul aflat pe tapet, aplică mareșalului o unică etichetă, ignorând absolut toate celelalte laturi ale acțiunii și personalității sale. Toata istoria se rezumă astfel la o chestiune de cifre: dacă au fost „aproape 200.000" de deportați, din care 100.000 au pierit, cum scrie d-na Benjamin, sau 250.000 de morți, cum scrie dl. Ioanid. Puteau să fie de zece ori mai puțini, și crima ar fi fost la fel de oribilă, fără a răpi însă mareșalului, ca personaj pe scena istoriei, dreptul la o apreciere completă și corectă a rolului său..."

din revista "România literară"

Regele Mihai, Ion Antonescu, Horia Sima de Bobotează, 1941

Mareşalul ca deţinător al puterii personale, totalitare şi supreme

Amplificarea şi extinderea măsurilor şi a legislaţiei antievreieşti pentru eliminarea cvasitotală a evreilor din viaţa societăţii româneşti sunt legate, nemijlocit, de evenimentele din 5, 6 şi 14 septembrie 1940, de instaurarea Statului Naţional-Legionar, ce se autodefinea naţionalist-creştin şi totalitar. Acest nou tip de totalitarism, de coloratură fascistă, atât prin politica antidemocratică, generală, cât şi prin cea antisemită, pe care le promova, a fost instalat prin decrete regale, semnate de Carol al II-lea şi, apoi, după abdicarea acestuia, de regele Mihai I, pentru a-l investi cu puteri depline şi nelimitate în conducerea statului pe generalul Ion Antonescu. S-a creat o nouă instituţie politică, aceea de Conducător al Statului Român, investit cu puteri discreţionare. El concentra atât atribuţiile puterii legislative, cât şi pe cele ale puterii executive. În acest context, Ion Antonescu şi-a asumat dreptul fundamental de a iniţia şi decreta legile ţării. Cumulând totalitatea puterilor politice, de legiferare şi guvernare, fiind, în acelaşi timp, comandantul suprem al armatei, Conducătorul Statului se afirma, după modelul Führerului, ca deţinător al puterii personale, totalitare şi supreme.

Astfel, legislaţia antievreiască, emisă în perioada regimului antonescian (1940-1944), prin legi decretate de Conducătorul Statului, poartă, în principal, amprenta concepţiilor sale politice, profund antisemite, bazate pe un Weltanschauung rasist, de culpabilizare a poporului evreu; politica sa antisemită nu a fost doar o problemă de conjunctură şi nici doar rezultatul unor constrângeri exercitate din partea lui Hitler...

Mareşalul nu a aderat la politica "Soluţiei finale" a Germaniei naziste, dar numeroasele sale declaraţii publice sau la consfătuirile restrânse, rezoluţiile sale puse pe documentele interne de stat, indică hotărârea sa de a izgoni populaţia evreiască din România (a opera o "purificare etnică"", sau o "deziudaizare a societăţii româneşti", curăţirea ei de acest "vâsc", de această "neghină"), prin deportarea în Transnistria şi aruncarea ei dincolo de Bug sau în alte teritorii, în funcţie de deznodământul războiului şi de modul în care Führerul va soluţiona această problemă pe plan european. Ce-i drept, mareşalul a acceptat atât ideea, cât şi practica politicii de facilitare a emigrării evreilor, în special a celor bogaţi care îşi lăsau aici averile, considerând că o atare politică ar fi în interesul statului român şi al regimului pe care îl conducea.[1]

---

[1] Fragment din articolul publicat în „Evreii din România între anii 1940-1944“, vol.1, (coord. Lya Benjamin), Hasefer, 1993.

Radu Ioanid şi „Lotul Antonescu în ancheta SMERŞ, Moscova"

În ziua de 31 august 1944, evenimente aprige s-au petrecut la Bucureşti: mareşalul Ion Antonescu, conducătorul statului român, după ce fusese doborât de conspiraţia care îl avea în frunte pe Regele Mihai I, a fost predat unei gărzi comuniste. O săptămână mai târziu, el a fost răpit, predat sau luat cu forţa, spuneţi actului cum doriţi, de agenţii sovietici. Împreună cu Ion Antonescu erau duşi în captivitate colaboratorii săi cei mai apropiaţi: prof. av. Mihai Antonescu, ministrul de Justiţie, ministrul de Externe şi vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, generalul Constantin Pantazi, ministrul Apărării, Constantin Z. (Piki) Vasiliu, Inspectorul general al Jandarmeriei şi subsecretar de Stat la Ministerul de Interne, Eugen Cristescu, şeful Serviciului Special de Informaţii (SSI), generalul Comstantin Pantazi, ministrul de Război, prof. Gheorghe Alexianu, Guvernatorul Transnistriei, generalul Constantin Toblescu, şeful Direcţiei Siguranţei şi Ordinei Publice din Inspectoratul General al Jandarmeriei, soţia mareşalului Maria Antonescu, preşedinta Consiliului de Patronaj, Comisarul Guvernului pentru problemele evreieşti Radu Lecca, colonelul Mircea Elefterescu, prefectul Poliţiei oraşului Bucureşti, Guvernatorul Transnistriei prof. Alexianu şi Maria Antonescu, soţia mareşalului.. Cum au ajuns prizonierii la Moscova şi cum au fost trataţi în timpul anchetelor? Ce-au vrut să ştie anchetatorii ruşi de la ei? Ce au mărturisit Antonescu şi oamenii săi anchetatorilor de bună voie şi ce au fost siliţi să semneze? Au fost maltrataţi sau au beneficiat de un regim privilegiat? Şi de ce au fost readuşi la Bucureşti? Iată întrebări la care nu numai istoricii caută răspunsuri, ci şi mulţi cititori preocupaţi de enigmele epocii. Documentele au stat ferecate în Arhiva Centrală a Serviciului Federal de Securitate al Federaţiei Ruse (Federalnaya Sluzhba Bezopasnosti – FSB) vreme de 60 de ani, şi apoi, microfilmate, au ajuns la Washington, în Arhiva Muzeului Memorial al Holocaustului din Statele Unite. După cum informează îngrijitorul ediţiei, istoricul Radu Ioanid, este pentru prima oară când FSB permite publicarea integrală în străinătate a unui dosar din arhivele sale (vezi: „Lotul Antonescu în ancheta SMERŞ, Moscova, 1944", editura POLIROM, 2006). Grupul român în frunte cu mareşalul Antonescu a fost anchetat de zbirii SMERŞ, (o prescurtare a sintagmei „Moarte spionilor"), serviciul de contraspionaj militar sovietic, care se desprinsese de NKVD, principalul serviciu de spionaj sovietic, şi activa autonom, sub conducerea fiorosului general Victor Abakumov. SMERŞ se afla sub comanda directă a lui Stalin. Drumul parcurs de demnitarii români arestaţi, din „Salonul Galben" al Palatului Regal din Bucureşti şi până la Moscova, tur-retur, poate fi urmărit acum mai lesne şi cu spor. Cunoaşterea istorică face un mare pas înainte.

În prefaţa cărţii sus-amintite, Radu Ioanid face un expozeu al evenimentelor care s-au derulat: la 31 august 1944, generalii sovietici Burenin şi Tevcenkov, din ordinul lui Stalin, au cerut prim-ministrului Sănătescu permisiunea de a-i vizita pe foştii conducători români arestaţi. Generalii sovietici au intrat în casa din Vatra Luminoasă, însoţiţi de o gardă numeroasă de

Regele Mihai și mareșalul Antonescu la parada din 10 mai 1942

soldați și agenți, și fără multe vorbe i-au luat cu ei pe arestați și i-au transportat la Moscova.

Imediat după ce trenul a intrat în capitala Uniunii Sovietice, prizonierii au fost preluați de o echipă a serviciului de contraspionaj militar sovietic SMERȘ, duși la Galitzin, o mică localitate la o oră depărtare de Moscova și închiși într-o vilă. Anchetatorii și paznicii SMERȘ nu i-au maltratat, hrana era bună, adesea li se serveau icre negre și șampanie. Iar vodca și vinul negru erau nelipsite. Li s-au adus cărți ale unor autori clasici francezi, și un traducător le citea în fiecare zi ziarul partidului, „Pravda". Translatorul era un ofițer sovietic evreu, care i-a însoțit încă din București, si purta numele conspirativ „Vultur", ulterior el a fost înlocuit cu un alt ofițer, pe nume Grigore Carpovici Kalinin. Cei cinci prizonieri au fost supuși unor anchete serioase abia după capitularea Germaniei naziste, la 9 mai 1945. Câteva zile mai înainte, la 5 mai, generalul Abakumov i-a anchetat pe deținuții români, punându-le, după cele relatate de generalul Pantazi în memoriile sale, întrebări neimportante. Prizonierii știau că această viață roză nu va ține la nesfârșit, dar deocamdată se străduiau să-și păstreze verticalitatea și se bucurau de tratamentul ciudat de binevoitor al anchetatorilor. Când gândești cine conducea treburile serviciilor secrete sovietice, fiare ca Abakumov, sau Lavrentie Beria, și cui îi raportau aceștia, pare mai mult decât ciudat modul cum au fost tratați prizonierii români la Galitzin. O lună mai târziu, viața pastorală de la Galitzin s-a încheiat, și prizonierii au fost mutați.

Ce dezvăluie interogatoriile la care au fost supuși românii din „Lotul Ion Antonescu"?

Un singur om din „Lotul Ion Antonescu a lăsat o mărturie scrisă despre captivitatea

sovietică: generalul Constantin Pantazi. În cartea „Cu mareșalul până la moarte", apărută după încheierea celui de-Al II-lea Război Mondial", generalul Pantazi dezvăluie neobișnuita ospitalitate cu care au fost tratați la Moscova prizonierii, menu-urile cu icre negre și vodcă din belșug. Istoricii vor avea ce specula pe tema acestei curioase ospeții. Mareșalului nu-i erau pe plac icrele negre și vodka rusească. Nici ospitalitatea grețoasă a SMERȘ-ului. Îi era foarte clar că-l așteaptă condamnarea la moarte. Procesul-verbal al primului interogatoriu la care a fost supus de locotenent-colonelul Lihacev, locțiitorul șefului Biroului de anchete al Direcțiunii Generale SMERȘ, ne dezvăluie un militar care nu are de gând să-și milogească salvarea.

Mareșalul a înțeles că soarta sa e pecetluită, el a cerut hârtie de scris și i-a spus generalului Pantazi: „Eu voi fi executat sigur. Nu-mi rămâne de făcut decât să încerc să vă salvez pe dumneavoastră și voi încerca". A scris un memoriu și apoi, la 14 iunie 1945, a încercat să se sinucidă spânzurându-se. Alertat, șeful SMERȘ, generalul Victor Abakumov, a dat ordin ca arestații să fie supravegheați de aproape, 24 de ore din 24. Pe 16 iunie, generalul sovietic Abakumov s-a deplasat la vila-închisoare și-i a anchetat personal pe prizonieri. Apoi, Abakumov a ordonat ca Ion Antonescu și ceilalți prizonieri să fie transportați imediat la teribila închisoare Lubianca. Aici, românii nu vor mai vor fi deținuți împreună, anchetarea lor va continua, separat, până la jumătatea lunii aprilie 1946, când vor fi transportați, sub excortă, înapoi la București.

Readucerea „lotului Ion Antonescu" înapoi, acasă

La întrebarea anchetatorului dacă se socoate vinovat de războiul care l-a purtat împotriva URSS, mareșalul răspunde: „Da, recunosc." În continuare recunoaște că devenind Conducătorul României, la începutul lunii septembrie 1940, el a întărit legăturile României cu Germania și a permis trecerea armatelor mecanizate germane spre Balcani. Recunoaște și faptul că în timpul războiului, „am dat Germaniei material strategic și produse agricole". Întrebat de ce a făcut acestea, mareșalul răspunde: „Dacă aș fi refuzat alianța cu Hitler; armata germană ar fi ocupat România. În prima jumătate a lunii mai 1941, fără preîntâmpinare, am fost chemat de Hitler la cartierul său, care atunci era în orașul München. Întâlnirea a avut loc într-o vilă, Hitler mi-a comunicat că a hotărât să atace Uniunea Sovietică. Atacul se va produce pe neașteptate, și se va desfășura de-a lungul graniței de la Marea Neagră și până la Marea Albă. Dacă voi refuza, România va fi distrusă de Uniunea Sovietică. Hitler a mai spus că România trebuie să participe la război, pentru că URSS a luat României Basarabia și Bucovina de Nord. Numai în alianță cu Germania, România poate să primească înapoi Basarabia și Bucovina. Hitler a subliniat că pentru ajutorul pe care îl voi da în acest război, noi vom primi nu numai Basarabia și Bucovina, ci și alte teritorii sovietice până la Nipru..." Mareșalul a recunoscut că „după ocuparea Odesei, în octombrie 1941, comandantul Armatei a 4 române, care se găsea acolo, generalul Iosif Iacobici, mi-a raportat că patrioții sovietici au aruncat în aer Comandamentul român și că au murit aproape 130 de ofițeri și soldați. Raportând acest lucru, Iacobici mi-a cerut permisiunea de a executa acte de represiune contra populației. Eu am fost de acord." Anchetatorul Lihacev l-a întrebat pe Antonescu dacă represiunile îi vizau pe cetățenii sovietici din Odesa, care nu au avut nici un amestec cu explozia. „Da, răspunde Antonescu, fiindcă era greu să-i descoperi pe vinovați". Întrebat dacă a mai dat asemenea ordine de împușcare a populației civile, Antonescu răspunde: „La începutul anului

Ion Antonescu și generalul Hansen în parcul vilei de la Sinaia, septembrie 1942

1941, sau 1942, un funcționar de la Ministerul de Razboi mi-a raportat că pe teritoriul ocupat de noi deseori sunt cazuri cand soldații români sunt atacați. Pentru a împiedica atacarea lor de catre populația civilă, am dat ordin ca pentru fiecare militar român omorât să fie împușcați câte 100 de cetățeni sovietici... Acest ordin a fost folosit numai pentru a speria populația." Când anchetatorul îl acuză că numai la Odesa și în împrejurimile Odesei „au fost omorâți, spânzurați și batjocoriți mai mult de 200.000 de cetățeni sovietici", mareșalul răspunde iritat: „Eu nu permit să se afirme că toate aceste daune și omoruri au fost făcute de armatele române. E adevărat, și eu nu neg împușcarea cetățenilor sovietici, dar vă rog sa credeți că de nimicirea în masă a cetățenilor sovietici se ocupau germanii". Mai târziu, la București, în cursul Procesului, Ion Antonescu va încerca să dea o explicație militară, cu alte cuvinte să justifice nu numai masacrele de la Odesa, ci și deportările evreilor din Basarabia și Bucovina. „Nu-mi însușesc crimele, a declarat Ion Antonescu. Nici acelea îngrozitoare de la Odesa. Am dat ordine de represalii și câți să fie omorâți... Dar când operațiunea s-a transformat în masacru, Comandamentul Armatei și șeful Statului Major care erau prezenți trebuiau să intervină și să mă avertizeze. Nu au făcut nici una, nici alta...Totul mi s-a ținut ascuns...Am deportat evreii din Basarabia și Bucovina pentru motive de siguranță politică militară și pentru siguranța lor proprie...Execuția a fost însă detestabilă mai ales din cauza stării de spirit care domnea atunci... Vina a fost a acelora care erau însărcinați cu execuția pentru că nu au oprit coloanele... Cert este că dacă îi lăsam pe loc ar fi fost toți omorâți de germani, cu sprijinul unor fanatici teroriști din rândurile populației românești".

E interesant de observat că anchetatorii SMERȘ nu-i pun lui Antonescu întrebări privind deportarea evreilor din Basarabia și Bucovina și nici despre zecile de mii de morți evrei din Transnistria. Celelalte interogatorii, ale lui Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, Constantin Z. (Piki) Vasiliu, Gheorghe Alexianu, Eugen Cristescu, Radu Lecca, Maria Antonescu, Constantin Toblescu și Mircea Elefterescu sunt mult mai ample decat cele ale fostului Conducător al României (cu excepția interogatoriului Mariei Antonescu, soția mareșalului, care e sumar).

Un material istoric de-o importanță esențială pentru cunoașterea omului, militarului și dictatorului Ion Antonescu, a mecanismelor regimului anilor 1940-1944 și a tragediei care a însângerat țara românească în anii celui de-Al Doilea Război Mondial.

(articol publicat în ziarul ZIUA)

Generalul Antonescu credea sincer în rolul și chemarea sa istorică

Este lesne de înțeles că ambiția sa era corespunzător de mare. Sentimentul propriei sale valori era justificat, chiar dacă nu atât în privința intelectuală, cât mai mult în privința morală și dinamică. Încă din tinerețe Antonescu era plin de dispreț aproape suveran pentru conducătorii militari și politici de atunci. Fără îndoială că el s-a ridicat cu mult deasupra slăbiciunilor acelora. Antonescu a fost un fenomen incontestabil apărut în mijlocul unei societăți al carei caracter consta de fapt în lipsa de caracter.

Natura sa era de altfel complicată, neechilibrată, adesea surprinzătoare. Aparent un «pachet de nervi», el dovedea mereu o absolută liniște sufletească și o viguroasă stăpânire de sine. Banii nu-l interesau, dar s-a bucurat de bunurile pământești fără a le căuta. În ființa sa se întruneau egoismul și o blândețe aproape copilărească. El se considera îndreptățit să aibă sentimente și înclinații pe care le condamna la alții. Aceasta dovedește o trăsătură tiranică. Era croit din stofa acelora care calcă peste cadavre, dar care sunt pătrunși totodată de forța religioasă și sunt toleranți față de slăbiciunile omenești. Lipsit de orice genialitate, acțiunile și atitudinea sa nu purtau amprenta unei strălucite spontaneități, ci mai ales a unei concentrări de voință.

El se simțea ales numai de împrejurările extraordinare și tragice prin care trecea România.

Mareșalul Antonescu a fost – și se poate afirma cu certitudine acest lucru – un dictator nefericit.

Antonescu epistolar

Scrisoare doamnei Davilla

Predeal 1937 (probabil; cu putin timp înainte de luna decembrie). La acea data, generalul Ion Antonescu era comandantul Corpului 4 teritorial. Scrisoare adresata Elenei Petricari-Davila, soție de general, fiica dr. Carol Davila și strănepoata fraților Golești).

Scumpă Doamnă,

Mă iertați că nu am răspuns imediat și mai ales că nu am alergat de a doua zi să vă văd, după cum s-ar fi cuvenit.

O neplăcere ridiculă mi-a luat, de câteva zile, și buna dispoziție și putința de a gândi serios. O banală bubă sub limbă este cauza. Cine nu a avut-o? Cine nu o are, din când în când? Vine pe neașteptate și pleacă iute cu aceeași discrețiune. La mine însă, de data asta, se încăpățânează și rămâne. De ce? Nu știu. Nu am poftit-o nici să vină, nici să rămână. Totuși persevereză. M-am gândit să nu fie

Ion Antonescu sărutând Evanghelia, martie 1941

febra aftoasă. Dar, de câte ori îmi vine aceasta în gând, mă uit în oglindă și tot nu-mi vine să cred că a putut să mă confunde tocmai pe mine.

De chestiunea de la Golești, pentru a lichida pe cele secundare, mă voi interesa de îndată ce mă voi duce la Pitești. Vă voi da răspunsul la timp. Sper că el are să fie după cum doriți.

Revenind acum la cele două scurte, dar totuși scumpe, misive ale D-voastră, vă afirm că de la primirea lor mă frământa gândul și întrebarea: cum să pot răspunde la ele în câteva rânduri?

Mi-ar trebui o întreagă și groasă carte. Câte cuvinte, atâtea idei de despicat și de frământat în capitolele vieții unui neam.

În fraze lapidare, însă tăioase și arzătoare, mi-ați reamintit: de „Patrie", de „țara fără apărare", de „concesiuni" care trebuiesc făcute pentru a o „servi, de „acte injuste și odioase" comise, de „posturile de onoare" care nu trebuiesc „părăsite" și odată cu ele și de sufletul și de inima mea.

Cât sbucium au răscolit în mine aceste săgeți aruncate atât de înfierbântate de un suflet care, ca și al multora, ca și al meu, se frământă pentru un prezent pe care atâția, conștient sau nu, îl încarcă cu atâtea păcate și de atâtea răspunderi și pentru un viitor care ne apare la toți atât de compromis?

Dar pentru că mi-ați făcut rara și mai ales atât de greu de prețuita cinste să faceți aluzie și la sufletul meu, îngăduiți-mi să-l deschid -ceea ce, vă asigur, mi se întâmplă foarte rar – pentru o clipă.

Împreună cu Patria noastră, el a constituit și va constitui pentru mine singurele adevărate altare înaintea cărora am îngenunchiat, fără rezerve și fără condiții, gândirea și energia mea. Aceasta fiindcă sufletul meu, vreau să-l redau, când că veni ceasul, tot așa de curat cum l-am primit și Patria fiindcă doresc să o văd, înainte de a muri, înălțată, respectată și temută.

Iată, scumpă Doamnă, cele două cărți cu adevărat sacre ale religiei mele. În ele am învățat de copil să citesc și pe ele le răsfoiesc și acum zilnic. Și atunci cum aș putea „ambiția" personală și „amorul meu propriu" pe deasupra intereselor Patriei mele? Pentru a o servi nu poate fi umilință.

Dar este și o limită. Nu poate fi om, în această țară, care să fi servit Dinastia cu mai multă dragoste, cu mai mult devotament, mai necondiționat și cu mai mult spirit de sacrificiu ca mine. Cât mine da, trebuie să fie mulți. Dar mai mult ca mine nici unul, fiindcă la baza devotamentului meu nu a stat nici un interes egoistic, absolut nici unul.

Totuși, fără a fi greșit cu nimic și față de nimeni, mă trezesc într-o bună zi – pe când eram în plină și unanim recunoscută ca bună și salvatoare acțiune – sub cea mai odioasă dintre acuzări. Complotam în contra capului statului. Ce oroare! Care om de onoare o poate

Anul Nou la Mănăstirea Sinaia, 1941

suporta? Ca cel mai odios dintre cei mai odioși nemernici intenționam să înfig pumnalul în spatele aceluia care, împreună cu întreaga țară, de puțină vreme, mă onorase cu atâta încredere și pusese pe umerii mei o atât de grea răspundere.

Pentru un moment am rămas uluit. Cu capul între pumnii încleștați și cu tâmplele înghețate mă întrebam: cine a înnebunit? Eu sau toți ceilalți?

Această întrebare mi-o pui încă și astăzi.

Intriga desigur. Intriga bine țesută de aceia, dinăuntru și din afara, care nu au, nu pot avea, nu trebuie să aibă nici un scrupul pentru a o împiedica. Este datoria lor.

Dar ai noștri? Responsabilii de liniștea, de conducerea și de viitorul acestui neam? Nu aveau nici o atitudine de luat? Conștiința lor nu le indica nici una? Se putea trata o astfel de chestiune ca un simplu fapt divers într-o țară în care este conștiință, este seriozitate, este ordine în treburile publice, este măsură pentru toți și pentru toate?

Șeful Statului Major complotează și nu se alarmează nimeni decât prin saloane și prin cafenele, nu se face nici o anchetă, nu se sancționează nimeni vinovat sau intrigant?

În ce țară trăim? Pe ce lume suntem? De ce patimă suntem orbiți? Ce forță ocultă din afară sau dinăuntru ne-a idioțit mințile, ne-a paralizat brațele? Ce ursită trage neamul nostru, acum când de-abia a ajuns pe culme. În prăpastie?

Mă întreb și-mi permit să vă întreb, fiindcă nu s-a găsit nimeni să-și pună și mai ales să pună această elementară întrebare. Nici primul ministru, nici un ministru și nici măcar acela al Apărării, zisă totuși națională. Nici unul, deși toți și-au rupt genunchii târându-se cu perfidia în vine și cu minciuna pe buze la picioarele Tronului.

Dar, pe deasupra tuturor nemernicilor, mari și mici, mari ca situații și mici ca suflete, cum a putut îngădui, cum a putut admite și cum a putut subscrie cu atâta ușurință la un astfel de asasinat moral? Acela care stă, trebuie să stea, mai presus de toate și de toți, care

vede trebuie să vadă, toate cu un alt ochi, care ne-a cântărit, trebuie să ne cântărească, pe toți la un loc și pe fiecare în parte cu un alt cântar și care știe foarte bine, sunt foarte sigur, de ce suntem și de ce suntem în stare fiecare dintre supușii săi?

Cum? Cum?

Știți însă că mișelia nu s-a oprit aici și la atât.

Cu Știința celor de la guvern, unii spun că chiar cu banii statului, și mulți afirmă că din îndemnul perfid al unora pe care îi și numesc, am fost doi ani târât, sub ochii înmărmuriți de aici și de aiurea, în fața acuzatorului public, învinuit fiind de o altă odioasă crimă, comisă, de astă dată, față de societatea noastră, atât de vigilența păzitoare la bunele ei moravuri. Nevasta mea și, prin consecință, și eu eram bigami.

Faceți, vă rog, o scurtă goană în memoria D-voastră și veți găsi, nu se poate să nu găsiți, nenumărate cazuri în care, în contra legii, în contra interesului general, uneori prin sfidare – cazul redeschiderii Cazinoului din Sinaia –, alteori cu ordine de sus, de foarte de sus, s-a împiedicat să iasă, în această țară, la iveală și să fie sancționate atâtea și atâtea infamii.

Fostul șef al Marelui Stat Major, acela care în timpul războiului a fost brațul drept și sufletul, dacă nu și mintea, conducerii supreme, acela care după aceea a fost atașat pe lângă regi străini și șefi de state, acela care a fost pus, în două rânduri, să conducă cea mai înaltă instituție de cultură militară, unde se formează conducătorii de mâine și caracterele, acela trebuia să fie pus în banca acuzaților la cea dintâi reclamație a unui necunoscut și a unui om care-și pierduse, prin alte acte ale sale, de mult onoarea.

A fost a doua încercare de asasinat moral. S-a terminat la Casație cu apoteoza carierei mele schițată de procurorul Curții în aprecieri care m-au copleșit, însă cu suflet de om.

A fost desigur o înfierare. Este însă de văzut dacă au simțit-o vinovații, adevărații vinovați. Gândind mereu la ei, condeiul meu îmi tremură de scârbă și de indignare.

Aceasta însă este o chestiune care mă privește personal. Cealaltă însă este de ordin moral, pentru că s-au atins foarte grav și prestigiul și interesele unei instituții de ale cărei bună conducere și rodnică activitate depind, într-o foarte mare măsură, și libertatea, și integritatea, și existența chiar a unui neam.

Când șeful unei astfel de instituții complotează într-adevăr în contra ordinei în stat, viitorul statului este total iremediabil și compromis. Numai neserioșii, inconștienții și vinovații pot judeca altfel. Nu pot intra în nici una din aceste categorii. De aceea găsesc că am datorie, o ultimă datorie, să lupt până la cel din urmă al meu suflu să se facă lumină, mai ales în această privință. Nu mai este acum vorba de încercarea de asasinare a unui om care-și face datoria, dar de aceea a unei instituții. Vinovații trebuie să-și ia pedeapsa. O cere armata, nu interesul, nici sentimentele de răzbunare și nici răutatea unui om. O cere interesul superior de moralitate și de bună ordine într-un stat.

Și cei din străinătate știu de ce am plecat de la Statul Major. Și țara și străinătatea trebuie să vadă că a fost cineva pus la gard. Eu, dacă am fost vinovatul, sau acei care au recurs la o atât de odioasă infamie ca să mă doboare din capul unei instituții.

Este deci vorba de reabilitarea unei instituții, nu de aceea a unui om. Ea poate fi făcută și trebuie să fie făcută. O aștept de la Acela de la care sunt în drept să o aștept. Nu cer, după cum se crede cu aceeași ușurință de mulți, scuze de la nimeni. Aș fi prea prost dacă aș pretinde Capului statului să iasă în stradă să mi le facă. Nici nu am gândit-o vreodată, fiindcă am o altă concepție de prestigiul de care trebuie înconjurată și aureola în care trebuie să strălucească o Dinastie.

Cer însă sancțiuni.

Aveți să mă întrebați, și cu drept cuvânt, de ce nu le-am cerut până acum?

Nu am făcut-o când trebuia, adică imediat, fiindcă șeful Partidului Liberal mi-a spus, a doua zi după înlocuirea mea la Statul Major, că „schimbarea s-a făcut fiindcă s-a spus regelui și regele a crezut că complotam în contra Lui, împreună cu Titulescu și cu Stelian Popescu". Același șef al aceluiași partid mi-a mai afirmat și mie și „complicilor" mei că deținea acesta de la primul ministru. Însă mi-a cerut să nu fac, în nici un fel, caz de această indiscreție cât vor sta la „putere".

Iată de ce am tăcut și de ce tac încă. Presupuneți cu câtă închisă dar și teribilă suferință m-am supus și mă supun cuvântului dat.

Cunoașteți acum, scumpă Doamnă, adevărul. V-am deschis cinstit și v-am lăsat să citiți o atât de urâtă pagină, încă nescrisă, din istoria statului nostru, pretins modern și civilizat.

Revenind acum la ideile cu care am început această atât de lungă, dar totuși foarte scurtă scrisoare, îmi iau îngăduința să vă întreb dacă o urâtă și blamabilă rea voință sau un mare principiu mă oprește să fac „concesiuni".

Fiind sigur de răspuns, nu-l mai aștept.

Puteți însă fi sigură că atunci când va fi nevoie să-mi servesc, și de la alt post, Patria, o voi face-o. În fața ei nici un „amor propriu" și nici o umilință nu poate exista pentru un adevărat ostaș. O voi „servi" și în viitor ca și în trecut. Până la severitate.

Vă rog însă să credeți, fiindcă ați găsit că am un „suflet și o inimă" în care ar fi interesat să „se deschidă", că el este frământat, teribil de frământat, nu numai de foarte multe nedreptăți și suferințe, dar și de foarte multe îngrijorări pentru viitorul altora și nicidecum pentru al său. Când vom mai vorbi odată, însă pe îndelete, retrași aici, în această înaltă – prin altitudine – și maiestuasă – prin priveliște "singurătate, veți afla multe... multe... multe.

În tot cazul, triste vremuri! Cu atât mai triste cu cât suntem, cel puțin așa o afirmăm zilnic, în plină „renaștere". Doamne, cu cine o facem și cum o facem? Unui foarte bun prieten, îngrijorat și el de ceea ce se petrece, care-mi cerea relații, fiind trecător peste graniță, despre unul care ar lua, cu siguranță, dacă s-ar decerna, Premiul Nobel pentru minciună, despre altul care, de la postul înalt la care a ajuns și s-a menținut, fiindcă are pântece care înghite orice și de la oricine și care se târăște pe oriunde, a făcut numai dovadă de nedemnitate, a lichelismului și a lașității și, în sfârșit, de un al treilea care vinde orice și pe oricine, numai ca să-și facă afacerile lui murdare, i-am satisfăcut cererea încheind scrisoarea cu următoarele cuvinte:

„I-am spus tot ce știu despre trinitatea de care te interesezi și care, la noi, constituie exponentul minciunei, obrăzniciei, lichelismului, lașității, îndrăznelii și imbecilității perverse și hoațe".

Este trinitatea cu care pregătim, prin complicitatea tăcerii, a răbdării și a lașității noastre, renașterea neamului.

Franța a pregătit-o pe a sa cu: Descartes, cu Corneille, cu Pascal.

Pune față în față: pe omul rațiunei productive cu acela al minciunii celei mai îndrăznețe și mai nerușinate; pe omul datoriei eroice cu acela al tranzacțiilor celor mai odioase și pe acela care a intrat în luptă cu destinul ca, prin știință, să descopere rațiunea și scopul vieții, cu aceia, de la noi, care au intrat în luptă cu morala pentru a distruge destinul neamului și trage concluzii.

Trageți-le acum și D-voastră.

Cu nețărmurit omagiu de respect și de devotament,
General Ion Antonescu
Predeal 1937.

"Ion Antonescu mi-a cerut să-l împușc"

În aprilie 1946, nu-și mai amintește exact ziua, a fost pus să păzească o celulă, "ca la carte", spunându-i-se răspicat și în termeni categorici: "Ai grijă, dacă dispare ăsta sau cumva se spânzură ori face vreo drăcie, ai să ajungi direct în fața plutonului de execuție, ai înțeles?". Când s-a uitat mai atent la deținut, nu i-a venit să creadă ochilor: era Mareșalul Ion Antonescu. Marin Chiripuci fusese avertizat de superiorii săi în privința lui Antonescu. De la ei a aflat și că, în perioada detenției de aproape doi ani de la Moscova, unde fusese închis într-un castel, Antonescu încercase să se sinucidă. Acest lucru i-a fost confirmat ulterior și de mareșal, în discuțiile pe care le-au avut.

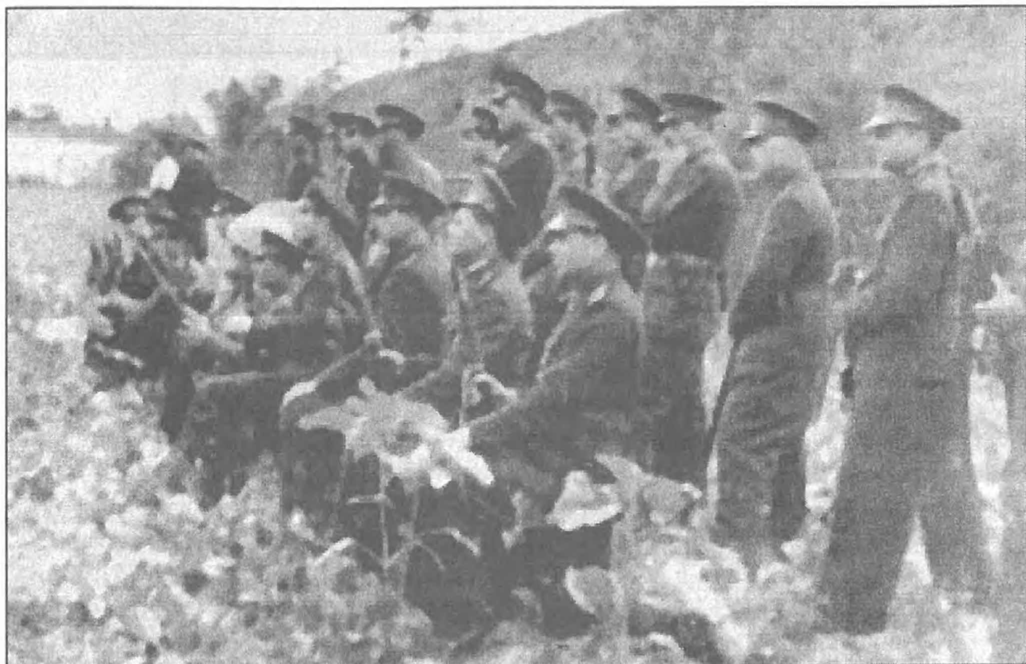
"Băi, soldat, băi, Marinică, vreau ca tu să mă împuști!". Mareșalul și-ar fi dorit să fie împușcat de Marin Chiripuci înainte de a fi condamnat la moarte

– Jurnalul Național: Ce ați discutat cu Ion Antonescu în perioada în care l-ați supravegheat la Jilava?

– Marin Chiripuci: Antonescu era un om prea demn ca să arate că îi este frică de ceea ce urma să se întâmple cu el. El se considera nevinovat. La un moment dat, mi-a spus că a recunoscut în fața Tribunalului faptul că a deportat foarte mulți evrei în Transnistria, dar a făcut acest lucru pentru a-i salva din mâna populației. Am vorbit tot timpul cu el despre locurile în care am luptat pe front și despre ceea ce mai auzeam și eu că se întâmplă dincolo de zidurile închisorii. Era și o strategie de-a mea prin care puteam să-l supraveghez mai bine ținându-l de vorbă.

– Ce comportament a avut după comunicarea sentinței?

Plutonul de execuție

– Același pe care l-a avut și inainte. Cred că în sinea lui speră să i se schimbe sentința. Mi-a spus că a fost condamnat de șase ori la pedeapsa cu moartea. Când și-a dat seama că nu va scăpa, m-a rugat să-l împușc eu, făcând parte din plutonul de execuție. Zicea că va cere, ca ultima dorință, să fie împușcat de armată, de cei pe care el i-a condus.

– Cum v-a cerut acest lucru?

– Ajunsesem să mă împrietenesc cu Antonescu, pentru că, v-am mai spus, vorbeam zilnic cu el câteva ore. Căpătase încredere în mine, dar i eu iîn el, și i-am spus și cum mă numesc. Dintr-o dată mi-a zis: "Băi, soldat, băi, Marinică, vreau ca tu să mă împuști!".

– Ce i-ați răspuns dvs.?

– Am încercat să-l calmez și i-am spus "dom' mareșal, fiți liniștit, că n-o să se ajungă până acolo".

– Ați fost martor la momentul execuției. Povestiți-ne, vă rog, cum a decurs acest episod?

– Da. Nu mai eram în gardă, așa că am asistat la tot. Era seară, pe la ora șase, când a fost executat. Dorința lui de a fi împușcat de noi, de soldați, i-a fost respinsă și a fost împușcat de un pluton de gardieni. După prima rafală, a salutat și a căzut. Apoi s-a ridicat și le-a cerut să tragă din nou, pentru că nu este mort. Atunci, șeful gardienilor l-a împușcat în cap, dar tot nu a murit și iarăși a tras în el. Nici generalul Piki nu era mort. Și-a tras din nou în ei. Antonescu murise, dar generalul Piki era tot viu, și atunci același comandant și-a descărcat arma în capul lui.

– Ce s-a întâmplat după aceasta?

– Ion Antonescu și cei cu care el a fost executat la Jilava au fost duși la crematoriu.

(din „Jurnalul Național")

Cele cinci erori ale mareşalului Ion Antonescu

Personalitatea mareşalului Ion Antonescu va rămâne subiect de controversă pentru totdeauna. Niciodată un istoric nu va reuşi să afirme cu certitudinea probelor că a descoperit adevăratul chip al acestui om bântuit de himera binelui pentru ţara sa. Ceea ce nu i se va putea contesta va fi patriotismul, dorinţa personală dusă până la sacrificiu de a-şi salva ţara dintr-o catastrofă la a cărei desfăşurare asistase neputincios între 1920 şi 1940. Dar şi Adolf Hitler a fost patriot şi mai mult ca sigur a vrut binele ţării. În rest, totul poate fi pus în discuţie. Probabil că într-o zi umanitatea se va apleca mai atent asupra unei categorii literare minore – uchronia, arta lui „ce-ar fi fost dacă..." – plictisită sau mai degrabă îngrozită de istoria sa reală. Numai în această istorie virtuală mareşalul Ion Antonescu îşi va găsi liniştea, dincolo de mormântul său fără nume. Altfel, în lumea documentelor şi a istoriei scrise, el nu se poate desprinde de imaginea şi statutul său juridic de criminal de război... 1. Prima eroare: regimul aplicat evreilor... 2. A doua eroare: cedarea suveranităţii ţării (autorul se referă

la Pogromul de la Iaşi care a fost posibil deoarece generalul, în calitate de Conducător-dictator al statului, a hotărât unilateral să cedeze Germaniei o parte a suveranităţii României, instituind în zona de dispoziţie a Armatei 11 germane, cu comandamentul la Iaşi, o autoritate străină pe pământ românesc...3. A treia eroare: decizia de a trece Nistrul...4. A patra eroare: punerea persoanei sale deasupra statului...5. A cincia eroare: tratatamentul aplicat Basarabiei şi Bucovinei ..(autorul afirmă că decizia de a transforma Basarabia şi Bucovina în guvernăminte, după ce fuseseră eliberate, „este o altă enigmă a cazulul Antonescu", n. ed.).

Iată, aşadar, cinci erori grave faţă de români, ale căror consecinţe le tragem şi astăzi. Deşi se acuză lipsa calităţilor politice ale mareşalului Antonescu, – teză neglijentă, care îi atinge şi pe Eminescu şi pe Iorga – trebuie arătat că eroul nostru a condus cu abilitate şi perfomanţă o serie de acţiuni politice, cum au fost: detronarea lui Carol II, negocierile cu partidele politice, organizarea plebiscitelor, succesele propagandei. Cauzele marilor sale erori se află atât în uzura stării sale fizice şi psihice, cât şi în faptul esenţial că a condus o dictatură care i-a oferit, prin prăbuşirea definitivă a vechiului sistem politic democratic al statului, posibilitatea şi condiţiile pentru a rămâne singur în faţa unor decizii copleşitoare.

fragment din cartea „Cele trei dictaturi" de Alex Mihai Stoenescu, RAO, 2002

Serialul „Ion Antonescu" – asumarea istoriei

DE LA STALINGRAD LA JILAVA

Opinii: Ioan Scurtu, Radu Ioanid, Alex Mihai Stoenescu, Mihail Ionescu, Petre Otu, Şerban Rădulescu-Zoner, Alexandru Florian

BBC a realizat trei programe ARENA (realizatoare – Delia Radu) consacrate personalităţii lui Ion Antonescu, rolului său în istoria României şi modului în care îşi asumă România de azi acest rol. (episodul 3)

Ofensiva germană din Răsărit mergea extrem de prost. Antonescu se angajase, însă, din onoare militară, se spune adesea, să ducă războiul până la capăt. Marea lui eroare: trecuse Nistrul, neţinând seama de avertismentele opoziţiei.

Alţi istorici atrag totuşi atenţia că oprirea la Nistru nu era chiar simplu de făcut şi că Hitler însuşi îi trimisese o scrisoare lui Antonescu imediat după campania din Basarabia.

„La sfârşitul războiului, la pace, se vor hotărî toate, avertiza Hitler, adăugând că însăşi problema Basarabiei şi a Bucovinei nu-i rezolvată prin faptul că, armata română «şi-a făcut datoria» şi gata, s-a retras din război. Deci e o chestiune mai complicată, explică Ioan Scurtu. Sigur, din punct de vedere politic acţiunea a fost greşită şi cu consecinţe dezastruoase pentru România."

O imensă eroare militară

Istoricii cad de acord că marea eroare a lui Antonescu a fost să trimită forţe mult prea mari pe frontul de Est. După gravul eşec al Germaniei în bătălia Moscovei, de la sfârşitul lui '41, Hitler decidea să restrângă frontul, reorientându-se către resursele petroliere de la Marea Caspică.

Istoricul militar Petre Otu evocă vizita generalului Keitel la Bucureşti, care i-a prezentat noul plan de luptă lui Antonescu: **„Antonescu a spus: de acord, particip cu toate forţele, iar angajamentul lui militar a depăşit chiar şi aşteptările germane. Drept recompensă pentru acest gest generos, Hitler i-a oferit un automobil de lux."**

Dar România nu era, în acel moment un stat capabil să ducă un război de anvergură la distanţe mari de ţară „şi, sigur, rezultatele s-au şi văzut" – spune Alex Mihai Stoenescu.

Şi totuşi România va ajunge să desfăşoare în Răsărit, punând la socoteală toate tipurile de trupe, cam jumătate de milion de oameni.

Şeful de stat major, generalul Iacobici, a avertizat asupra consecinţelor, cerând reducerea forţelor.

Antonescu l-a schimbat din funcţie, înlocuindu-l cu generalul Şteflea. **„Cu cât ai putere mai mare, cu atât îţi pierzi minţile mai mult, explică Şerban Rădulescu Zoner, Antonescu ajunsese să-şi piardă minţile, făcea numai ce voia el."**

Dezastrul de la Stalingrad şi negocierile secrete cu Aliaţii

A urmat, pentru **armata română, marele** dezastru de la **Stalingrad. Circa 150.000 din**

Serbarea Crăciunului dată în onoarea misiunii germane, 1940

cei aflaţi acolo au murit, au fost răniţi, au fost daţi dispăruţi sau făcuţi prizonieri.

Istoricii militari afirmă că răspunderea înfrângerii le revine în principal germanilor care aveau comanda, însă răspunderea pentru trimiterea unor forţe atât de numeroase în această bătălie şi pierderea lor îi revine lui Antonescu.

După înfrângerea de la Stalingrad, Ion Antonescu a formulat următoarea idee: **„Germania a pierdut războiul, important e să nu-l pierdem şi noi pe-al nostru"**, aminteşte Ioan Scurtu.

„Şi, din acest moment, februarie 1943, el i-a dat mână liberă lui Mihai Antonescu, ministrul de externe, să poarte negocieri secrete în vederea încheierii armistiţiului cu Naţiunile Unite."

În paralel, partidele de opoziţie duc şi ele negocieri în capitalele ţărilor neutre, în acelaşi scop, şi cu acordul lui tacit.

Culmea e că, la un moment dat, diplomaţia sovietică îi oferea condiţii mai bune lui Antonescu decât opoziţiei, în situaţia unui armistiţiu. Calculul sovieticilor era pragmatic: Antonescu avea puterea şi putea să acţioneze, opoziţia trebuia să preia puterea.

Până la capăt, alături de Hitler

De ce n-a fost atunci Antonescu cel care a gestionat trecerea de partea Aliaţilor

Unii spun că n-a avut curajul să finalizeze negocierile, alţii subliniază că voluntarismul şi încăpăţânarea lui au fost de vină, căci el era convins că e singurul în măsură să aleagă momentul potrivit.

Istoricul militar Petre Otu indică un astfel de moment favorabil ieşirii din alianţa cu Axa: martie '44.

„Este vorba de ofensivele sovietice, ofensive ale noroaielor, din februarie martie 1944, care au adus Armata Roşie pe teritoriul României. La Nistru şi la Bug frontul a fost spart. Antonescu avea atunci posibilitatea să scoată România din război. A primit un ultimatum din partea forţelor aliate din Mediterana. Generalul Wilson i-a scris un ultimatum

și i-a cerut să nu se ducă la Hitler...".

Antonescu se întâlnește cu Hitler și acesta îi va fi promis restituirea Transilvaniei de Nord, se spune adesea: așa s-ar explica de ce mareșalul a mers până la capăt alături de Germania.

Ioan Scurtu recomandă prudență în îmbrățișarea acestei ipoteze, subliniind că există două relatări privitoare la întânire: stenograma ei în limba germană și ceea ce a dictat Antonescu în avion, la întoarecerea în țară.

Între ele sunt diferențe mari. Antonescu afirmă că i-ar fi dat lui Hitler un răspuns evaziv în privința continuării războiului alături de Germania.

„Ceea nu-i adevărat", explică Ioan Scurtu, fiindcă stenograma redă o declarație extrem de clară și un angajament total. De asemenea, Antonescu dezvăluie că Hitler i-ar fi declarat că „a luat decizia să nu mai fie legat de Dictatul de la Viena și să restituie Transilvania de Nord" – chestiune despre care stenograma nu pomenește absolute nimic.

Revenit în țară, Antonescu nu dă curs ultimatului lui Wilson, remobilizează Armata a 4-a și reușește să stabilizeze frontul pe linia Iași-Chișinău și pe cursul inferior al Nistrului.

Germania, între timp, avea pregătit un plan de ocupare a României, Margareta II, dar, constatând loialitatea lui Antonescu, Hitler ordonă ca el să nu mai fie pus în practică.

De menționat că Margareta I, planul de invadare a Ungariei, care încercase să fructifice același moment, martie '44, pentru a se desprinde de Germania, a fost pus în practică.

Pe de altă parte, contraofensiva sovietică câștiga tot mai mult teren și, în vara lui '44, Antonescu ar fi dorit un front stabil pe linia Focșani-Nămoloasa-Brăila pentru încheierea armistițiului cu Aliații. Dar frontul n-a putut fi stabilizat **„tocmai fiindcă forțele românești în retragere erau slăbite ca urmare a erorii sale de a trimite trupele dincolo de Nistru, la distanțe foarte mari"** – explică Alex Mihai Stoenescu.

Așa că opoziția va fi aceea care va întoarce armele împotriva Germaniei.

23 august 1944 arestarea lui Antonescu

Din '43, fuseseră discuții între liderii opoziției, rege, diplomați și militari, iar în mai '44 și cu Lucrețiu Pătrășcanu, reprezentantul Partidului Comunist, secondat, mai târziu de Emil Bodnăraș.

La 23 august, Regele Mihai îl convoacă pe Antonescu la Palat. Are o discuție cu el, în prezența lui Mihai Antonescu și a generalului Constantin Sănătescu. Regele îi cere să iasă din războiul alături de Germania, Antonescu refuză și va fi arestat de ofițeri din garda regală.

Conducerea e preluată de guvernul Sănătescu, din care fac parte Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu și Lucrețiu Pătrășcanu și care, după cum se spune în comunicatul radioului public „dă țării față nouă, asigurându-i un viitor de liniște și prosperitate".

Proclamația Regelui anunța reintrarea României în coaliția Națiunilor Unite și cerea primirea cu brațele deschise a forțelor aliate. Sovieticii îi vor socoti însă pe români inamici și vor lua prizonieri până la 12 septembrie, data la care se semnează armistițiul.

Importanța momentului 23 august

În anii comunismului evenimentele de la 23 august au fost mistificate. Rolul comuniștilor „anti-fasciști și anti-imperialiști" a fost exagerat,

cel al celorlalte forțe – șters. După 1989, în schimb, actul de la 23 august a ajuns să fie demonizat fiindcă „a dus la bolșevizarea țării."

Petre Otu e de părere că, deși între intențiile celor care l-au înlăturat pe Antonescu și tot ceea ce s-a petrecut ulterior e o mare diferență, „raportul dintre evenimente e unul de succesiune, și nu unul de cauzalitate".

Ioan Scurtu enumeră motivele pentru care 23 august rămâne un act istoric semnificativ: **„Faptul fundamental e că România a ieșit din războiul alături de Germania și s-a alăturat coaliției Națiunilor Unite, scurtând cu 200 de zile războiul în Europa, prin efortul militar, prin sacrificiul armatei române. în al doilea rând, s-a pus capăt unei dictaturi, dictatura mareșalului Antonescu, și s-a revenit, chiar dacă pentru scurtă vreme, la un regim democratic."**

Și în opinia lui Mihail Ionescu **„e un moment extrem de important și, dacă vreți, poate fi apreciat, la retrospectivă istorică, ca fiind cam ultimul moment în care România a putut acționa, pentru a avea un cuvânt de spus în ce privește propria soartă ulterior, la Conferința de pace".**

La conferința de pace România e tratată ca țară învinsă – e vorba de balanța dintre 3 ani de război de partea Axei și 8 luni de partea Aliaților.

Totuși, cele 8 luni au avut o mare însemnătate și datorită lor Transilvania de Nord a revenit României, consideră Radu Ioanid: **„Exista în Ucraina o mișcare care a revendicat la un moment dat și părți din Transilvania. în condițiile în care România nu s-ar fi desprins de Germania nazistă, Uniunea Sovietică și Stalin nu ar fi avut nici o obligație să returneze Transilvania de Nord României. După părerea mea, România ar fi ieșit din acest război și mai mutilată teritorial decât a ieșit."**

Detenția

Ce s-a întâmplat cu Ion Antonescu, după arestarea lui la Palat Preluat de o echipă condusă de Partidul Comunist, a fost dus undeva în cartierul Vatra Luminoasă și apoi predat sovieticilor.

Într-o primă fază a detenției, Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Constantin (Piki) Vasiliu, comandantul jandarmilor, Constantin Pantazi, fostul ministru al apărării și Mircea Elefterescu, prefectul poliției capitalei, au fost ținuți împreună, în condiții luxoase într-o casă de vânătoare de la Galițin, în apropiere de Moscova.

Radu Ioanid semnează studiul introductiv al unei cărți care reunește interogatoriile operate în Rusia sovietică – Membrii guvernului Antonescu în ancheta SMERȘ, Moscova, 1944-1946, Interogatorii si documente din arhiva FSB, Polirom, 2006 – în care explică: **„Între septembrie 1944 și aprilie 1946, în toată perioada detenției lor în URSS, arestații români, membri ai administrației Antonescu au fost păziți și interogați de SMERȘ (prescurtare de la Smert Spionam – Moarte Spionilor), contraspionajul militar sovietic care în aprilie 1943 a fost detașat de NKVD (Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne), subordonat formal Statului Major al Armatei Roșii și plasat sub directa autoritate a lui Iosif Stalin."**

În această primă fază au loc discuții preliminare cu arestații. Interogatoriile propriu-zise încep după capitularea Germaniei. După o discuție ceva mai dură cu Abakumov, șeful SMERȘ, Antonescu va avea o tentativă de sinucidere.

Ca o regulă totuși, discuțiile n-au fost dure și au avut un caracter mai degrabă general. Ele s-au concentrat asupra relației cu Germania fascistă, asupra războiului contra URSS și aspectelor lui economice și asupra crimelor „împotriva cetățenilor pașnici sovietici", adică în genere, împotriva evreilor.

Sovieticii pur și simplu nu au trimis la București documentele anchetei lor, promițând mereu că „le expediază cu primul avion" și ele nu au stat la baza procesului din mai '46 de la București.

Procesul

Procesul Antonescu a fost politizat. În el s-a discutat doar despre amenințările Germaniei naziste la adresa României: faptul că România fusese prinsă între Germania și Uniunea Sovietică în anul 1940 nu a putut fi discutat.

Într-o carte publicată imediat după proces și intitulată „Procesul marii trădări naționale", cuvântul „Basarabia" fusese înlocuit cu „Transilvania".

„Era un fals și era ridicol, ca și cum ai fi spus că românii au trecut Prutul către Cluj", explică Ioan Scurtu.

Mai mult, procesul a fost utilizat spre a-i discredita pe liderii opoziției.

Și totuși, ideea organizării proceselor criminalilor de război a fost o idee mai veche a opoziției înseși.

„Încă din perioada pregătirii actului de la 23 august, opoziția democratică, deci partidele Național Țărănesc și Național Liberal și chiar vârfuri ale armatei care se opuneau lui Ion

Vizita la Odesa, aprilie 1942

Antonescu au luat decizia constituirii unui tribunal pentru judecarea celor vinovaţi de dezastrul ţării."

„De pildă, ca o nuanţă, PNŢ socotea necesară judecarea celor vinovaţi de dezastrul ţării din 1938, de când Carol al doilea instituise dictatura regală."

Şerban Rădulescu Zoner aminteşte şi că în întreaga Europă aveau loc procese ale criminalilor de război şi colaboraţioniştilor. „Reacţia faţă de procesul Antonescu a fost contradictorie. Dar, iniţial, puţini l-au compătimit. Asta era atmosfera, în epocă."

"Am fost adversari politici, nu canibali"

Atmosfera epocii includea, încă, încrederea în mecanismele democratice. După regulile lor s-a ghidat Iuliu Maniu, care a fost martor în procesul Antonescu.

Întrebat de ce a corespondat şi a avut întrevederi cu Ion Antonescu, el a răspuns: „Am fost adversari politici, dar nu canibali!" şi, la finalul mărturiei, a dat mâna cu Antonescu.

„Asta a fost exploatat fantastic de către comunişti - uite, cârdăşia dintre ţărănişti şi fascişti! - explică Şerban Rădulescu Zoner.

„Faptul ăsta, că tot ce nu era comunist era fascist, a făcut pe mulţi să-şi schimbe până la un punct atitudinea iniţială faţă de procesul Antonescu."

„Ambele regimuri erau până la urmă asemănătoare. Numai că unii aveau ideea fixă a rasismului şi distrugerii evreilor iar ceilalţi a distrugerii a tot ce era burghezie, ţărănime cu pământ, şi aşa mai departe...".

Politizarea nu anulează crimele

„Aici este marea problemă, conchide Radu Ioanid, în ce măsură a procesul a fost corect şi-n ce măsură a fost incorect."

„Evident că procesul a fost politizat, s-a vrut a fi un instrument de a compromite pe liderii partidelor ţărănist şi liberal care constituiau încă o piedică în calea controlului absolute asupra României de către Partidul Comunist. şi dacă citim rechizitoriile, dovezile în acest sens sunt clare."

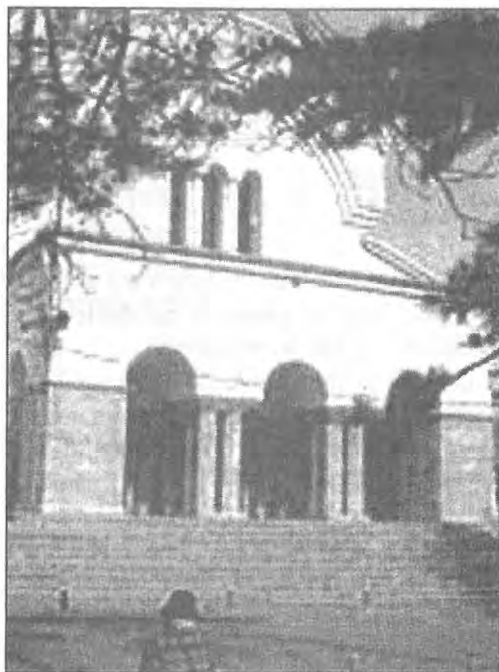
„Pe de altă parte, Ion Antonescu a recunoscut în chip clar şi neechivoc în timpul procesului că el se face vinovat de, citez, deportarea a 150.000-170.000 de evrei din Basarabia şi Bucovina, am încheiat citatul, dintre care 100.000 nu s-au mai întors din Transnistria, el a recunoscut că se face vinovat de masacrul de la Odessa, deci numai aici am avea cam 150.000 de oameni care mor din ordinul direct al lui Antonescu, şi mă refer strict la cifrele pe care le-a recunoscut el, în timpul procesului."

Politizarea procesului Antonescu nu anulează crimele comise de regimul Antonescu e de părere şi Alex Mihai Stoenescu: **„Unele din capetele de acuzare, exact ca-n cazul lui Ceauşescu, se pot susţine, ar fi existat argumente pentru ele şi-n cazul unui proces corect. Ăsta e şi motivul care m-a determinat să susţin, în cartea mea, că Antonescu păstrează calitatea de criminal de război."**

Împreună cu ministrul de externe Mihai Antonescu, cu comandantul jandarmeriei, Piki Vasiliu, şi cu guvernatorul Transnistriei, Gheorghe Alexianu, Ion Antonescu a fost executat la 1 iunie, 1946, la Jilava, în locul numit Valea Piersicilor.

România şi Holocaustul

Politizarea procesului a fost unul din pretextele utilizate mai cu seamă de adepţii unui autoritarism cu accente xenofobe, care, după 1989, au încercat să-l instaleze pe mareşal în Pantheonul post-comunist al românilor, ceea ce a generat controverse şi proteste internaţionale.

Biserica Sfinții Constantin și Elena din București, ctitorită de Antonescu

Controversele au fost tranșate prin crearea unei mari comisii internaționale pentru studiul Holocaustului. Raportul ei a fost însușit de statul român, care a recunoscut responsabilitaea guvernului Antonescu pentru Holocaustul din România.

Termenul de Holocaust i-a șocat pe mulți. **„Nevorbindu-se de existența lui, mulți au crezut că chiar nu există, și-atunci sigur că a apărut un oarece șoc atunci când s-au evocat asemenea evenimente"** – afirmă Ioan Scurtu.

„Chestia cu el, cu Transnistria, n-am știut-o, pentru faptul că asta, în istoria noastră de pe timpul comunismului, nu se specifica" – îmi spune Ion Stoica, șofer de taxi, la capătul vizitei noastre la Biserica Sfinții Constantin și Elena din București, ctitorită de Antonescu și unde bustul mareșalului, interzis prin lege, a fost camuflat printr-o cutie de metal, punctul în care am început acest program.

Ce-i de făcut, după „șoc"

Ioan Scurtu e de părere că **„istoria națională trebuie asumată ca atare și respectată în datele ei, ne place, nu ne place, asta e!"**.

Pentru istoricul Alexandru Florian **„nu e vorba de a victimiza pe nimeni, nu e vorba de a arăta cu degetul pe nimeni, ci e vorba de a stabili responsabilități, de a stabili modul în care s-a desfășurat, ca să învățăm, dintr-o istorie care a fost"**.

„Operația nu e deloc ușoară, avertizează Mihail Ionescu, dar trebuie să parcurgem acest secol debarasați de povara unui trecut pe care, atunci când nu ne-a plăcut, l-am ascuns, l-am înflorit sau pur și simplu ne-am făcut că nu există."

„Nu știu cine a fost Antonescu" e cel mai frecvent răspuns, în preajma statuii lui acoperite. Mai sunt și trecători care știu.

O parte dintre cei care gravitează în jurul bisericii ctitorite de mareșal au avut cu mine conversații – le-aș zice publice, căci eu m-am prezentat ca jurnalistă, – în care au folosit, cu o naturalețe perplexantă, termeni jignitori la adresa evreilor și romilor.

În competiția cu faptul istoric, forța simbolică a eroului și dușmanului imaginar e formidabilă.

Discuția noastră se sfârșește lângă o altă statuie. Ea se află la Chișinău, undeva la Poșta Veche, și îi comemorează pe evreii executați aici, în 1941, îmi explică Șabs Roif care conduce Asociația Supraviețuitorilor Deportărilor.

Monumentului i-au fost distruse unele detalii, de „vandaliști", spune domnul Roif, „și, de asemenea, placa pe care a fost scris ce reprezintă. Noi, acuma, avem altă tablă, însă o aducem aicea când facem întâlniri, mitinguri în amintirea morților. Aducem tabla, o punem, și pe urmă o luăm înapoi, deoarece ea poate fi iar nimicită".

O țesătură istorică dramatică

În luna mai 1940, frontul francez s-a prăbușit sub loviturile vertiginoasei ofensive germane, antrenând în prăbușirea sa ceea ce mai rămăsese din sistemul păcii de la Versailles; între victimele acestei drastice restructurări internaționale s-a aflat și România, silită la dureroase renunțări teritoriale în favoarea statelor revizioniste: URSS la răsărit, Ungaria la apus și Bulgaria la miazăzi. Urmare a acestor răsturnări revoluționare pe planul relațiilor internaționale europene, România a fost atrasă în aria hegemoniei celui de Al Treilea Reich, devenind unul dintre sateliții acestuia încă din toamna aceluiași an 1940. Patru ani mai târziu, la 23 august 1944, în urma pătrunderii trupelor sovietice pe teritoriul țării și a dezastrelor militare suferite pe toate fronturile de armatele germane, România s-a desprins din alianța cu Reichul, s-a alăturat coaliției forțelor ostile acestuia, cotitura care a deschis calea integrării în altă arie de hegemonie, mult mai durabilă, cea a URSS. Din septembrie 1940 până la 23 august 1944, destinul României, în măsura în care centrul de decizie s-a aflat în țară, a fost determinat de voința Conducătorului Ion Antonescu. Militar cu merite deosebite manifestate în Primul Război Mondial, înclinat în activitatea sa interbelică spre alianța cu puterile occidentale cât timp acestea nu și-au abandonat aliații, lăsați pradă expansionismului german, Ion Antonescu a tras consecințele noii situații geopolitice create de evoluția războiului și a asociat România cu Germania nazistă și Italia fascistă, devenind, potrivit caracterizării unui alt biograf al său "al treilea om al Axei". Opțiune fără alternativă în condițiile date. Vicisitudinile istoriei românești în cei patru ani de guvernare Antonescu au fost rezultanta întâlnirii dintre factorul de forță extern decisiv, hegemonia germană, și personaliatea – temperamentul și gândirea – celui căruia o înlănțuire imprevizibilă de evenimente i-au încredințat conducerea României în acei ani. Personalitate puternic controversată, politic și istoriografic, în funcție de unghiurile de vedere diferite, chiar opuse, ale exegeților rolului său istoric, și nu mai puțin manifestărilor sale adesea contradictorii, Ion Antonescu va reține încă mult timp atenția și interesul cercetătorilor istoriei românești contemporane și ai celui de Al Doilea Război Mondial.

din „Revista 22"

MIRCEA ELIADE

În anii lui Antonescu

Am retrăit această perioadă de teroare în ianuarie 1941, când s-a dezlănţuit rebeliunea legionară, acţiune greu de înţeles, pentru că Horia Sima era vicepreşedinte în guvernul generalului Antonescu, alături de alţi miniştri legionari.

Informaţiile pe care le primeam erau, desigur sumare şi multe din ele inexacte. Am aflat totuşi de excesele şi crimele legionare, (se citeau exemple de pogromuri, în special cel de la Iaşi).

Curând după înăbuşirea rebeliunii de către armată, rămasă credincioasă generalului Antonescu, am aflat de pătrunderea masivă a trupelor germane în ţară, cu misiunea de a instrui anumite divizii româneşti de elită. (De fapt infiltrarea începuse cu câteva luni mai înainte).

(Mircea Eliade: Memorii 1907-1960, Bucureşti, Humanitas, 1997, p. 369)

VICTOR ESKENASY

(Radio Free Europe, Praga)

Antonescu şi Evreii, ieri şi astăzi

"Judec cu însăşi viaţa mea, prinsă în tot ce se întâmplă şi încep să cred că, cel puţin în momente de criză, "detaşarea" nu este cea mai bună fereastră de la care să pot privi şi înţelege lucrurile", scria Mihail Sebastian la finele anului 1941.

Ameninţarea plana într-adevăr şi depăşea imaginaţia scriitorului. Departe de orice schimbare de politică după victoria sa asupra legionarilor, Antonescu explica miniştrilor săi cât de "delicat;" - e cuvântul său - rămânea problema "purificării atmosferei de elementele iudaice". "Dacă vremurile ar fi normale, aş proceda în mod normal prin eliminarea în masă a elementelor evreieşti din statul român, vreau să spun prin trimiterea lor dincolo de hotare. În acest moment nu pot s-o fac. Nu pot fi Neumann. Nu am unde să-i trimit şi nu pot să-i las să moară de foame. Prin urmare, eu consider chestiunea sub un unghi cu totul special, adaptat situaţiei internaţionale actuale". Între timp, Antonescu dispune să se studieze "reglementarea acestei probleme pentru oraşele de provincie şi pentru Capitală".

Nu există vreo îndoială cu privire la proiectele şi "soluţia" întrevăzută de Antonescu, cea din urmă amânată - spunea el - "pentru vremuri liniştite, atunci

când vor fi trecuţi peste frontieră în regiuni care vor fi fixate ulterior". Ideea deportării - îi lipsea doar Transnistria - era deja aici prezentă - dar cu "reculul" evocat de Sebastian, ne este permis astăzi chiar să o afirmăm.

Pentru Antonescu, în luna februarie a anului 1941, "problema" trebuia avută în vedere "sub un aspect întru torul particular, adaptat la situaţia internaţională de azi" şi, afirma el, Mihai Antonescu, propriul său ministru secretar de stat, "avea instrucţiuni speciale în această privinţă". Căci poporul român nu putea să reglementeze singur o chestiune care se înlănţuia în spaţiul continental şi intercontinental. "Soluţia" nu era imediată. Dar opţiunea sa politică era limpede: trebuia făcută o politică rasială românească. "Vreau să scot de aici tot ce este străin"...

Miniştrilor săi, reduşi la rangul de simpli executanţi, Antonescu le expunea doar "cadrul" de punere în practică a principiilor sale. Lor le revenea sarcina de a găsi "bazele juridice pentru a ne scoate din situaţia actuală".

"Nu mai vreau această promiscuitate între jidani şi români. Jidanii să se adune, să trăiască între ei, din comerţul lor, cu sinagogile lor, (afirma mareşalul într-o şedinţă a Consiliului de Miniştri). În 5-10 ani tot ce este comerţ trebuie să intre în mâinile românilor. Dacă se poate face şi mai repede, cu atât mai bine..."

(fragment din articolul cu acelaşi titlu publicat în lucrarea coordonată de prof. univ. Carol Iancu)

Prof.univ. GHEORGHE BUZATU

"Mariajul" imposibil: Antonescu - Horia Sima

În niciun caz nu poate fi luată în consideraţie ipoteza avansată mai întâi de Horia Sima, şi de atâţia alţii după el, potrivit căreia, în ianuarie 1941, generalul Ion Antonescu ar fi declanşat o lovitură de stat, bine pregătită şi abil înfăptuită, pentru a-i compromite şi înlătura complet pe legionari de la putere. În chip practic, pe parcursul celor 5 luni de guvernare, legionarii, ei singuri, s-au eliminat treptat, dar sigur de pe scena istorică, ori, altfel spus, au încurajat şi înlesnit pe cele mai diverse căi tendinţa evidentă a generalului Ion Antonescu de-a se impune de unul singur la Bucureşti...

Încheind cu trimiterea la un film celebru cu ani în urmă, se poate afirma - fără teană de a greşi - că protagoniştii echipei care au guvernat România în 1940-1941 n-au apucat să danseze decât o toamnă şi un început de iarnă. A fost mult? A fost puţin? - depinde de "vocile" cărora suntem dispuşi să le dăm credit. Deşi "suficient" este termenul cel mai nimerit de luat în seamă.

(Fragment din articolul publicat de prof. dr. Gh. Buzatu în "Dosarele Istoriei, nr. 9/2000)

Ion Antonescu în noi documente americane

Regele Carol II ordonă arestarea generalui Ion Antonescu

Acad. Dinu C. Giurescu a valorificat în „Dosarele Istoriei" (nr. 11/2007) câteva telegrame și rapoarte trimise de Franklin Mott Gunther, ministrul plenipotențiar al Statelor Unite la București și Frederich Hibbard, secretar de Legație, Departamentului de Stat de la Washington. Iată fragmente din telegrama din 10 iulie 1940, care relatează arestarea generalului Ion Antonescu de către regele Carol II, și din telegrama (12 iulie 1940), trimisă de Hibbard, cu conversația dintre Antonescu cu un așa zis simpatizant al Gărzii de Fier, ambele comentate de reputatul istoric român.

Carol al II-lea

Ieri, la prânz, generalul Antonescu a fost arestat în vila sa de la Predeal. Chiar sâmbăta trecută avusesem cu el o lungă discuție, în care el și-a subliniat poziția sa față de excluderea de către rege, din noul guvern, a unor persoane mai ferme și cu experiență, cât și față de lipsa de prevedere de a nu fi evacuat din vreme o mare cantitate de materiale de război din Basarabia, imposibil de salvat, întrucât timpul acordat a fost prea scurt. Antonescu l-a sfătuit pe rege să insiste pentru o evacuare timp de 20 de zile sau să lupte.

Antonescu este într-o continuă și violentă opoziție față de clica Palatului, îndeosebi față de Urdăreanu, și pare rațional a conchide că arestarea sa a fost pusă la cale de Urdăreanu care, posibil, a reușit să convingă pe rege că Antonescu ar putea încuraja o revoltă a armatei, în interiorul căreia are mare influență. Nimeni nu știe încotro a fost dus, nici ce i s-a întâmplat.

Nu-mi place de fel situația internă. Regele a informat pe politicienii mai în vârstă că nu-i vrea, că el este hotărât să guverneze cu tineretul. În acest sens, el mizează oarecum pe cunoscuta popularitate printre tineri a fiului său, Mihai, în vârstă de numai 18 ani. Dar, așa cum am constatat adesea eu însumi, tineretul are felul său propriu de a face lucrurile.

Ion Antonescu, Carol al II-lea

De îndată ce va fi bine cunoscută, arestarea generalului Antonescu este menită să aibă consecințe largi, întrucât el este respectat de armată, și de tineret - din Garda de Fier și în afara ei - dar și de germani și de elementele pro-germane, care recunosc în el un român capabil, cinstit și patriot...

... Am onoarea, acum, să dezvolt principalele cuprinderi ale observațiilor sale. Părea atunci foarte pesimist și, în general, dezamăgit de recentele evoluții politice. I s-a oferit de două ori funcția de prim-miinistru al României, a spus generalul Antonescu, dar a refuzat, deoarece dorea să facă lucrurile așa cum le înțelegea el și știa că nu ar putea. Când am remarcat că, pentru un observator ca mine, apare faptul că regele a decis acum să guverneze cu tineretul țării, generalul a răspuns că e foarte bine așa., numai că tineretul are un anume fel al său propriu de a face lucrurile. A deplâns faptul că noul guvern nu are autoritate, întrucât persoanele care îl alcătuiesc nu înseamnă ceva în ochii oamenilor țării și nici nu sunt bine cunoscute. Și-a exprimat foarte mult nemulțumirea pentru faptul că acest guvern, ca și precedentele, este alcătuit din marionete, iar sforile sunt trase de aceleași persoane. A spus că el, personal, a fost întotdeauna pentru cinste și că are un plan bine întocmit.

Antonescu spusese regelui că este absurdă afirmația că el ar fi fost un aderent al lui Zelea-Codreanu. Potrivit lui Antonescu, era de-ajuns să stai de vorbă o jumătate de oră cu Codreanu pentru a-ți da seama că, în politică, are judecata unui copil. Totuși, Codreanu era pentru reformă și o administrație cinstită - a adăugat el - iar tineretul țării era cu el. Antonescu a condamnat politica lui Armand Călinescu de represiune, drept cea mai nesăbuită. A conchis că nu-l vede favorabil pe Urdăreanu, mareșalul Palatului...

1. Vila generalului Ion Antonescu se află, și astăzi, pe coama Dealului Cioplea, la Predeal, pe șoseaua care pornește din oraș și urcă până în acest punct...

2. Arestarea a avut loc marți, 9 iulie;

Armand Călinescu și Nicolae Iorga

discuția Ion Antonescu-Mott Gunther, sâmbătă, 6 iulie 1940.

3. În perspectiva celor 66 de ani de la drama din iunie-iulie 1940, se poate afirma că guvernul român și regele Carol al II-lea, în primul rând, au partea lor de răspundere pentru enormele pierderi materiale, ca și pentru lovitura dată opiniei publice, îndeosebi românilor basarabeni și bucovineni. Indignarea și frustarea erau atât de mari, cu cât vocile autorizate ale regimului, suveranul și guvernul, subliniaseră, de repetate ori, că hotarele vor fi apărate cu armele... În zilele evacuării precipitate din Basarabia și din partea de nord a Bucovinei, Antonescu se adresează în scris, regelui Carol al II-lea: „Majestate, Țara se prăbușește, în Basarabia și în Bucovina, se petrec scene sfâșietoare. Mari și mici unități, abandonate de șefi și surprinse fără ordine, se lasă dezarmate la prima amenințare. Funcționarii, familiile lor și ale ofițerilor au fost lăsate pradă celor mai groaznice urgii...Țara care simte, țara care vede, țara care presimte, toată țara este consternată și în panică..." Accentele emoționale sunt evidente, dar generalul Antonescu scria adevărul.

4. Ion Antonescu a fost dus la Mânăstirea Bistrița, în jud. Vâlcea.

5. Generalul Ion Antonescu devenit conducător al Statului la 5-6 septembrie 1940, a arătat explicit cum înțelegea să conducă în schimbul de scrisori cu Horia Sima, la 25 și 28 octombrie... Principiile și instituțiile esențiale erau, potrivit mareșalului: armata, familia, școala, biserica, „încrederea tuturor cetățenilor, dar prin lege, prin justiție și prin dreptate, iar nu prin acte arbritare". Probabil că de aceea Conducătorul statului a afirmat atunci, la 7 iulie 1940, că „tineretul are un anume fel al său de a face lucrurile". Lichidarea regimului legionar, în ianuarie 1941, arată că generalul Ion Antonescu înțelegea să-și pună în aplicare principiile.

6. Represiunea împotriva legionarilor, pusă în aplicare de Armand Călinescu, ministru de Interne, ad-Interim la Apărare și Educație, apoi, din martie1939, prim-ministru, a dus la o epurare masivă a aderenților Legiunii din toate slujbele statului, în plus, la executarea lui Corneliu Zelea-Codreanu și a altor 12 camarazi ai săi, toți condamnați și încarcerați până atunci la Râmnicu Sărat (la 30 noiembrie 1938). După asasinarea lui Armand Călinescu (21 septembrie 1939) și executarea celor nouă care au efectuat atentatul, a urmat o represiune brutală, în noaptea de 21 spre 22 septembrie, când 251 legionari, aflați în închisori, lagăre sau chiar în libertate, sunt executați, fără vreo judecată.

7. Ernest Urdăreanu (adversarii îi spuneau „Murdăreanu" a fost centrul camarilei din Palat și l-a însoțit pe regele Carol al II-lea în exil...

Cum a pierdut generalul Antonescu ocazia de a deveni prim-ministru încă din anul 1934

Conform mărturiei lui Argetoianu, bazate pe relatarea târzie a generalului, numirea generalului Ion Antonescu la Statul Major General a fost făcută în cea mai bună înțelegere personală cu Regele Carol II: „Sire, va trebui să dau cu toporul", a spus atunci Antonescu regelui, iar acesta i-a răspuns: „Dă cu toporul". Autor al unui proiect de reorganizare a Armatei și pregătit să curețe locul de impostori și corupți, Antonescu primește de la Carol și privilegiul de a-l informa direct, încălcând regulile ierarhiei, trecând peste prim-ministrul și ministrul Apărării. Este clar că în acest moment, decembrie 1933, Carol II, văzând în el un „om de forță", a vrut sa-l facă „omul lui" și să-l includă în echipa sa de conducere autoritară a statului. Caracter puternic, egocentrist, dar și fanatic al regulamentelor militare, Ion Antonescu îi va mulțumi regelui pentru încrederea acordată și îi va cere permisiunea de a-l informa pe prim-ministru asupra întrevederilor sale direct cu suveranul...

După asasinarea lui Duca, noul prim-ministru, Gheorghe Tătărescu, a vrut să-l numească ministru de Interne, dar generalul a refuzat, înțelegând că i se întinde capcana conducerii represiunii împotriva legionarilor. Propus din nou ca ministru al Apărării în guvernul Tătărescu, este evident că natura dură, energică și chiar violentă a lui Antonescu a plăcut regelui Carol II și că acesta a încercat folosirea în echipa sa. Lansându-se în promisiuni de duritate și măsuri de forță, Antonescu dădea atunci înapoi – spunem noi, cu chibzuință – din fața sarcinilor periculoase și ilegale pe care i le oferea suveranul. De aici provine opinia lui Carol II, că Antonescu este un nestatornic și un neserios.

Mareșalul felicitând agricultorii premiați, ianuarie 1942

În acest loc intervine și o anecdotă binecunoscută, legată de opiniile generalului Antonescu față de Elena Lupescu. Se spune că, invitat la o ceremonie organizată la Pala, Antonescu a refuzat să se ducă, transmițându-i regelui că acolo unde acesta stă cu amanta la masă el nu poate veni cu soția. Versiunea aceasta, ca multe altele despre viitorul mareșal, pornește de la un mic miez veridic, dar este construită după modelul bancurilor de Radio Erevan. A existat o invitație, dar nu a regelui, ci a generalului Ilașievici; era vorba de un dejun, dar nu la Palat, ci la Ilașievici acasă; aflând că vine și Elena Lupescu, este adevărat că Antonescu a protestat, dar în final a spus: „Bine, sunt soldat, dacă e ordinul Majestății Sale, vin", și s-a dus; la masă a fost așezat lângă Elena Lupescu, tocmai datorită marii investiții de încredere și onoare pe care o acorda Carol lui Antonescu. Însă generalul a ignorat-o, ceea ce a trezit furia Duduii. Astfel a pierdut Ion Antonescu șansa de a deveni prim-ministru la jumătatea anilor 30, șansa de a-l avea mai devreme angajat în viața politică, iar noi am cunoscut nefericirea de a-l avea Conducător al statului când nu mai putea făcea mare lucru pentru țară...

(fragment din cartea „Istoria loviturilor de stat în România, vol. 3: Cele trei dictaturi", RAO, 2002)

Înainte de a fi devenit efigie, Ion Antonescu a fost personaj istoric

Ofițer de valoare, cu valențe politice submediocre, dar onest și patriot (în maniera în care el înțelegea patriotismul). Antonescu e un subiect care, în varii forme, a erupt nu în ultimii 10 ani, ci încă de la mijlocul anilor '70, din interese politice ale regimului Ceaușescu. Câtă vreme imaginea mareșalului e asociată cu lupta antisovietică din cel de-Al Doilea Război Mondial, câtă vreme condamnarea sa a fost precedată de o campanie de diabolizare tipic stalinistă, nostalgia unor români rămâne de înțeles. Dar nu și de aprobat, pentru că adevărul istoric nu se rezumă la atât. Antonescu a fost, dincolo de context, un actor ce a jucat de partea greșită a istoriei și a făcut-o într-un fel care nu poate face cinste nimănui și nu poate fi oferit ca exemplu: el a avut, în mod clar, un program de purificare a țării – îndreptat împotriva evreilor și țiganilor – iar faptul că acest program nu a fost îndeplinit ține în primul rând de evoluția războiului. Nu cred că numărul celor uciși contează aici cel mai mult; din fericire, numărul e inferior celui înregistrat în alte regimuri pronaziste ale epocii; dar nu din voința expresă a lui Antonescu acest număr a fost relativ redus, ci din faptul că el a înțeles– -după iarna 1942-43 – că șansele ca Hitler să câștige războiul sunt din ce în ce mai mici. Dar, repet, nu numărul victimelor este important, ci faptul că ele au existat.

Acest sfânt lăcaş, început la aceste vremuri de grea cumpănă dar şi de mare mândrie naţională pentru ţara noastră, se zideşte ca mărturie nepieritoare a legământului sfânt pe care biserica noastră l-a avut dintotdeauna cu neamul şi ţara noastră.

din Hrisovul de Temelie
Mareşal al României ION ANTONESCU
28 iunie 1943

Placa de la intrarea în Biserica Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena din Bucureşti

În esenţă, problema Ion Antonescu nu-i nici măcar una exclusiv de natură rasială. Pentru că mareşalul nu a greşit numai în faţa evreilor sau ţiganilor, ci şi în faţa românilor. În iunie 1941, Antonescu a băgat România în război în numele unui ideal rezonabil în epocă – recucerirea provinciilor estice ocupate cu un an înainte de URSS – , dar într-o manieră dezastruoasă; dincolo de romantismul şi teatralismul situaţiei („Români, vă ordon treceţi Prutul...") Antonescu nu a avut nici un tratat formal cu Hitler şi nici o reală negociere (în Primul Război Mondial, între 1914 şi 1916, liberalul Ionel Brătianu a negociat doi ani, cu încăpăţânare, iar miza era comparabilă). În faţa unui Hitler care mima în toamna lui 1940 un dezinteres total faţă de o campanie comună germano-română împotriva bolşevismului, Antonescu a supralicitat continuu. Sperând în van, pentru că nimic, astăzi, nu ne poate da o idee cât de vagă despre faptul că Hitler ar fi putut accepta retrocedarea teritoriului transilvan rupt de Ungaria din statul român în august 1940. În fine, trebuie să admitem că patriotismul său nu e un alibi; fără a asemăna neapărat personajele în discuţie, e un adevăr că şi Stalin şi-a iubit Sovietele sale, iar Hitler şi-a iubit Germania enorm, dar nu patriotismul e criteriul, ci consecinţa „iubirii" lor. La fel şi Ecaterina Teodoroiu, şi Elena Ceauşescu au iubit România – dar asta nu înseamnă că ambele merită statui în pieţe publice.

Antonescu rămâne o victimă a istoriei, un destin tragic, dar nu un erou cu majusculă. Şi – în nici un caz, indiferent de tragismul său – el nu e un model pentru România de azi. Responsabilii de actuala polemică nu sunt evreii din New York, ci toţi cei care – fie politicieni, jurnalişti sau istorici – au întreţinut în ultimii ani un festivism antonescian cu accente de cult. Locul lui Antonescu este în studiile de istorie, şi nu pe socluri de statuie.

(fragment din: Adrian Cioroianu: Sic transit gloria..., Polirom, 2006, p. 59-61)

Marius Bâtcă – ziarist

Războiul anti-URSS a fost legal

Judecătorii Curţii de Apel au declarat nul Protocolul secret nr. 3 al Pactului Ribbentrop-Molotov şi i-au achitat pe membrii lotului Antonescu pentru crimele contra păcii pentru care au fost condamnaţi ca urmare a agresiunii "contra popoarelor din Rusia Sovietică".

Curtea de Apel Bucureşti a decis, la sfârşitul anului 2006, că războiul de eliberare a Basarabiei şi Bucovinei, în condiţiile stării de necesitate prelungite, a fost legitim, până la înlăturarea iminenţei pericolului militar sovietic. De asemenea, mareşalul Ion Antonescu, şeful "Gărzii de Fier" Horia Sima şi alţi 19 membri ai Guvernului român din 1940 au fost achitaţi pentru unele crime de război imputate ca urmare a colaborării militare dintre România şi Germania în agresiunea "contra popoarelor din Rusia Sovietică".

Războiul preventiv purtat de România a avut drept cauză

Regele Mihai şi ambasadorul Franţei, Jacques Truelle, la prezentarea scrisorilor de acreditare, 1941

legală justificativă, starea de necesitate continuă și iminentă de la frontiera de răsărit. Pentru acest motiv el nu a încălcat articolul 3 din Convenția de definire a agresiunii din 1933, întrucât nu s-a bazat pe justificări de natură subiectivă, ci pe una legală, respectiv reglementarea legală a scuzei de înlăturare a stării de necesitate.

Curtea de Apel face referire în hotărârea sa la o altă "agresiune legitimă", respectiv la decizia Tribunalului de la Tokyo, în care s-a stabilit că olandezii au declarat justificat război Japoniei (chiar dacă aceasta nu atacase Olanda), întrucât Japonia anunțase la Conferința Imperială din noiembrie 1941 că va anexa teritoriile olandeze din Pacific.

Protocolul secret nr. 3

Aceste aspecte au fost relevate de CAB, la aproximativ 60 de ani de la condamnarea guvernului Antonescu, în cadrul judecării cererii de revizuire a procesului, făcută de fiul lui Gheorghe Alexianu – fostul guvernator al Transnistriei, condamnat într-unul din dosarele lui Ion Antonescu.

Revizuirea sentinței din 1946 a fost cerută inițial la Înalta Curte de Casație și Justiție, care a decis că instanței Curții de Apel București îi revine competența de judecare.

Decizia pronunțată în 5 decembrie 2006 de Curtea de Apel București poate fi contestată la instanța supremă.

În motivare din 5 decembrie 2006, Curtea de Apel București a admis cererea de revizuire formulată de Alexianu Șerban Sorin Alexandru, fiul condamnatului Alexianu Gheorghe (decedat), împotriva Hotărârii 17 din 17 mai 1946 a Tribunalului Poporului.

Potrivit Mediafax, Curtea a rejudecat cauza în fond, însă numai în raport de conținutul dezvăluit al Protocolului secret numărul 3 din Pactul Ribbentrop-Molotov, încheiat la 23 august 1939 între Germania nazistă și Uniunea Sovietică bolșevică, ce relevă împrejurări noi, necunoscute de Tribunalul Poporului la data soluționării cauzei.

Legat de crimele contra păcii – în ceea ce privește constituționalitatea Decret-Lege 312/1945 privind urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război, în raport de Constituția română din 1923 – Curtea de Apel București constată ca dispozițiile art.1 lit.a si b precum și ale art.2 lit.a din Decretul-Lege nr.312/1945, ce reglementează crimele contra păcii, sunt constituționale, numai în măsura în care nu exclud drept cauză legitimă justificativă, apărarea preventivă a statului român aflat în stare de necesitate.

"Anulează în parte Hotărârea nr.17/1946, constatând că Protocolul secret nr. 3 al Pactului Ribbentrop-Molotov, prin sferele de influență stabilite, a stat la baza gravelor agresiuni teritoriale suferite de România în anul 1940. A încălcat prin aceasta normele imperative ale dreptului internațional de la acea dată, cu privire la integritatea teritorială a statelor, respectiv articolul 10 din Pactul Societății Națiunilor, fiind prin urmare nul", motivează CAB.

Colaborarea româno-germană împotriva URSS, justificată

În ceea ce privește Colaborarea militară dintre România și Germania, în cadrul Alianței Tripartite: achită parțial pe condamnatul Alexianu Gheorghe pentru crima contra păcii prevăzută de art.1 lit.b din D-L312/1945, în baza art. 11 pct.2 lit.a raportat la art.10 lit.d Cod procedură penală numai în raport de Uniunea Sovietică bolșevică, întrucât această putere, împreună cu Germania național-socialistă, și-a delimitat sfera de influență în Europa de Est prin pactul de neagresiune.

În timpul procesului

cu cele de mai sus, nici permiterea de către autoritățile române a pătrunderii trupelor hitleriste în România, în condițiile Pactului Ribbentrop-Molotov, nu întrunește elementele constitutive ale crimei contra păcii prev. de art.1 lit.a din D-L.312/1945, numai în raport de Uniunea Sovietică bolșevică. Curtea dispune prin urmare, achitarea parțială, în baza art.11 pct.2 lit.a raportat la art.10 lit.d Cod procedură penală, a condamnaților: Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Horia Sima, Pantazi Constantin, Dobre Gheorghe, Traian Brăileanu, Dumitru Popescu, Petrovicescu Constantin, Mareș Nicolae, Dimitriuc Vasile, Sturza Mihail, Georgescu Corneliu, Papanace Constantin și Iașinschi Vasile.

Garantarea securității României prin pătrunderea trupelor germane în România nu putea prin urmare să constituie o amenințare la adresa Uniunii Sovietice militare la asemenea fapte, neîntrunind elementele constitutive ale acestei crime de agresiune.

Curtea a extins efectele revizuirii, în mod corespunzător, prin aplicarea art.406 alin.2 Cod procedură penală și cu privire la ceilalți condamnați din cauza revizuită care au fost condamnați tot pentru crima prevăzută de art.1 lit.b, dispunând achitarea acestora, pentru același motiv. Este cazul condamnaților Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Horia Sima, Pantazi Constantin, Vasiliu Constantin, Dobre Gheorghe, Ion Marinescu, Traian Brăileanu, Dumitru Popescu, Petrovicescu Constantin, Dănulescu Constantin, Bușilă Constantin, Mareș Nicolae, Petre Tomescu, Dimitriuc Vasile, Sturza Mihail, Protopopescu Ioan, Georgescu Corneliu, Papanace Constantin și Iașinschi Vasile.

Pentru identitate de rațiune

Condamnat de "Tribunalul Poporului"

Ion Antonescu a preluat puterea în septembrie 1940 și a guvernat timp de câteva luni România împreună cu Garda de Fier, condusă de Horia Sima. După rebeliunea legionară din ianuarie 1941, Antonescu, autointitulat, la acea vreme, Conducătorul României, titlul similar Führerului, a rămas singur la putere, rolul tânărului rege Mihai fiind unul pur decorativ.

Antonescu, ridicat la rangul de Mareșal, a fost îndepărtat de la putere în 23 august 1944, arestat de comuniști și trimis în detenție în Uniunea Sovietică. Doi ani mai târziu, el a fost adus în România, judecat de un "Tribunal al Poporului", condamnat la moarte și executat prin împușcare la Jilava.

Procesul principalilor protagoniști ai regimului Antonescu, în care au fost judecați pentru crime în legătură cu cel de-Al Doilea Război Mondial, a avut loc la București, în conformitate cu angajamentul luat de noul guvern român față de Aliați, în Armistițiul semnat la Moscova, în 12 septembrie 1944.

Prin hotărârea 17 din 17 mai 1946, Tribunalul Poporului din București a condamnat, între alții, pe inculpatul Alexianu Gheorghe, fost guvernator al Transnistriei în regimul Ion Antonescu, după cum urmează: la trei pedepse cu moartea și 10 ani degradare civică pentru 3 infracțiuni de dezastrul țării prin săvârșirea crimei de război; la patru pedepse constând în detențiune grea pe viață și 10 ani degradare civică pentru infracțiunea de dezastrul țării și pentru alte trei infracțiuni de dezastrul țării, prin săvârșirea crimei de război; la două pedepse constând în muncă silnică pe viață și 10 ani degradare civică pentru infracțiunile de dezastrul țării prin săvârșirea crimei de război prevăzută.

Planul Barbarossa a însemnat agresiune

CAB a constatat că România, prin regimul Ion Antonescu, a colaborat militar cu Puterile Axei în cadrul Pactului Tripartit, fără încheierea unui tratat militar și și-a păstrat o relativă autonomie decizională, care a atras responsabilități proprii alături de cele ale Alianței. Astfel, în ceea ce privește Războiul declanșat de Alianța Pactului Tripartit, împotriva Uniunii Sovietice și Națiunilor Unite, (în care România a acordat Alianței ajutor militar), CAB constată că după 12 iunie 1941, prin acceptarea planului de operații militare Barbarossa, de cuceriri teritoriale, România s-a angajat în cadrul Alianței Pactului Tripartit, într-un război de agresiune împotriva Uniunii Sovietice și Națiunilor Unite, fiind corectă condamnarea inculpaților sub acest aspect, pentru crimă prev. de art.2 lit.a din D-L.312/1945. Războiul Germaniei naziste a fost caracterizat ca agresiv, cu autoritate de lucru judecat, de către Tribunalul de la Nürenberg, în 1946. Legat de crimele de război și contra umanității, CAB a stabilit că Pactul Ribbentrop-Molotov nu putea justifica comiterea crimelor de război și contra umanității prevăzute de D-L.312/1945, cererea de revizuire fiind sub acest aspect neîntemeiată, explică instanța CAB.

Un război de apărare preventivă

În ceea ce privește Războiul declanșat de România, (în care a primit ajutor militar german), împotriva Uniunii Sovietice, de eliberare a Basarabiei și Nordului Bucovinei, înglobate de R.S.F.S. Rusă în componența R.S.S. Moldovenească și R.S.S. Ucraineană: instanța îl achită parțial pe condamnatul Alexianu Gheorghe pentru crimă contra păcii prev. de art.2 lit.a din D-L.312/1945, în baza art.11 pct.2 lit.a raportat la art.10 lit.e Cod procedură penală și art.131 din Codul penal Carol al II-lea, întrucât războiul României împotriva Uniunii Sovietice (început la 22 iunie 1941 și purtat până la înlăturarea iminenței pericolului militar sovietic), a fost legitim, fiind desfășurat în stare de necesitate, ca război de apărare preventivă, împotriva amenințărilor armate ce au continuat la frontiera de est a României.

Antonescu a vizat compromiterea monarhiei și nu lichidarea ei

Prin măsurile îndreptate împotriva lui Carol al II-lea, a camarilei și a oamenilor politici care l-au sprijinit, generalul Antonescu a vizat compromiterea monarhiei și nu lichodarea ei. Antonescu n-a trecut la înlăturarea instituției monarhice și a acceptat menținerea acesteia din considerente politice și psihologice. În primul rând a trebuit să țină seama de poziția partidelor politice (care au socotit abdicarea lui Carol II ca un eveniment "natural și prevăzut", și socoteau ca "supremă poruncă" continuitatea dinastiei prin susținerea noului rege, Mihai I, n. ed.). În favoarea menținerii dinastiei s-au pronunțat și cercurile conducătoare de la Berlin: "Pentru Hitler, un monarh lipsit de experiență și docil în mâinile unui om devotat Germaniei era o soluție ideală". Înlăturarea dinastiei ar fi putut crea frământări politice, inclusiv în rândul armatei, care trebuiau evitate. De asemenea, Antonescu a luat în seamă faptul că propaganda în favoarea monarhiei, desfășurată timp de șapte decenii, a avut un anume efect în mintea populației țării, mai ales a țărănimii. El însuși avea să declare, într-un moment de furie, regelui Mihai: "Veți rămâne aici nu pentru că vreau eu, ci pentru că țăranii vor să aibă un rege".

Conducătorul statului a socotit că era util să se folosească de instituția monarhică, pe care să și-o subordoneze. După suita de atacuri împotriva lui Carol II, Antonescu a urmărit să anihileze orice posibilitate a regelui Mihai de a participa efectiv la conducerea statului. Pentru a sublinia și mai pregnant ideea că Mihai nu avea calitatea de a participa la conducerea țării, generalul a adresat în ziua de 6 septembrie 1940 mamei regelui, aflată la Dresda, în Germania, următoarea telegramă: "Generalul Antonescu vă roagă respectuos să luați primul tren și să veniți cu un minut mai devreme lângă prea tânărul rege al țării, spre a-i completa educația pe care patria noastră și a lui i-o dorește fierbinte"...

Generalul Antonescu a decis modificarea Statutului Casei Regale pentru a împiedica participarea suveranului și a colaboratorilor săi la activități publice fără aprobarea conducătorului statului... Pe de altă parte, conducătorul statului s-a folosit cu dibăcie de numele regelui spre a trage foloase politice pentru regimul său. Într-un apel publicat la 8 septembrie, Antonescu afirma: "Fac din inima mea îndurerată un fierbinte apel să uitați totul, să vă strângeți în jurul tânărului și iubitului nostru rege, să intrați în ordine și să vă puneți pe muncă"...Acțiunea de limitare a rolului regelui în viața de stat a continuat cu perseverență, conducătorul statului fiind alături și uneori înaintea suveranului. Astfel, pe lângă tradiționalul portret al regelui, în instituțiile publice a fost pus și cel al lui Antonescu. Conform decretului din 14 septembrie 1940 magistrații

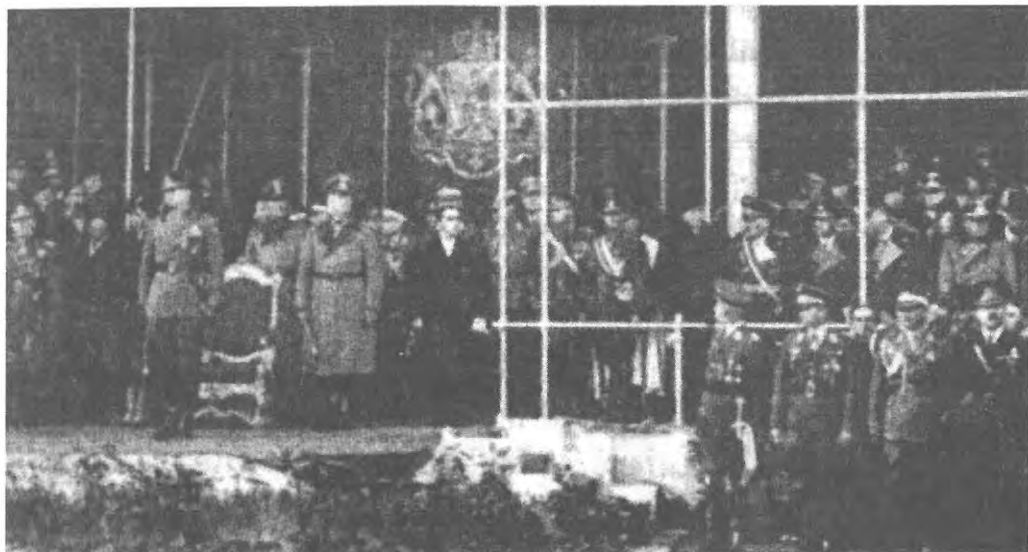

Regele Mihai în vizită la o unitate militară

erau obligaţi să depună următorul jurământ: "Jur credinţă naţiunii, regelui şi conducătorului statului"...Pentru ca numele regelui să fie cât mai puţin folosit, Antonescu a impus lui Mihai I să semneze un mesaj în care arăta: "Majestatea Sa regele a hotărât a înceta orice participare îi revine în calitate de preşedinte activ al oricărei organizaţiuni prevăzută prin orice lege, decret-lege, statut etc., cu excepţia celor care, prin tradiţia începută de primul rege al României, se bucură de această înaltă favoare. Pe viitor, instituţiunile ce intenţionează a solicita exclusiv preşedinţia de onoare sau înaltul patronaj al suveranului vor adresa cererile prin conducătorul statului".

În aceste condiţii, este foarte greu de apreciat măsura în care monarhul putea fi făcut responsabil pentru unele acte care au purtat semnătura sau girul său. Avem în vedere mai ales decretul regal din 14 septembrie 1940 prin care România era proclamată "Stat Naţional-Legionar", oficializându-se instaurarea regimului antonesciano-legionar...

După ce Antonescu a constituit noul guvern şi s-a înstăpânit peste ţară, decorul regal a fost tot mai puţin folosit. Mihai a trebuit să-şi stabilească reşedinţa la Sinaia, unde i s-a fixat un program de activitate care viza o pregătire intelectuală la nivel universitar. Preluarea de către Antonescu a celor mai importante prerogative regale, modul neprotocolar de comportare a generalului, ieşirile sale violente, excluderea sistematică a suveranului de la luarea deciziilor au creat de la început o stare de tensiune între Palat şi conducătorului statului, care s-au amplificat în anii următori. Regele Mihai avea să aprecieze: "Antonescu luase în mâinile lui treburile ţării, iar eu devenisem figurant". Reşedinţa de la Sinaia îi oferea posibilitatea de a fi departe de treburile publice: "Nu mă duceam în Bucureşti decât din raţiuni oficiale, atunci

Parada victoriei, desfăşurată la 8 noiembrie 1941 la Bucureşti în prezenţa regelui Mihai, mareşalului Antonescu şi feldmareşalului W. Keitel

când mă convoca Antonescu. "Convoca", acesta este cuvântul potrivit"...

Regimul antonescian urmărea să se folosească în continuare de Mihai pentru a acredita ideea că regele susţinea alianţa cu Germania şi participarea României la război...

Acutizarea divergenţelor dintre rege şi conducătorul statului. Palatul a început să-şi manifeste tot mai deschis opinia în legătură cu participarea României la Război. Regele simţea nevoia ca după cuvintele elogioase rostite la adresa lui Antonescu în 1940 şi 1941 să se delimiteze treptat de acesta, iar oamenii politici şi opinia publică să ştie că el nu împărtăşea politica promovată de conducătorul statului, mai ales în privinţa războiului antisovietic...

Informat despre asemenea atitudini, conducătorul statului a atras atenţia regelui şi reginei-mame "că, dacă atitudinea lor antinazistă va continua, nemţii vor prefera ca Ştefan, fiul prinţesei Ileana, să ia locul lui Mihai pe tron". De asemenea, Antonescu a insistat ca regle să facă o nouă vizită pe front, iar acesta a trebuit să accepte. La 30 iulie 1942, când a sosit pe aeroportul Băneasa pentru a-şi începe călătoria, el a fost exasperat văzând că va fi însoţit de ofiţeri germani, de ziarişti şi de cineaşti "o adevărată escortă aranjată de Antonescu, ca modalitate de propagandă"...

Activizarea cercurilor Palatului, tendinţa de a trece la o confruntare tot mai deschisă cu Antonescu s-a produs pe fondul evenimentelor militare...În timp ce mareşalul Antonescu se confrunta cu dificultăţi tot mai mari, regele – sfătuit de regina-mamă şi de tinerii săi colaboratori de la Palat – a început să-şi afirme tot mai deschis personalitatea. Disputa dintre suveran şi mareşal îmbrăca forme multiple... Tensiunea dintre Palat şi conducătorul statului creştea pe măsură ce evenimentele de pe front deveneau tot mai dramatice, astfel încât se impunea găsirea unei soluţii pentru salvarea României din catastrofa care se apropia...

(fragmente din "Istoria românilor în timpul celor patru regi", (vol.IV: "Mihai I") de Ioan Scurtu, Editura Enciclopedică, 2004)

Ultimul cuvânt adresat Germaniei

Un document senzaţional!
La 21 august 1944, trei zile înainte de a fi arestat, mareşalul îl punea la punct pe generalul Hans Friessner, comandantul Grupului de armate "Ucraina de Sud", dar îl asigura că armata română va continua să lupte alături de Germania.

Rog pe Excelenţa Voastră să-mi permită să vorbesc de asemenea de la soldat la soldat şi tot aşa de deschis de la om la om. Este evident şi de la sine înţeles că războiul actual decide de soarta Europei şi în special de soarta poporului român. Nu numai eu şi pătura noastră conducătoare, ci şi poporul român în covârşitoarea lui majoritate sunt bine convinşi şi-şi dau seama ce înseamnă superioritatea care creşte ameninţător a statului ruso-bolşevic; aceasta cu atât mai mult cu cât poporul român şi statul român secole întregi au luptat în contra soartei vitrege a asupririi ruseşti şi a trebuit să suporte ca Rusia, în năzuinţele ei spre sud-estul european, să smulgă necontenit bucăţi din trupul românesc. Această conştiinţă a pericolului care ameninţă Europa o găsim la păturile conducătoare, aproape la toate popoarele europene. Însă nu numai că anumite popoare europene nu luptă alături de Germania, dar unele din ele duc acţiuni care vatămă serios importanţa Germaniei. Se pune întrebarea, care este motivul pentru care aceste popoare acţionează astfel? Răspunsul poate fi numai în aceea că Germania a comis grele greşeli politice. Astfel, în cursul acestui război, niciodată Germania, prin reprezentanţii ei, n-a declarat care sunt intenţiile germane faţă de fiecare stat, dacă victoria finală este câştigată. O astfel de declaraţie ar fi adus o lămurire pentru popoarele europene şi ele s-ar fi unit în lupta comună contra Rusiei sovietice.

Germania a pregătit războiul contra Rusiei deja încă din 1930 şi totuşi comite - abia un an înaintea începerii acestuia - o mare greşeală politică, jefuind singură braţul ei drept, prin sfărâmarea şi ciopârţirea frontierelor române în favoarea Rusiei, Ungariei şi Bulgariei, când era clar că de la Marea Baltică până la Marea Neagră poporul german are un singur popor ca aliat natural şi direct interesat în lupta contra Rusiei sovietice: poporul român şi statul român. În loc să întărească acest stat şi poporul român - căci prin aceasta ar fi fost întărit braţul Germaniei care trebuia să lovească Rusia - s-a comis din partea Germaniei marea greşeală politică să mutileze statul român şi poporul român în corpul lui şi deasemenea în moralul lui. Ministrul de externe german dl Von Ribbentrop, în anul 1939, la Moscova, cu ocazia încheierii pactului germano-rus care a precedat războiul contra Poloniei, a promis ruşilor Basarabia şi Bucovina de Nord. Dl Von Ribbentrop - aşadar Germania - a smuls apoi din trupul României Transilvania de Nord, leagănul poporului român, şi l-a dat Ungariei care nu are nici un drept. Eu spun dl Von Ribbentrop, căci la Viena, Mussolini, Ciano şi mai ales Italia nu contau, cum n-au contat nici după aceea. Germania a smuls altă parte din corpul României, partea de sud a Dobrogei, şi a dat-o Bulgariei. Dacă din punctul de vedere al poporului, regiunea dată

Unitate română de care de luptă

Bulgariei nu avea o puternică populație românească, Basarabia, Bucovina de Nord și Transilvania de Nord sunt - din punctul de vedere al poporului - într-o majoritate mult superioară cu o populație curat românească.

Poporul român, așa de lovit de politica greșită germană, în loc să se întoarcă și să se arunce în brațele inamicilor care i-au promis și încă promit retrocedarea regiunilor pierdute prin diplomația germană, și care continuu accentuează că nu recunosc valabilitatea dictatului de la Viena, merge alături de Germania în loialitate și nestrămutată credință. Este singurul caz în istorie că un popor, care a fost astfel tratat de un alt popor aliat, nu se întoarce în contra acestuia, ci merge cu el. Este singurul caz în istorie că un popor intră ca aliat într-un război, fără să aibă un tratat de alianță, militar și politic. Nu este aceasta o dovadă foarte evidentă a ținutei etice și a onorabilității loiale cu care poporul român stă de partea Germaniei în acest război și călătorește pe același vapor, fără să știe cel puțin încotro este condus? Căci până astăzi, cu toate încercările mele, conducerea germană n-a declarat deschis ce soartă este rezervată acestui popor român, aliat credincios și loial. Singurele ființe care urmează pe stăpânii lor, chiar atunci când sunt ofensate, sunt sclavii. Poporul român însă nu este sclav. Sclavul lucrează din frică; poporul român acționează însă din conștiința adâncă a firii lui. Căci el este pe deplin conștient de marele pericol care îl amenință în miezul ființei lui: puterea covârșitoare a statului ruso-sovietic. Poporul român stă singur în mijlocul popoarelor slave. El nu are modul de a gândi al poporului bulgar, care vede în poporul rus pe fratele mai mare, ca și poporul sârb și cehoslovac. El este conștient că, stând în calea intereselor rusești și înconjurat de popoare slave, are numai un singur sprijin și un aliat natural: poporul german și statul german. Și tocmai de aceea el nu poate înțelege și se întreabă singur dacă un rege al lui și o personalitate conducătoare au comis anumite greșeli, pentru

ce este lovit în întregime? Căci care popor din lume n-a comis greşeli? Pe de altă parte, interesul alianţei şi al colaborării între poporul român şi poporul german nu cuprinde numai această perioadă de timp a războiului actual, ci se întinde în timpurile viitoare, atât în domeniul politic, cât şi în cel economic. Cum şi războiul poate să meargă spre sfârşit, Rusia va ieşi de aici mai puternică decât a intrat. Aceasta va însemna aşadar şi mai departe pentru Europa un pericol mare şi de durată. Poporul european, căruia îi revine misiunea să înfrâneze aspiraţiile statului covârşitor de puternic ruso-sovietic, este poporul german, care are în estul şi sud-estul Europei un singur aliat natural: poporul român, care ocupă o regiune întinsă de circa 40 la sută din linia dreaptă a distanţei între Marea Baltică şi Marea Neagră. Statul german trebuie să fie tare pe Marea Baltică şi la sud; statul român şi poporul român trebuie să fie mare şi tare la Marea Neagră şi la nord, ca să formeze un bastion în contra intenţiilor Rusiei sovietice. Acum, în loc să fie întărit acest stat şi acest popor, care reprezintă în războiul contra Rusiei sovietice direct braţul Germaniei, statul german a făcut greşeala politică să slăbească material şi moral acest braţ al Germaniei, prin faptul că l-a mutilat.

Credeţi dvs, Excelenţă, că simplul cetăţean român, soldatul şi ofiţerul român, dintre care mulţi au în Transilvania predată Ungariei, părinţi, fraţi, surori, rude şi averi, şi care au fost sistematic jefuiţi, închişi batjocoriţi şi asasinaţi de unguri – şi aceasta cu toate intervenţiile şi expunerile mele faţă de conducerea germană şi în special faţă de dl Von Ribbentrop, care totuşi prin dictatul de la Viena se obligase să garanteze un tratament omenesc populaţiei române din acea regiune – nu-şi pun întrebarea pentru ce aliatul României în contra Rusiei permite Ungariei toate acestea? De ce acest aliat nu declară public că nu se mai recunoaşte legat de dictatul nedrept de la Viena? Este adevărat că la ultima mea vizită la Führer, acesta mi-a spus între patru ochi că pentru el acordul de la Viena nu mai există. Aceasta este însă o afecere personală; eu nu pot să-i spun nimic despre acestea căci comunicarea a fost între noi doi, şi nu oficial. Poporul român nu ştie nimic despre aceasta şi eu nu eram destinat să-i fac publicitate, ci purta absolut un caracter confidenţial. Cum stă acum sufletul poporului român faţă de acest tratament, când propaganda de partea aliaţilor îi umple urechile zilnic că România va fi iarăşi instalată în drepturile ei teritoriale, care i-au fost tăiate prin diplomaţia germană la Viena? Aceasta este explicaţia faptului că în anumite cercuri româneşti s-au pus poate chestiuni şi s-au făcut sforţări în felul acelora la care Excelenţa Voastră aţi făcut aluzie. Eu nu sunt un supraom, eu nu am în spatele meu nici un partid politic, ci sunt singur şi, totuşi, am ajuns să conduc statul român timp de patru ani aşa fel că nimeni nu-mi poate face un reproş sau să ridice vreo acuzaţie în contra politicii mele interne şi externe. Fără mareşalul Antonescu, România ar fi poate astăzi o jertfă a anarhiei şi a puterilor duşmane Germaniei, aşa cum s-a întâmplat cu celelalte ţări din Balcani. Eu sunt singurul conducător de stat din Europa care poate să meargă în mijlocul poporului fără gardă de corp, fără să aibă teamă că i se va întâmpla ceva. Eu sunt singurul conducător de stat din Europa care îşi poate permite să apară în oficialitate nepăzit. Poporul român ar putea să ştie ce soartă îl aşteaptă din partea aliatului lui german după victoria finală. Eu declar din nou că – cu toate acestea – poporul român a mers din totală convingere şi ca aliatul cel mai corect şi mai loial de partea Germaniei şi va merge mai departe.

Despre legionari, amanta regelui Carol II, şi jocurile politice

(Anchetarea mareşalului, în 1946, de către procurorul comunist Avram Bunaciu)

Avram Bunaciu: - Trebuie să ne spuneţi anumite probleme, care trebuiesc lămurite. Acestea trebuie să înceapă cu legătura dv. prima, pe care aţi avut-o cu legionarii. Când aţi avut prima legătura cu legionarii, înainte de 6 septembrie 1940?

Ion Antonescu: - **De mult, dar nu legătură politică. Eram un om care jucam un rol oarecum preponderent în viaţa românească, politică şi militară. Desigur că legionarii vroiau să aibă legături cu mine. Nu ştiu dacă ştiţi, eu am fost ataşat militar în străinătate. M-am întors în 1926. În timpul acela auzisem de legionari şi de un asasinat pe care îl săvârşiseră ei, nu ştiu exact unde, la Focşani, la Iaşi. Eu am fost, întotdeauna, contra crimelor, mai ales contra crimelor politice. Aveam un resentiment contra oamenilor cari recurg la astfel de mijloace. Nici ei n-au mai făcut nimic până în 1933, când regele Carol II mă chemase să-mi încredinţeze şefia Marelui Stat Major.**

Eram la Geneva, când mi s-a propus Ministerul de Război. Am refuzat.

Avram Bunaciu: - De ce aţi refuzat?

Ion Antonescu: - **Partidul Liberal, în a cărui formaţie trebuia să intru, nu venea cu reforme. Eu ceream libertăţi depline în departamentul meu.**

Am fost chemat de Duca, m-a chemat în ianuarie 1933, mi-a propus Ministerul de Război; am refuzat de atunci. El mi-a spus: "Curând vom veni la putere". Am discutat punctele de program şi am afirmat că locul meu este la Statul Major dacă se pune un ministru de război cu care să mă pot înţelege.

A.B.: Care au fost părerile regelui Carol II faţă de legionari?

I.A.: - **Ostilitate completă. Am refuzat Statul Major. În decembrie 1933, regele îmi propusese să fiu şef de Stat Major şi să fiu fac-totum în ţară. Am spus: "Maiestate, mie nu-mi trebuiesc galoane, mie îmi trebuiesc garanţii că voi putea lucra, trebuie reorganizată armata, căci altfel vom strica ceea ce am construit. Eu ştiu că regalitatea fără armata puternică nu poate exista; de asemenea, garanţia ca graniţele României Mari vor fi păstrate nu se poate fără o armată puternică, bine organizată".**

Regele îmi spusese că voi fi fac-totum în ţară. Dv. Ştiţi, cred, că regele venea la Statul Major şi lucra cu mine câte 5-6 ore zilnic. Discutam împreună chestiuni militare şi politice. În timpul acesta s-a întâmplat omorârea lui Duca, catastrofa aceea. Atunci a fost un moment de panică. Regele a vrut să-mi treacă statul şi conducerea guvernului. Nu mi-a spus direct, dar am aflat-o ulterior, că regele mă căutase la telefon, la Bucureşti, la Predeal, la Constanţa.

Mi-am dat seama că a fost o crimă legionară, în care se spunea că Nae Ionescu ar fi fost sfătuitorul, şi că a avut un rol preponderent.

Pe scările Ateneului, unde fusese depus corpul lui Duca, m-am întâlnit cu Ion Manolescu, Strunga şi Inculeţ, cu care am avut o discuţie şi cărora le-am spus: "Sunteţi răspunzători de moartea lui Duca, pentru ca sunteţi slabi". De la cimitir, d-nii Tătărescu, Inculeţ şi Strunga au şters-o la Sinaia.

Mi s-a propus să fiu ministru de război. In vremea aceea, ministrul de război era un om slab, generalul Nicolae Uica.

Şi Titulescu a spus ca să intru în guvern. El a spus că numai dacă intră Antonescu în guvern, va avea o siguranţă. El era condamnat de legionari. Am refuzat. Eugen Cristescu şi Hârjeu au fost la mine să-mi vorbească în această direcţie.

A.B.: - Ce rol avea Eugen Cristescu?

I.A.: - **Era om al Siguranţei.**

A.B.: - Din partea cui venea Eugen Cristescu, din partea Palatului, a ministrului de interne, din partea vreunui partid politic?

I.A.: **Nu pot preciza. Şi atunci am refuzat, nu am acceptat Ministerul de război. Am rămas şef de Stat Major, până a intervenit un mic incident pe chestiunea d-nei Lupescu.**

La Statul Major vine, într-o zi, generalul Constantin Ilasievici, cu care eram prieten de mult, ne şi ziceam pe nume. El mă invită, pentru o zi de miercuri, cu doamna, la el la masa. Cu toate că nu mă duceam nicăieri, invitaţia aceasta, având în vedere ca era prieten cu mine, am acceptat-o şi am făcut imprudenţa să nu-l întreb cine va mai fi la masă. În dimineaţa de miercuri a venit, din nou, g-ralul Ilasievici şi a repetat invitaţia, insistând ca nu cumva să lipsesc. Mi-a spus apoi că vine şi d-na Lupescu la masă. Eu m-am revoltat şi i-am spus că sunt anumite principii care mă împiedică, pe mine, ca şef de Stat Major, să iau parte la această masă şi, ca şef de Stat Major, voi pierde autoritatea şi în funcţia în care mă găsesc îmi impune o atitudine corectă.

Ilasievici mi-a spus că regele i-a cerut aceasta. Atunci am spus că merg pentru că nu vreau să ofensez pe rege, dar ca regele să-şi aleagă alt şef de Stat Major. D-na Lupescu a stat la masă în dreapta mea şi tot timpul încerca să discute cu mine. Contrar uzanţelor, eu am plecat, cu nevasta, înaintea d-

nei Lupescu. Aceasta s-a întâmplat în februarie 1934. I-am spus lui Ilasievici să spuie ceea ce îi comunicasem, regelui. Şi, de atunci, am avut raporturi din ce în ce mai rele cu regele; am făcut eforturi să plec de la Marele Stat Major. Am scris d-lui Tătărescu că plec.

Între timp, eram invitat la Conferinţa Micii Înţelegeri, la Praga, şi, apoi, la o conferinţă la Paris, de unde am adus material de 2 miliarde de lei pe care g-ralul Gamelin le dăduse României. Şi g-ralul Gamelin a spus că aceasta nu o face pentru România, ci pentru g-ralul Antonescu, a cărui persoană prezintă încredere.

În ţară, în timpul acesta, ieşise Garda de Fier, care făcea progrese.

În timpul când eram şef de Stat Major, a venit la mine dl. Nicolae Mareş şi mi-a spus că Codreanu vrea să mă vadă. Am spus că, fiind şef de Stat Major, nu pot lua legături politice; l-am văzut după aceea.

A.B.: - Aţi putea să ne spuneţi conţinutul acestei întrevederi?

I.A.: - **Codreanu vroia să mă vadă. El era un naţionalist. Am crezut şi eu că era sincer în această privinţă. M-am întâlnit cu el în casa lui Nicolae Mareş. Nu mi-a făcut impresie bună. Era un om cu puţina cultură politică, un mistic.**

El făcuse o declaraţie, ca a doua zi după ce va veni la putere, va orienta politica externă a României numai spre Germania şi va omorî pe acei cari vor fi contra lui. Am spus că această declaraţie nu este o declaraţie a unui om politic, că această declaraţie a lui însemnează sinucidere politică. I-am spus că în ţara aceasta sunt mulţi oameni care gândesc altfel decât el; i-am mai spus că sunt contra: "Daca vrei să mă împuşti, împuşcă-mă".

A.B.: - Care a fost răspunsul lui Codreanu la afirmaţia dvs.?

I.A.: - **N-a răspuns. I-am spus: "Ai să mă împuşti?" N-a avut nici un răspuns.**

A.B.: - Aţi avut impresia că glumeşte? Nu v-a spus motivele?

I.A.: - **El era mistic. Era ferm convins. L-am văzut de 2 sau 3 ori, la Predeal. M-am întâlnit la sportul de iarna. Nişte tineri care aveau un aparat de fotografiat ne -au prins, fotografia aceea a fost publicată prin ziare.**

Pe chestiuni de politică internă am discutat în 1938, când a fost catastrofa în alegeri a lui Tătărescu. Pe rege nu-l mai văzusem. Între timp fusesem numit la Corpul teritorial şi aceasta a fost o umilire. Regele mă declasase prin aceasta. Mi-am dat demisia. Nu a fost primită şi am reînnoit-o. Înainte de Crăciun, m-am pomenit cu Goga, care a venit la mine şi mi-a spus să nu plec la Predeal, că vine la putere şi are nevoie de mine. Eu i-am spus: "Cum vii la putere? Cu 10 deputaţi pe care-i ai?" "Viu la putere - a spus el - ce ţi pasă?" Şi mi-a cerut concursul. Am refuzat. A avut loc o lunga discuţie pe chestiunea programului de politică internă şi externă. Am plecat totuşi.

Dimineața, a venit d-na Goga la mine și a spus că mă cheamă regele la Palat. Eu n-am vrut să plec. A intervenit Mareș, insistând să plec, și am plecat la Palat; am avut o discuție cu regele și am spus: "Maiestate, îți mulțumesc că ai reluat relațiile cu mine"; i-am spus că nu pot să fiu într-un loc unde nu se face nimic. I-am mai spus: "Maiestate, nu pot să primesc, mi-ai dat garanții, odată, în trecut, și nu te-ai ținut de cuvânt". "De data aceasta o să mă țin de cuvânt, a spus regele. Acum va fi mai ușor, am desființat partidele politice".

A.B.: - Nu v-a speriat politica aceasta? Fac eu ce vreau?

I.A.: **- Nu m-a speriat, fiindcă regele Carol nu era un om perseverent și nu se ținea de cuvânt.**

A.B.: - Nu vi se părea un teren periculos?

I.A.: **- I-am spus că un rege "se sprijină pe armată și pe partidele politice", adăugând: "Când va veni furtuna, pe ce te vei sprijini?" El a dezorganizat partidele politice, a rămas singur și a făcut ceea ce a făcut. Am refuzat colaborarea în acel guvern, am spus regelui că formațiunea nu e serioasă și nu se va putea menține și i-am spus că acesta este primul guvern naționalist.**

A.B.: - Ce înțelegeți printr-un guvern naționalist?

I.A.: **Un guvern care să păzească granițele. Ungaria, la Geneva, câștigase toată Europa de partea ei. Eu mi-am dat seama că procesul nostru era pierdut acolo.**

A.B.: Care era plângerea Ungariei în defavoarea noastră?

I.A.: **- Spunea că noi suntem o țara de țigani, eram prezentați ca oameni care nu știu să-și administreze țara...**

A.B.: -Ei nu puneau problema nedreptăților din punct de vedere național, al oprimării națiunilor conlocuitoare?

I.A.: **- În Anglia, când am fost acolo, mi s-a spus ca România nu este condusă de oameni democrați și că singurul om democrat din țara noastră era numai Maniu.**

A.B.: - Acesta era obiectul acestui guvern?

I.A.: **- I-am spus Maiestății Sale: "Armata este o celulă din unitatea celulelor care formează statul". Armata pe care o organizasem pe când eram șeful Statului Major era o celulă într-adevăr sănătoasă. Organismul întreg al țării era putred și se știe că o celulă sănătoasă într-un organism putred, putrezește și ea. Un stat puternic nu va putea exista decât dacă va fi bine organizat...**

Eu am trăit o bucată de vreme în Anglia. Am călătorit foarte mult, aproape în toată Europa, și am studiat caracterele popoarelor în țările în care am locuit. Am fost în Franța, Anglia, ale căror caractere le-am studiat.

De asemenea, am aprofundat şi caracterul ţărilor nordice; în Germania n-am fost. Eram un om care nu cunoştea altceva decât casa şi cartea...

A.B.: - Aşa s-au conturat lucrurile, în 1938, în guvernul Goga.

I.A.: - **Da, am spus că nu pot reface armata, dacă nu se reface statul. Am discutat împreună toate problemele, probleme financiare, economice, militare, căci eu, cu toate că sunt militar, am studiat aceste probleme. Militarii, în general, nu cunosc aceste chestiuni. Eu am studiat toate acestea, ştiind că voi avea un rol în stat.**

Am fost, într-o zi, de patru ori la Palat şi am discutat, am cerut lărgirea bazelor naţionaliste. Regele mi-a spus să fiu chiar eu preşedinte de Consiliu de Miniştri. Or, acest lucru nu puteam să-l primesc, Goga îmi era prieten şi nu puteam, în spatele lui, fără să-i aduc şi lui la cunoştinţă, să fac acest lucru.

A.B.: - Pe Goga unde l-aţi cunoscut?

I.A.: - **Pe Goga l-am admirat ca orice bun român, ca poet şi naţionalist. În timpul războiului mondial, l-am cunoscut personal. L-am cunoscut mai bine în 1919, când eram ataşat pe lângă regele Ferdinand, în prima sa călătorie în Ardeal. În timpul călătoriei, eu tocmai eram în curs de a scrie o carte, care a avut mare succes de librărie în vremea aceea, a fost chiar tradusă în limba engleză, se numea "Românii, originea şi drepturile lor". Cu Goga m-am mai întâlnit de multe ori, la Predeal, unde aveam vila.**

A.B.: - De când aveaţi vila la Predeal?

I.A.: - **Din 1933. Goga era un visător, el nu era un organizator. Era naţionalist şi foarte democrat, s-a ridicat de jos, deci nu putea fi decât democrat.**

A.B.: - În 1938 îl cunoşteaţi bine pe Goga?

I.A.: - **Da. Regele mi-a spus: "De ce nu faci d-ta chestiunea aceasta?", adică să deviu şef de guvern. Eu i-am spus regelui: "Datorită lui Goga sunt astăzi în faţa Maiestăţii Voastre".**

Lui Goga i-am spus să nu-şi slăbească situaţia, propunându-mă pe mine. Eram în luptă cu regele. Eu am propus lui Goga ca, pentru mai multă siguranţă, să-şi lărgească baza guvernului cu oameni de ai lui Codreanu şi Gheorghe Brătianu. Gh. Brătianu căpătase multă popularitate, se prezentase singur în faţa ţării, în alegeri, rupt de Partidul Liberal. Spuneam să fie împreună cu Codreanu, Gh. Brătianu şi nu mai ştiu cine. Am spus că eu sunt un om de caracter şi nu pot lua locul lui. Am trimis după Codreanu şi Gheorghe Brătianu, pentru ca să se discute cu ei lărgirea bazei guvernului naţionalist. Acesta era primul guvern naţionalist în ţara noastră.

A.B.: - De unde cunoaşteţi pe Mihai Antonescu?

I.A.: - **Este rudă după tata cu mine, tatăl lui era văr de al doilea cu tatăl meu. Era profesor universitar de drept internaţional, era un avocat cu**

Mareşalul Ion Antonescu felicitând ofiţerii germani şi români după căderea Odessei

mare vază. Apoi ne-am cunoscut mai bine cu ocazia procesului meu de bigamie. Acest proces mi-a fost intentat pentru ca să fiu discreditat. Principalul avocat a fost Mihai Antonescu. Nevasta mea fusese căsătorită în Franţa şi, cum legile franceze sunt aspre la pronunţarea divorţurilor, procesul nu era terminat când eu mă căsătorisem cu dânsa. La sfârşit, când s-a dovedit nevinovăţia mea, procurorul a terminat discuţiile procesului meu de bigamie cu un elogiu adus mie, ca om şi ca militar, aşa cum rar mi-a fost dat să fiu elogiat.

Mihai Antonescu era un conferenţiar foarte apreciat, avea o asistenţă foarte numeroasă, era un avocat de mâna întâia.

Mihai Antonescu l-a chemat pe Gheorghe Brătianu, care înainte însă de a se pronunţa, a spus că vrea să se consulte cu Dinu Brătianu. Deşi nu era în Partidul Liberal al lui Brătianu, el se consulta foarte des cu Dinu Brătianu.

La 5 m-am dus la Palat; Gheorghe Brătianu mi-a spus că se duce să se consulte cu Dinu; a dat un telefon la Palat, chiar în biroul regelui, unde mă aflam eu, şi a dat răspunsul că nu poate colabora. Prin acest răspuns, eu mă găseam degajat de aceasta însărcinare. Atunci, regele mi-a luat mâinile şi mi-a cerut insistent concursul. Eu i-am spus: "Maiestate, cu sinuciderea mea".

Mi-a propus comunicaţiile. Am refuzat. Am discutat, în timpul nopţii, şi s-a decis să capăt Ministerul de război. Aceasta, înainte cu 5 minute de a pleca de la Palat.

(Ancheta se încheie aici, va continua câteva ore mai târziu).

Ion Antonescu şi cel mai mare paradox românesc

De ceva vreme, primesc dulci telefoane de felicitare sau încruntate apeluri mustrătoare pe una şi aceeaşi temă. Unii îmi spun: „Bravo, domnule, era cazul ca cineva să spună adevărul despre mareşal!“, iar alţii îmi zic: „Domnule, nu ne aşteptam ca tocmai dumneata să-l lauzi pe mareşal!“. Despre ce este vorba: în cadrul proiectului de televiziune Mari Români, care se derulează pe TVR 1, am acceptat - „ademenit“ de cunoscutul regizor timişorean Florin Iepan - să facem un documentar despre mareşalul Ion Antonescu. în ultimele luni, Antonescu a fost votat masiv de către cei care au răspuns chestionarului TVR, astfel încât mareşalul se află, în acest clasament, între primele zece personalităţi reprezentative ale neamului. Nu acest fapt a dat semnalul telefoanelor pe care le primesc; ci campania de promovare ce are loc pe postul de radio Europa FM în care, într-un spot publicitar, se aude - printre alte voci, care „susţin“ alte personaje - şi vocea mea, spunând (aşa era regula jocului...) „Sunt Adrian Cioroianu şi pledez pentru Ion Antonescu“. Surprinzător e că atât cei care mă felicitau, cât şi cei care mă mustrau nu văzuseră încă documentarul.

Încă o ocazie pentru a mă convinge că, de fapt, pentru cei mai mulţi dintre români, fostul mareşal Antonescu este o mare necunoscută. între „ceea ce se crede“ şi „ceea ce se ştie“ e o distanţă mare. Faptul de a fi murit în urma unui proces regizat de sovietici (în iunie 1946) l-a transformat pe Antonescu în martir - ocazie cu care se pierde din vedere că, de-ar fi fost judecat (să admitem) chiar şi de americani, sfârşitul lui ar fi fost acelaşi. Majoritatea românilor ştiu că, în statul lui Antonescu, evreii nu au purtat steaua galbenă pe haine - aşa cum erau obligaţi să poarte evreii în alte state europene. Mai puţini români sunt dispuşi să accepte şi reversul monedei: dacă Hitler ar fi câştigat războiul, toţi evreii din România - cu stea sau fără stea galbenă pe haine - ar fi ajuns în lagărele germane de exterminare, şi asta cu acordul lui Antonescu. Chiar şi aşa, în sarcina lui Ion Antonescu intră circa 280 de mii evrei români şi ucraineni ucişi (la Iaşi, la Odessa sau în Transnistria) şi circa 12 mii de ţigani morţi în urma deportărilor în zona râului Bug (episod de pe urma căruia se mai fac unele glume proaste şi macabre pe stadioanele noastre de fotbal, acolo unde joacă Rapidul în deplasare!). Apoi, chiar şi cei care ştiu aceste lucruri cred că Antonescu a greşit numai faţă de minorităţi. Oare? Prin faptul de a fi băgat România în război fără nici un fel de

tratat scris cu Germania, pe simplul cuvânt „de ofițer“ al lui Hitler, mie mi se pare că Antonescu a greşit mult şi față de majoritatea românească. în fine, se mai crede că Antonescu, din „onoare“, ar fi rămas fidel lui Hitler până la sfârşit. Nu e adevărat. Antonescu a tolerat negocieri diplomatice cu aliații anti-hitlerişti încă din 1943 - de când a înțeles că e posibil (şi) ca Germania să piardă războiul. El a aşteptat până în ultimele sale zile ca englezii sau americanii să-i ofere condiții mai bune pentru o eventuală pace separată - numai că aceştia hotărâseră tacit ca zona României să cadă exclusiv în responsabilitatea sovieticilor.

Există un detaliu pe care nimeni nu-l poate contesta: în mod evident, Ion Antonescu a fost un mare patriot. Iubirea lui de patrie e mai presus de orice îndoială. Totuşi, cred că noi, românii de azi, avem datoria de a ne întreba dacă iubirea de patrie poate funcționa ca un alibi universal. Nimeni nu va putea demonstra vreodată că Nicolae Ceauşescu nu şi-ar fi iubit şi el țara. La fel, avem toate motivele să credem că şi Stalin şi-a iubit URSS, şi Hitler şi-a iubit Germania, iar Fidel Castro îşi iubeşte Cuba lui. Desigur, a nu se înțelege că aş pune semnul egalității între aceste personaje. Ce vreau să spun este că, din păcate, iubirea de patrie a conducătorului nu asigură automat o viață mai bună pentru supuşii săi - ba uneori chiar face viața mai rea!

Cred că acesta este cel mai mare paradox românesc: noi am avut foarte mulți conducători care şi-au iubit țara şi foarte puține perioade în care românii, efectiv, să trăiască bine. O fi, oare, vreo legătură?

(Articol reprodus din presa română)

Mareşalul Conducător salută combatanții

„Ție, popor ingrat, nu-ți va rămâne
nici cenuşa mea."

CUPRINS

CARTEA PRIN POŞTĂ

Editura TEŞU poate să vă furnizeze prin Mandat Poştal următoarele cărţi:

1. ULTRA SECRET! PACEPA!
2. TEŞU SOLOMOVICI: Istoria Holocaustului din România
3. CARTEA CU ANECDOTE CIRCUMCISE. Mare antologie a glumei evreieşti
4. ION PRIBEAGU: Antologia unui Rege al umorului (2 volume)
5. TEŞU SOLOMOVICI: Evreii şi Securitatea. Teroare. Crime. Turnători. Colaboraţionişti (2 volume)
6. 5000 ANI DE UMOR EVREIESC (cu ilustraţii)
7. TEŞU SOLOMOVICI: România Judaica. O istorie neconvenţională a evreilor din România. 2000 ani de existenţă continuă, 2 vol.
8. EMIL CIORAN: Evreii – un popor de singuratici
9. LYON FEUCHTWANGER: Evreul Süss
10. ALEXANDRE DUMAS: Romanul lui Iisus
11. BRAM STOCKER: Dracula (cu ilustraţii)
12. MAREŞAL ION ANTONESCU. Almanah istoric - 2008
13. MARIA, REGINA ROMÂNIEI: Măşti. Romanul unei iubiri imposibile
14. CONSTANTIN NOICA ş.a.: Istoria filozofiei moderne
15. ÎNVĂŢAŢI RAPID LIMBA EBRAICĂ
16. MARTA SOLON: Amorurile unui Rege. Carol II
17. ENCICLOPEDIA EROTICA (cu ilustraţii)
18. HAIM COHEN: Arestarea, procesul şi moartea lui Iisus Hristos (Ediţie nouă, completată cu 5 capitole noi)
19. GEORGE CĂLINESCU: Viaţa lui Mihai Eminescu (ed. princeps)
20. VIAŢA PREAFERICITULUI BULĂ DE LA NAŞTERE ŞI PÂNĂ CE A DEVENIT MINISTRU (în 1000 de bancuri)

21. TEŞU SOLOMOVICI: Istoria Teatrului Evreiesc din România
22. NICOLAE IORGA ş.a.: Regii României. O istorie adevărată
23. LAWRENCE, T.E.: Revolta în deşert (Prefaţă şi traducere de Mircea Eliade)
24. MENE, TEKEL, FARES. Istoria serviciilor secrete israeliene
25. MIHAIL SEBASTIAN: Jurnal II. Jurnal indirect (1926-1945)
26. TEŞU SOLOMOVICI: Istoria evreilor din România de la începuturi şi până astăzi (2 volume)
27. LION FEUCHTWANGER: Căderea Ierusalimului (roman)
28. ANTOLOGIA POEZIEI MODERNE EBRAICE
29. ISTORIA ORATORIEI LA ROMÂNI. De la Antim Ivireanul şi până la Ion Antonescu
30. SILVIU BRUCAN: Generaţia irosită (Memorii)
31. TEŞU SOLOMOVICI: Istoria secretă a masoneriei. Frăţia românească – Frăţia universală

Cărţile pot fi comandate pe adresa
Florentina Iosub (pt. Ed. Teşu), str. Aleea Arutela nr. 2
Bloc M18, et. II, apt. 15, sector 6
Tel. 778.54.34 şi 0745.088.032, Bucureşti, Cod poştal 062580

Editura TEŞU mulţumeşte pe această cale domnului VIRGIL RĂDULESCU pentru generozitatea cu care a sprijinit apariţia acestei cărţi

Tiparul executat la ***S.C. LUMINA TIPO s.r.l.***
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27
E-mail: **office@luminatipo.com**
www.luminatipo.com

Anul 2008 a mai adăugat o bornă pe drumul întortochiat pe care îl parcurge Istoria în descifrarea aceluia care a fost mareşalul Ion Antonescu. După ce în 2007 a fost achitat de unele vini, mareşalul a fost readus la aceeaşi stare de vinovat decretată de Tribunalul Poporului în faimosul proces din 1946.

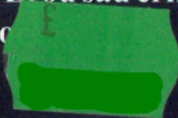
Acest proces, probabil, nu se va încheia niciodată. În mentalul românesc, Ion Antonescu va dăinui în posturi diferite.

Cartea de față se vrea document la acest proces perpetuu. Istoriografii mareşalului Ion Antonescu se împart, de regulă, în două tabere opuse: de o parte adulatorii, care-i slăvesc personalitatea şi guvernarea, de cealaltă parte – adversarii irefutabili.

I-am invitat pe corifeii ambelor tabere la acest colocviu istoric virtual. Generali şi soldați care au luptat alături de Antonescu, şi comandanți legionari care l-au duşmănit şi i-au dorit pieirea, doi regi ai țării, Carol II care a fost alungat de Antonescu şi Mihai I care l-a arestat pe Mareşal, miniştrii care l-au slujit şi care au stat cu el în fața plutonului de execuție, politicieni, istorici, diplomați, scriitori, analişti militari şi politici, comunişti şi anti-comunişti, responsabili hitlerişti, fascişti şi democrați, fiecare în parte şi cu toții laolaltă, într-un superb efort de a descifra aceasta personalitate unică a istoriei româneşti: mareşalul Ion Antonescu.

Să le ascultăm laudele şi imprecațiile, pledoariile pro şi contra, şi să punem apoi totul în balanță: Erou sau criminal?

Verdictul aparține cititorilo

ISBN 978-973-1765-19-8
9 789731 765198